UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

Visual Library

Th. 6077.

XVII. 2

R

Ex legato Celmi Principis Ferdinandi, Episcopi Paderb:
et Monasteri: Anno 1683.

PARALLELA GEOGRAPHIÆ VETERIS ET NOVÆ.

Auctore PHILIPPO BRIETIO, *Abbauillæo*, *Societatis* IESV, *Sacerdote*.

TOMVS SECVNDVS.

PARISIIS,

Sumptibus { SEBASTIANI CRAMOISY, Regis & Reginæ Regentis Architypographi: ET GABRIELIS CRAMOISY. } viâ Iacobæâ, sub Ciconiis.

M. DC. XLIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Collegij Soc. Iesu Paderb.

PARISIIS Apud SEB. et GAB. CRAMOISY. via Iacobea 1649.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ILLVSTRISSIMO DOMINO D.

HONORATO

DE CHAVLNES

DVCI

AC PARI FRANCIÆ,

PRIMO REGNI MARESCHALLO,

ET ALVERNIÆ PROREGI.

QVOD *primum à nobis prodiit de rebus Geographicis corpus*, VIR ILLVSTRISSIME, *excepisti tam humaniter, eâque amoris significatione, vt reliqua venire festinarent in partem beneuolentiæ tuæ, plúsque oculos tuos, quàm publicam lucem ambi-*

rent. Quamquam enim in te incidisset & grauiter affectum corpore & districtum grauioribus Regni curis, quas in te numquam morbus abrupit, eam tamen in te vultus alacritatem deprehendit, vt demum intelligeret tam sapienter ab Antiquis dictum esse quàm verè, in Heroibus mentem omnia peragere, magnos viros & illustres non habere corpora, nisi vt videantur ab hominibus, & colantur. Venit igitur ad te volumen alterum, quo pars Orientalis Europæ incumbit percurrenda nobis, & maiori quidem mole quàm primum, tum quia in manibus nostris ex aspectu tuo munera creuerunt, tum quod sub auspiciis tuis iam facti audaciores plus terrarum emetiri & lustrare conati sumus. Quas tamen regiones subiicimus hoc altero corpore, aut agno-

uere virtutes tuas , aut colunt prudentiam ſingularem, aut reformidant generoſum robur familiæ, aut in eam conuehere parant dignitates , quibus maiores Chriſtianus orbis non habet.

Prima ſeſe in conſpectum dabit GERMANIA, *quam proximis hiſce diebus fœdere percuſſo coniunctam nobis æquiore percurres animo : quoniam ſpectanti plus afferet voluptatis facta conſiliis tuis Socia, & pars iam Francicæ ditionis, quàm ſi deformata incendiis miſerabilem obiiceret aſpectum Hoſtis, & latioribus terminis, hoc eſt maioribus ruinis rud eribúſque circumſcripta.*

Offeretur tibi deinde SVECORVM *ditio, quorum armis vſi ſumus , illi conſiliis noſtris magna perfecere : quanti autem fecerint conſilia tua hoc bello flagrante*

Ludouicus Iustus, huicque affixus à Deo Magnus ille Genius, quo prudentiorem adhuc Gallia vidit neminem, fatebitur quicumque nouerit hunc amicitiam tuam ambiuisse atque fouisse solicitiùs, illum quoties tecum locutus est (faciebat autem id sæpe, & perquàm familiariter) te parentem appellasse suum, dignúmque iudicasse cuius in sinum arcana omnia sua deponeret amantissimè.

POLONIAM *quoque in hoc opere contemplaberis, quæ iam omni exceptione maiores virtutis tuæ testes habet, Reginam Augustissimam, atque illustrissimos Regni Sarmatici Palatinos.*

Percurres item animo atque oculis firmissimam OTTOMANICI IMPERII *partem, cuius in perniciem apud nos filius tuus adolescit, iuuenis prorsus exquisitæ*

inde-

indolis, quem in sacram Melitensium Equitum Militiam adscribi voluerat Mater, pietatis Christianæ atque fortitudinis magnum exemplar, vt memoriam excitaret proaui sui, quem Sidone in bello sacro morientem totus orbis Christianus luxit. Sed eius ætatem secundo genitus loco anteuertit, & quam pollicitus erat Ecclesiæ tutelam, maluit ferro manúque præstare, quàm verbis, & eloquentiâ. Et nisi me fallit primogeniti tui fortitudo, bellis hisce summâ eius gloriâ, atque virtute profligatis, & ardore nostro militari in Turcam conuerso, perget in communem Christianorum hostem, faciétque suam pietatem illam bellicam, quam accepit à maioribus suis hæreditariam.

ITALIA *denique quid tibi debeat norunt omnes pietatis tuæ, atque reli-*

gionis totidem teſtes quot Galli. Huius certè famam Europæ finibus contineri non patietur, ſed in omnibus mundi partibus occinet, & laudabit

Deditiſſimus tibi PHILIPPVS BRIETIVS
Societatis IESV.

SVMMA PRIVILEGII
Regis Christianissimi.

CAVTVM est auctoritate Regis, nequis in Regno suo, aliisve locis suæ ditioni subditis, intra decem proximos annos, librum qui sic inscribitur: *Parallela Geographiæ Veteris & Nouæ, auctore* P. PHILIPPO BRIETIO *è Societate* IESV, absque Sebastiani Cramoisy, Regis & Reginæ Regentis Architypographi permissu imprimat aut diuendat, à die publicationis horum exemplarium: qui secùs fecerit, multâ indictâ, prout ampliùs in diplomate Regio continetur, multabitur. Datum Parisiis die 5. mensis Nouembris 1647. Sic signatum, De mandato Regis,

CRAMOISY.

Prima huius tomi editio absoluta fuit 15. Iunij 1649.

APPROBATIO R. P. PROVINCIALIS.

EGO STEPHANVS CHARLETVS Societatis IESV in Prouinciâ Franciæ Præpositus Prouincialis, facultatem concedo, vt liber cui titulus est, *Parallela Geographiæ, Veteris & Nouæ*, à P. PHILIPPO BRIETIO compositus, & trium eiusdem Societatis eruditorum virorum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu meâ subscriptas, meique officij sigillo munitas, dedi. Parisiis 27. Ianuarij anni 1647.

STEPHANVS CHARLETVS.

TOMI HVIVS SECVNDI OECONOMIA.

PARS PRIOR,

DE BOREALIBVS EVROPÆ REGIONIBVS, Germania, Scandia, & Sarmatia.

LIBER PRIMVS.

De Germania Antiquâ cum Regionibus Germaniæ postea adiunctis.

CAP. I. *DE Antiqua Germania in genere.* pagina 3

§. 1. *Nomen.* 3
§. 2. *Quantitas.* 3
§. 3. *Qualitas.* 4
§. 4. *Lingua.* 4
§. 5. *Mores.* 5
§. 6. *Religio.* 6
§. 7. *Politia.* 7

CAP. II. *Germaniæ veteris diuisio.* 8

§. 1. *Istæuones.* 8
§. 2. *Hermiones.* 11
§. 3. *Vindili.* 16

CAP. III. *De Scandia & insulis adiacentibus.* 20

§. 1. *Nomina.* 20
§. 2. *Quantitas.* 21
§. 3. *Qualitas.* 21
§. 4. *Mores.* 21
§. 5. *Scandia, seu Scandinauia,* la Suede & la Noruege. 22

CAP. IV. *De Regionibus Meridionalibus adiectis Germaniæ.* 25

§. 1. *Heluetia.* 25
NVM. 1. *Veri Heluetij.* 26
NVM. 2. *Adiecti Heluetiis.* 28
§. 2. *Rhætia.* 29
§. 3. *Vindelicia.* 30
§. 4. *Noricum.* 31

LIBER SECVNDVS.

De Germania secundum recentiores.

CAP. I. *De Germaniâ recentiore in communi.* 33

§. 1. *Nomen.* 33
§. 2. *Quantitas.* 33
§. 3. *Qualitas.* 34
§. 4. *Mores.* 35
§. 5. *Lingua.* 35
§. 6. *Religio.* 36
§. 7. *Politia.* 36
§. 8. *Electores Imperij.* 37
§. 9. *De vrbibus Anseaticis.* 38

CAP. II. *Diuisio Germaniæ in circulos.* 39

CAP. III. *Diuisio Germaniæ in Prouincias.* 44

CAP. IV. *De Heluetiis eorúmque sociis, subditis, & fœderibus.* 46

§. 1. *De Cantonibus Heluetiis.* 46
§. 2. *De sociis Heluetiorum.* 48
§. 3. *De populis qui communi Heluetiorum iure reguntur.* 49
De fœderibus Helueticis. 50
§. 4. *Heluetiorum diuisio ex religione.* 51
§. 5. *Tredecim pagi Heluetiorum*, les treize Cantons des Suisses. 51
§. 6. *De subditis Heluetiorum qui ab iis communi iure reguntur.* 56
§. 7. *De sociis Heluetiorum.* 58

CAP. V. *De Valesiis*, le Valais. 59

CAP. VI. *De Rhætis*, les Grisons. 61
§. 1. *Grisones Fœderati.* 61
§. 2. *Grisonum subditi.* 63
§. 3. *Grisonum socij.* 64

CAP. VII. *Austrasia* le Vesterich. 64

GERMANIA CISRHENANA. 66

CAP. VIII. *Archiepiscopatus Electorales.* 69

CAP. IX. *Regiones controuersæ*, les païs debattus au deça du Rhin, *& Episcopatus Leodiensis.* 72

CAP. X. *Lotharingia*, la Lorraine. 75
§. 1. *Lotharingia iuris Imperialis, quæ ante aliquot annos pendebat ex Imperio.* 75
§. 2. *Lotharingia iuris Gallici*, les terres de Lorraine depuis longtemps dependantes de la Couronne de France. 77

CAP. XI. *Alsatia, seu Elsatiæ Lantgrauiatus.* 78

CAP. XII. *Germania Transrhenana in genere.* 82

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CAP. XIII. *Sueuia Magna*, la Suaube. 83
§. 1. *Sueuia Trans-Danubiana*, la Suaube au dela du Danube, 83
§. 2. *Sueuia Cis-Danubiana*, la Suaube au deça du Danube. 88
CAP. XIV. *Franconia.* 92
§. 1. *Franconia septentrionalis*, la Franconie septentrionale, partie de l'ancienne. 94
NVM. 1. *Veterauia*, le Veterau, *seu* Wetteribe. 94
NVM. 2. *Lantgrauiatus Haßiæ, seu Heßiæ*, la Hesse. 95
§. 2. *Franconia Meridionalis seu propria*, la Franconie. *Germanicè*, Frankenland.
CAP. XV. *Bauaria & Tirolis.* 101
§. 1. *Bauaria Cis-Danubiana*, la Bauiere au deça du Danube. 102
NVM. 1. *Bauaria superior*, la haute Bauiere. 102
NVM. 2. *Bauaria inferior*, la basse Bauiere. 104
§. 2. *Bauaria Trans-Danubiana*, la Bauiere au dela du Danube. 105
§. 3. *Comitatûs Tirolensis*, le Comté de Tirol. 107
CAP. XVI. *Austriacæ Regiones*, les païs Hereditaires. 108
§. 1. *Austria*, l'Austriche. 110
§. 2. *Stiria*, la Stirie. 111
§. 3. *Carinthia*, la Carinthie. 112
§. 4. *Carniola*, la Carniole. 114
§. 5. *Vinidorum Marchia*, la Marche des Vindes. 114
§. 6. *Reliquæ regiones iuris Austriaci.* 115
CAP. XVII. *Magnum Regnum Bohæmiæ.* 116
§. 1. *Bohæmia seu Boiohæmia*, la prouince de Boheme. 118
NVM. 1. *Iurisdictiones prouinciales seu Regiæ, vulgò* Kraiss. 118
NVM. 2. *Iurisdictiones limitaneæ.* 122
§. 2. *Silesia*, la Silesie. 122
NVM. 1. *Inferior diuisa in octo Ducatus, & tres Comitatus.* 122
NVM. 2. *Superior in nouem Ducatus & Comitatum vnum.* 124
§. 3. *Morauia*, la Morauie. 124
§. 4. *Lusatia*, la Lusace. 125
CAP. XVIII. *Magna Saxonia in genere.* 126
Principes Saxonici. 127
CAP. XIX. *Saxonia inferior.* 128
§. 1. *Respublica Hamburgensis*, la Republique d'Hambourg. 129
§. 2. *Archiepiscopatus Bremensis*, l'Archeuesché de Bremen. 129
§. 3. *Ducatus Lauuenburgensis*, Duché de Lauuenbourg 129

§. 4. *Ducatus Megalopolitanus, seu Megalburgicus*, le Duché de Mekelbourg. 129
§. 5. *Pomerania*, le Duché de Pomeranie. 130
NVM. 1. *Superior*, la haute Pomeranie.
NVM. 2. *Inferior Pomerania*, la basse Pomeranie. 131
§. 6. *Ditio Luneburgensis*, terres de la Maison de Lunebourg. 134
§. 7. *Episcopatus Verdensis*, l'Eueſché de Verden. 134
§. 8. *Comitatus Schauemburgensis*, Comté de Schauembourg. 135
§. 9. *Ducatus Brunsuicensis*, le Duché de Brunsuik, & ses Enclaues. 135
CAP. XX. *Saxonia superior.* 137
§. 1. *Archiepiscopatus Magdeburgensis*, Archeueſché de Magdebourg. 137
§. 2. *Marchia, seu Marchionatus Brandeburgensis*, la Marche, ou le Marquisat de Brandebourg. 137
§. 3. *Saxonia Electoralis*, la Saxe Electorale. 188
NVM. 1. *Ducatus Saxoniæ*, le Duché de Saxe. 138
NVM. 2. *Marchionatus Misniæ*, le Marquisat de Misnie ou Missen. 139
§. 4. *Voigtlandia*, la Voigtland. 140
§. 5. *Principatus Anhaltinus*, Principauté d'Anhalt. 141
§. 6. *Ducatus Grubenacensis*, Duché de Grubenhagen. 141
§. 7. *Thuringia, vel Duringia*, Lant-grauiat de Thuringe. 141
§. 8. *Comitatus antiquæ Thuringiæ.* 143
CAP. XXI. *Vestphalia*, Vestphalie. 144
§. 1. *Frisia Orientalis*, la Frise Orientale. 144
§. 2. *Comitatus Oldenburgensis*, Comté d'Oldembourg. 145
§. 3. *Episcopatus Monasterienſis*, l'Eueſché de Munſter. 146
§. 4. *Minores ditiones Vestphaliæ.* 146
§. 5. *Episcopatus Paderbornensis*, l'Eueſché de Paderborn. 149
§. 6. *Episcopatus Osnaburgensis*, l'Eueſché d'Osnabruk. 149
§. 7. *Ducatus Vestphaliæ*, le Duché de Westphalie. 150
§. 8. *Ditiones olim Ducis Iuliaci.* 150
CAP. XXII. *Germania Christiana, seu eius diuisio per Episcopatus.* 152
CAP. XXIII. *De admirandis Germaniæ.* 154
§. 1. *In Heluetiis.* 154
§. 2. *In Grisonibus.* 155
§. 3. *In Valesiis.* 155
§. 4. *In Leodiensi agro.* 156

§. 5.

§. 5. *In Sueuiâ.* 156
§. 6. *In Bauariâ.* 156
§. 7. *In regionibus hæreditariis.* 157
§. 8. *In Regno Bohemiæ.* 157
§. 9. *In Saxoniâ Inferiore.* 158
§. 10. *In Saxoniâ Superiore.* 159
§. 11. *In Vestphaliâ.* 159

LIBER TERTIVS.

De Regnis Arctois, seu de Suecià, Daniâ & Noruegiâ.

CAP. I. *De Suecià in genere.* 161
§. 1. *Nomen Suecorum.* 161
§. 2. *Quantitas Sueciæ.* 161
§. 3. *Qualitas Suecorum.* 161
§. 4. *Religio Suecorum.* 162
§. 5. *Politia Suecorum.* 162
§. 6. *Mores Suecorum.* 163
§. 7. *Magnæ Sueciæ diuisio.* 163
CAP. II. *Suecia Vera, seu propriè dicta.* 166
§. 1. *Sueuonia, prima pars Veræ Sueciæ*, la Sueuonie premiere partie de la vraye Suede. 166
§. 2. *Nortlādiæ*, les Nordelles. 167
NVM. 1. *Gestricia*, Gestricie. 167
NVM. 2. *Helsingia*, Helsingie. 167
NVM. 3. *Angermania*, Angermanie. 168
NVM. 4. *Lapponia*, les Lappons. 168
CAP. III. *Finlandia*, la Finlande. 169
CAP. IV. *Ingria*, l'Ingrie. 170
CAP. V. *Liuonia*, Liefland *Germanis.* 171
§. 1. *Estonia, siue Estlandia*, Esten, *seu* Eistland. 171
§. 2. *Litlandia*, Leitland, *Gallicè* Letten. 172
§. 3. *Curlandia*, Curland. 172
CAP. VI. *Regnum Danicum.* 173
§. 1. *Dania in genere*, le Dannemark. 173
NVM. 1. *Nomen.* 173
NVM. 2. *Quantitas Daniæ.* 173
NVM. 3. *Qualitas Daniæ.* 174
NVM. 4. *Mores Danorum.* 174
NVM. 5. *Politia Danorum.* 175
NVM. 6. *Religio Danorum.* 175
§. 2. *De Noruegiâ*, la Noruege. 175
NVM. 1. *Nomen.* 175
NVM. 2. *Quantitas.* 175
NVM. 3. *Qualitas.* 175
NVM. 4. *Mores Noruegorum.* 176
NVM. 5. *Politia.* 176
NVM. 6. *Religio.* 176

TOMI HVIVS SECVNDI

§. 3. *De Islandiâ*, l'Islande. 176
NVM. 1. *Nomen.* 176
NVM. 2. *Quantitas.* 176
NVM. 3. *Qualitas.* 177
NVM. 4. *Mores Islandorum.* 177
NVM. 5. *Religio.* 177
NVM. 6. *Politia.* 177
§. 4. *De Groënlandiâ*, Groënland. 177
NVM. 1. *Nomen.* 177
NVM. 2. *Quantitas.* 178
NVM. 3. *Qualitas.* 178
NVM. 4. *Mores Groënlandorum.* 178
NVM. 5. *Religio.* 178
§. 5. *De Spitsberga*, Spitsbergen. 178
§. 6. *Diuisio regni Danici.* 179
§. 7. *Nordalbingia, olim Cimbrica Chersonesus & Cartris.* 179
NVM. 1. *Iutia Septentrionalis*, Norder-Iutland. 179
NVM. 2. *Iutia Meridionalis, seu Ducatus Slesuicensis*, Suder-Iutland, ou Duché de Slesuik. 180
NVM. 3. *Holsatia*, l'Holsace, ou Holstein. 181
§. 8. *Insulæ Danicæ.* 182
NVM. 1. *Sielandia*, Sieland, & Seland, & Zéeland. 182
NVM. 2. *Fionia*, Funen, seu Fuinen. 183
NVM. 3. *Minores Insulæ.* 184
§. 9. *Scania.* 184
CAP. VIII. *Regni Noruegiæ diuisio.* 185
§. 1. *Noruegia*, la Noruege ou Noruegue. 185
CAP. IX. *Insulæ septentrionales Dano Regi subditæ, quia Rex Noruegiæ.* 187
§. 1. *Islandia*, Islande. 187
§. 2. *Groenlandia*, la Groënlande. 187
§. 3. *Spitsberga, seu Montes Acuti*, Spitzbergen. 189
CAP. X. *Regnorum septentrionalium diuisio per Episcopatus.* 189
CAP. XI. *De admirandis regnorum septentrionalium.* 190
§. 1. *In Daniâ.* 190
§. 2. *In Suecià.* 191
§. 3. *In Noruegiâ.* 192
§. 4. *In Islandiâ.* 193
§. 5. *In Groënlandiâ.* 194
§. 6. *In Spitzbergâ.* 195

LIBER QVARTVS.

De Sarmatia.

CAP. I. *Historica Sarmatiæ descriptio.* 195

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 1. *Nomen Sarmatiæ.* 195
§. 2. *Quantitas.* 196
§. 3. *Qualitas.* 196
§. 4. *Mores Sarmatarum.* 196
§. 5. *Religio.* 197
§. 6. *Politia.* 197
Vetus diuisio Sarmatiæ. 199
CAP. II. *Diuisio Geographica Sarmatiæ.* 200
§. 1. *Æstai*, la Prusse, Liuonie, & Samogitie. 200
§. 2. *Venedæ*, la Lithuanie. 200
§. 3. *Basternæ, aliter Peucini.* 201
§. 4. *Tyrangytæ*, la basse Volhinie. 202
§. 5. *Roxolani*, partie de la Moschouie, & la Tartarie Precopz. 203
NVM. 1. *Hamaxobij.* 203
NVM. 2. *Georgi*, l'Isle de Caffa ou Precopz. 205
NVM. 3. *Bosphorani*, partie de la Precopz ou de l'Isle de Caffa. 206
§. 6. *Riphaces*, partie Septentrionale de Moschouie. 206

LIBER QVINTVS.

De Regno Poloniæ.

CAP. I. *Historica enarratio.* 207
§. 1. *Nomen.* 207
§. 2. *Quantitas.* 207
§. 3. *Qualitas.* 208
§. 4. *Origo Polonorum.* 208
§. 5. *Origo Cosacorum.* 209
§. 6. *Mores Polonorum.* 210
§. 7. *Regni Polonici constitutio.* 210
§. 8. *Politia.* 211
§. 9. *Religio.* 212
POLONICI *Regni diuisio.* 212
CAP. II. *Antiquum Poloniæ Regnum.* 214
§. 1. *Polonia minor*, la petite Pologne. 214
§. 2. *Polonia maior*, la grande Pologne. 215
§. 3. *Cuiauia*, la Cuiauie. 215
§. 4. *Mazouia*, la Mazouie. 216
§. 5. *Russia Nigra seu Rubra.* 216
§. 6. *Podolia*, la Podolie. 217
CAP. III. *Lithuania vetus.* 218
§. 1. *Lithuania noua, seu vera.* 218
§. 2. *Ducis Lithuaniæ in Moschouiâ ditiones.* 221
§. 3. *Samogitia, seu Samagitia.* 221
§. 4. *Volhinia, Polonis* Volin. 222
§. 5. *Podlasia*, Podlaske. 223
CAP. IV. *Prussia, seu Borussia.* 223
§. 1. *Antiqua Prussiæ diuisio.* 224
§. 2. *Prussiæ Noua diuisio.* 225
§. 3. *Liuonia.* 226
§. 4. *Valachia.* 226

LIBER SEXTVS.

De Imperio Moschouitico.

CAP. I. *Historica Moschouiæ descriptio.* 227
§. 1. *Nomen.* 227
§. 2. *Quantitas.* 227
§. 3. *Qualitas.* 228
§. 4. *Mores Russorum.* 228
§. 5. *Religio.* 229
§. 6. *Politia.* 229
Imperium Moschouiticum. 230
CAP. II. *Moschouiæ descriptio Geographica.* 232
§. 1. *Moschouiæ Occidentalis Ducatus.* 232
§. 2. *Moschouiæ Occidentalis Principatus.* 235
§. 3. *Moschouiæ Occidentalis Prouinciæ.* 235
§. 4. *Moschouiæ Orientalis Prouinciæ.* 236
§. 5. *Moschouiæ Orientalis Populi.* 237
CAP. III. *Tartaria Moschouitica.* 237
§. 1. *Tartariæ Moschouiticæ Regiones.* 238
§. 2. *Tartariæ Moschouiticæ populi.* 239
§. 3. *Tartariæ Moschouiticæ Regna.* 239
CAP. IV. *Laponia Moschouitica.* 241
CAP. V. *De Minore Tartariâ seu Precopensi.* 241
§. 1. *Historica descriptio.* 241
NVM. 1. *Nomen.* 241
NVM. 2. *Quantitas.* 241
NVM. 3. *Qualitas.* 242
NVM. 4. *Mores Precopensium.* 242
NVM. 5. *Religio.* 243
NVM. 6. *Politia.* 243
MINORIS *Tartariæ seu Precopensis diuisio.* 244
§. 2. *Minoris Tartariæ Geographica descriptio.* 245
NVM. 1. *Precopia, olim Taurica Chersonesus.* 245
NVM. 2. *Chrimia.* 247
NVM. 3. *Tartari confœderati.* 248
CAP. VI. *Sarmatia Christiana.* 248
§. 1. *In regno Poloniæ.* 248
§. 2. *In Moschouiâ.* 249
CAP. VII. *De admirandis Sarmatiæ.* 250
§. 1. *In Sarmatiâ Antiquâ.* 250
§. 2. *In Tauricâ Chersoneso.* 251
§. 3. *In Poloniæ Regno.* 252
§. 4. *In Prussiâ.* 253
§. 5. *In Lithuaniâ.* 254
§. 6. *In Russiâ Albâ.* 255
§. 7. *In Tartariâ Moschouiticâ.* 256
§. 8. *In minori Tartariâ.* 257

PARS POSTERIOR TOMI SECVNDI,

DE PARTE AVSTRALI EVROPÆ quæ in Orientem vergit.

LIBER PRIMVS.

De Illyrico.

CAP. I. HISTORICA *Illyrici.* 260
§. 1. *De Illyrico latè sumpto.* 260
NVM. 1. *Nomen.* 260
NVM. 2. *Quantitas.* 261
NVM. 3. *Qualitas.* 261
§. 2. *De Illyrico strictè sumpto.* 261
NVM. 1. *Nomen.* 261
NVM. 2. *Quantitas.* 261
NVM. 3. *Qualitas.* 261
NVM. 4. *Mores.* 262
NVM. 5. *Politia.* 262
§. 3. *De variis Illyrici populis.* 263
NVM. 1. *De Liburnis.* 263
NVM. 2. *De Iapodibus.* 263
NVM. 3. *De Dalmatis.* 263
NVM. 4. *De Autariotis.* 263
NVM. 5. *De Scordiscis.* 264
NVM. 6. *De Vardiæis.* 265
§. 4. *De Pannoniâ.* 265
NVM. 1. *Nomen.* 265
NVM. 2. *Quantitas.* 265
NVM. 3. *Qualitas.* 265
NVM. 4. *Mores.* 266
NVM. 5. *Politia.* 266
CAP. II. *Descriptio Geographica Illyrici.* 267
§. 1. *Liburnia.* 267
NVM. 1. *Iapodes.* 267
NVM. 2. *Liburni.* 269
§. 2. *Dalmatia.* 269
NVM. 1. *Autariotæ.* 269
NVM. 2. *Vardiæi.* 270
NVM. 3. *Scordisci.* 271
§. 3. *Pannonia.* 272
NVM. 1. *Pannonia superior.* 272
NVM. 2. *Pannonia inferior.* 274
CAP. III. *Diuisio Dalmatiæ sub primis Imperatoribus.* 276

TOMI HVIVS SECVNDI

CAP. IV. *Illyricum Constantini.* 277
§. 1. *De Illyrico Occidentali Historica.* 277
§. 2. *Geographica descriptio Illyrici Constantiniani.* 277
CAP. V. *Descriptio Historica Daciæ.* 280
§. 1. *De Dacis in genere.* 280
NVM. 1. *Nomen.* 280
NVM. 2. *Quantitas.* 281
NVM. 3. *Qualitas.* 281
NVM. 4. *Mores Dacorum.* 281
NVM. 5. *Religio.* 282
NVM. 6. *Politia.* 282
§. 2. *De illustrioribus Daciæ populis.* 283
§. 3. *De Danubio.* 284
NVM. 1. *Nomen.* 284
NVM. 2. *Mutatio Nominis.* 285
NVM. 3. *Ostia.* 285
CAP. VI. *Geographica descriptio Daciæ.* 288
§. 1. *Dacia vera.* 288
§. 2. *Iazyges Metanastæ.* 289
§. 3. *Mysia, seu Mœsia.* 290
NVM. 1. *Mysia superior.* 290
NVM. 2. *Mysia inferior.* 291
CAP. VII. *Dacia Constantini, vel meliùs Illyricum Orientale, & Thracia.* 293
§. 1. *Historica descriptio.* 293
§. 2. *Geographica descriptio Daciæ Constantini.* 294
NVM. 1. *Diœcesis Thraciæ.* 294
NVM. 2. *Diœcesis Daciæ.* 297
NVM. 3. *Diœcesis Macedoniæ.* 298

LIBER SECVNDVS.

De Magno Hungariæ Regno, seu Regionibus olim Hungarico sceptro subditis.

CAP. I. *Historica descriptio.* 299
§. 1. *De Sclauiâ.* 299
NVM. 1. *Nomen.* 299
NVM. 2. *Qualitas.* 300
NVM 3. *Mores.* 300
NVM. 4. *Politia.* 300
§. 2. *De Croaciâ.* 301
NVM. 1. *Nomen.* 301
NVM. 2. *Qualitas.* 301
NVM. 3. *Mores.* 301
NVM. 4. *Politia.* 301
§. 3. *De Dalmatiâ.* 301
NVM. 1. *Nomen.* 301
NVM. 2. *Qualitas.* 301
NVM. 3. *Mores.* 302
NVM. 4. *Politia.* 302
§. 4. *Respublica Ragusina.* 302
§. 5. *De Seruiâ & Rasciâ.* 302
NVM. 1. *Nomen.* 302
NVM. 2. *Qualitas.* 303
NVM. 3. *Mores.* 303
NVM. 4. *Politia.* 303

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 6. *De Bulgariâ.* 303
Nvm. 1. *Nomen.* 303
Nvm. 2. *Qualitas.* 303
Nvm. 3. *Mores.* 304
Nvm. 4. *Politia.* 304
§. 7. *De Bossenâ.* 304
Nvm. 1. *Nomen.* 304
Nvm. 2. *Qualitas.* 304
Nvm. 3. *Mores.* 305
Nvm. 4. *Politia.* 305
§. 8. *De Valachiâ.* 305
Nvm. 1. *Nomen.* 305
Nvm. 2. *Qualitas.* 305
Nvm. 3. *Mores.* 305
Nvm. 4. *Politia.* 306
§. 9. *De Multauiâ.* 306
Nvm. 1. *Nomen.* 306
Nvm. 2. *Qualitas.* 306
Nvm. 3. *Mores.* 306
Nvm. 4. *Politia.* 307
§. 10. *De Bessarabiâ.* 307
Nvm. 1. *Nomen.* 307
Nvm. 2. *Qualitas.* 307
Nvm. 3. *Mores.* 307
Nvm. 4. *Politia.* 308
§. 11. *De Transyluaniâ.* 308
Nvm. 1. *Nomen.* 308
Nvm. 2. *Qualitas.* 308
Nvm. 3. *Mores.* 308
Nvm. 4. *Politia.* 309
§. 12. *De Hungariâ.* 309
Nvm. 1. *Origo Hungarorum.* 309
Nvm. 2. *Nomen.* 311
Nvm. 3. *Qualitas.* 311
Nvm. 4. *Mores.* 311
Nvm. 5. *Religio.* 312
Nvm. 6. *Politia.* 312
Cap. II. *Magnæ Hungariæ descriptio Geographica.* 314
§. 1. *Sclauia seu Sclauonia.* 314
§. 2. *De Croaciâ.* 316
§. 3. *De Dalmatiâ.* 317
§. 4. *De Bossenâ.* 319
§. 5. *De Seruiâ latè sumptâ.* 320
§. 6. *De Bulgariâ.* 320
§. 7. *De Valachiâ magnâ.* 321
§. 8. *De Transyluaniâ.* 322
§. 9. *De Hungariâ.* 325
Nvm. 1. *Superior Hungaria.* 325
Nvm. 2. *Inferior Hungaria.* 326
Cap. III. *Hungaria Christiana.* 328
Cap. IV. *De admirandis Illyrici, siue magni Hungariæ regni.* 329
§. 1. *In Illyrico.* 329
§. 2. *In Dalmatiâ.* 330
§. 3. *In Pannoniâ.* 330
§. 4. *In Daciâ.* 330
§. 5. *In Mysiâ.* 330
§. 6. *In Hungariâ.* 331
§. 7. *In Hungariâ superiore.* 331
§. 8. *In Hungariâ inferiori.* 333
§. 9. *In Croaciâ.* 334
§. 10. *In Dalmatiâ.* 334
§. 11. *In Bossenâ.* 334
§. 12. *In Seruiâ.* 335
§. 13. *In Valachiâ.* 335
§. 14. *In Transyluaniâ.* 335

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

LIBER TERTIVS.

De Græciâ Antiquâ.

CAP. I. *Regni Macedonici Historica.* 338
§. 1. *Macedonia.* 338
NVM. 1. *Nomen.* 338
NVM. 2. *Quantitas.* 338
NVM. 3. *Qualitas.* 338
NVM. 4. *Mores.* 339
NVM. 5. *Politia.* 339
§. 2. *Thessalia.* 339
NVM. 1. *Nomen.* 340
NVM. 2. *Populi.* 340
NVM. 3. *Quantitas.* 341
NVM. 4. *Qualitas.* 341
NVM. 5. *Origo.* 342
NVM. 6. *Mores.* 342
NVM. 7. *Politia.* 343
§. 3. *Epirus.* 344
NVM. 1. *Nomen.* 344
NVM. 2. *Populi.* 344
NVM. 3. *Quantitas.* 345
NVM. 4. *Qualitas.* 345
NVM. 5. *Mores.* 345
NVM. 6. *Politia.* 346
§. 4. *Thracia.* 346
NVM. 1. *Nomen.* 346
NVM. 2. *Populi.* 347
NVM. 3. *Quantitas.* 347
NVM. 4. *Qualitas.* 348
NVM. 5. *Mores.* 349
NVM. 6. *Politia.* 350
CAP. II. *Macedoniæ Geographica descriptio.* 350
§. 1. *Prima pars Macedoniæ.* 352
§. 2. *Secunda pars Macedoniæ.* 353
§. 3. *Tertia pars Macedoniæ.* 356
§. 4. *Quarta pars Macedoniæ.* 358
§. 5. *Sinus Macedoniæ.* 361
CAP. III. *Descriptio Geographica Thessaliæ.* 362
CAP. IV. *Descriptio Geographica Epiri.* 367
§. 1. *Epirus Barbara.* 368
§. 2. *Epirus Græca.* 370
§ 3. *Sinus Epiri.* 372
CAP. V. *Descriptio Geographica Thraciæ.* 372
§. 1. *Thraciâ cis Rhodopen.* 374
§. 2. *De Thraciâ trans Rhodopen.* 378
§. 3. *De Thraciâ Chersoneso.* 381
CAP. VI. *Veræ Græciæ Historica.* 382
§. 1. *De Græciâ in communi.* 382
NVM. 1. *Græcorum origo prima.* 383
NVM. 2. *Græcorum origo altera.* 385
NVM. 3. *De Nominibus Græcorum.* 387
NVM. 4. *De Moribus Græcorum.* 389
NVM. 5. *De Doctrinâ Græcorum.* 389
NVM. 6. *De Politiâ Græcorum.* 390

NVM. 7.

NVM. 7. *Religio Græcorum.* 391
NVM. 8. *Dialecti Græcorum.* 392
§. 2. *De Achaiâ seu Hellade in genere.* 392
§. 3. *De Populis Achaiæ, seu Helladis.* 393
NVM. 1. *De Athenienſibus & Atticâ.* 393
NVM. 2. *Megaris.* 394
NVM. 3. *Bœotia.* 394
NVM. 4. *Phocis.* 395
NVM. 5. *Locri.* 395
NVM. 6. *Ætolia.* 396
NVM. 7. *Doris.* 397
§. 4. *De Peloponneſo in genere.* 397
§. 5. *De Regionibus & incolis Peloponneſi.* 398
NVM. 1. *De Achaiâ propriâ, & Achæis.* 398
NVM. 2. *De Elide.* 399
NVM. 3. *De Meſſeniâ.* 400
NVM. 4. *De Laconiâ.* 400
NVM. 5. *De Argolide.* 402
NVM. 6. *De Arcadiâ.* 402
§. 6. *De præcipuis Græciæ inſulis.* 403
NVM. 1. *De Cretâ.* 403
NVM. 2. *De Eubœâ.* 404
NVM 3. *De Corcyrâ.* 405
CAP. VII. *Achaiæ, ſeu Helladis Geographica deſcriptio.* 406
§ 1. *De Atticâ.* 406
§. 2. *De Megaride.* 409
§. 3. *De Bœotiâ.* 409
§. 4. *De Phocide.* 413
§ 5. *De Doride.* 414
§ 6. *De Locris.* 414
§. 7. *De Ætoliâ.* 416
CAP. VIII. *De Peloponneſo.* 417
§. 1. *De Achaiâ.* 417
§. 2. *De Argiâ.* 422
§. 3. *De Laconiâ.* 424
§. 4. *De Meſſeniâ.* 427
§. 5. *De Elide.* 429
§. 6. *De Arcadiâ.* 431
§. 7. *De ſinibus Peloponneſi.* 433
CAP. IX. *De inſulis Græciæ.* 434
§. 1. *De inſulis Ionij Maris.* 436
NVM. 1. *De Maioribus inſulis in Mari Ionio.* 436
NVM. 2. *Minores inſulæ maris Ionij.* 437
§. 2. *Inſulæ Maris Ægæi.* 439
NVM. 1. *Maiores Inſulæ Maris Ægæi.* 439
NVM. 2. *Minores Inſulæ Maris Ægei.* 443
CAP. X. *Græcia Antiqua Sacra, ſeu Eccleſiaſtica.* 447

LIBER QVARTVS.
De Græciâ ſecundum Recentiores.

CAP. I. *Hiſtorica Græciæ recentis in genere.* 450
§. 1. *Nomen.* 450
§. 2. *Quantitas Nouæ Græciæ.* 450

§. 3. *Qualitas nouæ Græciæ.* 452
§. 4. *Mores hodierni Græcorum.* 452
§. 5. *De Religione Græcorum.* 453
§. 6. *De Politiâ hodiernâ Græcorum.* 454
CAP. II. *De Turco-Græciâ.* 454
§. 1. *Quomodo Imperium Turcicum in Græciam peruaserit.* 454
§. 2. *De aliquot imperij Turcici magistratibus.* 455
NVM. 1. *De Beglierbego.* 455
NVM. 2. *De Saniaco.* 456
NVM. 3. *De Præfecto insularum.* 456
CAP. III. *Descriptio Historica Græciæ recentioris.* 457
§. 1. *De Romaniâ.* 457
NVM. 1. *Nomen Romaniæ.* 457
NVM. 2. *Quantitas.* 457
NVM. 3. *Qualitas.* 457
NVM. 4. *Politia.* 457
§. 2. *De Macedoniâ.* 458
NVM. 1. *Nomen.* 458
NVM. 2. *Quantitas.* 458
NVM. 3. *Qualitas.* 458
NVM. 4. *Politia.* 458
§. 3. *De Liuadiâ.* 459
NVM. 1. *Nomen.* 459
NVM. 2. *Quantitas.* 459
NVM. 3. *Qualitas.* 459
§. 4. *De Moreâ.* 460
NVM. 1. *Nomen.* 460
NVM. 2. *Quantitas.* 460
NVM. 3. *Qualitas.* 460
NVM. 4. *Mores Tzaconum seu Mainotarum.* 460
NVM. 5. *Politia Moreæ.* 461
§. 5. *De Albaniâ.* 461
NVM. 1. *Nomen.* 461
NVM. 2. *Quantitas.* 461
NVM. 3. *Qualitas.* 462
NVM. 4. *Mores.* 462
NVM. 5. *Politia.* 462
§. 6. *De Negroponte olim Eubœâ.* 463
NVM. 1. *Nomen.* 463
NVM. 2. *Quantitas.* 463
NVM. 3. *Qualitas.* 463
NVM. 4. *Politia.* 463
CAP. IV. *De Venetâ Ditione in Græciâ.* 464
§. 1. *De Insulâ Cretâ, seu Candiâ.* 464
NVM. 1. *Nomen & Quantitas.* 464
NVM. 2. *Qualitas.* 464
NVM. 3. *Mores.* 465
NVM. 4. *Politia.* 465
§. 2. *De Minoribus Insulis Græciæ iuris Veneti.* 465
NVM. 1. *De Corcyrâ.* 465
NVM. 2. *De Cephaloniâ.* 466
NVM. 3. *De Zacyntho.* 467
NVM. 4. *De Cytherâ.* 467
NVM. 5. *De Teno & Mycone.* 467
CAP. V. *Græciæ recentis Geographica Descriptio.* 468
§. 1. *De Romaniâ.* 468
§. 2. *De Macedoniâ.* 471
§. 3. *De Albaniâ.* 474
§. 4. *De Liuadiâ.* 476
§. 5. *De Moreâ.* 478
CAP. VI. *De Insulis Nouæ Græciæ.* 480

§. 1. *De Insulis Maris Ægæi.* 480
NVM. 1. *De insulis in Ægæo Venetæ ditionis.* 480
NVM. 2. *De Insulis in Ægæo Ottomanicæ ditionis.* 483
§. 2. *De Insulis Nouæ Græciæ in mari Ionio.* 485
NVM. 1. *De Insulis in Ionio Venetæ ditionis.* 485
NVM. 2. *De Insulis in Ionio ditionis Turcicæ.* 486
CAP. VII. *Geographia Turco-Græciæ.* 487
CAP. VIII. *De Admirandis Græciæ tam veteris quàm Nouæ.* 490
§. 1. *Admiranda Thraciæ.* 490
§. 2. *Admiranda Constantinopoleos.* 492
§. 3. *Admiranda Macedoniæ.* 493
§. 4. *Admiranda Thessaliæ.* 494
§. 5. *Admiranda Epiri.* 496
§. 6. *Admiranda Achaiæ.* 497
NVM. 1. *Admiranda Atticæ.* 497
NVM. 2. *Admiranda Bœotiæ.* 498
NVM. 3. *Admiranda reliquæ Achaiæ.* 499
§. 7. *Admiranda Peloponnesi.* 499
NVM. 1. *Admiranda Achaiæ propriæ.* 499
NVM. 2. *Admiranda Argiæ.* 500
NVM. 3. *Admiranda Laconiæ & Messeniæ.* 500
NVM. 4. *Admiranda Elidis.* 501
NVM. 5. *Admiranda Arcadiæ.* 502
§. 8. *De Insulis Græciæ in mari Ionio.* 503
NVM. 1. *Admiranda Insulæ Zacynthi.* 503
NVM. 2. *Admiranda Cephaleniæ, Ithacæ, & Echinadum.* 504
§. 9. *De maioribus Insulis in mari Ægæo.* 504
NVM. 1. *Admiranda Insulæ Cretæ.* 504
NVM. 2. *Admiranda Eubææ.* 506
NVM. 3. *Admiranda Lemni.* 507
§. 10. *Admiranda minorum Insularum in mari Ægæo.* 507

Reliquam Tomi huius œconomiam libro quinto, atque Italiæ præfixam videbis, ne volumen istud in nimiam excrescat molem, & commodè in duo corpora secerni, quoniam vna Italiæ tractatio, propter vbertatem, legitimæ magnitudinis codicem exigebat.

TABVLÆ GEOGRAPHICÆ
TOMVM HVNC ILLVSTRANTES.

GERMANIA *Antiqua* inter pag. 8. & 9
Scandia. 23
Germaniæ antiquæ adiuncta. 27
Germaniæ recentis diuisio in decem Circulos. 41
Germania recens. 45
Heluetia. 53
Germania cis-Rhenana. 67
Sueuia. 85
Franconia. 93
Bauaria & Tirolis. 103
Austriacæ regiones. 109
Magnum Bohemiæ regnum. 117
Pars Saxoniæ Orientalis. 132
Pars Occidentalis Saxoniæ. 133
Westphalia. 147
Arctoa regna 164
Dania, Suecia & Gothia. 165
Insulæ Septentrionales. 188
Sarmatia. 198
Poloniæ regnum. 213
Russia seu Moschouia. 231
Pannoniæ, & Illyricum. 268
Illyricum iuxta Notitiam Imperij. 278
Dacia & Mœsia. 287
Diœceses Thraciæ, Daciæ, & Macedoniæ iuxta Notitiam Imperij. 295
Magnum Hungariæ regnum. 315
Transyluania. 323
Græcia Antiqua. 337
Macedonia, Thessalia, Epirus. 351
Thracia. 373
Achaia seu Hellas. 406
Peloponnesus. 419
Insulæ Græciæ. 435
Græcia recens. 451
Romania. 469
Macedonia, & Albania. 472
Liuadia, & Morea. 477
Insulæ nouæ Græciæ. 481

PARAL-

PARALLELORVM GEOGRAPHICORVM

TOMVS ALTER.

DE PARTE ORIENTALI EVROPÆ.

PROOEMIVM.

SVPERIORI volumine ad ripam fluminis Rheni peruenimus, & hîc quiescere coacti sumus, ne in nimiam molem corpus illud excresceret: quemadmodum & ad hanc ripam Imperium Romanum substitit, ne latiùs extenderetur, quàm sub vnâ Republicâ, & ab vno Principe posset administrari. Quidquid inde porro ad Asiam vergit *Orientalem* partem appellamus, cuius portionem supra Carpathum montem *Borealem* apud Veteres appellari videmus; vnde colligimus oppositam ipsi *Meridionalem* dicendam esse. Partes igitur illæ duæ supra & infra Carpathum *le Crapax*, huic alteri Tomo materiam suggerent, eúmque, vt superiorem fecimus,

bifariam distribuent. Continebit pars prima Germaniam Magnam, Arctoa Regna, seu *Scandiam*, & Sarmatiam; Altera Magnum Hungariæ Regnum, Græciam, & Italiam explanabit. Germania, Italia, Græcia si latiùs excurrerint, Historicorum id copia procurabit; reliqua si magis compacta sint, & perstricta leuiter, scriptorum inopia faciet. Certè tibi (Lector) graue non videbitur ea ignorare, quæ nemo hactenus tradidit; vt tibi iucundissimum accidet ea retractare, de quibus tam multi Sapientes tacere non potuerunt.

PARS PRIOR.

DE BOREALIBVS EVROPÆ Regionibus, Germaniâ, Scandiâ & Sarmatiâ.

REGIONES illæ Boreales appellantur apud Strabonem; tum quia in polum Arcticum magis vergunt, tum quia olim parum cultæ niuibus & frigori addictæ perhibebantur: licèt in præsentiâ earum aliquæ portiones amœnissimæ sint, & apricæ, excisis syluis, siccatisque paludibus. De Germaniâ potissimùm loquor, quam transmisso Rheno apud Antiquos illicò reperimus, apud recentiores etiam intra Rhenum non parùm excurrit, vnde partem hanc auspicabimur.

LIBER PRIMVS.

De Germaniâ Antiquâ cum Regionibus Germaniæ postea adiunctis.

CAPVT PRIMVM.

De Antiqua Germania in genere.

§. 1. *Nomen.*

PRIMVM incolarum eius nomen est THEVTISCI, non à Teutonibus populis qui Danicas Insulas coluerunt, sed àvoce *Theuth*, quæ veteri linguâ Germanicâ *Deum* sonat, vt probat Cluuerius.

Secundum GERMANI, quod concessum est primùm iis populis, qui Rheno transgresso dixere se *Tungros*; hoc enim Galli linguâ suâ dixere *Germanos*, hoc est *viros militares*, vt diximus in Belgicâ. Quod autem quidam sic dictos volunt à Romanis, quasi essent Gallorum *Fratres*, minimùm hallucinantur.

Tertium CELTÆ, quo nomine non tantùm dicti sunt ab Antiquis *Galli*, sed & *Germani*, vt pluribus doctissimè probat Cluuerius. Lipsius quidem voluit nomen Germaniæ vicissim Galliæ concessum esse, sed rectè confutatus est ab eodem Cluuerio cap. x. lib. 1. Germaniæ Antiquæ.

§. 2. *Quantitas.*

Hos Germaniæ terminos assignat Tacitus. Separantur à Gallis, Rhætis, atque Pannoniis Rheno, & Danubio Fluuiis; à Sarmatis, Dacisque mutuo metu, aut Montibus separantur; cætera Oceanus ambit &c. per montes intelligit Sarmaticos, & Carpathem: vbi sit constituendus locus mutui metus dicemus in Sarmatiâ.

Non diffitentur tamen doctissimi Geographi Antiquis, & posterioribus temporibus Vistulam Fl. seu Vistillum fuisse Germaniæ

terminum ab Oriente, id enim disertè adstruunt Plinius, Mela, Ptolemæus: sed tamen non improbabiliter dici potest, Germanos vlteriùs extensos esse, siquidem Æstij, atque Bastarnæ Germanicæ Gentes prædictum fluuium transcendunt, vt docebimus in Sarmatiâ.

Supponamus tamen in præsentia Vistulam eius ab Oriente finem: quare ex Ptolemæo apud quem maxima *longitudo* Germaniæ sunt confluentes Obrincus & Rhenus Fluuij, atque Vistulæ ostia, complectitur 6. Gradus maioris circuli, ac proinde tria Stadiorum millia. Latitudo autem ex Danubij fonte eleuationis polaris 30. apud eundem, ad partem maximè Borealem Cymbricæ latitudinis 39. igitur 4500. Stadiorum est.

§. 3. *Qualitas.*

Aspera, dicitur à Tacito, cælo & terris informis: itémque tristis cultu, & aspectu: præterea horrida & fœta paludibus. Mela tumentem montibus proponit.

Hvmida, impedita fluminibus Melæ.

Ferax sati, Tacito est, sed fructiferarum arborum impatiens. Item, pecora fecunda habet, sed improcera; denique, iumenta parua & deformia.

Inops. Aurum & Argentum propitij, an irati Dij, Germaniæ denegarint dubitat Tacitus: postea tamen idem auctor comperit Curtium Rufum, hæc scrutatum esse in agro Mattiacorum.

§. 4. *Lingua.*

Si credatur Philippo Cluuerio, homini in his rebus ad nauseam vsque accurato cap. 5. & sequentibus lib. 1. de Germaniâ, olim Celtica lingua distributa fuit in quinque dialectos, Germanicam, seu Teutonicam, Gallicam, Britannicam, Hispanicam, & Illyricam, quod demonstrare nititur, ex veteribus harum Gentium vocabulis inter se concinentibus: id ego nec omnino probare possum, nec refutare licet. Certè rectè conficit Sarmatas aliquos, Germanicè locutos esse.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 5. *Mores.*

SIMILES fuisse Germanos Gallis quoad mores tradunt Strabo, atque Dio; negat Cæsar in Commentariis.

VRBES nullas habebant, & oppida, imò nec pati quidem poterant iunctas inter se sedes, ita *Tacitus*. Quod tamen *Cæsar* negat lib. 4. de Sueuis loquens, & VI de Vbiis eo tempore Trans-Rhenanis: sed illa oppida Cæsaris erant Britannicis similia; meminit quoque hic πόλεων *Herodianus*.

DOMVS imbrem culmo, & fronde defendebant; *Seneca*. Has separatas locabant, vt fons, vt campus, vt nemus placuit, *Tacitus*. Has sæpe mutabant, agros subinde nouos quærentes, *Strabo & Cæsar*. Hyeme degebant in speluncis, quas operiebant fimo. *Tacitus*, *Plinius*, *Seneca*.

VESTES. 1. Nutriebant cæsariem, eámque flauam: hanc non ponebant nisi aliquo hoste cæso, *Tacitus*, *Iuuenalis*. Barbam omnino radebant, præter labrum superius, *Diodorus*.

2. Nudi iuuenes, antequam puberes, etiam hyeme, *Mela*. Viri sagis vtuntur ex pellibus, aut libris arborum, *Idem*. Sagum autem fibulâ, aut spinâ nectebant, atque consuebant, *Tacitus*. Vestem breuem, vsque ad vmbilicum Rhenonem vocabant, *Isidorus*. Fuit & eis vestis singulos exprimens artus, *Tacitus*.

3. Non aliæ fœminis, quàm viris vestes, nisi quòd fœminæ sæpiùs lineis amictibus velentur: eas purpurâ variant, nudæque brachia, ac lacertos, at proximam partem pectoris, incedunt, *Tacitus*.

LECTVS. Dormiebant in pellibus ferarum, aut in gramine nudo, *Mela*. Humi quies, epulæque capiuntur, sed separatæ singulis sedes inter vescendum, *Athenæus*.

CIBVS. Lacte & pecore viuunt, caseo, & venationibus, *Tacitus & Cæsar*: necessitate cogente herbis, vt eorum equi virgultis, *Appianus*. Herbis viuere Fennos, ait *Tacitus*. Crudâ carne manibus pedibúsque eam subigendo, *Mela*. Carnes tamen assas Germanis assignat *Athenæus*, & illustrioribus viris potiores cibos.

POTVS. Humor ex hordeo, & frumento, *Tacitus*; lacte vsos esse in potionem, ait *Athenæus*.

NVPTIÆ. Soli propè barbarorum vnâ vxore contenti viuunt, *Tacitus*; ante annum x x. fœminis non vtuntur, *Cæsar*. Non offert

vxor marito dotem, sed maritus vxori, *Tacitus*. Adulteræ crinem attondet maritus, coram propinquis expellit domo, & per omnem vicum verbere agit. Quæ semel pudicitiam publicauit, non formâ, non ætate, non opibus maritum inuenit, *Tacitus*. De Saxonibus tamen magis particularia tradit S. Bonifacius Archiepiscopus ad Ethebaldum Regem Anglorum: si virgo apud eos in paternâ domo, vel maritata sub coniuge sit adultera, manu propriâ strangulatam cremant, aut cingulo tenus abscissis vestibus flagellant eam castæ Matronæ, & de villa in villam missæ occurrunt nouæ flagellantes, cultellisque pungunt donec interimant.

Poenæ. Proditores, & transfugas arboribus suspendunt; ignauos, & imbelles, & corpore infames cæno, ac palude iectâ insuper crate mergunt. De leuioribus culpis conuicti certo equorum pecorúmque numero multantur: pars multæ Regi vel ciuitati, pars ipsi, qui vindicatur, aut eius propinquis cedit. Ita luitur homicidium armentis, atque pecoribus, *Tacitus*.

Bellvm. Omnes Germani belli amantes, & impatientes otij. Arma galea, aut cassis, in quibus ferarum rictus exprimuntur, ex quibus extant plerumque cornua Boum, aut Ceruorum. Lorica, clypeus amplior, & oblongior Ensis maximus, & ad truncandum aptus. Lancea tela diuersi generis, de quibus legatur Cluuerius lib. 1. cap. 43. veteris Germaniæ, vbi hæc, sicut & pugnandi morem ad nauseam discussa reperies.

§. 6. *Religio.*

Hic opponuntur Cæsar & Tacitus, Cæsar enim ita lib. 6. de Germanis. Neque Druydes habent qui rebus diuinis præsint, neque sacrificiis studeant: Deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt, & quorum opibus apertè iuuantur, Solem, & Vulcanum, & Lunam, reliquos ne famâ quidem acceperunt.

Tacitus econtrà de moribus Germaniæ: Deorum maximè Mercurium colunt, cui certis diebus, humanis hostiis litare fas habent, is porrò erat *Theuth*, à quo se oriundos putabant. Herculem, & Martem concessis animalibus placant; Marti & Mercurio plerumque captiuis litauere. pars Sueuorum Isidem coluit; alij quos recenset Hertham, hoc est Terram matrem. Naharuali Deos duo, quos Romani interpretantur Castorem, & Pollucem.

Non habebant ſtatuas & imagines Deorum Germani, ſed tantùm lucos, Deorúmque nominibus appellabant illud ſecretum, quod ſolâ reuerentiâ videtur. Neque enim Deos parietibus contineri putant: ita *Tacitus*. Aliquot tamen habuiſſe templa ex eodem probare nititur Cluuerius.

Ex fremitu Equorum candidorum & hinnitu futura præcinebant Sacerdotes, *Tacitus*. Habebant quoque mulieres fatidicas, *Tacitus*, *Dio*, *Strabo*; quarum tres potiſſimùm celebrantur, *Velleda*, *Ganna*, & *Aurinia*.

Solis Sacerdotibus licitum eſt vincire, aut verberare quemquam, non quaſi in pœnam, nec Ducis iuſſu; ſed velut Deo imperante quem adeſſe bellantibus credunt; *Tacitus*.

§. 7. *Politia.*

Regio vniuerſa diuidebatur in pagos, pagi in vicos. Principes aut Reges ferè regionibus, aut pagis imperabant, vicis Duces. Quatuor erant ordines Nobilium, Ingenuorum, Libertorum & Seruorum.

Nobiles dicti poſtea *Edlingi* ſufficiebant Reges, & Duces, Reges ex Nobilitate, Duces ex virtute, *Tacitus*. Nec Regibus infinita aut libera poteſtas: Duces exemplo potiùs, quàm imperio rempublicam adminiſtrant; ſi prompti, ſi conſpicui, ſi ante aciem agant admiratione præſunt, neciis licèt ſicut nec Regibus vincire, aut verberare quemquam, *Tacitus*.

Rex eligebatur ferè, & ſi non placeret poſtea, reiiciebatur, *Tacitus*. Quidam tamen ex vnâ ſtirpe ſemper elegerunt, vt Marcomanni *Maroboduos*, & Quadi *Tudros*. Rex autem inaugurabatur impoſitus ſcuto, & ſuſtinentium humeris vibratus.

In conſiliis Reges, & Principes negotia conficiebant, non auctoritate ſed ſuaſione. Frameas concutiebant ſi res placeret, edebant fremitum ſi diſpliceret, *Tacitus*.

Quo autem in precio Rex apud eos haberetur, ex Burgundionum facto intelliges. Rex apud eos Endinos dicebatur; ſi autem ſub eo belli fortuna titubaſſet, vel ſegetum copiam terra denegaſſet, poteſtate depoſitâ remouebatur, *Am. Marcellinus lib.* 28.

Ingenvi poſtea dicti *Frilingi*, dabantur comites Nobilibus iura per pagos reddentibus: ita *Tacitus*. Falſum eſt igitur quod

aliqui scripsere nobilibus subditos fuisse.

SERVI dicti postmodum *Lassi*, seu Lazi, non adhibebantur ad officia domestica, sed agris & pecori præficiebantur, *Tacit. & Senec.*

LIBERTI postea *Frilazi* nuncupati, in domibus officium aliquod poterant exercere, cæterùm à seruis vix erant discreti. Quamquam si Regi vel Duci placerent, Nobilibus, & Ingenuis aliquando præficerentur, *Tacitus.*

Quomodo autem regimen temperatum esset ex Monarchico, Aristocratico, & Democratico Statibus, legatur Cluuerius lib. 1. suæ Germaniæ cap. 37. & sequentibus, cuius dicta nec hîc probare, neque confutare licet.

CAPVT II.

Germaniæ Veteris diuisio.

PLINIVS Germaniæ proponit quinque populos, ad quos ait, omnes qui vulgò memorantur in historiis posse reuocari, ISTÆVONES, HERMIONES, VINDILOS, INGÆVONES, & PEVCINOS de Peucinis in Sarmatiâ dicendum erit, de Ingæuonibus hîc aliqua attingemus, cætera proponemus in Scandia.

§. 1. *Istæuones.*

FRISII *partie de Hollande, Ouerysſel, & la Frise Occidentale.*

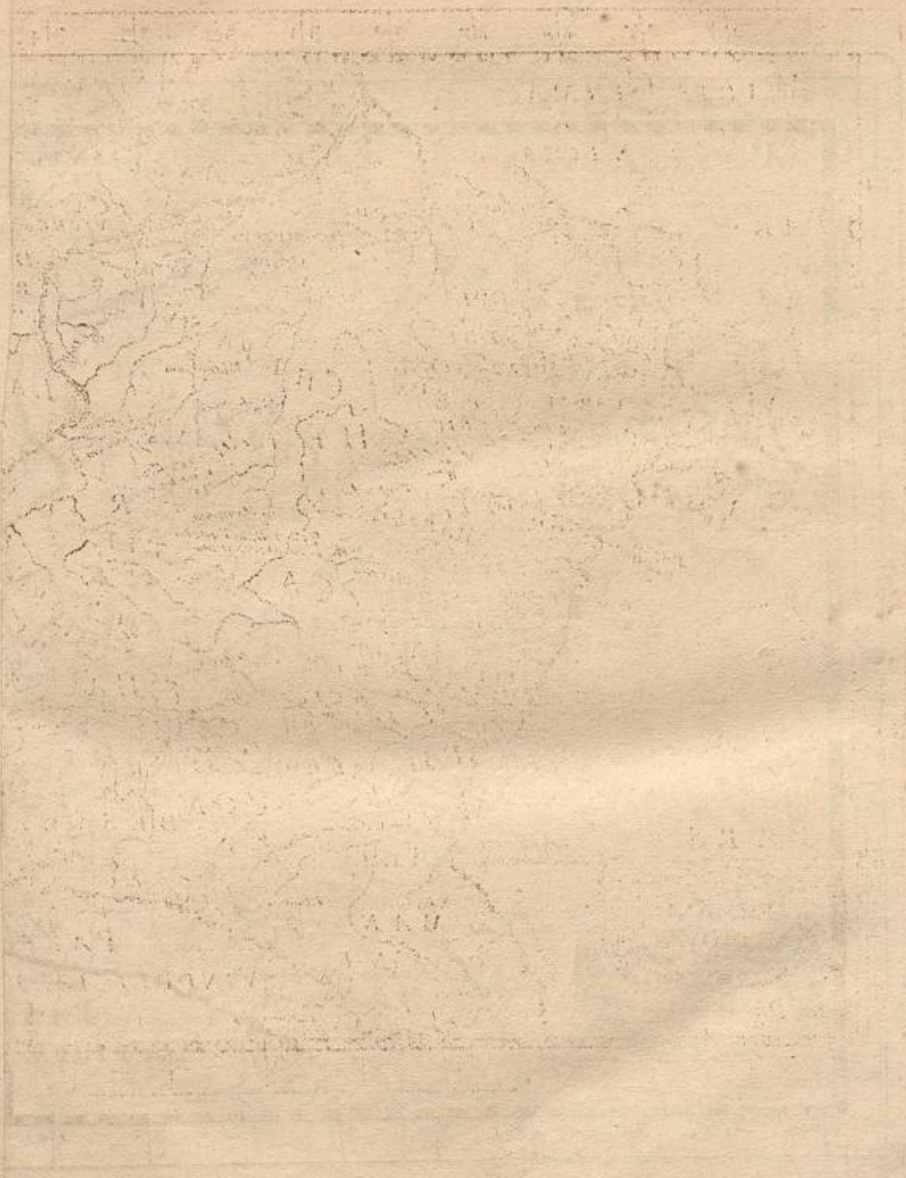
Dicti Frisiones Æthico, Frisones Sigeberto, in Maiores & Minores discreti pro magnitudine virium *Tacitus*. Lacus habebant immensos Ro. classibus nauigatos. Sæpe pugnauere cum Ro. tuti paludibus suis, tãdem à Corbulone domiti sunt. Contra eos ridiculè pugnauit Caligula. Ad illos quoque pertinent aliqua ostia Rheni de quibus in Belgicâ.

Manarmanis portus: *Gelmuydē* Clauerio; *Kampen* Pyrchaïmero: *Harlingen* Becano: Verutius locum in Regione Frisiæ *Marnan* dictâ ad Fluuium Laubacum.

Cruptoricis villa, locus inter *Loenarden*, & *Sneek*, à quodam Stipendiario dicta vbi cccc. Ro. mutuis vulneribus conciderunt. Erat propè Baduenæ Lucus.

Fleuus lacus, aliter Fletio hodie *Zuyderzée*, in eo Insula cognominis aquis obruta, lacus omnino turbatus. Fleuum Castellum in Insulâ *Scalling*.

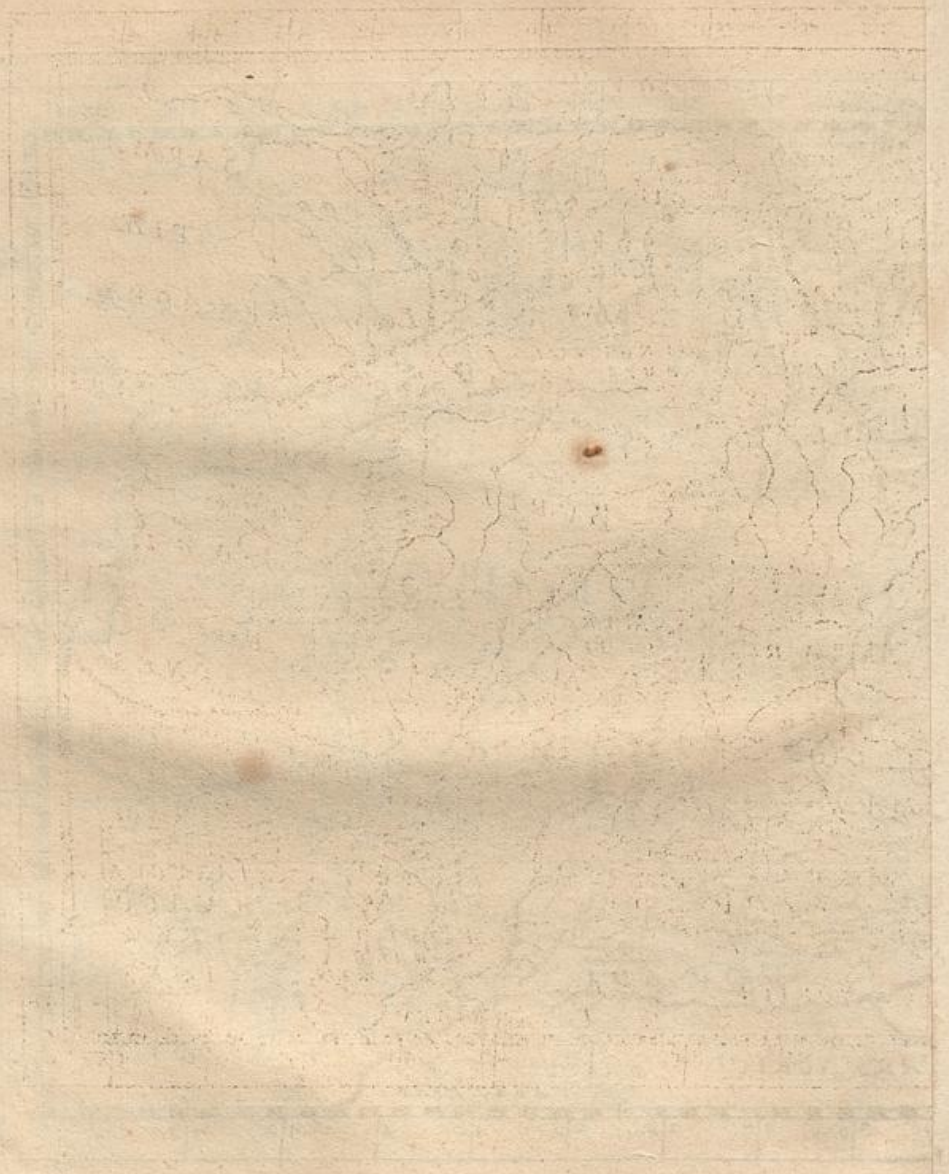
DVL-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CODANVS
Insula in Qua dea Hertha Colebatur
SARMA=
TIÆ
EVROPÆ
PARS
HERVLI
GII
LI
CARI
GY=
TO=
NES
SIDI
NI
NES
BVRGVNDI=
ONES
LVGII
DIDVNI
SEV
ELISII aut
LOGI
ONES
ELYSII
NAHARVALI
BVRII
MARSINGI
MOSI
IONES
MANNI
GOTHINI
OVADI
POSTERIORES
IAZYGVM
VAGO=
RVM
PARS
PARS NORICI
PARS
PANNONIARV
Germaniæ
Limes
Budorigum
Segetha
Caliſa
Carrodunum
Segonia
TARNÆ
BAS
Carpathus
54
53
52
51
50
49
48
33
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

DVLGIBINI, *vne grãde partie de l'Eueſché de Mũſter, Oldẽbourg Lingen, Hoye, & Minden.* — Quos Ptolemæus Dulgumnios vocat: credit Cluuerius hos eſſe partem Cheruſcorum è ſuis digreſſam ſedibus. His contermini erant à Septentrione ANSIBARII, ſeu Ampſiuarij, quorum fines occupauere Cauchi. — Amiſia Fl. aliter Amaſius & Amaſia: *Aems*, ſeu *Ems*.

ANGRIVARII, *partie d'Oueriſſel, Bẽtheim: partie de l'Eueſché de Paderborn.* — Qui Germanico ſe dediderunt duobus præliis fracti. Hîc poſterioribus temporibus ſediſſe videntur FRANCI dicti aliter Salij, ſic enim Marcellinus, *Franci quos conſuetudo Salios vocat*; quos tamen aliqui inter ſe diſtinguunt. Dicti ſunt autem Salij à Sala Fl. ſeu Sale, qui poſtea Iſella, ſeu Iſalla. — Nabalia, aliis Naualia, quod multis improbat Cluuerius, quaſi à Nauibus: aliis eſt *Dœsbourg*, aliis *Kampen*.

MARSACI *partie d'Vtrek & de Gueldres.* — Plinio Marſatij, quos hoc loco ſtatuendos eſſe arguit Taciti locus. Hi erant pars Marſorum, de quibus infrà, qui Druſo Germaniam terrente in interiora receſſerunt, at hæc fuit olim Marſacorum, atque Marſorum vna ſedes.

CHASSVARII, *parties de l'Eueſché de Munſter, d'Oſnabruge, Rauenſperg, & Lemgou.* — aliter Chattuarij & Chaſuari videntur fuiſſe Cheruſcorum ſocij vel clientes, & apud eos contigiſſe Variana clades Romanis memorabilis. — Tecelia omnium iudicio *Tekelenbourg*. Teutoburgium: *Dietmelle*, à quo non abludit vox Latina recens Teutomelum. Ab eo non procul Teutoburgenſis Saltus, vbi cęſus Varus, hodie *Teute*, ſeu *Teuteberg*, vbi & locus dictus *Minfeld*, hoc eſt campus victoriæ.

CHAMAVI *parties des Eueſchez de Munſter, &* — Straboni Chaubi, Ptole. Chamaï. pulſis indigenis hîc reſederunt, victique ſunt à — Mediolanium: *Munſter* Pyrchaïmero, Mercatori *Medelen* vicus ad Vidrum Fl. Aſciburgium; Altamerus credit eſſe *Emmerik*; Rhenanus

Paderborn, & quelques Comtez entre ces deux Eueſchez.

Iuliano Apoſtatâ, quibus tamen dedit pacem, quia iis inuitis ex Britanniâ in eius caſtra non poterant frumenta comportari.

Duisborg: Tho Leodius vicum *Agburg*, vbi multa veſtigia antiquitatis eruuntur.

Pontes longi: inter vrbes, *Ham*, *Alm*, & *Luniguſen*, Cluuerio.

Aliſonis Caſtellum à Druſo excitatum Had. Iunio *Veſel*, vnde dictum eſt caſtrum Lupiæ: Cluuerio *Elſen*.

MARSI *parties du Duché de Veſphalie & de l'Eueſché de Paderborn.* olim Sicambris à Septen. contermini: per Germanicum peſſimè accepti dum diem feſtum agunt. Tempore Cæſaris hic TVBANTES viuebant, poſtea his iuncti ſunt, aut parum diſcreti ſedibus.

Lupia vrbs, & colonia cuius meminit Goltzius in Theſauro: *Lippe*.

Teuderium: *Paderborn*, Mercatori.

Tanfanæ templum in medio huius populi celeberrimum Germaniæ.

SICAMBRI poſtea & Frãci totũ tractum à Mari ad Mœnum Fluuiũ occuparunt, Impe-

VSIPETES *Relinchuſen, & partie de la Marche.* aliter Vſipij, vixere in agris Sicambrorum expulſi à Chattis vnà cum Tencteris, diúque vagati in Galliam penetrarunt, vbi à Cæſare cæſi ſunt. Reliquiæ hîc conſedere recepti à Sicambris; poſtea à Druſo domiti cum iiſdem Tencteris hîc hæſerunt, nec cum Sicambris tranſiere in Galliam.

TENCTERI *parties des Duchez de Mons, & de Veſphalie, & du Comté de la Marche.* eandem ſemper cum Vſipetibus fortunam experti ſunt. Equites erant fortiſſimi, & apud eos Equus patris nobiliſſima portio hæreditatis

Diſporum: *Duſſeldorp.*
Linmirus: *Monhein.*

BRVCTERI, *parties du Duché de* vbi antea ſederunt IVHONES apud quos contigit incendium cuius meminit Tacit. Ann. lib. 13. quod tantùm ſaxis, fuſtibus, & veſtibus re-

Lona Fl.
Segodunum: *Sigen*, ad Fl.
Sigum, *Sige*.
Rhetico Mõs:

rio iam præcipitante. | *Mons, de l'Archeueſché de Treues, & de Vetterauie.* | ſtinctum eſt. Aliàs in Septentrionem magis promouebantur diſcretique erant in Maiores, & Minores, poſtea occupauere hanc partem Sicambrorum, qui à Sigo Flumine hîc decurrente nomen traxiſſe videntur. | *Sibengebirge*, quaſi Septimontium, quia 7. caſtellis munitus eſt.

MATTIACI, *vne grande partie de Vetterauie, de Heſſe, d'Iſſembourg, & de Fulde.* | apud quos Curtius Ruffus argenti Venas effodit. Hîc tempore Cæſaris viuebant VBII, qui à Chattis pulſi ſunt, & à Caſtro Mattio nomen Mattiacorum obtinuerunt. | Aquæ Mattiacæ: *Visbaden*, quarum incolæ poſtea dicti BVCINOBANTES: Mattiacos fontes appellat Plinius.
Caſtrum Mattiacorum antea Mattium Cattorum: *Marpurg*, quaſi Mattiorum burgus.
Locoritum: *Lor*, aliis *Forchain*, ad Mænum.
Taunus Mons: *le Mont de Visbaden*, malè cis Rhenum dicitur eſſe *Doresberg*.

SEDVSII, *partie des terres de Mayence, Vurtbourg, Verthaim, Hoenlo.* | inter Mænum & Nicrum locati ſunt primùm, mox cum Marcomannis in Boiohæmum tranſiere, ſicque eorum agros occupauere Alemanni, ad Mænum vſque protenſi. | Lupodurum: *Ladenbourg*, ad Nicrum Fl. ita Freherus: ſed Cluuerius vult eſſe arcem *Lupf*, non procul à Danubij fonte, cui repugnat Auſonius.
Mænus Fl. poſtea Maganus dictus *le Mæin*.
Munimentum Valentiniani.

§. 2. *Hermiones.*

CHERVSCI *parties de Lauuen-* | Magna Gens, & Arminio duce inclyta, ad Albim vſque protenſa. Cheruſcis inſerti erant quidam popu- | Idiſtauiſus Campus vbi Ro. Duce Germanico victores, Tiberium ſalutauere Imperatorem.

bourg, d'Anneberg, de la vieille Marche, de l'Archeueſché de Magdebourg, de Brunſuik, Halberſtat, Hal, & quelques Cõtez de Thuringe.

li, vel conſanguinei, vel clientes: CATHVLCI, ſeu Cathulcones ad Septent. verſus Albim Fl. CAMPSANI verſus Chattos, & Meliboccum montem. GAMBRIVII in eodem tractu, quia fuere clientes Cheruſcorum, vel Chattorum. Hi deinceps vnà cũ Chattis, & ſuprà dictis populis dicti ſunt FRANCI, quorum hi fuere limites Rhenus, Albis, Sala, & Mœnus, de quorum origine diximus in Franciâ.

Leuphana: *Hannofer*, ſeu *Hanouer*.

Trophæa Druſi: *Tangermond*.

Tuliſburgium: *Brunſuik*, Rithaïmero.

Meſuium, aliter Meſõuium: *Mildebourg*, aliter *Maibourg*, ad Albim, vt vult Apianus.

Pheugarum: *Alberſtad*, Apiano, & Ireníco.

Sylua Bacenis, Ptolemæo Semana impoſita Monti Melibocco nomẽ montis retinet: *Hartz*.

CHATTI, *Cõté de Schauuenbourg, parties de Brunſuik, Hildeſhaim, la pluſpart de Thuringe, Mãsfeld, Valdek, partie de Heſſe, Lẽgou, Paderborn, Fulde, &c.*

aliter Catti, & Chaſſi, ſeu Hatti & Haſſi. Hos Cæſar SVEVOS impropriè vocat, vt pluribus Cluuerius probat lib. 3. cap. 5. Fuit autem ea Gens bellicoſiſſima omnium Germanorum, & quæ non tantùm impetu, ſed etiam ratione pugnaret. Omne robur in pedite collocabat, neque ſuos credebat viros niſi hoſtem percuſſiſſent, reliqui Germani Chattis ne quidem Deos immortales pares putabant. Separabantur à ſequentibus Fl. Sala: quantùm autem extenſi fuerint ex Mattiacis agnouimus.

Caſtellum Cattorum: *Caſſel*.

Munitium: *Gottingen*.

Deuona: *Neumark*, in Thuringiâ Apiano.

Becurgium, ſeu Bicurgium: *Erford*, Pyramio.

Calegia: *Vittemberg*, aut *Veimar*, Thuringicum.

Melocabus, ſeu Melocanus: *Coburg*.

Artaunum: *Vvisbourg*, Apiano.

Adranna Fl. *Eder*.

HER-

Apud Ptolemæum Danuli: fidi extitere Romanis, & ad eos in Rhætiã impunè tranſibant. Ampliſſimâ vte-

Argelia: *Torgau*, Apiano.

MVNDVRI, *partie du Palatinat de Bauiere, la Voitgland, la Miſnie, & partie de Thuringe.*

bantur Regione, in cuius parte Danubium verſus viuebant olim HARVDES, qui cum Marcomannis in Boiohæmum tranſmiſerunt. Hermunduri poſterioribus temporibus ſoli dicti ſunt SVEVI, & opponũtur Francis Burgundionibus, &c. quare cùm fit Sueuorum mentio cum Frã cis, Vandalis, Burgundionibus, illi dubio procul intelligendi ſunt cum antè SVEVIÆ nomine cõtinerentur omnes Vindili, omnes Hermiones præter Cheruſcos, Cattos, & Alemannos, & trans mare in Ingæuonibus Sitones atque Sueuiones, ac proinde magna pars Germaniæ hoc nomine Sueuiæ coërcebatur.

Lupfurdum: *Miſſen.*

Grauionurium, aliàs Granionarium: *Bamberg.*

Segodunum: *Nuremberg*, Pyrchaïmero.

Aræ Flauiæ: *Nortlinguen* vulgò, Cluuerius tamen putat eſſe *Aurach.*

ALEMANNI, ſeu ALAMANNI, *le Briſgœu, Baden, Virtemberg, & vne partie des Vallées de Suaube.*

Marcomannorum incoluerunt agros, imò & Seduſiorum poſteaquam omnes in Boiohæmum tranſgreſſi ſunt. Erant autem Alemanni conuenæ homines, vt eorum nomen indicat, inquit Agathias, *All* enim ſignificat omnem, & *Man* hominem. Tacitus hos origine Gallos facere videtur, & olim partem Imperij Ro. faciebant, ſed vindicatâ armis libertate acerrimi eorum fuerunt hoſtes, diſcreti demum à Francis Mœno Fl. quem etiam tranſgreſſi ſunt.

Bluſiacus mõs, ſeu Briſacus, vnde Milites Briſigani: *Briſach.*

Tarodunum: *Fribourg en Briſgœu.*

Solicinium: *Sultz* ad Nicrum, malè *Solms.*

Lentiũ: *Leitz*, vicus prope *Friding.*

Alcimoennis, ſeu Samulocenis: *Vlm:*

Rhiuſiana: *Giẽgen.*

ARMALAVSI, vbi antea NARISCI *partie du Palatinat de*

Nariſci, aliter Nariſti & Nariſtæ diſcreti erant à Marcomannis per Gabretam ſyluam, Ptolemæo Ouariſti; eius nominis poſtremùm meminere Dio, & Capitolinus, nam

Menoſgrada: *Egra.*

Cantiæbis: *Amberg.*

Gabrota ſylua, ſeu Gabrita pars,

Bauiere, & de la baſſe Auſtriche. deinceps hîc collocati Armalauſi, Æthico malè Armolaï. ſaltus Bohæmici, & Turingici: *Doringer-vvald.*

MARCOMANNI, *la Boheme.* Has primùm ſedes Boii tenuere origine Galli, vnde Regio dicta Boiohæmum quâ voce vtuntur Tacitus, & Velleius. Dicitur aliter hic tractus Hercynius ſaltus à Strabone, quò penetraſſe ait Cæſar Volcas, & Tectoſages. Eò venit Maroboduus cum ſuis Marcomannis, & Seduſiis, & Harudibus. apud eos diu regnauit Maroboduus qui Romæ vixerat multis ab Auguſto beneficiis affectus, & domum regreſſus ſibi peperit regnum, domuítque Lugios, Lemouios, Guthones, Burgundiones teſte Strabone, Regnum ad poſteros per longam ſeriem tranſmiſit.

MAROBODVM Regis Marobodi Regia: *Prague.*
Caſſurgis: *Kauris.*
Aliſum: *Harneſtein.*
Redintuinũ: *Tein.*
Meliodunum: *Mileusko.*
Bubienum, ſeu Bobiaſmum: *Budueis,* dicitur à Strabone Regia Marobodui.
Saltus Hercinius: *Boaimer-vvald.*
Montes Sudeti: *Erichtelberg*, vnde Mœnus Fl. & *Riſenberg*, vnde Albis.

QVADI *la Moranie.* vixere in agro qui dictus eſt Vannianum regnum Plinio, à Vannio quodam cuius meminit Tacitus An. lib. XII. Diu his imperauit Tudri genus. Apud eos ADRABÆ CAMPI, vt & gentes RACATÆ, & TARACATRIÆ, quas tamen aliquos campos meritò ſuſpicantur.

Ebrodunum, ſeu Robodunum, *Brun*, ſeu *Brin.*
Ebuonum Lazio: *Olmutz.*
Celemantia: *Kalminis* vicus.
Medoſlanium: *Znaim.*
Sarmatici montes: Polonis *Tatary*, Hungaris *Szepeſt*, Germanis *Hungeriſchbrige*, hoc eſt iuga Hungariæ.

GOTHINI, *la partie plus Meridionale de la Sileſie.* Galli ſunt origine vt lingua arguit, ait Tacitus. Regio Montibus tumet, vnde ferrum eruunt, ſed maximè ex montibus Lunæ. Cotini vocantur apud Dionem.

Parienna: *Parn*, Morauiæ oppidulum.
Lunæ ſyluæ vbi nobilis ferri ſectura Gothinorum: *Montes Morauiæ.*

OSI *le milieu de la Sileſie.* — Hos lingua Germanica arguit origine Germanos: tributa autem partim Quadis, partim Sarmatis pendunt vt alienigenæ. Hîc CORCONTOS quidam collocant. — Budorgis quam quidam confundunt cum Budorigo Langobardorum, diſtinguit Ortelius, & putat eſſe: *Ratibor.* Guttalus, ſeu Viadrus, & Sueuus: *l'Oder.*

MARSINGI, *la partie pl⁹ Septẽtrionale de la Sileſie.* — Sueui ex linguâ dignoſcuntur: Maruingi Ptolemæo, à quo perperam citra Albim collocantur: Æthico Marniani. — Hegithmatia, ſeu Hegethmatia: *Lignitz en Sileſie.*

BVRII *partie de la grande Pologne.* — Sueui quoque iudicantur ex idiomate, & medium iugum Aſciburgium dicuntur occupare: à Ptolemæo Lygiis accenſentur dicuntúrque Lygii-buri. — Caliſia: *Kaliſz* Poloniæ nemine reclamante.

LVGII ſeu LYGII, & LOGIONES, *parties de la grande & petite Pologne, & de la Sileſie.* — Latiſſimè patet Lygiorum nomen in plures ciuitates diffuſum, ait Tacitus: hæc nomina memorantur. ARII qui in præliis Atrati, & nocte atrâ ad terrorem ſolent irruere. NAHARVALI apud quos antiquæ religionis lucus, cui præeſt Sacerdos muliebri ornatu, Romani numen Caſtorem, & Pollucem nominant, iis Alcis appellatur. MANIMI qui ſunt Omani Ptolemæi. HEVELCONES, Ptole. Ælueones. ELYSII à quibus plerique volunt dictos eſſe Sileſios. DIDVNI quorum meminit etiam Ptolemæus. Eos ordinare non erat auſus Cluuerius, fecit popularis meus. — Carrodunum: *Cracouu*, pleriſque Cluuerio *Lembourg*, in Ruſſia. Mons Aſciburgius, montes Poloniæ ſecundùm Vartham Fl. excurrentes in Marchiam Brandeburgicam.

§. 3. *Vindili.*

VII Nationes Sueuicæ Hertham Matrẽ colentes, & inter se cõiunctæ, vnúmque corpus conflantes Fluuiis, ac

ANGLI *partie de Vagrie, & du Mekelbourg.* — quos Angilos Procopius appellat: infra Saxones collocabantur olim, postea tamen mutauere sedes, & resedere in eâ parte Cymbricæ Chersonesi, quæ hactenus nomen seruat *Angelen* inter *Sleuik*, & *Flensbourg*, reliqua ex Britanniâ repetes, vbi de iis egimus accuratiùs. — Marionis: *Hambourg*, Cluuerio, *Lunebourg*, Apian. Marionis altera: *Veimar en Mekelbourg.* Wismar Treua: *Lubek*, vt intelligitur ex fluuio cui assidet. Laciburgium, seu Lauiburgiũ, quibusdam Cænoënum dictum *Lauenbourg*: malè *Rostoch.*

VARINI *partie du Mekelbourg.* — aliter Verini, & postea Varri, & Varni: nomen eorum remanet in Fl. *Varne*, qui Rostochiũ alluit, & oppido. — Varinũ Varinorũ, *Varin*, ad lacũ Munionem.

CAVIONES *partie du Lauembourg, & Danneberg.* — aliter Auiones dicti. Fit mentio Cauionum in Panegyr. Mamertini, vbi cum Herulis, & Francis connectuntur: sed paulò pòst ab eodem auctore iidem dicuntur Caïbones.

DEVRINGI *Comté de Prignis en Brandebourg.* — Item dicti & Reudingi, & Redigni, postea Thoringi, seu Turingi, & Theuringi, quorum leges extant, Barbari Thoringi nominantur à Ptolemæo.

EVDOSES, *partie du Duché de Bart en* — In quorum Ditione Insula communis septem nationibus, apud quas Terra Mater — Bunitium: *Stralsunt.* Insula Oceani vbi Hertha colebatur in sacro nemore. Ei dicatum erat vehiculum cõtectum veste: Illud attingere soli Sacerdoti

Syluis tectæ. — *Pomeranie.* — sub nomine Herthæ colebatur. — doti cõcessum; hic agnoscit adesse Deam: tum Festi Dies & sacrum, cuius ministri eodem lacu hauriũtur quo ablutus est Deæ currus.

HVITHONES *partie de Mekelbourg.* — De quibus nihil peculiare aiunt veteres.

VARDONES *parties du Duché de Bart, & Stetin.* — Malè à Ptolemæo Pharodini, pro Sphardini.

RVGII *parties du Duché de Stetin, & Vandalie.* — quorum nomen adhuc viget in oppidis *Rugeuolde*, ad Fluuios Rægium, & Viperam. Ruticlij dicuntur à Ptolemæo, à Procopio Rogi, à Iornande Vlmerugi quasi nobiles Rugi, quos tamen locat in Scandiâ. — Rugium: *Rugeuold*, aut ad Fl. Rægium, aut ad Viperam: nam duplex *Rugeuold*.

HERVLI, *la Cassubie.* — Qui Lemovii ab vno Tacito nuncupantur: Eos Cluuerius suspicatur esse Zumos Strabonis. Postea tamen constantissimè Heruli dicuntur, homines velocissimi. Iornandes vult primò vocatos Heluros à voce Græcâ Hele, quòd in paludibus viuerent: hoc etiam nomen Hele perdurat in oppido *Hele* in peninsula ante ostium Vistulæ Occidentale; hos tamen Iornandes cum Gutis, in Scandiâ locat. Mamertinus in Panegyrico Herulos primos barbarorum, vltimos loco, dixit.

CARINI, *partie de la Vandalie, & grande Pologne.* — Horum meminere Plinius, & Ptolemæus; postea nulla mentio; fortè quia expeditione susceptâ cum vicinâ gente (puta Herulorum) in eius nomen transiere.

GYTONES *partie de la Fruse Roya-* — aliter Gothones, & Guttones, & Gotthi, seu Gothi; malè tamen cum Gutis Scandiæ confunduntur. Apud eos colligi Succinum tradit Pytheas. Vtrum hi Gothi, doctissimè refutatum leges apud — Gytonium, postea Gedanum, à Getis, & Danis, vt vult Goropius, itémque Codanium à sinu: *Dantzik*.

le en Pologne.

Cluuerium lib. 3. Germ. cap. 34. Item vtrum venerint ex Scandiâ vt vult Iornandes; an consanguinei eorum Gepidæ, quid sit Regio *Ouim* ad quam peruasisse dicuntur, quam suspicatur ad Fluuium Obium extensam esse.

Eridanus hodie latinè Redanus, vulgò *Raddaune*, aut *Radune*, malè à veteribus cum Italico confusus.

SIDINI, *parties de la nouuelle Marche, & grande Pologne.*

Apud Strabonem lib. 7. Marobodui Regi subiecti fuerunt; eorum nomen Ptolemæi Codices Latini deprauant.

Viritium: *Piritz.*

LANGOBARDI

parties de la nouuelle Marche de Brandebourg, & de la vieille.

aliter Longobardi, olim minuta Gens sed fortissima, & validissimis licèt cincta nationibus, non obsequio, sed præliis tuta, *Tacitus*. Gens Germanâ ferocitate ferocior dicitur apud Paterculum. Ita dictos vult Paulus Diaconus in eorum Historiâ ab intactâ ferro barbâ; nam apud eos *Lang* Longam, *Bard* Barbam sonat. Malè quidam ex Scandiâ eos accersunt, vt & Lacosargi dicuntur apud Strabonem.

Budorigum: *Brãdebourg;* alij volũt esse *Breslau*, in Silesiâ, malè.

BVRGVNDIONES seu Burgũdi & Burguziones,

partie de la grande Pologne.

Gens olim humilis, quare de eâ Tacitus silet. Suspicãtur aliqui eos esse Mugilonas Strabonis, Regno Marobodui accensitos; apud Ammianum, se oriundos ex Romanis iactabant. Profecti è suis sedibus agros Chattorum occupauere, & Alemannis fuere contermini, vbi Regio Pallas, vel Capellatium, atque terminales lapides, vtriusque populi agros distinguentes. Alemannis autem in Rhætiam transgressis, eorum sedes occupauere Burgundi, vnde demum in Galliam transmisere.

Limiosaleum, *Gnesna en Pologne* Petro Apiano.

SEMNONES

la Lusace, & quelque peu de Sileſie.

Qui vetuſtiſſimos Sueuorum ſe memorant : centum pagis habitabant, magnóque corpore efficiebatur, vt ſe caput Sueuorum putarent. Syluam habebant Religione celebrem, ad quam ſtato tempore conueniebant, in eam nemo ingrediebatur niſi obligatus vinculo vt profiterentur in ſe numinis auctoritatem : ſi quis caderet non audebat ſurgere, ſed humi voluebatur: hæc omnia *Tacitus*.

Lugidunum: *Clogau*, Mercatori.

Buniſium: *Schuibuſin*, in Ducatu Glogouiēſi. A quibuſdam malè confunditur cum Bunitio de quo in Eudoſibus.

Setidaua: *Stēſoun*, alij putāt eſſe *Vvladislau* Poloniæ.

CAVCHI

la Friſe Orientale, Comté d'Oldembourg, Comté d'Hoye, & partie de l'Archeueſché de Breme.

aliter Cauci, & Chaueſi, poëtis Cayci; diuidebantur in Maiores, & Minores. Miſerandum eorum ſtatum deſcribit Plinius lib. 16. cap. 1. vbi depingit eorum caſas inter maris æſtus, eóſque quaſi perpetuum naufragium patientes. Sæpe cum iis decertauere Romani, dubiâ victoriâ aliquando: quare Tacitus eos inter Germanos populum nobiliſſimum vocat. Hîc quoque ANSIBARII, nam eorum agros Cauchi occupaſſe perhibentur.

Fabiramum, ſeu Phabiramum, & Biranum: *Bremen.*

Amaſia, & Amiſia : *Emdem*, malè *Marpurg.*

Statio : *Stade*, Romanarum nauium portus, & receptaculum.

SAXONES, vni Tacito FOSSI,

l'Holſace.

Vixere olim inter Anglos, & Cymbros Cheruſcorum amici, & ſocij : poſtea ſuos terminos dilatauere, maximè tēporibus Francorum, adeóq; ad Rhenum protēſi ſunt, Romaniſque terribiles extiterūt modò Gallicam oram, modò Britannicam exſcenſione factâ depopulantes : vnde natæ voces *Saxonici littoris*, cuius cura demandabatur viris clariſſimis, vt Saxones adnauigantes prohiberent. Quomodo autem poſtmodum cum Iutis & Anglis in Britanniam tranſmiſerint aliàs diximus. Quantùm item extenſi fuerint ſub Carolo Magno, & quid negotij huic exhibuerint Francici loquuntur Annales.

CYMBRI *la Iutlande.* — Degunt in reliquâ peninsulâ quæ ab iis Cymbrica dicta est, apud Plinium lib. 4. cap. 13. CARTRIS. Cymbrorum ciuitatem paruam fuisse suo tempore Tacitus ait, sed gloriam ingentem, ob maiores suos quos Marius obtriuit. De eorum origine multa prostant fabulosa apud Plutarchum in Mario. Iis adiungendi sunt multi populi apud Ptolemæum in hac Chersonneso dispositi, sed quia eorum nulla in Historiis mentio lubenter prætermittimus. Cymbros existimo posterioribus temporibus dictos esse IVTAS, quorum nomen remansit in IVTIA Daniæ, cùm ipsi in Britanniam traiecissent.

TEVTONES, *les Isles de Dannemark.* SVIONES, *la Suede.* SITONES, *la Norduegue.* — De quibus capite sequenti dicemus in Scandiâ, sicut & de parte hâc Septentrionali, quam pertinuisse ad Germaniam antiquam multis probat eruditè suo more Philippus Cluuerius.

CAPVT III.

De Scandia & Insulis adiacentibus.

§. 1. *Nomina.*

IN hoc vastissimo terrarum tractu veteres numerauere tres partes, Scandiam, Finingiam & Codani sinus minores Insulas.

SCANDIA dicta est aliter Scandinauia, itémque *Baltia* apud Plinium ex Timæo, & Xenophonte Lampsaceno, ex Pythiâ autem *Basilia*. Videtur quoque *Nerigon*, apud Plinium nominari, & vt quidam arbitrantur *Bannomana*.

FENINGIA, seu *Finningia*, ab imperitis *Einingiam* vocari, ait Ioannes Magnus, sed tamen dicitur apud Plinium *Eningia*.

CODANVS SINVS, ita dictus videtur ab Insulâ Codanoniâ de quâ postmodum, quia satius est mare à terris, quam terras à mari denominari, cùm illæ sint proprius denominantium locus. Apud Plinium, Melam, & Tacitum dicitur *Mare Sueuicum*, & *Germaniæ sinus*. Ptolemæo est *Sinus Venedicus* (quem Ioan. Magnus sic dictum putat à Vennis, seu Vandalis, alij à Venedis antiquis Sarmatiæ populis) in quo agnoscit & *Sinum Clylipenum*, qui hodie

Liuonicus est; & Plinius eiusdem Germanici sinus partem appellat *Sinum Lagnum*, scilicet ad Insulam *Langeland*. Postmodum ab Hermoldo, & Adamo Bremensi Balticum denominatur, nempe à *Baltia* Insula, de quâ in Scandiâ, cuius fauces inter Cymbricam Chersonesum, & Nerigonem ab iisdem assignantur.

§. 2. *Quantitas.*

SCANDIA Xenophonti Lampsaceno apud Plinium dicitur *magnitudine immensa, & penè similis continenti.* Solino *Germanicarum Insularum Maxima*, aliàs *Britannicarum*, & meliùs. Apud Ptolemæum supra modum, & veritatem restringitur, ei enim longitudinis tres tribuuntur gradus sub gradu latitudinis 58. qui tantùm reddunt 92691 passus, seu 737 stadia circiter. Procopius autem lib. 2. Belli Gothici decies maiorem Britanniâ facit.

FENINGIA non minor opinione creditur ipsâ Scandinauiâ: Ita Plinius.

§. 3. *Qualitas.*

PROCOPIVS loco laudato, vbi sub falso Thules nomine describit Scandiam, hîc solem ait existere supra terrã diebus 40. quemadmodum & postea totidem latere Sed in tẽpore turpiter aberrauit, cùm ait id contingere circa extremum æstatis & dum vergit in Autumnum & circa hyemis postrema, cùm in vtroque Solstitio dicere debuerit. Et cùm Sol tandiu latet timere indigenas ne Solem perdant, nec repetitam experientiam abstergere timorem, ideóque mittere speculatorem in montes qui Solis reditum annunciet, qui multa cum voluptate recipitur.

§. 4. *Mores.*

SCRITHIFINORVM mores sic depinguntur à Procopio lib. 2. Bel. Gothici. Belluarum in morem vitam degunt: toti sunt in venationibus, agros nusquam colunt: carne tantùm vescuntur, & ferarum pelles quas neruis consuunt sibi aptant inconcinnè. Pueros lacte non nutriunt, sed medullis, & cerebellis animantium. Puerpera fœtum enixa eum suspendit ex arbore in pelle ferinâ, &

illicò cum marito ad venationem pergit. Deos ac Dæmones plurimos colunt, sed Deorum maximum arbitrantur Martem, cui mactant primum ex hostibus quem ceperunt: priùs hunc suspendunt viuum ex arbore, indéque inter vepres & senticeta raptant, sicque miserè excruciatum conficiunt.

GOTHORVM antiquorum hi mores commemorantur à veteribus. Ferè tantùm pellibus vestiti incedunt, sordido cultu, Fœminæ paulo elegantiori. Duellis seu Monomachiis erant deditissimi, his sibi gloriam, sibi pulchras vxores comparabant. In Comitia sua procedebant armati scuto, galeâ, lanceâ. Cùm audiebant in aëre strepitus, sagittas eò collineabant quasi Diis suis laborantibus opem laturi. Vtebantur in bello rotis armatis ferro, & vncis, quas peritè immittebant in hostes, & iisdem sese muniebant. Principum demortuorum cadauera, aut suspendebant ex arboribus, aut comburebant Iunipero. Templum habebant magnificentissimum totum obductum auro, in eo tres statuæ Deorum. Qui stabat in medio dicebatur *Thor*, præerat ille aëri & tempestatibus, hic erat Iupiter. Alij duo *Voda*, & *Fricco*, seu Friga, hic voluptatibus præerat, ille bello. Nono quoque anno hîc fiebat publicum sacrificium à quo nemo eximebatur, ex omni animali quod masculum esset nouem capita Diis offerebant, & cadauera suffigebant arboribus quæ ab eo tactu sacræ fiebant.

§. 5. *Scandia, seu Scandinauia*, la Suede, & la Noruege.

SVIONES

SVEONES Eginhardo.

Iornando Suethans, & Suethidi.

la Sueuonie, les Nordles,

SCANDII nomen retinent in Prouincia Sconiâ, aliter Scaniâ.

HILLEVIONES, aliter Helleuiones, Ptolemæo Leuoni, fortè pro Hilleuoni: hodie est Regio *Halland*, seu *Helland*, & *Hilland*. Hi autem dicuntur quingentos incoluisse pagos, quare mirum non est, si eos porrigam per totum Orientale latus montis Sueuonis, qui totum hunc tractum bifariam secat hodie, *les Montagnes de Suede*, aliter *Doffrins*.

GVTÆ, seu GVTHI, vbi vulgò collocantur Gothi in historiâ famosissimi, vnde in Germaniâ transiisse dicuntur, grauiter repugnãte Cluuerio.

OCEANVS SEPTENTRIONALIS
MARE CHRONIV
Rubeæ prom.
Seu HYPERBOREVS
MARE
ALMACHIV
FINNI
CRITO FINNI
Charildis
Seu Maris
Vmbilicus
MARE
HIPPODES
LVPPIO-
NES
PHAVO-
NÆ
SINUS
GRANDIS
RIPÆI
MORI-
MA
RV-
SA
SINVS
CODA
SCYRRI
FENNIA
CARBONES
SALI CES
Seu
RIPHÆI
PARS
POSTEA
TIÆ
HIRRI
TIRÆSI
NVS
MARE
SARMA-
RVSSI
OCEANVS
GER-
MANI
CVS
Seu
SVEVICVM
SINVS
VENEDICVS
SINVS
CLILI
FENIS
SCANDIA.

& la Gothie; ou la plus grande part du Royaume de Suede.

FIRÆSI incoluere illam Regionem, quæ hodie nomen ferè retinet *Fiering*.

DAVCIONES videntur pars fuisse Gothorum, neque enim vox *Gautigoth*, quâ vtitur Iornandes, multùm abludit.

De FAVONIBVS, seu FAVONIS, & aliquot aliis nihil occurrit.

SITONES quorum Regio Negigon Plinij malè Æthico Noricum. Hîc à quibusdam collocantur Nortmãni, vnde hactenus pars illa Scandiæ dicitur *Nortmander*, & *Northagger*.

La Norvege Finnemak, & les Lappons.

LOCA ILLVSTRIORA.

Bergi Plinio inter Insulas recensentur: Bergæ dicuntur Melæ, & è regione Thules constituuntur; hodie *Bergen*, nobile emporium.

Vmbilicus Maris, profundissima vorago, cuius meminit Paulus Diaconus, quæ bis in die fluctus emittit, & sorbet: hodie *Mael-Stroom*, inter Insulas *Loffobt*, & *Vveroe*, vbi & sine fine patere dicitur Oceanus ab eodem Diacono.

Rubeas Promontorium: *Nortcap*, & *Nortkin*.

POPVLI.

MARCHIOFINNI quos describit Paulus Diaconus instar ferarum crudâ carne vescentes animalium, quorum hirtis pellibus vtuntur. A saliendo nomen habent, quia saltibus feras assequuntur, ligno vtentes in similitudinem arcus efformato.

SCRITOFINNI Paulo Diacono, Scretofennæ Iornandi, Scrithifinni Procopio: posterioribus temporibus Scredeuindones dicti, & eorum Regio Scredeuinda, & Scridiuindia.

LVPIONES, Sarmatæ aliquando dicti, dubitat enim Tacitus, an has Gentes Sarmatis, an Germanis adscribat.

FENINGIA eius populi Sitonibus aliquando adscribuntur

SCYRRI cuius vestigia remansere in Fl. Kyro, qui in sinum Boddicum cadit.

HIRRI incoluisse videntur Regionem quæ hodie Hylandia dicitur.

tur

tur, *la Finlande.* | CARBONES Carelliam obtinuere, & regionem inter lacus Ladogam, & Onegam.

MINORES EXTRA: BVRCHANA Plinij Fabaria à Romanis dicta à similitudine frugis illic prouenientis; Burchanis Straboni & à Druſo oras illas legente ſubacta, hodie *Borchum*, ſeu *Borkum*, vbi viſitur turris dicta, *Bon-huys*, hoc eſt Fabaria domus, ita Hiero. Verrutius.

MINORES SINVM: AVSTRANIA à Barbaris, Gleſſaria à Romanis: hodie *Ameren*, quia inquit Ortelius *Ameren* Germanis ſuccinum ſonat.

MINORES: ACTANIA contra Albis oſtium *Heiligeland*, tantùm ſcopulus in præſentiâ.

INSVLÆ IN SINV: CODANONIA omnes Inſulas huius maris à Mela magnitudine, & fertilitate dicitur anteſtare, eſt igitur *Sieland*. In eâ & aliquot vicinis vixere TEVTONES, ſeu Tuetoni, Æthico Theothoni, Iornandi Theuthes. Cluuerius putat traxiſſe nomen à voce *Theuth* quæ Deum ſonat, vnde poſtea retenta ſignificatione dicti ſunt Godani, & Codani, ac denique voce truncata Dani, quâ primùm vſi ſunt Procopius, & Iornandes.

INSVLÆ CODANO: ALOCIÆ tres Inſulæ à Ptolemæo perperam collocantur ad Occidentale latus peninſulæ Cymbricæ, Orientale ſcribere debuit, ſúntque hodie *Leſſo*, *Rom*, & *Anholt*.

CAPVT IV.

De Regionibus Meridionalibus adiectis Germaniæ.

QVATVOR regiones ex Galliâ, Italiâ, Illyrico decerptæ ſunt, & additæ Magnæ Germaniæ, videlicet Heluetia, Rhætia, Vindelicia, Noricum, quas tibi hæc tabula exhibet.

§. 1. *Heluetia.*

HELVETIORVM fines aſſignat Cæſar Rhenum, & Rhodanum

Fl. cum monte Iurasso, sed dum longitudinem, & latitudinem huius Regionis dimetiri tentauit, more suo, à veris mensuris longiùs aberrauit. Veriùs dixit eos superasse reliquos Gallos fortitudine propter crebra prælia quibus Germanos aut lacessebant, aut repellebant: habuisse duodecim oppida, vicos ad quadringentos, hæc omnia combussisse vt nouas quærerent sedes, sed grandi clade prostratos, à Romanis in patriam redire compulsos esse. Strabo eos diuites auri facit, itémque latrociniis deditos ab exemplo Cymbrorum.

NVM. 1. *Veri Heluetij.*

TIGVRINVS PAGVS *Cãtons de Zurich, Appenzeel, Schaffouse, Rhintal, &c.*	Cuius incolæ se coniunxerunt Cymbris Italiam petentibus: vel potiùs montibus Italicis insederunt quasi opem Cymbris laturi, sed ignobili fugâ dissipati. Malè ex mari Germanico accersuntur à Floro. Soli L. Cassium Cos. cum exercitu deleuerunt.	TIGVRVM vel Turigum: *Zurich.* Fines: *Pfin.* Vitodorum: *Vinterthur.* Arbor felix: *Arbon.* Lacus Brigantinus, aliter Venetus, Hydrius Erythræo, nunc Podamicus: *Lac de Constance, ou Podmen.* Lacus Acronius, hodie inferior & Cellensis: *le Lac de Cell.*
TVGENVS PAGVS *Cantons de Zug, Glaris, Schuuitz, & Vri.*	Incolæ dicuntur Τωύγενοι à Strabone, & cũ Ambronibus cesi sunt ad Aquas Sextias.	TIGIVM: *Zug.* Aquæ Helueticæ *Baden*, quem locum accuratè descripsit Tacitus.
AMBRONICVS PAGVS, *partie du Canton de Fribourg, celuy de Lucerne,*	Cuius Gens prædationibus viuere solita erat: quare turpis vitæ homines apud Romanos Ambrones: victi sunt cum Teutonibus ad Aquas Sextias; lege	Vindonissa, seu Vindones: *Vindisch.* Vocetius Mons cuius nomina perdurant in vicis *Bozen*, & *Bosberg.* Salodurum, Salotu-

GERMANIÆ ANTIQVÆ ADIECTA.
BOIHEMVM
HERCYNIA SILVA
RAVRACI
HELVETII
RHÆTIA
VINDELICIA
NORICVM
AMBISONTII
CARNI
ISTRIA
SINVS ADRIATICVS
PARS LIÆ PARS
GAL: PARS
Rauenna

Berne, & Vnderual.

de iis Plutarchum in Mario. Malè Festus ait eam Gentem eluuione maris regionem suam perdidisse.

rum Antonino : *Soleure.*
Arola Fl. *Aar.*
Amma Fl. *Emma.*
Alpes Penninæ.

VRBIGENVS PAGVS

la Principauté de Neufchastel, la plus grande partie du Canton de Fribourg, & du pays Roman.

Nomen habet ab vrbe Vrbâ, vel Fluuio, & malè dicitur apud Cæsarem pagus Verbigenus.

Auenticum Colo. Flauia dicta quoniam à Tito reparata est: *Vuiflisbourg.*
Minodurum, seu Minodum : *Milden,* Gallicè *Mouldon.*
Colonia Equestris *Nion* ad lacum, vnde in Notitia dicitur Col. Equestris hoc est Nouidunum.
Viromagus, seu Bromagus : *Bro.*
Lausana : *Lozane.*
Eburodunum : *Yuerdon.*
Petinisca : *Biel.*
Vrba *Orbe*, ad Fl. cognominem.
Murus Cæsaris, vbi nunc castrum Virginis : *le Chasteau de la Pucelle.*

NVM. 2. *Adiecti Heluetiis.*

RAVRACI, *Eueschés & Canton de Basle.*

aliter Raurici, consilio sæpe cum Heluetiis coniuncti, vt liquet ex Cæsare: apud Strabonem lib. 4. cum Heluetiis confunduntur, nam post Heluetios ponit Mediomatrices.

Arialbinum, postea Basilia : *Basle.*
Augusta Rauracorum, aliter Rauracum & Colon. Augusta. *Augst* vicus.

NANTVATES, *la partie basse du pays de Vaux.*

apud quos Cæsar duas legiones collocauit, hos vocat Gallos, Liuius lib. 31. Semigermanos.

Agaunum, à saxo sic dictum nam linguâ Gallicâ Agaunum saxum sonat, antea Ternadæ : *S. Maurice.*
Penni lucus, Ioui Sacer, *Nouille.*
Bibisco, seu Viuisco : *Viuey.*

VERAGRI *partie Occidentale du bas Valais.* — Quos Dio cum Nantuatibus confundit; extendit enim eos ad Lemanum vsque lacum. — Octodurus Veragrorum vicus: *Martinach*, seu *Martigni*. Summus Penninus, seu Pennini vertex, vbi Iupiter colebatur. Irridet eos Liuius qui à transitu Pœnorum dictum putat.

SEDVNI *partie Orientale du bas Valais.* — Ad quos Cæsar partem copiarum præmisit ad facilem Alpium transitum, quoniam hàc nonnisi ægrè mercatores transibant, persolutisque magnis portoriis. Hîc Pennina Vallis. — Sedunum: *Sion en Valais.* Rhodanus Fl. cuius hîc validus occursus, postea tamen leniter fluit: *le Rhosne.*

LATOBRIGI *le haut Valais.* — Coniuncti cum Heluetiis in expeditione Cæsarianâ, coactique in agrum suum redire satis feracem: Hîc quoque Pennina vallis. — Latobriga: *Latbrige*, vicus.

§. 2. *Rhætia.*

AMPLISSIMA Prouincia extensa ad Brigantinum lacum, Rheni Fontes, & Veronam vrbem. Quomodo discreta fuerit à Vindelicia, & quandonam huic coniuncta, atque separata non est facile statuere, siquidem auctores hîc variè loquuntur, & verò etiam repugnant sibi. Nam cùm Tacitus Rhætos à Vindelicis distinxisset, ait Oenum Fl. inter Rhætos & Noricos decurrere, insuper Augustam Vindelicorum nobilissimam Rhætorum Coloniam dixit. Origine fuerunt Thusci huius Regionis incolæ, qui Rhæto duce eò commigrarunt Iustino teste.

RHÆTI *partie* — Heluetiis in expeditionibus coniuncti: cur autem in Rhætiâ collocemus efficiunt oppida illorum, nunc Rhætorum præcipua. Refert Cæsar armasse eos xxxvi. millia, vnde colligitur amplos — Curia: *Coire*, seu *Chur.* Clunia: *Felat Kirchen.* Tinnetio: *Tinnezono*, seu *Tintschē.* Taxgætiū: *Taüesch* Rheni fōs duplex.

	des Grisons.	eorũ fuisse fines. Iis postea sublatis tota hæc Regio Rhętis cessit.	SARVNETES populi, aliis *Sargans*, aliis *Dissentis*. VENNONES in valle Tellina vixere, vbi Tellium vrbs.
TIA	RHÆTI PROPRIE DICTI, *l'Eueschè de Trente, l'Eueschè de Brixen, Comtè de Tirol, le Veronois, & le Feltrin.*	Apud Dionysium Afrũ dicuntur GERRÆ, quam vocem seruarunt eius interpretes Auienus & Priscianus manifesto errore, vt ostendit Cluuerius.	Verona caput Rhætorum: *Veronè.* Tridentum vnde Alpes Tridentinæ: *Trente.* Brixino caput Brixantum, seu Brixantarum: *Brixen.* Terioli: *Tirol.* Veldidana: *Vilten.* Feltria: *Feltre.*

§. 3. *Vindelicia.*

OSTENDIMVS suprà Rhætiam à Vindeliciâ apud quosdam scriptores aliquando separari, aliquando cum eâdem confundi. Hanc porrò separatam à Rhætiâ fuisse partem veteris Illyrici ostendit Cluuerius cap. 1. libelli quem scripsit de Vindeliciâ & Norico, sicut & partem veterum Tauriscorum, repugnante licèt Plinio, qui cap. 23. lib. 3. manifestè Tauriscos à Rhætis & Vindelicis distinguit. Videtur à Fl. Vindone nomen habere Vindelicia.

POPVLI	BRIGANTII ab oppido, seu lacu. *partie de l'Eueschè de Constance, le Rhegou, partie d'Algou, & quelques dependances du Tirol.*	BRIGANTIVM: *Bregentz*, ad lacum cui nomen dedit. Vemania: *Vvangen.* Viaca, seu Vicus Ptol. *Vvagek.* Cœlius Mons: *Kelmuntz*, vicus non procul ab oppido, *Munchrot.* Iuliomagus: *Dutlingen.* Brigobanna: *Beyen.*
	ESTIONES	CAMBODVNVM, caput Estionum Straboni, Cambidunum in Not. *Kampten*, vel *Kambten.* Guntia: *Guntzburg*, ad Guntiæ

QVINQVE.

partie Occidentale d'Algou.	Fl. & Danubij confluentes, vnde Guntienſis tranſitus. Roſtrum Nemaniæ: *Memingen.* Febiana Caſtra: *Babenhauſen.*
LYCATES, ſeu LYCATII, Ferociſſimi Vindelicorum, quorum Arx Damaſia; à Lyco Fl. dicti, *partie d'Algou, le Marquiſat de Burgou, & le Duché de Neubourg.*	Damasia Straboni, poſtea Auguſta Vindelicorum ad Vindonis, & Lyci confluentes: *Ausbourg.* Clarenna: *Rayn* ad Lycum. Celeuſium: *Neuſtat.* Abuſina: *Abensberg.* Ambra *Pruckander Amber* ex aduerſo *Furſtenfeld.* Eſco: *Seonga*, ad Fl. Lycum.
ISARCI, ſic dicti à Fl. Iſargo, *la haute Bauiere, & vne partie de l'Eueſché de Paſſauu.*	Isinisca, ſeu Iſinuſca: *Munik.* Reginum, ſeu caſtra Regina: *Regenſpurg*, ſeu *Ratisbone*, quibuſdam olim Colonia Tiberia. Auguſtana: *Caiſing.* Seruiodurum: *Staubing.* Parrodunum, ſeu Parthanum, Ptol. Carradunum: *Parten-Kirch.* Coueliacæ: *Kochel.*
BOII imperante Auguſto è ſedibus pulſi per Marcomannos ex Boiohæmo, poſtea Boioarij, *la plus grande partie de la baſſe Bauiere.*	Caſtra Batava: *Paſſauu*, quaſi *Baſſauu.* Ænus Fl. *In.* Petrenſia: *Ooſterhouen.* Quintana, ſeu Quintiana caſtra *Kintzen*, vicus prope *Ooſterhouen.*

§. 4. *Noricum.*

Nomen accepit ab vrbe Noreia, præcipua Tauriſcorum vbi erant Auri lauacra, & ad quam Cn. Carbo inani conflictu cum Cymbris certauit, vt ait Strabo. Fuit autem Noricum pars veteris Illyrici, vt & Tauriſcorum, quod pluribus probat Cluuerius in Appendice Germaniæ. Quomodo item & quando eò tranſgreſſi

Boij, dicemus in Illyrico. De Noricis sic Plinius lib. 3. cap. 2. Iuxta Carnos quondam Tauriſci, nunc Norici, his contermini Rhæti, & Vindelici.

POPVLI SEX.

- NORICI
  - *la plus grande partie de la haute Auſtriche.*
    - LAVRIACVM dicta & Col. Aureliana *Lorch*, vicus ad oppidum *Ens*.
    - Laciacum: *Gemude*, ad lacum.
    - Elegeium: *Erlach*, ad Danubium.
    - Ad Pontem Iſis: *Ips*.
    - Arlape vnde claſſis Arlapenſis: *Erlap*.
    - Trigiarmum: *Traſmaur*.
    - Pirum tortum: *Pixendorf*, vicus.
    - Comagena: *Lagenlaber*, vicus.
- SEVACES
  - *partie de l'Eueſché de Paſſau, & quelque peu de la haute Auſtriche.*
    - Boiodurum: *Inſtat*, ex aduerſo Paſſauij.
    - Lentia: *Lintz*.
    - Ouilia, ſeu Ouilianis, & Col. Aurelia Ouillana: *Velz*.
    - Tergolape: *Lampach*, Monaſterium ad Fl. Traunum.
- AMBIDRANI
  - *Partie Orientale de Stire.*
    - Cileia: *Cilley*.
    - Colatione: *Altenburg*, aut *Presberg*, aut locus inter vtrumque.
    - Santicum, Ptol. Sianticum: *Saaneck*.
    - Murus Fl. ſeu Mura, & Muroëla: *Mure*, ſeu *Moer*.
- AMBILICI
  - *partie Occidentale de Stirie.*
    - NOREIA: *Neumarch*, aliis *Goertz*, ſeu Goritia.
    - Stiriate: *Steir-Im Stoder*.
    - Ad Pontem: *Muraun*.
    - Tartuſanis: *Rotenman*.
    - Viſcellis: *Ober-Vveltz*, ad diſcrimen alterius.
    - Sabatinca: *Sunebend-Kirch*, vicus.
    - Virunum, ſeu Varunum: *Folkmark*.
- AMBISONTII
  - *la Carinthie.*
    - Aguntum: *Doblach*.
    - Turnia, ſeu Teurnia: *Villach*.
    - Lontium: *Lientz*, ad Draui & Iſolæ confl.
    - Drauus Fl. *le Draue*.

Pons

ALAVNI *partie de Stirie, & de l'Archeueſché de Saltzbourg.*

- Pons Oeni, ſeu Æni: *Bedaio*, ſeu *Bidaio*, Smilero *Oetingen*, aliis *Inſpruch.*
- Artobriga: *Lebnau*, infra vrbem *Lauffen.*
- Iuuania, ſeu Iouanum, ſeu Gauanodurum: *Saltzbourg.*
- Claudia, Ptol. Claudinium: *Clauſen.*
- Vocarium, ſeu Vacorium: *Vvagram* vicus.

LIBER SECVNDVS.

De Germania ſecundùm Recentiores.

CAPVT PRIMVM.

De Germania recentiore in communi.

§. 1. *Nomen.*

ALEMANNIA communiùs dicitur, rariùs Germania; vnde autem Alemannorum nomen, ſuprà ſignificauimus à vocibus *Al* & *Man*, quia cõuenæ erant ex multis gentibus. Malè ergo nonnulli hanc vocem aliter explicant. Eſt porrò vox illa Francis, Italis, Hiſpaniſque communis: At Angli vocant patriam ſuam *Teutſchland*; Poloni *Niemieczka*; Hungari *Nemes*, & *Nemetorſzag-Zemia*; Turci *Nimemeleker*; Græci *Elemags.*

§. 2. *Quantitas.*

LONGITVDO à Claromontio Lotharingiæ, ad Bitonem Sileſiæ, quæ diſtantia ad maiorem circulum reuocata dat 562 Mil. paſſ. Geometr. hoc eſt leucas Germanicas 140 cum dimidio, Francicas 241.

Latitudo deſumitur à Mendreſio Helueticæ ditionis trans Alpes Latit. 45. 12. ad Septentrionalia Rugiæ Inſulæ Lat. 54. 50. hoc eſt complectitur 588. Mil. paſſ. Geomet. ſeu leucas Germanicas 147. Francicas 294.

§. 3. *Qualitas.*

TRIA de eâ prædicantur, quòd *ferax*, quòd *dives*, quòd *populosa*.

FERAX in præsentiâ creditur, cùm tamen ab antiquis vulgò sterilis appellaretur, & frigida. Nec immeritò, erat enim obsita syluis ingentibus, paludibus interscissa, ferarum denique lustris, quàm hominum habitationi magis idonea. Sed modò, nulli Europæ Regioni decedit, syluis magnâ ex parte excisis, siccatisque paludibus. Vinum etiam profert satis generosum, sed potissimùm in Franconiâ, & Austriâ. Fert etiam vbique frumentum, & hordeum, vnde optimam ceruisiam coquunt indigenæ; Cæteris præstat quæ Torgauij *Torgau*, conficitur. Dat etiam equos generosos, & vegetos in primis, siue ad Rhedas, siue ad milites Cataphractos. Armenta hîc quoque plurima, boues, porci innumeri, vnde celebrantur in primis pernæ Moguntinæ, & Vestphalicæ.

DIVES. Frustra olim in Germaniâ quæsitæ auri, argentique fodinæ: in præsentiâ tam multæ apertæ sunt, vt ferè nusquam plures: præcipuæ in Alsatiâ, Saxoniâ, Misnia, Bohæmia, Bauariâ. Habet quoque salinas nobiles, vnde multæ pecuniæ colliguntur, vt Lueburgi, & Salinis vulgò *Hall*, in Saxoniâ, Tirolensi Comitatu, Sueuiâ, Austriâ, & Salisburgo Bauariæ. Olim vectigal Imperij erat sexaginta doliorum auri, hoc est sexagies centies mille Florenorum aureorum, quos vocant *Goldugen*, & 64. assibus nostratibus respondent: nunc verò sic imminuta sunt illa vectigalia, vt vix sufficiant veredariis alendis: & nisi Imperator aliunde patrimonium haberet, non posset dignitatem sustinere. Germaniam tamen ditissimam esse arguunt prædæ, iam inde per tot annos abductæ.

POPVLOSA. Tempore Caroli Quinti 150. hominum millia sub duobus signis habuit. Maximilianus contra Turcas 100. peditum millia, 15 Equitum eduxit. Sed nostrâ ætate dum Palatinus Comes tentaret Bohæmiam, trecenta hominum millia vidit, & aluit Germania. Hîc porrò non computantur Heluetij, qui 100. armatorum millia scribere dicuntur, certè vnus pagus Bernensis octodecim millia exercitatissimorum militum emittere potest.

§. 4. *Mores.*

BIBACES vulgò creduntur, & helluones Germani: certè quæ gentes in Septentrionem vergunt, magis abdomini deditæ sunt. Hospitales reuerâ sunt, & in exteros satis faciles. Imò ditissimi quique Stabularij sunt, magnæque in hospites suos fidei. Hyeme hypocaustis vtuntur, ex quibus rarò exeunt frigore hîc supra modum sæuiente. Castissimæ si vsquam fœminæ; & verò adulteria hîc seueriſſimè vindicantur. Musici quoque habentur optimi, omnésque ad cantum nati. Matrimonia sic inter se contrahunt, vt ordo semper seruetur, numquam nobilis ducet vxorem plebeiam, nec comes nisi comitis filiæ coniungetur. Magnanimi sunt omnes Germani, & ad sanguinem effundendum paratissimi; pedites suos *Landskernercht* vocant, nos Galli *Lansquenetz*, quæ vox seruum regionis sonat; Equites *Reüter* appellant, nos *Reistres*, quorum furorem hæretico bello sensimus, & repressimus. Vrbes ægrè propugnant ob vxores plurimas, & impedimenta, in acie se fortiter gerunt, & ad internecionem sæpe depugnant, sed deficientibus cibariis statim contabescunt. Addicti sunt exquisitioribus operibus, & ab hac parte se ingeniosos præbent. Primus in ære sculpsisse fertur opilio quidam Bergensis *Bocholdus* nomine. Inuenisse tormentum bellicum, & nitratum puluerem ante annos 300. dicitur Monachus quidam *Bertoldus Niger*, vulgò *Schwartz*. Credunt & Artem Typographicam ante annos 300. à *Ioanne Gutenbergo* nobili Moguntino excogitatam esse: vt sileam exquisita horologia, & automata ad nos indidem missa.

§. 5. *Lingua.*

GERMANICA lingua, seu Teutonica, vna est ex quatuor linguis latissimè patentibus, dicitúrque *God*: & primùm in tria idiomata distribuitur, *verum Teutonicum*, *Saxonicum*, & *Danicum*. Saxonicum iterum duplex, *Superius*, & *Inferius*; nempe quo vtuntur Germani trans, & cis Mœnum. Saxonicum duplex, *verum Saxonicum* quo vtuntur incolæ maioris Saxoniæ, *Anglicum* quo Angli, & cultiores Scoti, vt suprà notauimus. Danicum denique separatur in *verum Danicum*, quo Dani; *Norvegicum*,

quo Noruegi, & Islandi; & *Suecicum*, quo omnes Sueci loquuntur.

§. 6. *Religio.*

VERÆ Religioni olim addictissimi fuere Germani, & qui huic adhærent eam constantissimè profitentur: vulgò tamen Religionem potiùs Principis, quàm suam sequuntur. Primùm ab Hussitis, Taboritis, & Picardis vexata est, sed superiori sæculo longè funestiùs per Martinum Lutherum Apostatam Monachum, quem superbia, & libido ab Ecclesiâ diuulsit. Sæuiit & eodem tempore inter Heluetios Zuinglius factionis quoque suæ caput, qui etiam cum Luthero exercuit inimicitias. At quot mala hinc exorta sunt? quot hæreses ex Lutheranâ hydrâ pullularunt? legatur Florimundus Ræmundus in hæresi nascente: vbi etiam obseruat Lutherum ipsum miratum esse prolem suam, & pesti cuius auctor ipse fuerat remediũ frustrà quæsiuisse. Nunc in plerisque locis principis tantùm viget Religio. Lutherani etiam Ecclesiis præficiuntur, vt Archiepiscopatibus Magdeburgensi, & Bremensi, Episcopatibus Halberstadiensi, Verdensi, & aliis. Per Societatem nostram potissimùm vera Religio stetit, cuius primipilus olim Petrus Canisius vir spectatæ iuxtà doctrinæ, ac pietatis.

§. 7. *Politia.*

SVPREMVM caput habet Imperatorem Augustum, aliquando Imperij candidatũ Cæsarem vno tantùm gradu ab Imperio disiunctum. Exortum est Imperium hoc in Carolo Magno, mox in stirpe Gallicâ seruatum vsque ad Conradum primum, ex quo cœpit eligi à proceribus Imperij, donec sub Othone III. aut vt alij malunt post Fridericum secundum, ius suffragij ad septem Electores contractum est. Locus electionis olim incertus erat; nam Otho I. Aquisgrani; 2. Vormatiæ; 3. Romæ selectus fuerat, postea addictus fuit Francofurti ad Mœnum per Bullam Auream quam Carolus IV. emisit in Comitiis Norimbergensibus. Selectus Imperator coronabatur olim Aquisgrani ab Archiepiscopo Colonensi coronâ ferreâ, cuius loco nunc substituta est aurea cum laminâ ferrea inserta, quæ asseruatur ibidem Aquisgrani. Gladius verò orbis, & paludamentum visuntur Norimbergæ, vnde hæc anti-

quitus accipiebant, sed nunc hæc omnia deferuntur Francofurtum. Dicunt & olim Imperatorem recepisse præterea duas alias coronas, argenteam Mediolani in Ecclesiâ S. Ambrosij, aut certè in vrbe vicinâ Monzâ in Basilicâ S. Ioan. Baptistæ, auream demum Romæ apud S. Petrum.

§. 8. *Electores Imperij.*

ECCLESIASTICI.

MOGVNTINVS Archiepiscopus *Cancellarius Germaniæ*, & Decanus Collegij Electorum; intra mensem Comitia vocat, suffragia legit, primúsque iurat, móxque aliorum iuramentum recipit.

TREVIRENSIS Archiepis. *Galliæ Cancellarius;* secundùm Bullam auream dare debet 1. suffragium, sed id abrogatum est lapsu temporis.

COLONIENSIS Archiepis. *Cancellarius Italiæ*, coronam imponit Imperatori.

LAICI, seu SÆCVLARES.

REX BOHÆMIÆ à poculis *l'Eschanson;* in actibus Imperialibus omnes Reges præcedit, etiam Imperatricem, tamen Comitiis Imperij non interest.

COMES PALATINVS RHENI Archidapifer *le Maistre d'Hostel.* Imperatore mortuo, est Vicarius Imperij in Sueuiâ, & Franconiâ; vbi leges Franciæ Orientalis sunt in vsu, nominat ad Beneficia: imò & citat coram se viuum Imperatorem, cùm quis contendit cum eodem.

ELECTOR SAXONIÆ, Marescallus Imperij, Vicarius Imperatoris mortui, vbi leges Saxonicæ sunt in vsu.

MARCHIO BRANDEBVRGICVS, Cubicularius Imperij *le Chambellan.*

VICARII ELECTORVM SÆCVLARIVM.

Pocillator Limpurgensis, *l'Eschanson de Limpurg.*

Dapifer Valpurgensis: *le Truchsés de Vvalpurg.*

Baro Papenhemius, *le Baron de Papenheim*, Saxonis Vicarius.

Comes *Hohen-Zolern*, Brandeburgici Vicarius.

Imperator nihil potest suscipere magni momenti sine Comitiis

quæ Diætas vocant, vnde multa exiſtunt incommoda, occaſionibus rei benè gerendæ euaneſcentibus. Legatur tractatus de conſtitutione Imperij Romano-Germanici per Iacobum Lampadium Iurifconſultum.

§. 9. *De vrbibus Anſeaticis.*

Post Hunnorum in Germaniam inundationes, & piratica Danorum, & Nortmannorum bella, aiunt vrbes maritimas conueniſſe, & quæſiſſe modum, quo commercium tutum redderent. Itaque fœdus inter ſe inierunt, collatiſque pecuniis etiam claſſes inſtruxerunt. Quare multa bella geſſerunt, & Reges ad pacem compulerunt, interminatæ ſe iis adiungere qui honeſtas pacis conditiones admitterent. Porrò de hoc fœdere quatuor excutienda ſunt, de Nomine, de Prouinciis, de Emporiis, de Capite, & quaſi Rectore.

Nondum conſtat vnde vrbes Anſeaticæ Nomen traxerint. Quidam à voce Teutonicâ *Anzée*, hoc eſt *mare* deducunt, quoniam vrbes ad mare ſitæ ſunt, aut ad maiora Flumina, ex quibus facilis ad mare patet aditus. Alij à nomine *Handt, Manus*, quia ſibi manum vel ſuppetias offerebant. Alij à veteri voce Germanica *Hanſa*, hoc eſt *aſſemblée*, citántque verſionem noui Teſtamenti vbi Conuentus Phariſæorum dicitur *Hanſa*. Quidam denique nomen hoc deducunt à nomine Teutonico *Anſa*, hoc eſt *immunitas*, quia vrbes illæ multis priuilegiis gaudebant.

Porrò in quatuor Provincias diſtinguebantur. Prima *Lubecenſis*, & omnium caput, cui ſuberant vrbes 12. quinque Vandalicæ, ſeptem Pomeranicæ. Secunda *Pruthenenſis*, ſeu *Gedanenſis* de *Dantzik*, vbi vrbes 10. quinque in Pruſſia, quatuor in Liuoniâ. Tertia *Brunſuicenſis*, cum vrbibus vndecim. Quarta *Colonienſis*, vnde vrbes vna & triginta pendebant. Summa ergo vrbium Anſeaticarum erat 64. quæ tamen totidem fœderatas habebant.

Emporia quatuor conſtituta fuerant; *Nouogordia* in Ruſſiâ; *Londinum* in Angliâ, *Bergæ* in Noruegiâ, & *Brugæ* in Flandriâ; ſed procedente tempore loca hæc immutata ſunt; nam pro Brugis *Antuerpia*, mox *Amſtelodamum*, ſubſtituta ſunt. Ex Nouogordiâ *Reueliam*, inde *Naruam* tranſlatum eſt Moſcouiticum Emporium.

CAPVT vrbium Anſeaticarum diu nullum fuit, Ariſtocratico enim regimine adminiſtrabantur, tandem elegerunt Principem Teutonicum, & is honos primùm oblatus fuit Duci Pruſſiæ, quia eius intererat ne ferrum, & arma ad Moſchouitas deferrentur; ſed cùm Albertus Brandeburgicus ſe Regi Poloniæ ſubmiſiſſet, ei dignitas amota eſt. Prenſauerunt illam Reges Daniæ & Sueciæ, ſed reiecti ſunt quia non erant Principes Imperij, nec Teutones. Exinde diſtrahi cœpere Angli, Flandri, Teutones, vnde vrbium illarum fama multùm imminuta eſt.

CAPVT II.

Diuiſio Germaniæ in circulos.

OLIM diſtincta fuit Germania in circulos ſex, vt conſtat ex multis Imperatorum decretis; demùm anno 1512. à Maximiliano in publicis Comitiis decem ſunt circuli conſtituti.

PRIMVS FRANCONICVS *le Cercle de Franconie.*

- EPISCOPI
  - Herbipolitanus: *Vvurtzbourg.*
  - Bambergenſis: *Bamberg.*
  - Eichſtetenſis: *Eichſtet*, ou *Aigſtet.*
- PRINCIPES
  - Magiſter ordinis Teutonici: *Grand Maiſtre Teutonique.*
  - Præpoſitus Eluangenſis: *Preuoſt d'Eluang.*
  - Marchio Brandeburgicus: *Marquis d'Onſpach*, &c.
- LAICI
  - Comes Hennebergenſis: *Henneberg.*
  - Comes Hoenloicus: *d'Hoenlo*, ou *Holach.*
  - Comes Erbachius: *Erpach.*
  - Comes Schuuartzenburgicus: *Schuuartzembourg.*
- CIVITATES LIBERÆ
  - Norimberga: *Noremberg.*
  - Rotenburgum ad Tubarum: *Rotenbourg ſur le Tauber.*
  - Vinshimium: *Vveinsheim.*
  - Schuuinfurtum: *Schueinfurt.*
  - Viſſemburgum: *Viſſembourg au Palatinat de Bauiere.*

II. BAVARICVS *le Cercle de Bauiere.*

- EPISCOPI
  - Archiepiscopus Salisburgensis: *Saltzbourg.*
  - Ratisbonensis: *Ratisbone.*
  - Passauiensis: *Passauu.*
  - Frisingensis: *Frisingen.*
- PRINCIPES LAICI
  - Dux Bauariæ: *Duc de Bauiere.*
  - Landgrauius Leuchtembergius: *Lantgraue de Leuctemberg.*
  - Comes Ortemburgicus: *Ortembourg.*
- CIVITATES LIBERÆ
  - Ratisbona: *Ratisbone.*
  - Fristadium Sueuiæ: *Freistat en Suaube.*

III. AVSTRIACVS *Cercle d'Austriche.*

- EPISCOPI
  - Tridentinus: *Trente.*
  - Brixiensis: *Brixen.*
  - Labacensis: *Laubach.*
  - Viennensis: *Vienne.*
- PRINCEPS LAICVS
  - Archidux Austriæ: *l'Archiduc.*

IV. SVEVICVS *le Cercle de Suaube.*

- ECCLESIASTICI
  - Constantiensis: *de Constance.*
  - Curiensis: *de Coire.*
  - Augustanus: *d'Ausbourg.*
  - Multi Abbates Sueui: vt *Kemptē, S. Gal,* &c.
- PRINCIPES LAICI
  - Dux Virtembergensis: *Virtemberg.*
  - Marchio Badensis: *Baden.*
  - Comes Furstenbergensis: *Furstemberg.*
  - Comes Zolernensis: *de Zolern,* &c.
- CIVITATES LIBERÆ
  - Augusta Vindelicorum: *Ausbourg.*
  - Vlma: *Vlm.*
  - Constantia: *Constance.*
  - Lindauia: *Lindauu.*
  - Norlinga: *Norlingen.*

V. RHE-

- EPISCOPI
  - Vormatiensis: *Vormes.*
  - Spirensis: *Spire.*
  - Argentinensis: *Strasbourg.*
  - Basileensis: *Basle.*
- PRIN-
  - Dux Lotharingiæ: *Lorraine.*

NA-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

NANVS SVPERIOR, *le haut Cercle du Rhin.*

- Principes Laici
  - Dux Sabaudiæ : *Sauoye.*
  - Dux Bipontinus : *Deuxpons.*
  - Lantgrauius Hassiæ & Comes Valdeci: *Hesse & Valdek.*
  - Comes Nassouius : *Comté de Nassau*, &c.
- Ciuitates liberæ
  - Mulhusa : *Mulhausen en Elsace.*
  - Colmaria : *Colmar.*
  - Spira : *Spire.*
  - Argentina: *Strâesbourg.*
  - Vormatia : *Vormes.*
  - Francofurtum : *Francfort sur le Mœin.*
  - Vetzelarium : *Vetzelar en Vetterauie*, &c.
  - Hinc quoque olim Geneua, Basilea Metæ, &c.

VI. ELECTORVM RHENI *des Electeurs du Rhin.*

- Archiepisc.
  - Moguntinus : *Mayence.*
  - Treuirensis : *Treues.*
  - Colonienſis : *Cologne.*
- Principes Laici
  - Comes Palatinus Rheni : *le Palatin.*
  - Magister ordinis Teutonici Confluentiæ: *Coblentz.*
- Ciuitates liberæ
  - Moguntia : *Mayence.*
  - Colonia : *Cologne.*
  - Treuiri : *Treues.*
  - Gelnhusa : *Gelnusen.*

VII. VESTPHALICVS

- Ecclesiastici
  - Monasterienſis : *Munſter.*
  - Paderbornenſis : *Paderborn.*
  - Osnabrugenſis : *Osnabruge, ou Osſembourg.*
  - Verdenſis : *Verden.*
  - Mindenſis : *Minden.*
  - Cameracenſis : *Cambray.*
  - Vltraiectinus : *Vtrech.*
  - Abbas Corbienſis : *Abbé de Coruey*, &c.
- Laici Principes
  - Dux Iuliaci & Bergarum, & Comes Rauenſpergij : *de Iuliers, de Bergues, & Rauenſperg.*
  - Dux Cliuiæ, Comes Marchiæ & Rauenſti-

le Cercle de Vestphalie.

- CIPES
  - nij: *de Cleues, de la Marche, & de Raueſtein.*
  - Comes Benthimenſis: *de Bentheim*, &c.
- CIVITATES LIBERÆ
  - Aquiſgranum: *Aix la Chapelle.*
  - Cameracum: *Cambray.*
  - Duiſburgum: *Duisbourg.*
  - Lemgouia: *Lemgou.*

VIII.

SAXONICVS aliter SAXONICVS SVPERIOR

le Cercle de la haute Saxe.

- EPISCOPI
  - Miſnenſis: *Miſne.*
  - Martiſpurgenſis: *Mæsbourg.*
  - Naumburgenſis: *Naubourg.*
  - Brandeburgenſis: *Brandebourg.*
  - Hauelburgenſis: *Hauelberg*, &c.
  - Abbatiſſa Quedlinburgenſis: *Abbeſſe de Quedlinbourg*, &c.
- PRINCIPES LAICI
  - Dux Elector Saxoniæ: *l'Electeur de Saxe.*
  - Marchio Brandeburgicus: *Marquis de Brandebourg.*
  - Dux Pomeraniæ: *Pomeranie.*
  - Comes Mansfeldij: *Mansfeld.*
  - Comes Glichenſis: *de Gleichen*, &c.
- CIVITATES LIBERÆ
  - Gedanum: *Dantzik.*
  - Elbinga: *Elbing.*

IX.

SAXONICVS INFERIOR

le Cercle de la Baſſe Saxe.

- ECCLESIASTICI
  - Archiep. Magdeburgenſis: *Magdebourg.*
  - Archiep. Bremenſis: *Breme.*
  - Epiſcop. Lubecenſis: *Lubek.*
  - Sleſuicenſis Epiſc. *Sleuuik.*
- PRINCIPES LAICI
  - Dux Holſatiæ: *Holſtein.*
  - Dux Brunſuicenſis: *Brunſuik.*
  - Dux Luneburgenſis: *Lunebourg.*
  - Dux Lauenburgenſis: *Lauuenbourg.*
  - Dux Magapolitanus: *Mekelbourg.*
- CIVITATES LIBERÆ
  - Hamburgum: *Hambourg.*
  - Lubeca: *Lubek.*
  - Northuſa: *Northuſen.*
  - Mulhuſa Thuringiæ: *Mulhauſen.*
  - Goſlaria: *Goſlar*, &c.

X. BVRGVNDICVS, *Cercle de Bourgogne.* — PRINCIPES: Dux Burgundiæ: *Bourgogne.* / Comes Nasouius Bredensis: *Breda.* / Comes Egmondanus: *Egmond.* / Comes Hornanus: *Hornn.*

CAPVT III.

Diuisio Germaniæ in Prouincias.

GERMANIA.

- CISRHENANA
  - REGIONES CONFOEDERATÆ
    - Heluetij: *les Suisses.*
    - Grisones: *les Grisons.*
  - REGNVM AVSTRASIÆ
    - Regiones Electorales: *Treues*, &c.
    - Regiones Controuersæ: *Iuliers*, &c.
    - Lotharingia: *la Lorraine.*
    - Alsatia: *l'Elsace*, &c.
- TRANSRHENANA
  - SVPERIOR.
    - SVEVIA *Suaube.*
      - Algouia: *l'Algou*, vbi *Ausbourg.*
      - Ducatus Virtembergensis: *Virtemberg.*
    - BAVARIA *Bauiere.*
      - Ducatus Bauariæ: *Duché de Bauiere.*
      - Palatinatus Bauariæ: *Palatinat de Bauiere*, &c.
    - TIROLIVM *Tirol.*
      - Comitatus Tirolensis: *Tirol.*
      - Episc. Tridentinus: *Trente.*
      - Episc. Brixiensis: *Brixen.*
    - REGIONES HÆREDITARIÆ.
      - Austria: *Austriche.*
      - Stiria: *Stirie.*
      - Carinthia: *Carinthie.*
      - Carniola: *Carniole.*
      - Marchia Vinidorũ: *Vindismark.*
  - INFERIOR.
    - REGNVM BOHÆMIÆ *Boheme.*
      - Bohæmia: *Boheme.*
      - Silesia: *Silesie.*
      - Morauia: *Morauie.*
      - Lusatia: *Lusace.*

L'ALLEMAIGNE.
PARTIE DE FRANCE
POLOGNE
HONGRIE
BOHEME
Prague
Vienne
Cracou
Dantzic
Elbing
Marienbourg
Francfort
Heidelberg
Ratisbon
Breslau
Amsterdam
Anvers
Bruxelles
Strasbourg
Zurich
Berne
Basle
Augsbourg
Munich
Inspruck
Venise
Milan
Turin
Nice
Marseille
Lyon
Paris
Calmar
Stockholm
Riga
Memel
Konigsberg
Dantzic
Elbing
Marienbourg
Thorn
Posnanie
Cracou
Varsovie
Lublin
Lemberg
Cracovie
Olmutz
Brinn
Znaim
Presbourg
Raab
Comorre
Javarin
Albe Royalle
Strigonie
Buda
Pest
Segedin
Temeswar
Belgrade
Sabacz
Essek
Peterwaradin
Zigeth
Zagrabie
Drave Fl.
Save Fl.
Danube Fl.
Vistule Fl.
Elbe Fl.
Rhin Fl.
Meuse Fl.
Escaut Fl.
Moselle Fl.
Rhone Fl.
Po Fl.
Tibre Fl.
Arne Fl.
Mer Baltique
Mer Adriatique
Mer Mediterranée
Mer Noire
Mer Caspienne
Mer Glaciale
Mer Rouge
Golfe de Venise
Golfe de Lyon
Golfe de Genes
Golfe de Finlande
Golfe de Bothnie
Golfe de Livonie
Golfe de Dantzic
Golfe de Venise
Golfe de Lyon
Golfe de Genes
Golfe de Finlande
Golfe de Bothnie
Golfe de Livonie
Golfe de Dantzic

ASIA.	NA.	FE-	FRANCONIA *la Franconie.*	Episc. Herbipolitanus: *Vvurtzbourg.* Episc. Bambergensis: *Bamberg.* Hassia: *la Hesse Cassel & Marpurg.* Veterauia: *Vetterau*, &c.
		RI-	SAXONIA *la grande Saxe.*	Ducatus Saxoniæ: *Saxe Electorale.* Marchia Brandeburgensis: *la Marche de Brandebourg.* Thuringia: *Thuringe.* Archiep. Bremensis: *Breme.* Ducatus Megapolitanus: *Mekelbourg.* Pomerania: *Pomeranie*, &c.
		OR.	VESTPHALIA *Vvestphalie.*	Frisia Orientalis: *Frise Orientale.* Episcop. Monasterienſis: *Munster.* Episc. Paderbornensis: *Paderborn*, & aliæ ditiones.

CAPVT IV.

De Heluetiis eorúmque sociis, subditis & fœderibus.

§. 1. *De Cantonibus Heluetiis.*

INITIVM fortissimæ huius Reip. datum est à Suitiis, Vriis & Vnderualdiis, quos reliqui Heluetij voce patriâ populos Syluestres appellant.

SVITII à Cymbris se oriundos putabant.

VRI à Taurisceis originem accersebant suam.

VNDERVALDII se Romanorum exulum reliquias iactabant.

Tres hi Cantones primi libertatem suam fortiter propugnarunt, quam Albertus Austrius Rodolphi filius volebat labefactare. Is enim Heluetiis iratus, & multis filiis prouidere volens decreuerat hîc instituere principatum, ac proinde redemerat multorum Monasteriorum iura in Heluetios, itémque arces, vnde sperabat euertere libertatem; sed huic restitere prædicti pagi, ideò à præfectis arcium duriùs habiti sunt. Frustra querebantur de rapinis, stupris, vexationibus, hæc enim omnia adnitente Austrio contingebant. Adiungebatur & damno ludibrium, & iussi sunt honorare pileum ex perticâ pro gubernatore: quod eùm neglexissent

Tillius quidam Vrienſis iuſſus ex capite filij decutere pomum; ſed alteram attulit ſagittam, vt ſi aberraret gubernatorem conficeret. Quod cùm faſſus eſſet, raperetúrque in perpetuum carcerem, mirabiliter euaſit, ac paulò pòſt latens inter frutices, gubernatorem iniuriæ auctorem tranſuerberauit. Inde conſpirauere tres iſti pagi anno 1308. quos reprimere dum parat Auſtrius cæſus eſt à filio fratris. Demum Leopoldus Alberti filius cum viginti millibus eos inuaſit, quem tamen exercitum 1300. Heluetij prædictorum pagorum, priùs Sacramentis ritè muniti ceciderunt ad Moregartum pagum. Hinc coaluit fœdus perpetuum inter tres illos pagos anno 1315. Cùm antea tantùm eſſet decennale, dictique voce patriâ *Eydnoſen*, hoc eſt *Sacramenti participes*, exteris autem Suitij *Suiſſes* à pago, in quo primùm pro libertate pugnatum eſt. Libertas iiſdem pagis ab Imperatore Ludouico confirmata eſt in Comitiis Norimbergicis, cuius diploma datum eſt Papiæ 1329.

Lvcernates malè accepti ab Auſtriis, & aliunde vexati à tribus prædictis pagis fœdus admiſere anno 1332. Auſtriis nequicquam primùm aperto marte, mox inſidiis repugnantibus.

Tigvrini anno 1351. coaluerunt, bello concitato contra Comites Haberſpurgios, quibus quoniam fauebant Auſtrij, iunxere ſe pagis, qui eorum ſocietatem optabant, ob tranſuectionem mercium.

Glaronenses ſequenti anno 1351. à quatuor pagis ſuperati ſunt, qui tamen experti eorum virtutem ſe Fœderi ſuo coniungendos duxerunt.

Tvgii, apud quos Auſtriorum præſidium fixum erat quo Suitij & Tigurini infeſtabantur, deuicti ſunt eodem anno 1352. à quinque pagis. Tentarunt quidem omnia pro ſuis dominis, ſed ab iis ſpreti, aliis ſe coniunxere.

Bernates ſui iuris antequam aliis pagis iungerentur, quibus & auxilium tulere Cantones contra Friburgios, qui dederant ſe in clientelam Auſtrio. Poſtea tamen inuiti bello contra Vnderualdios impliciti ſunt, & victores effecti, Legatos ad Cantones miſerunt, qui pro iis iudicarunt; tandem aliis vniti anno 1353.

Fribvrgenses miſerè ſpoliati ab Auſtriis per ſummam fraudem vaſis aureis & argenteis ſeſe Bernatibus iunxere, poſtea adſcripti fœderi 1481. cum ſequentibus.

Solodvrii varios aliàs experti dominos, item etiam fœdera,

finito bello Burgundico cum prædictis fœderi publico accensiti sunt 1481.

Basileenses, quorum vrbs libera, extra Heluetiam, sæpe fecere fœdus cum iisdem auxilij causâ. Sed bello exorto inter Maximilianum, & Heluetios, neutri parti fauerunt, quare ab omnibus, excepti conuicio; quâ indignitate permoti sese fœderi Heluetico coniunxere 1501.

Scaphvsiani, quorum vrbs vendita fuerat Austriis à Ludouico Bauaro; sed tempore Concilij Constantiensis iterum Imperio restituta, quia Federicus Austrius Ioannem XXII. à Concilio abduxisset. Iuuere Heluetios pecuniâ, & militibus; quare inter socios relati sunt cum præfatis anno 1501.

Abbatiscellenses sese redemerunt pecuniâ ab iure Abbatis S Galli, à quo sæpe vexati, fortiter restitere: demum fœderi Heluetico iuncti sunt 1513. quia egregiam nauarant operam Cantonibus, in bellis contra Austrios, Burgundos, & Sueuos.

§. 2. *De sociis Heluetiorum.*

Rhæti, seu Grisones inter se fœdere coniuncti, atque etiam cum aliquot pagis, tandem anno 1498. perpetuum fœdus cum omnibus Heluetiis percusserunt, illis in omnibus bellis adfuerunt, & vicissim adiuti sunt ab iisdem.

Valesii multa fœdera variis temporibus cum Heluetiis sanxere; sed demum anno 1533. exortis de fide controuersiis, Adrianus Sedunensis Episcopus Friburgi cum 7. pagis Catholicis fœdus fecit: quod eò maximè spectat, vt fides Romana sarta tecta seruetur.

Abbas S. Galli anno 1454. Fœderati nomen accepit in eo publico epulo cui conuiuæ 1500. interfuerunt.

Constantiensis Episcopvs, cuius ditio in Sueuiâ: is quandonam fœderi accesserit ignoratur.

Rotevilla *Rotueil*, in Sueuiâ anno 1519. recepta est vt fœderata, sed quia longiùs distat, ei iniunctum, ne quod bellum suscipiat sine facultate Cantonum.

Mvlhvsivm *Mulhausen*, in Alsatiâ, erat sub Aduocatiâ (vt aiunt) Episcopi Argentoratensis: at bello exorto inter Episcopum & Rodolphum Habespurgium adempta est Episcopo, arx di-

ruta est, factáque vrbs Imperialis. Anno 1506. eius incolæ in ciuium numero recepti sunt à Basileensibus: ac demum 1515. omnibus pagis aggregata est.

Bienna sub potestate olim Episcopi Basileensis, postea variis fœderibus iuncta est Heluetiis: tandem fœdus omnino firmatum anno 1547. Episcopo Basileensi à Bernatibus, & Soloduris repulso.

Geneva cum Bernatibus solis contraxit, & nondum publico fœderi adiuncta est.

Neocomvm *Neufchastel*, occupatum fuit à Bernatibus in bello Heluetico contra Lud. XII. sed anno 1529. Ioanna Hoochbergia vidua Ducis Longauillani effecit vt sibi redderetur. Vnde Comites hanc amicitiam cum Bernatibus singulariter colunt, licèt etiam iuncti sint cum Lucernatibus & Friburgensibus.

§. 3. *De populis qui communi Heluetiorum iure reguntur.*

Rapersvila ad lacum Tigurinum occupata est anno 1558. ab Vriis, Suitiis, Vnderualdiis, & Glaronensibus: dum redeunt ex bello Constantiensi petierunt per hanc vrbem transitum, sed fortiores eam occuparunt, & hactenus communiter eam administrant.

Bada, Bremocartvm, Mellinga, Svrseivm, Tigurinis venditæ sunt ab Imperatore Sigismundo, hi tamen paulò pòst admisere in partem Dominij sui Lucernates, Suitios, Vnderualdios, Tugenses, & Glaronenses. Neque etiam multò pòst Vrios, & Bernates; eâ lege vt vrbes illæ prædictis viii. Cantonibus eodem iure parerent, quo olim Austriis.

Fravenseldvm Turgeæ caput, vnà cũ tota Turgea. Itém que Liberæ provinciæ, seu Comitatus *Rore*, & Sarvnetes, *le Sargans*, Dominos agnoscunt 7. pagos Vrios, Suitios, Vnderualdios, Glaronenses, Tigurinos, Tugenses, & Lucernates.

Rhegvsci *le Rheintal*, vbi *Rhinek* anno 1520. prædictis 7. pagis submissi sunt, qui sponte Abbatiscellenses, in Dominij partem vocarunt, quia veteres erant Domini.

Bilitionvm, seu Bellizona ab Vriis, Suitiis & Vnderualdiis regitur. Hæc cum adiunctis præfecturis rapta fuerat Dominis suis à Ducibus Mediolanensibus, sed ab iisdem Dominis recepta,

vendita fuit Vriis, & Vnderualdiis; demum in fœdere cum Franciſco primo, tribus pagis relicta eſt adminiſtranda.

IV. PRÆFECTVRÆ ITALICÆ, *Luganenſis, Locarnenſis, Mendriſiana, & Madiana*, anno 1512. in poteſtatem Heluetiorum tranſierunt ex dono Maximiliani Sfortiæ, quod donum triennio pòſt confirmauit Franciſcus I. His autem imperant omnes Heluetij præter Abbatiſcellenſes, qui nondum vniti erant fœderi.

Hi autem omnes populi reguntur, miſſis eò præfectis ex ordine à populis quibus parent.

De fœderibus Helueticis.

Quadruplex eſt Heluetiorum fœdus, Mediolanenſe, Auſtriacum, Sabaudicum, Gallicum.

MEDIOLANENSE inchoatum eſt primùm à Galeatio Sfortiâ anno 1466. cum 8. antiquis pagis: ſed Dominis ſæpe mutatis nomine Caroli V. à Ferdinando Gonzagâ renouatum eſt; iterúmque ſub Philippo II. cum 7. Cantonibus Catholicis.

AVSTRIACVM primùm initum eſt anno 1474. per Sigiſmundum Auſtrium, abruptum per Maximilianum Imperatorem, ſed renouatum anno 1511. & inde quotannis 200. aurei ſingulis pagis honorarij muneris cauſâ perſoluuntur. BVRGVNDICVM idem cum Auſtrio anno 1543. coaluit.

SABAVDICVM olim percuſſum cum tribus pagis Bernatium, Friburgiorum, Solodurorum, à Philiberto ad omnes extenſum eſt anno 1511. Sexcentos aut plures Equites mittere debet non implicitus bello domeſtico, Heluetij non plures ſex peditum millibus, quibus ſex Francos in menſtruum ſtipendium Dux perſoluet, nec iis vtetur in bellis naualibus. Singulis pagis quotannis Bernæ numerat 200. aureos. Noſtrâ ætate renouatum fœdus, ſed ſublata clauſula de mutuo auxilio.

GALLICVM primùm Ludouicus XI. pepigit, & ſeptem millia Francorum annuæ penſionis ſingulis pagis largitus eſt; quod renouatum ab eius filio. Abruptum eſt ab Ludouico XII. vnde magnæ Gallis clades. Cum victis demum Franciſcus I. illud renouauit, numerauitque ſingulis pagis duo aureorum millia, anno 1516. & firmiùs Lutetiæ poſt annos quinque coaluit. Per hoc fœdus, à Rege 200. Cataphractos, & 12. tormenta bellica cum impedi-

mentis accipere debent bello appetiti, eidem autem non pauciores sex millibus, non plures 16. mittere debent. Renouauit idem fœdus Henricus II. à quo additum, vt militante Rege quotquot ipse vellet mitterentur. Idem confirmauere sequentes Reges, vnde saltem hoc boni enatum est, vt ipsis seruatam religionem debeamus in prælio ad Drocas, vbi supra virorum conditionem pugnauerunt.

§. 4. *Heluetiorum diuisio ex Religione.*

CATHOLICI CANTONES.
- Lucernates: *de Lucerne.*
- Friburgij: *de Fribourg.*
- Salodorij: *de Soleure.*
- Tugenses: *de Zug.*
- Vrij, seu Vranij: *d'Vri.*
- Vnderualdij: *d'Vnderuald.*
- Suitij: *les Suisses.*

PROTESTANTES.
- Tigurini: *Canton de Zurich.*
- Bernates: *de Berne.*
- Basileenses: *de Basle.*
- Scaphusiani: *de Schaphouse.*

MIXTI.
- Glaronenses: *de Glaritz.*
- Abbatiscellenses: *d'Appenzeel.*

§. 5. *Tredecim Pagi Heluetiorum*, les Treize Cantons des Suisses.

TIGVRI-NVS
- TIGVRVM, seu Turigum: *Zurich*, quam vrbem Fluuius Limagus *Limmath*, separat in duas partes. Fuit hæc ciuitas hæresi Zuinglij deformata.
- Griffenza: *Griffenzée*, ad lacum cognominem ex quo Fl. *Glat.*
- Vitodorum: *Vinterthur*, à Sigismundo Tigurinis venditum, ad Fl. *Eulach.*

PAGVS
- Steina: *Stein*, proprios habet magistratus.
- Bulachum: *Bulak*, bis conflagrauit vniuersum.
- Eglisouia: *Eglisouu*, ad Fl. Rhenum vbi ponte iungitur.

le Canton de Zurich.

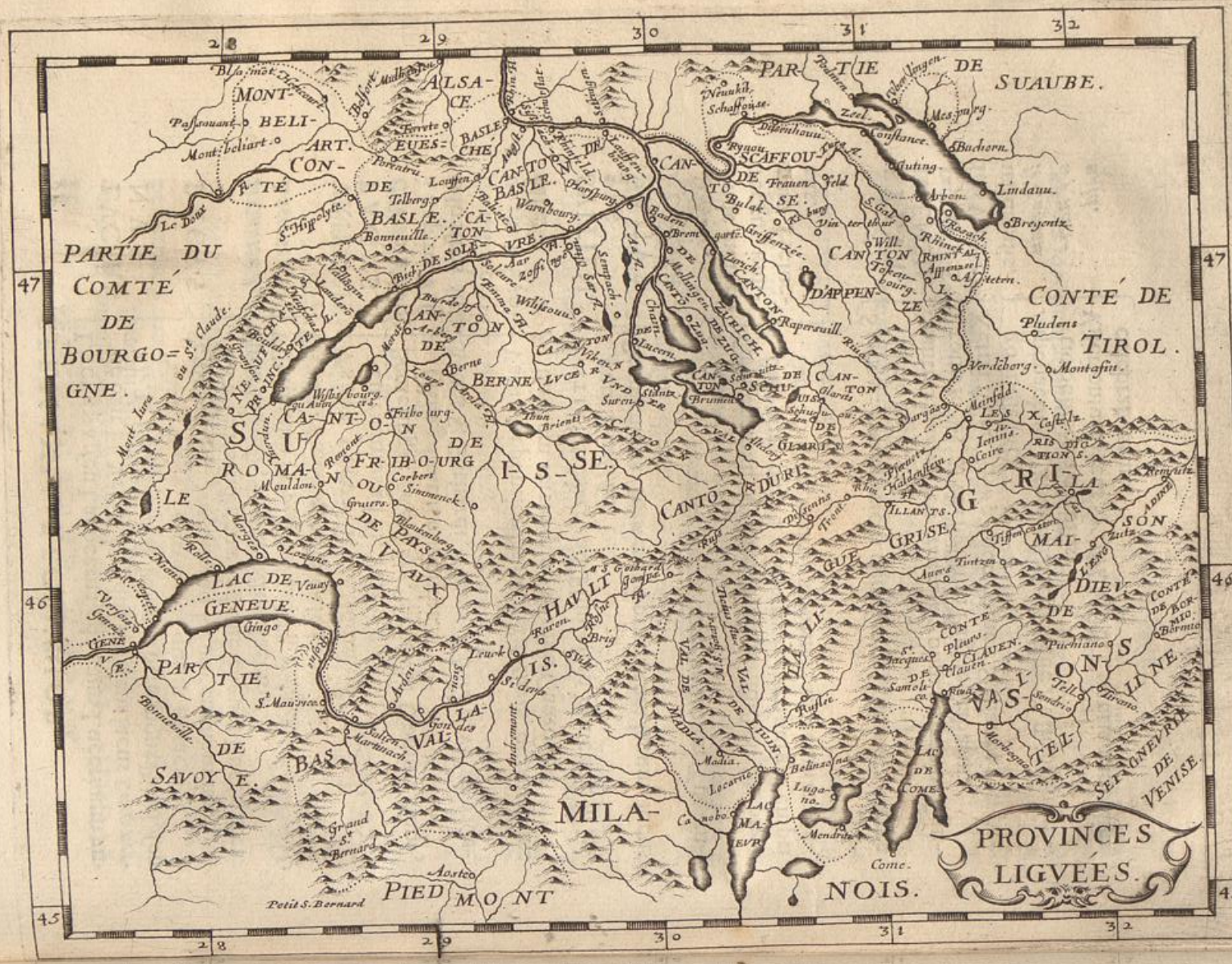
Kiburgium: *Kiburg*, caput Comitatus.
Lauffa: *Lauffenberg*, ad catarractas Rheni.
Harſpurgum: *Harſpurg*, celeberrimum ob Comites ſuos.
DOMINIVM SAXENSE, seu ALTI SAXI: *la Seigneurie de Sax, ou Hohẽſax.* — Forſtega: *Forſteck*, caſtrum munitiſſimum, circumpoſita regio fertiliſſima.

BERNENSIS PAGVS *le Canton de Berne.*

BERNA: *Berne*, Germanicè *Bern*, ab vrſo ſic dicta quem hîc cepere Venatores, in cuius rei gratiam hîc perpetuò aluntur duo vrſi, mas & fœmina. Sita eſt ad Fl. Arolam *Aar.*
Tobinium: *Zoffingen*, ad Fl. *Vviger*, in Argouiâ, iuxta quam ſylua *Bonuald*, vnde abietes proceræ ad malos nauium.
Arburgum: *Arburg.*
Peterlinga: *Peterlingen*, aliter *Payerne.*
Luppa: *Louppen*, oppidulum ad quod prælium memorabile commiſſum eſt.

ROMANA DITIO *le pays Roman, ou de Vaux: erepta Sabaudo ab Heluetiis.*

Auenticum: *Auenches*, Germanis *Vvifliſpurg*, huius tractus olim nobiliſſima ciuitas, & primaria, nunc minuta vrbecula.
Lauſana: *Lozane*, Epiſcopi antea ſedes, vnde & lacus Lemanus nunc habet nomen: hîc quoque Academia.
Minnidunum: *Mouldon*, ad Fl. *Broye*, qui cadit in lacum *Murten.*
Neuidunum: *Nion*, caſtro firmatum: ita dicta vrbs à Centurione Veſpaſiani, qui eam reparauit, cùm antè Beneuis diceretur.
Ebrodunum: *Yuerdon*, ad lacum cognominem, vrbs munita ſitu ob paludes.
Rotulum: *Rolle*, Baroniæ caput ad lacum Lemanum.
Vbiſcum, vel Viuiacum: *Veuay*, vnde iuriſdictio nomen traxit.
Morſea: *Morges*, iuriſdictionis ſedes.
Arburgum: *Aarbourg.*

PARTIE DU COMTÉ DE BOURGOGNE.
PARTIE DE SUAUBE.
CONTÉ DE TIROL.
PROVINCES LIGVÉES.
SUISSE.
CANTON DE BASLE.
CANTON DE SOLEURE.
CANTON DE FRIBOURG
CANTON DE BERNE
CANTON DE SCHAFFOUSE
CANTON DE ZURICH
CANTON DE GLARIS
CANTON DE SCHWITZ
CANTON D'APPENZE
CANTON DE WILL
CANTON DE TOGGENBOURG
CANTON DE RAPERSWILL
CANTON DE BRUNNEN
CANTON DE LUCERN
CANTON DE ZUG
CANTON DE BADEN
CANTON DE BRENT
CANTON DE MELLINGEN
CANTON DE FRAUEN FELD
CANTON DE BULAK
CANTON DE TURGOW
CANTON DE RHINTHAL
CANTON DE SARGANS
CANTON DE WERDENBERG
CANTON DE MEINFELD
CANTON DE SCHWENDI
CANTON DE HALDENSTEIN
CANTON DE PLANTZ
CANTON DE TRENT
CANTON DE TAVAL
CANTON DE GRISE
CANTON DE MAISON
CANTON DE DIEVE
CANTON DE CLAVEN
CANTON DE PUSCHIANO
CANTON DE TELLINE
CANTON DE MORBEGNO
CANTON DE SONDRIO
CANTON DE TIRANO
CANTON DE BORMIO
CANTON DE VALTELINE
CANTON DE CHIAVENNE
CANTON DE VENISE
CANTON DE MILANOIS
CANTON DE PIEDMONT
CANTON DE SAVOYE
CANTON DE VAUX
CANTON DE VALAIS
CANTON DE GENEVE
CANTON DE LAC DE GENEVE
CANTON DE LAC DE COME
CANTON DE LAC MAJEUR
CANTON DE LAC DE LUGANO
CANTON DE LAC DE VENY
CANTON DE LAC DE MENDRIS
CANTON DE LAC DE CONSTANCE
CANTON DE LAC DE ZELL
CANTON DE LAC DE LINDAU
CANTON DE LAC DE BREGENTZ
CANTON DE LAC DE RAPERSWILL
CANTON DE LAC DE ZURICH
CANTON DE LAC DE LUCERN
CANTON DE LAC DE BRUNNEN
CANTON DE LAC DE SCHWITZ
CANTON DE LAC DE GLARIS
CANTON DE LAC DE WALLENSTADT
CANTON DE LAC DE SEMPACH
CANTON DE LAC DE HALLWILL
CANTON DE LAC DE BIENNE
CANTON DE LAC DE NEUFCHATEL
CANTON DE LAC DE MORAT
CANTON DE LAC DE THUN
CANTON DE LAC DE BRIENTZ
CANTON DE LAC DE SURSEE
CANTON DE LAC DE SOLEURE
CANTON DE LAC DE BIENNE
CANTON DE LAC DE NEUFCHATEL
CANTON DE LAC DE MORAT
CANTON DE LAC DE THUN
CANTON DE LAC DE BRIENTZ
CANTON DE LAC DE SURSEE
CANTON DE LAC DE SOLEURE

LVCERINVS PAGVS *le Canton de Lucerne.*

LVCERNA, seu Lacocerna, ad lacum Lucerinum vnde exit Fl. Vrsa *le Russ*, duos subiens lacus *Lucernerzée*, & *Vvaldstertzée*. Iuxta vrbem mons Pilati, seu Fraoti, vulgò *Fracmont*, de quo in miraculis.

Sempachum: *Sempach*, ad lacum cognominem, iudicis sedes indigenæ, sed quẽ eligunt Lucernates.

Suria: *Surzée*, ad prædictum lacum.

Villisouium: *Vvillisouu*, ad Fl. *Vviger*.

Vikena: *Vvicken*, iuridica sedes.

VRIENSIS PAGVS *Canton d'Vri*, à capite Vrsi syluestris in stemmate, quem *Vri* vocant.

VETVS VICVS, seu Altdorfium: *Altdorf*, vicus cultissimus ad Fl. Vrsam *Russ*.

Betzelinga: *Betzelinge*, vicus vbi Comitia fiunt, & magistratus eliguntur.

Mons S. Gothardi, *le Mont S. Gotard*, vulgò *S. Godart*.

Vallis Lepontiorum: *le Val de Liuin*, quò mittunt iudicem tertio quoque anno Cantones.

SVITIENSIS PAGVS *le Canton de Schuuis*, vnde nomen recens inditum Heluetiis.

SVITIA: *Schuuis*, ad Fluuiolum qui cadit in lacum *Vvaldstet*.

Brumenum: *Brumen*, ad prædictum lacum, locus satis diues.

Arta: *Art*, diues pagus ferè ad lacum Tugiensem.

Crussenacum: *Crusnak*, vnde iurisdictio. Hi prædicti duo pagi à Comite Haberspurgio empti sunt à Suitiis, vt ditionem suam ad lacum extenderent.

SYLVANIENSIS PAGVS seu Vnderualdiensis, *le Canton d'Vnderuald.*

SARNA: *Sarnen*, vicus cultissimus, cuius arx diruta initio belli.

Stantia: *Stantz*, seu *Stantzade*, olim primarius Cantonis locus, & vbi sigillum Pagi seruabatur.

Kerna sylua: *Kern*, vnde nomen Syluaniæ toti pago inditum.

Alpenachum: *Alpenach*, vicus clade Austriorum initio belli memorabilis.

Viserlonium vicus: *Viserlon*, vbi Comitia pagi olim celebrabantur.

TVGIENSIS PAGVS *Canton de Zug.*

- TVGIVM: *Zug*, ad lacum cognominem, cuius incolæ diu pro suis dominis pugnauere.
- Chamum: *Cham*, vbi olim peculiares domini: ad prædictum lacum iacet.
- Fanum S. Volfangi: *S. Volfang*, sat cultus vicus.

GLARONENSIS PAGVS *le Canton de Glaritz.*

- GLARONA: *Glaritz*, burgus peramplus, montibus ferè vndique vallatus.
- Riua, seu Valemstadium, vulgò *Valemstat.*
- Suuandia: *Schuuanden*, vbi Comitia huius Cantonis conuocantur.
- COMITATVS VERDENBERGENSIS
  - Verdenberga: *Verdenberg.*

ABBATISCELLENSIS PAGVS *le Canton d'Appenzéel.*

- ABBATIS-CELLA: *Appen-zel*, burgus prædiues quem Abbas S. Galli excitauit. Rebellarunt ciues, quia acerbiùs tractabantur à nobilibus per Abbatem missis.
- Clanxia: *Clans*, castrum munitissimum iuxta vrbem.

BASILEENSIS PAGVS *le Canton de Basle.*

- BASILEA: *Basle*, Germanis *Basel*, Rheno affixa qui mediam secat, & diuidit in magnam & paruam. Parua trans Rhenum sita, & hanc alluit Fluuius *Vvies*: Magna cis Rhenum rigatur Fl. *Birs*. Vrbs tota cultissima, & ferè vbique picta.
- Vallenburgum: *Vallenbourg*, ad Fl. *Ergetz* cum castro *Alt-Vallenbourg.*
- Sissachum: *Sissach*, vnde regioni nomen inditum *Sisgouu.*
- Varnespurgum: *Varnspurg*, Comitatus magni reditus huic Cantoni addictus.

FRIBVRGENSIS PAGVS

- FRIBVRGVM: *Fribourg en Suisse*, populosa ciuitas in 4. distributa partes, ita dicta quasi *liber Burgus*, vbi residet Episcopus Lausanensis.
- Nidouium: *Nidou.*
- Thunum: *Thun*, ad lacum cognominem, vbi ex eo erumpit Arola Fl. *Aar.*
- Erlakum: *Erlak.*
- Arbergum: *Arberg.*

le Canton de Fribourg.

Burgdorfium: *Burgdorf.*
Remontium: *Remont*, aut *Romont*, Comitatus caput.
Gueriæ: *Gruyers*, cap. Comitatus, vnde exquisiti casei, & fortè milites in historiâ nostrâ parum laudati.
Corberiæ: *Corbers.*
Brientium: *Brientz*, ad lacum cognominem, cuius ciues fortissimi.

SCAPHVSIANVS PAGVS *le Canton de Schaffouze.*

Scaphvsia: *Schaffouze*, ad Rhenum Fl. à quâ non procul eiusdem Fl. Catadupa terribilis: quare hîc merces exponi solent, & recipi scaphis, vnde nomen vrbi.
Noua Kilia: *Neuukil*, versus Syluam nigram.

SALODORIVS PAGVS *le Canton de Soleure.*

Salodvrvm: *Soleure*, Germanis *Solothurn*, ad Fl. Arolam qui vrbem in Magnam, & Paruam diuidit; hæc Lausanensis, illa Constantiensis Diœcesis est. In ea degit Legatus Regis Galliæ.
Oltena: *Olten*, ad Fl. *Aar.*
Balistella: *Balistel*, burgus peramplus iuxta quem ferrum optimum excoquitur.

§. 6. *De subditis Heluetiorum qui ab iis communi iure reguntur.*

Omnibvs Cantonibvs præter Abbatiscellenses obtemperant, quia nondum hi Fœderi Heluetico adiuncti erant cùm Heluetiis obuenerunt.

PRÆFECTVRA LOGANENSIS: Luganum: *Lugano*, Germanis *Louuetz*, ad lacum cognominem, vrbs plena nobilitatis.

PRÆFECTVRA LOCARNENSIS: Locarnum: *Locarno*, Germanis *Luggans*, ad lacum Maiorem olim Verbanum.

PRÆF. MADIANA *le Val de Madia*: Germanis *Mayental*, à Fl. Madiâ, vulgò *Mayn*, sine vrbibus.

PRÆF. MENDRISII *Gouuern. de Mendris.*: Mendrisium: *Mendris.*

Octo

OCTO VETERIBVS CANTONIBVS, hoc est, VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS, LVCERINIS, TIGVRINIS, TVGENSIBVS; GLARONENSIBVS, & BERNATIBVS.
- BADA, seu Aquæ Heluetiæ: *Baden*, seu *Oberbaden*, ad Fl. Limagum, vbi luculenta Balnea. In eâ fiunt publica totius gentis Comitia.
- BREMOGARTVM: *Bremgarten*, ad Fl. Vrsum *Ruff*, supra Lucernam, vrbs plena incolis ingeniosis.
- MELINGA: *Melingen*, ad prædictum Fl. Vrsum.

Prædictis (præter Bernates) & ABBATISCELLENSIBVS
- RHENANA VALLIS *le Bailliage de Rhintal.*
  - Rhyneggum: *Rhinek*, vrbs egregia.
  - Alterstettum: *Alstetten.*

SEPTEM VETERIBVS CANTO. hoc est, VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS, LVCERINIS, TIGVRINIS, TVGENSIBVS, & GLARONENSIBVS.
- Pars TVRGEÆ *partie du Turgouu.*
  - FRAVENFELDVM: *Frauenfeld*, caput Turgeæ, multis gaudens priuilegiis.
  - Diessenhouium: *Dissenhofen*, ad Rhenum.
  - Fines: *Pfin*, vrbecula antiqua.
- REGVSCORVM PROVINCIÆ LIBERÆ, seu Comit. Rorēsis, *les Prouinces libres du Ruff, ou le Comté de Rore.*
  - Meienbergū: *Meyenberg.*
  - Richensea: *Richsée.*
- SARVNETES *le Comté de Sargans.*
  - Sarenugantium, seu Sargantium: *Sargans*, ad Fl. Saram, quæ vox Anserem sonat.
  - Riua: *Vallenstat.*

VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS & GLARONENSIBVS
- Rapersuila: *Rapperschuuil*, Comitatus ad lacum Tigurinū.

VRIIS, SVITIIS & VNDERVALDIIS.
- ITALICÆ PRÆFECTVRÆ
  - BILITIONENSIS PRÆFECTVRA
    - Bilitionum: *Bellizona*, olim Comitum Misauciorum; ciues sese dediderunt Heluetiis anno 1422.
  - VALLIS PALENSA
    - Satis ferax.
  - RIPARIA PRÆFECT.
    - Exigui admodum prouentus.

BERNATIBVS & FRIBVRGIIS.	PRÆF. VRBANA *Bailliage d'Orbe.*	Vrba: *Orbe*, ad Fl. cognominem.
	PR. GRANSONIANA *Bailliage de Granſon.*	Granſonium: *Granſon*, Germanicè *Grauſen*, vbi iterum Burgundus infeliciter pugnauit, & impedimenta perdidit.
	PR. MORATENSIS *Bailliage de Morat.*	Moratum: *Morat*, clade Burgundici Ducis oppidum inclytum, vbi ab Heluetiis vinci ſe poſſe intellexit.
	PR. SCHVVARTZENBVRGENSIS, *Bailliage de Schuuartzenbourg.*	Schuuartzenburgum: *Schuuartzenbourg*, & Melanoburgum.
SVITIIS & GLARONENSIBVS.	PRÆF. GASTALENSIS *Bailliage de Gaſtal.*	Gaſtalum: *Gaſtal.*
	PRÆF. VSNACENSIS *Bailliage d'Vznach.*	Vſnacum: *Vznach.*

§. 7. *De ſociis Heluetiorum.*

SINGVLATIM poſtea agemus de Rhætis, & Valeſiis qui præcipui ſunt Heluetiorum ſocij, de reliquis in præſentiâ tractabimus.

EPISCOPVS CONSTANTIENSIS.	Merſburgum: *Mærsbourg.*	
	Arbor felix: *Arbon.*	
	Epiſcopi Cella: *Biſchofszell*, ad confl. Sitteræ, & Turgi Fl.	
	Cæſaris ſedes: *Keiſerſtiel*	ambo oppida Comitatus Badenſis, ſed eò Epiſcopus præfectos mittit.
	Clingenouiũ: *Clingenouu*	
	Rinouium: *Richenauu*, Abbatia diues.	
	Curzacum, ſeu vicus Certiaci: *Zurzach*, à M. Iunio Certo Nobili Romano, qui hîc iacet, nomen accepit.	
	Bollinga: *Bollingen.*	
EPISCOPVS	Bruntrutum: *Porentru*, Germanicè *Bruntrutt*, feceſſus Epiſcopi, licèt in diuinis pendeat hic locus à Biſuntino Archiepiſcopo.	

BASILEENSIS
- Bonna villa: *Nuuenſtal.*
- Delmontium: *Delmont.*

ABBAS S. GALLI
- Fanum S. Galli: *S. Gal*, in Turgeâ vrbs diues ſic dicta à S. Gallo, quem S. Columbanus ægrum hîc reliquit.

Imperij
- Villa: *Vvill*, vbi palatium luculentum Abbatis.

Princeps.
- COMITAT. TOGGENBVRGENSIS *Comté de Toggenbourg.*
  - Liechtenſtega arx: *Liechtenſteg.*

PRINCIPATVS NEOCOMENSIS *Princip. de Neufchaſtel.*
- Neocomum: *Neufchaſtel*, Germanicè *Neuubourg*, ad lacum cognominem, vbi palatium eximium D. *de Longueuille*, qui hinc Princeps. Incolæ audaces in primis, vulgò *les Auanturiers de Neufchaſtel.*
- Landeronium: *Landeron*, vrbs in palude.
- COMITATVS VALLANGINVS: *le Comté de Vallangin*, conſtans ex 4. vallibus in monte Iuraſſo.

RESPVBLICÆ, ſeu vrbes Imperiales.
- BIPENNIENSIS, ſeu Biennenſis: *Bienne*, in Epiſcopatu Baſileenſi, cuius ciues imperant valli S. Immerij *de S. Immer*, aliter *la Seigneurie d'Aërgue.*
- MVLHVSIENSIS: *de Mulhauſen*, in Sunggouiâ parte ſuperioris Alſatiæ, vrbs Imperialis ad Fl. *Ill.*
- ROTEVILLANA: *Rotuuil*, vrbs Imperialis in Sueuiâ.
- GENEVENSIS, vrbs Geneua antiquiſſima: *Geneue*, ad os Laci Lemani, ſupra quam rupes dicta Neptuni *Neitton.* Aurelia Allobrogum dicitur à recentioribus quaſi Aurelius Imp. eam repararit, nugæ. Ab eâ nomen habet nunc Lacus Lemanus, qui variis item nominibus appellatur *de Morges, de Lauſane, de Thonon, d'Euian*, ab vrbibus ei affixis, 17. leucas longitudinis, 6. maioris latitudinis habet: de eo plura in Galliâ antiquâ diximus.

CAPVT V.

De Valeſiis, le Valais.

VALLENSES in Notitia Imperij dicuntur, vbi olim Seduni & Veragri. Hîc maximè creſcit arbor larix, cuius Cæſar meminit. Epiſcopus Sedunenſis ſe totius huius tractus Comitem vo-

cat: is autem eligitur à Canonicis, & legatis superioris Valesiæ. Tradunt autem Annales huius Regionis donatum esse hunc Comitatum Episcopo à Carolo Magno, quòd hic edoctus ab Angelo impetrasset Imperatori secreti alicuius peccati remissionem. Est autem Princeps Imperij, & habet ius gladij, quæ priuilegia ei confirmata sunt à Carolo IV. imò & V. in gratiam Martini Schinneri optimè de se, & Imperio meriti.

VALESIA SVPERIOR *le haut Valais*, diuisa in 7. Iurisdictiones, quas vocant *Zenders*, quarum hæc præcipua loca.

- SEDVNVM: *Sion*, Germanis *Sitten*, caput totius regionis, hîc castrum duplex, statio gemina Episcopi æstate, & hyeme.
- GOMESIA: *Gomps*, ad montem S. Gothardi.
- BRIGIA: *Brig*, amplus burgus vbi balnea.
- VESPIA: *Vesp.* burgus vbi cristalli fodinæ.
- RARONIVM: *Raron*, seu *Raren*, vbi argenti & cristalli fodinæ.
- LEVCIA: *Leuck*, amplus burgus iuxta quem balnea.
- SIDERIA: *Siders*, vnde vina exquisiti saporis: hinc quoque croci plurimùm euehitur.

VALESIA INFERIOR *le bas Valais*, in sex partes diuisa, quas Banerias vocant.

- CONTEGIVM: *Gondes*, aut *Godes*, vino, croco, & cristallo celebre.
- ARDONIVM: *Ardon*.
- SALONIVM: *Salion*.
- INTRAMONTIVM, *Andremont*, seu *Antremont*, vbi aliquot venæ argenti, multæ lithanthracis.
- MARTINIACVM, olim Octodurus: *Martinach*, vbi ferrum optimum excoquitur.
- Fanum S. Mauritij olim Agaunum: *S. Maurice en Valais*, vbi porta vndequaque vallata rupibus, quâ tota clauditur Regio.

PRÆFECTVRÆ EREPTÆ SABAVDO, *Bailliages de Sauoye.*

- Monteum: *Montech.*
- Vallis Alpium: *Hochstal*, aliter, *val d'Aux.*

duæ Præfecturæ ereptæ Sabaudo superioribus bellis, tertia Iuianum reddita Emmanueli Philiberto.

CAPVT VI.

De Rhætis, les Grisons.

RHÆTORVM nomen Grisonibus relictum est, licèt illi longè plus terrarum occupassent, vt ex antiquâ Geographiâ constat: ideóque à peritioribus non Rhæti nudè, sed Rhæti Alpini nuncupantur. Postea Cani dicti sunt, & in præsentia ab eruditis Cani fœderati appellantur. Vnde autem Grisonum acceperint nomen incertum: similius vero sic dictos esse à pannis cinericij coloris, seu grisacei quo induti erant legati primæ partis cùm in fœdus conuenerunt. Tota Regio montibus horret, ideóque aspera, & sterilis, quare non malè Legatus Gallicus hîc montes superbiæ, valles miseriæ se reperisse dictitabat, alludens ad superbos Gentis illius mores. Tota est egregiè munita contra hostium impetus, habétque quatuor duntaxat angustos aditus, qui per 20. homines facilè seruari possunt, 1. per Comensem lacum *in Italiam*. 2. per vallem Camonicam *in Venetam ditionem*. 3. per vallem Oeni *in Comitatum Tirolensem*. 4. *In Heluetios*, *& Suabiam* per pontem Curiæ. Post varia inter se fœdera Grisones tandem omnes sociati sunt anno 1471. in loco *Vatzerol*, in ditione *Belfort*, ac demum nostra ætate anno 1613. statuerunt vt omnes conuenirent quotannis in festo S. Ioan. Baptistæ: & hæc Comitia vocant *Bundstag*, vbi pars superior mittit 28. Legatos, Cathedralis 24. 10. Iurisdictionum 15. cum Cancellario & lictore. Cum Gallis coniuncti sunt eodem fœdere vnà cum Heluetiis, & cum iis militant Regi, plerumque tamen legionem separatam efficiunt.

§. 1. *Grisones Fœderati.*

FOEDVS SVPERIVS seu CANVM, Germanicè OBERPVNT,

ILIANTVM: *Ilantz*, ad confluentias Fl. Glenner in Rhenum, & vbi Rhenus collectis fontibus verè incipit esse Rhenus.

Desertinum, seu Discentisium: *Dessentitz*, ad Rhenum Abbatia celebris, cuius Abbas loci Dominus cum iure monetæ percutiendæ.

Tronum: *Trums*, aut *Tront*, vbi Comitia huius

la Ligue Griſe, in 22. diſcretum partes.

fœderis celebrantur.
Rhætium caſtrum: *Ratzans*, vnde Baro nomen habet, locus ſat munitus.
Rogoretum: *Ruffliée*, ſeu *Rogoretz*, in valle *Galança*, Comitum *de Maxos*, vbi palatium à Triuultiis excultum.

FOEDVS CATHEDRALE, ſeu DOMVS DEI, Germanicè GOTTHOVSPVNT, *la Ligue de la Maiſon Dieu*, ob Epiſcopum, diuiſum in 21. Communitates.

CVRIA: *Coire*, Germanicè *Chur*, ad Fl. *Pleſſur*, incolæ dicunt antea dictam eſſe Imburgum: Epiſcopus Imperij Princeps.
Tinitionum, ſeu Tinetio: *Tenezon*, aut *Tintzen*.
Imum caſtrum: *Tiffen Caſten*.
Heremuſium: *Remuſſ*, in Engadinâ ſuperiore, vbi & caſtrum *Traſp*, locus vterque ditionis Auſtriacæ.
Suntium: *Zutz*, ad Fl. Oenum in Engadinâ ſuperiore.
Auerenſa: *Auers*, nonnullis *Anuers*, ſed corruptè.

FOEDVS X. IVRISDICTIONVM, Germanicè ZEHEN-GERICHTENPVNT *les dix Droictures*, quarum 8. Præfecturæ reguntur à Præfecto Rhęto, quem Auſtrius deligit, aliæ duæ à Præfecto quem Griſones mittunt.

DAVOSIVM: *Taſaâs*, vicus in quo curia huius fœderis.
Albanoua, ſeu Belforia: *Aluanuu*.
Barpona, ſeu Coruantia: *Churuual*, Abbatia ad Fl. *Raboſſ*, vnde hæreſis fermentum prodiit in hæc loca.
Prælonga: *Languas*.
Fanum S. Petri: *Sant-peter in Schanſil*.
Cœnobium in valle Rhæticâ: *Kloſterlein im Prættigouu*, ſeu *Retigouu*.
Caſtellum, vel Ienatia: *Caſtelz*, vbi reſidet gubernator ſelectus ab Auſtriaco, qui octo Iuriſdictionib. ius dicit Auſtriorũ nomine.
Acceria: *Schiers*.
Maiæ-villa, ſeu Lupinum: *Meyenfeld*, à qua non procul balnea calida, vbi Præfectus Griſonũ ius dicit duabus Iuriſdictionibus.
Malanſia: *Malans*, ad Fl. Langarum *Lanquart*.

§. 2. *Grisonum subditi.*

VOLTVRENA VALLIS, *la Valteline,* ab aliis diuisa in sex Præfecturas: prædictis enim quinque, quarum vrbes tantùm protulimus, aliqui addunt BORMIENSEM.

- **TERTIANA SVPERIOR** — Terzero de Sopra, *le Tiers de dessus, ou de Tirano.*
  - TIRANVM: *Tirano*, ad Fl. *Adda*, à quo non procul castrum vbi nobiles familiæ; est quoque Præfecturæ caput.
  - TELLIVM: *Tell*, seu *Teglio*, aut *Teio*, alterius Præfecturæ caput; ab hac vrbe Regio nomen traxit.
- **TERTIANA MEDIA** — Terzero de Mezo, *Tiers du milieu, ou de Sondrio.*
  - SONDRIVM: *Sondrio*, Germanis *Sonders*, ad Fl. *Maler*, vbi Prætores totius Prouinciæ degunt; vrbs satis lepida, & caput totius Regionis.
- **TERTIANA INFERIOR** — Terzero de Sotto, *Tiers d'embas, ou de Morbegno.*
  - MORBENIVM: *Morbengno*, ad Fl. *Bitto*, aut *Bitter*, Præfecturæ caput.
  - TRAHONIVM: *Trahona*, paulo supra Adduæ ripam.

BORMIENSIS REGIO *le Pays de Bormio*, diuiditur in quinque municipia, vulgò *Cõmunautez.*

- BORMIVM: *Bormio*, ad confluentias Addæ, & Fredolfi, Germanis *Vorms.*
- Iuga Rhæti ea: *le mont de Braulio.*

COMITATVS CLAVENNENSIS, *le Comté de Clauen, ou de Chiauen.*

- CLAVENNA: *Clauen*, aliter *Chiauenna*, vrbs lepida firmata castro, mercatoribus diues quia hic transitus ex Germaniâ in Italiam.
- PLVRIVM: *Pleurs*, aut *Plurs*, & *Piur*, aliàs Præfecturæ caput, vrbs tota obruta est monte.
- Ripa: *Riua*, aliter *Mesuola*, vbi merces exponuntur, hîc ab Hispanis arx excitata erat.
- Fanum S. Iacobi: *S. Giacomo*, ad Fl. *Liro.*
- Samolicum: *Samolico*, ad lacum Clauennam, burgus nitidus, & cultus.

§. 3. *Grisonum socij.*

DOMINIVM HALDENSTINENSE, *Seigneurie d'Haldenstein.* — Haldenstinum, seu pendens petra: *Haldenstein*, dominum habuit suum, sub tutelâ & patrocinio Grisonum; castrum ad Rhenum, vbi & ponte iungitur, olim Lantium pagus.

DOMINIVM FROEBERGENSE, *Seigneurie de Freuenberg*, ad Austrios pertinet. — Ragatium: *Ragatz*, ad Fl. *Caming*, qui mox in Rhenum cadit. Fabarium: *Pfæuertz*, Abbatia.

VALLES IVRIS TIROLENSIS — Munstafunstadia, *Muntafunstal*, nobis *Montafun*, & Clostalia *Klosterstal.*

BRETIGOVIA — *le Brettigou*, aliter *Prettigou*, & *Rettigou*, vbi castellum *Castelz.*

CAPVT VII.

Austrasia, le Vesterich.

AVSTRASIA *l'Austrasie*, vox corrupta pro *Oostreich*, cui opponebatur *Vestrhik* Neustria, quibus verbis appellabãtur Francia Orientalis, & Occidentalis. Porrò de terminis huius Austrasiæ non est facile statuere, cùm aliquando restricta sit, aliquando dilatata. Latissimè sumi videtur in controuersiâ Dagoberti & parentis eius Clotharij. Postea Scaldi, Mosâ, Rheno fluuiis, & Vogeso restricta est, & tum diuidebatur in superiorem & inferiorem. *Inferior*, dicta etiam *Mosellana*, & *Tullingia*, Lotharingiæ ferè respondet, reliquæ ditiones in Septentrionem, superioris erant. Demùm coërcita est ad tres Regiones quas tibi exhibemus. In eâ olim non tantùm numerabatur Palatinatus Rheni, sed & ditiones *Vasgoui*, & *Hunsrunch*; verùm duarum illarum periere limites.

PALATINATVS RHENI, non accepit nomen à voce *Pallas*, seu *Capellatio*, cuius meminit Marcellinus; quoniam erat ille versus castellum Cattorum, & Mattiorum, sed aut à voce *Pfaltz*, quæ *Iurisdictionem* sonat, cùm inter Iurisdictiones esset hæc nobilissima: aut à Castello *Pfalz*, in medio Rheno, quod fuisse putat Cluue-

rius

rius palatium Regis Francorum. Huius tractus Dominus olim Elector erat ipsi Imperatori terribilis; nam educere poterat centum hominum millia; sed victus ditionem suam omnino perdidit, atque Electoratus eius Bauaro attributus, Palatinatus autem Hispano cessit. Incolæ huius Regionis parum in fide constantes esse perhibentur; nam intra centum annos quater mutauere religionem.

Spirensis Episcopatvs, pars olim Palatinatus, nunc ab eo discerptus, itémque ditissimus: verùm ab Episcopis alienata bona, qui minùs religionem quàm parentes, & affines curabant: etiam vltra Rhenum extenditur, vbi pars eius munitior.

Dvcatvs Bipontinvs, paruos admodum reditus Duci suo exhibet, & tamen mirum est quàm multas copias Hæreticis superiori sæculo indidem Dux Volfangus adduxerit. Constituitur in Regione *Vasgouu*, cuius periere limites.

PALATINATVS RHENI

Heidelberga: *Hildeberg*, quæ vox montem Myrtorum sonat, potens ciuitas cum arce ad Necarum Fl. *le Neker*, Academiam olim illustrem habuit.

Vormatia: *Vormes*, vrbs Imperialis caput Comitatus ad Rhenum.

Oppenhemum: *Oppenheim*, vrbs Imperialis ad Rhenum, in colle, situ non absimili ab Hierosolymitano: Palatino oppignerata à Ludou. Imperatore.

Cæsaropolis: *Keisers Lautern*, vrbs quoque Imperialis ad originem fluuij *Lautern*, vnde & dicta, oppignerata ab eodem Imp.

Simera: *Stemeren*, Principatus caput in Regione *Hunsruk*.

Birkenfeldia: *Birkenfeld*, Palatinatus caput in eâdem Regione.

Gelhusium: *Gelhausen*, vrbs Imperialis non procul à Francofurto, Palatinis tandem vendita à Comitibus Dominis.

Vislochium: *Visloch*, non procul ab Hildebergâ.

Ladenburgum: *Labenbourg*, ad Fl. Necarum, hortis amœnissimis obuallatum, ditionis Spirensis & Palatini.

GERMANIA CISRHENANA.

Quamquam olim Gallia Rheno Flumine à Germaniâ disterminaretur, Germaniam tamen in Galliâ ipse Ptolemæus agnouit. Subsequentibus autem temporibus, & Imperio ad Germanos deuoluto, quinque ampliſſimæ ditiones ex Galliâ decerptæ sunt, vt Belgicas taceam, quarum hæc tibi prima proponitur delineatio.

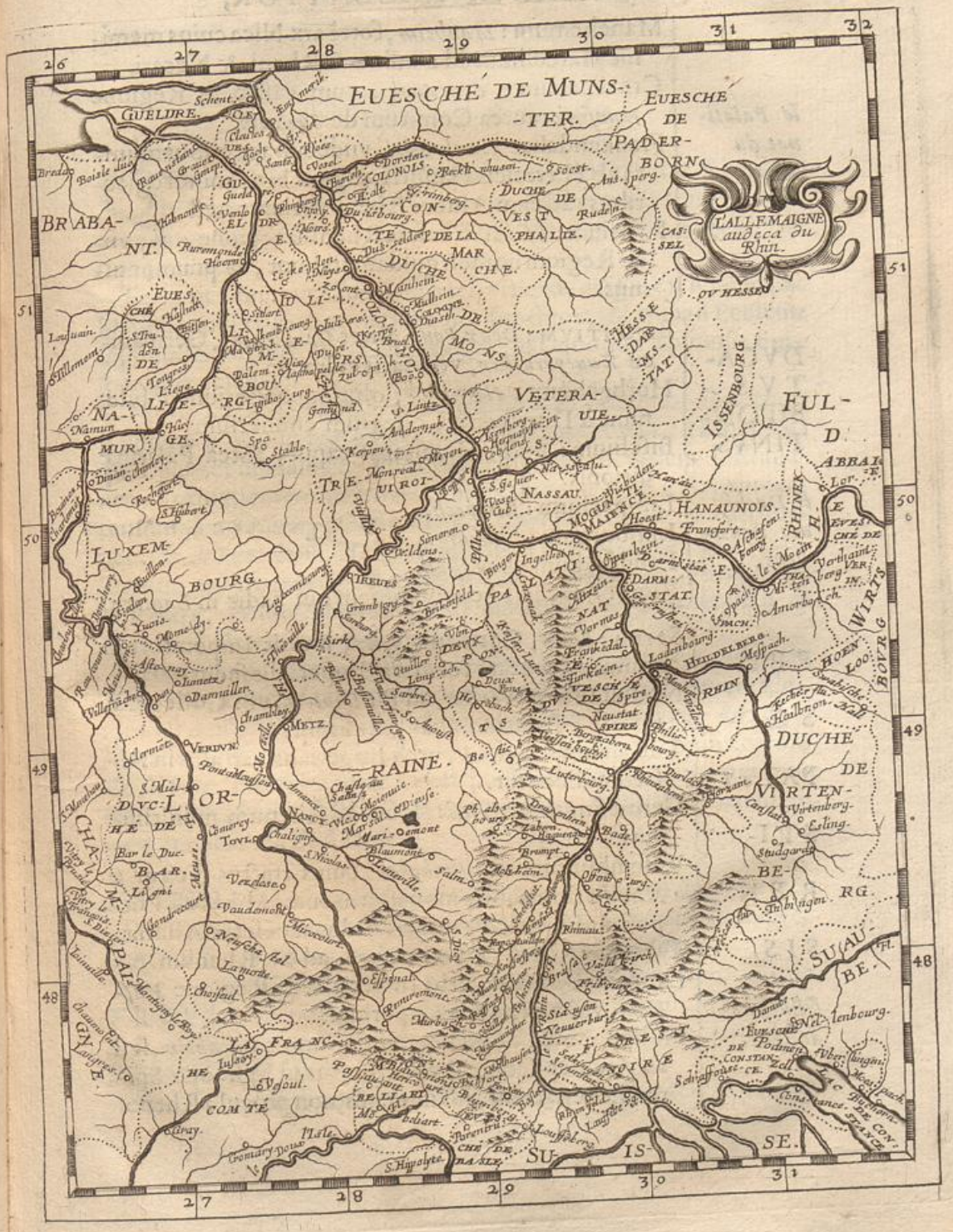
AVSTRASIA *le Vvesterich.*
- Palatinatus Rheni: *le Palatinat du Rhin.*
- Ducatus Bipontinus: *Duché de Deux Pons.*
- Episcopatus Spirensis: *l'Eueſché de Spire.*

ELECTORALES ARCHIEPISCOPATVS, *les trois Electeurs Ecclesiastiques.*
- Colonienſis: *le Colonois.*
- Moguntinus: *le Moguntinois.*
- Treuirenſis: *le Treuirois.*

REGIONES CONTROVERSÆ *les pays debattus.*
- Ducatus Cliuenſis: *Duché de Cleues.*
- Ducatus Iuliacenſis: *Duché de Iulliers.*
- Leodienſis Ager: *le pays Liegeois.*

LOTHARINGIA, *la Lorraine:* Imperialis aliàs, vt nunc Francici iuris.
- VERA vbi Nanceium: *Nancy.*
- Ducatus Barenſis: *le Barois, ou Duché de Bar.*
- III. EPISCOPATVS, *les trois Eueſchez*
  - Metenſis: *le pays Meſsin.*
  - Virdunẽſis: *l'Eueſché de Verdun.*
  - Tullenſis: *l'Eueſché de Toul.*

ALSATIA *l'Alſace,* nunc quoque magnâ ex parte iuris Francici.
- Superior: *la haute.*
- Inferior: *la baſſe.*
- Briſigauia: *le Briſgœu.*
- Sundgouia: *le Sundgœu, ou Comté de Ferrette:*
- Comitatus Montis-pelgardi: *le Comté de Monbeliard.*

EUESCHÉ DE MUNS-TER.
EUESCHÉ DE PADERBORN
L'ALLEMAIGNE audeça du Rhin.
BRABANT.
GUELDRE.
LUXEMBOURG.
DUCHÉ DE LORRAINE.
DUCHÉ DE VIRTEMBERG.
COMTÉ.
VETERAVIE.
HANAUNOIS.
WIRTSBOURG.
SUAUBE.
SUISSE.
RHIN
RHOSNE
MOSELLE
MEUSE

le Palatinat du Rhin,

Manehemum : *Manheim*, fortè arx Nica cuius meminit Marcellinus ad confluent. Rheni, & Necari.

Cruzenacum : *Cruzénak*, cum castro in Regione *Hunsruk*; antea Comitum de *Spaheim*.

Frankendalia : *Frankendal*, vndecim aggeribus munita ab Hæreticis Flandris, iugum Hispani refugientibus : ad eam Alueus Rheni deriuatus est.

Palatium : *Pfalz*, in Insula Rheni è regione *Cub*, vnde Regioni nomen quidam trahunt, vt præmonuimus.

DVCATVS BIPONTINVS

le Duché des Deux-Ponts.

BIPONTIVM : *Deux Ponts*, aliter *Double pont*, Germanicè *Zuueybrucken*, vrbs satis culta.

Horbachium : *Hornbach*, olim monasterium nobile, nunc à Ducibus in Collegium conuersum.

Bischium : *Bisch*, Comitatus caput, antea Palatinæ ditionis.

Limpachum : *Limpach*.

Limburgum : *Limburg*.

Landstadium : *Landstad*.

Vlma : *Vlm*, ad Fl. cognominem qui cadit in *Lautern*.

EPISCOPATVS SPIRENSIS,

l'Euesché de Spire.

SPIRA : *Spire*, Germanis *Spier*, multis Imperatorum tumulis decorata, cameræ Imperialis sedes.

Nouostadium : *Neustat*, ad Fl. *Lautern*, vbi Collegium nobile à Palatino aliàs conditum.

Turkimum : *Turkeim*, vrbs Imperialis, ab aliis in Alsatiâ collocatur.

Germesinum : *Germesin*, locus ad Rhenum munitissimus.

Vissemburgum : *Veissenbourg*, cuius tractus dicitur *le Mundat* : hîc nobile monasteriũ cuius Abbas est Præpositus Imperij *le Preuost* : ab aliis accẽsetur Alsatiæ.

Tabernæ-Rhenì : *Rhein-Zabern*, ad Fl. Rhenum.

Landauia : *Landau*, vrbs Imperialis in Regione *Vasgouu*, vbi vini nobile emporium.

Philippopolis : *Phlisbourg*, antea burgus *Vdenheim*, sed ab Archiepiscopo Treuirensi, simul Episcopo Spirensi, excitata magnis impensis, non procul à Rheno.

CAPVT VIII.

Archiepiscopatus Electorales.

QVAMQVAM eorum Electorum ditio etiam vltra Rhenum porrigatur, hic tamen in vetere Galliâ constituitur, quoniam magnâ ex parte huc spectat. Porrò de dignitate singulorum suprà egimus.

TREVIRENSIS ditissimus ob portoria quæ exigit ex Rheno, & Mosella: multos habet nobiles sibi subditos, & quoad Ecclesiæ regimen Episcopos tres Lotharingiæ: est quoque Spirensis Episcopus in præsentiâ.

MOGVNTINVS paucis locis cis Rhenum imperat, sed trans Rhenum pluribus regionibus eius ditio implicatur. Habet aliquid pariter in Hassiâ & Thuringiâ: Episcopos autem suffraganeos Vormatiensem *de Vormes*, Spirensem *de Spire*, Argentoratensem *de Strasbourg*, Curiensem *de Coire aux Grisons*, Paderbornensem *de Paderborn*, Halberstadiensem *d'Halberstad*, Herbipolitanum *de Vvirtzbourg*, Aichtadiensem, *d'Aichstad*, Verdensem *de Verden*, Hildeshimensem *d'Heildesheim*, Constantiensem *de Constance*, Augustanum *d'Ausbourg*.

COLONIENSIS, non tantùm aliquot habet vrbes nobiles cis Rhenum, sed sibi Ducatum Vestphaliensem arrogat, reuera Comes est Anspergensis. Eius suffraganei sunt Leodiensis *de Liege*, Monasteriensis *de Munster*, Mindensis *de Minden*, Osnabrugensis *d'Osnabrug*. Nunc simul & semel possidet Episcopatus Leodiensem, Monasteriensem, Paderbornensem, & Hildeshimensem cum præpositurâ Stablensi.

ARCHIEPISCOPATVS TREVIRENSIS

TREVIRI: *Treues*, Germanicè *Trier*: ibi palatium antiqui & firmissimi operis. Liberam se dicit & Imperialem reclamante Archiepiscopo.

Sarburgum: *Sarburg*, ad Fl. Sarum *Sar*, in quo pisces plateassæ Ausonij, nunc *plateis*: in Regione *Vestrik*, vrbs Imperialis, sed iuris iam Archiepiscopalis.

Boppardia, aliàs Bodobriga: *Boppart*, seu *Bopparten*,

non procul à Rheno ab Henrico VII. Archiep. oppignerata, iuxta castrũ dictum Domus Regia.
Veldentium: *Veldentz*, caput Comitatus in Regione *Hunsruk*.
Palatiolum: *Pfalz*, ad Mosellam, vulgus credit à Cæsare conditum.
Vesselia inferior: *Ober-Vesel*, tributitur malè ab aliis Palatino, ad Rhenum sita est.
le Treuirois.
Hermanstinum: *Hermanstein*, munitio Germaniæ firmissima, opposita Confluentiæ, olim *Ehrenbrechstein*.

EIFFELDIA, *pays d'Eiffeld.*
- Confluentiæ: *Coblentz*, vbi Mosella cadit in Rhenum.
- Vitellicum: *Vistich*, vbi ferè degit Elector.
- Mons Regalis: *Mont-real*.

ARCHIEPISCOPATVS MOGVNTINVS
- MOGVNTIA: *Mayence*, Germanis *Moen*, penè ad confluentias Mœni, & Rheni: vrbs perantiqua, hoc sæpe sæculo capta, sæpe recepta.
- Bingium: *Bingen*, vbi Fl. *Naldt*, seu *Nab*, cadit in Rhenum. Iuxta hanc vrbem in medio Rheno Turris Murium, vulgò *Meustheur*, vbi Archiepiscopus, qui pauperes combusserat, voratus est à muribus.
- Aschaffenburgum: *Aschenbourg*, seu *Aschbourg*, ad Mœnum, hîc palatium egregium Electoris, vbi æstate commoratur.
- Frideberga: *Fridberg*, in Vetterauiâ, vrbs olim Imperialis.
- Hœsta: *Hœst*, seu *Host*, vbi Nidda & Mœnus confluunt: habet castrum, & nobile portorium.
- Rhineca: *Rhinek*, caput Comitatus, alio nomine *Lhor*.
- Miltenburgum: *Miltenbourg*.
- Fritzelaria: *Fritzlar*, in Hessiâ.
- Omeneburgum: *Omenebourg*, versus Hessiam.
- Gelnusa: *Gelenhausen*, vrbs Imperialis.

RHINGAVIA *le Rhingau.*
- Ernefeldia: *Ernfeld.*
- Aquæ calidæ, seu Visbadium: *Visbaden*, quò confluunt multi ægri, hæ enim aquæ salutares in primis.

le Moguntinois.

EISFELDIA *le pays d'Eisfeld ou d'Eichsfeld.*
- Empta ab Archiepiscopo olim à Comitibus *de Glicheſtein*. Hic mons Stufferbegus, vbi aliàs idolũ Stuffo ex quo dæmon loquebatur, quẽ S. Bonifacius reddidit elinguem.
- Dudderstadium: *Dudderſtad.*

Erfordia: *Erford*, in Thuringia cum aliquot aliis locis olim, sed commutati sunt cum Saxone, & assignati reditus in Palatinatu.

ARCHIEPISCOPATVS COLONIENSIS

le Colo-

COLONIA: *Cologne*, Germanis *Coln*, vrbs duplici muro & fossa munita, ditissima, & monasteriis refertissima, prima vrbium Rusticarum Imperij.

Diuitense munimentum: *Duitſch*, in altera Rheni ripa è regione Coloniæ.

Bonna: *Bonne*, Germanis *Boon*, in planitie fertilissimâ; hcíque sæpè commoratur Elector.

Brielium: *Briel*, seu *Bruel*, castello egregio decoratum, Electoris quoque sedes.

Zontium: *Zoont*, seu *Zonsk*, portorium Archiepiscopi nobile ad Rhenum: quare hîc castrũ egregiè munitũ.

Nouesium: *Nuys*, olim ad Rhenum, nunc ad Fl. *Erpt*, paulò antequam cadat in Rhenum: in historiis celeberrimum est.

Andernachum: *Andernach*, loco peramœno vrbs sita, vbi Elector frequentissimè degit.

Rhinoberga: *Rhinberg*, à quibusdam Cliuensi Ducatui annumerata, vnde & decerpta est: præsidium Hispanum habet, sed portorium est Electoris.

COMITATVS ANSPERGENSIS, *le Comté d'Ansperg*, aliter *le pays de Langrie*, seu *Angern* Germanicè.
- Ansperga: *Ansperg*, ad Fl. *Roer*, concessa à Godefrido eius Comite & pœnitẽte quòd Arch. iniustè vexasset: hîc palatium ære tectum, vbi Elector aliquando commoratur.

nois. PRÆPOSITVRA STABLENSIS: *Stablo*, versus Lucenburgum cum Regiunculâ fertilissimâ.

CAPVT IX.

Regiones Controuersæ, les pays debattus au deçà du Rhin, *& Episcopatus Leodiensis.*

OLIM Dux Cliuensis possedit regiones omnes, quæ postmodum tantâ contentione ab eius hæredibus prensatæ sunt, Ducatus Iuliacensem, Bergensem seu Montensem, Comitatus Marchiæ, & Rauenspurgi cum Dominio Rauenstino. Sed Ioannes Guilielmus Dux vltimus moriens cum hæreditate multa bella suis successoribus reliquit, hoc est Marchioni Brandeburgico, & Duci Neoburgensi *de Neubourg*: huius enim partes fouebant Hispani, illius Batani. Sed cùm diu inter duos populos certatum esset, tandem sic fœdus percussum est inter Principes, vt Dux Neoburgensis Ducatus Bergensem, & Iuliacensem retineret, reliqua Brandeburgicus auferret: Hispani seruarent Iuliacum, Sittardum & Orsoyum, Batani Emmerichum, Reesium, & Veseliam, donec à Principibus, quibus opem tulerant, satisfieret. De Ducatu Bergensi, & Comitatu Marchiæ agemus in Vestphaliâ.

EPISCOPATVS LEODIENSIS regione perferaci situs, quem aliqui malè Belgio attribuunt, certè in illud procurrit. Eius ditionis Dynasta Imperij Princeps est, & à populo deligitur ex Capitulo S. Lamberti, posteáque à summo Pontifice confirmatur. Quàm sæpe autem hi populi contra Dominum suum rebellarint, & quàm grauiter multati fuerint ex historiâ Gallicâ repetes. Partes quoque aliquæ Lucenburgici, Namurcici, & Hannouici tractuum ad eum pertinent, & in illos excurrit eius ditio.

DVCATVS IVLIACENSIS: *Iulliers*, Germanis *Gulik*, ad Fl. *Roer*, seu *Ruer*, castello munita ciuitas in rupe sito extra cuniculorum ductum.

Aquisgranum: *Aix la Chapelle*, Flandris *Aken*, Germanis *Aack*, olim Imperatoris Caroli Magni deliciæ. Quidam sic dictum volunt, vel ab Aquis, vel palatio Grani cuiusdam, qui sub Hadriano hîc sedit.

SIS

SIS

le Duché de Iulliers.

Sittartium: *Sittart*, iam in ditione Hiſpanâ, donec pecuniâ redimatur à Neoburgenſi.
Durenum: *Duren*, olim Marcodurum, celebris obſidione Caroli V. ad Fl. *Roer*.
Herculanium: *Erckelens*, quamquam Gueldriæ ſit, huc vulgò refertur.
Kerpenum: *Kerpen*, ad Fl. *Erp*, aliter *Kerpen Blanchuiſen*.
Zulpikum: *Zulpik*, ad Fluuiolum cognominem.

DVCATVS CLIVENSIS

Duché de Cleues.

CISRHENVM

Clivi: *Cleues*, Germanicè *Cleef*, ita dicta quòd inter Cliuos, ſeu Montes pendere videatur, ad Rhenum vbi ſe ſcindit in duo Brachia.
Orſouium: *Orſoy*, locus permunitus, ob aggerem ramis, & radicibus implicitum.

TRANSRHENVM

Geneppum: *Genep*, ad confluentias *Niers*, & Moſæ, à Batauis ereptum Hiſpano, cum caſtro firmiſſimo.
Burikum: *Burik*, è regione *Veſel*, munitiſſimum aggeribus.
Santena: *Santen*, regione perferaci non procul à Rheno.
Emmerikum: *Emmerik*, magna vrbs ad Rhenum & diues, vbi Batauicum præſidium.
Duiſburgum: *Duisburg*, ad Fl. *Roer*, priuſquam in Rhenum cadat, vbi quoque *Angre* Fl. *Roer* permiſcetur, vnde regio paſcuis abundat.
Reeſium: *Rees*, vrbs ſitu firmiſſima Batauorum, quia aquis ad libitum circumfundi poteſt.
Veſelia: *Veſel*, ſeu *Vnder-Veſel* inferior, ferè ad confluentias Luppiæ, & Rheni, quas duæ munitiones prætexunt.
Holtium: *Holt*, verſus Marchiæ Comitatum.

DOMINIVM RAVENSTINVM, *la Seigneurie de Rauenſtein.*

Rauenſtinum: *Rauenſtin*, paulò ſupra *Graue*, ad Moſam, iuris Brandeburgici ex fœdere cum Neoburgico.

EPISCOPATVS LEODIENSIS

l'Eueſché de Liege, aliter pays Liegeois.

LEODIVM: *Liege*, aliter Leodicum, ita dictum à Legione Fl. vrbem influente, non à legione quam cecidit Ambiorix; Germanis *Luttik*, Flandris *Luych*. Vrbs olim malè multata à Dominis ſuis, nunc diues quia Gallorum, Flandrorum, & Germanorum nexus. Mille paſſibus ab vrbe mons Caprimontium *Cheuremont*, vnde arx deiecta, in quâ Tyrannus per Epiſcopum interfectus eſt.

Tungri: *Tongres*, Germanicè *Tongeren*, ad Fl. *Iecker*, ſeu *Leker*, vnde Epiſcopalis ſedes Leodium tranſlata, vrbs perantiqua, & varias experta vices.

Huum, ſeu Hoynis: *Huy*, aliter *Hoy*, & *Hoey*, ad Fl. cognominem, vrbs ſæpe diruta cum caſtro in monte: quidam volunt olim dictam eſſe Benefactum. Regio inter Leodium & Huum dicitur Aſbania *Asbain*, ſeu *Haſpengouu*, Comitatus iuris Epiſcopalis.

Fanum S. Trudonis: *S. Truyen*, ſeu *Truon*, vbi aliqui malè veteres Centrones collocãt, Abbatia prædiues.

Traiectum Moſæ ex parte: *Maeſtrik*, quaſi *Mierſtrich*, exterius oppidum, aliter Obtricenſe oppidum *Oppertrich*, quaſi oppidum ſuperius.

Veſetia: *Veſet*, vrbecula trans Moſam in agrum Limburgicum excurrens.

Verueriæ: *Veruiers*, ad Fl. *Then*.

Francimontium caſtrum: *Francimont*, nam vrbis deiecta mœnia, Marchionatus Epiſcopi, à quo non procul in meridiem Souenia fons tertianis febribus, & Hydropi ſalutaris.

Haſſeltia: *Haſſelt*, vrbs populoſa ſatis & diues ad Fl. *Demeram*.

RELIQVA huius ditionis petes ex Belgio in agris Lucemburgico, Namurcico, Hannouico, vbi huius Epiſcopi inſertas vrbes videbis.

CAPVT X.

Lotharingia, la Lorreine.

SIc dictam esse à Lothario Ludouici Pij filio, vel nepote, nemo ambigit, sicut & Austrasiæ non contemnendam partem extitisse, ac per Arnulphum quendam ad Germanos deuolutam esse, abalienationem à Carolo Simplice firmatam fuisse, quamquam alij deinceps Galliæ Reges reclamarint. Certè cùm eam à Germano Imperatore Carolus frater penultimi Regis prosapiæ Carlouingianæ beneficiariam accepisset, Regno Franciæ exclusus est, & ad alteram Pipini Crassi sobolem ex Childebrando in Hugone Capetio recursum est. Regio est feraciſſima, olim prædiues, & Gallorum atque Germanorum vinculum, quorum ex moribus aliquid retinent. Pessimè temporibus nostris accepta est, Francis, Germanis, Suecis, immo etiam indigenis in eam sæuientibus. Iam tamen Francicæ ditioni tota cessit, & decimam tertiam Præfecturam conficit sceptri Francici.

§. 1. *Lotharingia iuris Imperialis, quæ ante aliquot annos pendebat ex Imperio.*

GALLI CA

Nancelvm: *Nancy*, ad Fl. Murtam *la Meurte*, vrbs totius Europæ munitissima, vbi propugnacula firmissima, Palatium illustre, Armamentarium instructissimum.

Mussipontum: *Pont à Mousson*, cum castro, Marchionatus caput, Academia perillustris, ad Mosellam. Titulus primogeniti Ducis quando celebs, aut nondum vxorem duxit.

Blakenberga: *Blamont*, caput Comitatus, locus permunitus ad Fl. Voserium *Voisiers*.

Luneuilla: *Luneuille*, vrbecula munita ferè ad Sauionis fluuij in Murtam confluentias.

Valdemontium: *Vauldemont*, Comitatus titulo insignitum, non procul à Fl. Madone *Maden*.

Castrum Salinarum: *Chasteau Salins*, vbi salinæ præstantissimæ.

le Bailliage François.

Almencia: *Amance*, olim Cancellaria Lotharingiæ ad Fl. cognominem.
Nomenium: *Nomeny*, Baronia ad Sellam Fl. *la Seille*.
Mariemontium: *Mariemont*, à loco sic dictum.
Roseriæ: *Roseres*, vbi salinæ nobiles ad Fl. Murtam.
Vezelisa: *Vezelize*, vrbecula Comitatus Valdemontij.
Fanum S. Nicolai: *S. Nicolas*, burgus nitidissimus, & olim ditissimus vbi asseruatur articulus S. Nicolai, ad Fl. Murtam.
Diusa: *Dieuse*, ad Fluuium Selnam, aliis Sellam, *la Seille*, cùm erumpit ex lacu Lindero: *le Lindre*.
Sirka: *Sirk*, seu *Sirtk*, locus munitus ad Mosellam.
Bossonis-villa: *Bossonuille*, Abbatia ad Fl. Nidam *le Nider*, ex Germanico is, & Gallico conficitur.
Gerbeuillerium: *Gerbuiller*, ad Fl. Mortanum *Mortane*.

ADIVNCTA.

Stenæum: *Stenay*, ad Mosam vrbs permunita.
Iamesium: *Iametz*, locus munitissimus ad Fl. Fuuinium *Fuuigny*.
Bichia: *Biche*, Comitatus caput in limite Alsatiæ.

GERMANICA

Valdelfinga: *Vaudreuange*, ad Fl. Sarauum *le Sar*, ad quam Lazurum nobile eruitur.
Gnemunda: *Gnemude*, ad eundem Fl.
Phalsburgum: *Phalsbourg*, egregiè munita ciuitas, & caput Principatus.
Vinstringa: *Fenestrange*, ad Fl. Saram.

le Bailliage Allemand.

ADIVNCTA.

Comitatus Salmensis *Comté de Salms.* — Salma: *Salms*. Bandouilleria: *Bandouiller*, sedes Principum qui Ringrauij origine Hungari.
Com. Nassoviensis *Cõté de Nassau.* — Pons Saraui: *Sarbruk*, hunc sibi Comitatum Lotharingus arrogat.

VOGESIANA,

Mirecvrtivm; *Mirecourt*, ad Fl. Madonem *Madon*, circumposita regio abundat equis generosissimis.
Spinalium: *Espinal*, vnde mappæ exquisiti operis; ad Fl. Mosellam.

SEV — Fanum S. Desiderij: *S. Dié*, seu *S. Diey*, ad Fl. Banonem *le Banon*, vbi metallicæ celebres.

BVRGVNDICA — Ramberuilleriæ: *Ramberuiller*, ad Mortanam Fl. circa vrbem syluæ ampliſſimæ.

Remiremontium: *Remiremont*, ferè ad Moſellæ caput, Abbatia celebris nobilium fœminarum.

le Bailliage de Vauge. — Ionuella: *Ionuelle*, ad Fl. Ararim *la Saone*.

Darnæum: *Darney*, ad prædictum fluuium.

Plumberia: *Plombiers*, vrbs vndique montibus pro muris clauſa.

§. 2. *Lotharingia iuris Gallici*, les terres de Lorreine depuis long-temps dependantes de la Couronne de France.

DVCATVS BARENSIS — Barro-Dvcvm: *Bar le Duc*, vbi caſtellum munitiſſimum, quoad iuriſdictionem magnâ ex parte pendebat ex Parlamento Pariſienſi. Titulus primogeniti Ducis cùm accepit vxorem,

Fanum S. Michaëlis: *S. Miel*, corruptè pro *S. Michel*, Parlamenti ſedes pro Barrenſi Ducatu, magnâ ex parte.

Gondrecurtium: *Gondrecourt*, ad Fl. Auionem *l'Auion*.

Motta: *la Motte*, vrbecula in rupe ſita inexpugnabilis, nunc diruta, Comitatus caput.

Ligniacum: *Ligny*, Comitatus caput olim Campaniæ annumerati.

Commercium: *Commercy le grand*, ad Fl. Moſam, magnum dictum, ad differentiam vicini burgi *le petit*.

Naſium: *Naas*, pagus ingens vbi rudera antiquæ vrbis, ex quibus dignoſcitur antiquum eſſe Naſium.

le Duché de Bar, ou le pays Barrois. — Claromontium, *Clermont*, vrbecula munitiſſima ad Fl. *Ayr*.

Valculeriæ: *Vaulcouleur*, ad Fl. Moſam, hinc non procul Arquæ *Arques*, patria puellæ Aurelianenſis.

Nouum caſtrum: *Neufchaſtel ſur Meuſe*, vrbecula munitiſſima.

EPISCOPATVS METENSIS — Metæ: *Metz*, ad Fl. Sellam *la Seille*, hîc influentem in Moſellam, vrbs ampla & munitiſſima cum arce, re-

SCOPATVS METENSIS *l'Eueſché de Metz.*

gio circum fertiliſſima dicitur *le pays Meſsin.* Capta eſt vt duo ſequentes Epiſcopatus ab Henrico II. dum fert ſuppetias Proteſtantibus contra Carolum V.

Marſalia: *Marſal*, vrbs munitiſſima vbi ſalinæ: foſſa duplici vallata eſt.

Vicum: *Vic*, vrbecula permunita ad Fl. Sellam.

Moienuicum: *Moienuic*, munitio pentagona cui incubat alia arx quadrangularis ad prædictum Fl.

Fanum S. Auoldi: *S. Auold*, in ſyluâ *Varnet.*

Spernæum: *Eſpernay.*

Magſtadium: *Magſtad.*

Alberſtrophia: *Alberſtrof.*

EPISCOP. TVLLENSIS *l'Eueſché de Toul.*

TVLLVM: *Toul*, perampla ciuitas, ſed immunita, Comitatus titulo ad Fl. Moſellam, in eâ Parlamenti ſedes, nuper aſſignati Lotharingis.

EPISCOPAT. VIRDVNENSIS *l'Eueſché de Verdun.*

VIRDVNVM: *Verdun*, ad Fl. Moſam inter Arduenam ſyluam, & Barrum, vrbs ampliſſima, & iam arce maximâ communita.

CAPVT XI.

Alſatia, ſeu Elſatiæ Lantgrauiatus.

NOMEN habere vulgò dicitur à Fl. *Ill*, quo magna ex parte rigatur: quamquam alij hanc vocem detorqueant à verbo Germanico *Adelſaſſ*, quo *nobilem regionem* ſignificant, eſt enim cultiſſima regio, & feraciſſima, vini, cereris, & paſcuorum diues, eluta Rheno, & perpetuis ferè montibus præcincta. Hoc ſæculo parata erat in ditionem Auſtriacam tota tranſire, ſed armis Gallorum ſubacta iam lilia reſpicit: cùm latè ſumitur, eius caput dicitur eſſe Argentoratum, *Strasbourg.*

RESPVBLICA ARGENTINA, *la Republique de Strasbourg*, ex Epiſcopatu decerpta eſt, quantum ad amplitudinem diues, Gallorum, & Germanorum nexus, ſed vtroſque metuens vt ſuæ libertati incumbentes; tota hæretica eſt, & quicumque malè de fide quomodocumque ſentiant hîc tolerantur, ſoli Catholici exulant.

BRISGOVIA, *le Briſgœu*, olim agnouit dominum Ducem *de Zeringen*, deinde Comites *de Furſtenberg*, tandem Auſtriaci in eam ſe inſinuarunt, & belli fecere ſedem, quibus à Gallis & Suecis erepta fuit.

SVDGOVIA, *le Sudgœu*, continens Comitatus *de Pfirt*, aut *Ferrette*, Vlrico eius vltimo Comite mortuo in domum Auſtriacam per nuptias tranſiit. Comitatus quoque Befordienſis, iam noſtri iuris, huic regioni inſertus eſt.

COMITATVS MONTISPELGARDI indigenæ Francicè loquuntur, aut potiùs Burgundicè. Ditionis fuit Virtembergicæ, ſed eum à Duce Ludouicus XIII. redemit, vt faciliùs inde Germanis reſiſteret, immo eoſdem laceſſeret. Regio quoque frumenti, ac vini diues.

ALSATIA SVPERIOR *la haute Alſace.*

COLMARIA: *Colmar*, vrbs munita ad Fluuium *Ill*, in medio penè Alſatiæ collocata, quò & tres alij fluuij confluunt.

Sceleſtadium: *Sceleſtad*, vrbs Imperialis & Catholica ad Fl. *Ill*, tranſitus in Germaniam, & Galliam.

Enshemum: *Ensheim*, olim caput huius ſuperioris Lantgrauiatus, vbi camera, & ſedes iuridica Briſigauiæ quoque & Sundgouiæ.

Rubeaquum: *Ruffac*, ditionis Epiſcopi Argentinæ in eâ regiunculâ quæ dicitur *le Mundat*.

Keiſerſperga, ſeu Cæſaris burgus: *Keiſerſperg*, ditionis Auſtriacæ vrbs Imperialis, vbi famoſum vinum excoquitur.

Rapoſtuilleriæ: *Rapoſtuillier*, cui adiacet caſtrum de *Rapolſtein*, vnde Barones, aliter *de Rubanpierre*.

Fanum Sanctæ Crucis: *Heiligen Creutz*, Auſtriacorum Monaſterium in valle S. Gregorij *Munſter*, vbi Abbatia S. Benedicti prædiues, cuius Abbas locum obtinet in Comitiis Imperialibus, nihil tamen habet in vrbem iuris.

Murbakum: *Murbarch*, vrbs Imperialis quæ Abbatem agnoſcit Dominum.

Gerbeuilleriæ: *Gerbuiller*, in ditione Abbatis Murbacenſis.

ALSATIA

TABERNÆ: *Zabern en Elsace*, Germanis *Elsass-Zabern*, Gallis *Sauerne*, vrbs olim ampla, sed hoc bello deformata, antea Episcopi Argentinensis sedes.

Hagenoa: *Haguenau*, sita inter Fluuios *Mater*, & *Sorn*, in eâ aliquando seruabantur gladius, sceptrum, & orbis Caroli Magni cum aliis Imperij ornamentis, sed illa clàm Episcopus Spirensis abstulit.

Luterburgum: *Luterbourg*, ad Fl. *Lauter*.

Drusenhæmum: *Drusenhaim*.

Molsemum: *Molzheim*, Gallicè *Molsem*, Episcopi Argentini delicium, Collegium nobile.

Benefeldia: *Benfeld*, vrbs satis firmata cum castro egregio ditionis Episcopi ad Fl. *Ill*.

Rhinouia: *Rhinau*, vrbecula munitissima ad quam Fl. *Ischer*, in Rhenum cadit.

INFERIOR *la basse Alsace.*

RESPVBLICA ARGENTORATENSIS *la Rep. de Strasbourg.*

ARGENTORATVM, seu Argentina: *Strasbourg*, sic dicta Germanicè, quasi *vrbs viarum*, ob transitum Germanorum & Gallorum, vrbs ampliſſima & diues ad Fl. *Ill*, vbi cadit in Fl. *Breusch*, & nomen perdit, pratum interiacet inter vrbem & Rhenum, qui ponte ligneo, sed affabrè facto hîc iungitur.

Offenburgum: *Offenbourg*, vltra Rhenum, vrbecula munitissima.

Baaria: *Baar*, Baroniæ caput pendet ex Rep. cum multis pagis.

Nehemum: *Nehem*, ad Fl. *Ergers*, vrbs Imperialis ad quam Resp. Prætorem rerum capitalium mittit, olim ditissima, cùm sita erat in superiore.

BRISIGAVIA

BRISACVM: *Brisach*, vnde Regio nomen traxit, vrbs affixa Rheno, Germaniæ munitissima, vbi & Rhenus ponte lapideo iungitur.

Friburgum: *Fribourg en Brisgœu*, ad Fl. *Treissen*, seu *Treis*, Academia celebris loco perferaci sita, à qua distabat mille passibus castrum *Zeringen*, iam dirutum, Ducum huius tractus antiqua sedes, & primaria.

No-

le Brisgœu.

Neoburgum: *Neuuembourg*, ad Rhenum.
Kentsinga: *Kentsingem.*
Staffena: *Stauffen.*
Valdkirchia: *Valdkirck.*
Hocheberga: *Hochberg*, Marchionatus caput, sedes Marchionis Durlacensis ex familiâ Badensium, vbi Marchio Ernestus ante aliquot annos nobile palatium excitauit.
Hettershemum: *Hetterheim en Brisgœu*, castrum cultissimum, vbi commoratur Magnus Prior S. Ioannis Hierosolymitani in Germaniâ, qui locum obtinet in Comitiis Imperialibus.

SVDGOVIA

le Sudgœu.

FERRETA: *Ferrete*, aliter *Pfirt*, Comitatus caput ad Fl. *Ill.*
Befordia: *Beford*, caput item Comitatus, vrbs lepida & olim diues, vbi basilica pulcherrima.
Masmonasterium: *Masmonster*, Abbatia fœminarum prædiues.
Mulhusia: *Mulhausem*, vrbs Imperialis & libera ad Fl. *Ill*, seruans Reipubl. formam sub tutelâ Heluetiorum.
Blumberga: *Blumberg.*

COMITATVS MONTIS PELGARDI

Comté de Montbelliard.

MONS PELGARDVS, seu Mons Belliardi: *Montbeliard*, Germanis *Monpelgart*, nomen habet à montis siue horti pulchritudine, duplici castro firmata, quorum vnum extra vrbem vocant *la Crotte*: primogenitus olim Ducis Vittembergici, dicebatur Comes Montispelgardi.
Telum: *Tel*, cum castro sat munito.
Claruangium: *Clairuau*, aliter *Claruang*, ad Fl. Dubim.
Passauangium: *Passauang*, vrbecula cum castro.
Blaumontericurtium: *Blaumontericourt*, locus olim propugnaculis egregiè cinctus, quæ deiecta sunt iubente Duce Vittembergico, postea vtcumque reparata fuere.

CAPVT XII.

Germania Transrhenana in genere.

SVPERIOR *la haute Allemagne.*

- SVEVIA *la Suaube.*
  - Algouia: *Algou*, vbi Augusta Vindelicorum: *Ausbourg.*
  - Episcopatus Constantiensis: *l'Eueschè de Constance.*
  - Sylua Nigra: *la Foreſt Noire.* Roteuillia, *Rotueil.*
  - Ducatus Virtembergensis: *Virtemberg.* Studgardia, *Studgart.*
  - Marchionatus Badensis: *Baden*, &c.
- BAVARIA *la Bauiere.*
  - CIS DANVBIVM
    - Superior: Monachiũ *Munchen.*
    - Inferior: *Landshut.*
    - Archiepiscopatus Salisburgensis: *Salizbourg.*
  - TRANS DANVBIVM
    - Palatinatus Bauariæ: Amberga, *Amberg.*
- TIROLIVM *le Tirol.*
  - Comitatus Tirolensis. Oenipons: *Inſpruk.*
  - Episcopatus Brixensis. Brixia: *Brixen.*
  - Episcopatus Tridentinus. Tridentum: *Trente.*
- REGIONES HÆREDITARIÆ, *les pays hereditaires.*
  - Austria: *Auſtriche.* Vienna: *Vienne.*
  - Stiria: *Stirie.* Greca: *Gratz, ou Gretz.*
  - Carinthia: *Carinthie.* Fanum S. Viti: *S. Vert.*
  - Carniola: *Carniole.* Labacum: *Laubac.*
  - Marchia Vinidorum. *Vindiſmak*: Metulum: *Meteling.*

INFERIOR

- REGNVM BOHÆMIÆ *Royaume de Boheme.*
  - Bohæmia: *Boheme.* Praga: *Prague.*
  - Sileſia: *Sileſie.* Vratiſlauia: *Breſlau.*
  - Morauia: *Moranie.* Olomutium: *Olmutz.*
  - Luſatia: *Luſace.* Gorlitium: *Gorlitz.*
- FRANCONIA
  - SEPTENTRIONALIS
    - Veterauia: *le Vetterauu.* Naſſouia: *Naſſau.*
    - Haſſia: *la Heſſe.* Caſſella: *Caſſel.*
    - Buchouia: *Abbaye de Fulde.*

RIOR la basse Allemagne.
- la Franconie. — MERIDIONALIS
  - Ditio Moguntina: *Terres de l'Electeur.*
  - Episc. Herbipolitanus: *Vvurtzbourg.*
  - Episc. Bambergensis: *Bamberge*, &c.
- la grande Saxe. — SAXONIA
  - INFERIOR
    - Archiep. Bremensis: *Bremen.*
    - Ducatus Lauenburgẽsis: *Lauuenbourg.*
    - Ducatus Luneburgensis: *Lunebourg.*
    - Pomeraniæ Ducatus. Stetinum: *Stetin.*
    - Ducatus Brunsuicensis: *Brunsuik.*
    - Ducatus Megapolitanus: *Mekelbourg.*
  - SVPERIOR
    - Marchia Brandeburgica: *Brandebourg.*
    - Ducatus Saxoniæ: *Vitemberg.*
    - Marchionatus Misniæ: *Dresde.*
    - Thuringia, Erfurdia: *Erford.*
    - Voitglandia: Adorfum: *Adorf*, &c.
- la Vestphalie. — VESTPHALIA
  - Frisia Orientalis: Amasia: *Embden.*
  - Comitatus Oldenburgensis: *Oldenbourg.*
  - Episcopatus Monasterienſis: *Munster.*
  - Episcopatus Paderbornensis: *Paderborn.*
  - Episcopatus Osnabrugensis: *Osnabruk*, &c.

CAPVT XIII.

Sueuia Magna, la Suaube.

NOMEN accepit ab antiquis Sueuis, de quorum limitibus diximus superiore libro. Olim regni nomine insignita fuit, quod deinde in Ducatum transiit, ac demùm penitus excidit; neque enim ab aliquot seculis quispiam sibi arrogauit titulum Ducis Sueuiæ. Germanicè *Schuuaben* dicitur. Regio in plerisque locis fertilis, viros alit fortissimos, fœminas pulcherrimas, sed hinc multæ famosæ in varias Germaniæ partes commigrant, & sparguntur.

§. 1. *Sueuia Trans-Danubiana*, la Suaube au delà du Danube.

AL-
- AVGVSTA VINDELICORVM: *Ausbourg*, Germanicè *Ausburg*, sita inter fluuios *Lech*, & *Vvartach*, vrbs pulcherrima, & palatiis potiùs quàm domibus plena; vbi

domus illa excitata à Fuggeriis instar vrbis addicta inopibus artificibus, & inopibus. Celebratur quoque ex confessione Lutheranorum quæ dicitur Augustana.

Campidona, vel Campodunum: *Kempten*, olim Vermeta dicta, & postea Vertica, ad Fl. *Yller*, imminet ei mons *Hildemont*, aliter *Hillermont*, nunc mœnibus cinctus dictúsque castrum *Burckhald*, armamentarium Reip. Adiacet quoque Abbatia vrbi cognominis, cuius Abbas Princeps Imperij, monachi omnes nobiles ab octo prosapiis, quod accuratissimè seruatur, nullus gratiæ locus, aut pecuniæ.

GO-

Isna: *Issne*, ad Fl. cognominem olim Valpurgensium, nunc Imperialis quia redemit sese.

VIA,

Vangena: *Vangen*, ad Fl. *Arg* Argum in regione vitiferâ.

Lutkirka: *Leutkirch*, non procul à lacu Brigantino sub Imperij tutelâ.

SEV

Grauensburgum: *Rauensbourg*, ad Fl. *Schuff*, antiqua ciuitas tempore Caroli Magni.

Burena: *Buren*, seu *Kauf-Buren*, olim Comitum *de Hoff*, à quibus se pecuniâ subduxere sub Carolo II.

Memminga: *Memmingen*, Germanicè *Gryenfur*, vel *Gryenberg*, ad Fluuiolum *Bach*, vbi species Reip.

AL-

Biberachum: *Bibrach*, non procul à Fl. *Iller*.

Buchornia: *Buchorn*, olim dominorum de *Rauensbourg*, pecuniâ facta Imperialis; ad lacum Constantiæ fixa est.

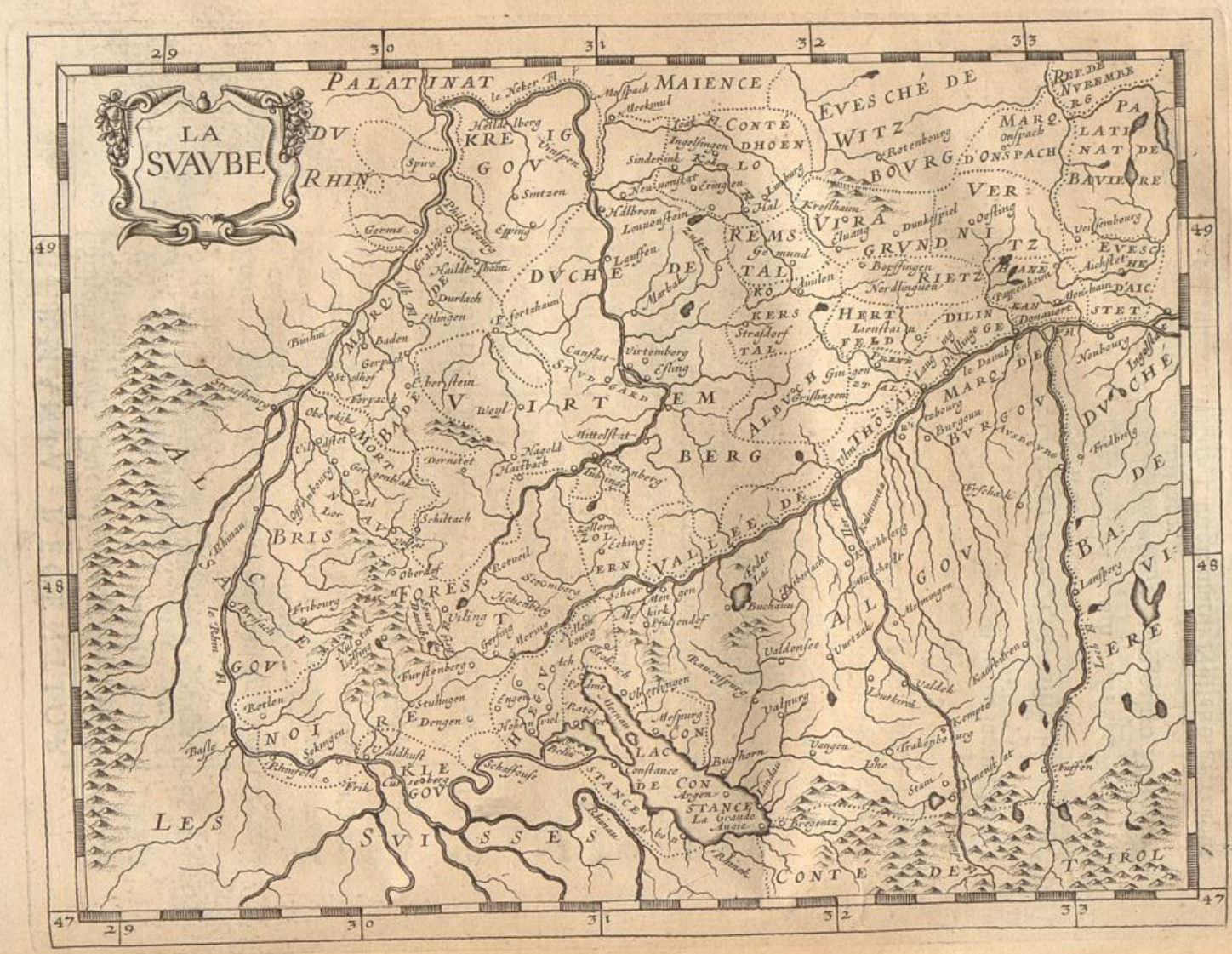
GEA

Lindauia: *Lindauu*, in Insula lacus Constantiæ ponte lapideo annexa continenti, vbi nobilis Abbatia virginum nobilium.

Buchauia: *Buchauu*, ad lacum *Federzée*, Abbatia celebris virginum quæ nubere possunt, cùm lubuerit.

Lagenarchia: *Lagenarch*, ad lacum Constantiæ, patrimonium Monfortiorum.

Vberlinga, vel Iburinga, vel Therlinga: *Vberlingen*, ad lacum Constantiæ, quondam Sueuiæ Ducum sedes: vrbs est Imperialis, & statio nauium egregia.

LA SVAVBE
PALATINAT
MAIENCE
DV RHIN
KRE IG GOV
DVCHE DE
REMS
TAL
VIRA
GRVND NITZ
EVESCHÉ DE WITZ BOVRG
MARQ D'ONSPACH
PA LATI NAT DE BAVIERE
MARC DE BADE
VIRTEMBERG
BERG
ALBVCH
THOSA
BVRGOV
DVCHE DE BAVIERE
FORES TVALT
VALLEE DE
ALGOV
LAC DE CONSTANCE
LES SVISSES
CONTE DE TIROL
Rotenburg
Onspach
Ingelfingen
Crayligen
Hall
Hellbron
Louenstein
Gemund
Aalen
Durlach
Ettlingen
Baden
Virtemberg
Esling
Stuttgart
Tubingen
Rotenberg
Mergentheim
Ulm
Memmingen
Kempten
Lindau
Bregentz
Constance
La Grande Auge
Schaffouse
Basle
Friburg
Brisach
Strasbourg
Spire
Germs
Landau
Neuburg
Donauert
Ingolstat
Lanfperg
Fuffen

Scheria: *Scher*, Ducis Valpurgensis, vnde nomen regiunculæ.

Valpurgum: *Valpurg.* } Comitum Valpurgensium.
Vultachum: *Vultach.* }
Valdesea: *Valdsée.* }

Fussena: *Fussen*, Episcopi Augustani frequenti seceſſu celebrata.

le pays d'Algou.

Kirchperga: *Kirchperg*, Comitum Fuggeriorum *les Foulkrs* qui olim ditissimi Itali Mercatores ad tantam deuenere potentiam, vt nemini veterum Comitum Germaniæ cedant; adscripti sunt Imperio viri fortissimi, liberalissimi, religiosissimi.

MARCHIONATVS BVRGOVIÆ *Marquisat de Burgou.*

BVRGOVIA: *Burgouu*, ad Fl. *Mindel*, habuit olim Principes suos, nunc Austrio paret.

Gunsperga: *Gunsbourg* seu *Gunsperg*, vrbs lepida ad Danubium, camera huius Marchionatus, in Dominio *Reischnauu*.

EPISCOPATVS CONSTANTIENSIS

CONSTANTIA: *Constance*, Germanis *Cossnitz*, aut *Costentz*, à castris Constantini nomen traxisse creditur. Nomen dedit lacui qui & *Celler-zée*, & *Bodenzée*, ad *Ratof-zée*; itẽ paruus vel inferior, & Venetus, ab aquis cæruleis.

Merspurgum: *Merspurg*, vrbecula ad quam lacus Constantiæ profundissimus, Episcopi peramœna sedes.

Augia Diues, vel Magna: *Richenau*, in extremo lacu Brigantino, vbi cœnobitæ putant sepultum esse S. Marcum (indignantibus Venetis) quare dum legunt Euangelium S. Marci eius tumulum digito indicant: vnita est Episcopatui hæc Abbatia.

l'Eueſché de Conſtance.

Augia parua: *Memouu*, in inferiori parte lacus, Equitum Teutonicorum.

Arbor felix, seu Arbor: *Arbon*, cum castro, hinc nouaculæ acutissimæ celebrantur.

Episcopium: *Bischoffscell*, ad lacum *Bodenzée*.

HE-

NELLEMBVRGVM, *Nellembourg*, cum castro Marchionatus ditionis Austriacæ.

Stokasium: *Stokach*, Lantgrauiatus Nellẽburgici caput

GOVIA *le Hegouu.*

Hohen-Krogena : *Hohen-Kregen*, arx inexpugnabilis iuris Auſtriaci.

Hotten-villa : *Hohenuiel*, aliter *Ottenviel*, arx inexpugnabilis in monte, Ducis olim Vittembergenſis, nunc Gallici.

Radolphi cella, ſeu Rudolphi Ducis Sueuiæ, *Ratofcell*, olim Monachis diuitis Augiæ parebat, nunc Auſtriaco.

KLEGOVIA *le Klegou.*

VALDHVSTA : *Valdhuſt*, hoc eſt ſyluæ cuſtos, quia Heluetiorum Eremum munit, ad eam vrbem Fluuiolus Gutta *Schlucht*, Rheno miſcetur.

Cuſſemberga : *Cuſſemberg*, caſtrum egregiè munitum Comitum *de Sultz*.

SYLVA NIGRA, antiquis Martiana Sylua, aut Heluetiorum Eremus

ROTEVILIA : *Rotueil*, ſic dicta à *Rett*, hoc eſt cohorte & *Vil* manſione, quia hîc conſedere cohortes Cymbricæ : vrbs Imperialis & Reſp. Heluetico fœderi coniuncta, fixa ad Necarim Fl. Hîc olim Camera erat Imperij à Conrado ſecundo Imperatore conſtituta : vrbs illa vario ſitu exædificata eſt, & parum æquali in loco. Ad hanc cæſus Guebriantius Galliæ fortiſſimus, & ſcientiſſimus Mareſchallus.

Villinga : *Villingen*, in Comitatu *de Bar*, ad Fl. Birgum : Hîc aquæ ſulphureæ & aluminoſæ multis morbis ſalutares : ditionis eſt Auſtriacæ.

Schiltachum : *Schiltach*, Ducis Vittembergenſis.

Guttenberga : *Guttenberg*, arx ita dicta à Fluuio cui adiacet.

Fyrtemberga : *Furtemberg*, vrbs cum caſtro caput Comitatus, qui tamen pars eſt Comit. *de Bar*.

Oberndoffia : *Oberndoff*, Comitis Cymbernenſis, qui ſe à Cymbris oriundum putat.

Loffenga : *Loëffeng*, vrbs in palude, Comitis *de Furſtemberg*.

Hoënberga : *Hoenberg*, Comitatus caput Auſtriacæ ditionis, cuius caſtrum dirutum à Roteuillianis.

Rotenburgum : *Rotenbourg*, ad Fl. Necarim, qui mediam ſecat, facitque duas vrbes, quarum Septentrio-

HODIE SCHVARZWALDI *la Foreſt Noire.*

nalis dicitur *de Rotenberg*, Meridionalis *Ehim.*
Scemberga, aut Scomberga: *Scemberg*, aut *Scomberg*, in Comitatu *Hoenberg.*
Mons Barius: *le Mont de Bar*, limes huius Regionis.
RHINFELDENSIS COMIT. & IV. VRBES SYLVESTRES, *le Comté de Rhinfelden, & les quatre villes Foreſtieres.*
RHINFELDIA: *Rheinfelden*, non procul à ruinis Auguſtæ Rauracorum, ſiue pago *Augſt.*
Lauffenberga: *Lauffenbourg*, vrbs munitiſſima in rupe collocata.
Sanctio: *Seckingen*, in Inſula quam Rhenus efficit.
Valdhuſta: *Valdhuſt*, in regiuncula *Klegou*, vt antè diximus, eſt tamen vna de quatuor vrbibus Sylueſtribus, non tamen in Comitatu *de Rhinfelden.*

§ 2. *Sueuia Cis-Danubiana*, la Suaube au deçà du Danube.

MORTNAVIA hoc eſt Regio latronum, *le Mortnau.*

OFFEMBVRGVM Imperij municipium: *Offenbourg*, ad Fl. *Kintzig*, ab Offone quodam Anglo-Saxone, redempta olim vrbs cum duabus ſequentibus ab Epiſcopo Argentinæ per Marchionẽ Badenſẽ.
Cella: *Zell*, cognomento in *Hammerſpach.*
Gergenbachia: *Gergenbach*, ad Fl *Kintzig.*
Oberkikia: *Oberkik*, Epiſcopi Argentinæ.
Loria: *Lor*, aut *Lar*, Marchionis Badenſis.

KREIGOVIA *le Kreigou*

HEIDELBERGA: *Heidelberg*, de quâ in Palatinatu: porro Kreigouia nomen accepit à Fluuio *Greich*, aut *Kreig*, qui eam alluit ciuitatem.
Vimpina: *Vivempffem*, quaſi *tormentum fœminarum* ob crudelitatem, quam hîc Hunni in fœminas exercuerunt quaſi *Vibpein*, antea dicebatur Cornelia: ſita eſt ad confl. Fl. Necaris & *Iaxt.*
Sinshemum: *Sinsheim*, olim ſedes Comitum *de Kreichgou*, cuius Comitatus dominus factus Epiſcopus, eam dedit deinceps Epiſcopus Spirenſibus.
Grabena: *Graben.*

Hel-

chgou. | Hœldeshinum: *Heildeshaim.*
Eppinga: *Eppingen.*

MARCHIONATVS BADENSIS
- Familiæ Badensis
  - Bada: *Baden*, vbi aquæ calidæ omnibus morbis salutares, quæ per omnes penè ciuium domos discurrunt. Hîc Marchio Catholicus viuit in palatio picturis suis celebratissimo.
  - Stolhoffa: *Stolhoffen*, vrbecula, sed egregiè munita.
- *le Marquisat de Baden.*
  - Binhemum: *Beinheim*, ad Occidentalem Rheni ripam.
  - Eberstinum: *Eberstein*, Comitatus titulo clarum castrum.

BADENSIS
- Familiæ Durlacensis
  - Durlacvm: *Durlach*, vrbs egregia ad radicem montis, vbi nobile Collegium & palatium munitissimum Marchionis Lutherani.
  - Etlinga: *Etlingen*, vrbs minuta, sed cultissima.
- *le Marquisat de Durlach.*
  - Phorca, vel Pfortzemum: *Pfortzeim* ad confl. Fluuiorum *Vvirm*, & *Enz*, in syluâ *Hagenschies*, quæ est ora Syluæ Nigræ, vnde & nomen inuenit, quasi porta Hercyniæ.

DVCATVS VIRTEMBERGENSIS
- Regio hæc fertilissima, sed hoc sæculo miserè deformata est: indigenæ potissimùm nobiles, moribus sunt Gallis quàm Germanis similiores.
- Stvdgardia: *Studgard*, Ducum sedes, vbi castrum elegantissimum, & nobiles Senatorum domus.
- Tubinga: *Tubingen*, ad Necarim vbi Academia: ostenduntur etiam hîc rudera palatij Caracallæ Antonini. Castrum habet in monte non temnendum.
- Sultia: *Sultz*, vbi castrum dictum *Albeck*.
- Mekmulia: *Mekmul*, ad Fl. *Iaxt*, in regione riguâ, & pascuis lætâ.
- Lauffa: *Lauffen*, ad Necarim Fl.
- Marbakum: *Marbak*, ad eundem Fluuium.
- Canstadium: *Canstad*, in vitiferâ regione.

GEN-SIS — le Duché de Virtemberg.

Virtemberga: *Virtemberg*, castrum non procul à *Canstad*, vnde regioni nomen; à Virtungis populis sic dicta perhibetur.

Ouena: *Ouuen*, iuxta quam indigenæ ostendunt rudera castri *Teeh*, quod putant esse Tectosagum opus.

Aurachum: *Aurach*, artificibus suis celebre.

Schornodoffia: *Schorndoff*, ad quam sal excoquitur, hîc enim crebri salsi fontes.

Bulachum: *Bullach*, ad quam vrbem æneæ metallicæ.

Nagoldia: *Nagold*, ad Fluuium cognominem.

VRBES IMPERIALES

Haylbruna: *Hailbrun*, quasi *fons salutaris*, quoniam hîc aquæ morbis salubres, olim pagus, postea vrbs Imperialibus accensita ab Friderico II.

Rutlinga: *Reutling*, ab extirpando dicta, quia hîc olim sylua, vbi Fl. *Echetz*, cadit in Necarim.

Eslinga: *Eslingen*, à sonitu æris dicta, minuta Resp. ad Necarim Fl.

Wila: *Vvill*, ad Fl. Wurmum *Vvurm*, non procul à Tubinga.

COMITATVS HOLACENSIS — Comté d'Hoenlo, ou Holach.

Holachum: *Hoenlo*, castrum vnde regioni nomen in Othonis sylua *Ottenuald*.

Oringa: *Oringen*, in sylua Ottonis *dans l'Ottenuald*.

Hala, seu Salinæ: *Hall*, ad Fl. Kokarum *Koker*, ibi fons salsus vnde sal excoquitur. Resp. vbi olim duella permittebantur.

Sinderinga: *Sinderingen*, ad prædictum amnem.

Ingolsinga: *Ingolsingen*, in valle Kokariana.

Limpurgum: *Limpourg*, vnde pocillatores Imperij; ditionis Virtembergensis est.

RAEMSIA VALLIS — le Remstal.

GAMVNDIA, vel Gamunda: *Gamund*, seu *Gamynd*, Gallicè *Gemond*, quasi *gaudia mundi*, propter ludos à Sueuicâ nobilitate hîc celebratos. Dicta olim fuit *Thiegarten*, à ferarum Viuario, quæ vox riuulo hæsit vrbem alluenti. A Friderico Ænobarbo multis est cumulata immunitatibus.

VIRAGRVNDIA *le Viragrund.*

Dinchespyla, vel Dinckeſpula: *Dunckelpyhel* Germanicè, nobis *Dunkeſpuel*, ſic dicta à voce *Dunkel*, quæ Zea herba eſt *de l'eſpeaute*, cuius hîc magna copia. Circa vrbem multi lacus, ſita hæc ad Fl. Vernicum *Vernitz*.

Eluangia, ita dicta ab Alce ferâ hîc captâ: *Eluang*, ad Fl. *Iaxt*, nobilis Abbatia, ſeu Præpoſitura *Preuoſté d'Eluang*, cuius Dominus Imperij Princeps: regio frumento diues.

Chriſſemum: *Kreiſsheim*, Ducis Virtembergici.

VERNITIA VALLIS *le Val de Vernitz.*

Oetinga: *Oetingen*, ad Fl. *Vernitz*, Comitatus caput, vrbis incolæ religione diſſentientiſſimi, vnde mira confuſio, dum alij ſeruant Kalendarium reformatum, alij antiquum.

RIETIA *le pays de Rietz.*

Norlinga: *Norlingen*, quaſi Nerolinga, vt volunt indigenæ, ad Fl. *Eger*. Vrbs egregiè rigua, Reſpublica ritè adminiſtrata: hîc nundinæ celebrantur frequentiſſimæ.

Boffinga: *Boffingen*, vrbs Imperialis ad Fl. Egram, *Eger*.

HANENKAMVM, hoc eſt Criſta-Galli. *le Hanenkam.*

Bappenhemum: *Bappenhaim*, ſeu *Pappenhaim*, vrbs mercibus diues, vnde Dux hoc ſæculo famoſus.

Monhemum: *Monheim*, cuius laudantur acus.

COMITATVS DILLINGANVS *le Comté de Dillinge.*

Dillinga: *Dillingen*, ad Danubium, Epiſcopi Auguſtani, vbi & Cameram ſuam fixit, ibíque frequenter commoratur, Academia celebris Societatis noſtræ.

Donauertia, ſeu Vertia: *Donauert*, ad confluentes Danubij & Vernitij Fl. vbi peninſulam efficiunt quæ Sueuicè *Vert* dicitur, in præſentiâ eſt Bauarici iuris.

Lauginga: *Laugingen*, Ducis *de Neubourg*, hanc tamen quidam in Palatinatu Bauarico locant, perperam.

HERTELDIENSIS REGIVNCVLA *le pays d'Hertfeld.* — Lieſtæmum : *Lieſtaim*, in monte ſitum oppidum. *Hertfeld* autem campum inamœnum & ſterilem ſonat linguâ Germanicâ.

BRENTIANA VALLIS *le Prentzhal.* — Genſena, aut Gienſena : *Gengen*, ad Fl. Brentium *Brentz*, aliter *Prentz*, in loco fertili collocata.

ALBVCHIA REGIO *l'Albuch.* — Giſlinga : *Giſlingen*, ſita in valle *Filzia*, ſic dicta à Fl. *Filz*, & in Comitatu *de Helfenſtein*, à cuius Comitibus empta eſt à Rep. Vlmenſi. Eius caſtrum munitiſſimũ in monte vicino *Schloſzberg*, ab iiſdem Vlmenſibus dirutum eſt.

KOKARIANA VALLIS *le Kokerſtal.* — Allena, ſeu Aluuena : *Allen*, ſeu *Aluuen*, ad Fl. Kocarum *Koker*, vnde nomen Valli.

Straſdorfia : *Straſdorf.*

THONSALIA VALLIS *le Val de Thonſal.* — Vlma : *Vlm*, ab Vlmis arboribus, vel Vligine nomen habet, ad Fl. Danubium in quem hîc cadunt Ilera Fl. ex Algeâ, & Blauus ex Ducatu Virtembergenſi profluentes, vnde hinc primùm Danubius nauigabilis. Olim in vrbe viuebant tantùm optimates, opifices in ſuburbiis. Reſp. nunc optimè adminiſtratur.

COMITATVS ZOLERNENSIS *le Comté de Zolern.* — Zolernum : *Zolern*, caſtrum in monte, cuius ad radices ſita vrbecula.

Hechinga : *Hechingen*, cuius Comites magni nominis, & multarum diuitiarum in Germaniâ perhibentur.

CAPVT XIV.

Franconia.

FRANCONIAM adeo extenſam à nobis eſſe nemo mirabitur, qui aliquid de antiquâ, & nouâ Germaniâ audierit. Hæc eſt Franciæ noſtræ parens Regio, nominis ſui adeò tenax vt in præſentia Franconia dicatur, quæ antea Francia Orientalis nuncupa-

LA FRANCONIE.
EVESCHÉ DE MVSTER
EVES DE PADER BORN CHÉ
DVCHÉ DE
CONTÉ
LA VESTPHALIE
DVCHÉ DE MONS
MARK
VALDEK
LA HESSE
ABBAYE FVLDE
PRINCIPAVTÉ DE HENNEBERG
LA ARCHEVESCHÉ DE MAIENCE
CONTÉ DE HANAV
EVESCHÉ DE BAMBERG
EVESCHÉ DE WIRTZBVRG
PALATINAT
PALATINAT DE BAVIERE
VOITLANT
BOHE
SAXE
GOTHA
CONTÉ D'HOEN LO
VIRTEMBERG
RHIN
SPIRE
Danube Fl.
Nuremberg
Francfort
Coblens
Gemund
Bamberg
Erfordt

ta est ad discrimen nostræ quæ in Occidentem procurrit. Vbique ferax, vbique diues, vbique bellatorum alumna. Fertilitatem eius innuunt bella tot annis ibidem gesta, quæ nondum eam exhauserunt. Fortitudinem testantur Hessij, toti penè Imperio pares, & nisi religione distracti essent futuri superiores, omnibus indigenis singulari Principum vigilantiâ ad artem militarem institutis. Diuitiarum argumentum ingens penultimus Episcopus Herbipolitanus, qui moriens tres milliones Thalerorum (hæc moneta olim 48. solidos nunc 58. æquat) congestos reliquerit; licèt trecentas Ecclesias condidisset, & innumerabilem fermè pecuniam in pauperes effudisset. Certè clerus hic ditissimus, & tamen hîc tam multi inopes, vt Franconia mendicos toti Germaniæ sufficere perhibeatur.

§. 1. *Franconia Septentrionalis*, la Franconie Septentrionale, partie de l'ancienne.

NVM. 1. *Veterauia*, le Veterau, *seu* Wetteribe. *Dicitur aliter* Wederbe, Wetrey, *&* Wedreuis, *cuius etiam pars aliqua decerpitur ab Archiepiscopi Moguntini ditione: olim ampliſsima ditio, siquidem territorium Francofordiense eâ continebatur.*

DOMVS VISBADENSIS	COMIT. VISBADENSIS, *Cõté de Visbaden.*	Visbada: *Visbaden*, de qua in Archiep. Moguntino mox.	
	COMIT. IDENSTINVS *Comté d'Idenſtein.*	Idenstinum: *Idenſtein*, seu *Idſtein.*	
DOMVS SARÆPONTANA *Maiſon de Sarbruk.*	COMIT. VILBVRGENSIS, *Comté de Veilbourg.*	Vilburgum: *Veilbourg*, ad Fl. *Læhn*, seu *Lan.*	
DOMVS DILLEMBVRG.	COM. NASSOVIVS *Comté de Naſſau.*	Nassouia: *Naſſau*, vnde Principes Arausicani, ad Fl. Lanum.	
	COM. CATZENELLOBORGENSIS, *Comté de Catzenelloborg.*	Catzenelloburgus: *Catzenelloborgen.*	
	COMIT. DIETIENSIS *Comté de Dietz.*	Dietia: *Dietz*, ad Lanum *Lan*, Fl. vbi recipit *Aar.*	
	COMIT. BILISTINVS *Comté de Bilſtein.*	Bilistinum: *Bilſtein*, in asperâ regione.	

GICA *la Maiſon de Lẽbourg* communiter *de Naſſau.*

COMIT. DILLEMBVRGICVS *Comté de Dillẽbourg.*

- Dillemburgum: *Dillembourg*, ad Fl. Dillam, cum caſtro Principis.
- Schonbachium: *Schonbach*, vrbecula in regione aſperâ, & montibus tumente.
- Hagera: *Hager.*
- Herbordia: *Herbord.*

DOMVS AFFINES NASSOVIORVM, *les Alliez de Naſſau.*

COMIT. SIGENSIS *Comté de Sigen.*

- Siga: *Sigen*, ad Fl. cognominem.
- Burbachum: *Burbach*, aut *Butzbach*, ditionis Heſſicæ.
- Freudenberga: *Freudenberg*, ad initium Fluuioli *Vippe.*

COMIT. ISEMBERGENSIS *Comté d'Iſemberg.*

- Iſemberga: *Iſemberg.*
- Veſterbordia: *Veſterbord*, inter montes collocata in ſylua *Veſteruuald.*

COMIT. SOLMENSIS, *Comté de Solms*, in tres familias contributus in his tribus vrbibus.

- Brausfedia: *Brausfeds*, in monte ſitum oppidum.
- Laubacum: *Laubach.*
  - Solma: *Solms*, in monte caſtrum, de quo vtraque familia diſputat.
- Lichum: *Lich.*

NVM. 2. *Lantgrauiatus Haſſiæ*, ſeu *Heſſiæ*, la Heſſe.

DOMVS DARMSTADIENSIS

- MARPVRGVM: *Marpurg*, ad Fl. Lanum *Lœhn*, in Principatu Lanogauienſi *de Lœhgau*, caſtro ſuo inſignis in montis crepidine: Academia hîc percelebris.
- Gieſſa: *Gieſſen*, vrbs munita & Academia ad Fl. Lanum.
- Frankenberga: *Frankenberg*, à Francis nomen habet, ſita ad Fl. *Eder.*
- Vetzflaria: *Vetzelar*, vrbs Imperialis in Veterauiâ, antea Moguntini, nunc hanc ſibi Heſſius vindicauit.

le Lantgraue de Hesse Darmstad Lutheran°.

GERAVIA seu COMIT. DARMSTADIENSIS
- Darmstadium: *Darmstad*, vrbs munita cum lepido castello.
- Gerauia: *Gerauu*, vnde regioni nomen.

DOMVS CASSVLENSIS, SEV CASSELENSIS, *le Lantgraue de Hesse Kassel*, Caluinista.

- Cassvla, seu Cassella: *Kassel*, ad Fl. Fuldam, vbi castrum egregium dictum *Zighenhaim*, in quo 600. tormenta bellica, ingens armorum copia. Ibidem quoque Academia illustris.
- Fridlaria: *Fridlard.*
- Schuuegia: *Eschuuege*, ad Fl. *Veler*, castro suo munita.
- Allendorffia: *Allendorff*, minuta vrbs ad Fl. *Verrach.*
- Spagenberga: *Spagenberg*, cum castro.
- Rottenberga: *Rottenberg*, ad Fl. *Fulde*, sedes Principis.
- Hombertia: *Hombert*, vrbecula cultissima.
- Sasburgum: *Sasburg.*

COMIT. VALDECCII, *Comté de Valdck.*
- Corbachvm: *Corbach*, quod sibi vindicat Hessius, possidet Comes, vnde nupera bella, quia Hessius putat hunc tractum à se pendere, Comes ab Imperatore: celebratur ab auro quod hîc effoditur.
- Mergenhusa: *Mergenhausen*, vbi Comites commorantur in castro luculento.
- Mons martis: *Stadberg*, vrbecula in monte.
- Landauia: *Landau.*
- Valdeccium: *Valdck*, ad Fl. *Eder* auriferum.

ABBATIA HEROFELDENSIS, *Abbaye d'Hirsfeld.*
- Herofelda: *Hirsfeld*, ante *Herosfeld*, ab Herolpho quondam conditore, ad Fl. Fuldam: hunc tractum Hessius occupauit.

ISSEMBVRGICVS
- Gelnusa: *Gelnhausen*, quam Palatini occuparant, vrbs Imperialis & libera.

CO-

COMITATVS Côté d'Issembourg.
- Stænamum : *Stainam.*
- Salmonasterium : *Salmunster.*

ABBATIA BVCHOVIENSIS, SEV FVLDENSIS *l'Abbaye de Fulde.*
- FVLDA, seu BVCHOVIA : *Fulde*, Germanicè *Buchen*, ad Fluuium cognominem, vbi Abbatia prædiues, & Bibliotheca librorum manu scriptorum illustris : Hic Abbas est Cancellarius Imperatricis, Princeps Imperij, & à solo Pontifice pendet.
- Alsfeldia : *Alsfeld.*
- Selica : *Selicz*, ad Fl. Fuldam.
- Waccha : *Vacch*, inter Fl. *Verrach*, & *Fulde*, quam sibi Hessius vendicat.
- Hamelburgum : *Hamelbourg*, ad Fl. Salam *Sal*, in regione perferaci sita vrbs.

§. 2. *Franconia Meridionalis, seu propria*, la Franconie. *Germanicè* Frankenland.

DITIONES ARCHIEP. MOGVNTINI *les Terres de l'Archeuesque de Mayence.*
- ASCHIBVRGIVM : *Aschaffembourg*, seu *Aschbourg*, ad Fl. Mœnum, vrbs cultissima Archiepiscopi Moguntini sedes & palatium.
- Homberga : *Homberg.*
- Busbachium : *Buzbach.*
- Fridberga : *Fridberg*, sex leucis à Marpurgo vrbs Imperialis, ad quam fons acidulus.
- Visbada : *Visbaden*, vbi aquæ multis morbis salutares, vnde & loco nomen.
- Elfeldia : *Elfeld*, in Rhingouiâ regiunculâ, *le Rheingou.*
- Hoëstum : *Hoëst.*
- Amorbachium : *Amorbach*, in Ottonis sylua *l'Ottenuald*, trans Mœnum ad fluuiolum *Muldt.*
- EISCHFELDIA : *Eischfeld*, de quâ dicemus in Thuringiâ, vbi & aliquot loca hic Elector possidet.

COMITAT. REINECENSIS, *Comté de Reinech.*
- Rinechum : *Reinech*, vrbecula sita ad Fl. *Syn.*
- Loria : *Lor*, à quâ & hic Comitatus dicitur Lorienses, ad fluuiolum cognominem qui hîc Rheno miscetur.

COMITATVS HANOVIENSIS *le Comté de Hanau*, dictus de *Muntzenberg*, ad differentiam *Baubenhausen* in Alsatiâ.

- HANOVIA : *Hanau*, in Veterauiâ situm, ad Fl. *Kintz*, vbi cadit in Mœnum, vrbs munitissima, & olim diues, varias hoc bello experta vices.
- Stinhemum : *Steinheim*, aliter *Stein*, non procul ab Hanouiâ.

FRANCOFORDIENSE TERRITORIVM, in Vetterauiâ situm, *Territoire de Francfort.*

- FRANCOFVRTVM, aliter Francofordia : *Francfort sur le Mœin*, sic dicitur à Vado Francorum. In hac ciuitate debet eligi Imperator : hîc quoque nobiles nundinæ toto orbe celebres : & maximè ob libros qui huc plurimi conuehuntur.
- Saxenhusium : *Sachsenhausen*, ad alteram Mœni ripam, quasi Saxonum domus, pars potiùs Francofurti, quàm alia vrbs.

PRINCIPATVS HENNEBERGENSIS, *Principauté de Henneberg.*

- Henneberga : *Henneberg*, in monte vnde regioni nomen, quæ pertinet ad Saxonem, cùm Princeps sine liberis obiisset, principatus facta ab Henrico VII. cùm antea tantùm Comitatus esset.
- Minunga : *Maingen*, vrbs & castrum ad Fl. *Veer.*
- Slusinga : *Sleusingen*, vrbs cum castro ad Fl. *Schleuf.*
- Auersberga : *Auersberg*, ad initia Fl. *Stray.*
- Nouostadium : *Neuustad*, ad Salam Fl.
- Schuuinfurtum : *Schueinfurt*, ad Mœnum vrbs Imperialis, varios olim experta dominos, receptaculum Hæreticorum, quos Herbipolensis Episcopus ex ditione suâ expulit.

DOMINIVM FRANKESTINVM *la Seigneurie de Frankestein*, ditionis Hessicæ.

- Schmacaldia : *Schmacald*, Vulcania Chalcis à Melanctone dicta, celebris ob conuentus Protestantium in Carolum V. an. 1530. sita ad Fl. *Verrah*, vendita à Marchionibus Norimbergensibus, sed postea redempta, nunc ditionis Hessicæ est.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

MARCHIONATVS CVLEMBACHIVS

Marquisat de Culembach.

Culembachium : *Culembach*, vbi castrum nitidissimum in quo Princeps commoratur ex Domo Brandeburgicâ oriundus.

Blassemburgum : *Blassembourg*, arx munitissima.

Hoffa : *Hoff*, in Voitlandiâ, cuius incolæ, sicut & totius Tractûs, viri fortes.

Mons Pinnifer : *Frichtelberg*, ex quo quatuor erumpunt flumina, Mœnus *le Mœin*, Nabus *Nab*, Sala *Sâal*, & Oegra, *Eger*.

DVCATVS COBVRGENSIS

Duché de Coburg.

COBVRGVM : *Coburg*, ad Fl. *Krempen*; reuulsa est hæc ditio ex Comitatu Hennebergensi, dicitúrque centrum Germaniæ. In hac vrbe Academia fundata à Principibus ex familiâ Saxonicâ.

Mons Regius, seu Cronacum, *Cronach*, seu *Kunsperg*, seu *Kunigsperg*, oppignerata olim Episcopo Herbipolensi, postea redempta, ad Fl. cognominem iacet.

Callenberga : *Calenberg*, arx munita.

EPISCOPATVS BAMBERGENSIS

l'Eueschié de Bamberg.

BAMBERGA, quasi Babæ mons, quæ fuit filia Othonis Saxonis : *Bamberg*, ad confluentias Mœni & Regnessi *Regnitz*, vel meliùs *Laurach*, & *Regnitz*, vnus ex 4. Imperij pagis, olimque carebat muro. Adiacet ei in monte vicino castrum *Aldenbourg*. Episcopus eius pendet à solo Pontifice, à Clemente II. qui huius vrbis fuerat Episcopus subductus à Moguntino.

Forcha, seu Forchena : *Forchaim*, ad confluentias Fl. *Vvisent*, & *Regnitz*, vbi castrum huius tractus propugnaculum.

Staffelstinum : *Staffelstein*, ad Mœnum.

Helfeldia : *Helfeld*, ad Fl. *Visent*.

Potestæmum : *Potestaim*, ad Fl. *Putlach*.

EPISCOPATVS HERBIPOLENSIS

HERBIPOLIS : *Virtzbourg*, Germanicè *Vvurtzbourg*, quæ vox *mustum* Germanis sonat; vrbs magna, & diues, vbi Episcopi castrum dictum *Marienperg*. Hic Dux Franconiæ, & ditissimus : habet enim annui reditus 300. millia Talertiorum.

Ochsenfurtum : *Ochsenfurt*, ad Mœnum, horreum Episcopale.

POLITANVS

Gemunda: *Gemud*, vbi Sala cadit in Mœnum.
Vffenhæmum: *Vffenhaim*.
Altmana: *Eltman*, ad Mœnum.
Carleſtadium: *Carlſtad*, ad Mœnum.
Vinshæmum: *Vinshaim*, ad Fl. *Aiſch*.
Nouoſtadium: *Neuuſtad*, ad prædictum Fl.
Kitzinga: *Kitzing*, ad Mœnum.
Volkachum: *Volkach*, ad eundem Fl.
Rottinga: *Rottingen*, ad Tubarum Fl. *le Tauber*.
Rottenburgum ad Tubarum, *Rottenburg ſur le Tauber*, ad diſcrimen alterius, à turrium & tegularum colore ſic dictum. Cella penaria Franconiæ habetur, éſtque vrbs Imperialis, & ſui iuris.

l'Eueſché de Virtzbourg

MARCHIONATVS ONOLDINVS, ſeu ONSPACHENSIS,

Onoldivm & Onſpachum, vel Anſpachum: *Onſpach*, aliter *Onolsbach*, ad Fl. cognominem, cum caſtro vbi Princeps commoratur, ex Domo Brandeburgicâ; habet aliquid in Burgrauiatu Nurenbergico, & Comitatu Hoënlonio, vnde eius ditio conflata.
Schuuaburgum: *Schuuabourg*, vrbecula mercibus inclyta ad Fluuiolum cognominem.
Guntelhuſa: *Guntelhauſen*, ad Fl. *Altmul*.
Rota: *Rot*, ad Fl. cognominem.

Marquizat d'Onſpach.

VERTHÆMENSIS COMITATVS

Verthæmum: *Verthaim*, vbi Fluuius Tubarus Mœno commiſcetur. Hæc ditio eſt Comitis *de Louueſtein*.
Procelda: *Procelden*, vrbs diues ad Mœnum.
Mergenthinum: *Mergenth*, vbi commoratur Magiſter Ordinis Teutonici, Imperij Princeps: cuius Equites Pruſſi, omnes Lutherani; Germani, Catholici omnes.

le Comté de Verthaim.

ERPACHENSIS COMIT.

Erpachum: *Erpach*, in Othonis Sylua *Ottenuald*, caſtrum vnde nomen accepit Regio ab Aquis, *Ach* enim ſonat Aquam.
Michelſtadium: *Michelſtad*, ad Mublingam Fluuium *Mubling*, in eâdem Othonis Syluâ.
Michelbachium: *Michelbach*.
Miltemberga: *Miltemberg*.

Comté d'Erpach.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CAPVT XV.

Bauaria & Tirolis.

BAVARIA, aliter dicta BOIOARIA, nomen accepit ab Auaris populis ferocibus, qui in eam irruperunt, aut à Gallis Boiis, qui ex Boiohæmiâ expulsi ad Danubium confederunt, aut certè ab vtrisque in vnam gentem coalescentibus. Germanicè dicitur *Bayerland*: tota frumenti ferax, vini non item, sed in eâ tantùm salis, vt vicinis etiam Prouinciis sufficiat. Princeps seu Dux Bauarus ditissimus ditiones suas prudentissimè & magnâ suauitate administrat; numquam illæ dirimuntur, sed totus Ducatus primogenito cedit, fratribus aliquid de hæreditate aspergitur, sic tamen vt à fratre tanquam domino pendeant. Superioribus annis cùm vidisset Lutheranos & Caluinistas Ecclesiarum bona sibi arrogare, obtinuit à Summo Pontifice, vt concessis iis quæ satis erant religiosis & Abbatibus reliquum seponeretur ad bellum cum Turcis & Hæreticis gerendum, multúmque in hanc causam pecuniæ accepit ab Episcopis & Abbatibus Herbipolim conuenientibus, vbi & sacri belli constitutus est Imperator; quæ causa dicitur Suecum in Germaniam attraxisse. Princeps hic verè pius, verè Catholicus, & cui res Christiana in Germaniâ plurimùm debet.

TIROLENSIS Archidux, Austriacæ familiæ in Germaniâ alterum caput, præter Comitatum Tirolensem iuris sibi aliquid arrogat in Episcopatus Brixinonensem, & Tridentinum, quorum tutelam & patronatum ab Imperatoribus accepisse dicitur. Hi tamen Episcopi duo Principes Imperij sunt, & Comitiis intersunt, & de suo Imperij necessitatibus subueniunt. Possidet etiam aliquid in ditione Grisonum, de quo antea diximus, sicut & in Sueuiâ, vt mox ostendemus. Tota hæc regio Catholica, & diligenter ab Archiduce & Episcopis prouisum, ne in eam Lutherani, & Caluinistæ irreperent. Indigenas alit fortes, & qui ab Hispanis in Italiam euocati nobis damni plurimum intulerunt.

§. 1. *Bauaria Cis-Danubiana*, la Bauiere au deçà du Danube.

Num. 1. *Bauaria Superior*, la haute Bauiere.

Monachivm : *Munchen*, & *Muniken*, & *Munik*, sic dicta, quia cùm condita ciuitas inuentum est caput Monachi, vel quia in ruderibus monasterij *Schefflan* fundata est, ad Fl. Isarum *Iser* vrbs lautissima, & cultissima, Collegio magnifico, palatio luparæo persimili, bibliothecâ librorum refertissimâ, hortisque peramœnis insignis, licèt loco sterili collocata sit.

Landsperga : *Landsperg*, ad Fluuium Lychum *Lech*, vrbs culta, & basilicâ recens conditâ nobilis.

Schongauia : *Schongau*, musicis instrumentis celebrata.

Straubinga : *Straubing*, ad Danubium.

Nouostadium : *Neustad*, ad eundem Fl.

Frideberga : *Fridberg*, inter Fluuios *Lech* & *Par*.

Raïna : *Raïn*, ad Fluuiolum *Arch*.

Æchia : *Aich*, ad Fl. *Par*.

Pruchia : *Pruch*, ad Fl. Amberem *Amber*.

Furstenfeldia : *Furstenfeld*, ad eundem Fluuium.

Vilhemum : *Vilheim*, ad Amberem antequam cadat in paludem *Ammerzée*.

Vitinga : *Viting*, ad lacum prædictum.

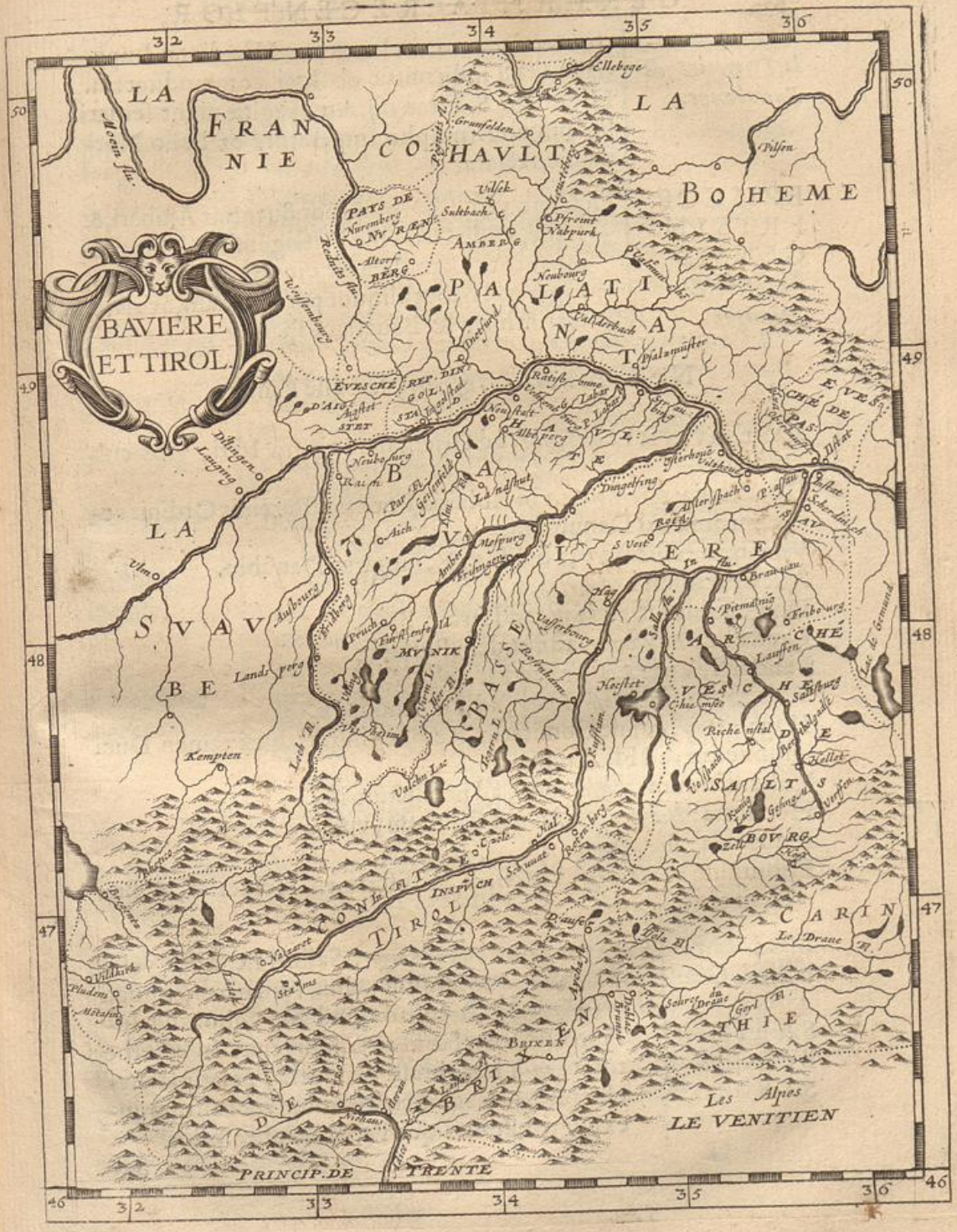
Gesenfeldia : *Geisenfeld*, ad Fl. *Ilm*.

Abensperga : *Abensperg*, ad Fl. *Abenst*.

Mespurgum : *Mespurg*, ad Fl. *Iser*.

DVCATVS NOVOBVRGENSIS *le Duché de Neubourg*.
- Novobvrgvm, seu Nouocomum : *Neubourg*, vbi Fl. Lichus cadit in Danubium, vrbs munitissima, cuius Dux potentissimus & Catholicus, Hæres Ducis Cliuensis.
- Lauginga : *Lauging*, de quâ in Sueuiâ.

TERRITORIVM RATISPONENSE
- Ratisbona : *Ratisbone*, Germanis *Regensburg*, & *Regenspurg*, olim Augusta Tiberia, vt quidam volunt, nunc à Fl. *Regen*, qui hîc Danubio permiscetur cognominata. Bauariæ aliàs primaria fuit, sed tandem se in libertatem asseruit Baua-

BAVIERE
ET TIROL
LA FRANNIE
LA BOHEME
PAYS DE Nuremberg
PALATINAT
BASSE
HAVLT
SVAVE
TIROL
LA CARINTHIE
Les Alpes
LE VENITIEN
PRINCIP. DE TRENTE
Ellebege
Pilsen
Kempten
Brixen
Inspruch
Salzburg
Augsburg
Ulm
Munich
Landshut
Ratisbonne
Neubourg
Amberg
Sulzbach
Pfrimt
Wahrburk
Altorf
Neuburg
Dillingen
Langreng
Aich
Messpurg
Erlingen
Vilsseck
Grunfelden
Pfreimbs
Rechbis flu.
Moein flu.
Isar fl.
Lech fl.
Inn fl.
Adige fl.
Drave fl.
Isola fl.
Gorl
Trente
Trento
Villach
Pludens
Mittersin
Valsuga
Botzen
Brunecken
Lienz
Sterzing
Hall
Zell
Bovrg
Lauffen
Friburg
Brassau
Hoffstet
Saltzburg
Pichelstal
Hellet
Vensen
Gastein
Tauren
Ens fl.
Traun fl.
Danube
Ratisbonne
Vilsshofen
Landshut
Dingolfing
Osterhofen
Vilshofen
Passau
Scherding
Braunau
Lac de Gmund
Lac de Zell
Lac de Wolfgang
Lac de Hallstat
Lac de Traun
Lac de Chiemsee
Lac de Waginsee
Lac de Staffelsee
Lac de Kochelsee
Lac de Wurmsee
Lac de Ammersee
Lac de Starenberg
Lac de Vatche
Lac de Constance
Lac de Garde
Lac de Como
Lac de Lugano
Lac de Maggiore
Lac de Guarda
Lac de Iseo
Lac de Sebin
Lac de Ledro
Lac de Molveno
Lac de Tenno
Lac de Cavedine
Lac de Caldonazzo
Lac de Levico
Lac de Lavarone
Lac de Terlago
Lac de Toblino
Lac de Santa Croce
Lac de Misurina
Lac de Dobbiaco
Lac de Braies
Lac de Carezza
Lac de Fedaia
Lac de Garda
Lac de Idro
Lac de Ledro
Lac de Molveno
Lac de Tenno
Lac de Cavedine
Lac de Caldonazzo
Lac de Levico
Lac de Lavarone
Lac de Terlago
Lac de Toblino
Lac de Santa Croce
Lac de Misurina
Lac de Dobbiaco
Lac de Braies
Lac de Carezza
Lac de Fedaia

le Territoire de Ratisbonne. ro nequicquam reclamante. Hîc dietæ Imperiales sæpè indicuntur ob loci commoditatem. Hîc etiam S. Dionysij Areopagitæ aiunt seruari lipsana ab Arnulpho Imperatore ex bello Normanico relata.

EPISCOP. FRISINGENSIS *l'Eueschè de Frisingen.* FRISINGA: *Frisingen*, ad confluentias Ambari, & Isaræ, vnde Otho ille Frisingensis celebratissimus: tota Catholica est, eius Episcopus inops, pagósque habet aliquot per Austriam, Stiriam, Carinthiam & Bauariam sparsos.

NVM. 2. *Bauaria Inferior*, la basse Bauiere.

LANDSHVTVM: *Landshut*, ad Orientalem ripam Isari, vrbs cultissima.

Osterhouia: *Osterhouen*, vbi Abbatia Præmonstratensis Ordinis celeberrima ad Danubium.

Vilshouia: *Vilshouen*, vbi Fl. *Vilz*, iungitur Danubio.

Allerspachium: *Allerspach.*

Dingelfinda: *Dingelfind*, ad Isarum Fl.

Landauia: *Landaun*, ad eundem Fluuium.

Fanum S. Viti: *S. Veit*, ad Fl. *Rott.*

Vasserburgum: *Vasserbourg*, ad Fl. Ænum *In.*

Haga: *Hag*, caput Comitatus, Reip. ad instar, quæ tamen Duci subiicitur; ad Fl. Ænum.

Rossenhemum: *Rossenheim*, ad prædictum Fl.

Hocstetia: *Hocstet*, ad lacum Chimum, vulgò *Chiemzée.*

Braunauia: *Braunaun.*

Friburgum: *Fribourg en Bauiere*, ad discrimen Heluetici, & Brisigauici.

ARCHIEPISCOP. SALISBVRGENSIS SALISBVRGA: *Salzbourg*, à Salinis sic dicta, vel à Fl. *Saltz*, quo alluitur: olim Iuuania dicta quasi *Helffenbourg*, à castro quod hîc collocasse Iulium Cæsarem fabulantur indigenæ. In eâ vrbe tumulus Theophrasti Paracelsi, palatium Archiepiscopi magnificentissimum; & castrum inexpugnabile vndique vallatum præcipitiis.

Sa-

Archeueſché de Salitzbourg.

Salinæ: *Reichenhall*, ad Fl. Salam *Saltz*, vbi Sal excoquitur, ex cuius portorio multum præſulis vectigalibus accedit.

Bertolſgada: *Bertolzgaden*, locus celebris tornofactis operibus, & ſale ſuo.

Ditmaninga: *Ditmaning*, ad Fl. *Saltz*.

Hellela: *Hellel*, ad prædictum Fl. vbi Sal conficitur.

Lauffa: *Lauffen*, ad eundem Fluuium.

EPISCOPATVS PATAVIENSIS & Paſſauienſis,

l'Eueſché de Paſſau.

PASSAVIVM, Patauium, & Batauium: *Paſſau*, ad confluentias Æni, Illi & Danubij, olim Batauorum, colonia perducta à Romanis: vrbs eſt parum munita, collibus circumquaque ipſi imminentibus.

Ænoſtadium: *Inſtad*, ab Æno Fl. nomen accepit, à quo tantùm dirimitur à Paſſauio, vrbs tota ferè lignea eſt.

Illoſtadium: *Ilzſtad*, ab Illo Fl. *Ilz*, nomen habet: in Illo fluuio oſtrea capiuntur in quibus Gemmæ: eáque quiſquis piſcatus erit ſine iuſſione Principis, illi oculi effodiuntur ex veteri conſuetudine.

Caſtrum ſuperius: *Ober-hansf*, vrbecula Catholica, in quâ Epiſcopus commoratur. Hic olim præſedit Laureaci, ſed eo deſtructo ab Auaris Paſſauium venit, quod ei dono datum à Thaſſilone.

Scherdinga: *Scherding*, vbi Ænus ponte iungitur cùm recepit Fl. *Rot*.

§. 2. *Bauaria Trans-Danubiana*, la Bauiere au delà du Danube.

PALATINATVS BAVARIÆ, ſeu NORT-

AMBERGA: *Amberg*, ad Fl. *Vils*, huius Palatinatus caput, quãquam non maxima. Hæc autem Regio habuit olim ſuos Duces atque Palatinos, poſtea occupata à Palatino Rheni, quo infeliciter expulſo, Duci Bauariæ cum Electoris titulo ceſſit.

Sutzbachia: *Sutzbach*, cum luculento caſtello ad Fluuiolum *Roſenbach*.

GAVIA
le Palatinat de Bauiere, ou le Nortgau.

Nouoburgum: *Neuuſtad*, aliter *Nieubourg*.
Valderbachium: *Valderbach*, ad Fl. *Regen*.
Caſtrum-Monaſterienſe: *Caſtel-Munſter*, Germanicè *Vvalt-munken*, vbi olim Principes degebãt.
Palatium-Monaſterienſe: *Pfaltz-Munſter*.
Viſſemburgũ: *Viſſembourg*, ad initia Fluuij *Regnitz*.

LANDGRAVIATVS LIECHTEMBERGENSIS
le Lantgrauiat de Liechtemberg.

Liechtemberga: *Liechtemberg*, vbi olim Lantgrauij degebant, ſed iam caſtrum incultius.
PEREMBA: *Pfreimbt*, ad confl. Fl. *Pfreimbt*, & *Nab*, in quâ magnam anni partem Lantgrauius commoratur.
Grunfelda: *Grunfelden*, vrbecula lepida, & aliquando Principis ſedes.

ADIECTA BOHÆMIÆ,
les dependances de Boheme.

EGRA, ſeu Oegra & Heba: *Eger*, vrbs libera & Imperialis ad Fl. cognominem, duplici muro cincta.
Elboga, ſeu Locta & Cubitus: *Elbogen*, quæ vox cubitum ſonat, quia in modum cubiti conformata eſt, oppidum & arx Slickiorum in Bohæmiâ eſt.
Nappurchum: *Nappurch*, ad Fl. *Nab*, in ditionem Bohæmicam tranſlata.

TERRIT. NVREMBERGENSE
le Territoire de Noremberg.

NVREMBERGA, vel Mons Noricus: *Noremberg*, vrbs maxima, & potentiſſima ad Fl. *Regnitz*, qui mediam alluit & mox cadit in *Rednitz*: hîc duæ nundinæ quotannis totâ Europâ famoſæ.
Altdorfia: *Altorff*, firmata caſtro, & Academiâ recèns à Norimbergenſibus excitata.

EPISCOP. EICHSTETENSIS
E. d'Eichſtet.

EICHSTETA: *Eichſtet*, ſeu *Aigſtet*, ciuitas Epiſcopalis ad Alemannum Fl. vulgò *Almud*: ſita eſt in regione perferaci.

TERRITOR. INGOLSTADIENSE
Pays d'Ingolſtad.

INGOLSTADIVM: *Ingolſtad*, ad Danubium, ab Anglo-Sueuis, ſeu Anglo-Saxonibus nomen habet; olim pagus, ſed à Ludouico Bauaro in vrbem conuerſus, vbi Academia perilluſtris, tota vrbs ampliſſima, & pulcherrima.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 3. *Comitatus Tirolensis*, le Comté de Tirol.

TIROLIVM *le Tirol*, aliter *Lynthal*, ab Æno Fl.

Ab indigenis *Etschelãd*, à Fluuio

Athesi quem vocant *Eſtſch.*

Ænipons: *Inſpruch*, in valle *In*, vulgò Inthal, vrbs luculenta ad Ænum Fl. vbi palatium nobile hortique peramœni.

Maranum: *Meron*, seu *Meran*, Italis *Marano.*

Terioli, seu Tiroli: *Tirol*, castrum munitissimum, vrbs tenuis, sed olim magni nominis ad Fl. Athesim *l'Adice*, in valle Venustâ, vulgò *Vinſtgou.*

Mulbachum: *Mulbach*, Archiducum Armamentarium, vbi plurima tormenta bellica, & copia ingens armorum ob ferri, æris, lignique copiam.

Zerla: *Czerle*, pagus vbi palatium Principis, & secessus peramœnus ob venationem Damarum.

Salinæ: *Hall.* ad Fl. *In*, cum castro vbi sal coquitur.

Landechia: *Landek.*

Casa noua: *Neuuhaus.*

Sterginga: *Stergingen*, ad Fl. *Vltz*, ad pedem montis *Benner*, iuxta quam argenti metallicæ. Hîc quoque fiunt gladiorum laminæ exquisitæ. Sita est in valle *Paſſerthal.*

Gossus: *Goſſo*, in monte *Brenner*, seu *Prenner.*

Rotenberga: *Rotenberg.*

Nazarethum: *Nazareth.*

Stamum: *Stams*, Monasterium Cistertiense ditissimum, vbi sepulchra Ducum Austriacorum.

BRIXIENSIS EPISC. *l'Eueſché de Brixen.*

Brixia, seu Brixino: *Brixen*, ad Fl. *Laiſik*, qui mox in Athesim cadit; Regio vini diues: ad vrbem quoque aquæ calidæ ad radices montis *Benner*: tota Regio est Episcopi sub tutelâ Comitis Tirolensis.

Ernoburgum: *Ernebourg*, in monte situm oppidulum, ad cuius radices confluunt Fl. *Ern*, & *Laiſck*, locus natura permunitus.

Branichum: *Brunck*, seu *Branik*, Episcopi munitio firmissima.

Dauferia: *Daufers.*

DVCATVS, seu PRINCIPATVS TRIDENTINVS iuris Episcopalis sub tutelâ Comitum, de quo in Italiâ.

ADIECTA TIROLII *les Annexes du Tirol.*

- COMIT. BRIGANTINVS *le Comté de Bregens.*
  - Brigantium: *Bregens*, seu *Bregnis*, ad Fluuium cognominem in valle peramœna; in eâ vrbe visuntur multa vestigia antiquitatis.
- VALGOVIA *le Valgou.*
  - Pludentium: *Pludentz*, caput huius regionis quæ in multas valles dirimitur, collocatum est ad Fl. *Ill.*
  - Sonneberga: *Sonneberg*, caput Comitatus.
- NEBLIGOVIA *le Nebligou.*
  - Feldkirkia: *Feldkirk*, seu *Veldkirk*, ad Fluuium *Ill*, vrbs cultissima in valle quæ olim Drusiana dicebatur: paruit aliàs Comitibus *de Montfort*, sed demum Comitatus ille venditus Austriaco est.

CAPVT XVI.

Austriacæ Regiones, les pays Hereditaires.

FAMILIA Austriaca (vt fabulas præscindamus) splendorem trahit & originem à Comitibus Habspurgensibus, & potissimùm à Rodolpho primo Imperatore, cui sicut & familiæ suæ Imperium pietas in Deum peperisse dicitur. Inuenerat in familia sua Comitatus Brigantinum, & Alsatiæ, atque aliquid in Heluetiâ, sed exinde maiori cum impetu Domus illa amplificari cœpit. Nam is filium suum Albertum primum cognomento Victorem Austriæ, & Stiriæ creauit, pulsis exinde Bohæmis. Eidem Alberto vxor Elizabetha Comitatus Tirolensem, & Goritiensem attulit, cum Ducatibus Carinthiæ, & Carniolæ. Albertus II. per vxorem Comitatum Ferretensem habuit. Leopoldus primus in Foroiulio, & Istria bello aliquid occupauit. Albertus V. per vxorem suam Elizabetham Marchionatum Morauiæ, & regna Hungariæ, & Bohæmiæ in familiam suam transtulit. Fridericus III. dictus est primus Archidux Austriæ. Eius filius Maximilianus I. Imperator per vxorem suam Mariam Caroli Burgundi ditiones obtinuit. Ex eo natus est Philippus I. cui Hispania per vxorem Ioannam obuenit.

PALATI-
NAT DE
BAVIE-
le Danube
DVCHÉ
DE
BAVIERE
SALTZ
BOVRG
BOHEME
MORAVIE
PASSAV
AVS
HAVLE
STRIE
HON-
GRIE
CARIN
THIE
FRIOVL
BASSE
DI
MARK
CROATIE
IMPERIALE
ESCLAVONIE
LE
DALMA-
TIE
GOLPHE
VENISE
LE VENITIEN
DE
L'AVSTRICHE
et ſes dependances.

hæc enim erat filia Ferdinandi Aragoniæ Regis, & Elizabethæ in Caſtellâ Reginæ. Ex Philippo nati Carolus V. & Ferdinandus primus Imperator. Inter quorũ poſteros familia Auſtriaca in Germanicam, & Hiſpanicam diuiſa eſt: illa in Grecienſem, ſeu Auſtriacam & Tirolenſem. Cæterùm ex regionibus ſuis Archidux colligit fermè viginti librarum milliones; indidem centum peditum millia, equitum triginta ſcribere poteſt. Duas habent ſupremas curias Archiduces, Viennenſem pro Auſtriacis regionibus, & Ænipontinam pro Tirolio & Sueuicis regionibus.

§. 1. *Auſtria*, l'Auſtriche, *Germanicè* Oſterreich, *quæ vox Regnum Orientale ſonat, vt* VVeſtereich *Occidentale.*

INFE-
RIOR

VIENNA: *Vienne*, olim Vindebona potiùs quàm Iuliobona, totius Germaniæ munitiſſima, & Solymani olim victoriarum meta, Imperialis, & Epiſcopalis ciuitas ad Fl. *Vienn*, qui hîc cadit in Danubium, vnde vrbi nomen. Hinc armatæ lintres Danubium tutum ſeruant, multúmque rebus Auſtriacis proſunt.

Lintium: *Lintz*, cum eximio caſtro, Keppleri Aſtrologi ſedes. Infra hanc vortex Danubij terribilis vulgò *Seuruſſel*, noſtrâ linguâ *Groüin de pourceau.*

Gemunda: *Gemund*, aut *Gmind*, ad lacum cognominem, vnde Drauus *le Drauu*, erumpit. Vrbs minuta, ſed locuples ob vicinos fontes ſalſos, ex quibus ſal excoquitur.

Enſia: *Ens*, ad Fl. cognominem.

Laureacum: *Lorch*, vrbecula perantiqua, & Rom. Imperatorum olim ſedes.

la haute Auſtriche ou au deçà

Hæmburgum: *Haimburg*, ad Danubium extrema verſus Hungariam.

Nouoſtadium: *Neuuſtad*, Epiſcopalis munitiſſima triplici foſſa, & caſtro, vbi natus Maximilianus auus Caroli V.

Fanum S. Hippolyti: *S. Hippolyte*, vulgò *Sanpolten.*

Melka, ſeu Medelicum: *Melk*, vrbs egregiè munita, & fruſtrà ſæpe tentata.

Stira: *Steyr*, ad Fl. cognominem.

du Danube.
- Velsia: *Velz*, olim Valeria Romana ad Drauum.
- Lambakum: *Lambak*, ad eundem Fl.
- Vædhouia: *Vaidhouen*, ad Fl. *Ipf.*
- Purbachum: *Peurbach.*
- Rotomantium: *Rotnmans*, in montis crepidine arx.
- Bada: *Baden*, Auſtriæ cognominata.
- Ipſia: *Ipf*, à Fl. cognomine nomen accepit.

INFERIOR
- Chrembsa, ſeu Chrembsia: *Chrems*, ſita ad Fl. *Krens* Maiorem, antequam Danubio permiſceatur.
- Grima: *Greim*, ad Danubium, infra quam vortex circumagitur nauigiis periculoſiſſimus.
- Freueſtadium: *Freiſtat*, aliter *Freueſtat.*
- Horna: *Horn*, conuentu Lutheranorum celebrata cùm de propagandâ Hæreſi cogitabant.

la baſſe Auſtriche, ou au delà du Danube.
- Egenburgum: *Egembourg.*
- Theba: *Theben*, caſtrum munitiſſimum contra Hungaros ad Fl. *Moldaue.*
- Volgerdorffia: *Volgerdorff.*
- Garſia: *Gars.*
- Mons Ceſius: *le Mont de Calenberg*, longiſſimus & excurrens à Danubio per varias flexiones vſque ad Sauum.

§. 2. *Stiria* la Stirie. *Dicitur hæc Regio indigenis* Styrmark, *à Tauricis populis antiquis dicta*, Styr *enim Germanicè Taurum ſonat. Huius regionis incolis colla tument ob aquas.*

VRBES AD FLVV.
- Greca: *Gratz*, aliter *Gretz*, cultiſſima ciuitas Archiducum ſedes. Vnde nomen tulit diu Ferdinandus II. Imperator.
- Pons Muri: *Pruch-der-Muer.*
- Lauba: *Lauben*, ſeu *Sauben*, caput Comitatus.

MVRVM
- Cappenberga: *Cappenberg*, vbi *Hierſperch*, Muro Fl. iungitur.
- Veyterfeldia: *Veyterfeld.*
- Muriana: *Muroela.*

ſur le Muer.
- Rachelpurgum: *Rachelbourg*, arx munitiſſima, contrà Turcas Caniſiam occupantes.
- Lutenberga: *Lutenberg*, cuius vina laudantur Peloponneſiis ſimilia, *la Maluoiſie.*
- Murechum: *Murek.*

VRBES AD DRAVVM *ſur le Drauc.*
- Pettauium: *Pettauu.*
- Markpurga: *Markpurg.*
- Varadinum, ſeu Variana caſtra: *Varaſdin*, ſeu *Varaſin*, ad Danubij alueum Meridionalem.
- Glachonia: *Glakon*, ſeu *Glakonthurn.*

ALIÆ VRBES minoribus Fluuiis adiacentes.
- Fridauia: *Fridauu*, non procul à Drauo.
- Vianna: *Vianne*, aliter *Voitzberg*, ad confluentias *Gradeſ* & *Kainach.*
- Schamburgum: *Schamberg.*
- Hartperga: *Hartperg*, ad Fl. *Viſtritz.*
- Verauia: *Verauu*, ad prædictum amnem.
- Furſtenfeldia: *Furſtenfeld*, ad confluentias *Lanſnitz* & *Viſtritz.*

MONTES.
- Mons Geſagus: *Mont Schockel.*
- Præcipitium Diaboli: *Tuffelſteig*, de quo multa fabulosè iactantur ab indigenis.
- Mons Claudius: *le Mont de Dracimberg*, vltra Drauum.

COM. CILLIENSIS *le Comté de Cilly.*
- CILLIVM: *Cilly*, aut *Cylley*, Comitatus caput, qui variis regionibus accenſetur, ſed ad Stiriam pertinet. Vrbs hæc ſita ad Fl. *Saan*, vnde valli nomen *Saanthal.*
- Raïna: *Rain*, ad Fl. Sauum vrbecula in opimo ſolo collocata.
- Saxenfeldia: *Saxenfeld.*
- Keiſerſberga, ſeu Cæſaris Burgus: *Keiſersberg.*

§. 3. *Carinthia*, la Carinthie, *Aimoino prouincia Carantanorum, Germanis* Karnten, *à Carnis populis qui hanc cum Carniola occupauerunt.*

SVPERIOR
- FANVM S. VITI: *S. Veit*, caput totius Regionis ad confluentias Fl. *Vvilicz* & *Glan.* Ad illam vrbem Dux olim in habitu Ruſtici primùm venire cogebatur,

tur, & in lapide ſtare vnde pecuniam ſpargebat, mox in vicinam ædem Sanctæ Mariæ veſtem ponebat, & Ducalem induebat, hánque conſuetudinem Fridericus II. Imp. non ſeruauit, ſed literas dare coactus eſt, quibus factum ſuum nihil derogare conſuetudini aſſerebat.

la haute ou l'Occidentale, indigenis *Oberkarnten*

Villachum: *Villak*, ad Fl. cognominem, vbi Bambergenſis Epiſcopus Gubernatorem habet in caſtro; ibidem eius palatium viſitur.

Clagenfurtum: *Clagenfurt*, olim Claudia, vrbecula Epiſcopi Bambergenſis.

Vertia: *Vert*, vnde lacui nomen *Vertzée*.

Gurkium: *Gurk* } ad Flu. *Gurk*, qui mox cadit in
Straſpurgum: *Straſpurg* } Olkzam.

Friſachum: *Frieſach*.

Gemunda: *Gmind*.

Milſtadium: *Mildſtad* ad lacum cognominem, quem efficit Fluuius *Roſpach*.

Spitallium, vel Spitellum: *Spitall*, vel *Spitell*, vbi Iſara Fl. *Iſer* Drauo permiſcetur.

Ottemburgum: *Ottenbourg*, è regione *Spitall*, in altera Draui ripa, inde Comitatui nomen.

Pons Fellæ aliter Ponteba Imperialis, ad diſcrimen Venetæ. Duæ vrbeculæ fluuio Fellâ ſeparatæ: *Pontafella*, & *Ponteba*.

la baſſe, ou l'Orientale, indigenis INFERIOR

Volkmartia: *Volkmart*, ad Drauum Fl.

Murauia: *Murau*, ad Fl. Murum.

Nouomarchia: *Neuumarch*.

Iudemburgum: *Iudembourg*, ad Fl. Murum.

Fanum S. Lamberti: *S. Lamperg*, inter montes ſitum.

Fanum S. Leonardi: *S. Leonard*, vbi confluunt *Veiſtritz* & *Lauand*.

Veſperga: *Veſperg*.

Fanum S. Andreæ: *S. André*, ad Fl. *Lauand*.

Lauantmonda, ſeu oſtium Mondæ: *Lauantmond*.

Drauoburgum: *Drabourg*.

Pleburgum: *Pleibourg*, ad Fluuiolum *Feiſtritz*.

Vnder-karnten.

Iaunſlayna: *Iaunſtain*, in monte ſita.
Golbergici montes: *Montz Golberg*, dicti aurei & argentei, ex quibus fluunt aquæ morbis ſalutares.

§. 4. *Carniola*, la Carniole, *Germanicè* Krain.

SVPERIOR aliter Septentrionalis, & HVMIDA, *la haute Carniole*, indigenis *Ober-Krain.*

LABACHVM: *Laubach*, ſeu *Labach*, Italis *Labato*, Sclauis *Labiana*, ad Fl. cognominem.
Carnioburgum: *Crainbourg*, vbi Fluuius *Kraneker* in Sauum cadit.
Monſpurchum: *Monſpurch*, aliter *Menſpurg*, ad Fl. *Streez.*
Igga: *Igg*, ad Fl. cognominem.
Billigrecia: *Billigratz*, ad Fl. *Billi.*
Franica: *Franicz*, ad Fl. cognominem.
Staïna: *Stain*, ad Fl. *Strêez*, in Carinthiæ limite.

INFERIOR *la baſſe Carniole*, Germanicè *Vnder-Krain.*

Ea Regio vocatur à quibuſdam Karſtia: ab aliis tamen Karſtia nominatur ille tractus qui iacet inter montes editos quos vocant *Czalin*, ad mare Hadriaticum, & fluuium *Lizonſo.*
Laſium: *Laas*, caput etiam regiunculæ, vulgò *Kaczeole*, ad radices montium ſita.
Lugea, ſeu Circonicenſis lacus: *Czirknick*, ſeu *Cirknitz*, & ei lacus cognominis, palus Lugeæ, quæ vndique montibus, & ſyluis circumuallatur, de quâ in admirandis ad finem huius libri agetur.
Ieſſera: *Ieſſer*, minuta vrbecula ad eundem lacum.
Geminda: *Gmind*, ad Fl. *Chubel.*
Idna: *Idnitz*, ad Fl. cognominem.

§. 5. *Vinidorum Marchia*, la Marche des Vindes, *Germanicè* VVindiſmark.

METVLVM, ſeu Metelinga: *Metling*, ad Fl. Colapim *Kulp*, à Turcis ſeculo ſuperiore capta, & Turcico more direpta.
Caroloſtadium: *Karlſtad*, aliter *Carolounitz*, vrbs & arx firmiſſima

ad confluentias *Kulp*, & *Meresuize*. Vulgò ad Croatiam reuocari solet, quia hîc Præfectus Croatiæ commoratur, sed reuera huius regionis est, à Carolo Austriaco condita, vt esset ab hac parte contra Turcas propugnaculum, in eâ Vskoki degunt Turcarum hostes infensissimi.

Seissemburgum: *Seissembourg*, ad Fl. *Gruck*.

Rudoluertia: *Rudolfswert*, quasi peninsula Rodolphi.

Landstrasia: *Landstrais*, ad Fl. *Gruch*.

Vergelia: *Vergel*, ad prædictum amnem.

Gurckfeldia, seu Gruchi confluentiæ: *Gruckfel*, vbi Gruchus cadit in Sauum.

§. 6. *Reliquæ regiones iuris Austriaci.*

COMITATVS TIROLENSIS { De quo suprà egimus ad tabulam Bauariæ.

HVNGARIÆ REGNVM { De quo pluribus agetur in Illyrico.

BOHÆMIÆ REGNVM { Quo continetur Bohæmia, Lusatia, Morauia, Silesia, de quibus cap. sequenti.

REGIONES AVSTRIACÆ

- In Elsatia ante hæc bella.
  - Svngovia penè tota vbi Comitatus Ferretensis, nunc Francici iuris.
  - Brisgovia: *le Brisgæu*, iam à Francis capta magna ex parte.
- In Helvetia
  - Patronatus
    - Episcopi Constantiensis Cellæ Ratolfi *de Ratoffzell*.
- In Svevia.
  - IV. Vrbes Syluanæ, *les 4. villes Forestieres:*
  - Marchionatus Burgauiensis, *le Burgau en Algou.*
  - Comitatus Hohenbergensis: *d'Hohenberg.*
  - Lantgrauiatus Nellemburgensis: *Nellembourg.*
- In Grisonibvs.
  - Dominivm Fræbergense: *de Freuenberg.*
  - Valles *de Muntafun*, & *Klosterstal.*
  - Pretigovia: *le Pretigou.*
- In Croatia, *en Croacie.*
  - Pars dicta Imperialis, sicut & pars Morlachiæ, de quibus in Illyrico.

PER-
- In Sclavonia, *en Esclauonie, ou Vvindischand.* — Pars dicta Imperialis, de quâ ibidem.
- In Istria
  - Tergeste: *Trieste*, vrbs ad mare.
  - Pedena: *Pedena*, cuius vina celebrantur.
  - Fanum S. Ioannis: *S. Iuan de Duino*, Comitum *de la Tour*, qui tamen vassali sunt Tirolensium.
  - Pucinum: *Pisino*, vnde vinum Liuiæ Augustæ.
  - Cosliacum: *Cosliaco*.
  - Lupoglanum: *Lupoglano*.

MIXTÆ.
- In Forojulio
  - Renzanum: *Renzano*, ad Fl. Virpachum, *Vrpao*.
  - Dorum: *Doremberg*, seu *Dornberg*.
  - Vipaum: *Vipao*, ad Fl. cognominem.
  - Fanum S. Archangeli: *S. Anzolo*, seu *S. Archangelo*.
  - Coma: *Comen*.
- au Frioul.
  - Comit. — Goritia, olim Iulium Carnicum: *Goritz*, seu *Gortz*.
  - Gortiensis — Gradiscia: *Gradiscie*, arx munitissima, & totius regionis tutela ad Fl. *Lisonzo*.

CAPVT XVII.

Magnum Regnum Bohæmiæ.

AGGREDIMVR Germaniæ partẽ, magnum olim Hæresẽum Seminarium, & vnde magna labes in vicinas Prouincias, cruentissima plerumque bella in circumpositos populos sparsa sunt. Hinc enim Hussitæ, hinc Taboritæ, hinc Zisca ille Catholicorum terror, & qui ad eum continuandum pellem suam pro timpano satis esse putauit. Dicta est Bohæmia à Boiis Gallis qui eam olim occuparunt, vt suprà monuimus in antiquâ Germaniâ. Frossardus dum loquitur de huius Rege cæso in pugnâ Cressiacâ vocat *Behaigne*, nos antiquæ voci magis congruè *la Boheme*, indigenæ *Czeska-zeme* à Czecho quodam Principe. Regio tota hæc se-

ROYAULME DE BOHEME.
LA SAXE ELECTORALE.
BRAN-DE-BOURG.
PARTIE DE POLOGNE.
LA MISNIE.
VOITLANT.
PALATINAT DE BAUIERE.
EUESCHE DE PASSAU.
AUSTRICHE.
HONGRIE.
LUSACE HAUTE
SILESIE
BOHEME
MORAUIE
PRAGUE.
BRESLAU
Vittenberg.
Torgau.
Dresde.
Cotbus.
Crossen.
Glogau.
Lignitz.
Zittau.
Oppelen.
Ratibor.
Krakau.
Cracau.
Olmutz.
Pilsen.
Egra.
Budueis.
Crumlau.
Teschen.
Brin.

raciſſima, in eáque nihil ad vitam deeſt præter Sal ex Bauariâ huc conuehendum. Viri omnes pugnaces ſunt, & hîc olim etiam virgines militabant. In Auſtriacam Domum hoc tandem regnum deuolutum eſt, contranitente fruſtra Principe Palatino, qui omni ditione ſuâ ſpoliatus eſt, cùm tantùm ad Pragam ſemel victus eſſet. Porrò hoc regnum conficitur ex Bohæmiâ, Morauia, Sileſia, Luſatia.

MORAVIA à Morauo Fluuio nomen habet, Germanicè *Marhe*, quod etiam regioni nomen. Fuit olim Regnum ac ſatis florens ſub Imperio Conſtãtinopolitano; ſed Imperio per Carolum magnum in Occidente reparato ſenſim defecit, & variante fortuna mox Polonis, mox Hungaris, mox Bohæmis ceſſit, in quorum ditione tandem remanſit. Regio feraciſſima, in quam olim graſſata eſt Huſſitarum hæreſis, & deinde Hæreſeos fæces omnes confluxerunt; ſed ab annis aliquot reſpirare cœpit: iam paret Auſtriaco.

SILESIA nomen accepiſſe dicitur ab Elyſiis populis qui pars erant Lygiorum vt ſuprà monuimus. Hinc Equites fortiſſimi, Ottomanorum infenſiſſimi hoſtes. Olim ea regio Polonici iuris fuit, ſed cùm indigenæ ſe ſpretos putarent, ſponte ad Bohæmos ante trecentos annos defecerunt. Nunc Auſtrium Dominũ agnoſcunt.

LVSATIA ita dicta eſt à ſaltibus quos Slaui vocant *Luzi*, eſt autem hæc regio Bilinguis, hîc Slauicè quidam, hîc Teutonicè loquuntur: dicitur aliter Marchia Orientalis, quia olim Marchionis Miſniæ fuit, ſed à Bohæmis vi occupata eſt: attamen ab anno 1623. Saxoni ab Imperatore reddita eſt, ob rem benè nauatam in bello Bohæmico.

§. 1. *Bohæmia, ſeu Boiohæmia*, la Prouince de Boheme, *Bohæmicè* Czeska-Zem.

NVM. 1. *Iuriſdictiones Prouinciales, ſeu Regiæ, vulgò* Kraiſſ.

PRAGENSIS *de Prague*, Pragens-ko.

PRAGA: *Prague*, ad Fl. Vultanam, ſeu Muldauiã, *la Mulde*, vrbs ampliſſima, ſeu potiùs triplex, antiqua, noua, & parua: dicta eſſe perhibetur à voce Sclauica *Prah*, quæ *limitem* ſonat, de quâ multæ fabellæ circumferuntur.

CAVRZIMENSIS

de Kaurzim, Kaurzisko.

CAVRZIMA: *Kaurzim*, sic dicta quia fumo eius conditor signum aliquando dedit.

Colina, seu Colonia Bohæmica à *Coli*, seu sudibus dicta, & per ludibrium Iudæorum nidus.

Broda Bohæmica: *le gué des Bohemiens*, vulgò *Drithsheonbrod*, à vado cruentato in pugna ciuili.

HRADECIENSIS

de Hradetz, Hradesko.

HRADECIVM Reginæ: *Hradetz*, Germanis *Gretz*, ad confluentias Albis & Aquilæ, seu Vorlices *Vorlitz*, dotalis Reginæ est: à *muniendo* nomen accepit.

Iaromierza: *Iaromierz*, vbi Albis Vpam fluuiolum haurit, à Iaromiro Principe.

Bydzouium: *Bydchoffa*, à Byzo conditore.

Duurum, seu Curia Reginæ, *Duuro*: sic dicta quia hîc Reginæ conuentus suos agebant.

CHRVDIMENSIS

de Chrudim, Chrudimsko.

CHRVDIMA: *Chrudim*, à Chrudo conditore, aliter *Alta-Myta*, à syluâ candidâ: *Policzkam* denique à tendiculis vocatam nonnulli scribunt.

Mons Cunaci: *Kunetieska*, propugnaculum munitum.

Brundisium, seu Brundusium & Brandeisum: *Brandeis*, ad Fl. Vorlicem.

Pardubica arx: *Pardibik*, cum splendido egregiéque munito oppido, vnde commune prouerbium, splendet instar Pardubicij.

CZASLAVIENSIS

de Czaslauu, Czaslausko.

CZASLAVIA: *Czaslauu*, à Czaslauo conditore contra Morauorum excursiones excitata, in quâ sepultus Dux Hussitarum Zisca.

Cutna: *Kutnahora*, seu *Hora*, Germanis *Cuttemberg*, prima post Pragam vrbs Bohæmiæ, à *Fodinis Scalptis* nomen accepit, Academia illustris.

Broda Teutonica: *Gué des Allemans*, vulgò *Niemetzk-Brod*, ad Fl. Sarzauam à prædonibus Teutonicis nomen habet.

BRECHY-

BVDIEGOVICIVM: *Budueis*, aliter Budiegouicæ, egregiè munita ad Vultauam Fl. vrbs admodum Catholica.

NIENSIS
de Brechyn.
Brechynsko.

Taborum : *Thabor*, seu vt scribunt eius ciues *Hradsstie Hori Tabor*, hoc est castrum montis Tabor, ab Hussi discipulis castrum conditum, bellis Bohæmicis celeberrima vrbs, maximè ob Ioan. Ziscam, aliter de *Trosnoun*, ad Fl. *Lutzuice* auriferum.

Tyna : *Dein*, seu *Thein*, ad Fl. Vltauam.

Rosenberga : *Rosenberg*, vnde familia potentissima.

Henrici Hradecium : *Hradretz Henry*, seu Noua Domus, vrbs ampla, cum Collegio Soc. nostræ.

Bechynia : *Bechyn*, arx munitissima à primis olim regibus condita, bello Taboritano nota, nomen dedit regioni.

VLTAVIENSIS
de Vltauu, Wltauusko.

Sedessæ : *Sedlezan*, primarium oppidum huius tractus, non tamen regia vrbs.

Neueclouum : *Neuuecklouu*, quod communi parœmia etiam Dæmoni exosum dicitur ; de quo multa fabulosè indigenæ narrant.

PODEBRODCENSIS
de Podebrod, Podbrosko.

Beravna : *Beraun* Bohæmis, Germanis *Berne*, ad Fl. Misam, sic dicta à latronibus hîc insidentibus, antea *Slauuossoun*.

Carlostena : *Karlstein*, arx inexpugnabilis à Carolo Cæsare condita, & dicta anno 1348. vbi Corona, & ornamenta Regni nunc seruantur.

PRACHENSIS
de Prachen, Prakensko.

Piseca : *Pisck*, ad Vatauam Fl. *le Votaue*, malè à Bucquouio nostro seculo accepta.

Suffice, seu Suticium : *Susstk*, à purgatoribus auri nomen habuit.

Vodnana : *Vodnani*, Germanicè *Budna*, ad Fl. Blauicem.

PILSNENSIS
de Pilsen, Pilsensko.

Pilsna : *Pilsen*, vrbs lauta Hussitarum bello clarissima.

Clatouia, vel Glatouia : *Glatauu*.

Tusta : *Tauss* Germanicè, *Domazlice* Bohæmis, ab Othone condita in syluâ versus Bauariam.

Argentina Bohæmica : *Meiss* Germanis, Bohæmis *Strzibro*.

LV-

LVCENSIS, VEL ZATECENSIS
de Zatek, Ziateksko.

- ZATECIVM, seu Lucum: *Zatek*, Germanicè *Satz*, ad Fl. Egrum, vel Oegrum, vulgò *Ohrzes*.
- Mosta, seu Pons, Germanicè *Bruchs*, seu *Bryk*, Hungaricè *Most*, ad Fl. Bilinam.
- Launa: *Launy*, ad Fl. Oegrum à latronibus dicta ex pago vrbs.
- Cadana: *Cadan*, cuius ceruisia laudatur.
- Catharinæ mons: *Catharinaberg*.

RACOVNICENSIS
de Racoun, Racouuisko.

- RACOVNICVM, seu Racona: *Racoun*, seu *Racounik*, nomen habet à Cancro *Rak*, eius insigni.
- Krzinodadum, Germanis *Burg-leysa*, carcer virorum magnorum, vbi & Regia suppellex asseruatur, infra arcem oppidum Strassecium *Strassek*.

SLANENSIS
de Schan, Schansko.

- SLANA: *Schlan*, ob fontem salsum Bohæmicè *Schlanei-Vrch*, hoc est mons salis, quia ex eo monte fons salsus erumpit.
- Veluarium, seu Veluaræ: *Vveluary*.
- Specula mons: *Zrzit*, in cuius vertice ædicula S. Georgij, vbi prima regni comitia celebrata sunt.

LITOMIERZICENSIS
de Leutzmeritz, Litomierzisko.

- LITOMIERZICÆ: *Leutzmeritz*, seu *Leitomeritz* Germanis, Hungaris *Litomierz* à Litomiero conditore: huius vina celebrantur.
- Vsta: *Austig*, Germanis *Aussy*, vel *Vssy*, ad Albim pugna inter Germanos, & Bohæmos inclyta.
- Melnikum: *Melnik*, arduo in colle sita ad Albim.

BOLESLAVIENSIS
de Boleslau, Bolesslauuisko.

- NYMBVRGVM: *Nymbourg*, antea *Suini-broda* dicta, ad Albis, & Merlinæ confluentias.
- Boleslauia vetus: *Boleslau*, ad Albim in vmbilico Bohæmiæ, à Boleslao Sæuo exornata.
- Boleslauia noua in colle *Hrobka*, à Boleslao Leni, vel Pio condita ad Giseram Fl.
- Montes Gigantum: *Rzbenzal*, sic dicti, quia per Cacodæmones infestantur, aliter Niuosi nominantur.

NVM. 2. *Iurisdictiones Limitaneæ.*

COMITATVS GLADSCANVS *Comté de Glatz*, Clatzko. — GLACIVM: *Glatz*, seu *Cladsco*, à trabe nomen accepit, quia hîc trabes deponebantur. In colle habet arcem, & hãc Fl. Nyssa irrigat: modò Bohæmici, modò Polonici iuris.

HEBANA Prouincia, seu OEGRANA, *Territoire d'Eger*, Hebsko. — OEGRA: *Eger*, in regione fœcundissimâ vbi horti peramœni ad Fl. cognominem: hîc Comitia sæpe celebrata sunt.

LOCTENSIS TRACTVS *Territoire d'Elbogen*, Loketsko. — LOCTA, seu Cubitus *Loket* Bohæmicè, *Elbogen* Germanicè, cum arce in colle, planè inexpugnabilis, montibus vndique vallata, ad Fl. *Eger*.

Thermæ Carolinæ: *Vvary*, vbi aquæ vehementer calidæ, & salutares. Hic tractus ex Palatinatu Bauariæ decerptus est.

§. 2. *Silesia* la Silesie, *Germanicè* Schlesien.

NVM. 1. *Inferior diuisa in octo Ducatus, & tres Comitatus.*

DVCATVS GROSSENSIS — Crossa: *Crossen*, vbi Fl. *Bober* cadit in Oderam: *Oder* autem Sclauicè est Fiber *vn Castor*, qui in hoc Fluuio capitur: oppignerata est Brandeburgico, neque redempta ad hoc vsque tempus.

DVCATVS GLOGOVIENSIS in 7. circu- — Glogauia maior: *Gros-Glogau*, hoc est *le grand Glogauu*, sita est ad Fl. Viadrum *l'Oder*, & eius partem sibi Polonus vendicat.

Gurauia: *Gurauu*, in regione admodum riguâ collocata.

Bolkouitia: *Bolkouitz*, in montanis sita.

Sprottauia: *Sprottau*, vbi metallicæ ferri nobiles ad Fl. Sprotam, *Sprota*.

Fristadiũ, seu Eleutheropolis nomen habet à liberis cãpis & patẽtibus: *Fristad*, ad eã Sal effoditur ad Fl. *Siger*.

Ios, & Dominium.
- Grunberga: *Grunberg*, inter montes iacet.
- Schuuibusina: *Suuibußin*, ad Fl. Obram *Bolen*, seu *Faul.*
- Dominivm Bevthense: Beutha: *Beuthen*, ad Fl. Oderam.

Dvc. Saganensis
- Saganum: *Sagan*, ad Fl. *Queiss*, vbi miscetur cum *Bober*.

Dvc. Lignitiensis
- Lignicia: *Lignitz*, ad confluentias Katzbachi, & Deichzæ.
- Lubena: *Luben*, ad Fl. *Kaltebrach*.

Dvcat. Iavrauiensis
- Iaurauia: *Iauer*, cum castro vbi commoratur Præfectus qui hunc & Suuidiuiensem Ducatum administrat.

Dvc. Volauiensis
- Volauia: *Volauu*.
- Leubusium: *Leubus*, ad Oderam Fluuium.

Dvc. Olsnensis
- Olsna: *Olse*.
- Villa Bernardi: *Bernstad*, ad Fl. *Veide*.

Dvca. Vratislauiensis, in 3. Diœceses & Iurisdictionem.
- Dioecesis Neoforensis: Neoforum: *Neumark*, in loco valde amœno collocatum.
- Dioec. Vratislauiensis: Vratislavia: *Breslauu*, totius Silesiæ Metropolis ad Fl. Oderam vbi Olauam recipit; castrum habet dictum *Keisersfort*, & in eâ Prouinciæ Comitia celebrantur.
- Dioec. Namslauiensis: Namslauia: *Namslau*, in Insula Fl. Vidæ.
- Districtvs Cantiensis: Cantia: *Kanth*, ad Fl. *Polsnitz*.

Comitatvs Trachembergensis
- Trachemberga: *Trachemberg*, ad Fluuiolum *Bartsch*.

Comitatvs Militschensis
- Militscha: *Militsch*, ad Fluuiolum *Bartsch*.

Comitatvs Vartembergensis
- Vartemberga: *Vartemberg*, ad Fluuium Veidam.

NVM. 2. *Superior in nouem Ducatus & Comitatum vnum.*

DVCATVS SVVIDNIENSIS { Suuidnia: *Schweidnitz*, ad Fluuium *Veistritz*.

DVC. BREGENSIS { Brega: *Brieg*, ad Oderam.

DVC. MVNSTERBERGENSIS { Munsterberga: *Munsterberg*, ad Fluuiolum Olam.

DVCAT. GROTKAVIENSIS { Grotkauia: *Grotkau*. Nissa: *Neisse*, ad confluentias Bielæ, & Nissæ, Episcopi Vratislauiensis vrbecula.

DVC. CARNOVIENSIS { Carnouia olim, postea Iegerndorffia, *Iegerndorff*, cum superbo castro ditionis Brandeburgicæ, ad Oppam Fl.

DVCAT. OPPAVIENSIS { Oppauium: *Troppau*, ad prædictum amnem.

DVCAT. OPPOLIENSIS { Oppolium: *Oppelen*, ad Fl. Oderam. Glogauia minor: *le petit Glogau*, vulgò *Klein Glogau*, ad Fluuiolum *Brudnik*.

DVC. RATIBORIENSIS { Ratiboria: *Ratibor*, ad Fluuium Oderam, vrbecula cultissima.

DVC. TESCHINENSIS { Teschina: *Teschen*, ad Fluuium Elsam, qui postea præcipitat in Oderam.

COMITATVS PLESSENSIS { Plessa: *Plessa*, ad Fluuium Vistulam, *le Veixel*.

§. 3. *Morauia* la Morauie, *Germanis* Merhe, *vbi tres Ducatus* Olomucienſis d'Olmutz, *Brunenſis* de Brinn, *Znoymenſis* de Znaim, *de quorum limitibus, & oppidis non conſtat nobis.*

OLOMVCIVM: *Olmutz*, antea *Volograd* dicta, ad Fl. Morauum *Marhe*, in Insulâ quam hic efficit, vrbs Episcopalis, quibusdam Metropolis, & munita, totiúsque Morauiæ primaria.

CI-
DEN-
TA-
LIS

Bruna: *Brin*, Bohæmis *Brno*, ad Fl. *Suartzahe*, quibusdam Metropolis, in ea domus, quæ regionis dicitur, in quâ Comitia celebrantur.
Znoymum: *Znaim*, vrbs regia ad Fl. *Tein*, seu *Teie*.
Gihloua: *Iglauu*, vrbs quoque regia ad Fl. Iglam.
Treboua: *Tribau*.
Presnitia: *Presnitz*, à Gabore ante aliquot annos occupata.
Viskouia: *Viskou*.
Slaukouia: *Austerlitz*.
Canitia: *Kaunitz*, cum suo castro.
Kygouia: *Geyen*.
Hodoninga: *Goding*, vrbs munitissima ad Morauam.
Fanum S. Nicolai: *Niclausbourg*, aliter *Nichspurg*, in monte & in limite Austriaco, ad quam caput Anabaptistarum diu vixit.
Miseritia ad Oslauam Fl. *Meseritz sur l'Oslau*.
Hradista: *Hradisch*, & *Hradisste*, in Insulâ Moraui Fluuij.

O-
RIEN-
TA-
LIS

Hranice: *Voiskirch*, ad Fl. Beczunam.
Littouela: *Litta*, ad Fl. Morauum.
Nouostadium: *Neuustad*, vrbs regia.
Godstena: *Godstein*, in limite Bohæmico ad montes.
Meseritia ad Beczunam Fl. *Meseritz sur le Beczum*.
Holoskouia: *Holoskou*.
Fristachum: *Fristach*.
Vesselia: *Veseli*, ad Morauum, vbi multis Insulis implicitus eluctatur iste fluuius.

§. 4. *Lusatia* la Lusace, *Germanicè* Lausnitz.

SVPE-
RIOR

Bvbesia, seu Budissina: *Bautzen*, ad Sueuum Fl. vulgò *Sprée*, vbi prorex degere solet.
Gorlitivm: *Gorlitz*, à quibusdam credita primaria, munitissima ciuitas ad Fl. Nissam inter paludes sita: Academiam illustrem habet. Adiacet vrbi mons *Landtzkron*, specula regionis.
Moska caput Comitatus, castrum in rupe: *Moska*.

RIOR
- Richenbachium: *Richenbach*.
- Zittauium: *Zittaun*, oppidum permunitum ad Niſſæ Fl. ferè initia.
- Lauba: *Lauben*, ad Fluuiolum *Lauben*, qui mox cadit in *Queiſſ.*

Haute Luſace.
- Camentium: *Camenez*, locus ſatis munitus.
- Libauia: *Libau*, aliter *Lieba*, ad Fluuiolum *Liebeſch*.
- Coninſberga: *Kinsberg*, ſeu *Konigsbruk*, ad Fl. *Polnitz*, Comitatus caput in Miſniam inſerti, aut ei adiuncti.

INFERIOR
- Zdiarvm, ſeu Soraua, *Sorauu*, verſus Saganum, Metropolis huius tractus.
- Guba: *Guben*, ad confluentias Niſſæ & Lupæ.
- Cotbuſium: *Cotbus*, ad Fl. Sueuum *Spée*.

Baſſe Luſace.
- Forſtia: *Forſt*, vrbecula in Inſulâ Niſſæ Fl.
- Sommerferdia: *Sommerferd*, ad initia Fl. Lupæ.
- Spremberga: *Spremberg*, in Inſula Fluuij *Sprée*.

CAPVT XVIII.

Magna Saxonia in genere.

QVOMODO aliàs dicti fuerint Saxones in antiquâ Germaniâ notauimus: in præſentiâ obſeruabimus, ita dictos videri à Saſonibus populis Scythiæ, qui è ſuis regionibus digreſſi & Aſiam, Europámque peruagati ibidem quieuiſſe creduntur: non deſunt autem qui à Saxis propter aſperitatem, aut à Gladiolis quos patriâ linguâ *Saxa* vocabant nuncupatos eſſe arbitrentur, vt multas alias fabellas hîc omittam. De iis legatur Albertus Kranzius ſub initium ſuæ Saxoniæ, & Nicolai Ciſneri ad eundem præfatio, vbi de Saxonum moribus, atque republicâ multa leges. Hoc tempore vino & ebrietati deditiſſimi ſunt; equites ferociſſimi. Iure ſuo vtũtur quod Saxonicum nuncupatur, ex quo etiam aliquid Poloni, Sileſij, & Lithuani decerpſerunt. In Saxoniâ iam rerum potiuntur ſequentes Principes, quos tibi proponere, & ſingulos ad ſuas familias reuocare ſtuduimus, quoniam hinc ambages multæ & tenebræ rebus Geographicis offunduntur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Principes Saxonici

DOMVS SAXONICA.

- DVX ELECTOR SAXONIÆ
  - Ducatus Saxoniæ: *le Duché de Saxe.*
  - Marchionatus Miſniæ: *Miſnie*, ſeu *Miſſen.*
  - Luſatia: *la Luſace*, ſeu *Lauſnitz.*
  - Voigtlandiæ pars: *partie de Voigtlande.*
  - Principatus Hennebergenſis: *Henneberg.*
- DVX VIMARIENSIS: *le Duché de Veimar en Thuringe.*
- DVX ALDENBVRGENSIS: *Aldenbourg en Miſnie.*
- DVX COBVRGENSIS: *Coburg en Franconie.*
- DVX ISENACENSIS: *Iſenach en Thuringe.*

DOMVS BRVNSVICENSIS ANTIQVA.

- DOMVS NOVA BRVNSVICENSIS
  - Ducatus Brunſuicenſis: *Brunſuik.*
  - Ducatus Gottingenſis: *Gottingen.*
- DOMVS LVNEBVRGENSIS-CELLENSIS
  - Ducatus Luneburgenſis: *Lunebourg de Cell.*
  - Ducatus Grubennagenſis: *Grubenhage.*
- DOMVS DANEBERGENSIS
  - Comitatus Danebergenſis: *Daneberg.*
- DOMVS LVNEBVRGENSIS
  - Comitatus Dielpholtenſis in Veſtphaliâ: *Dielpholt.*
  - Comitatus Hoyenſis in Veſtphaliâ: *Hoye.*
- DOMVS LVNEBVRGENSIS HARBVRGENSIS
  - Comitatus Harburgenſis: *Harburg.*

DOMVS BRANDEBVRGICVS

- MARCHIO ELECTOR BRANDEBVRGICVS
  - Marchia Brandeburgica vniuerſa: *la Marche, ou le Marquiſat de Brandebourg.*
  - Pars Voigtlandiæ: *partie de Voigtland.*
  - Pruſia Ducalis: *la Pruſe Ducale.*
  - Ducatus Croſſenſis in Sileſiâ: *Croſſen.*
  - Comitatus Marchenſis: *de la Marck.*
  - Comitatus Rauenſpurgenſis: *Rauensberg.*
  - Ducatus Cliuenſis: *Duché de Cleues.*

BVRGICA
- MARCHIO ANSPACHENSIS in Franconia: *Onſpach.*
- MARCHIO CVLEMBACHENSIS in Frãconiâ: *Culembach.*
- DVX CARNOVIENSIS: *de Iegerndorff*, in Sileſiâ.

PRINCEPS ANHALTINVS
- Oriundus eſt ex Saxonica Domo, familiam tamen ſeparatam facit.

DVCES ALII SAXONIÆ
- DVX POMERANIÆ: *Pomeranie*, ſeu *Pomeren.*
- DVX LAWENBVRGENSIS: *Lauuenbourg*, hic ex Saxonicâ Domo ſe oriundum ait.
- DVX MECAPOLITANVS: *Mechelbourg.*
- DVX HOLSATIÆ
  - *Duché d'Holſace*, ou *Holſtein*, Regis Daniæ.

COMITES ALII SAXONIÆ
- Mansfeldienſis: *de Mansfeld.*
- Schuuartzemburgenſis
  - Comit. *de Schuuartzembourg.*
  - Comit. Hoenſtinus: *d'Hoenſtein.*
- Stolbergenſis: *de Stolberg.*
- Gleichenſis
  - Comit. Gleichenſis: *de Gleichen.*
  - Comit. Spiegelbergenſis: *de Spiegelberg.*

EPISCOPI DOMINI in SAXONIA
- Archiepiſcopus Bremenſis: *Archeueſque de Breme*, ou *Bremen.*
- Epiſc. Hildesheimus: *de Hildesheim.*
- Epiſc. Ferdenſis: *de Verden.*
- Epiſc. Halberſtadienſis: *de Halberſtad.*
- Hallenſis Epiſc. *de Hall.*

RESPVBLICÆ
- Hamburgenſis: *Hambourg.*
- Lubecenſis: *Lubek.*

CAPVT XIX.

Saxonia Inferior.

DVCATVS HOLSATIÆ
- de quo in Dania, cùm ſit Danici iuris.

RESPVBLICA LVBECENSIS
- de quâ item ibidem.

§. 1.

§. 1. *Respublica Hamburgensis*, la Republique d'Hambourg.

HAMBVRGA: *Hambourg*, olim Gampriniorum sedes, & vrbs Vandalica, maxima, diues, munita. Sic dicta est ab *Hain* luco, seu *Ham* syluâ quadam vicinâ, & verò Ditmarsi hodie Salicetum vocant *Ham*. ad Albim sita est, & ad hanc vsque nauigia subuehuntur. De minoribus locis plura non addemus.

§. 2. *Archiepiscopatus Bremensis*, l'Archeuesché de Breme.

BREMA: *Breme*, Germanicè *Bremen*, ad Visurgim Fl. *le Veser*, Oenopolium olim totius Saxoniæ.
Stada: *Stade*, seu *Staden*, ad Fl. *Zuuinghe*, vrbs perantiqua, Emporium nobile ab Anglis, & Batauis celebratum.
Boxtuda: *Buxtehude*, aliter *Boxteude*, ad Fl. *Esse*.
Stokela: *Stokel*, ad Fl. *Lun*.
Acksteda: *Acksteden*, ad eundem Fluuium.
Vorda: *Vorde*, aliter *Bremefurd*, castellum egregiè excultum Archiepiscopi sedes.
VORST Regiuncula, vbi viri fortes, ac fœminæ viris non impares; diu Archiepiscopis restitere, quibus nunc subditi sunt.

§. 3. *Ducatus Lauuenburgensis*, Duché de Lauuenbourg.

LAVVENBVRGVM: *Lauuenbourg*, ad Albim Fl. vbi Dux commoratur, qui se quoque Ducem Angriæ & Westphaliæ nominat, imò & Saxoniæ, vnde sæpe à nostris dicitur, *de Saxe Lauuenbourg*.
Ectenburgum: *Ectemborg*.
Nacbaria: *Nacbare*.

§. 3. *Ducatus Megalopolitanus, seu Megalburgicus*, le Duché de Mekelbourg.

ROSTOCHIVM, seu Rhodopolis, & Laciburgum *Rostoch*, sui penè iuris ad Fl. Arnum, inter Anseaticas vrbes præcipua: in hoc tractu Obotritæ populi vixerunt, medio æuo celebres.
Schuuerinum: *Suerin*, seu *Schuuerin*, Dipolis cuius pars dicitur

Nouoſtadium, ſeu Neopolis *Neuſtad*, ſita eſt ad lacum peramplum vrbi cognominem.
Megalopolis ruinæ: *Meckelbourg*, leucâ ſupra Vimariam viſuntur.
Viſmaria: *Viſmar*, vrbs Anſeatica ad Sinum Germanici maris.
Guſtrouium: *Guſtroun*, Ducum quondam ſedes.
Starigardia: *Stadgart*, Saxonibus *Aldenbourg*, ſeu *Oldenbourg*.
Sterneberga: *Sternberg*, ad Fl. *Varne*.
Budzouium: *Budzouu*, ad prædictum amnem.
Cignea: *Schuuan*, ad eundem Fl.
Varnemunda, ſeu Varnouij oſtium: *Vvarnemund*.
Sloſſa: *Sloſſ*, in Peninſulâ *Pole* dicta.
Ratzemburgum: *Ratzembourg*.
Parchina: *Parchin*, ad lacum cognominem.
Kala noua: *la nouuelle Kalen*, ſupra quam vetus.
Plaïſa: *Païſe*, ad lacum item eiuſdem nominis.

§. 4. *Pomerania*, le Duché de Pomeranie, ou Pomeren, *quæ à pleriſque in Saxoniam ſuperiorem reiicitur.*

Num. 1. *Superior*, la Haute Pomeranie.

DVCATVS STETINENSIS *Duché de Stetin.*

- Stetinvm: *Stetin*, ad Fl. Oderam vrbs munitiſſima commerciis diues, ob commoditatem portus, vbi collegium luculentum.
- Gartia: *Gartz*, vbi Odera Fl. nobili ponte iungitur.
- Griffenhaga: *Griffenhage* ad eundem Fl.
- Barneſteina: *Barneſtein*, in limite Brandeburgico.
- Stargartia: *Stargard*.
- Caſimiriburgus: *Caſmirsbourg*.
- Noua Treptauia: *Neuutreptau*.
- Colberga: *Colberg*, ad Fluuiolum *Perſant*.
- Belgartia: *Belgart*, ad eundem amnem.
- Insulæ:
  - Vsedomia: *Vſedom*, cum vrbe cognomine.
  - Volina: *Vvolin*, cum vrbe cognomine, excitatâ in ruinis Iulini *Iulin* vrbis maximæ.

BARTIENSIS

- Bartia: *Bart*, vnde Ducatui nomen: alteram olim Ducum Pomeraniæ Domum conficiebat hic tractus.

SIS DVCATVS, aliter VOLGASTENSIS, *Duché de Bart ou de Volgaſt.*

- Sundium: *Stralſund*, ſic dicta quaſi *Fauces angustæ*, olim Ciſmarini Ducatus Rugiæ Metropolis, vrbs pulcherrima, & diues.
- Volgaſtia: *Volgaſt*, vnde Ducatui nomen, qui cum Bartienſi coaluit, ad mare è regione Vſedomiæ Inſulæ.
- Griphiſualda: *Gripſuold*, portus non incommodus, vrbs antiqua cum Academiâ.

GVTZOVIENSIS COMITATVS *le Comté de Gutzouu.*

- Gutzouium: *Gutzouu*, olim nomen vni ex Principibus Pomeraniæ indidit.

RVGIENSIS PRINCIPATVS: ſeu DVCATVS, *l'Iſle de Rugẽ.*

- Arcona: *Arcon*, olim præcipua Inſulæ vrbs, iacet in ruinis ad Promontorium *Vvitouu*, ſeu *Vik*, à Danis euerſa eſt.
- Berga: *Bergen.*
- Gingiſta: *Gingſt.*
- Butuiſum: *Butbut*

  De Syluâ *Kamer*, dicemus in Admirandis.
- Hiderzea: *Hiderzée*, ſeu *Hidenzée.*
- Ryda: *Ruden*, Inſ. à Rugiâ Inſ. tempeſtate reuulſa eſt.

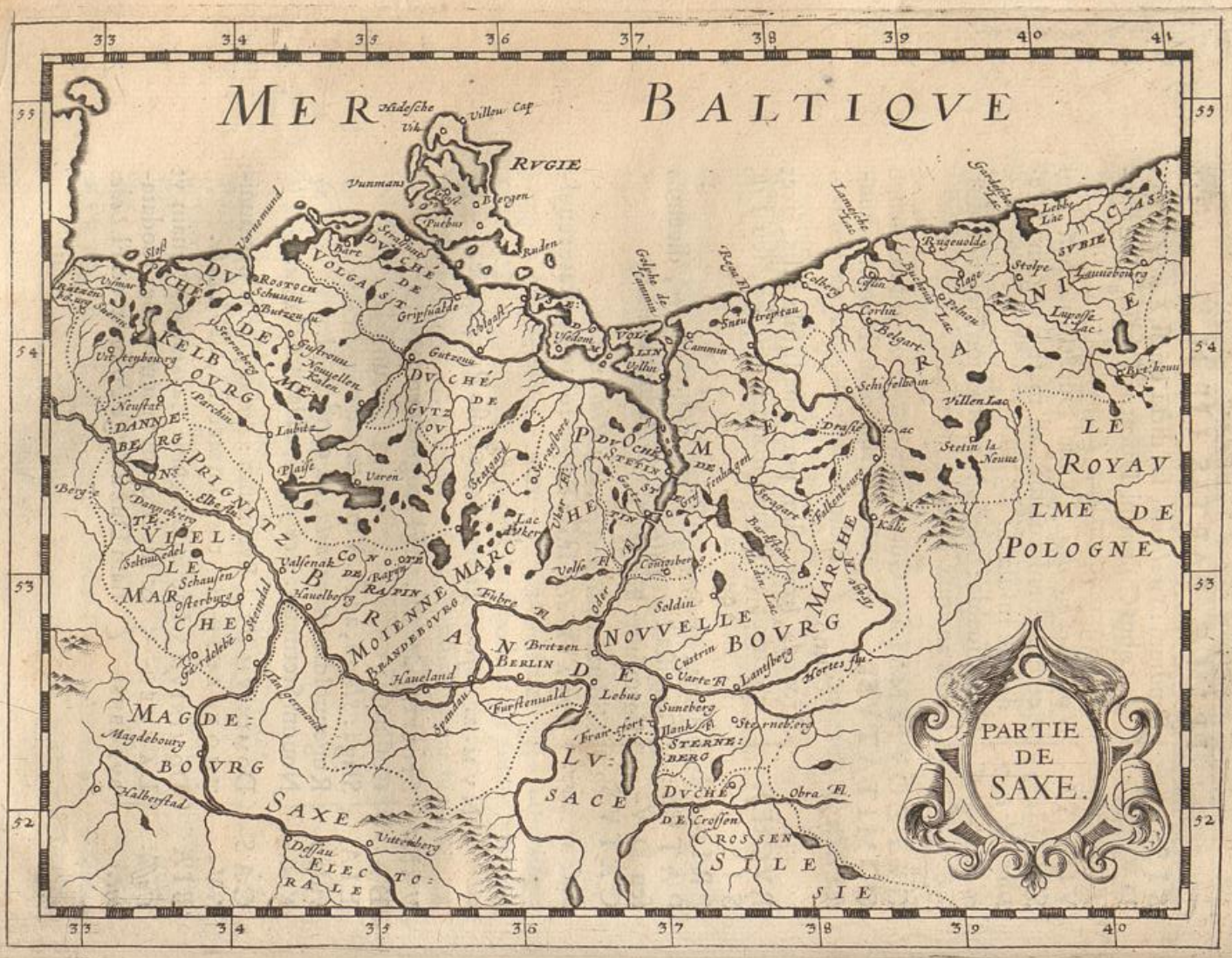
Nvm. 2. *Inferior Pomerania*, la Baſſe Pomeranie.

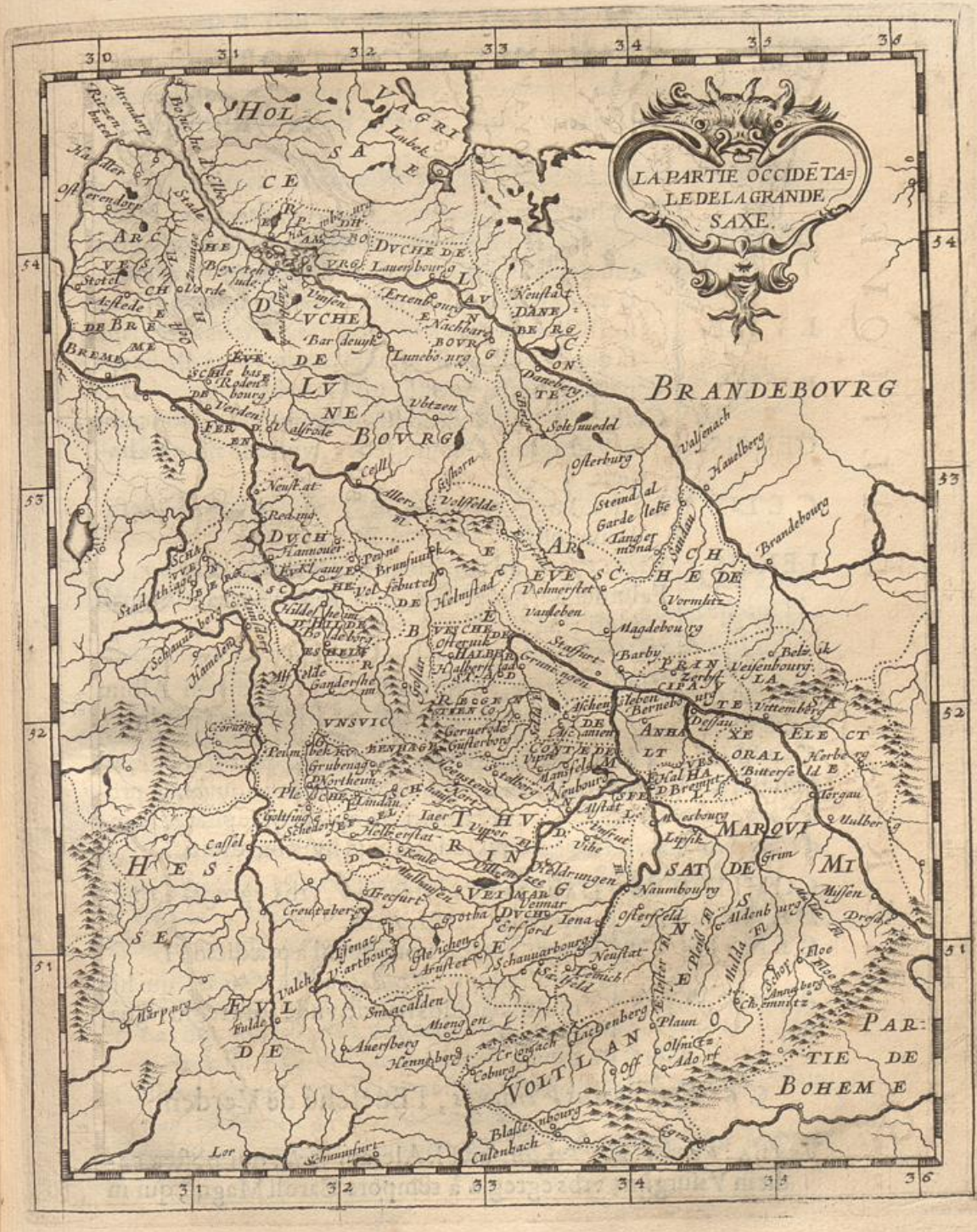
VANDALIA, vulgò *Venden.*

- Stolpia: *Stolpen*, ad Fl. cognominem.
- Coſlinum: *Coſlin.*
- Slaga: *Slagen*, ad Fl. Viperam *Viper.*
- Rugenuoldia: *Rugenuold*, ad eundem Fl.
- Nouum Stetinum: *Neuuſtetin*, ad lacum *Villera.*

CASSVBIA *Caſſubie.*

- Dominivm Bythovienſe
  - Bytouium: *Bytouu*, locus permunitus cum arce ſuâ, ad Fl. *Lobe.*
- Dominivm Lavvenburgense
  - Lauuenburgum: *Lauuenbourg*, quam vt & ſuperiorem vrbem habet feodatariam Dux à Rege Poloniæ; ad Fl. *Lobe.*

MER BALTIQVE
RVGIE
Vunmans
Bergen
Putbus
Raden
Stralsund
Barth
Wismar
Rostock
Schwan
Butzow
Gripswalde
Gutzow
Wolgast
Wollin
Voz
Camin
Saatzig
Stolpe
Lauenburg
Lupasse Lac
Belgart
Colberg
Cosslin
Rugenwolde
Villen Lac
Stettin la Neuue
Schifelbein
Draske
Stargard
Pyritz
Soldin
Custrin
Berlin
Britzen
Lebus
Francfort
Sunebergh
Sternebergh
Landsberg
Mortes fle
Fürstenwald
Haueland
Brandebourg
Rathenow
Havelberg
Tangermund
Magdebourg
Halberstad
Dessau
Vittenberg
Saxe
Lvsace
Obra Fl.
Crossen
Silesie
Neustat
Lubitz
Plaue
Varen
Dantzkberg
Elbe Fl.
Soltwedel
Valsenak
Schauen
Osterburg
Stendal
Gardelebe
Hen Germont
Fubre Fl.
Volse Fl.
Comberg
Barnstadt
Landsberg
Kalis
Lac Arken
Prignitz
Viel Le Marche
Moienne Marche
Nouvelle Marche
Royaume de Pologne
PARTIE DE SAXE.

LA PARTIE OCCIDĒTALE DE LA GRANDE SAXE.
BRANDEBOVRG
PAR:
TIE DE
BOHEME
HES
SE
FVL
DE
VOLTLAN
MARQVI
SAT DE
MI
ANHA
LT
ORAL
ELE CT
XE
VNSVIC
DVCHE DE
Lauenbourg
Lubeck
Hamburg
Brandebourg
Magdebourg
Naumbourg
Leipsic
Dresde
Cassel
Francfort
Eisenach
Iena
Weimar
Gotha
Erfort
Hall
Dessau
Wittemberg
Torgau
Hanover
Brunsuick
Goslar
Halberstad
Aschersleben
Bernebourg
Barby
Zerbst
Saltzwedel
Stendal
Tangermond
Osterburg
Vsingen
Lunebourg
Celle
Verden
Bremen
Hamelen
Northeim
Gottingen
Eisenach
Schmalcalden
Meiningen
Coburg
Culenbach
Auersberg
Hennenberg
Plauen
Ascherslebē
Aldenburg
Mussen
Grim
Bitterfeld
Herbergau
Ulberg
Annaberg
Schlettau
Brandeburg
Valsenach
Hamelberg
Vittemberg
Belzig
Veisenbourg
Dolmerstet
Vermlitz
Vangeben
Staffurt
Grunningen
Gardelebe
Osterburg
Soltwedel
Danneberg
Neustat
Nachbar
Bar deuyk
Vnsen
Ertenberg
Lauenbourg
Hollstein
Stade
Osterenburg
Rotenburg
Verden
Celle
Vbtzen
Vellefelde
Reden
Hannouer
Brunsuick
Helmstad
Wolfenbuttel
Hildesheim
Goslar
Halberstad
Ganderscheim
Grubenhag
Northeim
Gottingen
Geuersde
Custerborg
Aschersleben
Bernebourg
Barby
Magdebourg
Dessau
Wittemberg
Torgau
Ulberg
Bitterfeld
Leipsic
Naumbourg
Dresde
Aldenburg
Mussen
Grim
Francfort
Erfort
Eisenach
Iena
Weimar
Gotha
Hall
Cassel
Hessenstein
Landau
Wolfhagen
Schaumburg
Minden
Lemgow
Paderborn
Corbeia
Hervorden
Lippe
Ravensberg
Tecklenburg
Bentheim
Grubenhag
Pelmbeck
Coronie
Hameln
Schaumburg
Minden
Lemgow
Paderborn
Corbeia
Hervorden
Lippe
Ravensberg
Tecklenburg
Bentheim
Grubenhag
Pelmbeck
Coronie
Hameln
Schaumburg
Minden
Lemgow
Paderborn
Corbeia
Hervorden
Lippe
Ravensberg
Tecklenburg
Bentheim
Grubenhag
Pelmbeck
Coronie
Hameln

§. 5. *Ditio Luneburgenſis*, Terres de la Maiſon de Lunebourg.

DVCATVS LVNEBVRGENSIS-CELLENSIS, *Duché de Lunebourg de Cell.*

- Luneburgum: *Lunebourg*, ſeu *Lunenbourg*, ad Fl. *Ilmenouu*, ſeu *Elmenauu*, in Albim cadentem; vrbs munitiſſima, cuius baſilica illuſtris, & diues menſâ aureâ gemmis diſtinctâ. Hanc quidam volunt ſic dictam ab arce *Lune*, ſeu *Lunen*; vrbs autem ipſa condita eſt ex Bardeuici ruinis. In eâ Princeps parum poteſt, itaque rarò hîc habitat.
- Cella: *Cell*, ſeu *Zell*, ad Fl. Aleram *Aler*, qui cadit in Viſurgim, Ducum ſedes, vnde & nomen habent.
- Bardeuikum: *Bardeuyk*, ad Fl. *Ilmenouu*, penè deſolatum eſt.
- Vlza: *Vlzen*, ad confluentias *Ilmenouu*, & *Viper*.
- Falerſleba: *Falerſleben*, non procul à Meridionali Aleri ripâ.
- Valſroda: ad Fl. *Bome*, qui cadit in Aleram.
- Vinſa: *Vinſen*, ad quam Fl. *Luhe*, cadit in Albim *l'Elbe*, immo & *Ilmenouu*, qui hîc nomen perdit.

COMITATVS HARBRVCENSIS *le Comté ou Duché d'Harbruk.*

- HARBRVKVM: *Harbruk*, aut *Harbrok*, ad Fluuiolum cognominem, qui haud procul cadit in Albim. Vrbs lepida & Principis ſedes, haud multum diuitis.

COMITATVS DANEBERGENSIS *Comté de Daneberg.*

- DANEBERGA: *Daneberg*, vrbs egregia Comitis ſedes, ad Fl. *Ietze*.
- Berga: *Bergen*, non procul à prædicto Fl.
- Nouoſtadium: *Neuſtat*, ad Fl. *Plauue*, qui hîc multos riuulos haurit: vnde tota regio rigua, & ferax.

§. 6. *Epiſcopatus Verdenſis*, l'Eueſché de Verden.

VERDA: *Verden*, aut *Ferden*, ad Fl. Aleram *Arle*, qui poſtea cadit in Viſurgim, vrbs egregia à tempore Caroli Magni, qui in

eâ Episcopum collocauit, vt pietate Saxonas frenaret.

Inferius Rodemburgum: *Nider Rodembourg*, ad Fl. Vemmæ, & Leusæ confluentias, *Vemm*, & *Leuss*.

§. 7. *Comitatus Schauemburgensis*, Cõté de Schauembourg.

Schauenburgum: *Schauembourg*, in rupe situm castrum, vnde huic ditioni nomen. Eò vsque extenditur sylua Thuringica, in quâ hic Ducatus collocatur.

Saxonum Burgus, seu Saxenhusa: *Saxenhagen*.

Stadhaga: *Stadhagen*.

Hamelium: *Hamelen*, vrbs quam alij reiiciunt in Agrum Brunsuicensem, de quâ aliquid in Admirandis obseruatu dignissimum afferemus.

§. 8. *Ducatus Brunsuicensis*, le Duché de Brunsuik, & ses Enclaues.

Brvnsvicvm: *Brunsuik*, Germanis *Brausuik*, à Brunone Duce Saxoniæ, quasi Brunonis burgus aut castrum, quam vrbem Fl. Oacer *Oekel*, aliter *Onacre*, intersecat: creditur totius Germaniæ munitissima; vrbs sæpe obsessa à Principe, quia Remp. moliebatur, tandem ei sponte cum aliquot priuilegiis se submisit.

Volfenbutela: *Volfenbutel*. Ducum sedes firmissima ad prædictum Flu. in paludibus, quam inundatione perdere Sueci nostra ætate conati sunt, & fecissent nisi Imperator subueniisset, exercitu prævalido diligentissimè contracto.

Hannouera: *Hannouer*, vrbs Anseatica ad Fl. Leinam *Glein*, egregiè munita: Hîc olim arx *Leinrode* Comitum à *Rhoden*.

Volfelda: *Volfelde*.

Nouostadium: *Neuustad*, ad Fl. Leinam, seu *Glein*.

Recelinga: *Recling*.

Helmestadium: *Helmstad*, vbi Academia celebris: huius olim Abbas dominus, i. S. Ludgerus, sed anno 1490. vendita est Duci Brunsuicensi. A Caroli M. filio cœpta est muniri.

Goslaria: *Goslar*, vrbs Imperialis in Hercyniâ sylua ad Fl. Gossam *Goss*, ab Henrico Aucupe condita.

Gandersheimum: *Gandersheim*, nobile Collegium, vbi Abbatia

olim virginum prædiues, cuius Abbatissa erat filia Regis, minimùm Principis.

Northemum: *Northeim.*

Goltsinga: *Goltsingen*, vrbs peruetus à Gothis dicta, cùm in Italiam irruperunt: Comitatus olim fuit.

HILDESHEIMENSIS EPISCOP. *l'Eueschè de Hildesheim*, vnus Catholicus in Saxoniâ.

- HILDESHEIMA: *Hildesheim*, cuius Episcopatus à Carolo Magno constitutus est, primùm in vrbe Aulicâ *Eliz*, ad confluentias Leinæ & Salæ, vbi erat Aula Imperatoris dum in his locis versaretur; postea translata in locum dictum *Hilgeschne*, quæ vox *niuem* sonat, quæ hîc ex miraculo tempore insueto decidit. Sita est ad Fl. *Inders*, seu *Indersee.*
- Pena: *Peyne*, ad Fluuium *Fuse.*
- Klauum: *Klauu*, ad Fl. cognominem.
- Budeburgum: *Budeborg*, ad Fl. Budam.
- Alueda: *Alfelden*, ad Fluuium Rumam *Rum.*

COMITATVS SPICELBERGENSIS, *Comté de Spicelberg*, in Brunsuicensem Ducatum insertus

- Hunsdorpia: *Hunsdorp*, vrbecula ad Fluuiolum, qui mox cadit in Visurgim.

HALBERSTADIENSIS EPISC. *l'Eueschè d'Halberstad.*

- HALBERSTADIA: *Halberstad*, quasi Alberti vrbs antiquissima, quod arguit statua Rolandi, hîc anno Christi 778. collocata. Incolæ olim Longobardi fuerunt. Et Episcopatus huc ex Ostrouico translatus est ab eodem Carolo Magno.
- Ostrouicum aliter Salingtetum: *Ostrouik*, ad Fl. *Ilsam*, olim Episcopalis sedes, nunc in burgum degenerauit.
- Gruninga: *Gruningen.*

CAP.

CAPVT XX.

Saxonia Superior.

§. 1. *Archiepiscopatus Magdeburgensis*, Archeuesché de Magdebourg.

MAGDEBVRGVM: *Magdebourg*, Germanicè *Meibourg*, hoc est Burgus Puellarum, vnde Parthenopolis, quia hîc tres Charites filiæ Veneris colebantur: Hanc ab Hunnis vastatam restituit Editha Othonis primi coniux, ac multis priuilegiis auxit; sita est ad Albim vbi Insulam facit.

Stasfurtum: *Stasfort.*

Osfeldia: *Osfeld*, ad Fl. Aleram *Alre.*

Volmersteta: *Volmerstet*, seu *Volmstaden*, ad confluentias *Ohroe*, & *Elbe.*

Vansleba: *Vansleben*, ad Fl. *Ohroe.*

Vormilisa: *Vvormlitz*, ad Fl. Strumam.

COMITATVS DARBIENSIS *le Comté de Darby.* { Darbicum: *Darby*, ad Fl. Albim, loco egregiè riguo.

§. 2. *Marchia, seu Marchionatus Brandeburgensis*, la Marche, ou le Marquisat de Brandebourg.

VETVS MARCHIA aliter SVPERIOR *la vieille Marche.* {
- TANGERMVNDA: *Tangermond*, caput huius partis, olim Marchionis sedes, ad Fl. *Tanger*, vbi iungitur Albi Fl.
- Gardeleba: *Gardeleben*, ad Fl. *Bise*, vbi procedit ex lacu.
- Stendalia: *Steindal*, ad initia Fluuij *Vecht.*
- Osterburgum: *Osterburg*, ad Fl. *Vecht.*
- Schausa: *Schausen*, ad prædictum amnem.
- Soltuuedelia: *Soltuuedel*, ad confl. *Ietze*, & *Dume* Fl.

NOVA { CVSTRINVM: *Custrin*, Principis aliquando sedes, ad confluentias Oderæ, & Vartæ.

MARCHIA
- Falkemburgum: *Falkembourg*, cum castro in finibus Pomeraniæ.
- Lansberga: *Lantzberg*, ad Fl. Vartam.
- Soddinum: *Soddin*, in rupe non procul à Fl. *Miczel*, qui cadit in Vartam.

la nouuelle Marche.
- DOMINIVM STERNEBERGENSE, *la Seigneurie de Sterneberg.*
  - Sterneberga: *Sterneberg*, in syluâ non procul à Fl. *Ilanck*.
  - Sunenberga: *Sunenberg*, Gallis *Sonebourg*, sedes olim Magistri Melitensis; hanc possedit Ernestus qui egregiam fratri nauauit operam.

MARCHIA MEDIA, *la Marche du milieu, ou moyenne.*
- BRANDEBVRGVM: *Brandebourg*, quam à Brenno Sueuorum Duce conditam ante Christum putant indigenæ, quem etiam credunt diripuisse Romam: vrbs ampla est ad Fl. *Hauel*.
- BERLINVM: *Berlin*, iam creditur primaria totius Marchiæ, eáque munitissima, & Principis sedes ad Fl. Goylam *la Goyle*.
- Francofurtum ad Oderam: *Francfort sur l'Oder*, sui iuris Reip. ad instar, & immunis ab omnibus vectigalibus, atque portoriis.
- Lubusia: *Lubus*, ad Fl. Oderam.
- Furtsseualdia: *Furstenuald*, ad Goylam.
- Britesa: *Britzen*, ad Oderam.
- Strasburgum: *Strasburg*, in regiunculâ dictâ *Vker Mark*.
- Hauelburgum: *Hauelburg*, primaria tractus *Prignis*, ad Albim.
- Valsenakum: *Valsenak*, ad prædictum amnem.
- Spandauia: *Spandauu*, ad confl. Haueli & Goylæ Fl.
- Rapinum duplex, antiquum & nouum, *Alt Rapin*, *Neuurapin*, vnde Comitatus.

§. 3. *Saxonia Electoralis*, la Saxe Electorale.

NVM. 1. *Ducatus Saxoniæ*, le Duché de Saxe.

VITEMBERGA, & Witeberga, aliter Albiburgus: *Viteberg*, & *Vitemberg*, ad Fl. Albim, paulò postquam hausit Elsterem, seu

Picam nigrã, *Schuuartz Elſter*, à Vitikindo Principe Saxone capite familiæ Saxonicæ nomen trahit, non à candidis montibus; cùm hîc mons nullus. Lutheri concionibus famoſa fuit, vbi & Monachum egit in cœnobio Eremitarum quod fundarat Fridericus III. quod poſtea in Collegium conuerſum eſt.

Beltziga: *Beltzik*, ad Fl. cognominem qui cadit in Adam *l'Ade*.

Bitterfeldia: *Bitterfeld*, ad Fl. Muldam.

Hertzberga: *Hertzberg*, ad Eſterem nigrum.

Viſſemburgum: *Vveiſſembourg*, ad Fl. Viſam *Veiſe*.

NVM. 2. *Marchionatus Miſniæ*, le Marquiſat de Miſnie, ou Miſſen.

MISNA: *Miſſen* Germanicè, ad Albim vbi riuulum Miſnum haurit. Olim habuit in monte vicino tria caſtra Principis, Epiſcopi, & Conſulis, ſeu Burgrauij; ſed hoc deiectum eſt. Celebratur ligneo ſuo ponte miri artificij, Collegio olim cœnobio S. Afræ, vbi centum pueri aluntur.

Dreſda: *Dreſden*, ſeu *Dreſen*, à tribus lacubus dicta, ad Albim vbi ponte lapideo iungitur fitque vrbs Dipolis; munitiſſima, Electoris ſedes, Gazophylacium & Armamentarium inſtructiſſimum.

LIPSIA: *Lipſik*, ad Fl. Picam *Elſter*, credita huius regionis Metropolis, libera ciuitas, & pugnâ Sueci, atque victoriâ celebris.

Friberga: *Friberk*, ad Fl. Muldam non procul à Sudetis, ſeu Bohæmicis montibus, culta & diues ob vicinas fodinas.

Torganum: *Torgau*, ad Albim, in illuſtri loco ſita, vnde Sclauicè *ſpeculam* vox illa ſonat. Olim ſuos habuit Comites: A quibuſdam Saxoniæ tribuitur; certè huius Prouinciæ hîc omnes Conuentus fiunt; laudatur à zytho ſuo, *la Biere de Torgau*.

Nouoburgum: *Naumbourg*, ad Fl. Salam in quam Epiſcopatus Cizenſis tranſlatus.

Vurzena: *Vurtzen*, Epiſcopalis ad Muldam cum arce olim, Comitatus caput.

Merſoburgum, ſeu Martiſpurgum: *Merſpurg*, ad Salam condita à Merouco Francorum Rege, quem Germani Merbigium dixere. Epiſcopalis eſt, & ab Epiſcopo vicinæ vrbes nonnullæ pendent, huius ſedis conditor Carolus Magnus.

Chemnicium: *Kemnitz*, ad Fl. cognominem, vbi cœnobium S. Benedicti locuples, à Regibus Francis conditum.

Anneberga: *Anneberg*, in monte Schenebergo *Scheneberg*, ad metallicorum commoditatem à Georgio Saxoniæ Duce condita.

Liſnikum: *Liſnik*, Petri Appiani patria, ad Fl. Muldam.

DVCATVS ALDENBVRGENSIS, *Duché d'Aldenbourg.*
- Aldenburgum: *Aldembourg*, antea Pliſſemburgum à Fl. *Pleiſſ*, cui adiacet. Comitatus olim Imperij caput erat, nunc in eâ vrbe Duces commorantur.

OSTLANDIA REGIVNCVLA *oſterland.*
- Oſterfeldia: *Oſterfeld*, medio itinere inter Elyſtrum & Muldam.
- Grima: *Grim*, cum arce ad Muldam, quam aliqui Latinè loquentes perperam, Cremonam dici volunt: Academia eſt, ſub Duce Saxoniæ.

THVRINGIÆ PARS { de quâ mox agemus §. 7.

LVSATIA { de quâ in Bohæmiâ pluribus.

§. 4. *Voigtlandia*, la Voigtland.

SAXONICA
- ADORFVM: *Adorf*, præcipuum Voigtlandiæ oppidum, ſic dictum quaſi *Hapdorf*, hoc eſt *ſaltus villæ*, quia ibi ſaltus religioſus. Dicta autem eſt Regio à Voigtis, ſeu præfectis, qui hîc olim à Romanis miſſi præerant.
- Plaua: *Plaun*, ad Elyſtrum *Eilſter*, quaſi *Cærulea vallis*, ab Henrico nobili Voigto illuſtrata.
- Veida: *Vveiden*, à Fluuio cognomine qui hîc cadit in Elyſtrum, olim Comitatus *de Glisberg*: à Comitiis factis religionis cauſâ celebratur.
- Coburgium: *Coburg*.
- Cronacum: *Cronak*, de quibus in Franconiâ dictum eſt.

BRANDEBVRGICA
- Culembachium: *Culembach*.
- Hoffa: *Hoff*.
- Blaſſemburgum: *Blaſſembourg*.

{ de quibus actum in Franconiâ, quæ hanc Voigtlandiæ partem decerpit.

§. 5. *Principatus Anhaltinus*, Principauté d'Anhalt.

DESSAVIA: *Deſſau*, ad Fl. Albim, Principis ſede nobilis, eiúſque Conſilio.
Serueſta: *Zerbſt*, vbi caſtrum Principis luculentum, vrbs diues, cuius zythum in Franconiâ vino antefertur.
Bernaburgum: *Bernbourg*, vbi Princeps quoque ſæpiſſimè verſatur.
Anhaltium: *Anhalt*, caſtrum deſtructum ab Epiſcopo Magdeburgenſi.
Baſleba maior: *Baſleben le Gros*, vrbecula lauta.
Gunſteſberga: *Gunterſberg*, ad Fl. Selkam *Selk*.

COMITATVS ASCANIENSIS, *Comté d'Aſcanien.*
- Aſcania: *Aſcanien*, caſtrum olim permunitum.
- Aſcherleba: *Aſcherleben* vrbecula lepida, loco peramœno ſita, Principis deliciæ ad lacum cognominem, & conſl. Viperæ & *Eine*.

EPISCOPATVS HALLENSIS
- Hala, ſeu Salinæ: *Hall*, hîc Salinæ detectæ per ſuem qui in hãc aquam volutus ad Solem albicare cœpit.
- Brempta: *Brempt*, Epiſcopi ſedes.
- Gunterberga: *Gunterberg*, caſtrum amœnum.

§. 6. *Ducatus Grubenacenſis*, Duché de Grubenagen.

Grubenacum: *Grubenagen*, ad Fluuium Markam *Mark*.
Eambeka: *Eiambek*, non procul à conſl. *Rhum*, & *Mark*.

COMITATVS PLESSENSIS
- Pleſſa: *Pleiſſe*, ad Fluuiolum cognominem qui mox cadit in Rumam.

§. 7. *Thuringia, vel Duringia*, Lantgrauiat de Thuringe.

DITIO ARCHIEPISC. MOGVNTINI,
- ERFVRDIA: *Erfurt*, ſeu *Erford*, ad Fl. Ieram, à quo & nomen accepit, vrbs maxima & regiunculæ ad inſtar, antea Merbigſburgum à Merouco Francorum Rege, poſtea Ierefurdia, quaſi Ieræ vadum: alij malunt ab Erfo quodam molitore qui hîc Vadum laternâ tranſituris oſtentabat ne aberrarent. Academiâ ſuâ eſt illuſtris, & Arce quam S. Cyriaci

nominant. Hanc licèt sibi vindicet Moguntinus, est tamen Imperialis, & sui iuris.

le pays de l'Arch. de Mayence.

EISCHFELDIA, *Pays d'Eischfeld.*
- Hilingẽstadium: *Hilingenstad*, vbi Soc. nostræ Collegium, ad Fl. *Vnstrut.*
- Doderstadium: *Doderstad*, ad Fl. *Viper.*
- Lindauium: *Lindauu*, ad Fl. Rumam *Rum.*

DITIO SAXONICI ELECTORIS, *le pays Electoral.*
- Treffurtium: *Treffurt*, aliter *Dreffurt*, ad Visurgim.
- Cruteberga: *Creutberg.*
- Heldrunga: *Heldrungen*, ad Fluuiolum qui mox cadit in *Vnstrut.*
- Keula: *Keule*, in montanis situm oppidulum.

DITIO DVCIS VIMARIENSIS
- VIMARIA: *Veimar*, Latinè magis Vinaria, vel Viuaria, ad Fluuiolum Lotam, vbi castellum Ducis pulcherrimum, horti cultissimi in quos Fl. *Ilm* deriuatus est.

les terres du Duc de Veimar.
- Gotha: *Gothen*, seu *Gotha*, ad Fl. Leinam, vrbs sæpe tentata bello: arx eius *Grimmestein*, diruta est.
- Iena: *Iene*, ad Salam Fl. Academia illustrissima, in quâ docuit Iustus Lipsius.
- Guttenhusa: *Guttenhausen.*

DITIO DVCIS ISENACENSIS
- ISENACVM: *Isenach*, quod dictum à Isidc Ægyptiâ Deâ fabulantur nonnulli, sed vulgò exploduntur: situm est ad confl. Nessæ, & *Horsel.*
- Vartoburgum: *Vartbourg*, arx inexpugnabilis ad Fl. Horsel.

les terres du Duc d'Isenach.
- Schuuaburgum: *Schuuabourg*, castrum vnde Comitatui nomen, ad Fl. *Schuuorge.*
- Arnostatum: *Arnstat*, in prædicto Comitatu ad confl. Velgæ, & Ieræ, *Velg*, & *Ier.*

VRBES IMPERIALES THVRINGIÆ
- MVLHVSIVM Thuringiæ: *Mulhausen*, & *Mulhusen*, ad Fl. Vnstrum *Vnstrut*, sic dicta est vrbs illa quasi molaris domus, olim pessimè accepta ab Henrico Leone; Imperialis est.
- NORTHVSIA: *Northusen*, vrbs Imperialis & libera ad Fl. *Zorge*, in colle sita ex parte. Condita est à Merouingio Francorum Rege, vel reparata vt in-

villes libres de Thuringe.

digenæ volunt; credunt enim eius conditorem Theodosium secundum, vnde & antè Theodosianam appellatam ferunt, quod etiam litteris aureis in saxo scriptum ostendunt.

ERFORDIA: *Erford* { de qua suprà.

GLICHENSIS COMITAT. *le Comté de Gleichen.*

Glicha: *Cliken*, castrum in monte, non procul à Fluuio *Or.*

Tonna: *Tonne*, in regione inter Nessam & Vnstrum Fl.

Ordorfium castrum: *Ordorf*, ad Fl. *Or.*

§. 8. *Comitatus antiquæ Thuringiæ.*

MANSFELDIENSIS COMIT. *Comté de Mansfeld.*

MANSFELDIA: *Mansfeld*, ad Fl. *Viper*, fortè sic dicta à prælio in quo acerrimè dimicatum à *viro* nempe & *campo*; sita est in radicibus montis Meliboci; castrum habet munitissimum, & in hac regione æs nobile effoditur.

Vippera: *Vippa*, ad Fl. *Vipper*, qui aliter *Alt-Vipper* cognominatur.

Eisleba ciuitas: *Esleben*, in loco perferaci condita.

Alstatium: *Alstat*, ad Fl. Ranam, cui *Sala* & *Vster*, per paludes connectuntur.

REGENSTINVS COMIT. *Comté de Regenstein.*

Regenstinum castrum: *Regenstein.*

Verningeroda: *Verningerod*, Dominij caput.

Gerueroda: *Gerurod.*

Quedelinburgum: *Queldninbourg*, Abbatia prædiues, cuius Abbatissa Imperij Princeps ex Saxonicâ familiâ, Lutherana est.

STOLBERGENSIS COMITAT. *Comté de Stolberg.*

Stolberga: *Stolberg*, castrum peruetus ab Othone quodam nobili Romano conditum.

HOENSTINVS COMITATVS *C. d'Hoënstein.*

Hoënstinum castrum: *Hoënstein*, Comitis Schuartzenburgensis.

Iaëra: *Iaër*, vrbecula satis lauta ad Fluuium *Vipper.*

CAPVT XXI.

Vestphalia.

CERTISSIMVM est Saxonas ad Rhenum vsque extendisse ditionem suam, indéque toti Europæ terribiles nauigiis suis in Galliam, Hispaniam, & Britanniam bellum cladésque circumtulisse. Quia igitur tãtùm agri occupabant, ditionem suam in duas discernebant partes, Orientalem de quâ egimus in Saxonia, & Occidentalem quæ nobis in hac tabulâ repræsentatur. Et ab eo tempore, hoc est ab annis fere nongẽtis, Occidentalis Saxoniæ nomen durat: est enim *Vvest* Occidens, & *Valen*, seu *Phalen* veteri linguâ Saxonicâ, *pullus equinus*, qui insigne Saxonum fuit. Laudãtur plurimùm pernæ Vestphalicæ, quas vno nomine Moguntinas appellamus; Regio maximè pascuis diues, & tamen aëris purioris.

§. 1. *Frisia Orientalis*, la Frise Orientale, *Belgicè* l'Oost-Friesland.

EMSLANDIA *Emsland.* — AMASIA: *Embden*, ad Fl. Amasium *Ems*, portus commodissimus, vrbs diues, & munita cum palatio Comitis.

NORDENLANDIA *Nordland.* — Norda: *Norden*, vrbs sine mœnibus amplissima, & diues, cum portu commodissimo.

BROECMERLANDIA *Broecmerland.* — Mariana: *Marienhaue*, seu *Marienhoue*, nundinis suis oppidum celebre.

HARLINGIA *Harlingeland.* — Witmundia: *Vvitmund*, vbi castrum luculentum. Essena: *Essens*, in regione infertili.

VANGERLANDIA *Vangerland.* — Pakendium: *Pakens*, non procul ab ostio *Ieuer* Fl. Minsia: *Mints*, in littore Boreali.

AVRIKIA *Auriker-land.* — AVRIKVM: *Aurik*, loco infertili inter myricas, tamen pecore diues: hîc iam Princeps habitat in castro pulcherrimo, & amœnissimo.

REI-

REIDERIA *Reiderland.* — Cuius magna pars aquis obruta est inundatione quæ Frisiam afflixit anno 1277.

MOERMERLANDIA *Moermerland.* — Lera: *Leer*, nundinis suis inclyta. Porrò Regio sic dicta est à paludibus, quibus interscisa est.

TRANSLÆDANIA *Auerledingerland.* — Volla: *Vollen*, ad Fl. *Ems*, & incile, quo ea regio fit fertilior, & pabulo læta.

LENGA *Lengen.* — Remia: *Remds*, in regione ob paludes imperuiâ.

OSTRINGA *Ostringen.* — Friburgum: *Friburk*. Eius regiunculæ pars magna spectat ad Comitatum sequentem, in quem insertus Comitatus *Ieuer*.

RVSTRINGA *Rustringen.* — Heppensium: *Heppens*, ferè ad maius ostium Fl. *Iade*, regio effunditur ad sinum *dat-Brach.*

§. 2. *Comitatus Oldenburgensis*, Comté d'Oldembourg.

OLDENBVRGENSE TERRITORIVM *Territoire d'Oldembourg.* — Oldenburgum: *Oldembourg*, ad Fl. Lætam: Comites hîc potentissimi, ex quibus Reges Daniæ prodierunt.

STEDINGA *la Stedingerlande.* — Delmenhorstia: *Delmenhorst*, caput Comitatus ad Fl. *Delme*, qui auctus aliis duobus fluuiolis cadit in Visurgim *le Veser*.

STANLANDIA *la Stanlande.* — Ouelguna: *Ouelgun*, castrum egregiè munitum.

BVTIADA *Butiadinger.* — Languarda: *Languarden*, è cuius regione in mari arx *Mellum*, excitata à Comitibus, quam mare hausit, visuntúrque tantùm eius reliquiæ.

VOSTENLANDIA *Vostenland.* — Holla: *Hollen*, ad Fl. Lætam. Huntorpia noua: *Nien Huntorp.*

MOERIMA *Moërin*, seu *Moerime.* — Niembrokia: *Niembrok*. Merkerka: *Merkerko*. Iada: *Iade*, ad Fl. cognominem.

COMIT. IEVERENSIS *Comté de Ieuer en Ostringen.* — Ieuera: *Ieuer*, ad Fluuiolum cognominem, qui cadit in sinum *Iade*, quod nomen ei tribuit alter Fluuiolus.

§. 3. *Episcopatus Monasterienſis*, l'Eueſché de Munſter: *in* 14. *Præfecturas diuiſus, quæ ab vrbibus his nomen habent.*

MONASTERIVM: *Munſter*, ad Fl. *Aa*, in Viſurgim influente. Ciuitas ſic dicta à Cœnobio in honorem B. Virginis, ab Hermanno condita. Celebris eſt obſidione Ioannis *de Leydem* Anabaptiſtæ, qui ſe Regem Iſraël & Sionis aſſerebat. Hæc vrbs ſita eſt in Præfectura *Volbek*, cui cognominis vrbecula eſt ad Fl. *Angel.*

Bukoltia: *Bokolt*, ad Fl. *Aa.*

Aahuſium: *Aahus*, ad prædictum Fl. Hîc quoque Comitatus *Gernen.*

Dulmana: *Dulman*, ad montium radices ſita vrbecula.

Hoſtmaria: *Hoſtmar*, in loco aſpero ſita vrbecula.

Verna: *Verne*, vrbecula non procul à *Luppia* Fl.

Stromberga: *Stromberg*, olim Imperij Burgrauiatus: circa vrbem ſaltus, vbi Quintilius Varrus cum 3. legionibus cæſus eſt.

Saſſemberga: *Saſſemberg*, inter Fl. *Heſſel* & *Ems.*

Benerga: *Benergen.* In eâdem quoque ditione Rhena *Rheine*, ad Fl. *Ems.*

Stenfortia: *Steenfort*, vel *Steenuord*, burgus peramplus, caput Comitatus ad Fl. *Aa*, cognomento *Vettring.*

Meppa: *Meppen*, quem aliqui ab hoc Epiſcopatu reuellunt, Comitis Tekelburgenſis eſt, ad Fl. *Haſſe.* Hæc Præfectura dicitur aliter *le pays d'Humelink.*

Cloppenburgum: *Cloppembourg*, ad initia Fl. *Soſte.*

Vecta: *Vecte*, ad initia Fluuij *Haſſe.*

Vilhuſa: *Vilhuſen*, ad Fl. *Huntz*, qui cadit in Viſurgim.

§. 4. *Minores ditiones Veſtphaliæ.*

COMITATVS HOYENSIS *le Comté d'Hoye.*
- Hoya: *Hoye*, ad Viſurgim, Luneburgici iuris.
- Nouemburgum: *Nienburg*, ad eundem Fluuium.
- Stigerberga: *Stigerberg*, ad Fl. *Ouue*, ſicut & *Barenburg* alia vrbecula.

COMIT. DIEPHOLTIENSIS *Comté de Diepholt.*
- Diepholtia: *Diepholt*, ad Fl. *Huntz*, cũ procedit ex lacu Demmerâ *Demmer*, qui quatuor ditiones attingit; pertinet ad Luneburgenſem.

LA VESTPHALIE.
LA MER D'ALLEMAIGNE
FRISE ORIENTALE
GRONINGE
OCCIDENTALE TRANS
ISSELA
GVELDRE
DVCHE DE IVLIERS
EVESCHE DE MVNSTER
EVESCHE D'OSNABRVG
EVESCHE DE MINDEN
EVESCHE DE PADERBORN
CONTE DE BENTHEIM
CONTE DE TECKLENBOURG
CONTE DE LINGEN
CONTE DE BREME
CONTE DE DIEPHOLT
CONTE DE HOYE
CONTE DE NIENBOURG
CONTE DE FREVDENBERG
CONTE DE LIPPE
CONTE DE SCHAVENBOURG
CONTE DE HANAV
CONTE DE WALDECK
LA GRANDE SAXE
LA FRANCONIE
LVNEBOVRG
BREME
OLDENBOURG
MVNSTER
OSNABRVG
MINDEN
PADERBORN
COLOGNE
DVSSELDORF
ESSEN
DORTMUND
KASSEL
MARBOURG

COMIT. BENTHIMENSIS *Comté de Bentheim.*
- Benthima: *Bentheim*, in montanis vrbecula cum castro, pertinet ad Comites *de Tekelbourg*.
- Nienhusa: *Neufhausen*, ad confluentias ferè *Aa*, & *Dinkel*.

COMIT. LINGENSIS *Comté de Lingen.*
- Linga: *Lingen*, vrbs munitissima cum arce ad Fluuiolum qui cadit mox in Amasim, Hispanici iuris, à Batauis capta, & perdita.

EPISCOPATVS MINDENSIS *l'Eueschè de Minden.*
- MINDA: *Minden*, ad Visurgim, in Ducatu Angriæ suasu Caroli M. à Vitikindo facta Episcopalis, cuius zythum celebratur.
- Petershaga: *Petershagen.*
- Lubecka: *Lubeck.*
- Barga: *Bargen.*

(Petershaga, Lubecka, Barga: minutæ vrbes, sed satis cultæ.)

COMITATVS TEKELBVRGENSIS *C. de Tekelbourg.*
- Tekelburgum: *Tekelbourg*, in regione asperâ, castrum ereptum, vt & tota ditio à Carolo V.
- Versa: *Versen*, ad Fluuiolum qui mox cadit in *Huntz*.

COMITATVS RAVENSPERGENSIS *Comté de Rauensperg.*
- Rauensperga: *Rauensperg*, castrum luculentum & munitum.
- Limburgum: *Limburg*, Comitatus caput in hoc inserti, ad Fluuium Lennam *Lenne*: Comitis est Tekelburgensis.
- Angria: *Engern*, aliter *Engerhen*, in quo omnes agnoscunt vestigia veteris Angriæ sub Vindikindo: ad hanc hic Saxo creditur sepultus.

COMITATVS LEMGOVIENSIS *Cõté de Lemgou.*
- Lemgouium castrum: *Lemgou.*
- Ditmela: *Dietmell.*
- Barnedorpia: *Barndorp.*

COMIT. PYRMONTINVS *Comté de Pyrmont.*
- Pyrmontium: *Pyrmont*, vbi castrum in quo Princeps commoratur.
- Lugda: *Lude*, ditionis caput pertinens ad Episcopum Paderbornensem, hîc tamen inclusæ.

COMITATVS RHEDENSIS *Comté de Rheda.*
- Rheda: *Rheda*, seu *Reide*, ad Amisium fluuium, Principis Tekelburgensis quondam, erepta eidem à Carolo V.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

COM. RIETBERGENSIS *Comté de Rietberg.* — Ritberga: *Rietberg*, ad Fl. *Ems*, cùm hauſit *la Vurle* Fluuiolum.

COM. REKENBERGENSIS *Comté de Rekemberg.* — Vidda: *Viddenbruge*, ad Fluuium Amaſim.

C. LVPPIENSIS *Cõté de la Lippe.* — Luppia: *Lippe*, ad Fluuium cognominem cum caſtro luculento, vbi Comes commoratur.

ABBATIA CORBIENSIS *Abbaye de Corney.* — Corbeia: *Coruei*, Gallicè *Corbie*, ad Viſurgim Fl. Abbatia prædiues ad ſimilitudinem Gallicæ excitata, & magnis reditibus locupletata per Ludouicum Pium, qui in illam traduxit ex Corbeiâ Gallicâ Monachos qui Euangelium in partes Aquilonares propagarent. Huius tractus Abbas, & Dominus eſt Princeps Imperij.

§. 5. *Epiſcopatus Paderbornenſis*, l'Eueſché de Paderborn.

CIS MONTANA REGIO — PADERBORNA, vel Padrabruna Ammoino: *Paderborn*, àriuulo *Pad*, qui ex ſummi altaris pede erumpit: hîc Epiſcopatus à Carolo Magno conditus poſt deuictum Vidikindum.

CIS MONTANA REGIO — Nienhuſia: *Nienhus*, ad Fl. *Lippe*, regione ſylueſtri.

CIS MONTANA REGIO — Solkotia: *Solkot*, vbi nobiliſſimæ ſalinæ.

CIS MONTANA REGIO — Beuelſburgum: *Veuelsborg*, ad Fl. *Alm*.

CIS MONTANA REGIO — Bura: *Buren*, Baroniatus ad Fl. *Alm*, nobiliſſimi Baronis ſedes.

TRANS MONTANA REGIO — Varburgum: *Varborg*, vrbs primaria huius regionis.

TRANS MONTANA REGIO — Brakela: *Brakel*, opimo loco ſita, vrbs Imperialis.

TRANS MONTANA REGIO — COMITATVS *de Sualemberg*, & *Oldemborg* olim, nunc regiunculæ hîc inſertæ cum vrbeculis in montibus defixis; parent Epiſcopo Paderbornenſi, & Comiti Luppienſi, ſed diuerſis conditionibus, poſtquam illi Principes fœdere iuncti ſunt.

§. 6. *Epiſcopatus Oſnaburgenſis*, l'Eueſché d'Oſnabruk.

OSNABVRGA, ſeu Oſſemburgum, *Oſnabruk*, aliter *Oſſembruge*, in valle ad Fluuium Haſſam *Haës*, Epiſcopalis à Carolo M. fa-

cta ad Saxonas continendos in officio; hoc bello hæreticis assignata dum de fœdere deliberatur.

Vorda: *Vorde*, in cuius ditione optimi Falcones capiuntur.

Kaquenberga: *Kaquenbruge*, in limite Monasterienſi.

Hunteburgum: *Hunteborg*, ad lacum Demmeram, regione ſyluestri.

Mella: *Melle* } Vrbeculæ in limite Rauenſpergenſi.
Iburgum: *Ibourg* }

§. 7. *Ducatus Veſtphaliæ*, la Duché de Weſtphalie.

Vasta: *Vaſte*, metropolis huius Ducatus in opimâ regione ſita, iuxta quam ſalinæ nobiles.

Arensberga: *Arenſperg*, in peninſulâ quam facit Fluuius Rhura *Roer*, caput Comitatus conceſſi à Comite ſuo quòd Archiepiſcopum Colonienſem vexaſſet, vnde ſe Ducem Weſtphaliæ nominat hic Elector Archiepiſcopus.

Molhemum: *Molheim*, ad Fl. Monum *Moen*.

Frendeburgum: *Frendebourg*, Electoris vrbecula lauta, non procul à fontibus Fluuij *Venne*.

Graueſtinum: *Grauenſtein*.

Com. Reclinchvsanvs *C. de Reclinchuſen, ſeu Veſtrecling.*

- Reclinchuſa: *Reclinchuſen*, ad fluuiolum qui cadit in Luppiam. Hæc regio à quibuſdam Epiſcopatui Monaſterienſi adſcribitur, ab aliis inſeritur Ducatui Weſtphaliæ, cui opinioni lubentiùs ſubſcribimus.
- Boeria: *Boer*.
- Dorſta: *Dorſten*, ad Luppiam Fl.

§. 8. *Ditiones Ducis olim Iuliaci.*

Comitatvs Marchiæ

- Hamvm: *Ham*, caput regionis ad Luppiam Fl.
- Markia: *Mark*, caſtrum vnde regioni nomen impoſitũ eſt.
- Altenum: *Alten*, caſtrum perlepidum, vnde antea Comitatui nomen, & præcipua Comitis ſedes.
- Iſerlonia: *Iſerlon* } Vrbeculæ tenues.
- Nouoſtadium: *Neufſtad* }

la Comté de Mark, aliis, *de la Marche*, olim *d'Alten.*

Verda: *Verden*, ad Fluuium Ruram *Roer*, Gallis *Roure*, ex Abbatiâ vrbs.

Svsatvm: *Soest*, vrbs Imperialis reuulsa ex Ducatu Westphaliæ, cultissima & diues.

Tremonia: *Dortmund*, vrbs item Imperialis & libera, olim Comitatus cognominis caput.

Essa: *Essen*, vrbs Imperialis vbi Abbatia prædiues, & Abbatissa nobilium Canonicarum prædiues Imperij Princeps: hîc fiunt catapultæ totâ Europâ celeberrimæ.

Dvcatvs Montensis

Dvsseldorpia: *Dusseldorp*, vbi Fluuius *Dussel* cadit in Rhenum; dicitur nutrix Coloniæ; olim Ducis sedes, nunc etiam Academiâ suâ celebris.

Monhemum: *Monheim*, ad Rheni ripam dextram.

Sollinga: *Sollingen*, ad Fl. *Vipper*.

Mulhamum: *Mulheim*, vrbs recens condita, & firmissima ad Rhenum.

Sigeburgum: *Sibourg*, non procul à confl. Sigi *Sieg*, & *Beûil*.

Blakemberga: *Blakemberg*, aliter *Brakeruelt*.

Homberga: *Homberg*, ad initia Fl. *Beûil*.

le Duché de Montz, aliter, *de Berg.*

Vipperfordia: *Vipperford*, aliter *Vipperuerde*, ad Fluuium *Vipper*, vrbecula nitidissima.

Dvcatvs quoque Clivensis, *du Duché de Cleues*, pars trans-Rhenanâ, de quâ egimus in Germaniâ trans-Rhenana.

Comitatvs Valdecensis, *à plerisque etiam Vestphaliæ adiudicatur. De quo egimus in Franconiâ vbi eum Hassiæ coniunximus, ne principum ditiones reuelleremus.*

CAPVT XXII.

Germania Christiana, seu eius diuisio per Episcopatus.

ARCHIEP. MAGDEBVRGENSIS *de Magdebourg, ou Meibourg,* PRIMAS, Imperij Princeps.
- Misnensis: *Misne en Misnie.* — Imperij Principes.
- Merseburgensis: *Mersburg.* — Imperij Principes.
- Nauburgensis: *Naumbourg.* — Imperij Principes.
- Brandeburgensis: *Brandebourg.* — Imperij Principes.
- Hauelburgensis: *Hauelburg.* — Imperij Principes.

MOGVNTINVS *de Maience,* ELECTOR Cancellarius Germaniæ, & Imperij Princeps.
- Spirensis: *Spire.* — Imperij Principes.
- Vormacienſis: *Vvormes.* — Imperij Principes.
- Argentinensis: *Strasbourg.* — Imperij Principes.
- Herbipolitanus: *Vvurtzbourg*, seu *Virtzbourg.* — Imperij Principes.
- Eistadensis: *Aichstet.* — Imperij Principes.
- Verdensis: *Verden.* — Imperij Principes.
- Curiensis: *Coire aux Grisons.* — Imperij Principes.
- Hildeshemiensis: *Hildesheim.* — Imperij Principes.
- Paderbornensis: *Paderborn.* — Imperij Principes.
- Constantiensis: *Constance.* — Imperij Principes.
- Halberstadiensis: *Halberstad.* — Imperij Principes.
- Augustanus: *Ausbourg en Suaube.* — Imperij Principes.
- EXEMPTVS: Bambergensis: *Bamberg*, soli Pontifici paret. — Imperij Principes.

COLONIENSIS *de Cologne,* ELECTOR Cancellarius Italiæ, Imperij Princeps.
- Leodiensis: *Liege.* — Imperij Principes.
- Monasteriēsis: *Mũster en Vestphalie.* — Imperij Principes.
- Mindensis: *Minden.* — Imperij Principes.
- Osnabrugensis: *Osnabruge, ou Ossembourg.* — Imperij Principes.

TREVIRENSIS *de Treues,* ELECTOR, Cancellarius Galliæ, Imperij Princeps.
- Metensis: *Metz* — *en Lorraine* — Imperij Principes.
- Tullensis: *Toul.* — *en Lorraine* — Imperij Principes.
- Virdunensis: *Verdun.* — *en Lorraine* — Imperij Principes.

SA-

SALISBVRGENSIS *de Saltzbourg*, Imperij Princeps, & sanctæ sedis per Germaniam legatus.
- Frisingensis: *Frisingen en Bauiere.* — Imperij Principes.
- Ratisbonensis: *Ratisbonne ou Regenspurch.* — Imperij Principes.
- Passauiensis: *Passaw en Bauiere.* — Imperij Principes.
- Brixinensis: *Brixen au Tirol.* — Imperij Principes.
- Gurcensis: *Gurcz.*
- Lauentinensis: *Lauenmonde.*
- Seckouiensis: *Seckou.*
- Chiemensis: *Chiemsee.*
- EXEMPTI:
  - Viennensis: *Vienne en Austriche*, Imperij Princeps.
  - Neostadiensis: *Neustad.*
  - Labacensis: *Laubach*, Imp. Princeps.

BREMENSIS aliàs Hãburgensis, Imperij Princeps, *de Breme.*
- Lubecensis: *Lubeck.*
- Raceburgensis: *Razebourg.*
- Suerinensis: *Schouerin.*

(Imperij Principes.)

PRAGENSIS *de Prague.*
- Litomissensis: *Littomissel*, seu *Leutmeritz en Bohe-*
- Olomucensis: *Olmutz en Morauie.* [*me.*

VISONTINVS *de Besançon*, Princeps Imper.
- Basiliensis: *Basle*, Imperij Princeps.
- Lausanensis: *Lausane.*
- Bellicensis: *Belley.*

Eò quoque nonnulli referunt Episcopatus subditos tribus Archiepiscopis Machlinienſi, Traiectino, & Cameracensi Imperij Principi, de quibus egimus in Belgio, quia Belgium partem esse putant inferioris Germaniæ.

Episcopatus autem Germaniæ cis Rhenum, & Danubium antiquissimi sunt, & eiusdem cum Gallicis, & Illyricis vetustatis, sed veræ, & antiquæ Germaniæ nulli ante S. Bonifacium Germanorum Apostolum commemorantur, circa medium octaui sæculi, quo præcipitante Carolus Magnus verè Christianissimus Princeps multos procurauit, atque dotauit, vt Saxonum rebelles animos quos armis tam sæpe contuderat, Christo, sibique perpetuos subditos assereret.

SVBDITI
- Tridentinus: *Trente.*
- AQVILEENSI in Rep. Venetâ. — Imperij Principes.

ARCHIEPISCOP. EXTRA GERMANIAM.	Sedunensis: *de Sion en Vallais.*	VIENNENSI Gallicano.	Imperij Princ.
	Geneuensis: *Geneue en Suisse.*		
	Lebusiensis: *Lebus en Brandebourg.*	GNESNENSI POLONIÆ	
	Caminensis: *Camin en Pomeranie.*		
	Vratislauiensis: *Breslau en Silesie.*		

CAPVT XXIII.

De admirandis Germaniæ.

RHENVS Fluuius filios Germanorum probat: si enim spurij, abripiuntur, si puro nati sanguine, nouit sibi commissos infantes in summâ aquâ suspendere. *Iulianus Imperator epist. ad Maximum Philosophum: Nazianzenus & alij.*

In Germaniâ visum est Raphanum æquare puerorum magnitudinem. *Cassiodorus 12. Variarum.*

Item visus hîc aliquando fauus octo pedum longitudine. *Plinius.*

§. 1. *In Heluetiis.*

In quodam monte prope Abbatis cellam specus quidam visitur, in quem si quid proieceris, miræ tempestates ciebuntur, & exinde similis turbini emicabit procella. *Vadianus in Melam αὐτόπτων.*

Prope Glaronam aqua perfrigida multis morbis salutaris. Dicitur oculos perspicaciores reddere, & vetulis adimere surditatem. *Simlerus.*

In Hasiliâ valle prope montem *Enghstle*, aliis *Enghlen*, non procul à fonte Arolæ Fl. Fons tantùm defluit mensibus Iunio, Iulio, & Augusto, & quidem certis horis duntaxat. In eum autem si quid turpe proieceris hæret aqua ad dies aliquot, quibus elapsis de more euoluitur. *Auctor Chronici Heluetiorum apud Georgium Vernherum in admir. aquis Hungar.*

Versus Alpes frusta glaciei, vulgò *Gletscher* feruentissima æstate, etiam soli opposita non dissoluuntur. *Henricus Suizerus in Chronico.*

Ad Lucernam mons Pilati dictus vulgò *Fraemont*, in cuius vertice stagnum, in hoc si de industria quis lapillum iniecerit (neque enim id contingit, si tantùm casu) magnæ concitabuntur in re-

gione tempestates, & aquis tota redundabit. Ad eum venit Vadianus ductus à pastore qui ab eo priùs sacramentum exegerat se nihil proiecturum, nam capite multantur qui id tentare ausi fuerint. Accepit insuper ab eodem pastore, vulgari famâ celebrari quotannis hîc apparere Pilatum iudicis specie, sed eos annum viuendo non explere qui eum viderint: nihil est ausus iniicere auctor. *Vadianus in Melam.*

Sed tradit Gretserus, P. Crendelium, venisse ad eum lacum cùm Lucernæ versaretur, multos iniecisse lapides sine vllo indicio pluuiæ, aut tempestatis.

§. 2. *In Grisonibus.*

Ad vicum Plurium *Pleurs* saxa effodiuntur, ex quibus tornantur lebetes ad vsum coquinæ, magni pretij in Italiâ, quia si venenum iniiciatur ebullit illicò ad ignem, & ex lebete exilit. *Iosias Simlerus in Rep. Heluetiorum.*

Mons vnde hæc saxa eruuntur aliquando in vrbem subiectam ita cecidit, vt totam obtriuerit, fluuiúmque Pluriam vrbem intersecantem in lacum commutarit. *Sprecherus in Pallade Rheticâ.*

In Rhetiâ apud Fauarias fons est aquarum calidarum inter rupes eminentissimas, qui cùm deficiat mense Octobri redit mense Maio, sicque rursus vsque ad Autumnum exuberat vt frumentariam molam versare possit. *Georgius Vernherus de aquis Hungariæ.*

§. 3. *In Valesiis.*

Ad vrbem Leuciam *Leuck*, aquæ etiam leprosis salutares, & multis aliis morbis, sed prægnantes fæminæ si eas ebiberint, aut iis se eluerint, id non sine periculo præstant. *Simlerus.*

Idem & dicitur de aquis ad Brigiam, quas fæminæ prægnantes numquam impunè biberunt, sed fortè eædem cum superioribus. *Auctor lib. de Rebus. & Imperiis.*

Versus Alpium altissima iuga in Valesiis effoditur glacies, quam Sol feruentissimus Augusto mense non potest dissoluere. *Iosias Simlerus.*

§. 4. *In Leodiensi agro.*

Apud Tungros *(in Leodiensi agro)* dicunt aquas venenatis aduersari, cuius rei signum, quod si in eas mittantur serpentes intereunt illicò, cùm tamen innoxiæ sint canibus, & aliis animantibus. *Andreas Baccius de aquis lib. 3. cap. 3.*

In Agro Leodiensi Souenia fons, non procul à castro Francimontio, tertianis est, & hydropi salutaris. *Hubertus Thomas Leodiensis.*

Apud Tungros fons est insignis (hodie *les eaux de Spa*) plurimis bullis stillans ferruginei saporis, quod ipsum non nisi in fine potus intelligitur: purgat hic corpora, tertianas febres discutit, calculorúmque vitia. Eadem igne admoto turbida fit, postmodum rubescit. *Plinius lib. 31. cap. 2. & Dalecampius in hunc locum qui notat perdurare miraculum.*

§. 5. *Sueuia.*

Svnt Mattiaci in Germaniâ fontes calidi trans Rhenum (hodie peritioribus *Baden*) quorum haustus triduo feruet: circa marginem verò terra in pumicem concrescit. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Circa Danubij exortum pisces nigri illicò gustantibus mortem afferunt. *Plinius lib. 31. cap. 2, & And. Baccius lib. 1. cap. 9. idem asserit.*

In Sueuiâ lacus, in quem si retia immittantur altiùs (nam in superficie nihil damni patiuntur) sic aduruntur, non secus ac si flammâ forent afflata. *Seuerinus Gobelius in suâ historiâ Sueuicâ.*

In Badensibus Thermis fons est aquæ adeò calidæ, vt in ea animalia facilè depilentur: quod tamen non contingit, si hæc animalia furto sublata fuerint, sic *Vadianus in lib. 3. Pomponij Melæ.*

Ad Memmingam fluuiolus *Bach*, aliis fluuiis concretis numquam congelatur. *Indigenæ omnes.*

§. 6. *In Bauaria.*

In Bauaria fons est in loco dicto *Degernsee*, ex quo quotidie guttæ olei decerpuntur. Putant periti esse Bitumen liquidum,

quod vulgò Petroleum dicimus. *Philander in notis ad 8. l. Vitruuij.*

Regnitius fluuius cùm in Danubium cadit ſubruber videtur. *Cæſius lib. 1. de Min.*

Iſara fluuius vbique cæruleus apparet. *Idem, loco laudato.*

Ilza fluuius in Danubium nigras omninò aquas ex montibus Bohæmicis deportat. *Idem Cæſius.*

§. 7. *In Regionibus hæreditariis.*

In Danubio ad Auſtriam capitur ingens piſcis, ideóque dictus *Hauſen*, hoc eſt *domus*, ſine vlla ſpinâ. *Auctor lib. de Reb. & Imperiis.*

In Palude Lugeâ, nunc Circonienſi (vulgò *Zirknitz*, ſeu *Czirknick* in Carniola) res mira quotannis contingit: ea Palus ſub finem Autumni impletur aquis, tunc ex terra magno impetu exilientibus, ac deinceps piſcibus abundat. Sed primo vere aqua illa euaneſcit, & exſiccatur, ſolum aratur, ſemina iaciuntur cum magno prouentu. Capitur autem in eo lacu piſcium ingens copia, & Lucij duorum cubitorum, qui dubio procul in voraginibus illis deliteſcunt, neque enim tam citò poſſent creſcere. *Quot indigenæ totidem teſtes. Georg. Vvernherus de aquis mirab. Hungariæ.*

§. 8. *In Regno Bohemiæ.*

Ad vrbem Oegram *Eger*, acidi fontes multis morbis ſalubres, quare ad eas ex tota Bohemia, & Palatinatu Bauarico decurritur. *Paulus Stranskius.*

Non procul ab vrbe Oegræ fons acidus, dictus Aqua furioſa, qui ebullit cum tanto fremitu, vt tonitru in terræ viſceribus fremere videatur. *Cæſius lib. 2. de Mineralibus.*

In Sileſia iuxta montem *Riſenberg*, duo lacus vicini aquæ ſubnigræ, in quorum vno neque piſces, neque vllum animal viuere poteſt, cùm in alio multæ Troctæ ſubnigræ capiantur exquiſitiſſimi ſaporis. *Nicolaus Henelius.*

In Ducatu Lignitio terra eiuſdem omnino cum Lemniaca virtutis. *Idem Henelius.*

In Syluis Saxoniæ (Sileſiæ dicere voluit) versùs Daciam duo capta ſunt mõſtra ante noſtra tempora (ſic loquitur auctor) piloſa, humanam habentia formam; fœmina morſibus canum periit, mas

cicuratus vixit, & didicit rectus ambulare, & impeditè loqui exili capreoli voce, atque in fœminas petulanter irruebat. *Albertus Magnus.*

In Morauia thus, & myrrha ex humo effodiuntur, quæ membra hominum repræsentant. Nuper inuentus est, & effossus homo integer ex myrrha, cuius partem se vidisse, & eâ vsum esse in pharmacis tradit *Ioannes Dubrauius in sua Bohemica historia.*

§. 9. *In Saxonia inferiore.*

Ad Gosslariam fluuius dictus Ochra, quasi Ocræ succo imbutus, fit lutei coloris, vbi fluuius ex monte Ramelo in eum cecidit. *And. Baccius lib. 1. cap. 14.*

Ad vrbem *Hildesheim*, reperitur Ebenus fossilis in metallicis aluminis, sed hæc igne succendi non potest. *Agricola, & Dalecampius.*

Ad eamdem vrbem duo fontes malè olentes, alter oui putridi virus sapit, alter ab eo mille passibus remotus, odorem pulueris tormentarij. *Agricola lib. 1. de Fossil. & Cæsius 2. de Miner.*

Ex monte Melibocco (hodie *Blokenberg*, in Ducatu Brunsuicensi) eruitur lapis fossilis, qui picis & æris in se multùm continet, in quo etiam apparet auri, & cupri color. In hoc lapide apparent lineamenta diuersorum animalium, sed eorum maximè quæ lacus vicinus alit, videlicet Anguillarum, Carpionum, & Ranarum, interdum etiam Gallorum Gallinaceorum: quódque mirabilius, Pontificis Barbati, & triplici corona redimiti. *Petrus Montanus.*

Ante annos cccxxx. (scribebat Auctor præcipitante sæculo superiore) Hamelium vrbs in Comitatu Schauemburgico, vel vt alij malunt in Ducatu Brunsuicensi, à muribus vehementer infestata est. Circulator in vrbem veniens pollicitus est operam suam in muribus abigendis, pactúsque cum ciuibus, pulsu tympani omnes eduxit ab vrbe mures: mercedem postulauit: vt magus eiectus est. Anno euoluto rediit in vrbem, & eiusdem tympani pulsu multos pueros eduxit ex vrbe in vicinum collem, vbi omnes disparuerunt præter puellam vnicam, quæ in via deficiens, in collem pueros ascendisse dixit; & quæsiti nusquam reperti sunt. Dies & annus notati in actis Senatus Hamelensis, & hodie etiam in actis publicis hanc Epochen puerorum abductorum notant. *Arnoldus Fretagius Medicus epist. ad Abrah. Ortelium.*

In Insula Rugia ad promontorium *Stubben-Kamer* in sylua *Stubbenitz* lacus profundissimus, qui licèt piscibus scateat, numquam tamen aut retia, aut lintres tulisse dicitur. Immo cùm superioribus annis in eum piscatores audaciores scaphã detulissent, postero die in lacu eam non viderunt, sed impositam proceræ fago. Ad quem aspectum cùm eorum vnus hæc protulisset, Quis omnium dæmonum lintrem imposuit arbori, audita vox: non id omnes fecere diaboli, sed solus ego cum fratre meo Nicolao. *Philippus Cluuerius lib. 3. Antiq. German.*

§. 10. *In Saxonia superiore.*

In Hercynia Sylua (nunc Turingica ex parte dicitur) aues visuntur, quarum plumæ noctu lucent ignium instar. Gesnerus putat esse Gracculos dictos Bohæmicos. *Plinius lib. 10. cap. 44.*

In eadem Sylua quam vocat congenitam mundo, ait constare attolli colles occursantium in se radicum repercussu: aut vbi tellus secuta non sit arcus ad ramos vsque, & ipsos inter se rixantes curuari, portarum patentium modo, vt turmas equitum transmittant. *Idem lib. 16. cap. 18.*

Prope Annebergam fodina argenti, tam fœtens vt aliquando mephiti duodecim homines exanimârit. *Cæsius lil. 2. de Mineralib.*

Allera fluuius Saxoniæ nigerrimas aquas emittit. *Idem.*

In Comitatu Mansfeldiæ lacus est amplissimus, ex quo eruuntur lapides, tam bellè efformati, in ranas & pisces, vt à veris nequeant internosci. *Munsterus in suâ Germaniâ.*

In Marchionatu Brandeburgico iuxta Francofurtum ad Oderam, prope Cœnobium Carthusianorum riuulus ex colle vitifero promanat; in eum quidquid cadit in lapidem conuerti compertum est. *Volfangus Iopstus.*

§. 11. *In Vestphalia.*

Ad mare Germanicum fons erat aquæ dulcis solus, quâ potâ intra biennium dentes decidebant. Id experti milites Germanici promotis castris trans Rhenum. Reperta huic morbo antidotum herba dicta Britannica. Putant aliqui in præsentia morbum fuisse *le Scorbut. Plinius lib. 25. cap. 5.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

In Mari Germanico capitur piscis, adeò pestifer, vt quicumque illum intuitus erit, illico moriatur. Id vulgò Germani credunt, & asserunt. sed hanc opinionem conuellere nititur, qui vidit illum, atque contrectauit *Vlricus Faber.*

In Vestphaliæ parte vbi olim Iuhones, contigit aliquando incendium, quod nullâ aquâ restingui potuit, sed tantùm saxis, fustibus, & vestibus oppressum est. *Tacitus Annal. lib.* 16.

LIBER TERTIVS.

De Regnis Arctois, seu de Suecia, Dania, & Noruegia.

IN ditionem Sueci Regis veniſſe olim totam Scandiam nemo ambigit, qui eius regni hiſtorias primis, vt aiunt labris deguſtarit; ſiquidem intelliget ex Suecicâ familiâ Reges Daniæ, & Noruegiæ prodiiſſe. Quis enim ignorat *Dan* primum Danorum Regem filium Humeli fuiſſe qui 16. in ordine collocatur? Quis neſcit Haldanum *Huuithen* originem traxiſſe à 25. Regibus Suecis, ipſúmque quod à Soluone quodam Noruegiæ Rege maternum genus duceret, eidem in ditionis dominium ſucceſſiſſe, & illud ampliaſſe, ac demum eius trinepotem Haraldum *Halfagher*, hîc Monarchiam inſtituiſſe? Quomodo autem iterum regna hæc coaluerint nobis eſt incompertum. Hoc vnum fatentur omnes magnum Erichſonium (aliàs *Smeck*) exautoratum eſſe, eique ſubſtitutum Albertum Megapolitanum eius ex ſorore nepotem, & paulò pòſt eidem Alberto Margaretam Danicam Aquini Noruegiæ Regis vxorem ſuppoſitam fuiſſe, quæ trium regnorum Domina fuit. Sed cùm Dani Suecos & Noruegos contemnerent, tandem electus eſt Carolus Canuti filius; ſed ab eo Noruegos pollicitationibus ſuis Chriſtiernus primus Rex Daniæ ſeiunxit, & ita tria Regna duobus principibus ceſſere; de quibus aliqua enucleatiùs in ſingulis dicemus.

CAP.

CAPVT PRIMVM.

De Suecia in genere.

§. 1. *Nomen Suecorum.*

NOMEN inditum huic Prouinciæ à Suenno filio Magogi Noëmi ex Iapheto filio nepote, vt primæ huius regni historiæ, seu fabulæ testantur. Vel fortè à Suionibus Scandiæ populis, de quibus in veteri.

§. 2. *Quantitas Suecorum.*

QVANTITAS eius secundùm latitudinem desumitur à Christianopoli 56. 2. Mi. ad ostium Fl. Paës sub 70. quod spatium reddit 820. millia passuum, seu leucas nostras Francicas 410. Suecicas 137. ferè. Secundùm longitudinem ab Insulis in littore Occidentali Gothiæ, quas vocant *Patenostres* 32. ad Fanum S. Nicolai ad Lagogam lacum 57. quod spatium ad maiorem circulum reuocatum sub gradu 60. latitudinis dat 750. millia passuum, leucas nostras 375. Suecicas 125.

§. 3. *Qualitas Suecorum.*

HIC aër ferè purior est, quare omnes Sueci μακροβίοι. Obnoxij tamen sunt morbo qui ex salsis cibis, & parietum frigore contrahitur, *Scoërbuck* appellant, nos molliùs *le Scurbut*, qui tamen aquâ absynthio dilutâ sanatur. De frigore huius regionis dicemus in Admirandis.

DIVITIÆ. Sub finem sæculi præcedentis Rex inferebat in ærarium omnibus subductis & impensis 7. auri *Tonas* vt vocant, quarum singulæ 100. millia thalerorum exigunt, seu ferè 100. aureorum nostrorum millia: licèt arces duæ Reuelensis, & Viburgensis 100. millia thalerorum absumant, quæ tamen summa ei ex sale Liuonico conficitur in præsentia. Reliqua petit ex vectigalibus, portoriis & fodinis. Certè tantùm æris hinc eruitur, vt materiem tormentorum bellicorum, atque campanarum omnibus Europæis suppeditet.

Merces. Corium, pelles magni precij; butyrum, adeps, cera, æs, equi, adeps vituli marini, trabes ad malos nauium.

Nundinæ hîc duæ celeberrimæ, Vpsaliæ altera *Disting* dicta ad festum Epiphaniæ; altera in lacu Melero ad vrbem Strengam, præcipitante anno; vtraque in aquis glacie concretis celebratur.

§. 4. *Religio Suecorum.*

Ad eam promouendam plurimum laborauit Ludouicus Pius Caroli Magni filius, sed ea clam in eas regiones irrepebat, donec Sacerdos illius magnificentissimi Templi, non procul ab vrbe Sictona, vel Birka factus cæcus monitus est à B. Virgine, vt filium suum coleret, eique visum restituit, exinde enim Sueci sacris aquis omnes penè intincti: perdurauitque Religio, donec Rege Gustauo Erici filio, hîc rerum potiente, inducta Lutherana pestis sub nomine Confessionis Augustanæ; bona Ecclesiæ direpta, & addicta fisco aut proceribus distributa, multis ex plebe, & rusticis Catholicam fidem retinentibus, quam ad posteros propagant, & ad nostra littora appulsi magni faciunt, vt legere est apud Florimondum Remondum in libro de Hæresi nascente.

§. 5. *Politia Suecorum.*

Reip. Suecicæ 6. status; Principes Hæreditarij, Nobiles, Clerus, Milites, Mercatores, Ruricolæ. Regis primogenitus hæres est regni, reliquis Regis liberis Ducatus cedunt, Dos filiabus, constitutionibus regni decernitur 100. millium thalerorum vulgò. Olim eligebatur Rex, nunc succedit, sed priùs iurat in Confessionem Augustanam, & leges regni. Nobiles sufficiunt ampliores magistratus, quorum præcipuus *Dorseth*, quem Archidapiferum, meliùs Proregem dicerent; is olim monebat Regem si quid in leges peccaret: sequuntur Marescallus, Admiralius, Cancellarius, &c. Reliqui Nobiles diuiduntur in Comites, Barones, Equites Auratos, & communem nobilitatem, dicimus nos *Escuyers*.

In Suecia & Gothia expediti, & parati pedites 22400. Sola tamen Smalandia rebus exigentibus 30. millia sufficere potest. 50. naues bellicæ instructæ semper stant in anchoris. In arcibus suis & vrbibus Rex habet 8. millia tormentorum bellicorum, 400. in vno castro Stocholmensi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 6. *Mores Suecorum.*

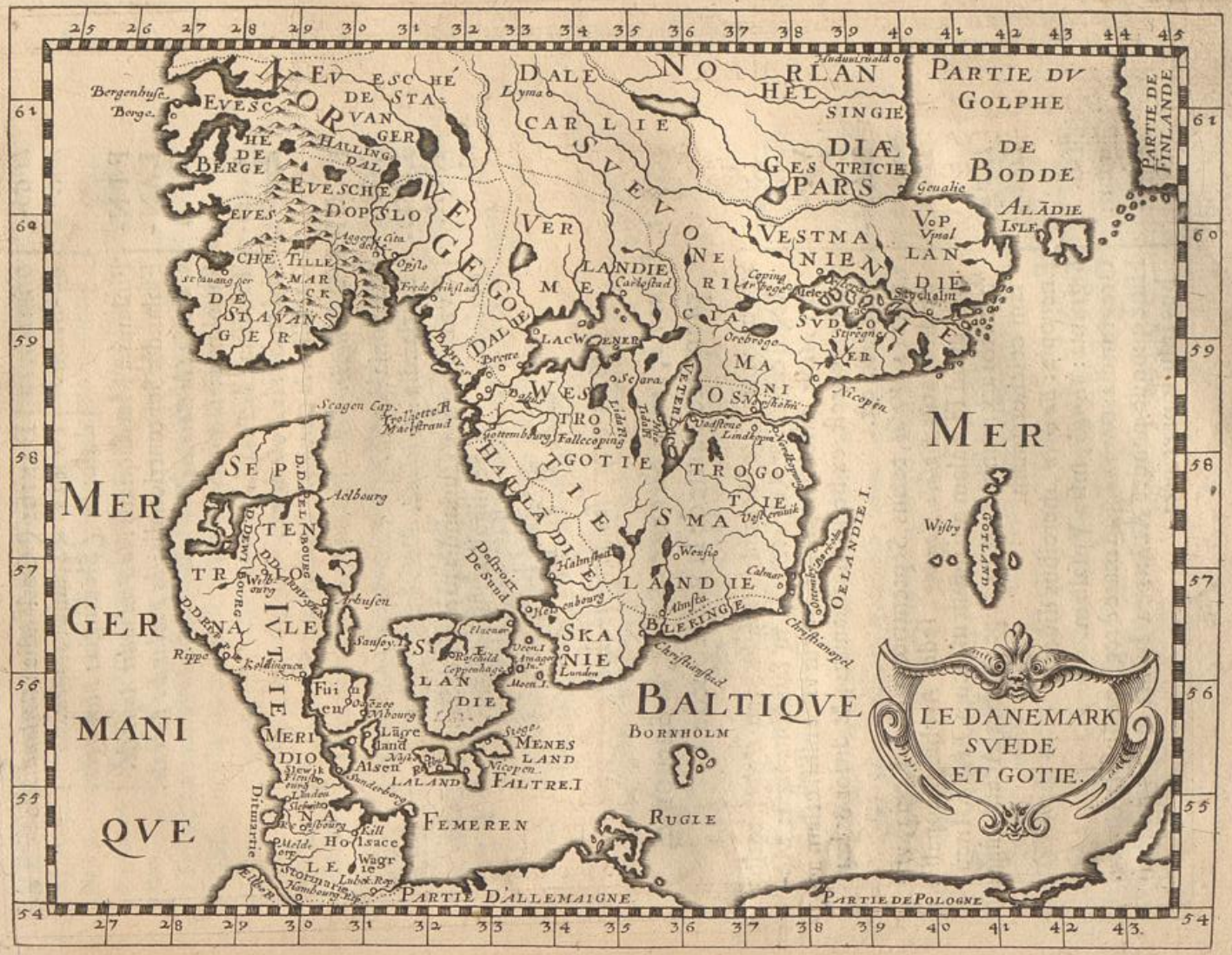
HOSPITALES sunt omnes Sueci: vestitus plebeius vilis, Nobilium prout inter peregrinandum, modus gentis cuiusdam eis placuit. Ædificia ferè lignea, & humilia, ob frigus & ventos, Stocholmiæ tamen pleraque saxea. Cùm annona carior viuunt corticibus abietum & pinearum, quas stomacho prodesse, neque malignè nutrire opinantur. Ad bella nati, & labores ferendos videntur, & satis eorum fortitudinem nostris temporibus Germani experti sunt.

Diuiditur SVECIA MAGNA in Sueciam propriam, Gothiam, Finlandiam, Ingriam, & Liuoniam, quam tibi diuisionem hoc schemate proponimus.

§. 7. *Magnæ Sueciæ diuisio.*

- SVECIA PROPRIE dicta, *la vraye Suede.*
  - SVEVONIA *Sueuonie.*
    - Vplandia: *Vplande.*
    - Vestmania: *Vestmanie.*
    - Dalecarlia: *Dalecarlie*
    - Nericia: *Nericie.*
    - Sudermania: *Sudermanie.*
  - NORTLANDIÆ *les Nordelles.*
    - GESTRICIA: *Gestricie.*
    - HELSINGIÆ *Helsing.*
      - Helsingia propria: *Helsing*, seu *Sundhede.*
      - Medelpadia: *Medelpad.*
      - Angermania: *Angermanie.*
      - Bothnia: *Bothnie, ou les Boddes.*
      - Lapponia: *le pays des Lappons.*
- GOTHIA
  - OCCIDENTALIS *Occidentale, ou Vest-Gothie.*
    - Vestrogothia: *Vestrogothie.*
    - Dalia: *Dalie.*
    - Vermelandia: *Vermeland.*
    - DANICI IVRIS Prouincia.
      - Hallandia: *Halland.*
  - ORIENTALIS
    - Ostrogothia: *Ostrogothie.*
    - Smalandia: *Smaland.*
    - Oelandia: *Oeland, Isle.*

LES ROYAVMES SEPTENTRIONAVX
MER
Nort Cap
MER
DE
MAVREMANS
SEPTENTRIONALE
MER
D'ALLEMAIGNE
MOSCHOVIE OV RVSSIE
BALTIOVE
MER
LAPPONS DANOIS
LAPPONS MOSCHOVITES
FINNE MARK
KIMI LAPPE
MER BLANCHE ou Golphe de GRANDVIC
GOLPHE DE BODDE
GOLPHE DE FINNES
NYLAN
LADOGA LAC.
ONEGA LAC.
LEITLA
DAGONLA
GOTLAND
OESEL
DANEMARC
Kopenhagen
Hamburg
Breme
ALLEMAGNE
POMERANIE
PRVSSE
POLOGNE
LITHVANIE
RVGEN
Memel
Berge
Helsingie
Gestrigie
Vosonie
Aladie
Carelie
Ingrie
Wiburg
Narue
Dorpt
Reual
Riga
Vsmar
Vlmer
Vsma
Vorche R.
Kola R.
S. Michel
S. Nicolas
Varduhus

MER
BALTIQVE
LE DANEMARK
SVEDE
ET GOTIE.
PARTIE DV GOLPHE DE BODDE
PARTIE DE FINLANDE
PARTIE D'ALLEMAIGNE
PARTIE DE POLOGNE
Bornholm
Rugle
Femeren
Wisby
GOTLAND
OELANDIE I.
Bergenhuse
Berge
Lyma
Carlstad
Stockholm
Actbourg
Elsenor
Copenhague
Lunden
Christianstad
Christianopel
Calmar
Abusa
Halmstad
Gottenbourg
Fallecoping
Scara
Orebrege
Lincopen
Vadstrae
Lindkoping
Skenningen
Stregnes
Scagen Cap
Tolbourg
Aalborg
Ripen
Koldingen
Sansoy
Arbousen
Arbourg
Stege
Nicopen
Falstre I.
Sunderborg
Hamburg
Lubeck
Ribe R.
Elbe R.
Diemarrie
Holsace
Wagrie
Stormarie
Pomerellen
Prussie
Cassubie
Pomeranie
Mecklenbourg
Rostock
Wismar
Stetin
Gripswald
Anclam
Andusiswald
Geualie
Aladie Isle
Vestmanie
Nericia
Vpsal
Vpsal
Sudermanie
Westrogothie
Nordlandie
Dalecarlie
Gestricie
Helsingie
Hallandie
Smalandie
Westmanie
Vermelandie
Dalie
Lacwener
Lacwetter
Lacmeler
Norwege
Aggerhus
Opslo
Tillemarck
Stavanger
Hallingdal
Evesche de Stavanger
Evesche de Berge
Evesche d'Opslo
Evesche de Drontheim
Evesche de Hamar
Evesche de Wardhus
Evesche de Bergenhuse
Scanie
Blekingie
Halmstad
Gottenbourg
Fallecoping
Orebrege
Lincopen
Vadstrae
Lindkoping
Skenningen
Stregnes
Scagen Cap
Tolbourg
Aalborg
Ripen
Koldingen
Sansoy
Arbousen
Arbourg
Stege
Nicopen
Falstre I.
Sunderborg
Hamburg
Lubeck
Ribe R.
Elbe R.
Diemarrie
Holsace
Wagrie
Stormarie
Pomerellen
Prussie
Cassubie
Pomeranie
Mecklenbourg
Rostock
Wismar
Stetin
Gripswald
Anclam
Andusiswald
Geualie
Aladie Isle
Vestmanie
Nericia
Vpsal
Vpsal
Sudermanie
Westrogothie
Nordlandie
Dalecarlie
Gestricie
Helsingie
Hallandie
Smalandie
Westmanie
Vermelandie
Dalie
Lacwener
Lacwetter
Lacmeler
Norwege
Aggerhus
Opslo
Tillemarck
Stavanger
Hallingdal
Evesche de Stavanger
Evesche de Berge
Evesche d'Opslo
Evesche de Drontheim
Evesche de Hamar
Evesche de Wardhus
Evesche de Bergenhuse
Scanie
Blekingie

la Gothie. — *Orientale, ou Eſt-Gothie.* — DANICI IVRIS ditiones: Gotlandia: *Gotland Iſle.*; Scania: *Sconen.*; Blekingia: *Blekingen.*

FINLANDIA — *Finlandie.*
- Finlandia Meridionalis: *la Finlandie Auſtrale.*
- Finlandia Septentrionalis: *la Finlandie Boreale.*
- Caiania: *la Caianie.*
- Sauolaxia: *la Sauolaxie.*
- Tauaſtia: *la Tauaſtie.*
- Nylandia: *la Nylandie.*
- Carellia: *la Carellie.*

INGRIA *l'Ingrie.*

LIVONIA.
- Eſthonia: *Eſten.*
- Leitlandia: *Leitland.*
- CVRLANDIA *Curland.*: Curlandia propriè dicta: *Curland.*; Semigallia: *Semigallen.*

CAPVT II.

Suecia vera, ſeu propriè dicta.

§. 1. *Sueuonia, prima pars veræ Sueciæ*, la Sueuonie, premiere partie de la vraye Suede.

VPLANDIA — *la Vplande, frumenti ferax.*
- STOCHOLMIA, & Holmia: *Stocholm*, ſeu *Holm*, totius Regni caput, & Regis ſedes, in faucibus lacus Meleri *Meler*, piſcoſi in primis, quâ in vrbe nihil etiam ad delicias deeſt: ex bellis Germanicis, & ditior & lautior facta eſt.
- VPSALIA: *Vpſal*, totius Septentrionis olim Regia, vnde dicebatur *Vpſala Konung*, ſedes Archiepiſcopalis. Sita eſt ad Fl. Salam qui influit in lacum *Ekolen*. Incubat vrbi arx munitiſſima ex rupe: habet Academiam iam celeberrimam.
- Enecopia: *Encopen*, mercibus diues.
- Sigrunia: *Sigrun*, infra Vpſaliam.
- Oregrundia: *Oregrund*, ad mare è regione Inſulæ *Graſon.*
- Hinc quoque pendet ALANDIA Inſula multis minoribus Inſulis præcincta.

VESTMANIA *Veſtmanie.*
- AROSIA: *Aroſen*, ſeu *Veſteras*, vrbs Epiſcopalis cum arce, vbi ingens cupri ferrique copia.
- Arbogia: *Arbo*, ad Fluuium cognominem.
- Kopinga: *Koping*, aliter *Kopung*, metallicis celebratiſſima.

DALECARLIA vbi fodinæ ad miraculum excauatæ, Regio populoſa, incolæ laboris patientiſſimi, nullam vrbem habet.

NERICIA *Nericie.*
- Celebris ob ſanctam Brigittam, ſeu Birgittam, quam Brigidam vulgò vocamus, cuius maritus Vlfo huius tractus Princeps fuit.
- Orebrogia: *Orebro*, vnica huius prouinciæ vrbs.

SVDERMANIA *Sudermanie.*
- NICOPIA: *Nycopung*, emporium cum arce pulcherrima, Ducis ſedes ad mare.
- Strengneſia: *Strengnes*, Epiſcopalis vbi templum clarum ſepultura Caroli IX.
- Telga: *Telgen*, ad partem Auſtralem Meleri lacus.
- Torſilia: *Torſil*, ad Melerum lacum.
- Troſa: *Troſen*, ad mare emporium.

§. 2. *Nortlandiæ*, les Nordelles: *hoc eſt prouinciæ in Septentrionem declinantes.*

NVM. 1. *Geſtricia*, Geſtricie.

GEVALIA: *Geual*, emporium opportuno loco ſitum, mercibus abundans, regio frumenti, ferrique ferax.

NVM. 2. *Helſingia hæc maior, olim fuit regnum, habuere olim literas ſibi peculiares Helſingÿ, atque dialectum quâ etiam Caiani Finlandique hodie loquuntur, incolæ ſimplices, hoſpitales, atque ſtudioſi.*

HELSINGIA VERA *Helſing*, aliter & *Sundhede* dicta
- Hudingſualdia: *Hudingſuald*, cuius indigenæ varias merces per totum mare Balthicum deportant.

MIDELPADIA *Midelpad.*
- Eiuſdem cum ſuperiori regione conditionis, vnicam habet vrbeculam Tunam, vbi Reges Helſingiæ fixiſſe ſedem perhibentur.

NVM. 3. *Angermania*, Angermanie.

A Fl. Angermano dicta, vbi est Scula mons ille horribilis, & quasi ruinam minitans.

Hernosandia: *Hernosand*, vnica huius tractus ciuitas.

NVM. 4. *Lapponia*, les Lappons: *Regio sterilis, sed indigenæ simplices, nec à bonis moribus abhorrentes, milites strenuissimi, & patientissimi.*

NORVEGICA, aliter FINMARCHIA *Takemark*: Eius incolæ dicuntur Siofinni, hoc est Fiones maritimi. Hîc aër purissimus. Tributa pendunt Regi Daniæ, & castro *Vardhus* continentur, vt pluribus in Regno Danico dicetur.

RVTHENICA, seu BIARMIA *Biarmie*: Porrigitur à castro *Varhus*, ad mare Album. Sueci hanc regionem vocant *Prinnes*, alij Biarmiam à voce Fionica *Varama*, id est, Montosus tractus; quia hæc regio in montes tota assurgit.

SVECICA *de Suede*:
- *Vmalapmark*, *Pitalapmark*: Omnes hi Suecum Regem agnoscunt, & cum eo militant.
- *Lulapmark*, *Tornelapmark*, *Kimilapmark*: Torna: *Torn*, in vltimo sinu Boddico emporium celebre; ab aliis Bothniæ adiudicatur.

SCRICFINNIA, cuius hîc meminit Saxo Selandicus, hinc expungenda est: vox enim illa Fionibus, & Lapponibus competit, itáque dicuntur à ligneis soleis, quibus celeriter per niues decurrunt. His soleis instructi Lappones 600. rusticuli centum millia Ruthenorum fugauerunt, aut ceciderunt.

BOTNIA *la Bothnie, ou les Boddes*: Arenosa regio sine ciuitatibus, vt quidam putant, sed eius parœciæ totidem Emporiola: ab hac dictus Boddicus sinus, *le Golphe des Boddes*. Regio quoque dicta legitur Bothnia Occidentalis. Attamen plerique Thornas emporium huicprouinciæ addicunt: Thornæ autem vulgò *Torn*, ad Fl. cognominem, sic dicuntur quasi Insulæ Turritæ, vt vult Ioannes Magnus.

CAP.

CAPVT IV.

Finlandia.

QVI dictam volunt quasi *pulchram terram*, quòd eâ præcellat Sueciæ, aut alterutram tantùm viderunt, aut neutram: meliùs appellata est à Suecis *Fiendeland*, terra hostilis, quòd inde multùm infestarentur. Hi patriâ linguâ dicuntur *Somi*, vel à squammis piscium quibus asperguntur eorum domus, vel à paludibus. Dialectum peculiarem habent quæ multis consonantibus caret. Olim Reges habuere, sed à S. Errico domiti, Suecorum, Christique iugum recepere.

FINLANDIA MERIDIONALIS
- *Abo* ciuitas Episcopalis ad Fl. *Auiaroki*.
- *Gusto*, arx nunc diruta.
- Razeburgum: *Razeborg*.

FINLANDIA SEPTENTRIONALIS.
- Biorneburga: *Biorneborg*, ad quam influit Culmo fluuius Salmonum captura celebris.
- Nadhendalia: *Nadhendal*, vbi celebre olim monasterium dictum Vallis Gratiæ.

CAIANIA, seu BOTHNIA ORIENTALIS.
- VLA nuper condita & munita vrbs: *Oule*.
- Caianeburgum: *Caianeburg*, arx.
- Vlaburgum: *Vlaburg*, arx quoque munita, Prouinciam hanc à Bothnia separat Fl. *Kimi*.

SAVOLAXIA Regio valde rigua.
- Castrum nouum: *Niistort*, condita vrbs ante ducentos annos ab Aulæ magistro Erico Axelson, & arx D. Olai cognominata. In hac regione Flumina vitulos marinos habent.

TAVASTIA Regio Mediterranea.
- Tauastia arx: *Tauashus*, à Birgero Ieri Rege Sueciæ condita 1250. vt populos istos in officio, & religione contineret.

NEOLANDIA, seu NYLANDIA, quasi *noua terra*, quod eò missæ coloniæ.
- Antea hîc Fionnes, & Carelli, habitabant.
- Burgus: *Borgo*.
- Hesingfordia: *Hesingfortz*.

CARELLIA *Karelen.* à Coriola Fluuio nomen accepit.

- SVECICA, seu EVROPÆ.
  - VIBVRGVM: *Viburg*, emporium nobile cum arce munitissimâ ad tutelam limitis Russici.
- MOSCHOVITICA. pace inter vtrumque Principem cõfecta reddidere Sueci quicquid occuparant.
  - Kexholmia: *Kexholm*, quasi cuculi fretum in duabus paruis Insulis, in ostio Fl. *Voxen*, in vna arx, in alia vrbs, à Ruthenis *Carelogorod*, quasi Careliæ propugnaculum, vi capta à Sueco, & postea reddita.
  - Ladoga lacus, seu Ladesco omnium Europæorum maximus, à pisce Ladog nomen habet, qui in eo tantùm reperitur.

CAPVT V.

Ingria, Ingrie: *Ruthenis Isera.*

NVPER Regno Sueciæ adiuncta est anno 1617. cùm eam sibi vindicauit Gustauus Adolphus Caroli IX. filius. Hîc maxima fit Alcium venatio *des Ellans*, qui bis in anno Fl. Niëuam traiiciunt vere è Russiâ in Carelliam, Autumno ex Carellia in Russiam.

- INGRIA PROPRIA
  - Notteburgum, Ruthenicè Oresca, *la Noix*, in faucibus rapidissimi Nieuæ in exigua Insula, locus inexpugnabilis, quam fame cepit Gustauus Adolphus, cùm tamen propugnatores omnibus cibis abundarent.
- SOLVSKIA *Solouski.*
  - Iuuanogorodia: *Iuuanogorod*, Naruiæ oppositа in Isthmo rapidissimo flumine cincta, & in rupe cuius domorum tantùm cacumina extant.
- INGERMANIA *l'Ingermanland.*
  - Iama: *Iamogorod*, ad Fl. Iamam qui in Naruam influit, munitissima ciuitas, cuius muri è saxo, quam natura egregiè communiuit.
  - Caputia: *Caporie*, quam aliqui confundunt cum præcedente, dicúntque Iamam priùs Capuriam dictam esse.

CAPVT VI.

Liuonia, Liefland *Germanis.*

ITA dicta videtur, aut ab *Effluis* populis, aut meliùs à *Liuonibus* quorum Ptolemæus meminit. Eius longitudo à Narua ad *Memel* porrigitur, latitudo à mari Balthico ad lacum Peipum *Peybas*, aut *Beibas*. Regio est frumenti diues. Paruit diu Equitibus Ensigeris, seu Liuonicis, sed demum ij vniti sunt sub Gregorio IX. Pontifice cum Equitibus Teutonicis, qui aliter Crucigeri, & Prutheni dicebantur,& exinde Magistrum Teutonicum agnouerunt, eique tributum pensitarunt, quod persoluto pretio extinxit Volterus Pletenburgus, precium Albertus Marchio Brandeburgicus recepit, factúsque Volterus Imperij Princeps, sed coactus est se turpiter submittere Sigismundo I. Poloniæ Regi. Sigismundus autem Augustus post mortem Guilielmi de *Furstemberg*, quem milites cum arce Felino Moscho prodiderunt, compulit eius successorem Gotardum Ketlerum abdicare se magistratu, sed eum sic creauit Ducem Curlandiæ, & Semigalliæ, vt etiam ad posteros transmitti posset, erat enim ille Lutheranus. Anno autem 1626. Gustauus Suecus addidit reliquam Liuoniam, Estoniæ, quam ab anno 1561. Erricus Moscho eripuerat, indigenis per Carolum V. iussis à quocumque vellent auxilium implorare contra crudelitatem Russorum, & maximè Ioannis Basilij eorum Imperatoris, veriùs tyranni.

§. 1. *Estonia, siue Estlandia*, Esten, *seu* Eistland.

ESTONIA PROPRIA *Esten.*
- Fellinum: *Fellin*, ad Fl. Fellam, castrum vbi proditus à suis Magister Ordinis Liuonici.
- Taurus: *Taur*, seu *Tarnest*, à Lithuanis diruta arx.

VIKECHZ-LANDIA
- Hapselia: *Hapsel*, ad sinum vrbi cognominem, Episcopalis, cui vnita sedes Oeselienſis.
- Loda: *Lode*, arx munita, bello Sueuico famosa.
- Lehalium: *Lehal*, castrum & ciuitas, vbi nobile virginum cœnobium.

Vikesland. — Oesilia Insula *Oesel.* — Arnsburgum: *Arnsburg.* — Sonemburgum: *Sonembourg.* — Arces olim proditæ Danis à fratribus Crucigeris, & eas Rex Daniæ possidet.

Virlandia, seu Viria *Virland.* — Narua, seu Naruia: *Narue*, ad Fl. cognominem è regione *Iuuanogorod*, emporium nobile. Vesemberga: *Vesemberg*, arx & Capitaneatus. Tolsburgum: *Tolzbourg*, ad sinum Balticum.

Haria *Harie.* — Revalia: *Reuel*, seu Riualia præcipua totius Estoniæ. Badisium: *Badis*, castrum & monasterium prædiues.

Gervenlandia, seu Iervia, *Geruenland.* — Vitensteinum: *Vitenstein*, arx vnica huius tractus, Polonis *Bialykamien*, hoc est albus lapis.

§. 2. *Litlandia*, Leitland, *Gallicè* Letten.

Riga: *Rigen*, aut *Rig*, olim vrbs Archiepiscopalis, duplici fossa vallata ad Duinam Fl. *la Dune*, olim Equitum Teutonicorum sedes, & curia.

Dunamunda: *Dunamond*, arx aditu difficillima: hinc olim Dani à nauibus tributum exigebant.

Valmaria: *Valmar*, seu *Volmer*, ciuitas & castrum, ad Fl. Trideram.

Segenuoltia: *Segenuolt*, cum castello ad Fl. *Treider*, Marescalli primi à Magistro sedes.

Mariemburga: *Mariembourg*, in lacu castrum munitissimum.

Archiep. Rigensis — Riga: *Rigen*, de quâ suprà. Kokenhusium: *Kokenhaus*, arx & ciuitas munitissimæ. Conemburgum: *Conembourg*, arx cum ciuitate.

Episcop. Torpatensis — Torpatum: *Derpt*, seu *Derbet*, aut *Dorpat*, ad Fl. Becum *Embek*, cum arce in colle munitissimâ. Neinhusium: *Neinhaus*, bello Russico celebre.

§. 3. *Curlandia*, Curland.

Cvrlandiæ Ducatvs — Veneda: *Venden*, aliter *Vindouu*, ad Fl. cognominem, Polonis *Kieff*, vrbs Episcopalis nũc vnica à Sixto V. procurante eam sedem Stephano Batorio Poloniæ Rege.

Duché de Curland. Godlinga: *Godlingen*, vbi aliquando commoratur Dux Curlandiæ, creditur primaria Ducatus ad Fl. *Vindouu.*

SEMIGALLIA *Semigallen.* MITAVIA: *Mitauu*, aut *Mitouu*, vbi ferè degit Dux Curlandiæ in loco irriguo condita.
Solemburgum: *Solembourg*, arx & præfectura.
Doblinum: *Doblen*, castrum perelegans.

CAPVT VII.

Regnum Danicum.

EX duobus regnis conflatum est Danico & Norvegico, quæ quando firmiùs coaluerint suprà docuimus. Cùm ergo sub Christiano primo Sueci defeciſſent, & in rebellionis communionem Norvegi veniſſent, postea pollicitationibus huius Christiani hi revocati sunt, & exinde in fide perstiterunt, atque eorum ope Rex Daniæ vindicauit sibi, aut detexit Insulas, de quibus postmodum in Norvegiâ agemus.

§. 1. *Dania in genere*, le Dannemark.

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN credunt omnes à Dano primo Danorum Rege deductum, ideóque dictam *Danmarchiam*, quasi *Terram Dani*. Philippus tamen Cluuerius, vt suprà in veteri Scandia notauimus, hoc nomen primò deducit à voce *Theuth*, quæ Deum sonat, & postea à Saxonibus *God*, vnde qui antea *Theutoni* dicti Godani, ex quo primâ syllabâ expunctâ Dani dicti sunt. Alij à voce *Daneman*, quæ dictio viros aquosos significat, à voce *Aha*, quæ illis est fluuius.

NVM. 2. *Quantitas.*

QVANTITAS Daniæ non satis commodè proferri potest. Quia multas Insulas complectitur, & continens crebris æstuariis lanciatur, si tamen ex cælo terræ mensura colligi potest, eius *latitudo* Geographica desumitur à gradu 54. ad 57. cum dimidio, ac proin-

de, inclusis maribus, continet 210. mille passus, leucas nostras 105. Germanicas 52. cum dimidia. *Longitudo* verò est graduum ferè decem qui ad magnum circulum reuocati reddunt circiter milliaria 300. leucas nostras 150. Germanicas 75.

NVM. 3. *Qualitas.*

SOLVM hîc depressum & paluſtre, quare Dania pascuis abundat, campi miræ fertilitatis, & quæ Batauis ferè frumentum omne sufficiat; aër satis purus, vnde omnes ferè Dani ingenioſi.

MERCES. Equi vegeti, ac valentes, butyrum, adeps, boues prægrandes, & pinguissimi, ligna abiegna ex Sconia ad malos, quibus Batani, Galli, Hiſpani carere non possunt.

DIVITIÆ Regis in duobus sitæ sunt, in Sundicis Faucibus, & vectigalibus impositis armento quod ex Daniâ in Germaniam traducitur. Sub initium huius sæculi hæc duo conficiebant 12. librarum Turonensium milliones cum 700. millibus, nunc ad 15. milliones Regis vectigalia dicuntur excreuisse. Centum naues armare, & 30. armatorum millia potest educere.

NVM. 4. *Mores.*

DANI sunt hoſpitales, & olim pugnaces, nunc eorum virtus nonnihil elanguit, & ad merces & lucra potiùs inclinant. Laboris patientissimæ sunt fæminæ. In conuiuia, & ebrietatem paulò propensiores.

NVM. 5. *Politia.*

REX eorum primus Danus ex Suecià oriundus & potitus aliquot Insulis à Iutiis in auxilium euocatus est; is cùm hostes retudisset totius Daniæ Rex effectus est. Fuit olim hic status ex Aristocratico temperatus, quare ab optimatibus Christiernus est datus in custodiam, sed hoc iugum excussit sicut & imperij, nisi pro Ducatu Holsatiæ. Olim in totam Europam bella circumferebant, quare dicitur Hibernia ab iis octies debellata, Anglia decies, Scotia, & Saxonia aliquando factæ vectigales, Suecia duodeuiginti prælijs attrita, vt hîc de Gallia taceam, quæ inuita coacta est Normannos recipere: nunc autem sese continent limitibus regni sui.

In quinque ordines ſtatus ille diſtribuitur. 1. eſt familiæ Regiæ: Rex olim eligebatur, ſed ſemper ex eadem familiâ. 2. Nobilitatis ex quâ Senatores aſſumuntur, & præcipui magiſtratus, vt Præfectus Aulæ, Mareſchallus, Admiralius, Cancellarius, Præfectus ærarij, &c. 3. Epiſcoporum, & Cleri. 4. Ciuium & Mercatorum, ex quibus vrbium Senatores, Epiſcopi, Paſtores, Scribæ. 5. denique Ruſticorum quorum alij liberi coloni dicti *Fribunder*, alij penè ſerui. Olim in Præfecturas 184. diuidebatur, quas *Hæret* nominabant.

NVM. 6. *Religio.*

OLIM admodum Catholica Dania, ſed Lutheri fæces inductæ per Fridericum primum ſubſtitutum in locum Chriſtierni, vt Proteſtantes ſui regni fautores haberet. Ceremoniæ itaque hîc retentæ ſunt, & quamquam Caluiniſtæ huc irrepſerint, impediunt tamen Miniſtri, ne hîc quidquam poſſint.

§. 2. *De Noruegia.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN habet à voce *Veg*, quæ viam ſonat, quaſi via in Septentrionem. Antea Nortmannia nuncupabatur: vt in Scandia diximus, quæ etiam vox viros Septentrionales ſignificat.

NVM. 2. *Quantitas.*

QVANTITAS porrigitur à gradu latitudinis 58. ad 72. ac proinde ſic continet 840. milliaria, ſeu leucas noſtras 420. Germanicas 210. Suecicas 140. Longitudinis autem diuerſimodè ſpectatæ 15. gradus aſſumes, qui ſub gradu 60. reddunt 450. milliaria, leucas noſtras 225. Suecicas 150.

NVM. 3. *Qualitas.*

REGIO eſt perfrigida ob montem Sueuonem quem Alpes alij vocant, ventos repercutientem. Frumento caret, eóque tantùm vtitur importato, ideóque tantis priuilegiis ornatæ Bergæ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

MERCES. Pisces sicci, butyrum, pelles precioſæ, corium, pix liquida, ligna, & sal hyeme concreſcens potentiùs: ad Bergas fit nobilis illa Pelamidum piſcatio.

NVM. 4. *Mores.*

NORVEGI ſimplices & candidi, viri fortes, plerique Magi, vnde hic ventus paſſim venalis: venatibus plurimùm indulgent. Verſus Septentrionem ferè in cauernis degunt ob ventos vehementiores.

NVM. 5. *Politia.*

PENDENT à Præfectis, quos iis Rex Daniæ conſtituit, cui ſe ſponte dediderunt. Suprema curia eſt Aſloiæ *Opsko*, vbi demum lites maioris momenti terminantur. Cæterùm in officio continentur per arces in quibus Præpoſiti degunt.

NVM. 6. *Religio.*

QVANTA fuerit olim religio Noruegorum arguit Baſilica S. Olai Nidroſiæ, cuius pars tantùm reſtat, æde totâ flammis abſumptâ. Lutheri nunc ſequuntur errores, ſed populus à maioribus acceptam religionem retinet, eámque dum appellit ad noſtra littora profitetur.

§. 3. *De Iſlandia.*

NVMERVS 1. *Nomen.*

SIC dicta quaſi Regio glacialis per Flokum quemdam Archipiratam; antea vocabatur Snælandia, *pays de Neige*, & *Gadarsholm*, à quodam Gadaro Sueco, qui eam primus detexiſſe dicitur. Sub finem noni ſæculi ab Europæis frequentari cœpta, quando fratres duo Noruegi ad eam confugerunt.

NVM. 2. *Quantitas.*

DIFFICILE eſt eam ſtatuere, quoniam crebris & magnis

gnis æstuariis lacerata est. Latitudinem habet à 64 ½ ad 68. cum 20. minutis, ac proinde milliarium 190. Longitudinem à 356 ½ ad 11. qui ad maiorem circulum reuocati reddunt 236. milliaria.

NVM. 3. *Qualitas.*

OCTO mensibus hîc frigus perdurat: cùm deest iumentis fœnum ea piscibus pascunt, incolæ macrobij & plerique annum 150. attingunt. Hîc multa Balnea.

MERCES, pisces exsiccati, adeps, oleum ex piscibus, butyrum in arcis 40. pedum, sulphur.

NVM. 4. *Mores.*

SVPERBI sunt ob corporis immane robur. Omnes piscationi dediti: Magi hîc plurimi, qui ventos vendunt, & sibilo naues sistunt. Norunt omnes legere, quia à parentibus edocentur.

NVM. 5. *Religio.*

ANNO Christi 1000. conuersi sunt adnitente Olauo Rege Norueglæ, quando & duo Episcopi creati. Sed sub Christierno III. ad Lutheri sectam vocati sunt, per Ministrum ad eos ab Rege missum.

NVM. 6. *Politia.*

OLIM regebantur ab optimatibus electis, sed demum Oligarchiæ pertæsi Haquino Regi Norueglæ submiserunt sese. Ad eos regendos in præsentiâ mittitur Præfectus qui residet in arce *Bastede.* In tres ordines distributa sunt libera capita, in Iudices *Lochmanes*, Nobiles *Bunden*, & Clerum, reliqui seruorum habentur loco.

§. 4. *De Groenlandia.*

NVM. 1. *Nomen.*

SIC dicitur quasi *Terra viridis*, vel per ironiam, vel si compa-

retur cum vicinis. Ab indigenis nominatur *Secanunga*.

Num. 2. *Quantitas.*

Quantitas eius incomperta, pars eius quæ dicitur *Meta incognita* gradum 60. attingit, pars maximè Septentrionalis vltra 70. detecta non est. Nescitur vtrum sit continens aut Insula, in præsentiâ probabilius est continentem esse.

Num. 3. *Qualitas.*

Nulla hîc arbor (quidam tamen nuces & quercus agnoscunt) incolæ vtuntur ossibus piscium ingentibus, quæ mare quotidie ad littus euomit.

Merces. Hinc afferuntur marmora diuersi coloris, pelles, & pisces exsiccati, & cornu piscis quod hactenus Monocerotis cornu creditum est.

Num. 4. *Mores.*

Victitant indigenæ carnibus vrsorum, vulpium, leporum & damarum. Item & piscibus & volucribus, vitámque similem agunt Canadensibus. Crudis carnibus cum voluptate se ingurgitant.

Num. 5. *Religio.*

Anno Christi 1000. eò penetrauit, beneficio Olaui Noruegiæ Regis, eóque missus Episcopus. Posteà & eò Patres Dominicani transisse dicuntur: de quorum Monasterio in Admirandis.

§. 5. *De Spitsberga.*

Nomen habet à voce Germanica *Spits* quæ acutum, & *Bergen*, quæ montem significat: sic dicta est ab Henrico *Helmskerck*, qui anno 1596. eam detexit. Sed Angli contendunt ante annos 17. inuentam, dictámque *Neuland*, *nouueau pays*, aut *Greenland*, *Terre verte*: Interim dum inter se disceptant, Rex Danus per Præfectum Vardhusianum, hinc sibi vectigalia à piscatoribus exigit.

SITVS. Extenditur à gradu latitudinis 76 ½ ad 80. & paulò suprà, & iacet inter 25. & 40. Meridianos, vt me Tabulæ Batauorum docent. Continet duas ingentes peninsulas.

MERCES. Hîc Phocarum, & Balænarum piscatio nobilis, & variorum monstrorum marinorum. Capiuntur hîc quoque Equi marini, quos alij vaccas, alij elephantes dicunt, quorum adeps magni fit, sed pluris dentes, ebore precioſiores.

§. 6. *Diuisio Regni Danici.*

- DANIA
  - NORDALBINGIA
    - IVTIA *Iutland.*
      - Septentrionalis.
      - Meridionalis.
    - HOLSATIA: *Holstein.*
  - INSVLÆ
    - Sielandia Fionia.
      - Cum minoribus adiacentibus
    - MINORES INSVLÆ
      - Borhnolmia.
      - Gotlandia.
      - Oesilia.
  - SCANIA
    - Halladia.
    - Scania.
    - Blekingia.
- NORVEGIÆ
  - CONTINENS
    - Bahusiana.
    - Angerhusiana.
    - Bergensis.
    - Nidrosiensis.
    - Varhusiensis.
    - Præfecturæ.
  - REGNVM INSVLÆ
    - Islandia.
    - Groënlandia, seu Terra viridis.
    - Spitsberga, seu montium acutorum.

§. 7. *Nordalbingia olim Cymbrica Chersonesus & Cartris.*

NVM. 1. *Iutia Septentrionalis*, Norder-Iutland.

- DIOECESIS RIPENSIS
  - RIPA: *Ryp*, ad Fl. Nipsicum *Nipsaa*, à quo diuiditur in tres partes, portus ab vrbe mille passibus distat, prætextus minutis Insulis. In hoc tractu Præfecturæ 30.

Eueſché de Ryp.

Coldinga: *Koldingen*, hoc eſt ſylua in colle, ſtatione Chriſtierni III. celebris, vbi pons *Broherit*, vnde & regiunculæ nomen, ex quo multa ſibi conficit Danus vectigalia. Vrbi quoque imminet arx *Arnsburgh* Aquilæ burgus à prædicto Principe perfecta.

DIOEC. ARHVSIENSIS

ARHVSIVM: *Arhuſen*, ad mare ſita ciuitas è regione Samſoæ Inſulæ.

Randruſium: *Randerſen*, oppidum luculentum ad Fl. Gudum, *Guden-aa.*

Grimſtadium: *Grimſtad*, ad Fl. Grimſundam *Grimſund.*

Mariagrum: *Mariaker*, ad hanc aut ſequentem diœceſim pertinet.

Eueſché d'Arhuſen.

DIOEC. ALBVRGENSIS antea BVRGLAVIENSIS

ALBVRGVM: *Aëlburg*, ad ſinum Lymicum *Limfort*, ſic dicitur ab Anguillis, quæ hîc plurimæ capiuntur, *Ael* enim Anguilla eſt.

Venſilia, ſeu Venſolia, & Vendelboa, olim & Borgla, vnde hæc diœceſis dicta eſt quondam Burglauienſis, ſeu Borglumienſis: *Vendyſſel* minutum oppidum ad Fl. *Ry-aa.*

Thyſtadium: *Thyſtad*, vbi ſchola, arx Orumna, & cœnobium in fabulis Danicis decantatiſſimum ob puellam hîc ſepultam.

Eueſché d'Aëlburg.

Promontorium Scagenſe, *Scagen*, hanc peninſulam terminat.

DIOEC. VIBVRGENSIS, *E. de Vviburg.*

VIBVRGVM: *Vviburg*, iuridica ſedes Triumuiralis totius Iutiæ.

Niba, Scheua } Vrbeculæ quarum equi celebrantur generoſiſſimi, vt & totius huius tractus.

NVM. 2. *Iutia Meridionalis, ſeu Ducatus Sleſuicenſis*, Suder-Iutland, ou Duché de Sleſuik.

SLESVICVM: *Sleſuuik*, ſeu *Schleſuuik*, ad ſinum, ſeu Fl. Sliam *Slee*, quondam Cymbricæ metropolis, & dicta *Hedeba*, ſeu *Hedebut*, à quadam Regina Daniæ *Hetha*, poſtea & *Schleſtorff*: adiacet ei ab Occidente arx Gottorpia *Gottorp.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Flensburgum: *Flensborg*, vbi portus capaciſſimus, ſic dicitur à Flenone milite forti, quaſi Flenonis Burgus, loco peramœno ſita ciuitas, & riguo.

Haderſlebia: *Haderſleben*, portum habet egregium, arx euerſa eſt, alia in Inſulâ vicinâ excitata, vulgò *Hansbourg*, omnino regia atque magnifica.

Huiſemum, ſeu Huſenum: *Huſem*, ad ſinum Heuerum *Heuer*, cum arce præclarâ.

Apenroa: *Apenrade*.

Tundera: *Tunder*, in eâ regione quæ Frieſlandia minor dicitur, aliàs maris eluuiem paſſa, nunc tuta molibus iactis.

ALSENA *Alſen* — Inſula in quâ arx magnifica Synderburgum *Synderburg*.

NVM. 3. *Holſatia*, l'Holſace, ou Holſtein: *à ſyluarum multitudine ſic dicta*.

DVCATVS HOLSATIÆ — *Duché d'Holſtein.*

- CHILONIVM: *Kiell*, in Iſthmo, ita vocata quaſi cuneus, vbi quotannis fiunt nobilitatis Holſaticæ Comitia.
- Vilſtria: *Vilſter*.
- Rendeſburgum: *Rendsborg*, in palude quam facit Fl. Eidera.
- Neomonaſterium: *Niemunſter*, ad Fl. Storam *Stoer*.

DITMARSIA — *Dithmarſe, ou Dithmerchen, à Marſis Strabonis.*

- Mildorpia: *Meldorp*, ad Fluuiolum Meldam, qui mox cadit in mare Germanicum, à quo & dicitur.
- Lundenum: *Lunden*, ad initium magni oſtij Fl. Eideræ.
- Heida: *Heiden*, ſic dictum oppidum à Mirica, inter colles ſita: tota hæc regio pro libertate diu contra Danos pugnauit, & hîc Dithmarſi fædè cæſi ſunt.
- Toninga: *Toningen*, in peninſula, ſeu Prouincia dicta EIDERIA *Eyderſtede*, ad Fl. *Eyder*.

STORMARIA, à Stura, ſeu Stora

- HAMBVRGVM: *Hambourg*, ciuitas ampliſſima, & iam Reip. caput, de qua in Germania.
- Vedela: *Vedel*.
- Elmehorna: *Elmenhorne*.

Fluuio *Stormarie.*
- Crempa: *Kremp*, ad Fl. cognominem qui cadit in Sturam.
- Bramstedium: *Bramsted.*
- Itzohoa: *Itzehou*, ad Fl. Storam, vbi proceres Holsatiæ contra Regem sese fortiter defenderunt.

VAGRIA, seu VAGARIA *la Vagrie.*
- LVBECA: *Lubek*, vrbs Imperialis, & Remp. constituens ad Fl. Trauam *Trauene*, vbi haurit *Vakeniss*, & *Suarde*, varias belli dominorúmque experta vices: nunc sui iuris nulli vrbium Germanicarum decedit; hîc olim Obotriti populi.
- Oldenburgum: *Oldenbourg*, ad lacum, vnde regiunculæ nomen.
- Segeberga: *Segeberg*, in loco *Aëlberg*, excitatum monasterium cum arce, opus Lotharij secundi, & stagnum cognomine.
- Oldesslouia: *Odesslo*, ad Fl. Trauam.
- Plona: *Plæne*, vrbecula inter duos lacus maiorem & minorem dictos.
- Neostadium: *Niestat*, ad mare Balthicum.
- Ranzouia arx: *Ranzau*, vnde nobis familia, & virorum fortissimorum, atque doctissimorum parens, & alumna.

§. 8. *Insulæ Danicæ.*

NVM. 1. *Sielandia*, Sieland & Seland, & Zeeland: *maxima Danicarum Insularum, & amœnissima.*

HAFNIA: *Coppenhage*, seu *Coppen-hauen*, vrbs planè Regia, & totius Daniæ metropolis, primùm arx tantùm contra piratas, dicta antè *Kiobmans offen*, portus mercatorum, qui pressi eò confugiebant. In eâ Rex coronatur, habétque Academiam celeberrimam.

Roschildia: *Roschild*, seu *Roeschil*, vrbs Episcopalis, in qua tumuli Regum Danorum, sensim deficit.

Helsingora: *Elzenor*, & ei vicina arx Coronæburgum *Kronenburg*, arx inexpugnabilis, in angustiis Sundici freti, seu Oresundici *destroit de Sund*, & hîc penditur Regi vectigal in singulos malos.

Callenburgum: *Kalenbourg*, à Saxone Kalunda dicta.
Stagosa: *Slages*, cui adiacet arx vbi mortuus Fridericus II.
Ringhstadium: *Ringstede*, in medio Insulæ vrbs peruetusta.

Minores Insvlæ pendent ex Selandia.
- Amagra: *Amager*, vel Amagria, fœcundissima, Hafniæ adiacens ab Oriente, & eius nutrix.
- Hvena: *Vveen*, sic dicta ab Huenellâ Gigante fœminâ, vbi Vranoburgus Tychonis-Brahè, ferè ad Sundicum fretum.
- Mona: *Moen*, vbi vrbs Stega *Stegh*.

Nvm. 2. *Fionia*, Funen, *seu* Fuinen; *à pulchritudine nomen habet, Euripo violento à Iutiâ seiuncta.*

Ottonia, seu Odense ciuitas magna *Ottensche*, seu *Ottensee*, vbi circa Epiphaniam totius nobilitatis Comitia celebrantur, emporium celeberrimum.
Neoburgum: *Nyburg*, vbi Prætoria nauis Regis est in anchoris, olim Regis & Curiæ Danicæ sedes.
Cartemunda: *Cartemunde*, ad sinum cognominem.
Suineburgum: *Suuinburg*.
Foburgum: *Voburg*, minoribus Insulis coronatum oppidum.
Bounsonia: *Boens*, ad Boreale latus Insulæ.
Middelfurtum: *Milbar*, seu *Mildelfart*, versus Iutiam.
Rugardia: *Rudgard*, prædium Regis peramœnum.

Minores Insvlæ pendent à Fionia.
- Langelandia: *Langeland*, vbi oppidum Rutcopia *Rutkopeng*, ad latus Occidentale Insulæ.
- Lalandia: *Lalandt*, feracissima frumenti, vrbecula Mascouia *Maskou*, & in medio Insulæ monasterium olim pulcherrimum Mariobæa.
- Falstria: *Falster*, cuius promontorium nautis est famosum *Gester*, versus Germaniam: oppida & arces regiæ duæ *Nikoping*, & *Stubcoping*.
- Aria: *Arr*, amœnissima, vbi arx & oppidulum Kopinga *Koping* ad Boream.

NVM. 3. *Minores Insulæ.*

BORINGA seu BORNHOLMIA *Bornholm.*
- Nexoa: *Nex*, ad Orientale latus.
- Rundea: *Rottum*, ad Occidentale.
- Suanekera: *Suanex*, in Boream.

GOTLANDIA *Gotland.*
- VISBIA: *Viksby*, seu *Viskbuy*, sic dicta à piscatione: Episcopalis est, portum habet percommodum, & munitum duobus propugnaculis ligneis: fuit olim Nautarum schola, hincque leges capiebant.

OSILIA, seu OESILIA *Oësel.*
- Quatuor millia indigenarum numerat, habétque castrum regio præsidio communitum *Arnsburg*: quomodo omnino venerit in ditionem Danicam diximus in Liuoniâ.

§. 9. *Scania, quâ in voce veteris Scandiæ omnes vestigium agnoscunt.*

SCANIA PROPRIA *Schonen.*
- LVNDIA: *Lunden*, Danicè *Lund*, Archiepiscopalis vno tantùm milliario à mari, antiquissima ciuitas.
- Coronia: *Landscroon*, vrbs luculenta cum arce, nundinis suis celebris ad festum S. Ioannis Baptistæ.
- Malmogia: *Ellebogen*, Danis *Malmoë* vrbs munitissima, nobilis Academia, vbi & Regia Bibliotheca.
- Helsingoburgum: *Elsenbourg*, seu *Elzenborg*, ad fretum Sundicum, è regione Helsingeræ *Elsenor*, oppidum munitissimum, & suis nundinis celebratissimum.

HALLANDIA *Hasland*, olim Ducatus.
- VARBVRGVM: *Vvaërsbergen*, propugnaculum contra Suecum; arcem habet, & portum non incommodum.
- Laholmia: *Laholm*, oppidulum, vel potiùs castrum ad profundum sinum affixum.
- Helmstadium: *Helmste*, locus non ita pridem munitus.
- Falcoburgum: *Valkembourk*, ad Fluuium cognominem.

BLE-

BLEKINGIA
- CHRISTIANOPOLIS: *Christianopel*, oppidum munitissimum in limite Gothico.
- Christenstadium: *Christenstad*, à Christiano IV. conditum.

Bleicking, olim Ducatus.
- Trelleburgum: *Drelborg*.
- Vstadium: *Vster*, portus satis tutus.
- Rottenbya: *Rottenbuy*, versus Gothiam.

CAPVT VIII.

Regni Norvegiæ diuisio.

COMPLECTITVR Norvegiæ Regnum Norvegiam, & præterea Insulas quas Rex Danus vt Norvegiæ Dominus sibi vindicauit, aut Præfectorum Norvegorum ope in officio continet.

§. 1. *Norvegia*, la Norvege, ou Norvegue.

BAHVSIANA PRÆFECTVRA
- BAHVSIVM castrum: *Bahus*, malè *Bohus*, ad minutam Insulam quam facit Fluuius Trolhettus, vulgò *Vinder*, qui ex Venero lacu erumpit: hoc excitauit Haquinus IV. cùm vt Suecum retardaret, tum vt vicinas vrbes contineret.
- Masterlandia: *Masterland*, ad quam fit piscatio Pelamidum nobilis.
- Congela: *Congel*, paulò supra Masterlandiam.
- VIKIA Prouincia, quæ in Boream fere ad montes vsque porrigitur vulgóque dicitur *Vvick-Syden*.

le Gouuernement de Bahus.

AGGERVSIANA PRÆFECTVRA
- ASLOA: *Anslo*, seu *Opslo*, Gallis *Ansloye*, Episcopalis, ad quam piscis *Makerel* capitur sine sale insuauis, conditus sale suauissimi saporis.
- AGGERSVSIA arx: *le fort d'Angerhus*, *ou Angerhuys*, in intimo sinu Ansloensi.
- Tonsberga: *Tonsberg*, aliter *Koeningsberg*.
- Fridericiburgum: *Fridrichstad*.
- Schina: *Scheen*, vbi fodinæ cupri & ferri, immo & argenti detectæ studio Christiani Tertij.
- Hammaria maior & minor *Hammer*, 20. leucis in

le Gouuernement

Boream supra Asloam.

d'Angerhus.

Hinc quoque pendet TELLEMARCHIA prouincia, in quo nomine Ortelius perperam agnoscit nomen Thule, vt suprà monuimus Tomo 1. parte 2. lib. 2. cap. 3. §. 4.

BERGENSIS PRÆFECTVRA

le Gouuernement de Berge.

BERGÆ: *Bergen*, indigenis *Baërn*, emporium nobile, sitæ in sinu flexuoso vulgò *Carmesond*, quem scopuli vtrimque stringunt. Multis ciuitas est aucta priuilegiis, vt ad eam mercatores confluerent.

Begershusium arx *Bergershusen*, vbi Præfectus residet non procul à Bergis in Boream.

Staffengera: *Staffanger*, ciuitas Episcopalis, oppidulum situm ad magnum sinum, à quâ non procul arx *Doesuuik*.

NIDROSIANA PRÆFECTVRA

le Gouuernement de Trunten.

NIDROSIA: *Trunheim*, & *Trunten*, perperam *Drunthem*, nomen habet à Nidero flumine; totius Norueguæ metropolis Archiepiscopi sedes, à qua olim & Islandiæ, & Orcadum, imò & Groenlandiæ Episcopi pendebant. In eâ visuntur reliquiæ magnifici templi sub nomine S. Olai. Ab eâ non procul lacus de quo in Admirandis.

VARDHVSIANA PRÆFECTVRA

le Gouuernement de Vardhus.

VARDHVSIVM castrũ: *Vardhus*, aliter Vardahusium, in Insulâ Vardâ, littori Boreali affixâ, & Præfecti sedes, qui & Finmarchiam administrat: eo autem castro Rex Daniæ in mare Septentrionale sibi ius vendicat, cogitque Batauos, & Anglos piscatores pretium piscationis exsoluere.

FINMARCHIA: *Finmark*, indigenis *Markfennen*, ex parte pendet ab hâc Præfecturâ, & à castro Vardhusio ius accipit. Quomodo autem populi isti distribuantur, & quæ loca incolant, qui sint eorum mores, neque etiam constat inter Suecos, qui de iis scripserunt.

CAPVT IX.

Insulæ Septentrionales Dano Regi subditæ, quia Rex Norvegiæ.

§. 1. *Islandia*, Islande.

PARS ORIENTALIS ab Islandis *Austlendingafiordung.*
- Kurbarius pagus: *Kurbar.*
- Ikrida: *Ikria*, Monasterium ad lacum in quo miræ magnitudinis serpens plerumque apparet.

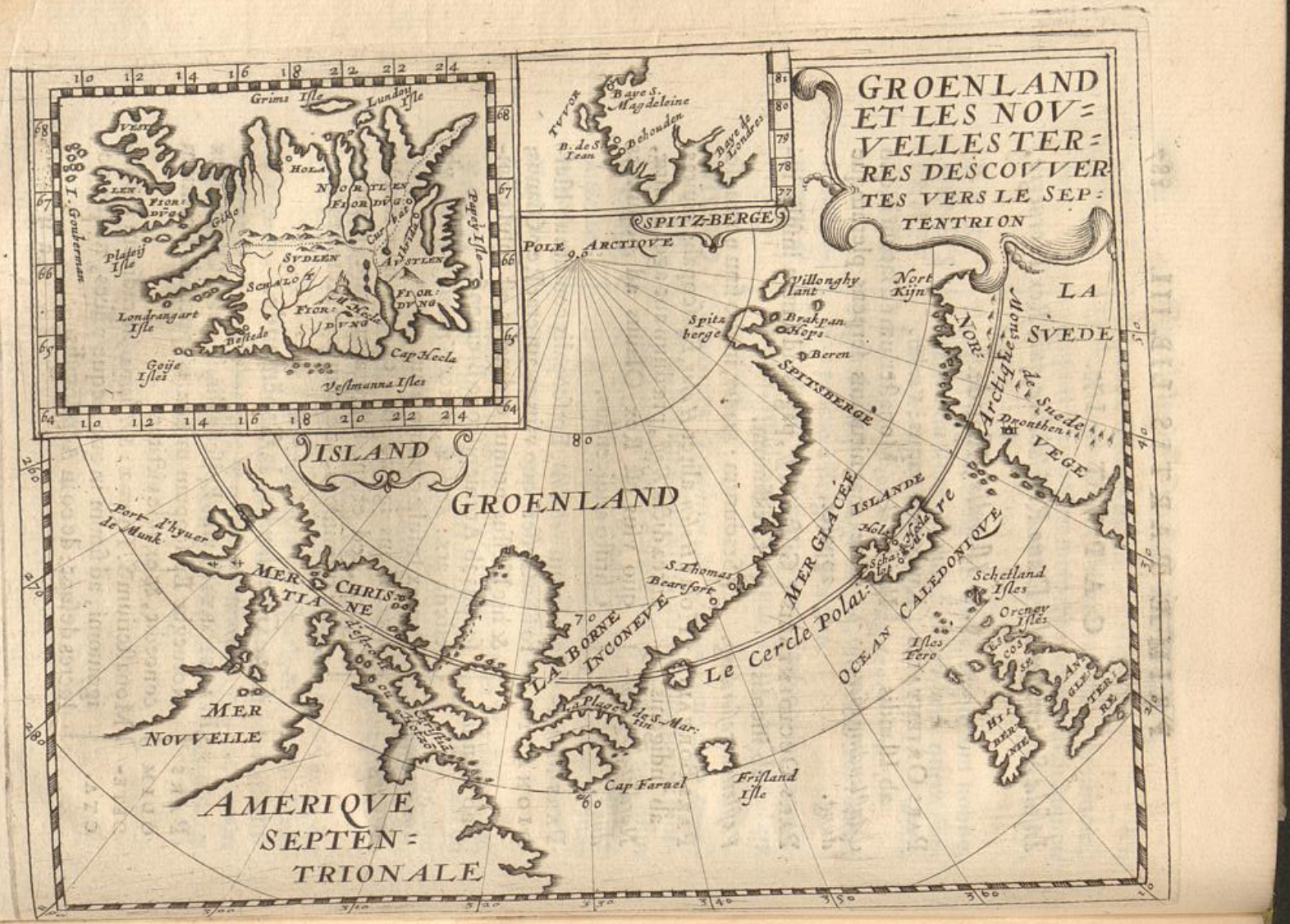
PARS OCCIDENTALIS ab incolis *Vestlendingafiordung.*
- Gilsa: *Gilff*, pagus ad sinum insulis refertissimum.
- Stadurum: *Stadur*, in alio sinu portuoso.

PARS BOREALIS ab indigenis *Nordlendingafiordung.*
- Hola: *Holen* aliter *Halar*, Episcopalis ciuitas, antea dicta *Hoff*, prædium aut ager Hialtæ, quo vsus est Rex Olauus ad populares Christo addicendos.

PARS MERIDIONALIS ab Islandis *Sudlendingafiordung.*
- Schalotum *Schalhot*, Episcopalis condita ab Isleffo filio Gysseri, quo vsus etiam erat Rex Olauus; & hic Isleffus primus ordinatus est Insulæ Episcopus ab Archiepiscopo Bremensi.
- Bestеda arx: *Bestede*, aliter *Kronningesgard*, vbi Prorex Insulæ commoratur.
- *Hecla*, mons igniuomus, ex quo non tantùm ignes, sed etiam fulgura emicant permixta quasi fulminibus, vt dicemus in Admirandis.

§. 2. *Groenlandia*, la Groënlande.

PARS OLIM DETECTA.
- BEAREFORTIA, vrbs Episcopalis, in quam Olauus Rex Norvegiæ Episcopum misit: is piscandi licentiam concedit, & exinde victitat.
- Monasterium S. Thomæ: *S. Thomas*, ad radicem montis igniuomi, ad sinum in quo neque pisces, neque volucres desunt: de eo in Admirandis.

GROENLAND ET LES NOUVELLES TERRES DESCOUVERTES VERS LE SEPTENTRION
SPITZ-BERGE
POLE ARCTIQUE
LA SVEDE
NOR
VEGE
ISLAND
GROENLAND
ISLANDE
MER GLACÉE
OCEAN CALEDONIQUE
MER CHRISTIANE
MER NOUVELLE
LA BORNE INCONEVE
Le Cercle Polaire
AMERIQUE SEPTENTRIONALE
Grims Isle
Lundoy Isle
Gulle
Plateij Isle
Londrangart Isle
Goije Isles
Vestmanna Isles
Cap Hecla
Cap Farvel
Frisland Isle
Schetland Isles
Orcney Isles
Isles Fero
Villonghy Iland
Nort Kijn
Spitz berge
Brakpan Hops
Beren
Spitsberge
Dronthen
Port d'hyuer de Munk
S. Thomas Bearefort
Baye S. Magdeleine
Baye de Londres
B. de S. Jean
Behouden

PARS RECENS DETECTA
- META INCOGNITA, sic appellatur pars Groenlandiæ, quam terminat promontorium *Farewel.*
- Fretum Forbisherij Gallis *de Forbicher*, de quo in Maribus Tomo 1. part. 1. lib. 6. cap. 13. §. 5.
- Tota ora Freti Dauisij, ab Anglis Argonautis detecta, dum viam ad Sinas quærunt, de quâ ibidem.

§. 3. *Spitsberga, seu Montes Acuti*, Spitzbergen.

PENINSVLA OCCIDENTALIS
- Sinus S. Magdalenæ: *la Baye S. Magdeleine*, ad Boream.
- Sinus Sancti Ioannis: *la Baye S. Iean.*
- Behouda portus: *Behouden Hauen*, in medio Peninsulæ.

PENINSVLA ORIENTALIS
- Sinus Londinensis: *Baye de Londen, ou de Londres:* ab Anglis piscatoribus detecta est ista ora.

CAPVT X.

Regnorum Septentrionalium diuisio per Episcopatus.

IN SVECIA.

ARCHIEPISCOPATVS VPSALIENSIS *d'Vpsalie.*
- Lincopensis: *Lincoping en Ostrogothie.*
- Scarensis: *Scaren en Vestrogothie.*
- Stregnensis: *Strengnes en Sudermanie.*
- Arosiensis: *Arosen*, seu *Vesteraſen, en Vestmanie.*
- Vexionensis: *Vexsio en Ostrogothie.*
- Aboensis: *Abo en Finland.*
- Viburgensis: *Viburg en Carelie.*

IN LIVONIA

RIGENSIS *de Rige.*
- Reualiensis: *Reuel en Harrie.*
- Hapsalensis: *Hapsal en Vikeland.*
- Torpatensis: *Torpat en Kikeland, ou Litlandie.*
- Gerlandensis: *Guerland.*
- Nunc vnus est, reliquis extinctis & ipso Archiepiscopatu abolito. — Venedensis: *Vendeu*, aliter *Vindouu*, à Sixto V. per Stephanum Battoriũ procuratus.

IN DANIA	LVNDENSIS de Lunden.	Rochildensis : *Roschilden en Sieland.*
		Ottonienſis : *Ottenſe, ou Ottensée en Fuinen.*
		Ripenſis : *Ryp en Nider-Iutland.*
		Viburgenſis : *Viburg en Nider-Iutland.*
		Arhuſienſis : *Arhuſen en Nider-Iutland.*
		Sleſuicenſis : *Sleſuik en Suder-Iutland.*
IN NORVEGIA	NIDROSIENSIS	Aſloënſis : *Oslo*, aut *Anſlo.*
		Staffengeraſenſis : *Staffenger* } nunc vniti.
		Bergenſis : *Bergen* }
		Hammarienſis : *Hammer*, pridem intercidit.
IN ISLANDIA	SIENSIS	Holenſis : *Hola en la partie Boreale d'Iſlande.*
	SIS	Schalotenſis : *Schalhot en la Meridionale.*
IN GROENLANDIA	de Trontenſis.	Groënlandenſis, ſeu Bearefortienſis : *à Beareford en Groenland.*

CAPVT XI.

De admirandis regnorum Septentrionalium.

§. 1. *In Dania.*

REGES Daniæ ex Vrſo procreatos vulgò credunt. Vrſus enim virginem rapuiſſe dicitur, eámque compreſſiſſe, ex quo concubitu natus filius pulcherrimus, & ſtrenuiſſimus, ſed villoſus; quare dictus à parente virginis Vrſus. *Ioan. Saxo. Ioannes Magnus, Olaus Magnus.*

In Daniâ tanta olim Pelamidum (quos Barbarè vocant Haleces) copia, vt ſæpe freta, & ſinus omnes iis ſcaterent, & impacta nauigia vix remis impelli poſſent. *Saxo, & Stephanus Stephanius.*

In Inſulâ Huenâ ad fretum Oreſundam, ſyluula ex corylis, vbi nulla nucum infecta vnquam, aut arroſa vermiculis viſa eſt. *Petrus Montanus.*

In eâdem Inſulâ Glires nulli viſuntur, nec importati viuere poſſunt. *Idem.*

Ibidem fons rigidâ quamtumuis hyeme, cæteriſque concretis, numquam congelatur. *Idem Montanus.*

§. 2. *In Suecià.*

Prope Goppingam reperitur aqua acidula ad inſtar vini, eáque fulua. *Andr. Baccius lib. 1. cap. 14. & Cæſius de Miner.*

Vernerus lacus tam præcipitanter cadit, vt fragor ad ducenta ſtadia exaudiatur. *Olaus Magnus.*

In Suecià fons in montis editiſſimi vertice non emittit aquam niſi ſole ſupra horizontem exiſtente, noctu omnino exſiccatur. *Euſebius Nierembergius.*

In Dalecarliâ aqua ex metallicis hauſta, ferrum in cuprum præſtantiſſimum tranſmutat, deſideratâ tantùm ponderis quartâ parte, ſi ferrum fuerit minutum, ſi verò denſius tertiâ. *Henricus Soterus in ſuâ Suecià.*

Prope Stocholmiam locus *Kundſunt* dictus, hoc eſt *Gurges* inter ſcopulos, cuius fundus numquam potuit explorari. *Olaus lib. 2. cap. 12.*

In Suecià Alces tanti roboris, vt lupum pede attingentes non tantùm enecent, ſed & confodiant. *Idem Olaus.*

Porrò cornua pedis dextri poſterioris Alces, qui nondum genuerit, ſi viuo pedi reſcindantur ante medium Auguſtum, Herculeum morbum ſolo tactu ſanant. *Idem Olaus lib. 18.*

In Angermaniæ promontoriis, tantus fluctuum ſtrepitus, vt niſi fugiant nautæ, aut exanimantur, aut ſurdaſtri reliquâ vitâ perdurant. *Idem Magnus.*

In Gothiâ Meridionali prope vrbem *Vexion* lacus limoſus omnia adurit quæ coqui poſſunt. *Olaus lib. 2. cap. 1.*

Vbi ſunt Gothi in vaſtis ſolitudinibus Barathrum eſt, ſeu foſſa profundiſſima, quaſi muris vndique præcincta, in quam mittuntur damnati cuiuſdam criminis. In hanc foſſam indigenæ ſolent proiicere agnos ſacrificatos, & excoriatos, vnde eos rapiunt Aquilæ, & transferunt ad ſummos montes, carnibus autem adamantes magni precij adhæreſcunt. *Anaſtaſius Nicenus ex Chryſoſtomo.*

In littore Oſtrogothorum Orientalium prope oppidum Norcopenſe ad torrentem viſuntur Saxorum variæ figuræ quaſi humano

artificio elaboratæ, & in iis aliquot hominis forma. *Olaus lib. 2.*

In parte Septentrionali Sueciæ Vrsi, & Cerui candidi sunt. *Nierembergius, & plerique alij.*

In eadem parte Septentrionali tantum frigus plerumque desæuit, vt fictilia vasa passim frangantur, & aliquando claui ex portis, atque seris exiliant. *Olaus lib. 2. cap. 12.*

In iisdem locis capiuntur vituli marini, quorum adipe perlitæ ocreæ numquam afflantur fulmine. *Gesnerus.*

In Finlandiâ *Nigir* Fluuius omnes pisces nigros alit. *Olaus, & Scaliger exercitatione 59.*

In Liuoniâ cuniculi æstate cineritij, hyeme candidi fiunt. *Henricus Soterus in suâ Suecîâ.*

§. 3. *In Noruegia.*

Ad littora Noruegiæ adeò profundum mare, vt quamuis eò deductæ fuerint naues plenæ funibus, numquam tamen solum potuit explorari. *Olaus Magnus lib. 2. cap. 12.*

In eodem mari captus est piscis, vultu & cucullo Monachum referens, cuius imaginem exhibet in libro suo de Monstris *Aldroandus.*

Ibidem sæpe capti Tritones, & duo recens in Germaniam indidem aduecti. *Eusebius Nierembergius.*

Ad Occidentale latus Noruegiæ visitur ingens vorago, quam vocant veteres Vmbilicum maris, Anhelitum & Nares mundi, nunc *Maelstroome*, seu meliùs *Monskestroome*, à Naucleris *Nauer der lee*, hoc est Maris Vmbilicus, ante Insulam, seu scopulum *Vveeroy*, vbi singulis senis horis crescente Oceano aqua deorsum in Barathrum deuoluitur, tantâ vi, & rotatione, támque incredibili vndarum strepitu, vt verbis exprimi non possit. Econtra eadem vnda Oceano decrescente, rursum ex imo emergit, atque attollitur tanto impetu, vt nulla moles, nullus quamtumuis vastus piscis in fundo consistere possit, & tunc naues ipsæ mercibus onustæ aliquando remittuntur. Patet hæc vorago in ambitu ad 40. millia passuum, & malè ab Gerardo Mercatore ex relatione Pseudomonachi in regionem polo subiectam reiicitur. *Lucas Aurigarius, Ortelius, Syluester Cambrensis, Olaus, &c.*

Sola Normannia (sic Noruegiam vocat) vulpes habet nigras, lepo-

lepores & vrsos albos, qui sub aquâ vt Vri viuunt. *Magister Adamus Canonicus Bremensis de situ Daniæ.*

In Noruegiâ aër aliquando omnino corrumpitur, muribus quibusdam morientibus quos *Lemmer* appellant indigenæ. Hinc morbus oritur inducens in caput vertiginem, & per totum corpus auriginem effundens. *Cardanus lib. 1. variarum cap. 4.*

Addit Olaus hos mures esse variegatâ pelle, cum imbre de cælo cadere, & diu dubitatum, vtrum in aëre formarentur; opinionem hanc refutatam esse, ex quo in eorum aluo herba reperta est. *Olaus.*

In Noruegiâ fons omnia in lapides mutat, ligna, lina, &c. per annum immersa. Id probauit Episcopus Oxippale regnante Gucialdemaro Rege Danorum. *Sylvester Cambrensis.*

Prope Nidrosiam lacus omnibus congelatis, atque rigentibus numquam concrescit. *Olaus lib. 1. cap. 27.*

Aër in Noruegiâ adeò frigidus, vt plerumque præcordia occupans, atque stringens priùs homines interimat, quàm se dolere sentiant. *Barclaus in Icone Animorum.*

In Septentrionalibus lacubus congelatis, sub ipsâ glacie ob ventum inclusum, non minor auditur sonus, quàm sæui tonitrui ex densitate nubium in lateribus coarctati. *Olaus Magnus lib. 2. c. 4.*

§. 4. *In Islandia.*

Hecla mons semper obductus niue perpetuis ignibus exæstuat & plerumque lapides eructat. Certè anno 1580. tanto cum fragore & tumultu saxa eiaculatus est, vt ad 80. milliaria grandiores machinæ displodi putarentur. *Georgius Bruno.*

Ad eundem montem Vorago quædam, ad quam apparere solent demortuorum manes, & cum ambulantibus colloqui: neque detegitur error nisi cùm spectra ab oculis euanuerint. *Angrimus Ionas Islandus, & Olaus cap. 3. lib. 2.*

In hâc Insulâ fons est aquæ fumigantis, quidquid fumi huius exhalatione efflatur, in lapideæ naturæ duritiem transmutatur, formâ duntaxat superstite. *Andreas Velleius Danus.*

Est hîc quoque fons aquæ pestilentis, quem qui gustauerit perinde ac veneno necatur. *Idem Velleius.*

Sunt & ignes qui cùm linum amburere nequeant, aquæ ta-

men mollitiem depaſcuntur. *Idem Andreas.*

Boues, & vaccæ hîc carent cornibus, non autem oues. *Angrimus Ionas.*

Reperiuntur hîc latices cerealis poculi ſaporem referentes. Hunc porrò fontem cùm Domini muro ſæpire voluiſſent, vt aquam eius facerent vectigalem, & ex eâ quæſtum facerent, mutauit locum & aliò defluxit. *Andreas Velleius.*

In littore Meridionali Inſulæ fontes duo, Occidentalis lanas nigras commutat in albas, Orientalis albas in nigras. *Georgius Carolus Flander.*

In mediâ Inſulâ lacus ex quo halitus tam teter erumpit, vt ſuperuolantes volucres enecet. *Auctor libri Rerump. & Imp.*

Prope portum *Hanefordt*, ſpecus in modum putei in quo nulla aqua viſitur, ſed ſi lapidem proieceris poſt ſemihoram ſtrepitum audies, quaſi ſaxi in peluim æream cadentis, & illicò aqua aſcendet ad os putei, ſed illã adhuc nemo guſtare eſt auſus. *Idem Auctor.*

In ora maritima ex eodem tractu fontes erumpunt duo, quorum alter frigidiſſimus, alter calidiſſimus, qui poſtea coniuncti balneum efficiunt. *Idem.*

Ventus inter Septentrionem, & Occidentem ſpirans adeò hîc vehemens, vt aliquando armatos equites ab equis deiiciat. *Olaus Magnus lib. 1. cap. 10.*

§. 5. *In Groenlandia.*

Hic viſitur Monaſterium S. Thomæ Dominicanorum, & ab illo non procul mons igniuomus, ex cuius pede fons ignitus erumpit. Huius fontis aquis per tubos deriuatis, non modò omnes cellæ Monachorum inſtar hypocauſtorum calefiunt, ſed etiam cibi, immo & panis ipſe coquitur. Tophum, ſeu pumicem mons euomit, ex quo totum eſt ſtructum cœnobium, tophi enim hi illâ aquâ perfuſi, quaſi adhibito bitumine conglutinantur. Hîc item horti pulcherrimi aquâ feruente rigati, in quibus flores, & fructus omnis generis. Hæc autem aqua vbi per hortos decurrit, cadit in vicinum ſinum, ſeu portum, quò fit vt numquam gelu concreſcat, ideóque appellent piſces, & volucres innumeræ, quibus incolæ ad ſatietatem victitant. Illa ſcribit, qui vidit & oram detexit Archithalaſſus Regis Daniæ *Nicolaus Zenus Venetus.*

§. 6. *In Spitzberga.*

Qvi hîc piſcantur Bataui & Angli, deficientibus nauibus relinquunt piſces ſuos, & anno ſequenti dum redeunt integros reperiunt, ſine vlla corruptionis ſuſpicione. *Relationes Batauorum.*

Hîc quoque piſcis capitur quem Iſlandi vocant *Nahuay*, cuius carnem ſi quis comedat ſtatim moritur. Habet autem hic dentem, in capite prominentem ſeptem cubitorum, quem pro Monocerotis cornu Bataui vendiderunt: & verò creditur venenis aduerſari. *Iidem Bataui.*

Equos marinos hîc quoque conficiunt, quos alij vaccas, alij elephantes marinos nuncupant: ſed non eſt facile eos habere integros plenóſque ſucci. Statim enim atque vnus eorum cuſpide percuſſus interiit reliqui accurrunt, & cadauer tandiu premunt, eique tandiu inſident, donec corrumpatur. *Iidem Naucleri & Piſcatores.*

LIBER QVARTVS.

De Sarmatiâ.

CAPVT PRIMVM.

Hiſtorica Sarmatiæ deſcriptio.

§. 1. *Nomen.*

Dicebantvr olim omnes illi populi Septentrionales Scythæ, ſed demum inducto Sarmatarum, & Germanorum nomine Scythæ vocari deſierunt, ait Plinius, Scytharúmque nomen ignotis tantùm populis hæſit. Dicti autem ſunt Sarmatæ, vt quidam volunt ab *Aſarmoth* filio *Iectan* filij *Heberis*; vel à vultu terribili, ſeu ſerpentino; σαῦρος enim *lacerta* eſt, ὄμμα *oculus*. Græci itaque Sauromatas, Latini Sarmatas appellant. Tamen in Periplo Scylacis Σύρμαται nominantur: ἱπποπόλοι autem & γαλακτοφάγοι, & alia eiuſcemodi, epitheta ſunt, non nomina.

§. 2. *Quantitas.*

NIHIL certi hîc pronunciari potest propter ignorantiam eorum locorum, de quâ in veterum erroribus lib. 2. primæ part. To. 1.

§. 3. *Qualitas.*

HIC maximum frigus omnes veteres agnoscunt : Syluas immensas Mela, vt & lætissima pascua fluuiis exuberantibus : quamquam alicubi tantam ligni agnoscat inopiam, vt dicat incolas vti ossibus pro ligno. Sed fertilissima Taurica Chersonesus, quæ aliàs pependit Mitridati Eupatori CXXC. medimnorum millia, & talenta argenti CC. vt hîc taceam de frumento in Græciam, & Athenas deportato. Piscatio quoque ad Meotidem paludem luculenta, vnde laudantur Taurica Salsamenta. Equos ferocissimos habet tota hæc regio, ideóque omnes castrantur vt mansuetiores fint : hæc & plura Strabo lib. 7.

§. 4. *Mores.*

MIXTA habebant connubia, hoc est communes vxores: *Tacitus*, eas autem colebant vt dominas: *Stobæus*. Sic obtegebant se pellibus vt tantùm oculi, atque os paterent : *Mela*. Tertio die tantùm cibum capiebant: *Isigonus Nicæensis apud Plinium*. Viuebant plerique in cauernis, *Mela*. Auri & argenti maximarum pestium ignari erant, *idem Mela*. Incolæ Chersonesi mansuetiores, & πολιτικώτεροι, sed lucro dediti, quare fures & piratæ: *Strabo lib.* 7. Interiùs habitantes feri, & crudeles. Bella & lites amant, quem primum interemerunt eius sanguinem ebibunt, & quo quis plures interemerit eò nobilior : neminem interemisse probrum maximum: *Mela*. Crudelitatis testes Thoas, & Diana Taurica: *Herodotus lib.* 4. tradit Iphigeniæ immolatos fuisse omnes naufragos, iis caput percuti clauâ, truncum in mare deturbari, caput affigi conto, & tectorum fastigio imponi. *Strabo lib.* 7. ideóque pontum olim ἄξενον dictum, quòd Scythæ hospites immolarent, deuorarent, & eorum caluitiis pro poculis vterentur. Reliqua in singulis populis proferentur commodiùs.

§. 5. *Religio.*

Mars omnium Deus, eique pro simulachris enses, & tentoria dedicant. Homines pro victimis cædunt, *Mela*. Ignem etiam, Solem & Lunam coluerunt, *Clemens Alexandrinus*. Postmodum ad eos aduecti ex Græcia Iupiter, & alia turba deorum.

Fœdera apud eos non sunt incruenta: & verè fœdus percutiunt: eximunt sibi sanguinem permixtúmque deguſtant, idque putant mansuræ fidei signum certissimum, *Mela*. Addit Herodotus lib. 4. eo etiam sanguine illinere acinacem, securim, tela, multis se verbis deuouere, tum demum vinum suo mixtum sanguine potare.

§. 5. *Politia.*

Princeps hîc parenti nullus succedit, sed à populis eligitur, *Strabo*. Rex in Chersoneso semper dicitur tyrannus quamtumuis νομίμως imperet Rex Bosphoranorum vltimus fuit Paryſates, qui cùm Barbaris resistere non posset, maius tributum exigentibus Mitridati Eupatori sese submisit, *Strabo lib. 7.*

Roxolani quoque Regem suum habuere, & iis imperauit Ateas ille, qui contra Philippum Amyntæ filium bella gessit. Roxolani autem omnes profitentur militiam suósque locant agros, & in eos qui stipendia, aut fructus denegent arma circumferunt. Hinc Asander quidam Isthmum Tauricum muro permuniuit, quem decem turribus firmauit.

SARMATIÆ
EVROPÆÆ
DELINEATIO
TAVRICA CHERSONESVS
SCANDIÆ
PARS
ALMA-
CHIVM
MARE
SINVS
GRANDIVI-
CVS
SINVS VE
NEDICVS
PONTVS EVXINVS
PONTVS EV
XINVS
MÆOTÆ
PALVS
MÆOTIS
PALVS
MARE
CASPIVM
ASIA
PARS
TANAI
TAVRI
CÆ
PARS
IAZYGES
BORYS-
THE-
NITÆ
SARMATIÆ
ASIATICÆ
PARS
PERI-
SARMATIÆ
ASIATICÆ
PARS
ROXO-
LA-
NI
ESSEDO-
NES
BASILIDES
MASSA-
GETÆ
TYRCÆ
COLCHIS
IBERIA
ALBANIA
HIRCANI
MAIOTÆ
SARMATÆ
AGATHYRSI
SCYTHIA
Tanais
Rha Occidentalis Fl.
Rha Orientalis
Riphæi montes
Ister
Borysthenes
Hypanis
Tyras
Carpathos
Mons
Pontus
Bosphorus
Cimmerium
Panticapæum
Theodosia
Chersonesus
Symbolon
Arietis Cornu
Lacus
Achillis
Dromos Achillis
Tamiraca
Carcinites
Cremnes
Pantacapes Fl.
Aldescus Fl.
Hermonactis
Theodosia
Mæotis
Chersonesus
Lenonis
Vardanus Fl.
Sindicus
Caucasus
Mons
Langis Fl.
Hirgis Fl.
Fons Tanais

VETVS DIVISIO SARMATIÆ.

- POPVLI SARMATIÆ
  - ÆSTIÆI
    - Scyrri.
    - Hirri.
  - VENEDÆ
    - Troglodytæ.
    - Geloni.
    - Neuri.
  - BASTARNÆ
    - Sidones.
    - Carpiani.
    - Atmoni
    - Peucini.
    - Borani.
  - TYRANGITÆ vbi & Axiacæ.
  - MAXOBII
    - HAMAXOBII
      - Essedones.
      - Tanaïtæ.
      - Basilides.
    - Iazyges Mæotæ:
    - Boristhenitæ.
  - GEORGI
    - Tauri.
    - Bosphorani.
  - RIPHACES
    - Agathyrsi.
    - Arimaspi.
    - Hyperborei.

CAPVT II.

Diuisio Geographica Sarmatiæ.

§. 1. *Æstiæi*, la Prusse, Liuonie, & Samogitie.

ALITER Hesti, seu Æsti, & Ostiones, quorum vestigium translucet in *Esten* Prouinciâ Liuoniæ: in littore Oceani constituuntur apud Cassiodorum, apud Eginhardum ad sinum Codanum. Apud hos colligi succinum intelligitur ex Epistolâ Theodorici: quid autem Succinum, & vnde; legatur Philippus Cluuerius cap. 44. lib. 3. Germaniæ antiquæ. Notat etiam Tacitus colligere eos frumenta, & fructus, laborare *supra reliquos Germanos;* quibus verbis, eos Germanis videtur accensere. In Æstiæis autem duo populi.

SCYRRI *la Prusse.* — Sidonio Sceri, quorum regio paluſtris admodum dicitur OVIN apud Iornandem; olim amici Gothorum, fuere postmodum hostes: vnde colligere nititur Cluuerius Gothos fuisse Gothones Germaniæ populos, non è Scandiâ petendos esse.

HIRRI *la Liuonie, & la Samogitie.* — Plinio soli cogniti sunt: quibus addicenda Oserícta Insula vulgò *Oesel*, quam Plinius Latrim appellat, eámque in sinu Clylipeno collocat, in quâ tradit Mitridates cedri genus crescere ex quo Succinum defluat.

§. 2. *Venedæ*, la Lithuanie.

EORVM vestigia in extrema parte Meridionali Liuoniæ Cluuerius agnoscit, in vrbe *Vvenden*. Obseruat item ad mare habitasse, & ab illis dictum esse Venedicum sinum, sicut & Pomeraniæ Regionem *Venden*, & Marchiam Vinidorum, in quam cum aliis Slauis transmigrarunt; vbi etiamnum Vinidi nominantur. Annumerantur à Plinio Sarmatis; dubitat Tacitus quoniam non viuunt in plaustris & equis, sed pedum vsu & pernicitate gaudent, & scuta gestant, errant tamen per syluas Sarmatarum more latrocinandi

nandi gratiâ. In iis tres populi.

TROGLODYTÆ *la partie plus Septentrionale de Lithuanie.* — Vadianus in Melam putat esse dictos à specubus, in quibus delitescunt quemadmodum Æthiopici, sed hos declinandi caloris causâ, illos frigoris speluncas habitare, & putat de nostris scripsisse Virgilium,

Illi in defossis specubus secura sub altâ
Otia agunt terrâ, &c.

GELONI *partie de Mazouie, la Podladie, & partie Occidentale de Lithuanie.* — Hostium cutibus se, equósque suos velabant, & se quidem pelle capitis, equos reliqui corporis cute, *Mela*, & *Solinus*. Pictos nominauit illos Maro 2. Georg. & 4. sanguinem equorum cum lacte miscere ait:

Et lac concretum cum sanguine miscet equino.

NEVRI, *partie plus Orientale de Lithuanie, & le Duché de Smolensko.* — Quibus tempus assignatum, vt in lupos conuertantur, item in eos qui fuere mutentur; ad Borysthenem fluuium degunt. *Mela*, *Plinius*, & *Solinus*.

§. 3. *Basternæ, aliter Peucini.*

Seu Bastarnæ, malè Blasternæ, Valerio Flacco metri causâ Batarnæ, quos dubitarat Tacitus vtrum Sarmatis annumeraret, quia sermone, cultu, sede, domicilio Germanos referunt, nisi mixtis connubiis viuerent. Apud Plutarchum, Polybium, & Liuium dicuntur Gallica gens, quod vt explicet frustra se torquet Cluuerius, quis enim nescit Gallos Europam vniuersam peruasisse, Dio Scythas appellat, Strabo Thracibus permiscet, idem Dio Triballos, & Dardanos ait ab iis debellatos esse.

BASTERNARVM VRBES — Carrodunum: *Limbourg*, Cluuerio; putat tamen Petrus Appianus esse *Cracou*, minùs probabiliter.

Clepidaua: *Camieniek*, ab aliis Clepidiana quòd in more Clypei vndique montibus valletur.

Vibantauarium, aliter Vibantanarium: *Bar*.

BASTERNÆ — SIDONES, *parties Boreales de Russie noire, & petite Pologne.* — Prope Vistulam, vt ex Ptolemæo, benè colligit Philippus Cluuerius.

NARVM DIVERSÆ GENTES

- ATMONES *la haute Volhinie.* — Pars Baſtarnarum Straboni; ſed quo loco collocandi ſint Cluuerius dubitat, fortè ſupra Tyrangitas.
- BORANI — Ptolemæi Bulanes qui in expeditionem cum Gothis profecti ſunt; eorum ſitus ignoratur.
- PEVCINI *la Podolie, & Beſſarabie.* — Pars Baſtarnarum Straboni; ſic dicti, vel ab Inſulâ Peuce ex qua Triballos eiecere, vel meliùs à monte Peuce, cuius meminit Ptolemæus. Ab aliis cum Baſtarnis confunduntur.
- GETARVM SOLITVDO *Territoire d'Oczakou au deçà du Nieper.* — Inter Hieraſum Fl. & Tyram, vbi Darius Hiſtaſpides bellum inferens Scythis, ſiti cum exercitu ferè confectus eſt. Vbi etiam poſtea Lyſimachus à Dromicheta, ſeu Dromichare Getarum Rege viuus captus eſt.
- CARPIANI *parties Meridionales de la petite Pologne, & Ruſſie noire.* — Dicti à Zoſimo reliquiſque deinceps CARPI in hiſtoriâ Romanâ celeberrimi; nomen habent à monte Carpatho, quo Sarmatæ à Dacis diſpeſcuntur.

§. 4. *Tyrangitæ*, la baſſe Volhinie.

ET Tyrigetæ Straboni, qui eos Getis connectit, aliis Tyritæ à Tyra fluuio ſic dicti, qui à Iornande Dricca nominatur hodie *Neſter*, aliis *Dnieſter*.

POPVLVS TYRANGITIS MIXTVS

- AXIACÆ *Pays autour de Deſſau.* — A Fluuio Axiace ſic nominati: Hi populi, inquit Mela, furari quid ſit ignorant, ideò nec ſua cuſtodiunt, nec tangunt aliena.

VRBES

- TYRAS ciuitas aliter Ophiuſa, licèt Ptolemæus ex iis perperam duas vrbes faciat, colonia Phœnicum erat, vnde ab Ammiano nuncupatur Tyros: *intercidit.*
- Niconia, ſeu Niconium ad Iſtri oſtia Stephano, Ptole-

TYRANGITARVM
- mæo ad Fl. Axiacum, Straboni ad Fl. Tyram è regione vrbis Tyræ, hodie si credimus Nigro dicitur *Nomanoster.*
- Hermonactis vicus, postea Hermonassa, Plinio & Melæ, à quibus tamen in Mæsiâ collocatur, hodie Nigro est *Moncastro.*
- Neoptolemi Turris in ostio Tyræ Fl. ab legato Mitridatis condita, qui Roxolanos deuicit: *perist.*

§. 5. *Roxolani*, partie de la Moschouie, & la Tartarie Precops.

POPVLI fortissimi de quibus multa ex Strabone diximus in Politiâ Sarmatarum, à Mitridate Eupatore bello superati sunt: discreti in Hamaxobios, qui in curribus degebant, & Georgos quia terram colerent, & potissimùm Tauricam Chersonesum, quam appellatam esse Georgiam Strabo innuit. Iterum autem Georgi in Tauros, & Bosphoranos distinguebantur: Tauri in fabulis, & tragœdiis celeberrimi sunt; Bosphorani in Historiâ Romanâ ex quo ditionis Mitridaticæ esse cœperunt; ita dicti à Bosphoro Cymmerio, quo Mæotis cum Euxino connectitur.

NVM. 1. *Hamaxobij, sic dicti quòd in curribus viuerent.*

ESSEDONES *la partie plus Meridionale de Moscouie.*
- De quibus *Mela*: ait eos parentum funera cum voluptate celebrare, eorum viscera pecudum viscеribus permixta vorare; capita affabrè expolita & auro cincta pro poculis gerere, quæ etiam apud *Solinum*, & *Herodotum* leges.

TANAITÆ *le pays entre les deux Dons*: Latinè Tanaïs maior & minor.
- Ita dicti à Tanaï Fluuio quem adeò veteres laudauere, & ex Montibus Riphæis eduxere: sed vbi montes illi in Asiâ dicemus, in præsentiâ Riphæos, ex quibus Ptole. Tanaïm educit, putamus esse montes *Boglouuy.*

Tanaïs ciuitas, & emporium ad ostium Fl. hodie *Assouu.*

BASILIDÆ *Duchez de Moſchou, Volodimir, Rhezan, &c.* — Quos admodum fortes innuit *Strabo lib. 7. Mela* ait alios ad Herculem & Echidnam principia generis referre; mores habere planè Regios, pro armis tantùm vti ſagittis.

IAZYGES MÆOTÆ *les Tartares d'Oſſouu, ou d'Aſſaph.* — A Palude Mæotide ſic dicti, ad quam incolebant. Hæc palus Mater Ponti à veteribus dicebatur, & iuxta Polybiũ latitudinis habebat 30. ſtadia, longitudinis 60. Themiſtius Euphrada ἐμβολικῶς eius longitudinem, ſex millium ſtadiorum tradit.

BORYSTHENITÆ — A Boryſthene Fl. nomen accepere; hic Helleſpontius à Græcis dicitur, à Gothis Iornande teſte Danaſter, & ab incolis Danubius, quod tamen extremum Ortelio diſplicet. Duo eius fontes, qui venit ab Occidẽte vocatur Diaboryſthenes, ſeu minor Boryſthenes, hodie Pripetus *Przipieck*: alter Boryſthenes hodie *Neſter* & *Dneſter*, vt vult Cromerus, vt Mercator *Nieper*.

OLBIA, ſeu Boryſthenes, Olbium, & Olbidum, & Olbiopolis, Colonia Mileſiorum ad huius Fl. oſtium: hodie *Olbia*, etiam dicitur vicus ab oſtio nonnihil diſcretus.

les Tartares d'Oczakou, en partie, & le Duché de Seuere, auec vne partie de Kiou, &c. — Lucus Achillis in continenti ad lacum Boryſthenem.

Dromos Achillis peninſula extenſa: ab Achille Theſſalo, qui hîc ſe exercuit, vel ab Rege indigenâ, vt mauult Euſtathius.

Leuce aliter Heraclea, & Macaron, quam Arrianus videtur cum Dromo Achillis confundere: Dionyſius Heroum Inſulam vocat, aut fallor; hodie *Sidoniſi*, meliùs *Fidoniſi*.

Carcina hodie nomen retinet, ſed eſt alio in ſitu, olim enim iacebat inter duos Fl. Gerrhum, & Hypacyrim, ſeu Pacyrim, qui hodie *Sem*, & *Deſna*. Ab vrbe dictus ſinus Carcinites.

Tamyraca vnde & ſinus Tamyraces, nunc *Golphe de Negropoli*: quidam tamen lacum potiùs quàm vrbem eſſe malunt.

Panticapes Fl. Nomades à Georgis diuidens Plinio, & Melæ, hodie *Conſcauoda* putat Ortelius, & hunc Hypanim dictum.

NVM. 2. *Georgi, ſic dicti quòd terram ararent, à quibus & Taurica Cherſoneſus, Georgia dicta fuit, niſi malis ab agrorum culturâ per Græcos ita nuncupatam*: l'Iſle de Caffa ou Precopie.

TAVRI vnde dicta Cherſoneſus Taurica, ſic appellati, vel à Tauricis Montibus, vt Hermolaus, vel à Tauro quẽ hîc ad aratrum religari docuit Oſiris, vt vult Volaterranus.

TAVRICA CHERSONESVS Appiano PONTICA, Stephano SCYTHICA, vnde incolæ Tauro-Scythæ dicti.

CHERSONESVS, & Heraclea Cherſoneſus libertate à Pop. Rom. donatum oppidum, antea Megarice dicta cuſtoditis Græciæ moribus, & muro 5. Mil. paſſuum. Dicitur à Dianâ condita, celebratúrque à Nymphæo Specu.

Taphra cuius incolæ Satorchæi, vel Satarchi, Ptolemæus Satarchen oppidum à Taphra diſtinguit: hodie *Przecop*, ſeu *Precops*, ad paludem iacet.

Eupatorium, & Eupatoria à Diophante legato Mitridatis conditum, malè quibuſdam *Precops*.

Ctenus Ctenuntis, vbi fuerunt ſalinæ, ſeu lacus marinus, de quo depugnarunt Boſphorani Reguli, & Scythæ: hodie *Salines*.

Parthenium Prom. hodie *Roſaphar* Barbaris.

Mons Beroſus, ſeu collis Taurorum, de quo in Admirandis.

Iſthmus, Straboni quadraginta ſtadiorum, quem alluebat ab Occidente Carcinites ſinus, ſeu Tamyraces hodie *le Golphe de Negropoli*, ab Oriente palus Byces Bugem Fl. recipiens.

Mons Trapezus, cuius meminit Strabo, hodie *Luſtia*.

Mons Cimmerius, vnde dictus Boſphorus Cimmerius, ait *Strabo lib. 7.* qui & Mæoticus *Melæ*.

Cimmerium oppidum ad Boſphorum, antea Cerberium Plinio.

Symbolum portus anguſto introitu, aliter dictus Portus Pactorum, hodie *Sibula*.

NVM. 3. *Bosphorani, quorum Regnum in Asiam peruadit teste Strabone lib.* 7. Partie de la Precopie, ou de l'Isle de Caffa.

EVROPÆI, seu CIS BOSPHORVM.

THEODOSIA, Demostheni Θεοδοσία in campo fertili sita, & portu centum nauibus capiendis apto: certè hinc prodiit magnificentia Regis Leuconis in Athenienses. In Itinerario Beniamini *Armilon* dici videtur, dubio procul est *Caffa*.

Panticapæum, antea Bosphorus appellata Plinio, primum huius oræ emporium Barbaris, ait Strabo: hodie *Vospero* est Nigro.

Myrmecium oppidulum, Mirmycion Iornandi: *periit.*

Parthenium ciuitas hodie *Rosaphar.*

Zenonis Chersonesus, cuius meminit Plinius: *interciditi.*

Frons Arietis Κεὶς μέτωπον, apud Paulum Diaconum Acroma, cui opponitur Carambis promontorium Paphlagoniæ, hodie *Famar.*

ASIATICI, seu TRANS BOSPHORVM.

SINDICVS, multis Gorgipe; incolæ huius tractus Sindi, Mela Syndones: vrbs ipsa Eustathio Zinchos, Plinio Zingos: *vbi sita fuerit ignoratur.*

Achillæum, dictum Ptolemæo apud os Mæotidis: *periit.*

Phanagoria, in Insulâ Stephano, qui hîc omnia miscet: hodie *Matriga* dici videtur.

Varadanus Fluuius, vel Vardanus Ptolemæi, Ἀχαρδὴς Straboni, hodie Mercatori est *Copa*, Lazio *Zugna.*

§. 6. *Riphaces, à Riphæis montibus:* partie Septentrionale de Moschouie.

AGATHYRSI *Cargagol Volochda, &c.*

Supra Arimaspos collocantur à *Mela*, à quo Sauromatæ Hamaxobitæ nominantur. Cæruleo capillo insignes facit *Plinius*: Pictos vocat *Maro*: à togis pictis innuit *Rufus* ex Dionysio; vt quisque apud eos præstat notis insignioribus pingitur, hæ ablui nequeunt, *Mela.*

ARIMASPI *l'Ingrie, Duchez de Nouogrod, Pleſcou, &c.* — Solino Monocula gens: & verò Herodoto lib. 4. Scythicâ linguâ *Arima* vnum: σπὶ oculum ſonant. Ammianus lib. 22. vocat iuſtiſſimos, & placabilitate cognitos. Quomodo, & an pugnent cum Griphis, legantur Ornithologi, inter cæteros Aldroandus.

HYPERBOREI *la Coſte Boreale de Moſcouie.* — Poſt Riphæos montes gens felix, inquit Plinius; & nos de iis pluribus in Aſia, ad cuius oram Borealem extendi tum oſtendemus.

LIBER QVINTVS.

De Regno Poloniæ.

CAPVT PRIMVM.

Hiſtorica Enarratio.

§. 1. *Nomen.*

POLONOS alij dictos volunt ab vrbecula *Poloneza* ad Viſtulam: alij Polonos quaſi *Polachos*, hoc eſt *poſteros Lechi*, qui primus Polonis imperauit: Et verò Ruſſi eos *Laſcos* vocant, Vngari *Lengel*, quæ voces à Lecho quidam non putant abludere. Nonnulli tamen, iique doctiores hanc vocem deriuant à nomine *Polska*, quæ & *planitiem*, & *venationem* ſonat, quia hæc Regio plana, & incolæ optimi venatores.

§. 2. *Quantitas.*

Longitudo Regni Polonici deſumitur ab oppido *Schuuibuſin* in limite Sileſiæ ad *Smolenskum* in Ruſſiâ, quæ extenſio ad maiorem circulum reuocata, dat 11 gradus cum minutis 30. ac proinde milliaria 690. leucas noſtras 345. Germanicas 172 ½, Ruſſica *Voreſt*, ſeu *Virſt* 910.

Latitudo excurrit ab ostiis Tyræ fluuij vulgò *Dniester*, ad vrbem *Memel*, versus Liuoniam, quæ amplitudo applicita maiori circulo, dat gradus 10 cum 40. minutis, igitur milliaria 640. leucas nostras 320. Germanicas 160. Russica *Versi* 869. circiter.

§. 3. *Qualitas.*

Regio hæc paulò frigidior, non tam quia in Boream declinat, siquidem Abbauilla est eiusdē cum Cracouiâ latitudinis, sed quia deuergit in Septentrionem, quod eius flumina omnia in Codanum euoluta innuunt. Quare superatis iugis Carpathiis Hungaria illicò lætior. Tota etiam syluestris, sed iam deiectis arboribus passim in campos feraces extenditur; fert & omnis generis fructuosas arbores, si oleam, & quæ neque nascuntur in Belgicâ excipias. Sal fossile ad Cracouiam celebratur in primis, & coctile in Russiâ ab igne, in Podolia etiam à Sole. Colligitur potissimum Succinum in Prussiâ. Quantum frumenti Polonia daret experta Italia, nos etiam præcipitante superiori sæculo vidimus. Pelles indidem precioſissimæ afferuntur, quibus & proceres suas vestes adornant. Quæ pascua in Lithuaniâ? quanta hîc copia piscium & venationis? Ex Samogitiâ quantum mellis, & ceræ veniat, Bataui satis mirari non possunt, quæ ex cauatis arboribus eruuntur.

§. 4. *Origo Polonorum.*

Sarmatæ olim dicti postea *Slaui*, & *Slauini*, ex suis sedibus bis exierunt, & primò in antiquas Vandalorum sedes irruperunt, vnde & *Vandali* dicti sunt, vt & *Venedi*, & *Vinidi*, immo & aliis nominibus, *Obotritæ*, *Reßi*, *Rani*, &c. permixti hi porrò Slaui cum Teutonibus sub nomine Vandalorum in Pannonias primùm excurrerunt, vnde à Gothis deiecti, tandem in Hispaniam cōmigrarunt, & inde in Africam, vnde per Belisarium exterminati sunt; eorū tamen aliquæ reliquiæ in antiquas sedes remeasse creduntur. Vtrum autem pars eorum aliqua sub nomine Polonorum vixerit, est incompertum. Circa hæc tempora ex palude Mæotide, & fluuio Tanaï emersit alia gens idiomate Slauico vtens, continénsque Roxolanos, seu Russos & Ruthenos, qui cum Volgaris, seu Volhiniis coniuncti, primò Tauricam Chersonesum subierunt, atque

que exinde per magnam Europæ partem effusi mira edidere crudelitatis monimenta. Postmodũ tamen disiuncti, varias occupauere Regiones sub variis nominibus. Nam Russi in Septentrionem irruerunt ; Volgari in Mysiam ; Moraui à Morauo fluuio dicti sunt ; Volhiniorum hæsit in Poloniâ nomen ; Boiohæmi nomen & Regionem inuenerunt ; nomen totius in quibusdam locis Illyrici remansit. Meminit Slauorum Procopius, meminit & Iornandes, qui addit Slauorum nomen suo tempore fuisse nouum, sed non linguam. Interim Slaui illi degentes in Illyrico diuturnâ seditione laborarunt, cuius pertæsi duo Principes Cechus & Lechus nouas quærere sedes decreuere ; itáque magnam occupauere Germaniæ partem : & Cechus quidem in Boiohæmiâ restitit, Lechus autem promouens copias suas in Septentrionem, cæsóque Germaniæ regulo dum quærit idonea loca ad figendas arces, reperit Aquilarum nidum ; quare ex consilio augurum hîc vrbem condidit, dictam à nido *Guesna*, circa annum Christi 550. & Aquilam candidam voluit esse Polonici Stemmatis insigne. De aliis Regibus, vt Craco conditore Cracouiæ, legantur huius gentis Annales.

§. 5. *Origo Cosacorum.*

Fortissimi Polonorum creduntur Cosaci, qui primum exiisse dicuntur ex Insulâ Borysthenis, in cuius etiam ostio hodie viuunt, Turcis terribiles sub Russorum nomine *les Roux* : neque vnquam inde eiici potuerunt ; quia illæ Insulæ grandioribus arundibus prætextæ, maioribus nauibus aditum occludunt : inde autem cum suis lintribus exeuntes, equisque ad eas religatis, in Asiam vsque penetrarunt, & nostra ætate Synopen combussere. Extensi sunt quoque ad radices montis Carpathi, indéque egregiam nauant Polonis operam contra Turcas, Russos, & Tartaros, quos ipsi suis excursionibus vexant. Polonis nihil damni afferunt. Neque serunt, neque metunt, nihil tamen iis deest, certis aut rapere, aut mori. Eorum numerum augent Poloni nobiles egentes, decoctores, alicuius criminis rei. Ducem eligunt, cui obsequuntur, legibúsque militaribus. Omnes fermè Christiani sunt & pij, nomẽque habere dicuntur à voce Ruthenica *Cozac*, quæ significat militem vagum, atque viuentem ex rapto.

§. 6. *Mores Polonorum.*

INTER Septentrionales Europæos Poloni maximè vrbani sunt, libertatis amantissimi, retinentissimi morum suorum, ingenio valent, & ad omnes disciplinas idonei, quas plerique nobiles profitentur. Oblongis vtuntur togis more Turcico, quas tamen belli tempore mutant in sagum. In condiendis cibis, vt & epulis parùm culti, omnes in eodẽ poculo ebibunt; nulla mantilia ad mappam communem digitos abstergunt. In vrbibus sat lautæ domus, in agris ex luto, & paleâ. Nobilitas rusticos ad instar mancipiorum habet. Pauci reperiuntur qui Latinè nesciant. Linguâ vtuntur Slauicâ, cui multas Germanicas voces admiscuere. Linguam Græcam detestantur ob schismaticos Græcos. Si nobilis hîc moriatur nondũ vxore ducta, eius affines purpurati funus eius cohonestant. Equis expeditissimis vtuntur, sed parùm domitis: preciosis vestibus induti nobiles incedũt. De moribus Lithuanorum, Prussorum legantur, qui de his plura scripserunt, iam enim in Polonorum mores, vt & ditionem populi illi transierunt.

§. 7. *Regni Polonici constitutio.*

CONFLATVM est hoc Imperium ex Poloniâ, Lithuaniâ, Prussiâ, & regionibus iisdem adiunctis: hîc videndum nobis quomodo hæ omnes in vnum corpus coaluerint.

RVSSIA MERIDIONALIS subacta est à Casimiro Magno, cùm progenies Danielis Ducis hîc defeciſſet. Eodem etiam regnante,

MASSOVIÆ Dux sese sceptro Polonico subiecit; habuit tamen hæc Prouincia Principes suos ad annum Christi 1526.

LITHVANIA, per Iagellonem Ducem adiecta est, qui nupsit anno 1386. Heduuigæ filiæ Ludouici Hungari Poloniæ Regis eâ lege, vt suos thesauros in Poloniam deferret, & Poloniæ, ditiones suas adnecteret; scilicet Lithuaniam, Samogitiam, & partem Russiæ Albæ.

Recepit idem Iagello, dictus postea Vladislaus, in clientelam Vaiuodam Moldauiæ, qui ab Hungaris tempore interregni sese subduxerat.

Eodem imperante nobiles Prussi sese Polonis adiunxerunt, sed id demum sub Sigismundo firmiùs perfectum est.

Prvssia igitur olim Imperio subdita tempore Friderici II. Equitibus Teutonicis parebat, qui eam vi ad Christianam religionem compulerant. Sed illa exosa dominos suos, sese Polono subdidit anno 1454. tempore Casimiri, qui retudit Equites, eósque ad pacem compulit, iniquioribus conditionibus: tum enim Prussia, quæ inde Regia dicta est, Polono cessit, reliquum Magistro Teutonico: sed demum sub Sigismundo, Marchio Brandeburgicus Albertus creatus est Dux Prussiæ, eámque abolito Magistratu accepit hæreditariam.

Livoniæ quoque pars erepta est fratribus Ensigeris, ac denique regnante Sigismundo Augusto prædicti Sigismundi filio, Gotardus Ketler vltimus Magister ordinis Liuonici exautoratus est, factúsque Dux Curlandiæ, & Semigalliæ sæcularis; ea tamen lege, vt ab Rege Poloniæ penderet.

Olim & Palatinus, seu Voieuoda Transiluaniæ fuit Poloni cliens, sicut & postea duo diseretr Valachus, & Multanicus, ex quo & natus tertius Bessarabicus: sed hunc Palatinatum Turca occupauit; alij duo in clientelam Ottomanicam transierunt.

§. 8. *Politia.*

Hic status est ex Monarchico, & Aristocratico tẽperatus. Rex eligitur à Senatu & Nobilitate, semper tamen demortui filius secundùm leges Regni. Ad Varsouiam sub pellibus eligitur, præsidente his comitiis Archiep. Gnesnensi. In postremâ electione numerati sunt equorum 100. millia. Rex nihil potest statuere in Clerum & Nobilitatem, sed eorum res in Comitiis terminantur. Eligit tamen Rex Palatinos, & beneficia confert: itáque demereri potest nobiles suos, vexare non potest. Quotannis Comitia celebrantur, in quibus Castellanus Cracouiæ præcedit Palatinos. Palatinatus in Castellanias, hæ in Præfecturas *Gouuernemens* diuiduntur. Leges olim habebant Poloni paucas, nunc vtuntur pluribus à Sigismundo Augusto prolatis, aut ordinatis. Nobiles in suis agris ius dicunt, sed in exercitu omnium rerum cognitio ad Regem deuoluitur. Olim Rex duodecim millionesauri seponebat, nunc tãtùm sex. Quid copiarum scribere possit intelligimus ex Vladislao qui nostra ætate occurrit Turcis cum 170. millibus; certè intra mensem aiunt armare posse 100. millia Equitum ad tuendos agros suos: paucas arces habent, fortitudinem suam pro arcibus esse gloriantur.

§. 9. *Religio.*

Svb Myesko Principe omnes Poloni facti sunt Christiani, quod ipse cæcus oculos recepisset. Vnde quotannis certo die pueri statuam in aquas deiiciunt. Diu, Nobiles sub initium Euangelij gladium ex parte stringebant. Religio hîc constantissimè, & purissimè viguit vsque ad Lutherum: huius enim impuri hominis dogmata cùm in Poloniam irrepsissent, omnibus ferè hæresibus in eam aditum aperuerunt. Catholica tamen Religio hîc viget ope maximè Episcoporum, quibus Iesuitæ egregiam nauarunt operam, & ab iis impensè diliguntur. Hîc quidam Rutheni ritum Græcum sequuntur; item & Armeni, suum. Potētissimi hæreticorum sunt noui Trinitarij. Iudæi hîc quoque tolerantur, vt & Mahumetani pauci in Lithuanicâ ditione.

POLONICI REGNI DIVISIO.

ANTIQVVM REGNVM POLONIÆ
- Polonia Minor. Cracouia: *Crakou.*
- Polonia Maior. Posnania: *Posna.*
- Cviavia. Vladislauia: *Vladislau.*
- Mazovia. Varsauia: *Varsau.*
- Russia nigra, seu Rubra, Meridionalis, & inferior. Leopolis: *Limbourg*, seu *Luuou.*
- Podolia. Camienikum: *Kamieniek.*

LITHVANIA VETVS
- Ducatvs Lithvaniæ. Vilna: *Vilne.*
- Ditio Lithvaniæ Russica. Smolenskum: *Smolensko.* Nouogroda Seueræ: *Nouogrodek Seuierski.*
- Samogitia. Vormatia: *Vorms*, seu *Medniki.*
- Volhinia. Lucceria: *Luczko.*
- Podlassia. Bielka: *Bielsko.*

PRVSSIA.
- Antiqva divisio in 12. Ducatus, seu Prouincias.
- Nova divisio: Ducalis, seu Brandebvrgica. Regimons: *Koninsperg.*
- Nova divisio: Regalis, seu Polonica. Gedanum: *Dantzik.*

REGIONES DECERPTÆ EX REGNO POLONIÆ
- Livonia, nunc Sueco paret.
- Transylvania. Ottomani clientes.
- Valachia. Ottomani clientes.

LE ROYAVME DE POLOGNE
PARTIE DE MOSCOVIE
PARTIE DE LIVONIE
LITHUANIE
POLESIE
PETITE POLOGNE
GRANDE POLOGNE
ROYAL PRVSSE
HAVTE SILESIE
MOLDAVIE
PODOLIE
MORAVIE
BOHEME
SAXE
TRICHE HONGRIE
AVSTRICHE
MER BALTIQVE

CAPVT II.

Antiquum Poloniæ Regnum.

QVAMQVAM Poloniæ duntaxat duæ hoc Regnum olim inchoarint, hoc tamen paulò amplius efficimus, & illud consideramus quatenus excludit Lithuaniam, Prussiam & Liuoniam.

§. 1. *Polonia Minor*, la petite Pologne.

PALATINATVS CRACOVIENSIS *Palatinat de Cracou.*
- CRACOVIA: *Cracouie*, seu *Cracauu*, aut *Cracouu*, ad Vistulam Fl. *la Viſle*, seu *Veixel*, emporium nobile, & ciuitas nobilissima duplici vallata muro. Arx in scopulo *Vauel*, Regum sepultura nobilis. Tribus quasi vrbibus vallata est omnino contiguis, Clepardia, Stradomia, Casimiria, hæc ad Fl. Radauukam, aliæ duæ ad Vistulam. Hîc Castellanus Palatinum præcedit, quia hic olim Regem Boleslaum in bello Russico deseruit.
- Bieka: *Biek*, ad Fl. Rapam, de quo in Admirandis.
- Sandekum: *Sandek*, ad Fl. *Proprut.*

PALATINATVS SANDOMIRIENSIS *Palatinat de Sendomiers.*
- SANDOMIRIA: *Sendomiers*, muro circumdata ad Fl. Vistulam, qui hîc Sanum haurit *le San*, 22. leucis Polonicis à Cracouia distat.

PALATINATVS LVBLINENSIS *Palatinat de Lublin.*
- LVBLINVM: *Lublin*, muro, fossâ, paludibúsque præcinctum ad Fl. *Ryſtrzica*, vrbs quatuor nundinis celebris: maximam suburbiorum partem incolunt Iudæi.

DVCATVS OSVIOCIMENSIS *Duché d'Oſuiek.*
- Osuiecimum: *Oſuiek*, seu *Oſuiekzin*, cuius arx lignea argillâ circumlita: Gubernatorem habet non Palatinum: sita est ferè ad Fl. Salam, qui mox cadit in Vistulam.

DVC. SATORIENSIS *Duché de Zator.*
- SATORIA: *Zator*, ad Fl. Vistulam, & *Skeuuam*, item arce ligneâ munita: Gubernatori quoque non Palatino paret.

§. 2. *Polonia Maior*, la grande Pologne.

DICITVR Maior, quoniam eam elegit in quâ viueret Lechus primus Rex Polonorum, vbi & Gnesnam condidit.

PALATINATVS POSNANIENSIS *Palatinat de Posna.*
- POSNANIA: *Posna*, ad Fl. Vartham, vbi recipit Prosnam, inter colles sita duplici muro præcincta. Arx inter duos prædictos amnes iacet. Ciuitas est tribus nundinis celebris, & suburbia ingenti palude vltra Vartham cinguntur. Hinc Palatinus legatus fortissimus, & doctissimus, qui vxorem Regi suo Ludouicam Mantuanam deduxit nostra ætate.

PALAT. CASILIENSIS *Palatinat de Calisz.*
- CALISIA: *Calisz*, ad Fl. Prosnam, vbi quondam arx munitissima à fratribus Crucigeris diruta, cuius adhuc visuntur rudera.
- GNESNA: *Gnesne*, septem leucis in Orientem à prædictâ, olim Regia sedes, & primaria Polonici Regni, sic dicta à Nido, vt suprà monuimus: Archiepiscopalis est.

PALAT. SIRADIENSIS *Palatinat de Sirad.*
- SIRADIA: *Sirad*, in planicie sita arx ad Fl. Vartham: olim Ducatus secundogenitis Regis Poloniæ assignatus.
- Petricouia: *Petricouie*, Polonicè *Piortkouu*, vbi Comitia Regni vulgò celebrantur.

PALATINATVS LANCICIENSIS *Palatinat de Lantzitz.*
- LANCICIA: *Lantzitz*, ad Fl. Bsuram *Psoure*, cum arce, vndique paludibus, & loco lutulento munitâ.
- Piatecha: *Piateck*, vnde zythum nobile.

PAL. RAVENSIS *Palat. de Raua.*
- RAVA: *Raua*, ad Fl. cognominem, ligno communita.

Quidam tres supradictos Palatinatus à Poloniâ magnâ reuellunt, nulliúsque certæ prouinciæ esse putant.

§. 3. *Cuiauia*, la Cuiauie.

A quibusdam cum Maiori Poloniâ connectitur, ab aliis separatur, nos methodi causâ hanc opinionem sequimur.

PALAT. VLADISLAVIENSIS *Palat. de Vladislau.* — VLADISLAVIA : *Vladislau*, ad Vistulam Episcopalis, in paluſtri loco, quare hîc ſumma lignorum penuria.

PALATINATVS BRESTIENSIS *Palat. de Breſt.* — BRESTIA : *Breſt* Gallicè, aggeribus firma, & inter paludes lutulentas ſita. — Gruſphicia : *Gruſphic*, caſtro lapideo firmata ad lacum Goplam maximum, vnde prodiere mures qui Popielum vorauerunt.

DOBRINIENSIS CASTELLANIA *Chaſtellenie de Dobzrin.* — DOBRINIA : *Dobzrin*, munita ligneis muris in colle: cui olim arx adiacebat à Crucigeris fratribus euerſa; quæ tamen eis primùm conceſſa fuit à Duce Mazouiæ.

§. 4. *Mazouia*, la Mazouie.

HIC 40. millia nobilium numerari dicuntur, quorum 15. millia poſtremis Comitiis interfuere: tota admodum Catholica, atque hæreticis imperuia.

PALATINATVS PLOCENSIS *Pal. de Plotzko.* — PLOCVM : *Plotzko* ciuitas Epiſcopalis, à quibuſdam malè attributa Cuiauiæ ciuitas cum arce ad Viſtulam.

PALAT. MAZOVIENSIS *Palat. de Mazouie, ou de Vvarſau.* — CASTELLANIA VARSAVIENSIS, *Chaſtellenie de Vvarſau.* — VARSAVIA : *Vvarſau*, ad Viſtulam duplici muro cincta, cum arce nobiliſſimâ: hîc etiam pons ligneus mirandi operis. De eâ ſuperiùs.

CASTELLANIA LIVENSIS *Chaſtellenie de Luuo.* — LIVA, & Louicia, ſeu Louicium: *Luuo*, ligneo muro præcincta ciuitas cum arce ad Fl. *Liuuieez*: in eâ Epiſcopus Gneſnenſis ferè cõmoratur.

§ 5. *Ruſſia Nigra, ſeu Rubra.*

DICITVR aliter Parua, & Meridionalis; & Nigra quidem quia ſyluis obtecta, Rubra ab argilla ruffâ: & Meridionalis ſi cum Moſchouiâ comparetur.

PALATINATVS — LEOPOLIS : *Limbourg*, Polonis *Luuouu*, Germanicè *Leuuenbourg*, ſic dicta à Principe Leone à quo condita

LEOPOLENSIS — dita duplici muro & fossa munita, & sedes Metropolitæ Russiæ, seu Archiepiscopi, vbi tamen & Episcopi duo Russicus, & Armenus.

Halicia: *Halitz* ad Fl. Tyram olim caput vnius ex Russiæ Ducatibus.

Palatinat de Luuouu, ou Limbourg.

Zidacouia: *Zidacou*, ad Fl. *Striy*.

Coloma: *Colome*, vbi sal excoquitur. Tres illæ ciuitates sitæ sunt in regione POKVLTIA, quæ an sit eadem cum *Poogorze*, hoc est *pays sous les mons*, dubito.

PALAT. BELZENSIS, *Palat. de Belza.*

BELZA: *Belze*, ciuitas lignea cum arce, item ex ligno vndequaque vallata paludibus.

Zamoscia: *Zamosci*, Episcopalis ciuitas, & caput Castellaniæ.

CHELMENSIS

CASTELLANIA *Chast. de Chelm.*

CHELMA: *Chelm*, aliter & *Chielmnick*, septis tantùm munita, arx lignea oblita argillâ; Episcopalis est.

Cranistouia: *Craniſtaun*, ad stagnum & Fl. *Viepr*, vbi residet Dux præpositus ad Tartaros compescendos. In eam quoque translata Episcopalis sedes Barbarorum metu.

PRESMILIENSIS

CASTELLANIA *Chast. de Przesmisl.*

PRESMILIA: *Przesmisl*, muro cincta ad Fl. *San* Episcopalis. Ibi viuarium Principis feris refertissimum.

Samboria: *Sambor*, in limite Hungarico.

Crosna: *Crosno*, Castellaniæ sedes sic dicta ab instrumentis textoriis. Hanc Fl. *Iasiolda*, circumluit, mediam secat *Visloca*, panificio semper celebrata fuit,

§. 6. *Podolia.*

REGIO miræ fertilitatis, & melle abundans, & aut impedita lacubus, aut montibus tuta, hîc vnicus Palatinatus.

SVPERIOR

CHAMIENICVM: *Kamieniek*, inter rupes sita cum arce permunitâ. Sic vndique rupibus vrbs circumuallata, vt ne quidem domorum culmina appareant: sæpe tentata à Tartaris, Turcis, Valachis, semper irrito conatu.

Barum: *Bar*, conditum à Bonna Sfortiæ Ducis Medio-

la haute Podolie.

lani filia vxore Sigismundi, à Baro patria suâ, eam sic dixit. Arcem habet in colle, & tota paludibus vallatur.

Chemielnicum: *Chmielnik*, oppidulum in paludibus, stipitibus circummunitum ad Fl. Hypanim *Bog*.

INFERIOR *la basse Podolie.*

BARCLAVIA: *Barclauu*, ad prædictum Hypanin cum arce lignea, à Tartaris plurimùm infestata, quare eius districtus amplissimus, & quasi Palatinatus.

Vinnicza: *Vinnicz*, lignea cum arce ad eundem Fluuium: instar est Palatinatus vt superior, & vtraque Vexillo magni Ducis Lithuaniæ vtitur.

Orihouia: *Orihouu*, ad Fl. Tyram, *Dniester*.

De Orchahouia: *Orczakhou*, dicemus in Tartariâ.

CAPVT III.

Lithuania vetus.

QVIDAM Lithuaniam dictam esse volunt à Latalano filio Regis Prussiæ, alij à cornu venatico, seu lituo, quod ineptum, alij denique quasi *la Italia*, ab Italis sub Attila fugientibus Duce quodam Polemone; cuius migrationis argumentum multas proferunt voces Latinas in linguâ suâ indigenæ: vtrum autem hîc Gepidæ vixerint, vt & Massagetæ in Samogitiâ, ait Æneas Syluius, eruditi negant. Continebat olim Lithuaniam, Volhiniam, Samogitiam, Podelassiam, & Russiæ particulam.

§. 1. *Lithuania noua, seu vera.*

PAL. VILNENSIS

VILNENSIS DISTRICTVS *Territoire de Vilne.*

VILNA: *Vilne*, indigenis *Villenski*, Germanis *Vilde*, ad confluentias Vilnæ Fl. (vnde ei nomen) & Viliæ, maxima ciuitas cum arce duplici.

D. OSMIANENSIS *Territ. d'Osmiana.*

OSMIANA oppidum ligneum 7. millibus à Vilna seiunctum.

D. VILKOMERIENSIS

VILKOMERIA: *Vilkomer*, ad *Suuienta* Fl. Vbi curia in quâ nobilium

Palatinat de Vilne.
- *Territoire de Vilkomer.* — causæ diiudicantur: arx per Crucigeros euersa est.
- D. BRATISLAVIENSIS, *Territoire de Braslau.* — Bratislauia: *Braslau*, cum arce in scopulo ad lacum.

PAL. TROCENSIS
- D. TROCENSIS, *Territ. de Troki.* — TROCA: *Troki*, cuius muri à Crucigeris euersi, arx in lacu munitissima ad quam tantùm nauigiis peruenitur, quondam Lithuanorum Ducum sedes. Aliud quoque Trokum nouum ad Fl. Vaccam.

CENSIS
- D. GRODNENSIS, *Territoire de Grodno.* — Grodna: *Grodno*, cum arce in scopulo ad Fl. Chronum *Nemen*: olim Ducatus.

Palat. de Troki.
- D. COWNENSIS, *Territ. de Couuno:* — Couuna: *Couuno*, ad confl. Chroni & Viliæ, cum arce muratâ.
- D. LIDENSIS, *Ter. de Lida.* — LIDA: *Lide*, vbi & arx in scopulo: hîc iudicia de causis nobilium exercentur.
- D. VPITIENSIS, *Territ. d'Vpitz.* — VPITA: *Vpitz*, vrbs ligneo muro septa, amplissimi territorij.

PALAT. MINSCENSIS
- MINSCVM: *Minsk*, ciuitas munitissima, sed tantùm ligneis muris vallata.
- Borissouia: *Borissouu*, ciuitas lignea cuius arx munitissima ad Fl. *Beresina*, qui & eam cingit; vbi præsidium contra Moschos.

Palatinat de Minsko.

PAL. NOVOGRODENSIS
- D. NOVOGRODENSIS, *Territoire de Nouogrodek.* — NOVOGRODA: *Nouogrodek*, vrbs ampla secundogenitis Ducis olim assignari solita.
- D. SLONIMENSIS, *Territ. de Slonim.* — Slonima: *Slonim*, iisdem quoque concessa Ducatus titulo.
- D. VOLKOVISCENSIS, *Territoire de Volkouisco.* — VOLKOVISKVM: *Volkouisko*, ciuitas ampla, vbi curia in quâ de nobilium causis cognoscitur.

Pal. de Nouogrodek.
- D. NESVISIENSIS, *Territ. de Nesuis.* — Nesuisium: *Nesuis*, vbi Fluuius *Oszа* cadit in Chronum *Nemen*.

PAL. BRE-
- D. BRESTIEN-SIS, *T. de Brestia.* — BRESTIA: *Brest*, in finibus Podlassiæ vbi arx munita Fl. *Muchauuiecz*, & *Bog*.

STIENSIS *Palatinat de Breſtia.*

D. PISCENSIS *Territoire de Pinsko.*
- PISCA: *Pinsko*, ad Fl. Perepetum *Pzipiek*, olim Principatus & Palatinatus.

Dicitur & hic Palatinatus POLESIA Prouinciola.

PALAT. KIOVIENSIS *Palat. de Kiouie:* secũdùm Guaguinum: iam enim Volhiniam Vlteriorem facit.

D. KIOVIENSIS, *Territ. de Kiouie.*
- KIOVIA: *Kiouu*, olim totius Ruſſiæ Metropolis ad Boryſthenem ampliſſima olim ciuitas, vt ex ruinis conſtat 6. milliarium, cum multis ruderibus Eccleſiarum & monaſteriorum.
- Circaſſium: *Circas*, vnde populi Circaſſi.

D. MOSERENSIS *Territ. de Mozy.*
- Moſera: *Mozy*, aut *Moſer*, ad Fl. Perepetum, qui mox haurit Fl. *Tur*, piſcoſum in primis. Quidam hunc Pal. Minſcenſi contribuunt.

D. RECZIENSIS *Terr. de Rzeczik.*
- Reczica: *Reczik*, ad Fl. Boryſthenem, vbi haurit *Vviedzik*.

PAL. MSCZISLAVIENSIS *le Palat. de Mſcziſlau.*
- Mſcziſlauia: *Mſeziſlau*, ad Fl. Soſam, vbi præſidium contra Moſchos, quorum 40000. hîc cæſi ſunt ſub Sigiſmũdo I.

PALAT. VITEBSCIENSIS

D. VITEBSCIENSIS *Territoire de Vitepsk.*
- VITEBSCIA: *Vitepsk*, ampla ciuitas ad Fl. Duinam, vbi haurit Fl. Viczbam, munita duabus arcibus, quarum vni præfuit Gaguinus, ex quo multa deſumpſimus. Hîc quoque ſæpe deleti Moſchi.

D. ORSHENSIS *Territoire d'Orsha.*
- *Orsha* ex alterâ parte ſtipitibus claditur, ex alterâ Boryſthene alluitur, qui etiam arcem munit vnà cum Fl. *Orshicza*, vnde vrbi nomen.

Palat. de Vitepsk.

D. MOHILOVIENSIS *Territoire de Mohilouu.*
- Mohilouia: *Mohilou*, vrbs ſatis munita ad Boryſthenem.

PAL. POLO-
- POLOTA: *Poloczko*, ſtipitibus munita ad Duinam Fl. cum arce munitiſſimâ, quam firmat quoque Fl. *Po-*

CENSIS — *Iota*, vnde vrbi nomen, capta est à Ioanne Basilide, sed fortiter à Stephano Batorio recuperata.

Palat. de Poloczko.

Disna, arx munitissima inter Fl. Disnam & Dunam.

Druha, arx cum oppido ad Fl. Druham & Dunam, in finibus Liuoniæ, & extrema in Boream Lithuaniæ.

DVCATVS SLVCENSIS *Duché de Skluch.* — Sluca *Skluch*, à Fl. cognomine nomen accepit, in ditione Principis potētissimi, quæ ad 30. leucas extēditur.

§. 2. *Ducis Lithuaniæ in Moschouiâ ditiones.*

PALAT. SMOLENCIENSIS *Palatinat de Smolensko.* — SMOLENCIVM: *Smolensko*, olim Principatus caput ad Borysthenem Fl. qui vrbem mediam secat, vbi & vrbis castrum: vrbs illa munitissima est, erepta Sigismundo per Ioannem Basilidem Ducem Moschouiæ, sed à Polonis postea recepta, & fortiter ætate nostra propugnata cum magnâ Russorum internecione: septa est syluis vnde precioſissimæ pelles efferuntur.

PALATIN. NOVOGRODENSIS *Palatinat de Nouogrodek.* — Nouogroda: *Nouogrodek*, cognomento *Seuierski*, seu *Nouuigordt*, sic dicta quia caput sit prouinciæ Seueræ in Russiâ. Olim Principis sedes, Russiæ postmodum adiuncta; nunc verò Lithuaniæ à Polonis victoribus.

§. 3. *Samogitia, seu Samagitia.*

ITA dictam volunt à Saïmone filio Videneti Prussiæ Regis. Regio pascuis læta, vnde equi accersuntur minuti quidem, sed generosissimi. Nusquam gentium plus mellis eruitur: candidum est, & saporis exquisitissimi. Vomere ligneo terras arant, numquam ferreo. Cùm ante Sigismundum Augustum ferarum more viuerent ad politicam vitam redacti sunt ope Iacobi Lascouij, qui eis 40. millia iugerum distribuit, ad Christianam religionem erudiuit, & lucos sacros exscidit. De eorum Diis librum scripsit Ioan. Lasici. Iam Episcopum habent, multi tamen adhuc Deos colunt. In eâ numerant 8. Prouincias, sed quia de eorum situ nihil mihi constat, eas prætermitto.

VRBES SAMOGITIÆ
- VORMATIA: *Vorms*, aliàs *Medniki*, ciuitas Episcopalis ad Fl. Wiruitham.
- Rossa: *Ros*, vbi de nobilium causis iudicia exercentur.
- Kisydea: *Kisidzy*.

§. 4. *Volhinia Polonis*, Volin.

PROVINCIA bellicosissima, & feracissima; pars olim Lithuaniæ Ducatus fuit. Dicti sunt eius primi incolæ à fluuio Volga, vnde & dicti Volgari eorum Comites. Tempore Alexandri Guaguini Polemarchi, in tres districtus diuidebatur, seu territoria; alij eam in superiorem & inferiorem diuidunt, seu citeriorem & vlteriorem: vlterior continet Palatinatum Kiouiensem; citerior tres sequentes districtus complectitur.

VOLINIA SVPERIOR, seu CITERIOR, *la haute Volinie.*
- D. LVCENSIS *Territoire de Lucsko.*
  - LVCCERIA & Luceoria: *Luczko*, vel *Lussuc.* vbi duæ arces muratæ, & duo Episcopi; alter Latinorũ, Russorum alter.
- D. VOLODIMIRIENSIS *Territoire de Volodimirtz.*
  - VOLODIMIRIA: *Volodimirtz*, vrbs lignea, cum arce quoque ex ligno inter paludes, olim Ducatus caput.
- D. CREMENECENSIS *Territoire de Crzemenec.*
  - CREMENECVM: *Crzemenec*, vrbs perampla ligno munita, cum arce quoque lignea argillo circumlita.
  - Olika, Ostrog, Crudouia huius quoque tractus vrbes.

VOLINIA VLTERIOR, seu INFERIOR, seu PALAT. KIOVIENSIS *la basse Volinie, ou Palatinat de Kiouu.*
- KIOVIA: *Kiouu*, de quâ in Lithuaniâ.
- Cirkassium: *Circas*, vnde populi Circassi, discreti ab aliis ita dictis ad Ponti Euxini Orientalem ripam. Hi autem sunt inimici infensissimi Tartarorum Precopensium, ab iis sæpe damnum accipiunt, sæpe reponunt.
- Cernobela: *Czernobel*, vbi fluuius Vska cadit in Borysthenem.
- Bialacera: *Bialacerieu.*
- Dassauia: *Dassau*, ad ostia Fl. Hypanis *Bog.*

§. 5. *Podlaſſia*, Podlaske.

OLIM ſub Imperio Lithuaniæ, & ex duplici Palatinatu viginti millia Nobilitatis armatæ emittebat, nunc Polonici regni membrum eſt.

PAL. BIELCENSIS *Palat. de Bielſko, ou Bulsko.*

BIELKA, ſeu Belza: *Byelsko*, aliter *Bulsko*, ciuitas ligno munita, ſicut & arx quæ aliquando ſpectante Rege, de cælo tacta tota deflagrauit. Sita ad Fl. *Byala.*

Tykoczinum: *Tykoczin*, vrbs lignea ad Fl. *Nareuu*, munitiſſima in paludibus. In eâ moneta percutitur, & Regis Theſaurus aſſeruatur.

Knyſſinum: *Knyßin*, lignea vrbs, vbi Regis Palatium, & horti peramœni.

PALAT. DROHICINENSIS *Pal. de Drohicin.*

DROHICINA: *Drohicin*, ciuitas ligneis muris ſepta ad Fl. *Bug*, qui collem cui vrbs inſidet, alluit. Hîc curia in qua de cauſis nobilium diſceptatur.

CAPVT IV.

Pruſſia, ſeu Boruſſia.

CVIVS incolæ Prutheni, & Boruſſi dicuntur, vnde Pruſſia aliquando Boruſſia Latinè ſcribentibus appellatur. Æneas Syluius, qui in iis partibus legationes obiit, putat olim Vlmiganos appellatos: item & Alanos, & Gothos, & Vandalitas eandem Regionem occupaſſe. Vnde autem Pruſſia dicta fuerit ignoratur, niſi Mathiæ Poloni tibi arrideat fabula eam à Rege Pruſſiâ deducentis, qui impellente Annibale bellum Romanis indixit, & ab iis domitus in eas regiones ſeceſſit. Hoc certum circa annum Chriſti 1200. deueniſſe in poteſtatem fratrum Teutonicorum, qui aliter poſtea & Crucigeri, & Mariani, & Pauperiani dicti ſunt, & ex duobus ordinibus in vnũ coaluerunt. Igitur circa prædictum annum Conradus Mazouiæ Princeps à Pruſſis vexatus ab Imper. Friderico II. auxilium petiit, qui eò miſit fratres Teutonicos nuper à Saracenis ex Palæſtinâ depulſos, qui & accepere Culmenſem

terram cum arce Dobrinensi, eâ lege vt Prussiam cum eo diuiderent. Eius autem ordinis Sacerdotes cum loricâ, & gladio poterant celebrare. Quomodo autem hic ordo defecerit, & pars huius ditionis cesserit Regi Poloniæ, pars Marchioni Brandeburgico diximus sub initium huius libri in Historicis. Duplex autem circumfertur Prussiæ diuisio, altera antiquior, sed seruata monimentis Borussorum; altera recentior; vtramque hîc exhibemus. Antiqua quæ prima obiicitur dicitur esse facta à Videneto Rege inter duodecim filios suos.

§. 1. *Antiqua Prussiæ diuisio.*

I. Et maximè Borealis SCLAVONIA, seu Schlauonia à Schlauone, vbi ciuitas Ragneta ad Fl. *Memel.*

II. Eam excipiebat NADRAVIA, seu Nadrouia à Nadrone, ibi nullæ vrbes, omnes enim à fratribus Crucigeris deletæ, postea tamen conditum Georgenburgum.

III. Excipiebat illam NATANGIA à Natangone, vbi Brandenburgum.

IV. Ab Oriente prædictæ adiacet SAMBIA, sic dicta à Saymone primogenito Videneti, vbi Regi-mons.

V. Ad Orientem stringebat illam BARTONIA à Bartone, cum vrbe cognomine, fortè hodie *Bartenstheim.*

VI. Adiacet Podlachiæ, & Lithuaniæ SVDAVIA à Sudone, hic nullæ arces aut vrbes, omnibus per Crucigeros euersis.

VII. Versus Meridiem attingebat eam. GALLINDIA à Galindone, vbi nunc Ortelesburgum.

VIII. Suprà in Boream reflectendo VARMIA à Varmone, vbi vrbs cognominis, cuius Episcopus legatus erat, qui Ludouicæ Mantuanæ nuptias celebrauit, cum suo Principe.

IX. Adhæret ei HOCKERLANDIA ab Hoggone, vbi Elbinga.

X. Coniungitur ei POMESANIA à Pomedzone, vbi Mariemberga.

XI. Hanc excipit CVLMENSIS DVCATVS à Colmo, vbi Culmina.

XII. Extrema denique versus Poloniam MICHOVIA, seu Michelouia à Michelone, vbi Strasburgum.

§. 2.

§. 2. *Prussiæ noua diuisio.*

PRVSSIA DVCALIS *li Prusse Ducale, ou de Brandebourg.*

- REGIMONS: *Mont Royal*, Germanicè *Kuninſperg*, Polonicè *Kroleuuiec*, vrbs maritima, & portus nobilis ad Fl. Pregellam, qui paulò pòst in Habum delabitur; vrbs triplex, illustri ornata Academiâ.
- Fichusa: *Fischausen*, ad Fl. *Fischeradt*.
- Memelia: *Memel*, castellum munitissimum versus Liuoniam ad laci Curonensis exitum *Curisch*.
- Orteleſburgum: *Ortelzbourg*.
- Mulhusa: *Mulhausen*.
- Brandenburgum: *Brandenbourg*.

PRVSSIA REGALIS, seu POLONICA,

- PALAT. POMERANIÆ, *Palat. de Pomerellen, ou de Cassubie.*
  - GEDANVM: *Dantzik*, totius Prussiæ Metropolis, vbi Fl. Rhodanus *Rodaun* influit in Vistulam; vna ex quatuor primis Anseaticis. Quidam eam in sequenti Palatinatu collocant.
  - Conitza: *Konicz*, aliter *Choymicze*, caput quibusdam huius Palatinatus.
  - Slochouia: *Slochouu*.
- PALAT. CVLMENSIS *Palat. de Culm.*
  - CVLMINA: *Chulm*, olim nobilissima ciuitas, nunc deficit: Episcopi sui propria est sedes translata Colmensium: *Colmense*.
  - Burgelauia: *Burglauu*, aliter *Byrzalguu*.
  - Starugradia: *Starugrad*, aliter *Haldens*.
  - Luterberga: *Luterberg*, seu *Olandberg*.
- PALAT. MARIENBVRGENSIS
  - Gedanum hîc à plerisque collocatur.
  - MARIENBVRGVM: *Marienbourg*, ab incolis *Margenbourg*, ad Fluuium *Nogat*, alueum Vistulæ, castro superbo munita, & populosa in primis.
  - Toronia: *Thorn*, ad Vistulam licèt inserta in Culmensem Palatinatum, patria Nicol. Copernici insignis Astrologi.
  - Elbinga: *Elbing*, ad Fl. Elbingam ex lacu *Drausen*, exeuntem: vrbs ab Anglis mer-

			catoribus potissimum celebrata.
			Christoburgum: *Christbourg.*
la Prusse Royale, ou Polonoise.	*Palatinat de Margenbourg.*	In Epis. Varmiensi.	Hilberga: *Allersberg*, vbi residet Episcopus Varmiensis Princeps.
			Frauoberga: *Frauberg*, in quam translata sedes Varmiensis.
			Brausberga: *Brausberg*, populosa admodũ, vbi & Academia celebris.

§. 3. *Liuonia.*

QVONDAM Polonorum fuit, dum dedecus Episcopi Rigensis vlciscuntur, & Liuonum auxilio contra Moschum adfuere; sed ætate nostra magnam eius perdidere partem ac ferè totam, cùm antea Ducatus Curlandiæ, & Semigalliæ ius Polonicum profiterentur. De Liuoniâ egimus superiori libro in Sueciâ.

§. 4. *Valachia.*

CVM adiunctis Multauiâ, seu Moldauiâ, itémque Bessarabiâ Regi Polono se in clientelam dedere, immo & Transyluania: sed ex quo hîc rerum potitus Ottomanus, nullos hostes capitaliores iis Vayuodis Poloni experti sunt.

LIBER SEXTVS.

De Imperio Moschouitico.

CAPVT I.

Historica Moschouiæ descriptio.

§. 1. *Nomen.*

HÆc vastissima Regio dicitur RVSSIA ALBA & MOSCHOVIA. Et *Russia* quidem à Russis populis, seu Ruthenis, seu Roxolanis, de quibus egimus in origine Polonorum, & in Sarmatiâ: *Alba* autem vocata est non propter niues, vt quidam crediderũt, sed à Galeris Albis quibus vtuntur, vt Zagathæi *virides* dicuntur à viridi Tulipano. Moschouiam verò quidam à Modicis antiquis Sarmatiæ populis deflectunt, perperam, satiùs est ad antiquos Moschos recurrere, quos circa Phasidis fontes collocat Mela, aut ad Moschicam Regionem Strabonis inter Colchidem, Iberiam & Armeniam. Indigenæ se nomen habere putant à Fluuio *Mosqui* Moskuam vrbem alluente.

§. 2. *Quantitas.*

Longitudo Geographica minor est quàm *latitudo*; hæc autem sic sumpta desumitur ab oppido *Lubuc*, in Palatinatu Kiouiæ, ad Carambycis ostium vulgò *Oby*. Quæ distantia ad maiorem circulum reuocata dat 28. gradus cum dimidio, ac proinde milliaria 1681. leucas nostras 840 $\frac{1}{2}$, Germanicas 420 $\frac{1}{4}$, Moschouitica *Voreſt*, seu *Virst* 2280.

Longitudo verò Geographica consideratur ab Occidentali parte Ducatus Plescouiensis, ad arcem seu castrum *Voloch* ad Tingoëſos, quæ amplitudo reducta ad circulum maximum dat 25. gradus cum $\frac{1}{2}$, igitur milliaria 1501. leucas Francicas 750 $\frac{1}{2}$, Germanicas 375 $\frac{1}{4}$, Russica *Voreſt* 2040.

§. 3. *Qualitas.*

HÆc Regio adeò hyeme frigida, vt ſputa antequam cadant in terram congelentur: ſex menſibus operta niue eſt, quo tempore tamen potiùs indigenæ malunt ambulare quàm æſtate, tum ob ardorem Solis, tum ob culices importunos. Duina Fluuius ad inſtar Nili agros oblimat. Fert tellus canabim, linum, & mel, de cuius copiâ dicemus in Admirandis. Quàm precioſæ hinc quoque pelles efferantur quis ignorat? Equi hîc parui, ſed generoſiſſimi, omnes caſtrantur, vt ſint obſequentiores. Falcones hinc omnium generoſiſſimi, lupi penè omnes nigri, ideóque magis terribiles aſpectu.

§. 4. *Mores.*

MONETAM cudunt non rotundam, ſed oualem. Veſtibus oblongioribus vtuntur, quas præcingunt infra aluum, vt hæc tota promineat. Nemo hîc comam alit præter Sacerdotes, idque turpiſſimum ducunt, ſicut & pullum colorem oderunt, quem iiſdem Sacerdotibus reſeruant. Flectunt ſibi inuicem genua honoris cauſa, ſed coram viris primariis terram oſculantur. Vt nos per mille, & centum numeramus, ſic illi per 40. & 90. Alphabetum habent 43. literarum. Nemo hîc Principe doctior, qui aliquid ſcire cupit ſupra cæteros iam Principi ſuſpectus eſt. Vnicam habet Typographiam Princeps: reliqui quæ ſeruata volunt calamis exarant. Nullus hîc Medicus, nullus Pharmacopola, niſi Principis. Non computant ab anno Chriſti, ſed mundi, more Græco; quem putant ortum Domini præceſſiſſe 5508. Itaque annus hic 1647. eſt ipſis 7155. & mundum tantùm 8000. duraturum arbitrantur. Primam diei horam numerant poſt vnam à Solis exortu. Fæminarum miſerrima conditio, quæ magis vapulat charior iudicatur. Quartam tantùm vxorem ſuperinducere poſſunt, hac mortuâ nullam, & celibes viuunt. Diuortia permittunt Epiſcopi pallium lacerando in viâ publicâ, cum his verbis, *tu hac, ego illac.* Ducem ſuum omnium bonorum ſuorum dominum putant. Cùm aliquem mittit ad bellum, aut ad legationem illico eò pergit, prandio etiam ſæpè relicto. Sex diebus Dominis ſuis laborant, ſeptimo ſibi. Qui nomina non poteſt diſſoluere verberibus excipitur, & ſeruus ſubiicitur

creditori. Pater filium suum quater vendere potest. Nobilis fustibus malè multatus à Duce, aut Rusticus à nobili, gratias habent quòd dignati sint emendare seruos suos. Cùm quis moritur datur ei in manus carta, quâ Sacerdotes testantur eum bene vixisse, putántque schedam hanc oblatam S. Petro cælum referare. Plura de his *Possevinus*, *Gagninus*, & *alij*.

§. 5. *Religio.*

Moschi susceperе fidem anno Christi 942. sub Olha Ducissa, & Volodomiro eius filio. Iactant tamen S. Andream apud se disseminasse fidem. Præcipuo cultu venerantur imagines: qui aliquem inuisit, priùs eas domi prostantes salutat, quàm patrem familias. Dum se muniunt signo Crucis, à dextra ad sinistram manum mouent. Omnes Sacerdotes vxorem ducere debent, nec nisi vxoratus admittitur ad Diaconatum. Sed vxore mortua celibes viuunt, si quis nouam acceperit, non putatur Sacerdos, potest tamen officio Diaconi defungi. Dies festus apud Moschos, maximus est Dominica in Palmis, quo die Dux Patriarcham ducit insidentem asino, cui 40. pueri nobiles vestes purpureas sternunt. Quadruplex apud eos ieiunium, primum ante Pascha 7. hebdomadarum, 2. ante Pentecosten, 3. ante festum SS. Petri, & Pauli, quartum sex hebdomadis ante Christi aduentum, de quibus plura in recente Græciâ. Hîc Patriarcha, tres Archiepiscopi, singuli Episcopi penè in singulis Ducatibus, & Prouinciis. Nemo hîc concionatur, sed vitæ SS. leguntur. Multi hîc Religiosi, multæ Moniales, sed magna vbique ignorantia; legatur *Possevinus*.

§. 6. *Politia.*

Vnvs hîc Princeps *Knez*, seu *Czar* dictus, Dux aut Cæsar, additur vòci Knez, *Veliki*, hoc est magnus: vtrum autem vox *Czar* Imperatorem sonat, aliqui dubitant. Ille se ab Augusto fabulatur oriundum, meliùs ex Dano Principe *Rurik*, seu Roderico, qui cum duobus fratribus eò euocatus ab indigenis venit; sed his demortuis, illic rerum potitus est. Ab eo nati Duces inter quos nominatissimus Ioannes Basilides portentum crudelitatis, de quo scripta historia. Hæreditarius Ducatus est, transitque ad filium,

aut si desit ad affines; si hi quoque defuerint eum optimates eligunt. Non transeunt bona ad filios, nisi cum licentiâ Principis. Consiliarios habet duodecim, sed mutantur ad arbitrium Ducis. Seueriſſimi sunt in iudiciis suis, ius tamen auro venditur: fur in rotâ frangitur, sacrilegi palo infiguntur, proditoribus rescinditur caput. Reditus Principis ante annos 20. erat 22. Millionum, eius Gaza pulcherrima in quâ aurum, gemmæ, &c. ferè ad 300. currus. Non licet hinc aurum efferre, aut argentum, sed tantùm merces. Duos habet portus nobiliſſimos ex quibus multum sibi pecuniæ conficit, S. Nicolaï ad sinum Granduicum, & *Astrachan* ad mare Caspium. Intra dies quadraginta trecenta equitum millia, cētum peditum conscribere potest. Certè ad bellum numquam proditur nisi cum hoc numero, si aliquid desit tandiu expectat donec impleatur. Nobiles gratis militant, alij tenue stipendium accipiūt; numquam pugnant nisi numero superiores: exercitus in 5. partes, vt apud nos in tres distribuitur. Fortiſſimè tuentur vrbes, in aperto campo ignauiſſimè præliantur: si vincuntur verberantur flagellis Duces.

IMPERIVM MOSCHOVITICVM.

- MOSCHOVIA
  - OCCIDENTALIS
    - DVCATVS XIII.
      - Moschouia. Volodimiria.
      - Nouogardia inferior.
      - Rhezania. Vorotinia.
      - Reschouia. Tuueria.
      - Bieleizero. Iaroslauia.
      - Rostouia. Suſdalia.
      - Duo decerpti: Seuerienſis. Smolescensis.
  - DENTALIS
    - PRINCIPATVS III.
      - Bielkia. Pskouia.
      - Nouogardia magna.
    - PROVINCIÆ IV.
      - Vologda. Cargapolia.
      - Duina. Corella.
  - ORIENTALIS
    - PROVINCIÆ VI.
      - Vstiuga. Viatka.
      - Permia. Iugra.
      - Petzora. Condora.
    - POPVLI DVO.
      - Ceremiſſi.
      - Mordua.

LARVSSIE
OV
MOSCOVIE

MER
BALTIQVE

MER NOIRE

MER CASPIENNE
OV DE SALA
DE BACHV

MOSCOVITES

TARTARES NAGAIES

TARTARIE KOLMAQVES

PERMO

SIBIRIE

LVCOMORIE

LOOGRIE

BAIDA.

LAPONS

MAMS

MER GLACIALE OCEAN

VIATKA

DVINE

VSTIVG

CZEREMISES MONTAGNETS

CZEREMISES

POLE

REZAN

OCRAINE

COIS

NAGAIS

CIRCASSES

PETIGO

MOLDAVIE

LITHVANIE

SEVERIE

REDIKOLE

TARTARIE

BVLGARIE

TYRMĒ TYRCIAE

Golphe de Bodde

Golphe de Finlande

Lac Ladoga

Lac Onega

Lac Peipus

Lac Ilmen

Lac Chadis

Lac Aral

Lac Caspien

Mer Blanche

Selenki

Volga R.

Don R.

Dnepr R.

Dniester R.

Dwina R.

Petzora R.

Obi R.

Jaick R.

Wolga R.

Tanais R.

Boristhenes

Niester R.

Niemen R.

Vistula R.

Oder R.

Elbe R.

Rhein R.

Danube R.

Constantinople

Byzantium

Caffa

Azof

Tana

Astrakan

Kiow

Smolensko

Moscou

Novogrod

Pleskow

Riga

Dantzig

Konigsberg

Thorn

Breslau

Cracovie

Prague

Vienne

Buda

Belgrade

Sophia

Andrinople

Adrianople

Trebizonde

Tauris

Derbent

Terki

Astrakan

Jaick

Samara

Kasan

Vologda

Archangel

Petzora

Obi

Lapons

Mamsi

Permo

Siberie

Lucomorie

Loogrie

Baida

Nogaies

Tartares

Kolmaques

Bulgarie

Tartarie

Moscovites

Tyrmē Tyrciae

Viatka

Dvine

Vstivg

Czeremises Montagnets

Czeremises

Pole

Rezan

Ocraine

Cois

Nagais

Circasses

Petigo

Moldavie

Lithvanie

Severie

Redikole

Tartarie

Bvlgarie

Mer Noire

Mer Caspienne

Ov de Sala

Ov de Bachv

Mer Glaciale Ocean

Mer Blanche

Golphe de Bodde

Golphe de Finlande

Lac Ladoga

Lac Onega

Lac Peipus

Lac Ilmen

Lac Chadis

Lac Aral

Lac Caspien

Selenki

Volga R.

Don R.

Dnepr R.

Dniester R.

Dwina R.

Petzora R.

Obi R.

Jaick R.

Wolga R.

Tanais R.

Boristhenes

Niester R.

Niemen R.

Vistula R.

Oder R.

Elbe R.

Rhein R.

Danube R.

Constantinople

Byzantium

Caffa

Azof

Tana

Astrakan

Kiow

Smolensko

Moscou

Novogrod

Pleskow

Riga

Dantzig

Konigsberg

Thorn

Breslau

Cracovie

Prague

Vienne

Buda

Belgrade

Sophia

Andrinople

Adrianople

Trebizonde

Tauris

Derbent

Terki

Astrakan

Jaick

Samara

Kasan

Vologda

Archangel

Petzora

Obi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

TARTARIA MOSCHOVITICA
- Provinciæ IV.
  - Obdora.
  - Siberia.
  - Lucomoria.
  - Loppia.
- Populi III.
  - Samoïedæ.
  - Tingoësi.
  - Negaïs, Nagaia.
- Regna III.
  - Casanum.
  - Bulgaria.
  - Astrachanum.

LAPONIA seu LEPORIA
- Mouremanskoy.
- Terskoy.
- Bellamoreskoy.

CAPVT II.

Moschouiæ descriptio Geographica.

§. 1. *Moscouiæ Occidentalis Ducatus.*

Ducatus Moschouiensis
- Moschovia: *Moschou*, totius Imperij caput ad Fl. Moschuam *Mosqui*, vbi recipit Iayusam, amplissima ciuitas, vbi domus ligneæ, viæ non stratæ, quare omnes valde lutulentæ. Hortos habet ingentes, sicut & Principis Palatium. A Tartaris Precopensibus præcedente sæculo deflagrauit. Hîc numquam pestis, sed eius loco morbus quem *Ognyo*, hoc est ignitum appellant.

Duché de Moschou.
- Troitza: *Troitz*, vbi celebre Monasterium 400. Monachorum.
- Slabodia, seu Slaboda Alexandri: *Slabod*, vbi Typographia Principis.
- Mitroua: *Dimitroff*, seu *Dimitriouu*, ad Fl. *Iachroma*, vibs mercibus diues ob fluuiorum confluentias.

Ducatus Volodimiriensis
- Volodimiria: *Vladimir*, seu *Volodimir*, sita in agro fertili, olim Russiæ Metropolis, à Volodomiro Duce conditore, ad Ioannem vsque filium Da-

Duché de Volodimir.
- Danielis, qui sedem Moschouiam transtulit.
- Alluitur Fl. *Clesma.*

D. NOVOGARDIÆ INFERIORIS *de Nouogrod la basse ou petite.*
- NOVOGARDIA Inferior cognominata: *la basse Nouogrod*, seu *Nisi Nouogrod*, quæ vox paruam sonat, Germanis *Nisen Neugarten*, hoc est *Nouus Hortus.* Hanc suis titulis Dux accenset. Sita est ad fluuios Volgam & Occam, habétque arcem scopulo impositam à Ioanne Basilide.
- *Sura*, castrum ad Fl. cognominem.

DVC. REZANENSIS *Duché de Rezan,* vbi nascitur Fl. Tanais.
- RESANIA: *Rezan*, ad Fl. Occam, à quâ non procul format Insulam *Strup*: ibi olim Ducatus.
- Colluga: *Collug*, in quâ quotannis præsidium contra Turcas & Tartaros locari solet, castrum habet ad Fl. Occam.
- Odoiouia: *Odoiouu*, castrum vbi *Tulla* & *Vppa* iunguntur Occæ.
- *Tulla*, vbi castrum firmissimum ad Tullam & Vppam.
- *Corsira*, ad Fl. Occam.

D. VOROTINENSIS *Duché de Vorotin.*
- Vorotinum, seu FROTINVM: *Vorotin*, vrbs cum castro ad Occam tribus millibus à Colluga, vrbs Episcopalis.

DVCATVS DITIONIS LITHVANICÆ

D. SEVERIENSIS *Duché de Seuerieski.*
- NOVOGARDIA Seueriæ: *Nouogrod Seuerieski*, seu *Nouogrodek*, olim sedes sui Principis. Eius tamen titulo Dux gloriatur.
- Cernigouia: *Czernigouu*, arce instructa.
- Branskauia: *Branski*, ad quam sylua maxima.
- Potiuolum: *Petiuol*, arx & ciuitas lignea.

D. SMOLECENSIS *Duché de Smolensko.*
- SMOLENCIVM: *Smolensko*, de quo in Lithuania.
- Mosaïskum: *Mosaisko*, castrum & oppidulum ligneum, vbi Princeps excipit Polonos, & Suecos oratores.
- *Myesma*, castrum ad Fl. cognominem.
- *Drohobus*, castrum luculētum, & munitum.

D. RESKOVIENSIS *Duché de Reschouu.*

Reskouia: *Reschouu*, cum arce ligneâ ad Volgam Fl.

Wolocza: *Volock*, venatione Principis celebrata, & leporibus candidis.

Vielkylucia: *Vielikyluchi*, arx & magna ciuitas in limite Lithuaniæ.

D. TVVERENSIS *Duché de Tuuer.*

TVVERA: *Tuuer*, cuius sibi titulum Dux vsurpat, vbi & peculiaris moneta cuditur, quæ valore æquat Moschouiticam.

Tersakum: *Tersak*, ex parte; nam altera Nouogrodiensi subiecta est.

D. BIELEIEZIORO *Duché de Bielozer.*

BIELOZERA: *Bieleiezioro*, hoc est lacus albus, arx & ciuitas munitissima, in qua Dux vrgente bello se recipit, & thesauros abdit. Huic vicinus lacus cui sulphur supernatat, quod in eum fluuiolus infert.

D. IAROSLAVIÆ, *Duché de Iaroslauu.*

IAROSLAVIA: *Iaroslauu*, ciuitas ampla cum arce ad Volgam Fl. titulis Ducis adscribi solita ditio.

D. ROSTHOVIÆ *Duché de Rosthouu.*

ROSTHOVIA, aliis Rosciuia, *Rosthouu*: hoc est vrbs mancipiorum, quoniam absentibus dominis hîc serui duxere eorum coniuges, & tantùm flagellis superati sunt: Archiepiscopali sede clara est, vt vult Posseuinus.

Chlopigordia: *Chlopigorod*, nundinis suis celebratur.

Vglitia: *Vglitz*, ciuitas cum castro.

Pereslauia: *Pereslau*, non longè à lacu vbi sal coquitur.

D. SVSDALIENSIS *Duché de Susdal.*

Susdalia: *Susdal*, seu *Susdaël*, Episcopali sede inclyta.

Castromouugorod, vrbs castro communita.

Galitia: *Galicz*, vnde & Prouinciæ nomen, ad quam sal excoquitur. In hoc tractu nulla itinerum vestigia, sed noua inuenienda sunt.

§. 2. *Moſchouiæ Occidentalis Principatus.*

PRINCIPATVS NOVOGARDIÆ MAGNÆ *la Principauté de Nouogrod la grande.*

Novogardia Magna: *la grande Nouogrod, Nouigorod Veliki* indigenis, *Neugarten* Germanis. Olim Reſpublica potentiſſima, ſed ortâ ciuili diſſenſione, & adhibito Duce arbitro, eam hic ſibi vindicauit, ad Fl. Volkouam ſita eſt, qui ex Ilmeno lacu *Ilmen* profluens poſtea cadit in Ladogam lacum maximum. De Idolo hîc culto omnes Geographi loquuntur, qui ex fulmine Iupiter agnoſcitur.

Ruſſa: *Ruſſ*, oppidum cultiſſimum, quod fluuius ſalſus præter fluit, ex quo ſal excoquitur.

Ioannopolis: *Iuanouugorod*, ſic dicta à Ioanne Baſilide ad ripam Neruæ, è regione Neruæ vrbis.

Iamma, caſtrum ad Pliſſæ Fluuij oſtia.

P. BIELKIÆ, *Princ. de Bayelski.*

Biela, & Bielkia: *Bielsk*, ſeu *Bayelski*, & *Bielou*, à Lithuanis ad Moſchos defecit, & hunc Principatum ſuis titulis Magnus Dux aſcribit.

PRINCIP. PSKOVIENSIS *Principauté de Pskouu.*

Pskovia *Pskouu*, olim ſui iuris ditio, occupata à Baſilide ſub initium præcedentis ſæculi proditione Sacerdotum: Tetrapolis eſt, & ſingulæ ex quatuor vrbibus ſuo muro clauduntur. Olim Reſpub. potens, & ſuæ libertatis amans.

§. 3. *Moſchouiæ Occidentalis Prouinciæ.*

PROVINCIA VOLOGDA *Pays de Vologda.*

Vologda, ciuitas cum arce munitiſſimâ inter paludes ad Fl. Vagam. In eam theſauri ſui partem Dux transfert vrgente bello. Tota Regio aut ſylueſtris, aut paludibus interſciſſa, indigenæ panis vſum ignorant.

PROV. CARPOLIA *Pays de Kargapol.*

Kargapol, ad lacum vnde Fl. *Onega* profluit: hæc Prouincia ad lacum Album extenditur, ſed admodum deſerta eſt.

PRO. DVINA, *le Pays de Duina.*
- *Duina*, ciuitas à Fl. vt & Prouincia nomen habet, qui sic dicitur à concursu Fl. *Iuch*, & Suchanæ, *Duina* enim Ruthenicè *Binos* sonat. Hic oblimat agros ad instar Nili.
- *Colmogora*, castrum.
- *Pinega*, in Duinæ ostio.

PROV. CORELIA *la Corellie.*
- Ex parte ad Moskum pertinet, ex parte ad Sucũ. Ad eam spectabat Insula SOLOWKI, vbi est monasterium quod fœminæ nũquam subeunt sine grauissimâ multâ. Hîc sal excoquitur.

§. 4. *Moschouiæ Orientalis Prouinciæ.*

REGIO VSTIVGA *Vstioug.*
- VSTIVGA: *Vstioug*, ad Fl. Suchanam condita olim, vbi *Iug* Fluuium recipiebat, vnde & nomen habuit, quasi Iugi ostium; sed propter opportunitatem ad dimidium milliare translata est ciuitas illa.

VIATKA REGIO *Viatzki.*
- VIATKA à Fluuio cui insidet nomen accepit; castrum habet satis munitum. Regio sterilior, & paludosa, olim Tartaris subiecta.
- Slaboda: *Slouuod*, ad prædictum Fl.
- Chilinoua: *Chlinouu*, & Orlouia *Orlouu*, ad eundem Fluuium.

PERMIA *Permiski*, seu *Perinski.*
- PERMIA: *Permiski*, ad Fl. Vischoram. Hîc panem rarò gustant indigenæ; vtuntur vehiculis quæ canes aut cerui albi trahunt, niue terras obducente.

IVGRA *Iugorski.*
- Ad Oceanum Septentrionalem incolæ dicti Iugri, & Iugrici, qui etiamnum vtuntur eodem ferè cum Hungaris idiomate, & gloriantur Moschi per suos populos tantùm terroris allatum esse toti Europæ.

PETZO
- Regio ad Oceanum Glacialem sic nominata à Fl. Petzora, qui ad castrum *Pusteeziero* sex magnis ostiis in mare cadit.
- Papinouogordia: *Papinouugorod*, ad Fl. Petzoram, castrum munitum.

RA *Petzorski.* — Montes *Kameni-Poyas*, seu vt Gaguinus scribit *Ziemnoï-Poyas*, olim Riphæi, quorum vertex sine germine adeò eminet, vt viri missi à Moscho 17. dies consumpserint, nec peruenerint ad cacumen.

CONDORA *Condore* — Aliter Condoria, tota syluis obsita, & fluminibus malè coërcitis stagnans. Indigenæ proprio vtuntur idiomate, & colunt auream Anum, de qua in Obdoriâ dicetur.

§. 5. *Moschouiæ Orientalis Populi.*

CEREMISSI discreti in CIS-VOLGANOS, & TRANS-VOLGANOS. Hi dicuntur NACORNOY, hoc est *Montosi*, extenduntur enim ad montes, qui Riphæi montes Ptolemæi videtur: illi LONGOVVOY, hoc est *Fænosi*, quoniam pratis abundant & armentis. — Habitant in syluis, aut sub pellibus, & peculiari loquuntur idiomate. Mahumetum colunt omnes, carminibus addictissimi. Arcum numquam deponunt, seu viri, seu fœminæ, neque priùs hîc puer cibum accipit, quàm illum sagittâ percusserit. Gaguinus his adnectit MORDOVOTES & VACHINES, sed qui sint isti Russi nesciunt.

MORDVA à Nouogordia inferiore, versus Orientem & Meridiem. — Cultiores sunt & in pagis degunt, atque agros colunt: quidam ex iis Mahumeti sectâ infecti sunt, alij idola venerantur. Mulieres passis semper crinibus incedunt. Ducem sibi præficiunt qui Moschum agnoscit, sed ei nihil tributi pensitat nisi fortè aliquod honorarium. Semper feram in naso vulnerant vt pellem integram habeant, certissimi enim sagittarij, & numquam aberrantes.

CAPVT III.

Tartaria Moschouitica.

ACCVRATIVS de Tartaris in Asiâ dicemus, ad quam plerique omnes pertinent, vbi & ista diligentiùs, & maiori cum otio

rettractabimus; nunc enim vrgemur, & operis magnitudine obruimur. Hæc Tartaria diuiditur in Regiones, Populos, Regna.

§. 1. *Tartariæ Moschouiticæ Regiones.*

OB-DO-RA RE-GIO

Obia, vrbs à Fl. sicut & tota Prouincia nomen traxit, qui ortus ex lacu *Kitaiisko*, de quo aliàs, sex ostiis in Oceanum tendit: is autem ad 80. Voreſt Moschouitica extenditur, hoc est 60. mille passus, ac tot tantisque piscibus abundat, vt nauigantium remis premantur, iisque sæpe obsistant.

Hîc quoque idolum Anus aureæ, vulgò *Zolota Baba*, hæc gremio infantem tenet, & alter propinquus ei adhæret quem nepotem putant indigenæ: offerunt statuæ pretiosas pelles, ceruos mactant, & omnia simulachri membra inungunt. De montibus vicinis dicemus in Admirandis.

Hîc quoque varij populi Moscho parentes ex fluminibus appellati, quorum nomina tantùm habemus ex Gaguino.

SIBE-RIA

Siberie, ou Sibior.

Siberia: *Siber*, aut *Sibior*, vnde toti Regioni nomen: errauere enim, qui in hac Prouinciâ nullas vrbes esse putant.

Vergateria, initio huius sæculi à Moschis condita.

Iaphani, per quam deuenitur Tinnam.

Tinna populosissima ciuitas.

Tobolska, à quibusdam Siberiæ caput.

Pohemum: *Pohem*, à Moschouitis vrbs extructa.

Olscoygorodia, ad confl. Fl. *Yrtis* in Obium, destructa.

Noxinscoia, vrbecula cum arce.

Tooma, iussu Ducis Russici excitata per Siberiæ præfectum.

LV-CO-MO-RIA

Lvcomoria, quam interfluit Fl. *Cossin*, hæc Prouincia continet multos populos vix notos Russis, nisi de solo nomine. Hic quoque multa iactantur, de quibus in Admirandis.

LOPPIA *Lopski.* — Ad Oceanum Borealem: populi huius regionis in syluis, & campestribus degunt, feritate singulari; peritissimi sagittarij quâ in parte volunt feram vulnerant. Excipiũt perhumaniter mercatores. Apud illos montes igniuomi in quibus Salamandræ viuunt, vt vulgò circumfertur.

§. 2. *Tartariæ Moschouiticæ populi.*

TINGOESI *Tingoeses.* — Detecti sunt à Moschis in Siberiâ degentibus: moribus humanissimis, collo crasso vnde erumpunt voces quasi gallinarum Indicarum. Fluuius hic instar Nili agros oblimat.

SAMOIEDÆ *Samogedz.* — Populi olim Anthropophagi, & aliorum populorum societatem refugientes, nunc viuunt cum Moschis, & eorum Duci tributum persoluunt, pelles duas Zibellinas in singula capita. Hîcquoque capitur bellua terribilis dentibus ascendens ad Promontoria, & in campis omnia vastans.

NAGAIA — Variis nominibus appellari video; dicuntur enim in historiis, & relationibus *Nogay*, & *Nohay*, & *Nocay*, immo & nisi error irrepserit *Occasi*, & eorum regionem alluit

le Nagais, ou Naiaski. — Rhymnus Fl. vulgò *Iaych*, ex Siberiâ profluens.
Scharaïtka: *Scaraitzk*, primaria vrbs eorum dicitur vbi Chamus residet, qui tribus eorum hordis imperat, & cùm opus est 20. Equitum millia conscribit.

§. 3. *Tartariæ Moschouiticæ Regna.*

REGNVM CAZANENSE — Casanvm: *Cazan*, sic dictum quasi *olla feruens*, olim suum Regem habuit potentissimum, sed à Basilio Duce expulsis Regibus in ditionem Russicam transiit, & firmiùs huic hæsit expulsis, exinde Tartaris, per filium Ioannem. Sita est ad Fl. Volgam & Cazanum, vnde vrbi nomen.

le Royaume de Casan, ou Cazan.

Basilipolis: *Basilougrod*, à Duce Basilio condita, vt Cazanenses in officio contineret ad confl. Suræ Fl. in Volgam.

Suetzkouia: *Suetzkou*, à Moschis condita ante captum Cazanum.

REG. BVLGARIÆ

Aliter dicitur Regio, seu *Horda* Zauolhanorum, & vtrumque nomen à *Volga* Fl. sortiuntur; item & *Horda Tatexi*, hoc est præcipua, vel libera; tum quia aliæ Hordæ ab eâ creduntur extitisse, tum quia nulli parebat. Eorum Dux dicebatur *Vlachan*, sed Moscho iam parent extinctis principibus. Mahumetum colunt omnes.

les Bulgares.

OLIM BVLGARIS ANNVMERABANTVR, aut certè cum iis bella gerebãt TARTARI

SCIBANSKI
COSSATZKI
TVMENSKI
CALMVZI
IVRGENZI

Qui totidem conficiunt Hordas Magiæ deditissimi sunt quâ concitant tẽpestates in hostes suos; frugibus carẽt, & tantũ lacte equino victitant & ferina.

REG. ASTARCHANVM

Royaume d'Astrachan.

ASTARCHANVM: *Astrachan*, ad ostium Volgæ, cuius hîc alueus amplissimus, hoc est mille passuum, licèt in alios plures discretus, & 72. ostiis in Caspium euoluatur. Vrbs diues & vnde Moschus portoria maxima colligit. Parebat olim Rex huius vrbis minoribus Tartaris, sed anno 1554. Ioanni Basilidæ cessit. Hanc Selimus inuasit post annos quindecim, sed amisisse dicitur ducenta viginti quinque equitum millia, ter mille Ianizaros, & naues bellicas 150. Arcem habet munitissimam hæc ciuitas.

Samachia eiusdem ditionis ad mare Caspium, sex dierum itinere distat ab *Astrachan*.

FOSSA KAMOVTZ quâ nectitur Tanaïs cum Volga.

CAP.

CAPVT IV.

Laponia Moschouitica.

PORRIGITVR ad mare Septentrionale, & ab aliis Leporia dicitur, discernitúrque in tres Prouincias, quæ sic appellantur.

MARITIMA LEPORIA { *Mouremanskoi Leporie*, in Septentrionem maximè vergit, & hîc portus *Kola* dictus Batauis notissimus.

TERSA LEPORIA { *Terskoy Leporie*, supra Granduicum sinum extenditur, vbi locus Iockena: vrsis albis ferociſſimis tota hæc regio abundat.

GRANDVICENSIS LEPORIA { *Bella-moreskoy Leporie*, infra sinum Granduicum iacet, vnde ei nomen inditum: hunc enim sinum Album dictum indigenæ vocant *Bella-more*, & multis Insulis distinguitur.

CAPVT V.

De Minore Tartaria, seu Precopensi.

§. I. *Historica descriptio.*

NVM. 1. *Nomen.*

VNDE dicti Tartari dicemus in Asia cùm de Tartaris agemus, quibus hi compositi dicuntur parui, seu eorum Regio *Minor* si cum *Magna* conferatur. Appellantur item & *Precopenses* ab vrbe *Precops*, ad Isthmum Tauricæ: insuper *Krimenses*, seu *Krimscij* ab vrbe *Krim*: denique *Vleni* ab eorum Chamo, seu Duce, qui primus Tauricam inuasit.

NVM. 2. *Quantitas.*

Longitudo eius à confluentiis minoris Tanaïs in maiorem, ad ostia Borysthenis, seu *Nieper*, reuocata ad maiorem circulum dat

vndecim gradus cum dimidio, igitur milliaria 661. leucas Francicas 330 ½ Germanicas 165 ¼, Russica Voreſt 880.

Latitudo autem à Pro. *Famar*, in extrema Peninſulâ ad minoris Tanaïs Septentrionalem flexum, dat magni circuli ſex totos gradus, ideóque 360. milliaria, leucas noſtrates 180. Germanicas 90. Russica Voreſt 480.

NVM. 3. *Qualitas.*

TOTA hæc regio feraciſſima, etiam extra Tauricam licèt vulgò parùm colatur. Quinquageſima frumenti ab aruis exigitur, centeſima milij. Equos alit paruos & deformes, ſed fortiſſimos, laboríſque & inediæ patientiſſimos; videlicet veſcuntur ſæpè tantùm herbis, & frondibus, immo & radicibus quas vngulis ſcalpunt. Boues hîc prægrandes, & pingues ob læta paſcua, & potiſſimùm circa Boryſthenem, quem Fluuium aiunt melle, & lacte fluere: melle quidem, quia ex melliferâ regione prouenit, lacte autem quia verſus mare paſcuis inſulis diſtinguitur. Populoſa eſt in primis Tartaria, quoniam hîc plures vxores ducuntur. Certè vnus memoratur in Hiſtoria 40. liberos eodem anno ex variis coniugibus ſuſcepiſſe.

NVM. 4. *Mores.*

PATIENTISSIMI ſunt laboris, viuunt ſine luxu in veſtibus, in menſâ; plerumque triduo abſtinent à cibo, & potu: tum ſe cibo ſic ingurgitant vt triduo dormiant. In itinere venas equis incidunt, & ſanguinem exſugunt, idque putant animantibus vtile. Capita equorum in deliciis ponunt. In bello dum fugiunt maximè cauendi ſunt, nam tela à tergo peritè vibrant. Dum pugnant ita ſe in equo contorquent, vt certis numquam pateant ictibus. Vtuntur in viâ ſtellâ polari: in eodem loco diu non conſiſtunt, immo & hoc inimicis imprecantur, vt diu in eodẽ loco viuant quemadmodum Chriſtiani. Captiuos Polonos vendunt Turcis, aut ſibi mancipia retinent, virgines ſibi reſeruant, ſunt enim ſupra modum libidinoſi: ſeniores, & inutiles telis iuuenum conficiendos obiiciunt, decollandos ferro, lapidibus obruendos; is enim eſt iuuentutis ludus. Semiuiui etiam calcibus, & dentibus pugnant, &

tum maximè timendi cùm expirant. Iustitia apud eos nulla; cùm quis accusatur furti respondet se eâ re quam furatus est indiguisse; tum Iudex, tu similiter furi rape cùm indigueris. Homicida omnibus bonis spoliatur; dat tamen ei iudex vilem equum, & arcum, monétque vt rem suam curet. Terram colere putant opus indignum homine: quid igitur agunt? expoliunt arma, expeditiones meditantur. Lacte equino libentiùs vtuntur, putant enim impinguare. Qui vinum biberit fustuario mulctatur. Numquam ad currum equos religant, sed boues; ídque turpissimum iudicant. Aut in curribus degunt, aut in mapalibus raptim excitatis. Nemo vestis genus mutare audet, probè enim fustibus cæditur qui in alienum cultum degenerauerit. Adulterium punitur morte. Pueri Arabicè discunt, vt Alcoranum intelligant. Si sponsa aut sponsus non consummato matrimonio moriuntur, ridiculis cerimoniis efferuntur. Terrâ mortuos suos obruunt, cùm plerique Tartari aliter eos sepeliant.

NVM. 5. *Religio.*

SI quam Religionem sequuntur Mahumeti sectæ addicti sunt, plerique enim Tartarorum Athei, omniáque ad voluptatem corporis referunt. Hìc tamen plerique Christiani cum suo Episcopo, quorum duæ pulcherrimæ Ecclesiæ Caffæ. Hìc etiam Armeni, & Iudæi suis legibus viuunt.

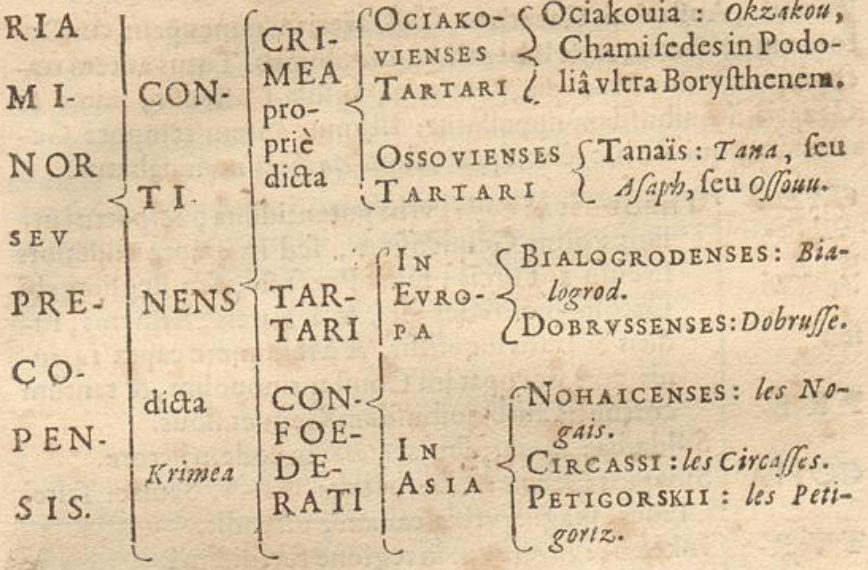
NVM. 6. *Politia.*

VNVS hîc Princeps rerum potitur dictus *Kan*, seu *Han*, hoc est Rex, Latinè Caganus, aliter *Czar*, hoc est Cæsar, aut Imperator, cui semper adiicitur proprium nomen, hoc modo *Abdilkiray Kan*. Is filium aut fratrem successorem eligit, quem *Galga* nominat. Qui orti sunt ex familiâ Regiâ dicuntur *Vlani*, filij Principis *Sultani*. Primum aiunt quidam vocatum esse Lochtonem, alij Vlanum quem ex virgine natum fabulantur. Solet hic Princeps educere equitum 120. millia, & Circassis aliísque vicinis coniunctus, 200. millia. Facilè transmittunt fluuios equis suis, ad quorum caudas religant arborum ramos implexos, quibus supellectilem imponunt. Si latior fuerit amnis, aut æstuarium viliores mactant equos, & ex eorum

pellibus diligentissimè cymbas cõficiunt, eisque vegetiores equos adnectunt. In castris nihil deperit, fures enim seueriſſimè excipiuntur. Non habet certum vectigal hic Princeps, sed eius diuitiæ in eo sitæ sunt, ex singulis captiuis nobilioribus seponit sibi tres Sultanos *sequins*, ex vilioribus aureum noſtrum, seu thalerum Germanicum. Mediam partem vectigalium Tauricæ sibi reseruat, alteram enim sibi Turca vendicat. Accipit etiam in dies singulos à Turca 24. aureos, Galga 12. Senatores, item aliquid nummorum; ipse vicissim reponit Ottomano, captiuos Christianos 300. pelles, sal & butyrum. Moldauus offert Chamo quotannis 20. currus mellis, quorum singulis quatuor alligantur boues, & præterea equas 50. Polonus 40. millia Sultanorum Hungaricorum, quod vectigal nomine pensionis obuelat. Tollit etiã aliquid ex Circassis, & Nogaïs. Olim Turcorum fratres dicebantur, nunc verè subditi sunt, ex quo Osmanus Bassa ex bello Persico redux eos aggressus est tempore Amurati, sub finem superioris sæculi, & Chamum in frusta concidit à suis proditum. Nunc enim Beglierbegus Caffæ residet, & plerisque vrbibus Tauricæ imperat, vt mox dicemus. Fodinas omnes auri & argenti Ottomano seruandas curat, & Tartaros in officio continet. Mortuo tamen Beglierbego Chamus Tartaricus negotia Ottomanorum curat, donec alius Præfectus Constantinopoli emittatur. Item etiam ex Portâ honoris causâ mittitur ad Chamum vexillum ex serico, aut viride, aut purpureum, quo in præliis vtatur, & coguntur alij Tartari Turcæ vectigales, aut fœderati coniungere cum eo copias suas, quoties in Christianos expeditiones molitur, aut res Ottomanicæ id flagitant.

MINORIS TARTARIÆ, seu Precopensis diuisio.

TAR-	PENINSVLA dicta PRECOPIA TVRCICA	GAZARIA, seu PRECOPIA	CAFFA: *Caffa.*
			Soldadia: *Sogdat.*
			Chersona: *Sarigermen.*
TA-	PRECOPIA *Precopz*	CVMANIA, seu PRECOPIA TARTARICA	PRECOPIA: *Precopz.*
			Crimea: *Krim.*
			Baccasara: *Baccasar.*

§. 2. *Minoris Tartariæ Geographica descriptio.*

Accensvimvs huic Tartaros qui non continentur prædictis limitibus, non possunt tamen ad aliud reuocari caput, & certè sese prædictis adiungunt in excursionibus suis. Tractus autem Borysthene, minori Tanai, & Psola fluuiis restrictus in duas partes distinguitur in Precopiam, & Krimeam. Krimea autem aut Krimia dicta est ab vrbe *Krimia* in Tauricâ Chersoneso, vnde hic tractus totus nomen accepit: quod etiam retinet in præsentiâ, maioris autem distinctionis gratia pars extra Isthmum nomen Krimeæ retinuit, Peninsula Precopia dicta est ab vrbe *Precopz*, & ab illa exordiemur.

Nvm. 1. *Precopia, olim Taurica Chersonesus.*

De variis huius Chersonesi nominibus antiquis, qui plura volet videat Ortelij thesaurum, vbi hæc videbit digesta. Ex quo autem à Tartaris occupata est, videtur in duas partita esse regiunculas, seu districtus. Marius Niger putat partem Septentrionalem dictam esse *Gazariam*, Meridionalem *Gothiam*. Peritiores tamen hanc diuisionem retinentes Borealem partem Cumaniam cum

Tartaris, Auſtralem Gazariam, ſeu Cazariam nuncupant, cui Ottomanus imperat, & iis lubentiùs ſubſcribimus. Totus autem tractus vno nomine Precopia, Chrimia, Inſula Caffenſis, immo & Gazaria à quibuſdam appellatur; Iſthmus autem tempore Genuenſium qui diu hîc rerum potiti ſunt *Zuchala* nominabatur.

GAZARIA, ſeu PRECOPIA TVRCICA, *les terres du Turc en la petite Tartarie.*

THEODOSIA: *Caffa*, vrbs potentiſſima, & portus inſignis olim Genuenſium, ſed iis erepta ſuperiori ſæculo à Turcis; nunc Præfecti, ſeu Begliergebi Ottomanici ſedes eſt, & à Turcis, Armenis, Iudæis & Italis incolitur. A Mahumete capta 14. annis poſt occupatam Conſtantinopolim, & tantùm corruptis auro quibuſdam Genuenſibus.

Soldadia: *Sogdat*, ſeu *Soldaia*, in eodem littore.

Sidagios Græcis: *Zodat*, Italis *Sudaco*, Saniaci Turci ſedes, magnæ vrbis cadauer oſtendit.

Inkerma: *Ingermen*: in regione fertiliſſimâ.

Cherſona olim Cherſoneſus Turcis *Sari Germen*, hoc eſt *fuluum caſtrum*, aliis *Corſun*, olim vrbs perampla, ſed nunc incolis vacua.

Calamita olim portus commodus *nunc defecit.*

Simbala: *Iamboli*, ſeu *Iambold*, Turcis *Balacheia*, hoc eſt *caſtrum piſcium*, in monte collocata, raris habitatoribus culta.

Mancopia: *Mancup*, olim duobus munita caſtris, quorum alterum deflagrauit, à mari nonnihil diſſita eſt.

CVMANIA ſeu PRECOPIA TARTARICA,

PRECOPIA: *Precops*, ad Iſthmum collocata, non procul à foſſâ quæ Tauricam muniebat, vnde & nomen habet; *Precops* enim foſſam Tartaris ſonat, caſtrum habet munitiſſimum *Begi*, ſeu Gubernatoris ſedes.

KRIMEA: *Krim*, vnde toti Regioni nomen Tartaris *Krimski*, vrbs ampliſſima, & peruetuſta in medio penè Tauricæ, à Tartaris ferè tantùm incolitur, & hîc moneta Principis percutitur. Hîc quoque illuſtre Kami Gynecæum.

Coſlouia: *Coſlou*, ſeu *Coſleuu*, ad ſinum Tamyracem *de Negropoli*, portus percommodus, & Præfecti ſedes in caſtro.

les terres du Tartare en la Peninsule de Caffa.

Baccasara: *Baccasaray*, ad Fluuiolum cognominem inter duos montes collocata, & hîc sepulchra Kamorum ostenduntur.

Salaticum: *Salatik*, locus peramœnus, & venationibus Cami celebratissimus.

Sortassos: *Sortasso*, locus item amœnus, vbi legati solent excipi. Húcque primùm confugere Genuenses Caffâ ab Ottomanis ciecti.

Kerkia: *Kerq*, in ostio Bosphori è regione *Thoman* arcis Turcicæ in Asiâ.

NVM. 2. *Chrimia.*

NOMEN totius Regionis hæsit huic parti Septentrionali, & in eâ multæ collocantur vrbes, sed omnes dirutæ sunt, propter assiduas excursiones Tartarorum. Hic igitur tractus duobus populis assignatur à recentioribus Geographis, Ociacouiis & Ossouiis.

TARTARI OCIACOVIENSES, *les Tartares d'Okzakou.*

OCIACOVIA: *Oczakou*, vrbs quondam Podoliæ, & Lithuanis per Tartaros erepta, vnde & iis inditum nomen. In eâ iam commoratur Kamus, & de eâ quondam magna extitit inter Principes ciuili bello distractos controuersia. Vrbs amplissima est ad Borysthenem sita.

Nigropolis: *Nigropoli*, non procul à mari, vnde sinui nomen.

Reliquæ sunt potiùs rudera, quàm vrbes.

TARTARI OSSOVIENSES, *les Tartares d'Ossouu, ou d'Assaph.*

TANAIS, seu Ossouia, vulgò *Tana*, seu *Assaph*, seu *Ossouu*, vnde & populo nomen, ad ostium Tanaïs Fl. vulgò *Don*, qui in paludem Mæotidem cadit, in præsentiâ, *Mer de Zebache*, à minutis piscibus, qui hîc tantùm reperiuntur. Olim Venetorum fuit, nunc ab Ottomano occupata est, qui hîc Saniacum habet, seu Gubernatorem vt Tartaros illos in officio contineat.

NVM. 3. *Tartari confœderati.*

Eos intelligo qui cum superioribus coniuncti, ex Poloniâ, Lithuaniâ, Moschouiâ, prædas agunt; illi autem licèt partim in Europâ, partim in Asiâ viuant, non fuere disiungendi.

IN EVROPA
- BIALOGRODENSES in vrbe Bialogroda, seu Bialigroda, *Bialogrod, ou Moncastro*, ad Boreale Danubij ostium prope Kiliam in Bessarabiâ 150. passuum millibus ab Ociakouiâ.
- DOBRVSSENSES, Dobrussa: *Dobruce*, ad Danubium.

IN ASIA
- NOHAICENSES: *les Nogais*, Ruthenis *Nagaïski*, versus Astrachanum Regnum protensi.
- CIRCASSI: *les Circasses*, expeditissimi equites, & quibus ferè exploratoribus Chamus vtitur in suis excursionibus. Siti sunt ad mare Caspium.
- PETIGORSKII: *les Petigorts*, à quibusdam Circassis annumerati, & *Quinque Montani* nuncupati: id enim vox *Petigortz* sonat. In tabulis Petigori dicti, ad paludem Mæotidem & Euxinum extenduntur: piratæ sunt egregij, & montibus suis freti reformidant neminem: Christianam religionem profitentur more Ruthenico.

CAPVT SEXTVM.

Sarmatia Christiana.

§. 1. *In Regno Poloniæ.*

ARCHIEPISCOPATVS GNESNENSIS
- Cracouiensis: *Craeou*, in minore Poloniâ.
- Posnanienſis: *Posna*, in maiori Poloniâ.
- Vladislauiensis, seu Cuiauiensis: *Vladislau* in Cuiauiâ.
- Luceorensis: *Lutzko*, in superiori Volhiniâ.
- Plocensis: *Ploskou*, in Mazouiâ.
- Vilnensis: *Vilne*, in Lithuaniâ.

Var-

PVS *de Gnesne*, Primas Poloniæ, & Legat⁹ natus sanctæ Sedis.
- Varmiensis (VNITI) Sambiensis — Sedes translata *Heilzbergam*, aliter Regiomontanus *Konikperg.*
- Culmensis (VNITI) Posmaniensis — Sedes translata *Colmensam*, aliter *Marienuerder.*
- Samogitiensis: in vrbe *Medniki*, seu *Vorms.*
- Venedensis, seu Vendensis: *Vendenu*, in Curlandiâ.
- EXTRA POLONIÆ REGNVM:
  - Vratislauiensis: *Breslau*, in Silesiâ.
  - Lubussensis: *Lebus*, in Marchiâ Brandeburgicâ.
  - Camenensis: *Camin*, in Pomeraniâ.

LEOPOLIENSIS, *de Luuuou, ou Limbourg en Russie.*
- Presmiliensis: *Przesmil*, in Russiâ Nigrâ.
- Chelmensis: *Chelm*, sedes translata Craniſtouiam ibidem.
- Kiouiensis: *Kiouu*, in Volhiniâ inferiori.
- Camenecensis: *Camieniek*, in Podoliâ.

VLADICÆ RVSSICI SVB PATRIARCHA CONSTANTINOPOL.
- KIOVIENSIS METROPOLITA
  - Leopoliensis.
  - Presmiliensis.
  - Chelmensis.

§. 2. *In Moschouia.*

SECVNDVM GAGVINVM, & POSSEVINVM
- PATRIARCHA MOSCHOVIÆ *à Moskou.*
  - Nouogordiensis magnæ Arch.
  - Rosthouiensis Archiep.
  - Susdalensis Archiep.

  Sub iis Episcopi totidem quot Ducatus, & hi certum militum numerum in bello Principi sufficiunt.

SECVNDVM IOANNEM FABRVM
- MOSCHOVIENSIS ARCHIEP. *à Moskou.*
  - Nouogordiensis: *en la grande Nouogrod.*
  - Rosthouiensis: *Rosthouu.*
  - Sustalensis: *Sustad.*
  - Otiferiensis: *Otiferi.*
  - Smolencensis: *Smolensko.*
  - Rezanensis: *Rezan.*
  - Colmensis: *Colme.*
  - Volutensis: *Volut.*
  - Frontinensis: *Frontino*, aliter Vorotinensis.

CAPVT VII.

De admirandis Sarmatiæ.

§. 1. *In Sarmatiâ antiquâ.*

IN Scythis quos Gelonos vocant Tarandus reperitur, haud frequens animal, bouis magnitudine, ceruo similis capite, cornibus ramosis vngulâ bifidâ villis magnis vrsorum ad instar, colorem autem mutat pro corporum, in quibus extiterit, varietate. *Aristoteles de Admirandis, Plinius lib. 8 cap. 34.*

In Sarmatiâ palus, quam nulla superuolat auis; si qua eò deferatur casu, fætore concidit exanimis. *Heraclides apud Antigonum cap. 167.*

Apud Roxolanos tantum frigus desæuit, vt hydriæ æreæ sæpe frangantur, liquore congelato, boues aut nulla habeant cornua, aut parua; βραχυῶσι. *Strabo lib. 7.*

Habet eadem Regio animal quadrupes *Colos* dictum, magnitudine inter ceruum & arietem. Illud haurit aquam naribus, ac transmittit in caput & reseruat, vt viuere queat multos dies in locis aquâ carentibus. *Idem Strabo Geog. lib. 7.*

Neuris populis tempus est, quo si velint in lupos mutentur. *Mela lib. 2. cap. 1.*

Arimaspis Scythis vnus est oculus in fronte, vnde & nomen habuere, vt diximus ex Herodoto lib. 4. eorum meminere & Mela lib. 2. cap. 1. & Plinius lib. 7. cap. 2. Muretus fabulam enarrauit, cùm dixit eos sagittarios peritissimos extitisse, qui inter collimandum alterum oculum claudere solent. *Muretus 12. Var. cap. 2.*

Borysthenes Fl. æstatis tempore cæruleus fertur; immo quibusdam temporibus aquâ eius violacea est. *Primum ait Plinius lib. 31. cap. 5. Alterum Athenæus lib. 2. cap. 2.*

Idem Fluuius omnium aquarum tenuissimus, ideóque innatat Hypani. Austris tamen flantibus Hypanis fit superior, seu ipsi supernatat. Tenuitatem eius insuper arguit, quod nullum halitum, nedum nebulam emittat. *Plinius lib. 31. cap. 5.*

In eodem Borysthene pisces capiuntur in quibus ossa nulla, iique optimi saporis. *Mela lib. 2. cap. 1.*

Circa eundem Fluuium nascitur herba Gelotophyllis dicta, quæ si cum vino bibatur, & myrrhâ varias repræsentat species, & ridendi finis sit nullus, nisi haustis nucleis pineæ nucis, cum pipere, & melle. *Plinius lib.* 24. *cap.* 17.

Fluuius Hypanis à capite profluit circiter millia 40. sapore dulcissimo: deinde cùm peruenit ad locum, qui est ab ostio ad millia centum sexaginta, admiscetur ei fonticulus (*Exampeum omnes alij præter Vitruuium vocant*) oppidò paruus qui tanti fluminis aquas amaras reddit; quod idem Vitruuius Sandarachæ adscribit, quæ ex montibus effoditur vnde effluit ille fluuiolus. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3. *Herodotus lib.* 4. *Mela lib.* 2. *cap.* 1. *Solinus cap.* 24.

In Hypani Fl. nascuntur bestiolæ quæ tantùm vno die viuunt. *Cicero* 1. *Tuscul. & Plinius.*

Ad eundem Fluuium sub brumam vtriculi deferuntur maiores acinis, quibus ruptis exit animal quadrupes, & alatum, sed tantùm vno die viuit. *Antigonus cap.* 92.

§. 2. *In Taurica Chersoneso.*

TER accidit in Bosphoro vt salsi deciderent imbres, & frumenta necarent. *Plinius lib.* 31. *cap.* 4.

Ibidem indigenæ vites suas suffodiunt multâ ingestâ terrâ, eásque à frigore seruant illæsas. *Strabo lib.* 7.

Apud fauces Mæotidis (ita Bosphorum Cimmerium vocat) traiectus inter *Phanagoriam*, & *Panticapæum*, ita plaustra fert congelatus, vt & via trita sit & lutosa. *Idem Strabo ibidem.*

In Tauricâ Peninsulâ Berosus est collis, in quo tres fontes sine dolore, sine remedio mortiferi. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

Ibidem indigenæ ex plantâ contusâ quam *Halindam* nominant, oleum exprimunt, quo se vngentes, ita calefiunt, vt frigus sine molestiâ perferant. *Plutarchus de Flum. in Tanaï.*

Hîc quoque herba Pryxa dicta, quam si habuerint preuigni nihil iniqui patientur à nouercis. Hæc porrò niue frigidior est, vbi autem à nouercis struuntur insidiæ flammas emittit, quibus ij intelligunt sibi cauendum esse. *Idem Plutarchus ibidem.*

In eâdem Peninsulâ Taurorum in ciuitate *Parasino* terra effoditur, quâ omnia vulnera sanantur. *Plinius lib.* 2. *cap.* 96.

Ad vrbem Cherſonam in mari procul à continenti 4. paſſ. millibus, poſt mortem S. Clementis Papæ inuenta eſt ædicula ex marmore mirabiliter conſtructa, in quâ Sancti corpus ſeruabatur in arcâ marmoreâ. Quotannis diebus octo ad feſtum eius mare recedebat, & Chriſtiano populo aperiebatiter, quibus elapſis magno cum fragore regrediebatur. *Acta S. Clementis Papæ.*

Hanc ſuo tempore ſtetiſſe, ait *F. Guilielmus de Rubuquis.* Hîc quoque miraculum contigit celebratiſſimum, quando mulier præ feſtinatione, fluctibus imminentibus in eâ ædiculâ filium reliquit, quem vertente anno viuum, & ſpirantem inuenit. *Eadem Acta.*

§. 3. *In Poloniæ Regno.*

MINORES volucres in Poloniâ, vt Hirundines, & Cypſeli, *des Martinetz*, implicitis inter ſe pedibus, & alis conglobatæ, in lacus, paludes, & piſcinas ſe immergunt hyeme, ac poſtmodum vere nouo indidem exiſtunt, ac ſeſe explicantes euolant. Extractæ per hyemem retibus à piſcatoribus videntur ſine vllo motu, & ſenſu; mox ad ignem applicitæ, vel in hypocauſto poſitæ reuiuiſcunt, & euolant, ſed ſtatim læſæ frigore, aut nimio calore emoriuntur. *Martinus Cromerus lib. 1. ſuæ Poloniæ.*

Fluuius *Narua* in Poloniâ nullas animantes veneno infectas ferre poteſt: & ſi qui ſerpentes nauigiis adhæſerit per Bugem Fluuium in Naruam deſcendentibus, tactam aquam illico cum ſibilis refugiunt. *Dlugoſſus, & Cromerus.*

In Maiori Poloniâ prope vrbem *Stem* reperiuntur pocula, & vaſa fictilia, à naturâ efficta, quæ extracta inſtar lapidum indurantur. *Michouius lib. 1. cap. 3. & Cromerus αὐτόπται.*

In agro Cracouienſi ſal ex terrâ ad inſtar lapidum, ſimilíque cum eis duritie exſcinditur: & iam ſpecubus latè excauatis multæ villæ, aliquot oppida, fulcris ſuſtinentur: fuluus eſt, & quaſi luto aſperſus. *Cromerus in ſuâ Poloniâ.*

Cracouiæ lacus eſt, in quem proiectus erat digitus S. Staniſlai: habet is aquas quæ ſi in vſum quempiam hauriantur noxiæ ſunt, at ſi ad quaſlibet ægritudines ſumuntur valdè proſunt. *Ioannes Longinus Canonicus Cracouienſis.*

Ad vrbem Scepuſium riuus ex arduis montibus profluens cuius guttæ in lapides concreſcunt: ſic vt ſponte ex iis exiſtant ful-

cra sustentantia canales, quibus riuus ille ad moletrinas deriuatur. *Cromerus lib. 1. Polon.*

Ibidem fons siue lacus pestilentem aquam, & vaporem emittit, cuius non modò gustu, sed etiam afflatu animalia, & aues enecantur. *Idem Cromerus.*

In tractu Chelmensi in Russiâ Nigrâ rami pini arboris desecti, & in terra iacentes, anno vno, aut duobus in saxa, & silices mutantur. *Michouius, & Paulus Iouius.*

In eodem Chelmensi tractu lacus *Biale* dictus, hoc est *Albus* per antiphrasim, cuius aqua Aprili & Maio mense lauantes nigros reddit. *Cromerus lib. 1. Poloniæ.*

In territorio Belzensi in Russiâ Nigrâ, lacus certis temporibus, hoc est altero, vel tertio quoque anno cum mugitu fluctus attollit, exhauritúrque propè ad fundum, aquis cauernas vicini montis subeuntibus. *Dlugossus, & Cromerus.*

E salinis Bochnensibus sal eruitur concretæ pici simile quem carbunculum vocant, is tritus & epotus soluit aluum. In his autem fodinis audiuntur nonnumquam voces assimilantes latratus canum, cantus Gallorum, & aliarum animantium, idque portendere calamitatem aliquam vulgò autumant indigenæ. *Cromerus lib. 1. Poloniæ.*

In Podolicis campis, & Russicis reperiuntur coturnices pedibus virentibus, quarum esus spasmum inducit, seu neruorum contractionem. *Idem Cromerus.*

In desertis Podoliæ Borystheni fluuio vicinis, lacus visitur cuius aqua ardente Sole in solidum salem concrescit, sic vt homines cum iumentis & curribus, in eo sicut in flumine congelato versentur, eúmque in frusta concidant, iumentísque, ac plaustris imponant. Quamprimùm autem pluit soluitur hæc glacies, non sine periculo insidentium. *Cromerus lib. 1. suæ Poloniæ.*

§. 4. *In Prussia.*

In Diœcesi Varmiensi legitur succinum ad mare, in quo muscæ, formicæ, & illiusmodi insecta inserta sunt. Si autem comburatur odor prodest ad expellendas animantes venenatas. Putant etiam prodesse infantibus, si eorum ex collo suspendatur contra pauores nocturnos. *Cromerus in Polonia.*

Ad mare Polonicum secundùm Prussiam captus piscis qui cultu corporis Episcopum referebat. *Pius II. in suâ Geographia.*

In Prussiâ, vastissima & tam patula quercus reperta est, vt eam fratres Teutonici erectis circum propugnaculis munierint, vbi & præsidium constituerunt, vt Prussos continerent. *Idem Pius II.*

§. 5. *In Lithuania.*

In fluminibus Lithuaniæ reperiuntur vermes ephemeri, & volatilia quaternis interdum, sæpe senis alis instructa; mane currunt super aquas, volant ad ripas sub meridiem, in occasu denique Solis extinguuntur. *Paulus Iouius, & iam eorum meminerat Aristoteles suprà laudatus.*

Equi vescentes herbis quas alluit Borysthenes solent esse pluribus morbis obnoxij. *Michouius lib. 1. cap. 3.*

In Lithuaniâ potissimum Bisontes capiuntur, prægrandes feræ, magnis instructæ cornibus iisque nigris quibus equum cum sessore in sublime iactant, & mediocres arbores sternunt, Alcem veterum Poloni credunt esse. Horum autem linguæ maximè vitandæ sunt, exertis enim attrahunt ad se hominem, si vel extremam vestis oram attigerint. *Cromerus lib. 1. Poloniæ.*

Ibidem reperitur animal dictum *Rossomaka*, nusquam alibi: statim atque inuenit cadauer eo se replet donec infletur vt tympanum: tum ingreditur inter duas arbores vicinas: & ita se comprimit vt omnia egerat, tum recurrit ad cadauer, & tandiu ingerit, & egerit donec absumpserit totum. *Mathias Michouius, vulgò* à Michou, *Sarmatiæ lib. 2. cap. 3.*

In Lithuaniâ campum obductum frutetis, dumis, & myricis paleâ obducunt; ad tempus aliquod; tum sereno cælo hæc omnia simul incendunt; terrámque illam permixtam cineribus, & carbonibus arant, atque in leuiter subactam sementem iactant, ex eáque tanta existit frumenti copia, vt fidem superet. *Alexander Gaguinus in suâ Poloniâ.*

In Samogitiâ serpentes adhuc quidam colunt, habéntque pro Diis penatibus, si occiderint pessimè multantur, vt confirmat exemplo Rustici non procul à Vilna, cui os ad aures diductum est, quia in serpentis mortem consensisset. *Alexander Gaguinus in Samogitiâ.*

Incolæ Samogitiæ tantùm vomeribus ligneis ad terras subigendas vtuntur, neque possunt impelli à præfectis, vt ferreis vtantur. Certè cùm illiusmodi ferrei inducti essent, adnitente præfecto, & sterilitas contigisset eo anno illam in vomeres ferreos reiecerunt, neque vllo pacto vti deinceps illis voluerunt : quæ tamen omnia in vanam superstitionem meritò reiicit. *Idem Alex. Gaguinus.*

§. 6. *In Russia Alba.*

In Russiam Albam, seu Moschouiam plerumq; tantus calor desæuit, vt eo messes aliquæ comburantur. *Cardanus variar. lib. 1. c. 4.*

Ibidem tanta mellis copia, vt arbores cauatæ eo plenæ reperiantur. Certè Rusticus quidam narrauit authori contigisse sibi aliquando, quod cùm se in arborem illiusmodi cauatam demisisset, vt mel colligeret ibidem ad pectus vsque in melle demersus sit, duos hîc vixerit dies, & ex eâ fossâ mellea subductus sit per vrsam, quæ cùm in eam quoque arborem mellis causâ descendisset, eam voce adeò terruit vt posterioribus ipsum adhærescentem magno cum impetu extraxerit. *Demetrius quidam Ruthenus apud Paulum Iouium.*

Reperitur in Moschouiâ Zoophyton in speciem Agni ad terram adhærescentis, indigenæ nominant *Botanetz*: crescit in pratis opertus lanâ Agnus, pro cornibus lanea serta gerens, succum autem partim ex terra trahit per fruticem vmbilicalem, partim etiam vicinam herbam depascendo quantùm vimineum vinculum errare illum sinit, vbi herba defecit, exsiccatur. Carnem habet exquisiti saporis, & à lupis magnâ auiditate disquiritur. *Baro Herbesteinus, Petreius, Antonius Posseuinus, & alij plerique.*

In Ducatu *Bielizoro*, iactu lapidis ab vrbe cognomine, lacus multùm sulphuris reddit, quia in eum fluuius subiens spumas supernatantes effert quæ postea in sulphur concrescunt. *Alexander Gaguinus in suâ Moschouiâ.*

In Vodzam Regionem illata omnia animalia natiuum colorem in album mutare perhibentur. *Idem Gaguinus.*

Duina (*quem malè Diuidnam vocat auctor, & borealium fluuiorum maximum*) augetur instar Nili, auctúsque vix vno die expedito nauigio transmitti potest, porrò fertiles terras reddit, maximè aliquas Insulas, in quibus frumentum seritur sine ope aratri : hæc

porrò seges exoritur simul & adolescit, & in aristas deducitur, quasi festinaret, & timeret nouam superbi amnis iniuriam. *Paulus Iouius de Legat. Moschouiticâ.*

In *Corellæ* parte boreali Moschouiæ piscis *Morss* dictus, ex Oceano ad promontoria dentibus suis conscendit, vnde in planiciem cum magno terrore indigenarum decurrit, perniciem animantibus, hominibus, & agris circumferens, mugitus edit horribiles, & à Moschouitis tantùm lapidibus obruitur dum conscendit in rupes, & scopulos. Eius feræ dentes ebore precioſiores sunt. *Mathias Michouius.*

§. 7. *In Tartaria Moschouiticâ.*

In parte Tartariæ quæ Moschis subdita est, Canes prægrandes ad iugum & esseda instar boum religantur, & ea per niuem trahunt. *Paulus Venetus, & Historia recens Siberiæ.*

In Tartariæ Moschouiticæ regione quâdam, omnes mulieres humana facie nascuntur, mares autem capite canino. Tartari eos semel aggressi sunt; occurrere ipsi hostibus, & in fluuium proiicientes sese sæpiùs, ac deinde in puluere volutantes (erat enim hyems) sibi loricas ex luto, & glacie confecere sagittis impenetrabiles: postquam ergo frustra in eorum agmen tela effudere Tartari sensere in se irruentes, & morsibus pleroſque conficientes: vnde apud eos vulgare dictum (tum enim recens erat clades) pater meus, aut frater à canibus discerpti sunt, ita qui eos populos adiere; ea leguntur apud *Ioannis Plancarpini Itinerarium, qui anno 1246. iussu Innocentij IV. ad Tartaros profectus est.*

In Obdoriæ montibus non procul ab eo loco vbi colitur Anus aurea, tinnitus, boatúsque oriuntur quidam perpetui tubarum ad instar. Putat auctor ventos esse in terræ præcordia insinuantes sese, aut indidem erumpentes. *Alexander Gaguinus in sua Moschouiâ.*

In *Lucomoria* Regione Moschicâ populi quidam quotannis 27. Nouembris, velut hirundines & ranæ præ immenso frigore moriuntur; postea verò 24. Aprilis reuiuiscunt. Cùm autem sibi mortem imminere sentiunt merces suas quibusdam in locis reponunt, vbi & suas vicini substituunt, & inuentas auferunt: si conditio displicet, reuiuiscentes bello sua repetunt. *Idem Alexander.*

Ibi-

Ibidem in fluuio Tachmin pisces quidam, capite, oculis, naso, ore, pedibus, & manibus hominem referunt. *Idem Gaguinus.*

Populi quidam hîc ferarum more rigent, alij caninis capitibus horribiles in speluncis habitant. *Alexander Gaguinus.*

In *Loppia* Regione montes igniuomi visuntur, in quibus Salamandræ viuunt in ignibus. *Idem Gaguinus.*

Ad vrbem *Astrachan* in Volgâ, capiuntur pisces 40. librarum, sed eos attingere & gustare nemo audet; creduntur enim mortiferi. Tantùm oua eis adimuntur sex aut septem librarum, nigra & optimi saporis, quæ exsiccata ad biennium seruantur, neque vllo modo corrumpuntur. *Petreius, & Baro Herbesteinius.*

Ad eandem vrbem *Astrachan* montes Busini dicti, ex quibus sal exscinditur, perpetuò plurimis millibus eum eruentibus, neque tamen fodinæ imminui videntur, sed tantumdem succrescit, quantum adimitur. *Ioannes Perscus in Hodæporiis suis.*

§. 8. *In minori Tartaria.*

Prope vrbem Precopiam lacus vnde sal colligitur cristalli ad instar pellucidus. *Bronouius in sua Tartaria.*

Aqua extra Tauricam in Tartariâ amarior est; & nisi altiores putei hîc effodiantur aqua dulcis hauriri non potest. *Iosephus Barbarus, & Michalo Lithuanus in Fragmentis.*

PARALLELA GEOGRAPHIÆ VETERIS ET NOVÆ.

PARS POSTERIOR TOMI SECVNDI.

DE PARTE AVSTRALI EVROPÆ quæ in Orientem vergit.

PARTEM *Orientalem Europæ* Carpatho monte in duas diuidi partes præmonuimus *Borealem*, & *Auſtralem*. Decurſâ hac parte Septentrionali, montem illum tranſcendamus, vt regiones amœniores inuiſamus, nec oculis tantùm gratiores, ſed etiam intelligentiæ, quæ in iis longè plura antiquitatis monimenta reperiet. Percurres enim & animo & oculis Illyricum bellis ſuis famoſum, Græciam & Italiam primùm Martis, deinde Muſarum domicilia; quas ſi doctus eris magnâ cum voluptate luſtrabis: ſi tantùm doctrinæ candidatus, cum eâ ſpe quæ labores tuos demulcere

queat. Hæc porrò pars adeò necessaria homini qui literas profiteatur, vt hanc qui nescierit verè ἄμουσος dici queat. Quare plus illa diligentiæ à nobis exegit; immo & plus laboris, vt ex tam multis quæ nobis offerebantur ea seligeremus, quibus lectoris animus reficeretur varietate, non multitudine obrueretur.

LIBER PRIMVS.

De Illyrico.

APVD antiquissimos Scriptores populi supra Adriam degentes *Hyperborei* dicebantur, vt pluribus in appendice Germaniæ suæ demonstrare conatur Philippus Cluuerius. Sed hanc quæstionem vtpote minùs necessariam omittamus, & obseruemus antequam vlteriùs progrediamur Illyricum apud antiquos Auctores quatuor modis constitutum esse.

Primò latissimè; & sic inchoatur à Galliâ lacúque Brigantino *de Constance*, indéque ad Pontum-Euxinum porrigitur, idémque à mari supero ad Danubium, quibus terminis Istri, atque Carni, gentes Illyriæ Straboni, continentur; & à monte Hæmo supra Thraciam ad Danubij ostia. Meminit eius diuisionis Strabo lib. 7. cui etiam addere poteris Daciam, ex quo eam Traianus in formulam prouinciæ redegit; atque ita ab Hæmo monte, ad Carpathum Sarmatiæ limitem protendetur.

Secundò, magis restringitur, & ab Illyrico, Dacia, atque Mysia reuelluntur; quæ notio Illyrici ex Ptolemæo potest erui.

Tertiò, Suetonius in Tiberio Illyricum magis videtur premere, qui ei conterminum Noricum facit: & nos methodi causa sic Illyricum vsurpabimus, & ab eo Noricum, Rhætiam, atque Vindeliciam detrahemus, vt Illyricum strictè sumptum, atque Pannonias tantùm complectatur.

Quartò denique, strictè sumitur pro Regione quæ supero Mari

incumbit, & diuiditur in Liburniam, atque Dalmatiam; cuius est crebra mentio apud Geographos.

CAPVT PRIMVM.

Historica Illyrici.

§. 1. *De Illyrico latè sumpto.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN habet ab Illyrio Cadmi filio, vt vult Eustathius, vel vt Appianus in Illyricis filio Polyphemi Siculi, & Galateæ, ex quâ susceptos quoque ait Gallum, & Celtum, Gallorum & Celtarum parentes. Nos eius familiæ Stemma hîc proponimus, tibi neque hoc libro, neque sequenti futurum inutile.

STEMMA FAMILIÆ POLYPHEMI ex Appiano in Illyricis.

POLYPHEMO CYCLOPI EX GALATEA SVSCEPTI SVNT FILII

- CELTVS, ex quo Celtæ dicti sunt.
- GALLVS, vnde Galli nomen habent.
- ILLYRIVS
  - FILII
    - Achilles.
    - AVTARIVS
      - Pannonius, vel Pæonius
        - Triballus.
      - Scordiscus
  - LII
    - DARDANVS.
    - MEDVS.
    - TAVLANTIVS.
    - PERRHOEBVS.
  - FILIÆ
    - PARTHA.
    - DAORTA.
    - DASERA.
    - & aliæ.

NVM. 2. *Quantitas.*

QVANTITAS apud Strabonem lib. 7. ex loquendi more Græcorum, secundùm *longitudinem* est dierum περιάκοντα, *latitudo* autem πέντε: mirum tamen quomodo postea idem Strabo arguat Theopompum dicentem Illyricum 30. diebus peragrari posse, quasi ampliores ei fines assignarit. Romani autem apud eundem Strabonem *longitudinem* eius putant esse sex millium stadiorum, *latitudinem* mille atque ducentorum.

Ptolemæus autem Illyricum sumptum à Brigantino lacu ad Scordum montem secundùm *longitudinem* facit stadiorum 7083. *latitudinem* autem à Iaderâ ad flexum Borealiorem Danubij, stadiorum 2084.

NVM. 3. *Qualitas.*

TOTA Illyrici ora commodis est instructa portubus, contrà ei opposita Italiæ importuosa. In eo campi aprici, vbi & vites, & olea optimè crescebant, nisi in quibusdam locis asperioribus. Sed antea hanc regionem incultam fuisse, quia negligebatur, vel ob incolarum latrocinia: sic Strabo lib. 7.

§. 2. *De Illyrico stricte sumpto.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN suprà expendimus paragrapho superiori.

NVM. 2. *Quantitas.*

QVANTITAS secundùm *longitudinem* desumitur ab Arsiâ Fl. ad limitem Macedonicum, & iuxta Ptolemæi computum porrigitur ad 3750. stadia. *Latitudo* à Iaderâ ad flexum Danubij Borealem 2084. stadiorum.

NVM. 3. *Qualitas.*

NONNVLLI incultum dixerunt esse, videlicet cùm à

Piratis coleretur. Eius ora mille & ampliùs Insulis frequentatur naturâ vadosi maris, æstuariisque, tenui alueo, intercursantibus. *Plin.* lib. 3. cap. 26. In Dalmatiâ optimas fuisse fodinas docet Cassiodorus. Ibidem auri plurimùm, siquidem, vt ait *Statius*,

Dalmatæ montes, vbi dite viso
Pallidus fossor redit, erutóque
Concolor auro.

De sale dicemus in Admirandis; sicut & de mirabili regionis fertilitate. Cocleæ Illyricæ præcipuæ magnitudinis *Plinio*: pix Illyrica laudatur ab *Ouidio*, Iris à *Theophrasto*, oleum Liburnicum ab *Apicio*.

NVM. 4. *Mores.*

ILLYRICI omnes bellicosi, sed latrociniis addicti *Strabo*. In ora maris Piraticam exercebant nauigiis velocioribus quæ inde Liburnica. Sub Imperatoribus hinc fortissimæ legiones. Vino deditos agnoscunt *Ælianus*, & *Athenæus*: confecere & potum ex hordeo quem *Sabaiam* dixere, vnde Valens Imperator Illyrius dictus *Sabaiarius*, *Am. Marcell.* Nullâ pecuniâ vtebantur Dalmatæ, quod Romanis mirum videbatur. Octauo quoque anno agros suos diuidebant *Strabo* lib. 7. Peltas inuenere Dalmatæ *Clemens Alexand.*

NVM. 5. *Politia.*

NOMINATVR eorum Rex Agro, contra quem à Ro. bellum gestum est ob Essios insulares: & tum Epidamnus, & pars Epiri huic parebant. Coruncanus Legatus Romanus hîc cæsus causa magni belli fuit, sed Rege mortuo vxor eius *Teuta* cum Ro. pepigit, quando Corcyra, & Apollonia libertate donatæ sunt, & Demetrius cuius proditione vsi erant Romani, multis donis auctus; postea tamen is rebellis interemptus est. Perfei tempore pecuniâ inuitatus Rex Gentius, bellum Ro. denunciauit, sed illico deuictus, & captus, Scodra caput gentis deleta per Anicium Prætorem, qui & Regem cum filiis in triumphum duxit. Illyrij tempore Iulij Cæsaris videntur rebellasse, nam semel & iterum Romanos cecidere, maximam cladem intulere Gabinio: postea tamen deuicto Pompeio pacem impetrarunt. Sed cæso Cæsare iterum rediere ad ingenium; tandémque ab Augusto omnino de-

uicti, qui & de iis post superatum Antonium triumphauit.

§. 3. *De variis Illyrici populis.*

AGEMVS hîc tantùm de præcipuis & ad quos reliqui reuocati sunt, ij porrò *Liburni*, *Iapodes*, *Dalmatæ*, *Autariotæ*, *Vardiæi*, *Scordisci*.

NVM. 1. *De Liburnis.*

II nauibus suis, & prædationibus insignes fuêre. Vrbs Promona erepta est illis à Dalmatis, & aliis Illyriis; bellum à Iulio Cæsare illatum.

NVM. 2. *De Iapodibus.*

INNVIT Strabo Gentem hanc partim Gallicam, partim Illyricam fuisse: eorum oram fuisse stadiorum mille, inopes extitisse, & ζειᾷ, & millio victitasse, sed Ἀρειμανίους: pertinuisse ad Alpes inter quas viuebant. A Romanis primùm superati sunt à Sempronio Tuditano, & Tiberio Pandusio. Deinde bello petiti ab Augusto, & obsessum Metullium vrbs primaria, ad quam ipse vulneratus est, & eos suâ fortitudine ad petendam pacem compulit. Sed cùm duriores pacis conditiones proponerentur, vrbem suósque ac seipsos cremauerunt; & ab eo tempore Romanorum tulere iugum.

NVM. 3. *De Dalmatis.*

AB vrbe Delminio nomen habent, inquiunt *Strabo*, & *Appianus*. Romanis obsequentes Illyrios bello aggressi sunt, & Legatos Rom. non admiserunt; quare ad eos missus Figulus Consul vrbem Delminium penè totam facibus iactis incendit. Ita quieuere: postea tamen lacessiti rursus à Cæcilio Metello libidine triumphandi. Tandem sub Augusto, eorum vrbibus aliquot delectis, attriti sunt.

NVM. 4. *De Autariotis.*

AVTARIOTÆ, seu Autarij, nomen accepere ab Autario Illyrij

filio, vt vult *Appianus*. Hi cum Celtis (quos Cimbros vocat idem Appianus) ad Delphos castra posuerunt, sed inde procellis repulsi in patriam suam rediere, vbi tanta ranarum vis exorta, vt flumina computrescerent; neque tantùm, sed extitere ex terrâ pestiferi vapores quibus pestis in Illyrico excitata eos potissimum afflixit. Quare ex patriâ profugere coacti sunt, & à nullo recepti, occupauere paluſtrem regionem prope Bastarnas, ibique vrbes condidere. *Strabo lib.* 7. ait cum Ardiæis sæpe de sale pugnasse, quo fruebantur alternis vicibus: sed cùm iidem Autariotæ Triballos domuissent supra alios Illyrios & Thracas extulisse caput; verùm à Scordiscis exutos esse potentiâ, & vtrosque à Romanis fuisse debellatos.

NVM. 5. *De Scordiscis.*

SIC dictos esse *Appianus* innuit à Scordisco filio Autarij, nisi malis à monte Scordo, vel Scodro sic appellatos; *Strabo* tamen significat illos Gallos esse origine; neque alij videtur à Gallis qui ad Adriam incolentes venere ad Alexandrum, nihil metuentes præter cæli ruinam. Certè *Iustinus* lib. 32 ait partem Comitum Brenni, qui Delphicum templum obsederant, repulsam venisse ad confluentem in Danubium Sabum, hîc se vocari Scordiscos voluisse. Magnæ olim fuerunt auctoritatis, & Triballos ad Getas fugere compulerunt. Vidimus & suprà Autariotas ab iis domitos: immo & eò virium increuisse, vt vsque ad Illyriorum, Pannonum & Thraciæ fines Imperium suum protenderent. Nihilominus asserit *Strabo* à Dacis accepisse cladem, & Scordiscos quidem planè debellatos, Gallos autem eis permixtos seruatos esse, sociósque se Dacis præbuisse. Tandem cùm Scordisci iuncti Dardanis, & Medis in Macedoniam irrupissent, & Delphicum inuasissent templum, bello petiti sunt à Ro. Duce Lucio Scipione, à quibus Scordisci fermè deleti, quoniam à finitimis deserti sunt qui venerant in prædæ communionem. Et tunc reliquiæ eorum ad Insulas Istri profugerunt: postmodum tamen ad Pæones redierunt, ideo inter Pæones Scordiscorum adhuc genus est. Vnde in duas sedes discreti ab eodem Strabone dicuntur, & alij habitasse feruntur inter duos amnes in Istrum influentes Noarum, qui præter Segesticam fertur, & Martum, seu Bargum; alij verò Mysis, & Triballis confines fuisse perhibentur.

NVM.

NVM. 6. *De Vardiæis.*

APPIANO *Ardiæi*, Plinio *Vardei*, à posteris dicti *Varalij*, inquit *Strabo*, Italiæ populatores dicti apud *Plinium*, magni Autariotarum hostes, quibuscum diuturna bella de sale gesserunt, & tandem eorum opima loca ad mare occuparunt, vnde tamen per Romanos expulsi sunt. Olim contra eos gessit bellum Fuluius Flaccus, sed excursionibus tantùm, inquit *Appianus*. Demum à Romanis è littore depulsi, & coacti vacare agriculturæ, licèt eorum regio esset aspera, neque conueniens agricolis, sic tantùm non funditùs periêre; ita *Strabo lib. 7.*

§. 4. *De Pannonia.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN habere putat *Appianus* in Illyricis ab Pæone, vel Pannonio, filio Autarij, filij Illyrij ex Polyphæmo & Galateâ. Sed probabiliùs *Dio*, qui his locis præfuit, ait dictos esse à pannis consutis more patrio, vnde sibi tunicas manuleatas conficiebant. Plerique veterum Pæones, cum Pannoniis confuderunt, & hanc vocem Latinam, illam Græcam putauerunt. Sed errorem sustulit Dio, asseruítque indigenas se appellare Pannonios; Pæones autem ab iis diuersos, ad Rhodopen partem maritimam Macedoniæ incoluisse.

NVM. 2. *Quantitas.*

APVD Ptolemæum *longitudo* à monte Cecio, ad Taururum stadiorum 3000. complectitur. *Latitudo* à flexu Boreali Danubij ad montem Albanum limitem Illyrici 1500. stadiis definita est.

NVM. 3. *Qualitas.*

NEMOROSAM & nullis habitatam vrbibus eam describit *Appianus*: Sed hîc plures excitatas esse *Iornandes* ostendit: *Solinus* planam solo, lætam & vberem facit, sed id negat *Dio* αὐτόπτων, ait-

que Pannonios neque terram, neque aërem felicem habere, neque apud eos vitem, aut oleam nisi parcissimè nasci: maiorem hîc anni partem desæuire hyemem: indigenas hordeo, & milio victitare, atque inde potum parare quem Zeam vocant, sic *Strabo*. Probi tamen tempore mons Almus apud Sirmium vitibus consitus est opere militari. Quantùm hîc auri crescat, & quanti hîc bisontes dicemus in Admirandis. Canes Venatici hinc laudantur ab *Oppiano*, & *Nemesiano*. Pileos Pannoninos è pellibus in vsum militum commendat *Vegetius*. Hanc quoque glandiferam regionem vocat *Plinius lib. 3. cap. 25*.

NVM. 4. *Mores*.

OMNES Pannonij fortes, ideóque feroces, & armiferi à Poëtis dicti. Subdolos fuisse innuit *Tibulus*: literarum amantes, & potissimum linguæ Latinæ *Paterculus*: ad pugnam, cædémque paratissimos *Herodianus*. Hîc mulieres laboris patientes, & operosas agnoscit *Ælianus*. Agros per cognationes possidebant, *Strabo*. Mortuorum corpora in stagna proiiciebant *Diog. Laërtius*. Solem venerabantur, cuius imago, discus longiori hastæ præfixus.

NVM. 5. *Politia*.

GLORIOSI admodum Pannonij ob Agrianos qui egregiam Philippo, & Alexandro nauarunt operam, hi enim inter Pannonios numerati sunt: sed hîc *Appianus* Pæones cum Pannoniis confundit. Fuêre Romanis terribiles ex quo Cornelium quemdam eorum Ducem fuderunt, quare deinde nemo Magistratuum Romanorum eos aggressus est, intactique ad Augusti tẽpora perstiterunt. Et tum quoque nulla apud eos iudicia communia, nulli Principes qui cæteris præessent. Quare licèt educere possent centum armatorum millia, numquam tamen magnas copias conscripsere, deficiente Duce. Hæc *Appianus*: apud quem & leges bella ibidem ab Augusto confecta, *in Illyricis Latinis*.

ILLYRICVM LATE SVMPTVM
- ILLYRICVM STRICTE SVMPTVM
  - LIBVRNIA
    - IAPODES.
    - LIBVRNI.
  - DALMATIA
    - AVTARIOTÆ.
    - VARDIÆI.
    - SCORDISCI.
- PANNONIA
  - SVPERIOR.
  - INFERIOR.
- DACIA MAGNA
  - DACIA VERA
  - MYSIA, seu MOESIA
  - De quibus agemus in parte alterâ huius libri.
- NORICVM, VINDELICIA, RHÆTIA — De quibus egimus in Germaniâ.

CAPVT II.

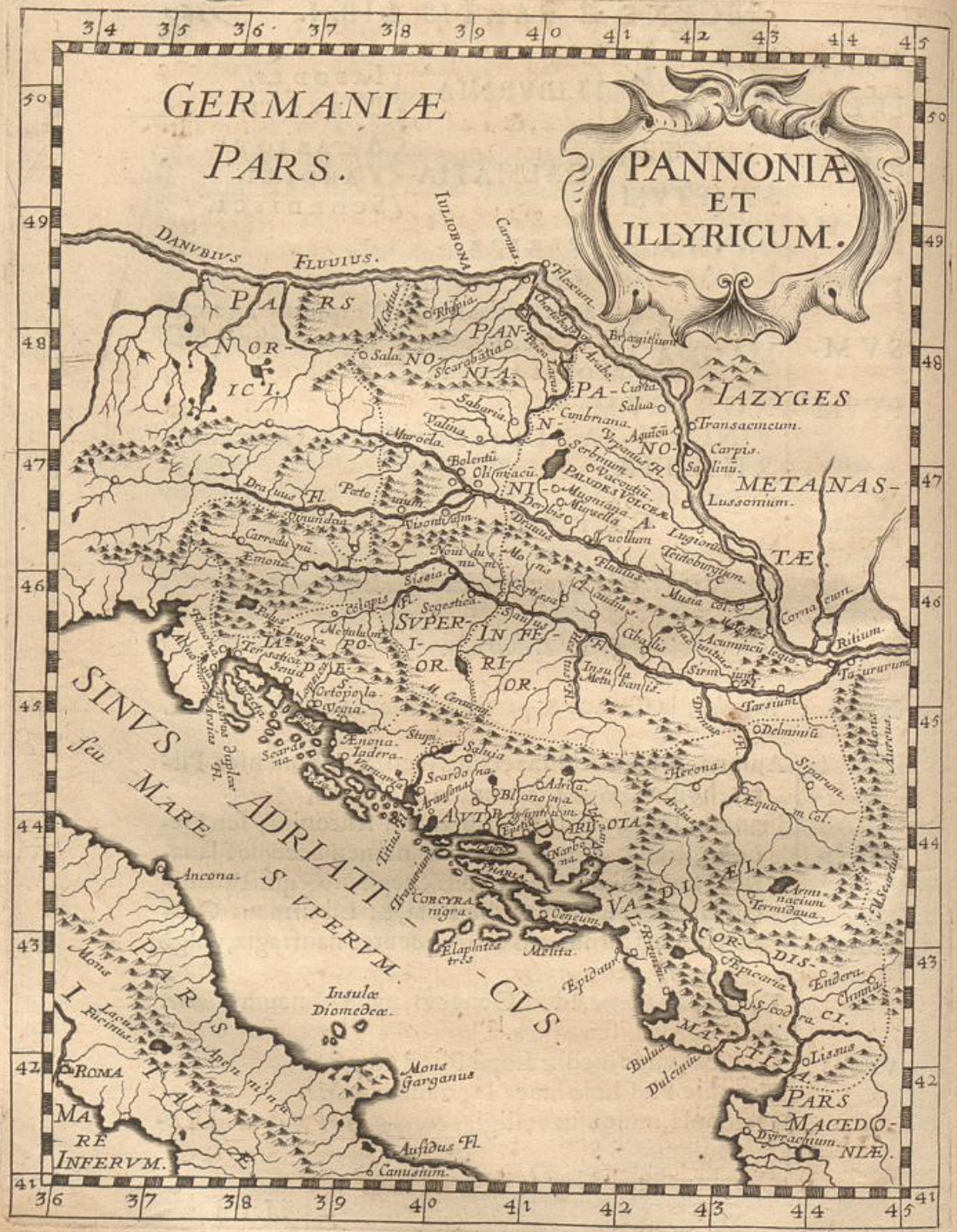
Descriptio Geographica Illyrici.

§. 1. *Liburnia.*

NVM. 1. *Iapodes*, la Croace & partie d'Istrie, & de Vindismark.

MARITIMÆ
- Aulona, meliùs Aluona, cuius incolæ Albonenses Plinij, hodie *Albona*, Hermolao & Nigro.
- Flanona, incolæ Flanates, Blanona Antonini, seu Flauona, hodie *Fianona*. Ab hac nomen accepit Flanaticus sinus Plinij, Flauonicus Stephano, qui Polanicus est Melæ à vicina vrbe Pola, & Liburnicus Orosio, hodie Carniuorus ob frequentia naufragia, vulgò *Quarnero*, seu *Karnero*.

VRBES
- Tersatica: *Fiume*, ad Fl. Oeneum, malè Hineum *Fiume*.
- Senia: *Segne*, seu *Segna*.
- Lopsica, vnde incolæ Lopsi Plinij: *Lopsico*.
- Teaulus Fl. Plinio limes Iapodum: *Odria*.
- Ortopola, nunc eius vestigia, *Ortopola la Veia*, ad Fl. Tedanium.
- Vegia: *Veza*, Nigro.

GERMANIÆ
PARS.
PANNONIÆ
ET
ILLYRICUM.
DANVBIVS FLVVIVS.
SINVS
seu MARE ADRIATICVM.
PARS
ITALIÆ
MARE INFERVM.
LAZYGES
METANASTÆ
PARS
MACEDONIÆ.
Insulæ Diomedeæ.
Mons Garganus
Roma
Ancona
Aquileia
Sirmium
Dyrrachium
Lissus
Epidaurus
Ragusium
Spalatro
Salona
Zara
Segestica
Sabaria
Murcella
Mursa
Cibalis
Acumincum
Ritium
Tasurum
Tarsium
Delminium
Aenona
Iadera
Scardona
Arbona
Corcyra nigra
Melita
Elaphites tres
Curta
Salua
Transacmeum
Carpis
Lussonium
Tricurium
Cornacum
Musia
Laureacum
Boiotro
Lauriacum
Teutoburgium
Flanatis
Drauus Fl.
Parthiscus
Bolentio
Olimpiacum
Palus Volcæ
Mygnimia
Mygsella
Vacuetis
Serbinum
Vrpianus Fl.
Cambriana
Aquæo
Valina
Murcella
Scarabantia
Arabo
Brigetium
Cusum
Iulio Bona
Carnus
Flauium
Charadra
Ptuia
Sala
Iuuauum
Carrodunum
Emona
Segestica
Siscia
Nouæ
Mons
Ortopla
Senia
Pola
Metulum
Flanona
Arsia
Titius Fl.
Arsia
Formio
Scardona
Salvia
Stupi
Aenona
Iadera
Arsia
Nauilis
Arduba
Equum col.
Aesernum
Aurnus
Arminacium
Termidaua
Epicaria
Endera
Lissus
Bulla
Dulcinium
Aufidus Fl.
Canusium
Lacus Fucinus
Mons Apenninus
Insula Metubaris
Insula Arbonis
Insula Curicta
Insula Arbe
Insula Pharia
Insula Absyrtides
Insula Melita
Insula Corcyra nigra
Insula Elaphites tres
Insula Curicta
Insula Arbe
Insula Pharia
Insula Absyrtides
Insula Melita
Insula Corcyra nigra
Insula Elaphites tres

MEDITERRANEÆ VRBES.
- METVLVM: *Metling*, ad Fl. Colapim *Kulp*, de hoc plura in Iapodibus diximus.
- Velsera, seu Volsera, & Velsera malè à Ptolemæo affigitur littori Adriano, hodie *Castrum nouum*, seu *Nouigrad*.

INSVLÆ
- Apsorus Ptole. Absorus & Absyrtis Melæ, Absyrtides Straboni, vbi Medea fratrem dicitur discerpsisse: Absyrtis *Oséro*, Absorus *Cherso*, iam duæ Insulæ, de iis in Italiâ.
- Curicta Plinij, Cyractica Strabonis ponè Iapodas, *Veglia*.
- Gissa omnium iudicio *Pago*.
- Scardona hîc Insula collocatur à Ptole. è regione Iaderæ: fortè ex vna Insula duæ factæ sunt, quarum vna dicitur *Scarda*, alia *Malconsiglio*.

NVM. 2. *Liburni*, partie Occidentale de Dalmace.

MARITIMÆ VRBES.
- Ænona, aliter Enona *Nona*.
- IADERA incolæ Iadertini Hirtio: *Zara*.
- Corinium: *Gliuba*, in ruinis iacet.
- Scardona: *Scardo*, ad æstuarium Scardonium, seu lacum *Varuaria*.

MEDITERRANEÆ VRBES.
- Curcum, nunc *Zucca*, ad Fl. *Cherca*.
- Arucia: quid sit nescitur.
- Stupi: nunc *Bergane*, desolata.

INSVLÆ
- ISSA, cuius incolæ Issenses, & Issæi Liuio, in Epitome Straboni Iassa, Cæsari Hissa, Essios Appiani, hodie *Lissa* Sophiano, aliis *Isola Grande*.
- Celadusæ *Incornata*, aliis *Laguſa*.

§. 2. *Dalmatia.*

NVM. 1. *Autariotæ, aliter Tariotæ*, le milieu de la Dalmace.

VRBES
- Sicum in quem locum Claudius veteranos misit teste Plinio: *Sebennico*.
- Tanona: *Tinna*, vel *Tuina*, Nigro.

MARITIMÆ
- Tragurium: *Trau*, olim Insula Hirtij Thauris videtur, vnde quinque populi tempore Plinij iura petebant.
- Nauale Dalmatarum fuit.

TIMÆ
- SALONA, vbi quondam nobile palatium Diocletiani, *Spalatto* Hermolao est: Niger ait vrbem hanc interciditse, sed indicari locum ab indigenis, vbi arx *Clossa*.
- Epetium, incolæ Epetini Plinio, sed insulares eos innuit: Sophiano est *Spezze*, meliùs *Chinquio*, aut *Chinco*.
- Peguntium, Plinio Piguntiæ *Almissa*, ad Fl. Cetinam.

VRBES MEDITERRANEÆ.
- NARONA Col. ad Fl. Naronem, qui Nara Melæ dicitur, vnde Varrone teste 89. ciuitates iura petiere, tempore Plinij populi duodecim quos nominat. Ptolemæus Narbonam nominat Ναγανὰ, & Ναγῶνα variantibus M. M. S. S. manifesto errore, nam apud Tullium epist. 77. lib. 13. ad Sulpitium Narona dicitur, quomodo apud Æthicum appellatur. Malè ergo Iul. Scaliger Carum & eius filios Carinum & Maiorianum Illyrios putat, quia Narbonenses fuisse dicuntur; peiùs recentiores aliqui indidem ortum credunt S. Sebastianum, qui Narbonensis vulgò existimatur: hodie vrbs & Fl. *Narenta*.
- Adra: *Ausech*, aliis *Zeruuas* castrum.
- Saluia, Syluia Antonino: Niger ait seruare nomen; Leandro *Alia*, meliùs *Sosech*.
- Anderium Dionis, Andecrium Ptole. Andretium Strabonis: *Sfinga*.
- Burnum, Burnium Liuio in Cauiorum gente, castrum dicitur à Plinio Ro. nobilitatum præliis: *Grachiua*.
- Blanona: *Banialuch*.

INSVLÆ
- PHARIA, quam Procopius Lesinam vocat, Demetrij proditoris vrbs, de quo Appianus & Strabo; hodie dicitur *Lesina*.
- Tauris, malè à quibusdam cum Tragutio confunditur: hodie *Labrasso*.

NVM. 2. *Vardiæi*, Partie de Dalmace, & de la Seruie.

MARI-
- Onæum, Liuio Oenæum ad Fl. Artatum in Penestiâ regione, *Sabionello*, aut *Cideriſſo*, Sophianus malè *Cabo Cumano* putat.
- EPIDAVRVS, Epidaurum colo. Plinio Parthinorum,

TIMÆ VRBES

seu Parthenorum ciuitas, vbi legio IX. In eâ templum Æsculapij fuit, & hîc Deus sub forma serpentis cultus, cuius antrum monstrant indigenæ: Cedreno Παούσιον, Turcis *Dobronicha*, hodie *Ragusi Vechia*.

Rizinium, & Risana dicta, quamquam eas distinguat Ptole. Birsiminium videtur ab Anton. nominari. Niger putat hodie vocari *Rizano*, Volaterranus *Cataro*, quia sinus Rhizonicus hodie dicitur *le Golphe de Cataro*.

MEDITERRANEÆ VRBES.

DALMINIVM Straboni, Delminium Ptolem. dictum quoque Dalmium, & Delminum, vt vult Eustathius, hodie *Denna* Sophiano, *Damna* Volaterrano, meliùs *Delminio*.

Æquum Colon. *Znonich*.

Siparum vel Siparortum: *Stripnich*.

Mons Ardius qui describitur à Sex. Rufo sub nomine Alpium Iuliarum, Dalmatiam mediam secabat.

Drinus Fl. ex Scardo monte oritur, & cadit in Sauum, hodie *Drina* ab indigenis, vulgò *Lodrino*.

INSVLÆ

CORCYRA MELÆNA: hodie *Cursola*, vel *Curzoli* nemine reclamante.

MELITA, Ptolemæo Melitenæ, Polybio Melitusa, Melta Antonino, vnde Catuli Melitæi, inquit Plinius, quos tamen Strabo Africanæ tribuit: de hac quæstione in Siciliâ pluribus: hodie *Melada* dicitur.

NVM. 3. *Scordisci*, la partie plus Orientale de Dalmace.

MARITIMÆ VRBES.

Ascriuium, Ascruuium, & Ascrouium, vult hodie dici *Cataro* Niger, sed malè cum Dogurto confundit.

Bulua Ptole. Butua Plin. & Steph. dicta olim Bulina, vt vult Sophianus, vnde populi Bulini Stephano, Bulimæi Dionysio. Hodie *Budoa*, *Butua*, *Budua*, vel *Budouo*, tot enim modis variè scribitur.

VLCINIVM, vel Olcinium, & Olchinium, antea Colchium Plinio teste, hodie *Dulcigno*, ad Drinonem Fl.

Lissus: *Alessio*, aut *Alesio* Sophiano, & Barletio.

MEDITERRANEÆ VRBES

Scodra quam Liuius lib. 44. accuratè describit: Florus perperam vocat eam caput Macedonicæ Gentis; sed Scordiscorum primaria ab omnibus appellatur: hodie *Scutari*, Nigro *Scrutari*, Turcis *Scanderia*, seu *Vschenderim*, hoc est Alexandria, ait Barletius.

Enderum: hodie retinet nomen *Endero*; malè à quibusdam locatur in Vardiæis.

Doclea, vel Dioclea Aurelio Victori patria Diocletiani, cuius incolæ Diocletiani Cedreno, & Curopalatæ, Plinio Docleatæ, vel Docleates: hodie *Medon* Nigro, *Antiuari* Villanouano.

Labeatis lacus, quem Liuius describit lib. 44. vnde populi Labeatæ Plinio, Labeates Liuio: *lac de Scutari.*

Clausula Fl. Scodram ab Oriente alluit, Liuio.

Barbana Fl. ex Labeatide palude ortus Occidentalem partem Scodræ lauat, Liuio, Vibio Sequestro Babenna: vterque hic Fl. cadit in Fl. Oriundum, seu Drilonem *Drino*, seu *Lodrino.*

Nestus Fl. vnde populi Nestæi circa Ceraunios montes Apollonio, dicitur aliter Nisidis Fl. hodie videtur *Bosna.*

§. 3. *Pannonia.*

NVM. 1. *Pannonia superior*, parties d'Austriche, de Stirie, la Carniole, le Comté de Cilly, parties de Vindismark, de Croacie, & d'Esclauonie.

VRBES AD DANVBIVM

Iuliobona Ptolemæi, Vendum Straboni, Vindobona, aut Vendobona Aurelio Victori, Vindomana Not. Imp. Vindomina Iornandi, *Vienne en Austriche:* Videtur à Plinio Viana dici, à quo in Norico collocatur, & à Iornande Pannonia: à Slauis vocatur *Vviidme*, à Turcis *Petz.* A quibusdam malè confunditur cum Alis Flauianis.

Carnus, quam Carnuntum vnus dici putat Ortelius, aliis Geographis reclamantibus, propterea quòd Plin. lib. 4. cap. 12. Carnuntum Pannonica Hiberna, & confinium

nium Germaniæ nominauit: quidam putant esse *Haimbourg*, Lazius locum vbi situm *Monasterium S. Petronillæ*.

NV- Flexum, Lazio Possonium *Presbourg*, cui opinioni fauet nomen; nam hîc Danubius flecti incipit: quo modo autem mutatum Flexum in Posonium dicemus in

BIVM. parte tertiâ.

Chertobalus putat esse *Chariburg* Lazius in Austriâ, sed situs Ptole. respondet burgo *Kiralfalua* in Insulis.

Brægitium, hodie *Comara*, aut locus non procul *Bontuda*, vbi eius ruinæ monstrantur.

SCARABANTIA, Iulia dicta Plinio, Sacarbantia Ptol. rudera eius extant, vbi nunc est Zapprinum *Scapring*, seu *Chzrepregh*, Cluuerio est *Sopron*: alij volunt esse *Guimend*, seu *Kermend*, ad Arrabonem Fl. *Rab.*

Valina: *Vinberg*, ad Fl. *Rab.*

VRBES Carrodunum Pannoniæ dictum *Carnebourg*, ad Fl. *Rab.*

Murocera, nomen retinet in tabulis Stiriæ, aliis tamen dicitur esse *Murek*.

Rispia: *Rhichpotembach*, burgus Austriæ.

INTER Sala: *Cel.*

SABARIA Col. D. Claudij dicta, & Sabarium, Cluuerio *Saruuar*, ad Fl. *Gunz*, cadentem in Arrabonem, quem Lazius ait olim dictum Sabarium. At Carolus

DANV- Clusius testis αὐτόπτων putat esse *Stain*, quam Hungari hodie dicunt *Dzambath-hely*, hoc est Sabbati locus. Hîc anno 1508. inuentum Ouidij sepulchrum cum Epitaphio. Item ibi creatus Seuerus Imperator.

BIVM, Vinundaria: *Vvindisgratz* Lazio, prope *Draburg*.

POETOVIVM, & Petouio Col. & Pætauium & Betuuium, item Setouia dicta Pytiouita Metaphrasto: *Petau*. Hic vulneratus est in genu Augustus Cæsar.

ET Lentudum, Lenlis Anto. *Lutenberg*.

Visontium: *Visuncio* Lazio, aliis *Varasdin*.

Olimacum: *Limbach*, seu *Nider-Limbach*, indigenis *Asolindua*.

Nouidunum: *Nouigrad*.

Æmona, quam perperam Herodianus in Italiâ collocat: ad Nauportum Fl. nunc Lubiana *Laubach*: quia id testari videtur inscriptio hîc reperta. Lazius tamen putat esse *Igg*.

Mons Albanus: *Auffder-Alben*.

Siscia ad Colapis confl. in Sauum Strab. hodie *Sissег*: Lazius tamen vult esse locum *Sossed*. Ad hanc Strabone teste Augustus bello Dacio classem reliquerat.

DRA- Mons Claudius, mons inter Cillienses, & Hungaros ab vtrisque variè dictus *Vogel*, *Zagor*, *Motay*, &c.

Strido, nunc *Stride*, intra Fl. Murum, & Drauum, patria S. Hieronymi, quam ait à Gothis euersam in Pannoniæ, & Dalmatiæ confinio.

VVM. Peiso lacus, lacus Felix Anton. Pelsodis Iornandi. Pelso Aurel. Victori, hodie ab Austriacis *Neuusidbersée*, (quâ in voce agnoscunt Sidunos, vel Idunos populos Ptolemæi) Hungaris *Ferteu*, vel *Feuurteu*.

Segeste Inf. & ciuitas in Sauo quam Pli. describit iuxta confl. Colapis in Sauum, hodie *Zigea* Hungaris Lazio, Pineto *Landspurg*. Alia describitur à Strabone non procul à Sirmio, & Siscia, Bonfinius putat hodie dici locum *Segesd*, alij volunt esse *Sisaken*.

NVM. 2. *Pannonia inferior*, vne grande partie de la basse Hongrie: parties d'Esclauonie, de Bossine, & de Seruie.

Arrabona ad Fl. Arrabonem *Rab*, seu *Iauarin*.

Curta: *Visegradium*, supra Insulam *Vizze*, alij volunt esse *Bude-offen*.

VRBES Salua, seu Salua mansio Anto. Soluense castrum Plinio, hodie *Scalmar*, quæ in tabulis *Salmar*.

Carpis, & Carporum vicus, & Carpi, & Cirpi, hodie

AD *Cepol* in Insulâ, Germanicè *Kackenmark*.

Aquincum, aliter Acincum, hodie *Bud*, seu *offen*, ex inscript. probat Lazius, aliis *Theth*.

DA- Salinum, seu Salina vetus: *Adom* Lazio.

Lussonium, postea Interciſa: *Pax* Simlero.

Lugionum, fortè Legio Anto. & Logiones Zosimi, hodie *Zeheu*.

NVBIVM.

Cornacum: *Batha*, seu *Zatha*, aliis *Zarosca*.

Acumincum legio, seu Acimincum, alij cum Acimo confundunt: *Kametz*, vel *Petrouaradin*, vel *Zalon-Kemen*.

Ritium: *Semlyn*.

TAVRVRVM, Taurunum Pli. & Alba Græca, qui eam ad confl. Danubij, & Saui locat, Arriano Taurunus; in Not. Taurunum: seu Marsania: *Belgrade*, aliter *Nauder Alba*, & *Griechisen Vvysembourg*.

VRBES INTER DANVBIVM, ET DRAVVM.

Serbinum: postea Vespriſium *Vesperin*, ad initia Fl. Vrpani, qui nunc *Saruizze*.

Vacontium: *Vazzan* intra lacum *Balaton*, & Fl. Vrpanū.

Magniana, fortè Mogetiana Anto. & Magia Stephani: Lazio *Zika*, indigenis vicus *Mardzely*.

Berbis: *Berzenche*, supra Drauum.

Iuollum: *Veleuar*.

Murzella dubitatur an sit *Meztegneuu*.

MYSIA Colo. Smilero *Murouiza*, Lazio *Ezek* ad Drauum antequam Danubio misceatur.

TEVTOBVRGIVM, aliter Amantia Antonini, vnde Pannonia Amantina dicta, cuius meminit Sext. Ruffus: hodie *Funfkirchen*, seu *Cinq-Egliſes*.

VRBES ET AQVÆ INTER DRAVVM,

CIBALIS, vnde Pannonia Cibalienſis, cuius meminit Paulus Diaconus, hodie *Siabou*, vicus non procul à *Palma*, cui Lazius malè Cibalim affigit.

Certiſſa, vel Cirtiſſa: *Czernik*.

BASSIANA, vnde Pannonia Baſſianenſis in libro Not. dicitur aliter Baſiniana; hodie *Poſega*, seu vt loquuntur Hungari *Boſega*.

Tarſium, multis *Kelpen*, meliùs *Taritz*, vel *Baritz*, ad Sauum Fl. non procul à confl.

SIRMIVM, Probi, Valentiniani, & Gratiani Impp. natalibus clara ciuitas, totius Pannoniæ Metropolis ad quam Auguſtus claſſem habuit bello Dacico; Colo. Rom. Sirmis Iornandi. Dictam eſſe Zeugminum obſeruat Nicetas Choniata, & ſitum eſſe caſtrum in Francochorio, ſcilicet eò vſque Franci ditionem

ſuam extenderunt: hodie *Sirmich.*

VOLCEÆ PALVDES, Dioni ad finem lib. 55. hodie lacus *Balaton.*

ET ALMVS MONS *Arpatarro* in tabulis: Lazius ait quoque ab indigenis vocari *Tarczal.*

VRPANVS, & Vrphanus Fl. cuius meminit Plinius *Saruuyzze*, aliter *Leeſuuyzze*, ad Albam Regalem.

SA- Valdanus Fl. *Valpo*, in Danubium cadēs infra Drauum.

Bacuntius Fl. Sirmium vetus alluens, fortè Taguntia in

VVM. vitâ S. Seuerini: *Bozuntha.*

METVBARRIS Inſula in Sauo, amnicarum maxima Plinio, hodie Inſula *Zagrabia*, in quâ & oppidum *Bibar.*

CAPVT III.

Diuiſio Dalmatiæ ſub primis Imperatoribus, ex Plinio.

CONVENTVS SCARDONITANVS { Quem petunt Iapodes, & Liburnorum ciuitates quatuordecim, quæ non nominantur.

CONVENTVS SALONITANVS	DALMATÆ	Diuiſi in Decurias	Trecētas ſeptuaginta duas.
	DECVNI		Viginti duas.
	DITIONES		Ducentas triginta nouem.
	MAZÆI		Septuaginta nouem.
	SARDIATES		Quinquaginta duas.

CONVENTVS TERTIVS, SEV NARONENSIS, vnde olim 89. ciuitates ius petebant poſtea populi 13.	CERAVNII		XXIIII.
	DAORSII		XVII.
	DESITRATES		CIII.
	DOCLEATES		XXXIII.
	DERETINI	Diuiſi in Decurias	XXIIII.
	DEREMISTÆ		XXX.
	DINDARII		XXXIII.
	GLINDITRONES		XLIIII.
	MELCOMENII		XXIV.
	NAORSII		CII.
	SCVTARI		LXXII.
	SICVLOTÆ		XXIV.
	VARDÆI		.....

CAPVT IV.

Illyricum Constantini, seu ex Notitia Imperij.

§. 1. *De Illyrico Occidentali Historica.*

ANTE Constantinum tempore Claudij secundi, Illyricum latissimè sumptum ad Euxinum & Thraciam extendebatur, cui Constantinus totam Græciam attribuit, sicque vt ait Iornandes Illyricum in octodecim Prouincias, vel vt vult Sextus Ruffus in septemdecim diuisit. Tum ea Regio in tributum pensitabat vinum ad vsum militum, equos quos emittebat præstantissimos, vnde Claudianus,

— *Illyricis sudant & equitibus alæ.*

Et in 30. quæque arui iugera solidum ob vestem, seu clamydem debitam militi.

Ex quo autem partitum Imperium Ro. in *Occidentale*, & *Orientale*, duplex item Imperio vtrique cognomine extitit, sed *Orientale* retinuit præfectum suum Prætorij, *Occidentale* transiit in Vicariatum. Sub dispositione Præfecti Prætorio Italiæ.

In hanc quoque Tabulam irrepserunt Rhætiæ duæ, quæ pendent ex Vicario Italiæ, quoniam Tabula Constantiniana eas commodè capere non potuit.

§. 2. *Geographica descriptio Illyrici Constantiniani.*

PANNONIA PRIMA sub Præside,	SABARIA, vbi residebat Præpositus thesaurorum, qui inde Sabarienses dicebantur: hîc sæpe commodissimè hibernauit Valentinianus: *Saruuar.*
	Scarabantia: *Scapring*, aut *Sopron.*
partie de la basse Hongrie vers l'Occident.	Vendobona: *Vienne en Austriche.*
	Pætouium: *Pettaun.*
	Carnuntum: *Haimbourg*, aut *Cœnobium S. Petronille*, vbi Diocletianus depositio Imperio hæsit.
PANNONIA SECVNDA Consularis,	SIRMIVM, vbi Præpositus thesaurorum, Procurator Gynecæi, fabrica Scutaria, Balistaria, & omnium armorum: *Sirmich.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

partie de la basse Hongrie vers l'Occident, & partie de Seruie.

Seruitium: *Gradiscia*, vbi aliquando fuit Præfectus classis Romanæ Sisciam translatus.

Taurunum: *Belgrade*, vltimum oppidum Imperij Occidentalis, vbi equites promoti præsidebant.

SAVIA sub Correctore

l'Esclauonie, & parties de Bossene & Seruie.

Siscia, vbi Procurator thesauri Siscian, itémque monetæ Procurator: *Sisech.* In eam quoque translatus Præfectus classis Segestensium, quæ antea Seruitij.

Æmonia: *Laubach.*

Leonata, *quid sit ignoratur*, sed in Sauiâ collocatur.

Sequens prouincia non computabatur, sed subiiciebatur Duci limitaneo, *qui Barbaros vltra Danubium continebat. Ex eâ autem pulsi* Marcomanni, & Quadi *à Tiberio, hicque limes inter Barbaros & Romanos ab eodem constitutus. Dicta autem* Valeria *à filia Diocletiani, quæ nupsit Galerio.*

VALERIA sub Duce limitaneo viro spectabili,

vne grande partie de la basse Hongrie tirant vers l'Orient, ou détour du Danube.

Aqvincvm: *Bude*, seu *Offen*, vbi Præfectus legionis secundæ Adiutricis excubabat sub Duce limitaneo. Hîc quoque Auxilia vigilum trans Aquincum in Barbarico solo. Item fabrica Scutaria. Valentinianus in hac vrbe commoratus est post bellum contra Quados.

Serbinum, *vbi sit ignoratur*, in Pannoniâ collocatur à Ptolemæo, & à quibusdam cum Seruitio non malè confunditur.

DALMATIA sub Præside perfectissimo,

la partie Orientale de Dalmace, parties de Bossene & Seruie.

Salona, *Spalatto*, vbi Præfectus thesaurorum Salonitarum, fabrica omnium armorum, & sedes Procuratoris, qui præerat Baphio in quo serica, & purpura Principis tingebatur.

Narona, aliter Narbona: *Narença.*

Epidaurus, *la vieille Raguse*, cuius ora oleis & vitibus egregiè consita.

Delminium magnæ vrbis tenue vestigium, *Denna*, seu *Damna.*

LIBVRNIA sub Præside,

Iadera, Ro. Colonia in Peninsula *Zara Vechia.*

la Croacé, partie de Vindiſmark, & vn peu de la Dalmace.

Scardona ad Titium Fl. prope *Sebennico.*
Metulum vrbs ſita in monte Nemoroſo: *Metling.*
Senia: *Segna.*

NORICVM RIPENSE ſub Præſide,

parties d'Auſtriche, & de Stirie.

Lavriacvm: *Lorch*, vbi Præfectus claſſis, & fabrica Scutaria, apud Anton. legitur Blaboriacum, mendosè.
Arelape, & Arlape, malè apud Anto. Arelate, *Pachlarn ſur Erlap*; Notitia Imp. meminit claſſis Arlapenſis.

NORICVM MEDITERRANEVM ſub Præſide,

vne grande partie de la Bauiere, & la Carinthie.

Celeia, Ro. Colonia *Cilley*, Præſidis olim huius prouinciæ ſedes, ſicque vrbs primaria.
Ivvanivm; ad Fl. cognominem qui cadit in Oenum *In*, poſterioribus tẽporibus præſidis ſedes: *Saltzbourg.*

CAPVT V.

Deſcriptio Hiſtorica Daciæ.

§. 1. *De Dacis in genere.*

Nvm. 1. *Nomen.*

Daci olim etiam ſunt dicti *Getæ*, nam Strabo lib. 7. Getas poſt Sueuos collocat, illóſque ad Tyrigetas extendit. Plinius à Græcis *Getas*, à Romanis *Dacos* appellari contendit, quod & Dio, & Stephanus aſſerunt. Apud Iuſtinum autem lib. 32. Daci, ſoboles Getarum ſunt. Innuit tamen Strabo Getas à Dacis per Catarractas diſtinctos eſſe, & verſus Germaniam Dacos, ad Pontum Euxinum Getas nominari. Vtrum autem *Dahæ*, aut *Daij* dicti ſint, negat Strabo, qui Daos ad Hyrcanum ablegat, aſſerit Stephanus: nominatos etiam Dauos, colligit ex comœdiis Strabo, vbi ſeruuli ſæpe Getæ, & Daui inducuntur: hinc quidam Dauiam effinxere, ſicut & Daniam, quia Cato in originibus Danos eoſdem eſſe cum Dacis ſcripſit. Appellati ſunt quoque *Thraces*: veteres enim, ait Strabo, credidere Getas Thracicam Gentem eſſe.

Scy-

Scythæ dicuntur apud Herodotum, quâ voce vtitur etiam sæpe Naso. Addit Epitheton Herodotus ἀθανίζοντες *immortales*, quia non putabant se mori, sed ad Deum suum Zamolxim transire; Arrianus lib. 1. exped. Alex. ἀπαθανίζοντας nuncupauit. Suidas etiam suo tempore dictos *Patzinacitas* significat. Posteriùs & *Gepidæ* vocati, & regio *Gepidia*, primúmque *Gepandas* dictos, quæ vox *Tardum* sonat apud Gothos, quoniam & ingenio, & corpore tardi erant, inquit Iornandes; vel vt ait Cluuerius, quia longinquam militiam detrectarunt, & ad Venedicum sinum hærere maluerunt: postmodum tamen in Daciam transgressi sunt, inde fit, vt Procop. lib. 1. Γεπικὸν ἔθνος φασὶ τοὺς Γότθους εἶναι.

NVM. 2. *Quantitas.*

DACOS vtramque Danubij ripam incoluisse, & ad Hæmum montem extensos esse liquet ex Dione, & Mœsos etiam fuisse Dacas. Vnde intelliges quid dicatur à Poëtis, duplex, aut vterque Dacus. Eutropius ait Daciam decies centena milliaria in circuitu tenere. Ptolemæus eam cum Mysia iunctam quoad *longitudinem* extendit à flexu Boreali Danubij ad Pterum Prom. igitur ad 5000. stadiorum; *latitudinem* à Scodro monte ad Carpathum item montem, ac proinde ad 3500. stadia.

NVM. 3. *Qualitas.*

QVÆCVMQVE de Daciâ, & Mysiâ cecinit Poëta Tomitanus 3. de Ponto Eleg. 1. & 8. de campis sine arboribus, de Absithiis pro herbis, de perpetuo frigore, sine vllo veris aduentu Poëticè dicta esse videntur. Certè Solinus Mysiam Cereris horreum appellatam esse à Ro. tradit. Et verò quomodo Mysia alere potuisset quingenta hominum millia ex Daciâ traducta, vt dicemus in Politiâ.

NVM. 4. *Mores.*

COLLIGVNTVR ex Ouidio 5. Trist. Eleg. 7. Truci sunt vultu, voce ferâ, comâ & barbâ hispidis; accincti semper ferro procedunt, semper cum arcu, & sagittis veneno illitis. Nullis legibus se adstringi sinebant, sed ius ensi sibi reddebant. Pellibus induti

procedebant, quas in laxiores braccas malè concinnabant: Hæc *Ouidius*. De Dacis hoc quoque dictum nonnulli credunt à Silio,

At gente in Scythicâ suffixa cadauera truncis
Lenta dies sepelit.

Quidam inter Getas, vt ait Posidonius apud Strabonem, ab vxoribus omnino abstinebant & dicebantur Κπῆαι, ideóque colebantur vt sacri, eos Πλίσιος Iosephus vocat, & cum suis Essenis componit. Putant aliqui apud Strabonem, idcirco ab Homero dictos ἀβίους, quia dimidia tantùm ex parte viuerent ἡμιτελῆ βίον. Sed hoc conuellere nititur Strabo, & ex Menandro docet nonnullos eorum non fuisse contentos decem vxoribus: immo ex eo quod Religiosi dicuntur, non caruisse vxoribus, quod ineptâ ratione probat.

NVM. 5. *Religio.*

ZAMOLXIS quidam Geta Pythagoræ famulus fuit: is reuersus in patriam acceptissimus fuit Genti, atque proceribus, quòd ostentorum cælestium euenta præmonstraret. Quare & Regi suasit vt se eligeret collegam regni, vt ei denunciaret quæ diis placuissent. Ita primus est Sacerdos creatus Zamolxis, eius Dei qui apud Getas colitur, & deinceps Sacerdotes Regi à consiliis fuerunt. *Strabo* lib. 7.

NVM. 6. *Politia.*

SVB Orole Rege cùm aduersus Bastarnas malè pugnauissent, in vltionem segnitiæ capturi somnum capita, pedum loco, ponere coacti sunt, & suis vxoribus famulari, donec acceptam ignominiam delerent, *Iustin. lib.* 32. Ab Alexandro bello appetiti, & eorum vrbs incensa, *Arrianus*. Sub Alexandri successoribus Dromichares, vel Dromichetes Lysimachum viuum cepit, & ei commonstrata Gentis paupertate hospitium præbuit, monuitque ne tales inuaderet, sed amicos haberet, *Strabo lib.* 7. Paulò antequam à Romanis inuaderentur Regem habuere Bœrebistam, qui & vicinis, adeóque Romanis terrori fuit; tantæque auctoritatis, vt cùm iussisset vites exscindi, & suos abstinere vino, ei subditi paruerint. Vsus est autem operâ Cenei, cuiusdam Ægyptij præstigiatoris, qui & pro Deo tantumnon habitus est. Bœrebistâ autem in seditione cæso, distrahi cœperunt Daci; quare cùm antea ducenta

hominum millia sub signis haberẽt, appetiti bello per Augustum, vix 20. millia eduxerunt, sicque facilè subacti sunt. Tum eis datus Præfectus Flaccus qui eos in officio continuit, inquit *Naso*. Deinceps sub Domitiano exorta bella, quæ Traianus omnino profligauit, deuicto rege Decebalo: & tum Dacia in formulam prouinciæ redacta est. Sub Augusto porrò per Ælium Catum, vel vt alij malũt, Licinium Crassum ex Getis quingenta millia traducti sunt intra Danubium, vbi & dicti Mœsi. Ab Ælio quoque Plautio Mœsiæ proprætore plusquam centum millia Trans-Danubianorum cum coniugibus & liberis transportata esse colligimus ex inscriptionibus Smetij.

§. 2. *De illustrioribus Daciæ populis.*

NVM. 1. Mysi, dicti & Mœsi origine Thraces sunt, & Posidonius apud Strabonem ab Homero putat Thraces *Mysos Europæos* appellari: quod Strabo non improbat, licèt Homeri locus eos tantùm coniunctos ostendat. Et verò eiusdem linguæ cum Thracibus fuêre Mysi, inquit *Strabo*; sed dubitat verum Asiani ab Europæis acceperint nomen, an vice versâ; cùm tamen hoc ipsum priùs asserere visus esset.

Abstinent autem Mysi ab animalibus pietatis causâ, sed potissimum ab ouibus; & melle, caseo, lacte victitant, otiosi ferè semper, sacrificiis addictissimi, vnde Καπνοβάται dicti quasi *Scansores fumi*. Fortissimè depugnabant, quare ab Homero ἀγχέμαχοι nuncupantur *Cominus pugnantes*: neque vnquam rapi sua patiebantur. Ἀπόρθητοι.

Item cùm apud eos equi coïbant, vnus quasi hymenæum canit, & suauitate cantus equæ delinitæ mox fiunt grauidæ, & pullos pulcherrimos pariunt: *Ælianus*.

NVM. 2. Triballi à Scordiscis olim pessimè affecti sunt, & ad Getas supra Istrum confugere coacti, *Strabo*. Nihilominus resumpsisse animos arguunt bella cum Philippo, & Alexandro gesta. Tempore autem Appiani gens illa erat ἔρημος, & ἀνώνυμος *deserta*, & *nullius nominis*: sic de illâ loquitur in Illyricis.

NVM. 3. Dardani fuêre admodum agrestes, vt pote qui subterraneis latebris, & sterquilinia effossas speluncas incolerent. Musicæ tamen semper operam dedere, sempérque vsi sunt fistulis, & instrumentis quæ

fidibus intenduntur, *Strabo*. Ter tantùm in vitâ lauantur Dardani, post partum, cùm nuptias ineunt, & cùm mortem obierunt, *Ælianus cap.* 1. *lib.* 4. *variarum*. Cum Scordiscis iuncti Macedoniam, & Græciam depopulati sunt, immo & Delphicum templum Apollinis inuaserunt, vnde cum damno repulsi sunt. Cùm eos inuadere cogitaret Lucius Scipio, auro corruptus fœdus cum eis pepigit, vnde initium bellorum ciuilium credit exortum esse *Appianus in Illyricis*.

NVM. 4. Scythæ in inferiori Mœsiâ collocantur, quam Iornandes *Minorem Scythiam*, Zosimus *Scythiam Thracensem*, Plutarchus *Scythiam Ponticam* dixere, vt & eius incolas, *Celto-Scythas*. Ab Homero dici videntur δικαιότατοι, & Ephorus tradit ex eâ gente natum Anacharsidem. Idem Homerus εὐνόμους appellauit, qui omnia habeant communia, etiam liberos, & vxores, præter gladium & poculum. Erant præterea simplices, ac minimè fraudulenti, ideóque fortè dicti ἄβιοι, sed à vicinis deprauati sunt nonnihil. Hæc *Strabo lib.* 7. At *Plinius lib.* 4. *cap.* 11. innuit hos Scythas Aroteres dictos esse: videlicet quia terram arabant contra aliorum Scytharum viuendi rationem.

NVM. 5. Iazyges Metanastæ origine sunt Sarmatæ, vt ostendimus in Sarmatiâ: qui cùm eam occupassent regionem, & patrium seruarent morem, vt curribus impositi nouas subinde mutarent sedes, dicti sunt Μεταναῦται hoc est *domicilia mutantes*, seu *habitationem*: & eorum vestigia remanent in regiunculâ Transyluaniæ quæ adhuc *Ias*, vel *Iazaph* appellatur. *Iazis* etiam ab Ouidio dicitur in singulari 4. de Ponto.

§. 3. *De Danubio.*

NVM. 1. *Nomen.*

PRIMVM dictus est Scythicâ lingua *Matoas*, que vox ἄσιον *innoxium* sonat, quòd sine periculo transmitteretur: sed cùm semel in eo cladẽ accepissent Barbari homines cum Δάνβιν, seu Δάνβιν appellarunt: certè τὸ Δάνος ex Plutarcho apud Macedonas *Mortem* sonat. Cato in originibus dictum esse vult à Danis qui iidem sunt cum Dacis: alij recentiores metathesi *Danouuim* pro *Abnouuim*, ab monte Abnobâ Germaniæ vnde existit: alij denique à voce Saxonicâ *Tonauu*, seu *Sonitu*.

NVM. 2. *Mutatio nominis.*

POSTEAQVAM longiùs decurrit nomen amittit suum, & vocatur *Ister*, vel ab Istro Rege vt vult *Berosus*: vel à Regione Istriâ supra Thraciam quam præterlabitur, vt vult *Solini interpres*, vel denique Bessorum lingua sic appellatur Ister, qui antea Danubius: communiter à Poëtis *Binominis* dicitur.

Sed vbi hæc variet nomina, non est leuis difficultas, qua de re video antiquos in 4. sententias esse distractos.

1. est Strabonis, qui catarractas Danubij facere hanc nominum variationem asserit: sed lapsus est cùm eas inter Dacos & Getas collocauit, cùm Budam vsque in Danubio nullæ catarractæ sint, quod falsò credidit Niger. Itaque recurrendum Straboni ad eas quæ infra Lintium Austriacum videntur quæ à Suidâ descriptæ sunt in voce, *Catarractæ*.

2. opinio est Ptolemæi qui ab vrbe Axio, seu Axiopoli ad Euxinum, Istrum vocari ait.

3. Plinij dici Istrum vbi primùm Illyricum attigit: sed vbi gentium porrò? certè si Illyricum sumatur, quatenus non includit Noricum, Plinius cum Strabone sentit; si Illyricum strictè sumatur, Appiano adstipulatur.

4. denique est Appiani, qui Danubium credit Istrum appellari vbi Sauum recepit, certè Sauus in eum tanto impetu ruit ad Belgradam, vt eum sorbere videatur.

NVM. 3. *Ostia.*

OSTIA item vario numero à scriptoribus proferuntur.

Prima opinio, ei quinque ostia tribuit: ita Arrianus in Periplo Euxini, & lib. 1. & 8. Exp. Alex. Herodo. lib. 4. Ephorus, Eratosthenes apud Strabonem, Claudianus

Thracia quinque vadis Istrum vocat.

Auienus idem quoque sentit.

Secunda opinio, sex; ita Plinius, Tacitus, Ptolemæus.

Tertia opinio denique, septem: sic Strabo, Amm. Marcel. Solinus, Mela, Ouid. qui ideo eum septemplicem dixit.

Nomina autem tantùm sex illa referuntur, à variis auctoribus, progrediendo à meridie in Septentrionem.

	Am. Marcellin.		Plinii.		Ptolemæi.
1	Sacrum	1	Peuce seu Sacrum	1	Sacrum seu Peuce
2	Naracustoma	2	Naracostoma	2	Inariacium
3	Calousto-ma	3	Calosto-ma	3	Pulchrum ostiũ seu Calon
4	Pseudosto-ma	4	Pseudo-stoma	4	Pseudostomon
5	Borcou-stoma	5	Borcosto-ma	5	Boreum ostium
6	Sthenosto-ma	6	Spireosto-ma.	6	Thiagola.
7	Nigrum & palustri specie.	Plinius & Ptolemæus sex tantùm admittunt.			

DACIA LATE SVMPTA.

- DACIA VERA
  - Dacia Ripensis.
  - Dacia Mediterranea.
  - Dacia Alpestris.
- IAZYGES-METANASTÆ
  - Pars Borealis.
  - Pars Avstralis.
- MYSIA
  - Svperior
    - Dardani.
    - Timachi.
    - Tricornesii.
    - Mysi.
  - Inferior
    - Triballi.
    - Scythæ.
    - Celegerri.

DACIÆ
ET
MYSIARV
DELI:
NEATIO
SARMATIÆ.
EVROPÆÆ
PARS.
CISTOBOCI.
Carpathos
Mons
Hypanis Fl
Tyras Fl
Ister Fl
Hermonactes Vicus
Acimcum
Partiscum
Romulia
Taurunum
Dierna
Aucha Fl
Zaprobara
Zeugma
Phratena
Dorticum
Pons Traiani
Naissus
Ulpianū
Scupi
Veldenis
Arribatum
Scodrus
MACEDONIÆ PARS
SUPERIOR
DARDANI
PRÆVADENSII
SALDENSII
MYRTAIA
MAIMACINI
PELAGONIA
PÆONIA
DARDANIA
MOESIA
INFERIOR
THRACIA
PARS.
Haemus
Rhodope
Hadrianopolis
Philippopolis
Hebrus Fl
Dimogetia
Tropæum
Axiopolis
Durostorum
Troesmis
SCYTHÆ
Lacus Halmyris
Nicopolis
Tibisca
Escamus
Oescus Fl
Ulpiana
Augustia
Pirum
Naparas Fl
Sandana
Zarpidana
Tamasidana
Pireboridana
Arcodabara
Tragelus palus
Cremniscus
Tomi
Callatis
Odessus
Marcianopolis
Nicopolis
Trimamium
Asgrigium
Mesembria
CIÆ
Tiras Fl
Turris Neoptolemi
Carpathos
Tribulū
Sandana
Ulpiana
Augustia
Pirum
Naparas Fl
Tibisca
Escamus
Oescus Fl
Nicopolis
Trimamium
Asgrigium
Mesembria
Hadrianopolis
Philippopolis
Hebrus Fl
Haemus
Rhodope
Mons
Tomi
Callatis
Odessus
Marcianopolis

CAPVT VI.

Geographica descriptio Daciæ.

§. 1. *Dacia vera.*

RIPENSIS

Zurobara, seu Zarobara: *Temesuuar.*

Liziſis: hodie rudera, locúſque dictus *Laorzalos*, Lazio.

ZEVGMAC Rithaïmerus, & Altamerus putant nunc dici *Clauſenbourg*, Lazius verò credit eſſe *Zazſebes* Hungaricè, Germanicè *Mulenbach.*

Quelques petites parties de la haute Hõgrie, Tranſyluanie & Raſcie.

Druphegis: *Cheio*, vt credit Marius Niger.

Tibiſcum: Præpoſitura *Titul* Lazio.

Tibiſcus Fl, Ptolemæo, Pathyſſus Plinio, Parthiſcus Ammiano: ſuſpicatur Ortel. eſſe Τίβισον Herodoti, Cedrenus vocat Tiſſum: hodie Math. Michouienſis putat vocari Titiam, vulgò *Ciſa*, Lazius & Wernherus *Teiſſa.*

Mariſus Fl. Mariſcus Straboni, aliter Pariſus, Marus Taciti, Amoroïs Plinij, aut Morus, fortè Herodoti Maris: hodie *Maros*, *Marons* Hungaricè, Germanicè *Macriſch*: eo vſos Ro. tradit Strabo ad omnia ſubuehenda neceſſaria ad bellum Getis inferendum.

MEDITERRANEA dicta & VERA GEPIDIA

ZARMISOGETVSA, ſeu Zarmigetuſa; in nummo dicitur Col. Vlpia Traiana Zarmis. Vnde aliqui vocem truncatam, integram faciunt: ſita erat ad Fl. Sargetiam, in cujus alueo deriuato ſuos theſauros occultauerat Decebalus: ruinæ hodie dicuntur *Veczel* & *Venetia* Sambuco', *Valhel*, & *Gradiſca* Lazio: Auentinus putat eſſe Coronam *Cronſtad*, perperam.

Tapæ cuius meminit Xiphilinus, *quid ſit ignoratur.*

Acmonia: *Seuerino* Do. Mario Nigro.

Tiriſcum, & Taros dictũ Ptol. Latino, hodie *Taro* Lazio.

Succi, vbi anguſtiæ & clauſtra Succorum; hodie munimentum *Turchzueſt* Lazio.

la pluſpart de

Marcodaua: Lazius putat eſſe *Marcoſzeil*, alij *Meczies*: & alibi dubitat vtrum non dicatur hodie *Fileſia.*

PA-

la Transyluanie, & quelque peu de la haute Hongrie.

PATRVISSA, vel Patrouiſſa, Lazius in Rep. Rom. putat hodie eſſe quæ ab Hungaris *Braſſoua*, ab indigenis *Cronſtad* appellatur.

NENTIDAVA, Lazius loco iam laudato, credit Germanicè dici *Noſſenſtad*, Hungaricè *Biſtricia*.

Napuca: exiſtimat Lazius eſſe *Buſa*, aut *Buſaten*; alij *Coloſuar*.

Auguſtia: hodie *Cuſti* Lazio.

Vlpianum Daciæ, Vlpiana vrbs Procopio, villa Iornandi, in Illyrico collocata, ſcilicet latè ſumpto; quidam *Albam Iuliam* putant, malè; meliùs Niger *Czanadre*.

ALBA IVLIA: ſic dicta à Iuliâ Auguſtâ M. Aurelij Imp. matre, vt ex inſcriptione huius vrbis liquet, antea Apulum, & Col. Apulenſis, vt credit Lazius, hodie Germanicè *Vveyſſenbourg*, Hungaricè *Gulafeiruar*.

Singidaua: vbi fuerit ignoratur.

ALPESTRIS ſic dicta ab Hæmi montis, ad Carpathum productione, quam ALPES dixere veteres,

la Valaquie, & la Moldauie.

Phrateria, vel Frateria, Nigro *Iurgano*, Lazio *Zazuara* ab Hungaris, ab incolis *Broſſa*.

Pinum: Lazio *Vvincz*, Nigro *Phiſtona*.

Sornum: *Seruny*, à quo non procul veſtigia Pontis Traiani.

Tiaſum: *Diod* Lazio.

Pirum: *Birthalmen* Germanis, *Berthalom* Hungaris.

Rhamidaua: *Repicza* Lazio.

Zuſidaua Lazius credit hodie dici *Gabulacium*, in Seruiâ, ſeu Raſciâ.

PALODA diruta, vbi nunc Campi *Blechisfeld*, ita Lazius, & eius coniectura probatur ab omnibus.

Vtidaua: hodie *Vtuarhel*, hoc eſt Vtidauæ rudera, vt indigenæ loquuntur.

Petrodaua, ſeu Petridaua: *Pettersdorff*.

Sandaua: *Schesburg*.

Carſidaua: *Kuryma* Lazio.

Triphulum: *Phileſia*.

§. 2. *Iazyges Metanaſtæ.*

PARS BOREALIS

Viſcenum, aliter Vſcenum: *Zenſuc*.

Gormanum, ſeu Cormanũ, hodie *Zemlyn*, vel *Vamos*.

LIS, *vne partie de la haute Hongrie.*
- Dociraua: *Hunguuar.*
- Trissum: *Agria.*
- Parca: hodie *Poltar*, ad lacum ex quo prodit Fl. *Ypol*, qui postea cadit in Granum.

PARS AVSTRALIS, *vne partie de la haute Hongrie.*
- TRANSACINCVM, vbi Equitum ala, ad Barbarorum impetus, aut coërcendos, aut præueniendos: hodie vulgò creditur *Pest*; quia Aquincum est *Buda.*
- Partiscum: hodie *Bath-Monsior.*
- Romulianum vbi Galeni Imperatoris sepultura: ita dicta vrbs à Romulâ eius matre; ad Tibiscum Fluuium sita est, & à quibusdam creditur *Azomsal.*
- Singidonum: *Seged*, vbi Mariscus Fl. in Tibiscum cadit.

§. 3. *Mysia, seu Mœsia.*

NVM. 1. *Mysia superior.*

DARDANI *partie Meridionale de Seruie, & vne partie de Bulgarie.*
- NESSVS, Zosimo Nassos, Nisum Curopalatæ, hodie *Nyssa* in Seruiâ.
- Scupi, & Scuppi: hodie *Scopia*, seu *Vschup*, Gallicè *Vscopie.*
- Arrhibantium: *Vvuziterno* Lazio.
- MONS SCODRVS Ptol. Scardus Straboni, Codrus Liuio; hodie *Marinay.*
- Dardaniæ vrbis meminit Tzetzes in Lycophronem, sed commentum Græculi hominis existimatur.

TRICORNESII *la partie Meridionale de la Rascie.*
- TRICORNIVM, Antonino Turium, aut Dorium, Lazio *Corasceue*, Nigro *Columbatz.*
- VIMINATIVM, Biminatium Procopij, fortè eadem cum Insulâ Viminacio, cuius meminêre Paulus Diaconus, & Niceph. Callistus. Niger putat hodie *Vidino* dici ad Danubium, Lazius *Vvuczidern-na.*
- Tanatis: *Terriana* Nigro.
- Eteta: *Rocana* eidem.

TIMACI
- Timacum fortè ad Fl. cognominem, cuius meminit Plinius: *quid sit vterque ignoratur*, sed in Mysia

partie de Seruie, & de Bulgarie.

superiore collocantur.
Orrea, seu Orrhea, quam Anton. Horreum Margi vocat; fixa erat ergo ad Fl. Margum.
Margum oppidum, & Murgum vbi Carinus Imperator occubuit, Planum cognominatum inter Viminatium, & Aureum montem: *omnino periit.*
Vendonis: fortè hodie *Vidino* Mediterranea.

MYSI *partie de Rascie, & de Bulgarie le long du Danube.*

RETIARIA Mysorum cognominata, apud Anto. Legio XIV. *Ressana* Lazio, *Nicoboli* Nigro.
VLPIANVM, restauratum à Iustiniano Imperat. inquit Procop. 4. de Ædif. & ab eo dictum Iustiniana Secunda: *Pyrothÿ* hodie.
Velanis, vel Vellanis: *Larzÿ* Lazio dicitur.

NVM. 2. *Mysia inferior, seu minor Scythia.*

SCYTHÆ *la partie de la Bulgarie vers les emboucheures du Danube.*

TOMI: Ptol. & aliis vulgò, Τόμις Strab. Τόμευς Stephano, exilio Nasonis celebris: Nigro *Constantia* dicitur, Cælio Calcagnino *Tomesuar*, nomine non abludente. Ciofanus tamen hodie *Kiouiam* appellari contendit ob lacum vicinum *Ouidouue-Iezero*, hoc est *lacus Ouidÿ*. Hanc vrbem alluit Fl. Naxius, vt vult Ælianus, quem aliqui putant dictum etiam Absarum, & Ægialium, & hîc credit Arrianus in Periplo Euxini, Medeam fratrem suum discerpsisse, vnde vrbi nomen inditum.
CALLATIA Ptol. Callacis Anto. Calatis Strab. & Plin. Arriano Callantra: hodie *Kilia* Lazio, Nigro *Pandalla.*
Dionysopolis, antea Crunnos dicta, *Varna* Iouio, *Chaliacra* Lazio; sita est ad Fl. *Ziram.*
ISTROPOLIS, Ister, & Istria, Historium fortè Antonini, eius incolæ Istriani: Nigro *Grossea* est, Castaldo *Stauico.*
Tibisca: *Sophia* Nigro dicitur.
Nouiodunum, Nouidunum Amm. quod collocat in Grutingis, vbi Danubius in ostia effunditur: ibi Ant. legionem 2. Herculiam locat, lib. Not. 1. Iouiam; *vbi fuerit ignoratur.*

Dinogetia, Anto. Dimiguthia, lib. Not. Dirigothia: *Drimago* Nigro.

Trosmis, & Trismis, vbi Ant. 1. Legio Iouia Scythica, lib. Not. Legio 2. Herculiana: *vbi fuerit nescitur.*

TRIBALLI *vne bonne partie de la Bulgarie reserrée entre le Danube & la Romanie.*

Oescvs Triballorum dicta ad Oescum Fl. Pli. ex monte Rhodo profluentem: *Blida*, Nigro, *Traiectum Budini* Lazio, aliis *Isch*, seu *Ischar.*

Regianum: *Rosi* Nigro.

Novæ, Iornandi Eustesium, id est Nouas, & ciuitas Nouensis, vbi leg. 1. Ital. Anto. *Nouomont* Lazio.

Tiristа, vel Tiristria, vel Tiristris, Straboni Ceterizis Lysimachi cognomine, Tetrisia Arriano; hodie *Silistria* fortè.

Dvrostorvm, vel Durostolon, & Dorostorus, & Dorostena, fortè Rhodostolon Curopalatæ, hodie *Dora* Lazio; alij nomen retinere aiunt *Dorostoro.*

Tromarisca, Ant. Transmarisca, hodie *Murice.*

Axiopolis, & Axium: *Galacz* Lazio, *Colanamik* Oliuario in Melam; fortè nomen retinet *Axiopoli.*

Nicopolis Iornandi ad Fl. Iatrum ad quem ab eodem accuratè describitur: *Nicoboli* hodie.

Succidaua, & Sucidaua, Anto. Sacidaua; *vbi sita fuerit non satis liquet.*

CELEGERRI *partie de la Bulgarie tirãt vers les passages de Romanie, ou de Capilli-Derbẽt.*

Odyssvs, seu Odessus, & Vdissus, putat hodie Niger esse *Varna*, quæ apud Cedrenum appellatur *Barna.*

Panysus Fl. seu Pamysus, Nigro *Lanitza.*

Mesembria, seu Mesambria, ἡρμανὸν vocat Tzetzes ex Ptolemæo, ineptè: antea vt vult Strabo Menebria dicebatur: *periit.*

Hæmvs Mons Αἷμος Straboni, Αἷμος Ptol. cuius pars versus Thraciam dicebatur *Scomios*, quia ait Thucyd. Hebrum & Nessum ex Scomio monte fluere, fortè is idem Scombro Aristotelis est. Ab Italis, hodie *Catena mundi*, & *Monte Argentaro* nominatur, *Balkay* Turcis, *Cumoneza* Slauis, Cuspiniano *Costenazzo*, Lazio *Krinicze.*

CAPVT VII.

Dacia Constantini, vel meliùs, Illyricum Orientale & Thracia.

§. 1. *Historica descriptio.*

COGIMVR hæc omnia in Tabulam vnam ducere, quia in hac diuisione Dacia ægrè à Macedoniâ reuellitur; Mysia autem Thraciæ Diœcesi implicata est.

DIOECESIS THRACIÆ in sex prouincias diuisa fuit, quibus præfuit Vicarius sub Præfecto Prætorij Orientis, cuius & ipse gerebat vices. Hunnis eas regiones depopulãtibus duo adhibiti sunt Vicarij, sed amoti quia suis dissensionibus omnia turbabant. Dicebatur hic Vicarius vir spectabilis. In Scythiâ quoque Dux fuit Scythici limitis cum equitibus quibus oram illam tuebatur, & aliquando Mœsia 2. cum equitibus 700. peditum 9000. defensa est: sed eæ copiæ videntur fuisse totius Diœceseos. In eâ parte Mœsiæ vitium incisio grauiùs multabatur, ob crebriora maleficia.

Sub Præfecto Prætorij Illyrici duæ Diœceses, duóque Vicarij Daciæ, & Macedoniæ, quorum insignia non recenset Notitia, quoniam hoc tempore à Barbaris ferè occupabãtur, aut vastabantur. Item in vtraque Diœcesi includebatur Macedonia salutaris quæ Præsidem habebat suum, atque ita dicebatur ob aquarum salubritatem, vulgò autem accensetur Epiro Nouæ, & Prævalitanæ. Cùm autem Præf. Præt. Illyrici antea Sirmij resideret, translatus est Iustinianam primam postquam Slauos Iustinianus domuit in Illyrico, vt eam vrbem patriam suam instaurauit.

DIOECESIS DACIÆ Vicarium suum habuit, qui regiones illas 800. equitibus, & peditibus septies mille defendebat, & diu Vicariis caruit, Barbaris eam obtinentibus.

DIOECESIS MACEDONIÆ, quæ aliquando GRÆCIÆ dicitur à duobus magistratibus regebatur, Proconsule & Vicario, hic Macedoniam administrabat, ille Achaiam, sed ferè vni viro clarissimo duo illi magistratus committebantur.

§. 2. *Geographica descriptio Daciæ Constantini.*

Num. 1. *Diœcesis Thraciæ.*

EVROPA Consularis,

les enuirons de Constantinople.

- Constantinopolis, licèt huius prouinciæ finibus inclusa, Vicario tamen huic non parebat, sed Præfectum vrbis habebat, eiusdem auctoritatis cum Præfecto Prætorij: *Constantinople*, Turcis *Stamboul.*
- Ayris, *quid sit ignoratur.*
- Perinthus, quam Heraclea posteritas dixit.

HÆMIMONS sub Præside,

la partie de Romanie tirant vers le Capilli Derbent.

- Hadrianopolis: *Andrinople*, magna vrbs ad confluentias multorum Fluminum in Hebrum, Deciorum patria, de quâ plura in Thraciâ.
- Achialon magna ciuitas.
- *Vscudama*, malè hîc additur à Pancyrolo, cùm sit eadem cum Hadrianopoli.

THRACIA Consularis,

partie de Romanie, qui auoisine la Bulgarie, & la Macedoine.

- Philippopolis, postea & Trimontium ad Hebrum: cùm à Fritigerne excisa est 100. hominum millia capiebat: *Philippopoli.*
- Eumolpias, quam aliqui cum superiore confundunt, distinxit Am. Marcel. fortè Nicopolis ad Nessum.
- Berœa, postea Irenopolis dicta ab Irenâ Imperatrice.
- Drasdea in qua excubabat Cohors tertia Valeria Baccarum, quæ fortè Pannoniorum fuit.
- Mons Viamata, ad cuius radicem excubabat Cohors prima Aureliana, alij montem hunc Marmaram appellari volunt.

RHODOPE sub Præside,

- Maximianopolis, à Maximiano condita ad Rhodopen: *Maximianopoli.*
- Traianopolis ad Hebrum Fl. *Traianopoli.*
- Ænus de qua in Thraciâ, hodie *Eneo*, seu *Eno.*
- Abdera *Polystilo*, vel *Asperosa.*
- Maronæa de quâ pluribus postea: *Marogna.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PONTVS EVXI= NVS.
MARE ÆGEVM.
MARE IO- NI-
MARIS MEDITERRA= NEI PARS.
MARE CRETICVM.
CRETA
LEMNOS
LESBOS
SPORIA= DES
CLADES.
DIOECE= SES THRACIÆ DACIÆ ET MACEDONIÆ IVXTA NOTITIAM IMPERII

la partie de Romanie ſiſe le long de l'Archipel.

Zebui, ſeu Zeruenſium Colo. quam aliqui confundunt cum Traianopoli, quia hanc deduxit Traianus.
Vlucitra in quâ cohors quarta Gallorum excubabat.
Longus Murus, quò conceſſit Præfectus Prætorio Illyrici Barbaris in Illyrico debacchantibus.
Seſtos: *vn des Chaſteaux, ou vne des Dardanelles.*

SCYTHIA ſub Præſide, & aliquando ſub Correctore, *la partie de Bulgarie entre Capilli Derbent, & les bouches du Danube.*

Tomi: *Tomeſuar, Conſtantia,* aut *Kiouia.*
Dionyſopolis: *Varna,* aut *Chaliacra.*
Axiopolis: *Axiopoli,* in qua milites ſuperuentores dicti excubabant, quia hoſtem de improuiſo aggrediebantur. Zonaras in Baſilio Porphyrogeneta, ait dictum Axium Bardarium.
Capidaua vbi Cuneus equitum Solenſium.
Cium vbi Cuneus equitum Stableſianorum.
Arrubio, vbi equites Cataphractarij.
Telamonium vbi Cuneus equitum Arcadum.
Ægiſſos, vbi Cuneus equitum Armigerorum.

MOESIA SECVNDA ſub Præſide, *le milieu de la Bulgarie.*

Martianopolis, à ſorore Traiani Imp. ſic dicta, clara Hibernis Imperatorum: hodie *Prouaz.*
Duroſtorus, & Driſtra vbi legio XXI. Claudia, imò & I. legio Italica.
Dunum, vbi Cuneus equitum Solenſium.
Appiaria, vbi Cuneus equitum Scutariorum, & milites tertij Nauclarij, hoc eſt qui naues ſequebantur.
Priſta, Ptolemæo Tiriſta, vbi Cuneus equitum Armigerorum.
Secvrisca, vbi Cuneus equitum Scutariorum, itémque equitum Stableſianorum; immo & Dux Scythiæ, ampla ergo ciuitas quæ duos Duces caperet.
Tegra, vbi Cuneus equitum Hermundurorum.
Tranſmariſcum, vbi milites Nouenſes.
Nouæ, & Euſteſium poſtea Theodoſiopolis, & aliæ de quibus conſule Notitiam Imperij.

NVM. 2. *Diœceſis Daciæ.*

MOESIA PRIMA sub Præſide, *la partie de la Raſcie au decà du Danube.*

- VIMINATIVM, vbi Præfectus claſſis Iſtricæ; hîc dictus Cæſar Antoninus à patre Seuero; hîc etiam ſæpe hibernauit Diocletianus.
- Tricornium, vnde Tricorneſij, vbi Cuneus equitum Sagittariorum, & Auxiliares Tricornienſes dicti, & Auxilium Aureo-montanorum.
- Aureus Mons, vbi Cuneus equit. Dalmatarum.
- Margum, ſeu Meargum, planum cognominatum, vbi Auxilium Margenſe.
- Singidunũ, vnde Conſtantius aliqua iura reſcripſit.

Vide reliqua loca in Notitiâ, hæc enim præcipua ſunt.

DACIA RIPENSIS ſub Præſide, *la partie Occidentale de Bulgarie le long du Danube.*

- OESCVS, ad Fl. cognominem, qui Danubio miſcetur, Triballorum olim caput, vbi auxilium Marienſium.
- Ratiaria, meliùs Rettiaria, vbi Præfectura Legionis XIII. Geminæ.

Reliqua vide in Not. Imp. vbi multa loca notantur.

DACIA MEDITERRANEA Conſularis, *partie Meridionale de Seruie.*

- NESSVS, ad Fl. cognominem, nunc Neſſauam: in huius vrbis ſuburbiis Valens & Valentinianus Palatina officia partiti ſunt: hodie *Nyſſa en Seruie.*

DARDANIA ſub Præſide, *partie plus Meridionale de Bulgarie.*

- SCVPI in Orbelo Monte, in finibus Dardaniæ, & Macedoniæ, hodie *Vſchup*, ſeu *Vſcopie.*

PRÆVALITANA ſub Præſide, CVI ADIVNGITVR PARS MACEDONIÆ SALVTARIS *partie de Dalmace, & d'Albanie.*

- IVSTINIANA PRIMA, à Iuſtiniano inde oriundo, cùm priùs Achredo diceretur, in excelſo monte ſupra lacum Lichnedum, aliter Baſſaritim, dicitur & Regia Bulgariæ, & in Taureſiâ Regione parte Dardaniæ collocatur à Procopio; fortè hodie *Ochrida.*
- Scodra, arx quondam & caput Gentis Illyricæ: *Scutari.*

NVM. 3. *Diœceſis Macedoniæ.*

MACEDONIA PARVA Conſularis, *Iamboli.*	THESSALONICA: *Salonichi*, ad quam confugit Præfectus Præt. Illy. Barbaris in eius ditionem ſæuientibus.
	Stagira, hodie *Libanoua.*
	Pella, Regia olim ciuitas, ſed plurimùm decreuit: *Ieniza.*
EPIRVS VETVS II. ET INFERIOR ſub Præſide, *partie Meridionale d'Albanie.*	NICOPOLIS, victoriæ Actiacæ monimentum: *Preueza*, vel *Preuexa.*
	Ambracia, vnde ſinus nomen hodie *Larta*, vel *Arte*, aut *Arta.*
EPIRVS NOVA, PRIMA, ET SVPERIOR ſub Præſide, CVI ADIVNGITVR PARS MACEDONIÆ SALVTARIS, *partie Septentrionale d'Albanie.*	DYRRACHIVM, olim Epidamnus, traiectus ex Brunduſio: *Durazzo*, nobis *Duras.*
	Apollonia perantiqua ciuitas, *nomen hodie retinet.*
THESALIA ſub Præſide, *Camenolitari.*	LARISSA, cognominata Penſilis κρεμαστή, ad diſcrimen alterius: hodie *Larizo.*
	Demetrias, antea Pagaſæ: hodie nomen ſeruat *Dimitriada.*
ACHAIA PROCONSVLARIS, *la Liuadie, & la Morée.*	ATHENÆ: *Setines:*
	Patræ, vbi aliquando Proconſul ius dixit: *Patras.*
	Lacedæmon: *Muſithra.*
	Corinthus: *Coranto*, in Iſthmo.
CRETA Conſularis, *l'Iſle de Candie.*	GNOSSVS ad Fl. Ceratum: *Cinoſa.*
	Gortina ad Lethæum amnem: *Gurtina.*
	Cydon ad oſtia Pyeni Fl. aliter Cydonia dicta: *la Canée.*

LIBER SECVNDVS.

De Magno Hungariæ Regno, seu Regionibus olim Hungarico Sceptro subditis.

SIc appellamus Regionem illam quæ Germaniâ, Poloniâ, Italiâ, & Græciâ restringitur, quia id totum fuisse Hungarici iuris, ex historiâ Hungaricâ intelligimus. De Sclauoniâ maiori liquet, cuius etiam pars nondum ab eo reuulsa est, & Iaderensis Comitatus Venetis est vēditus ab Rege Hungariæ. Seruia quoque & Bossena Hungaros agnouere antequam iugum Ottomanicum reciperent. Bulgari sæpe cum Hungaris depugnarunt, & ab iis subiugati sunt. De Transyluaniâ, & Valachiâ, tam certum; vt ne quidem aliqui Poloni dubitent; quamquam in eas prouincias aliquid sibi iuris vindicent.

Nos autem Hungariam Magnam vocamus, quod alij REGIONES ISTRICAS eruditè nuncupant, tractum illum porrectum secundùm *longitudinem* ab ostio, aut oppido *Fiume*, Italico limite ad Kiliam veterem in ostio Istri; secundùm *latitudinem* verò ab ostio Fl. Drini vel Lodrini Albaniæ termino, ad montem Carpathum. Ac proinde *longitudo* hæc complectitur Milliaria Italica 780. Francicas leucas 390. Hungaricas 182. Bulgaricas 195. *Latitudo* verò continet Milliaria 420. nostrates leucas 210. Bulgaricas 105. Hungaricas 98. Nunc de singulis prouinciis, seu Regionibus aliqua notabimus priusquam earum Geographiam proponamus.

CAPVT PRIMVM.

Historica descriptio.

§. 1. *De Sclauia.*

NVMERVS 1. *Nomen.*

ALITER *Sclauonia*, à *Slauis*, seu *Slauinis*, accepit nomen, de quibus in Poloniâ diximus; Germanicè dicitur *Vindischland*,

hoc est *regio Vinidorum*, quia Vinidi, seu Venedæ cum Slauis iuncti eò penetrarunt. Olim autem complectebatur Croaçiam & Dalmatiam, nunc fluminibus Sauo & Drauo restringitur.

NVM. 2. *Qualitas.*

AER hîc sereniſſimus; terra miræ fertilitatis, quia fluuiis egregiè eluitur: vnde, quod mirum, inter Turcicos tumultus frumento, pecore, & armentis diues.

NVM. 3. *Mores.*

ANTIQVORVM Slauorum mores ex libro 3. Procopij de rebus Gothicis repetes, ex quo hæc pauca. Omnes ferè subruffo capillo, neque callidi, neque malitioſi: peregrinos humaniter accipiebant, in quos omnia sua liberaliter effundebant, ex quâ profusione pendebatur eorum fortitudo apud populares: immo hæc, furta excusabat. Si quis autem domo suâ excluſiſſet hoſpitem, domus eius à quouis poterat inflammari. Degebant in caſis vilioribus, quas ſæpe mutabant. Cæterùm piratæ crudeles, & vicinis intolerabiles: ita Slaui veteres. Nunc autem proximè ad Turcas accedunt: omnes bellicoſi, & id vnum orant Deum, vt armati moriantur, & in bello; optant autem inimicis mortem domi, & in lectulo. Rerum nouarum amantiores ſunt, ideò facilè concitant ſeditiones. Duplici vtuntur Alphabeto *Cyrilli*, vulgò *Chiuriliza*, seu *Ruthenico* vix à Græco diſſidenti, & *S. Hieronymi*, vulgò *Buchuiza*, seu *Dalmatico* 32. vel 33. literarum.

NVM. 4. *Politia.*

PARTIM est Auſtriaci ob regnum Hungariæ, partim Turcici iuris; ſed quia inter Germanos & Ottomanos pax infida, conuenere Principes ſub initium huius ſæculi vt cauſæ omnes, & lites de incurſionibus à Præfectis, Agrauenſi, Arrabonenſi, & Budenſi dirimerentur; nec fœdus abruptum cenſeretur, niſi bellica tormenta educerentur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 2. *De Croacia.*

NVM. 1. *Nomen.*

SVMPSISSE videtur à Corbatis populis, seu Crobatis quorum Cedrenus meminit. A Germanis *Krabaten* appellantur, & à Latinè loquentibus *Corbaui*, vt & regio *Corbauia*.

NVM. 3. *Qualitas.*

AD boream feraciſſima olearum, vitium, herbarum: & niſi pateret incurſionibus Turcarum nulli Europæarum decederet. Equos alit minutos, ſed fortes, & propè Tartaricis pares.

NVM. 3. *Mores.*

HABENT ex Hungaricis Slauicis, & Germanicis permixtos mores: vnde aiunt nobiles Coſacos ebrietate Germanos, Hungaros ſuperbiâ, & fraudibus, Slauos importunitate ſuperare. Catholici plerique omnes, viri fortiſſimi, & ad vexandos hoſtes aptiſſimi, propter militiæ genus penè Tartaricum.

NVM. 5. *Politia.*

REGITVR à Turcâ per Saniacos, qui à Boſnenſi Præfecto pendent. Hîc quoque Præfectus Auſtriacus. VSKOKI & MORLACHI à quibus, & regiunculis nomina, omnes Chriſtiani ſunt, Slauicè loquuntur, & per *Vaiuodas* ſuos, & *Arabaſſos* reguntur. Vskoki autem dicti ſunt à voce Slauicâ *Skok*, quòd optimè ſaltent. *Gigges* quoque per Croaciam, & Iſtriam ſparſi Multauico vtuntur idiomate.

§. 3. *De Dalmatia.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN antiquum retinet ab oppido Delminio.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO temperatiſſima, quare omnes incolæ macrobij: item fertiliſſima, vnde & oues adhibita cura bis in anno pariunt. Piſcibus abundat ora Inſulis prætexta: loca aſpera feris; culta oleis, vitibus, ſegete abundant. De fodinis auri tacetur, fortè quoniam exhauſtæ ſunt. Hinc mel, cera, plumbum, pelles ouinæ, & oleum vulgò efferuntur.

NVM. 3. *Mores.*

DALMATÆ omnes bellicosi, proceri, expeditissimi. Qui degunt in montibus nondum barbariem videntur exuisse, apud eos similis virorum, & fœminarum cultus. Plerique literas profitentur æmuli S. Hieronymi, quem suum popularem vocant. Versus habent plures, quibus laudant viros, qui in bello Turcico ceciderunt.

NVM. 4. *Politia.*

COMITATVS Zarensis emptus ab Hungaris pertinet ad Venetos. Hi autem ex suâ ditione Dalmaticâ colligunt quotannis 50. millia Ducatorum, & per Prouisorem suum hîc ius dicunt. Turca Saniacos plures habet in vrbibus munitis, qui omnes pendent ex Bosnensi Præfecto. Pars autem Dalmatiæ est quæ sequitur.

§. 4. *Resp. Ragusina.*

VVLGO *le Ragousan* ab vrbe munitissimâ, cui circumposita regio arte potiùs quàm naturâ fertilis reddita est, pinguiori solo in cautes delato. Huius incolæ omnes lucro dediti, & diuites ob mercaturam quam vbique gentium exercent: in peregrinos faciles, quia vicem expectant. Huius autem Reip. regimen simile Veneto, Dux quem Rectorem vocant singulis mensibus eligitur, cui assident 100. Senatores: in castrum S. Laurentij quotidie nouus Gubernator immittitur: centum millia ducatorum annui reditus habet, 500. tormenta bellica, aliquot naues quibus vti non potest, Venetis prohibentibus. Turcæ tributaria est, eique 20. millia Sultanorum, aut 15. aut 10. pensitat, nam variè sentiunt Scriptores. Quidam huius Reip. Patronum faciunt Hispanum, alij summum Pontificem; certè Ragusini sunt omnium Clientes, & ita summo in otio vbique viuunt. In Turcicâ ditione, nulla portoria soluunt, & à Turcis impensè diliguntur Ragusini mercatores, ob commoda quæ ab iis percipiunt.

§. 5. *De Seruiâ & Rasciâ.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN habet à *Serbis* populis, quorum meminit Plinius, qui

ex meridie in boream progressi sunt; dicitur à vicinis populis *Sirfey*, à Turcis Saniacatus Semendrienſis, & Rasciam includit, quæ à Razis populis nomen accepit, quos Chalcondylas cum Seruiis, & Sirfeïs confudit: dicitur & à quibusdam *Segouia*.

NVM. 2. *Qualitas.*

MIRÆ fertilitatis est, sed maximè in campo Cassouico *Cassouupole* ab indigenis, ab Germanis *Amelsfeld*, qui tribuitur aliquando Bulgariæ, quam attingit. Regio quoque trans Danubium amœnissima, sed quæ Belgradam præcingit omnes Europæas amœnitate vincit.

NVM. 3. *Mores.*

LABORIS patientissimi sunt, quare his sæpe operis vtitur Turca in bellis. Omnes agricolæ, omnes Piscatores: Raguſini soli merces suas distrahunt. Ritum Græcum sequuntur, sed in funeribus, seruant aliqua, quæ sapiunt Ethnicos: pauci sunt Latini ritus. Turcæ autem in pagis commorantur ad vias publicas.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM Despoten habuit, cui paruit quoque Bosnia; quo cæso, Hungarus sibi vectigalem fecit; hinc à Turcâ occupata est, & per Beglierbegum administrata olim, cuius sedes Belgrada: sed promotis Imperij Turcici finibus, Beglierbegus Budam translatus legatum suum, vulgò *Caïmacan*, reliquit Belgradæ, per quem Seruia regitur.

§ 6. *De Bulgaria.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN retinet à populis Bulgaris, qui à Volgâ Fl. dicti: alij tamen volunt esse reliquias Gepidarum, seu Getarum: Nicephorus Gregoras à Bulga Fl. horum nomen deriuat.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO aspera est, & montibus editissimis ac niue diuturnâ obtectis tumet. Hîc quoque pluuiæ frequentiores, ob paludes quibus interscissa est, vnde vapores erumpunt, qui ex frigore montium facilè se in imbres induunt. Armenta Boum, & Ouium greges facilè nutrit ob pascua.

NVM. 3. *Mores.*

SVO relicto, Arabum cultum, & vestem induerunt. *Veteres* eorum mores illos ex Suidâ habemus. Accusator conuictus falsi morte multabatur. Non licebat victum præbere furibus, & deceptoribus, qui secùs fecisset bonis spoliatus agebatur in exilium: fur in rotâ frangebatur. Vites omnes exscindi Rex iussit. Vetitum ne daretur eleemosyna, vt omnes laborarent, nemo deses esset; qui petenti dedisset stipem interficiebatur, bonáque eius diripiebantur. Has leges tulerat Rex Trebellius, quòd accepisset ab Auaris quos vicerat, leges illas non seruatas Auarum Gentem perdidisse. Et hæc de moribus antiquis.

Recentes autem vix à Seruicis differunt. Plerique Turcarum more victitant lacte, & pecorum carne, durámque Ottomano seruiunt seruitutem: nam decimus quisque eorum mittitur ad bellum, vt de pueris *Tributi* taceam.

NVM. 4. *Politia.*

BVLGARI Imperatoribus Orientis fuêre terribiles, cum quibus vario marte sæpe contenderunt. Tandem ab Hungariæ regibus victi sunt; ac demum captâ per Amurathum II. Sophiâ in ditionem Turcarum transiere. Sophiæ residet Beglierbegus Rumeliæ, seu Romaniæ.

Huc quoque pertinent Dobraciæ Tartari, dicti CIEBELI, seu CIBEI, & degunt inter rudera muri producti ab Imperatoribus Græcis à Danubio, & *Gorosut* prope Selestriam, Tomos vsque. Hi autem aliquando Præcopitæ nominantur, & sub hoc nomine in castris Turcicis militant.

§. 7. *De Bossenâ.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN habere creditur à Bosna Fl. vnde & dicitur à quibusdam Bosnia: Lazius vult sic appellatam à Bessis populis qui postea Bossi, & Vossi.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO asperior est, immo & licèt pascuis abundet hîc animantium caro insipida. Corium & lanam abundè sufficit Venetis & Ragusinis. Habet auri argentique fodinas eximias.

NVM.

NVM. 3. *Mores.*

IN Herzegosinâ omnes Catholici sunt, & impensè B. Virginem colunt, cuius imago visitur prope Seralium multis miraculis illustris, ad quam adeunt etiam Turcæ ægrotantes, & nonnumquam sanantur. In aliâ parte prædones ferè sunt indigenæ, & ita parentum suorum Bessorum referre videntur indolem.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM habuere Despoten dictum S. Sabæ, itémque in aliâ parte Regem dictum Illyriorum. Vltimus eius Despotes Stephanus cognomine Laticus, vulgò *Hierchée*, à Turcis excoriatus est (alij capite tantùm multatum volunt) iusto Dei iudicio, quòd patrem suum suâ ditione expulisset, & maluisset occupare principatum, quàm expectare: eidem quoque parebant Seruia & Rascia. Eo cæso vacuam possessionem inuaserunt Hungari, sed Ludouico cæso anno 1520. Turcæ his omnibus regionibus potiti sunt: iam autem Bassa ius dicit Bossenæ, & 800. equites alit.

§. 8. *De Valachia.*

NVM. 1. *Nomen.*

NVGANTVR qui à Flacco quodam Romano Duce dictam volunt quasi Flacciam. Certius est sic appellatam à Blachis populis, quorum meminere Græci mediæ ætatis: hi autem videntur fuisse Itali, quia nunc indigenæ se *Volochos* vocant, Germani *Vvlesken*, quæ vox Italos sonat: Turcæ *Iflach* appellant, & Bogdaniam à principibus Bogdanis, quod nomen *Theodorum*, seu *Dei-donum* significat. Dicitur autem Valachia Transalpina, & Parua ad discrimen Moldauiæ, quæ Valachia quoque nominatur, sed ἁπλῶς.

NVM. 2. *Qualitas.*

HÆC regio syluis vbique ferè opacatur, vino nihilominus & frumento abundat. Alit oues & boues, quàm in Hungariâ maiores, qui in Hungariam, & Germaniam deducuntur, vnde diuitiæ Valachorum. Equi hîc quoque vegeti, laborisque patientissimi, maximè si castrati sint.

NVM. 3. *Mores.*

OMNES penè Pastores, Armentarij, aut Subulci. Bellicosissimi

sunt,& quicumque ex iis in pugnâ fugit multatur seueriſſimè. Habentur vulgò perfidi, & ad res nouas propensi, iugum ferre nescij, quod nec pati possunt, nec excutere. Versiculus quoque ab hæreticis in Monachos detortus eos arguit esse vino deditos. Mulieres hîc supra modum coluntur à viris, & primæ mensis assident. Ritum Græcum sequuntur, & Patriarcham Constantinopolitanum, cùm venit eis bene precaturus; magno cum honore recipiunt.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM parebat Hungaro, quod tamen aliqui Poloni negant, aiúntque in suo thesauro asseruari instrumenta quibus probent totum hunc tractum iuris esse Polonici. Olim hic Princeps dicebatur *Ban*, cui *Vaiuoda* subditus erat, sed excusso iugo Hungariæ, Princeps prætulit Vaiuodæ nomen, quod summum Ducem significat. Nunc Turcam agnoscit, & ei pensitat 120. mille libras Francicas. Eligebatur olim à populis, & confirmabatur ab Ottomano, nunc quem maximè optat eligit, & præficit. Ex annuis vectigalibus conficit 250. millia Sultanorum *de sequins*. Olim educebat 50. equitum millia, nam omnes equites, pedites nulli; in præsentiâ vix 10. millia conscribere potest.

§. 9. *De Multauia, vulgò* Moldauie.

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN accepit à Multauo Fl. vnde vox Moldauia detorta est. Nominatur aliter *Valachia Cisalpina*, scilicet ab excursione montis Hæmi, qui hîc interruptus Istro, ac denuò quasi resurgens Carpatho monti committitur. Dicitur & *Valachia*, seu *Bogdania Nigra*, à frumento nigriore quod hîc enascitur.

NVM. 2. *Qualitas.*

VALLIBVS fertiliſſimis est distincta, ac valde riguis. Vinum hinc quoque generosum ad Polonos defertur. Neque desunt fodinæ auri, atque argenti, sed negliguntur. Turcæ hinc quoque equos fortiſſimos, & laborioſiſſimos educunt.

NVM. 3. *Mores.*

PAVLO vrbaniores sunt Valachis. Fortiſſimi equites, & egre-

giam operam Turcæ nauant in bellis. Hîc multi nobiles, quos Vaiuoda habet ad manum. Seditiosi habentur, & in Principem parum fideles. Eodem modo cum Valachis vxores tractant, quibuscum & ritu Græco, & idiomate concinunt. In eo autem multæ voces Italicæ arguunt eos origine Italos esse, vt diximus in Valachiæ nomine.

NVM. 4. *Politia.*

VAIVODA se Regem Moldauiæ nominat, & olim pendebat ab Hungaro, à quo cõfirmabatur selectus à Moldauis. Nunc ad Turcas transiit cui tributi nomine pensitat ferè 200. librarum Francicarum millia, cum 500. equis pulcherrimis, & 300. falconibus selectis. Olim Princeps armabat 60. equitum millia, hodie vix 20. vrgente tamen bello 50. millia posset educere. Filius siue legitimus, siue nothus succedit patri, & primùm natus signatur candente ferro. Bassa Moncastrensis, vulgò *de Bialogrod*, prouidet ne prouinciæ illæ rebellent, quasi Cosakorum metu, ideóque sibi conficit 100. Sultanorum millia, verbo in regionis tutelam, reuerâ in Turcicam rapinam.

§. 10. *De Bessarabia.*

NVM. 1. *Nomen.*

VNDE extiterit vox illa incertum: nisi à Bessis, qui huc immigrarunt. Certè eò peruasisse Arabas suspicamur ex Bulgarorum facto cuius meminimus in Moribus Bulgarorũ. Eam quoque apud Calcondylam dici Istriam non improbabiliter aliqui suspicantur.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO hæc fertilissima, in quâ nihil deesset, etiam ad vitæ delicias, nisi in eâ Tartari degerent, hanc Cosaki infestarent, hostes & hospites ex æquo metuendi.

NVM. 3. *Mores.*

HIC Tartari viuunt more suo, hoc est lacte, & carne equorum suorum. Aspectu terribiles sunt, & iis sæpe vtitur Turca non tam ad pugnandum, quàm ad inferendam in hosticum vastitatem; & ad augendum terrorem, hos vocat Præcopitas.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM Palatinus Multauicus huic parti imperabat, sed inter duos fratres sectus est Principatus. Nunc omnino Turcis subdita est Bessarabia, & per Bassam Moncastrensem administratur, éstque quasi Acropolis quâ Valachi, Moldaui, Transyluani in officio continentur.

§. II. *De Transyluania.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN ei impositum à syluis, quibus ferè vndequaque præcingitur, ab Hungaris *Erdel* dicitur, à Germanis *Sibenburgen*, à Slauis *Siedra Gradika Ziemla*, quæ voces *septem castra* significant à 7. vrbibus quas hîc Saxones incolunt. Eius quoque pars à Hungaris *Iazap*, dicitur dubio procul à Iazygibus Metanastis. Item & CICVLI in eius angulum compacti sunt, sic dicti à voce *Szekel*, quæ Scytham sonat; sùntque reliquiæ Hunnorum, postquam duo filij Attilæ Gentem ferè perdidissent, huc enim confugere, & ne malè multarentur ob superiores rapinas, & crudelitatem hoc sibi nomen imposuerunt, quia reuera erant origine Scythæ; *atque pharetrati Scythicis de finibus Hunni.*

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO supra fidem ferax, vini, frumenti, leguminum, omniúmque fructuum. Auriferam regionem esse arguunt fluuij aurea ramenta deuehentes, item & massæ auri defæcati quæ passim reperiuntur. Ex montibus eruuntur hydrargyrum, ferrum, plumbum, stannum, minium, calcanthum, sulphur, stibium, & marmor exquisitissimum. Mel quoque plurimum hinc egeritur. Equi velocissimi, qui & sine arte tolutim incedunt, egregiè criniti, & iubis ad terram defluentibus. Cerui supra modum proceri: vno verbo conficiam si dixero meritò ab Hungaris Thesaurum suum appellatam esse aliquando dum eâ potiebantur.

NVM. 3. *Mores.*

CICVLI contrario motu ab aliis gentibus saltant, dextrum enim pedem primum promouent: litteris vtuntur in quibus aliquod vestigium cernitur Abyssinæ, Syriacæ & Hebrææ scripturæ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Aſpectu toruo omnes ſunt, omnes comam nutriunt ad terrorem. Nemo ſe putat ignobilem licèt ſubulcus aut paſtor, & verò in familiis officia diſtribuuntur ſorte. Bellatores optimi, & laboris patientiſſimi. Reliqui indigenæ ab his moribus non multùm abſunt, aut ſuæ Gentis mores retinuere. Apud omnes puellæ ad nuptias rapiuntur, ſed repudiantur facilè: ritum Græcum ſequuntur Valachi degentes in montibus, aut per totam Tranſyluaniam ſparſi, reliqui aut Catholici, aut Caluiniſtæ, vel Lutherani.

NVM. 4. *Politia.*

DIV paruit Regibus Hungariæ, qui hanc per Vaiuodam adminiſtrabāt delectum à Ciculis, Saxonibus, & Valachis. Sed tandem iugum excuſſit Io. Zapolia, qui varias expertus vices ad Solymanum confugit; poſt mortem eius filij, electus eſt Stephanus Batorius vir fortiſſimus; exinde variæ turbæ exarſere, quas Turca, & Auſtriacus fouere. Noſtrâ ætate Betleem Gabor celeberrimus extitit, cui Ragoskius ſucceſſit, in Germanicis bellis celebres.

CICVLI verò ex quo in Tranſyluaniam tranſiere omnino immunes ſecundùm leges ſuas vixere. Sed ſub Io. Sigiſmundo filio Zapoliæ, amiſere libertatem, præterquàm in ſede *Orbay* ob rebellionem. Sub Moſe Ciculo iugum excutere conati ſunt, ſed grauiùs ferre compulſi, eiſque decimæ impoſitæ ſunt, quæ tandem ſublatæ ſunt quando Gabriel Betleem Gabor, ex priuato factus eſt Princeps.

§. 12. *De Hungaria.*

NVM. 1. *Origo Hungarorum.*

HÆc multis fabellis implicita eſt. Narrat Iornandes Gothus Alirumnam quandam mulierem Scythicam humanâ ſpecie maiorem, eiectam ex caſtris Gothorum quòd parùm pudicè viueret, Mæotim paludem tranſiiſſe, hîcque in ſyluis à dæmone compreſſam multos edidiſſe monſtruoſos partus, ex quibus Hungari prognati. Alij fingunt Faunos & Satyros eorum parentes. Probabilius exiſtimant alij, venatores dum feram inſequuntur vltra Mæo-

tidem bonitate soli illectos ingentem Scytharum multitudinem excitasse, primúmque fusis Alanis ad Tibiscum progressos esse. Tum autem Gothi Pannonias occuparant, qui tamen Hunnis cedere compulsi sunt. Et Ostrogothi quidem se iis coniunxêre: Vestrogothi autem se in Mysiam & Thraciam recepêre, permittente Valente, vt essent ab hac parte Imperij propugnaculum. Interea Hunni per Germaniam, & Poloniam sparsi omnia cædibus, & flammis corrupere, atque etiam in Asiam transgressi, vastauere Armeniam, & Antiochiam vsque penetrauere. Dum autem hæc fierent Gothi Romanorum atterebant vires, quibus superuenientes Hunni in Germaniam iterum irruperunt, vnóque prælio cum Rom. congressi 120. millia suorum perdiderunt, Duce Keua. Sed postmodum victi victores aggressi meliùs rem gesserunt, & occupauere Pannonias, duobus tamen suis Ducibus cæsis Belâ, & Cadicâ. His autem suffectus est Attila, qui adiunctis sibi Gepidis, Ostrogothis Marcomannis, Mysiam, Thraciam, Macedoniam depopulatus est, & in patriam redux fratrem suum quasi appetentem regni interemit. Exinde conuertit cursum in Occidentem, vbi victus in Catalaunicis campis, *la plaine de Chaalons*, sed elabi, permissus rediit *Sicambriam*, hoc est *Budam*, hîcque se totum voluptatibus dedidit: mox tamen arma resumpsit, & per Illyricum in Italiam irruit, triennio Aquileiam obsedit, & tandem euertit, quando Venetiæ exortæ sunt. Repulsus per S. Leonem Pontificem in patriam rediit, vbi celebrans nuptias cum filiâ Regis Bactrianorum vino & libidine confectus apoplexiâ periit. Eius filij suis discordiis Gentem ferè perdiderunt, vnde enati Ciculi, vt in Transyluaniâ dîximus. Postea Longobardi à Narsete in Italiam acciti Hunnorum reliquiis Pannonias habitandas concessere. Inde irrupere in Germaniam, sed repulsi sunt; paulò pòst tamen vsi magiâ Germanos fudere, & onusti præda rediere ad suos; à Germanis tamen deinde victi quiescere coacti sunt. Sed cùm ex Scythiâ veniissent 200. & ampliùs millia, cum finitimis pugnauere; omnésque illi Scythæ vno nomine Hungari dici cœpere. Polonos & Bohæmos vexauere; euocati quoque à Taxilo in Carolum Magnum, ab eodem victi sunt, & eiecti ex superiore Pannoniâ, quando & captus Rex eorum *Gaba*, sibi in vinculis necem conscíuit. Sub Ludouico Pio rebellare voluerunt; sed demum ei sunt reconciliati. Exinde sæpe in Italiam irruerunt, vnde & multas abegere prædas.

Tentauerunt & Germaniam, sed ab Imp. Henrico fortiter repulsi sunt, cæsis 150. millibus: item & paulò pòst ab Othone, quando eorum Rex Toxys interceptus capite multatus est. Hinc ad Christi fidem conuersi sunt Hungari: primus Rex Gaysca, seu Geyse S. Stephani pater eam amplexus est, quam filij pietas plurimùm promouit. De aliis regibus Hungariæ legatur tractatus, qui nuper recusus est in Rep. Hungaricâ.

NVM. 2. *Nomen.*

AB Hunnis prædictis Hungaria dicta, Germanicè *Hungerland*, ab indigenis *Magiar*, vt & à Turcis nominatur: dicti & olim Auari; nisi malis Auaros partem Hunnorum fuisse.

NVM. 3. *Qualitas.*

AER huius regionis impurior est; vnde exteri hîc diu viuere non possunt, sed statim contabescunt. Quare cùm Poloni, aut Germani hîc bella gerunt castra mutare subinde coguntur, ne phthisi Hungaricâ corripiantur. Sordes quoque quæ existunt ex corporibus indigenarum satis aëris putredinem arguunt. Neque aquæ sunt aëre salubriores, omnes insuaues, si Danubium Budam vsque excipias versus Austriã. De Thermis Hungaricis scripsit libellum Verhnerus. Sale abundat potissimùm in Maromarusâ regione, & ad vrbem *Souuar* vbi fontes salsi, vnde sal optimum excoquitur. Vinum Pilsense, in Comit. cognomine vbi Buda sita est, celebratur in primis. Hîc tam multæ feræ, vt nisi licita esset rusticis venatio pernicies immineret regioni. De piscium copiâ in Tissâ Fluuio dicemus in Admirandis. Cæterum illius regionis fertilitatem hoc vnum arguit, quod sæuiente bello inter Christianos & Turcas, iisdem eam ferro flammáque vastantibus, intra quinquennium pristinam formam recipiebat, quasi summo otio & pace vsa esset.

NVM. 4. *Mores.*

MORES *antiquorum Hungarorum* hi celebrantur. Aspectu terribiles erant, omnes sine barba; nam pueris candente ferro genas de industriâ adurebant, quare omnes eunuchi videbantur. Sic indurabant corpora sua, vt neque igne, neque suauioribus cibis indigerent, sed herbis, & radicibus ferè victitarent; carnem non

aliter coquebant quàm inter ephippia equorum suorum discurrentium. Domos non sine timore subibant, & incolebant montes, & syluas: vili telâ, aut pellibus tegebantur, nec vnquam deponebant vestes, nisi frustatim deciderent. In equis optimè pugnabant, vix insistebant pedibus, ob calceos malè formatos, & concinnatos. Regibus olim nullis parebant, sed Principibus, quos seligebant. Perfidi, crudeles, omnibus vitiis dediti, sed maximè ebrietati. Falsis accusationibus præcipuos tollebant è medio, & magnâ ex parte otiosi viuebant.

In præsentiâ verò bellicosi sunt omnes Hungari, sed parùm fideles, & ex æquo Turcis & Christianis infensi: sed Germanos ferre non possunt, quibuscum numquam conueniunt. Otio deditissimi Hungari, tam viri quàm fœminæ: intemperantiùs cibis indulgent, quare secum famem dicuntur inferre, & *fames Hungarica* abiit in Prouerbium. Inter nobiles matrimonia contrahuntur, dum adhuc in cunis vagiunt, quibus postea non acquiescere grande nefas, & piandum morte.

NVM. 5. *Religio.*

IN Hungariam omnium hæreseon fœces confluxêre. Lutherani, Caluinistæ, Arriani, Trinitarij, & qui non? Nobiles tamen plerique Catholicam fidem profitentur, maximè operâ Societatis nostræ, quæ hîc egregiam nauat operam. Augetur & Turcarum numerus in dies, itémque Iudæorum, quibus indicibus, & speculatoribus vtuntur Mahumetani. Per S. Stephanum accepere fidem quem *Istuam* indigetant. Quàm dines fuerit hîc Ecclesia, colligitur ex Sigismundo Chanzario Episcopo Quinqueccliesiensi, qui ex congesto thesauro potuit exercitum alere.

NVM. 6. *Politia.*

REGVM Hungaricorum series in 8. familias digesta vbique legi potest. Nunc Austriacæ familiæ ex parte paret, ex parte sed maiore Ottomano. Austriacus ex ditione suâ colligit 200. ducatorum millia, Turca vix vnde militibus suis stipendium numeret. Transyluanus quoque aliquam partem Hungariæ carpit. Militia hîc duplex, peditum quos vocant *Gialog*, nos *Hidouques*; & equitum quos dicunt *Louag*, nos *Houssartz*: hi dorso suo affigunt alas ad celeritatem, cùm in eas se ventus insinuat. Olim Rex educebat 50. equitum millia, nunc Austrius vix decem millia, Bassa

Bu-

Budensis circiter sex millia conscribunt. Imperator 30. circiter celocibus Danubium, & regionem suam tutam reddit; Ottomanus totidem, suam. Rex olim eligebatur in Comitiis, quæ olim Palatinus cogebat à Rege primus: nunc hereditarium Regnum fecit Austrius. Pax inter Turcas, & Germanos infida est, & nunquam caret excursionibus, quia statutum est pacem non infringi, nisi educantur tormenta bellica. Lites autem ex illiusmodi excursionibus ortas, dirimunt Præfectus Arrabonensis, & Bassa Budensis cum Præfectis Austriacis quorum res agitur.

MAGNÆ HVNGARIÆ DIVISIO.

REGIONES ADIACÆ

- TVRCICÆ
  - DESPOTICÆ
    - BVLGARIA
      - BVLGARIA VERA. Sophia: *Sophie.*
      - CIEBELÆ TARTARI. Dobrucia: *Dobruce.*
    - SERVIA
      - SERVIA. Nonibazaria: *Nonibazar.*
      - RASCIA. Alba Græca: *Belgrade.*
    - BOSSENA
      - DVCALIS. Vammeluka: *Banialuk.*
      - REGIA. Seralium: *le Serail*, seu *Seraio.*
  - CLIENTELARES
    - TRANSYLVANIA. Alba Iulia: *Veissembourg.*
    - VALACHIA
      - VALACHIA PROPRIA. Targouiscū: *Targouisko.*
      - MOLDAVIA. Suczoua: *Suchauu.*
      - BESSARABIA. Moncastrum: *Bialogrod.*
- MIXTÆ
  - MAGNA
    - SCLAVONIA
      - AVSTRIACA. Zagrabia: *Agram.*
      - TVRCICA. Gradiscia: *Gradisk.*

TRVM. TÆ
- Sclavonia
  - Croacia
    - Avstriaca. Fanum S. Viti: *Fiume*.
    - Tvrcica. Vihitza: *Vihitz*.
    - Veneta. Duaresia: *Duarez*.
  - Dalmatia
    - Veneta. Iadera: *Zara*
    - Tvrcica. Scardona: *Scardone*.
    - Resp. Ragvsina. Epidaurus: *Ragusse*.
- Regnvm Hvngariæ
  - Svperior
    - Avstriaca. Possonium: *Presbourg*.
    - Tvrcica. Agria: *Eger*.
  - Inferior
    - Avstriaca. Comara: *Comore*.
    - Tvrcica. Alba Regalis: *Albe Royale*.

CAPVT II.

Magnæ Hungariæ descriptio Geographica.

§. I. *Sclauia, seu Sclauonia.*

CONTINEBAT olim Carniolam, Carinthiam, Marchiam Vinidorum, immo partem Albaniæ decerpebat: postea ad Sclauiam propriè dictam, Dalmatiam, & Croaciam restricta est.

SCLAVIA VERA
- Avstria
  - Zagrabia: *Agram*, vrbs Episcopalis, & caput Comitatus, tentata à Turcis numquam capi potuit; Academia quoque celebris vbi Nobiles Hungari, Croatæ, & Slaui instituuntur.
  - Copranitza: *Capronczа*, vrbs cum arce munitissimâ contra Turcarum irruptiones.
  - Fanũ S. Georgij: *S. George* } In feracissimâ regione sita oppida.
  - Fanũ S. Martini: *S. Mart.* }

LE GRAND ROYAVME DE HONGRIE.
MORA-VIE.
POLOGNE
HAVTE
AVS-
TRI-
CH-E.
BASSE
ON-
GRIE.
BOS
SI-
NE.
DAL-
MA-
TIE.
GOL-
PHE DE VENISE
MACE
AL-
BA-
NIE.
SER-
VIE
BVLGARI-
E.
VALA-
CHIE.
POLKV-
TIE.
PODOLIE.
VOLI-
NIE.
BESSARA-
BIE.
MOL-
DAVIE.
LAM-
BO-
LI.
ARCHIPEL.
THR
MANIE.
A-
SI-
E.
MER NOIRE.

l'Esclauonie, Vindiscland.

TVRCICA.

GRADISCIA: *Gradisk*, vrbs munitissima ad Sauum Fl.

Posega: *Posega*, vel *Posecha*, caput Comitatus, ciuitas firmissima ad Fl. *Orib*, qui postea in Sauum cadit.

Iessenotia: *Iessenotcz*, ad Fl. Sauum.

Petrouina: *Petrouuin*, in Mediterraneis, cuius ager, quantùm bella sinunt, amœnissimus.

§. 2. *De Croaciâ.*

la Croace Imperiale.

AVSTRIACA

FANVM S. VITI AD FLVMEN: *S. Veit am Pflaum*, *S. Vit sur Fiume*, vnâ voce *Fiume*, ad Fluuium qui terminus est Croaciæ, & Istriæ: olim caput totius Croaciæ erat.

Brigihonia: *Brigihon*, nunc dicitur Croaciæ metropolis.

Senia: *Segna*, seu *Zeng*, ad mare cuius ager miserè à Turcis aliàs deformatus.

Vackariza: *Bucari*, Vskokorum sedes, de quibus suprà.

Siscia: *Sisek*, vrbs munitissima ad Sauum Fl.

Mons: *Lika*, Morlakorum sedes, ex quo regio MORLACHIA, dicitur ad mare extensa.

Petrina: *Perrin*, ad Fl. Colapim *Kulp*, antea dicta Assanopolis: *Assangrad*, à Bassa Assano Bosniæ qui eam muniit, vt contineret vrbes Carlostadium, & Zagrabiam, sed à Christianis feliciter occupata est.

la Croace Turquesque.

TVRCICA.

VIHITZA: *Vvihitz*, ad Fl. Vnam *Vne*, à Turcis occupata cùm iis diu restitisset, recepta fuit à Christianis & incensa, postea à Turcis restaurata est, qui arcem eius fortiter defenderunt.

Castanouisium: *Castanouitz*, arx munitissima ad Fl. Vnam, quam Turcæ diligentissimè defendunt.

Lira, vnde Regiunculæ nomen fertilissimæ, nisi bella prohiberent.

Carbaua: *Corbau*, Carbauiæ regionis caput.

Clissa: *Clisse*, cuius Saniacus hoc anno 1647. in Morlachos excurrit, & plerosque in miserabilem abduxit seruitutem.

VENETA *la Croace Venitienne.* — Morlachorum pars Turcis subdita anno superiori coniunxerat se Venetis spe auxilij Christiani; sed hoc anno pessimè accepta est à Sanaco Clissensi. Vrbes hîc duæ nominantur in Relationibus. *Duarez.* *Macasca.*

§. 3. *De Dalmatia.*

VENETA — *les pays des Venitiens en Dalmace.*

Iadera: *Zara*, Comitatus caput empti per Venetos ab Hungariæ Rege, hodie caput Dalmatiæ putatur, vndique mari cincta, & ponte iuncta continenti. Arce munitissimâ defenditur. Ab ea non procul visitur locus dictus *Zara Vechia*, vbi antiquæ Iaderæ rudera.

Ænona: *Nona*, vrbs situ munita & ampla, vndique mari præcincta, nisi æstate.

Nouigardia: *Nouigrad*, arx oppido minuto incumbens.

Sicum: *Sebenico:* ad sinum cognominem, cui imminet Mons S. Ioannis *S. Iuan*, & in eo castrum sat firmum.

Palatium: *Spalatro*, vrbs Archiepiscopalis, à Diocletiano condita, à quâ non procul rudera Salonæ.

Tragurium: *Trau*, in scopulo vrbs condita, & annexa ponte Insulæ Buæ, seu *Cicouo*: vrbecula munitissima.

Piguntium: *Almissa*, vrbs firmissima ad ostia Fluuij Cætinæ: *Zetina.*

Cattara: *Cattaro*, ad sinum Rizonicum, hodie *le Golfe de Cattaro*, vrbs munitissima ob Turcos vicinos, & quam Veneti maximi faciunt.

Butua: *Budua*, vltima ditionis Venetæ in Orientem ab Turcis deformata incendiis, nunc vtcumque reparata.

TVRCICA

Scardona: *Scardone*, vrbs perampla è regione Sicci.

Stridon: *Strigna*, quæ vulgò creditur patria S. Hieronymi; falsò, cùm hæc fuerit sita in limite Pannonico, eodem teste Hieronymo.

Cliffa arx Turcarum inexpugnabilis.

Narona: *Narenta*, ad Fl. cognominem vrbs olim potentissima, & quæ sibi Imperium Veneti sinus voluit arrogare, contra quam diu Veneti pugnauere sub initia Reip. suæ.

Castrum nouum: *Castro nouo*, vrbs permunita ad ostium sinus Rizonici, portu egregio instructa & arce. Olim Dominum suum habuit, cui est à Turcis erepta, sed vindicata à Christianis, ac demum deperdita est.

les villes du Turc en Dalmace.

Antibarium: *Antiuari*, quia opponitur Bario Apulo, scopulo affixa, & Venetis per Turcas adempta, munita planè, & Italiæ terror.

Vlcinium: *Dulcigno*, quondam Albani iuris vrbs ampla, sed deserta.

Craina, castrum, vnde & regi unculæ nomen asperrimæ, ac penè desertæ.

Scodra: *Scutari*, à Turcis *Scanderia*, hoc est Alexandria, olim nobilissima ciuitas.

RES-PV-BLI-CA RA-GV-SINA, *la Rep. de Ragouse, ou le Ragousan.*

DITIO CONTINENTIS

RAGVSA: *Ragouse*, & *Raguse*, olim Epidaurus, Turcis *Dobronika*, vrbs populosa in primis, ex quo Dalmatia bellis arsit, diues, & mercibus plena, quas per totum Orientem circumferunt indigenæ: castro S. Laurentij munitur, & si excitaretur arx in Scopulo vicino *Chiroma* Venetorum, esset omnino inexpugnabilis.

Stagnum: *Stagno*, Episcopalis in rupe ciuitas.

Sabium: *Sabio*, seu *Sabioncella*, in peninsulæ capite.

Tribinium: *Tribigna*, vrbs Episcopalis.

DITIO INSVLANA

ANGOSTA, aliter Laguſta *Langoſte*, Insula cultissima, deliciæ Raguſinorum, & villæ peramœnæ.

Lupanna, vbi portus satis commodus, & villæ cultissimæ Raguſinorum.

Melita: *Meleda*, dubium olim an catellis celebris, nunc piscatione Trichidum, seu Sardiniarum.

INSVLÆ SLAVICÆ

Cherso, & *Osero*, olim vna Insula, nunc immisso inter vtrũque per Venetos mari, à duabus vrbibus nomen habẽt; in vrbe *Osero*, Episcopus degit; *Cherso* populosa magis: vtraque pecore diues: per nobilem Venetum vtraque regitur.

IVRIS VENETI

Vegia: *Veglia*, vbi vrbs cognominis, & portus Salinarum pulcherrimus: hîc idioma singulare nec Slauicum, nec Venetum: à Frangipanis vendita fuit, & per prouisorem Venetum administratur.

Arba: *Arbe*, vino ac sale diues; ficus eius quoque laudantur.

Pagantium: *Pago*, vnde salis plurimùm educitur.

les Isles des Venitiens dans leur Golphe.

Bratia: *Labrazza*, vino & pascuis diues.

Lezina olim Pharos cum vrbe cognomine, vbi portus commodissimus ferè statio præfecti maritimi. Melle, oleo, vino, croco abundat. Celebratur quoque piscatione suâ, quoniam ad eam pisces ventis impelluntur.

Corcyra: *Curzola*, Episcopi sedes: ex quâ Veneti ligna desumunt ad naues construendas, aliàs sterilis est.

§. 4. *De Bossena*, Bosne, *seu* Bossene, *seu* Bossine.

SVPERIOR, seu DVCALIS, cuius Dux Sancti Sabæ, olim.

VAMMELVCHA: *Banialuk*, aliter *Veinalykh*, nunc totius Bossenæ metropolis, & Bassæ sedes versus Dalmatiam, à quo ius petunt Saniaci Croaciæ & Dalmatiæ.

Item dicta HERZEGOVINA à Turcis *Herzec*, nobis *le Herzegouine.*

Tinina, seu Tina: *Tine*, Dalmatis *Querca*, Episcopalis, à quibusdam malè Dalmatiæ adscripta, quia ab Archiepiscopo Spalatensi pendet: fixa est ad Titium Fl. vulgò *Querca.*

INFERIOR, seu REGALIS

la Bossine inferieure.

SERALIVM: *Serdio*, nobis *le Serail*, in limite Seruiæ ad Fl. Bosnam, à quibusdam metropolis totius regionis creditur: iuxta hanc Monasterium B. Virginis à Plumbo dictum, vbi imago Virginis multa edit miracula, de quâ suprà in Historicis.

Verbosania: *Verbosanim*, aliter *Verbosanien*, ad Fl. *Miliatzha*, quondam primaria regionis, nunc adeò defecit, vt careat mœnibus.

Iaycza: *Iayez*, ad Fl. Plenam, vbi Fl. Verinam recipit; in monte cum castro munitissimo sita est.

§. 5. *De Seruia latè sumpta.*

SERVIA VERA *la Serbie, ou Sirfy, ou Gouuernement de Semendrie.*

- NONIBAZARIA: *Nonibazar*, quondam metropolis tempore Despotarum.
- Prisdenum: *Prisdin*, à quibusdam creditur patria Iustiniani, ad lacum Ezziram.
- Delminium: *Delminio*, vicus duntaxat in præsentiâ.
- Drinum: *Drino*, ad Fl. cognominem.
- Zenobitia: *Zenobitz*, in montanis Seruiæ.
- Nissaua: *Nice*, ad Fl. cognominem qui cadit in Morauum.
- ORACHVM: *Orach*, ad Drinum Fl. nunc Saniaci Seruiæ sedes, ideóque primaria, & cultissima.
- Niuaria cognomento Seruiæ: *Niuar en Seruie*, vbi Drinus Fluuius cadit in Sauum.
- Archium: *Arky*, vbi Bosna fluuius hauritur à Sauo.

RASCIA *la Rascie, ou la partie Septentrionale de Seruie.*

- ALBA GRÆCA, seu Belgrada: *Belgrade*, ad confluentias Saui, & Danubij, in Regione sita quæ ab incolis dicitur *Couuin*; mœnibus caret, sed castrum habet munitissimum, in quo nefas pernoctare Christiano: Hungaricè *Nador Alba*, Germanicè *Grieschich Vveissemborg*.
- Fanum S. Andreæ, seu Semendria, vulgò *Zendreuil*, Turcis *Semender*, quondam Rascíæ metropolis: ad eam 34. Pilæ ostenduntur, reliquiæ pontis Traiani.
- Columba: *Columbes*.
- Orsanum: *Orsano*.

§. 6. *De Bulgaria.*

BVLGARIA

- SOPHIA: *Sophie*, metropolis regionis iuxta quam incolæ ostendunt rudera vrbis Sardicæ. In ea residet Beglierbegus Rumeliæ, cuius causâ tantùm colitur, nam loco parùm salubri sita est, per hanc ex Hungariâ transitur in Thraciam.
- Nicopolis: *Nicoboli*, ad Istrum ab Hũgaris & Transyluanis patrum nostrorum memoria incẽsa, ad quam & accepta à Christianis clades, in Historiis celebratissima.

Var-

la Bulgarie.

Varna: *Varne*, celebris Hungarorum, & Christianorum infelici pugnâ; incensa est à Cosakis.
Constantia: *Constance*, ad Euxinum plerisque Tomos Ouidij.
Vidinum: *Vidine*, olim Viminatum.
Rhogianum: *Rosi.*
Silistria: *Silistra*, circa rudera muri veteris, de quo mox.
Dorostorus: *Dorostore*, seu *Dorstor*, defecit in viculum.
Tomesuaria: *Tomesuar*, quibusdam Tomos.

DOBRVCIA, seu Tartari CIEBELÆ *les Tartares de Dobruces.*

Sita est in ruderibus eius muri quem excitarant Imperatores Constantinopolitani ad arcendos Barbaros: eam incolunt Tartari Turcis addictissimi, & eorum perpetui in bellis Christianorum comites.

CAPILLI DERVENT, *le pas de Thrace.*

Ictimanum: *Ictiman*, burgus luculentus vbi comparantur omnia ad transitum, & duces assumuntur ad Thraciam subeundam.
Ianiculum: *Ianicoli*, primus vicus à transitu in Thraciam.

§. 7. *De Valachia magna.*

VALACHIA *la Valaquie, ou la Valachie.*

TARGOVISCVM: *Targouisko*, seu *Targouiste*, Vaiuodæ sedes, nobis *Teruis*, ad Fl. *Ialonitz.*
Backouia: *Backouu*, seu *Backouie*, quam Clemens VIII. summus Pontifex Episcopi sedem statuit.
Aczudia: *Aczud*, paulò infra Backouiam.
Tresсortium: *Tresсort*, de quo in Admirandis.
Bralouium: *Brailouu*, in limite Moldauico ad Istrum.
Ialoniza: *Ialonitz*, ad Fl. cognominem.
Eriniſta: *Erinist*, ad Fl. *Telez.*
Dombrouiza ad Fluuium eiusdem nominis.

MOLDAVIA

SVCZOVA, seu Succhiaua *Czukauu*, nobis *Suchauu*, Vaiuodæ sedes.
Chotimum: *Chotim*, magno semper præsidio firmata, ad Fl. Tyram *Nieſter.*
Iassium: *Iassy*, olim Vaiuodæ sedes; huius arcem ca-

ptam Cosaki diruerunt.

la Meldauie.

Margosestum: *Margoseſt*, malè quibusdam Metropolis.
Tariskum: *Tariſco*, in montanis ad Bessarabiam.
Galatia: *Galatz*, ad lacum cognominem.
Nusium: *Nuſz.*

BESSARABIA,

la Bessarabie, ou l'Istrie.

Moncastrvm, seu Bialogrodia: *Bialogrod*, seu *Moncastro*, aliter *Achermeno*, seu *Kermen*, ad lacum dictum *Vidouo*, seu *Ouidouo*, vbi Tartari ab vrbe sic dicti *de Bialogrod.*
Thinia: *Teheine*, cum arce ad Fl. Tyram *Nieſter.*
Orichouia: *Orihouu.*
Killia duplex, Vetus & Noua: *Vetus* ad ostium Boreale Danubij affixa est olim Lycostomos: *Noua* paulò suprà in Boream vergit.

§. 8. *De Transyluania*, Sibenburgen.

CICVLI in septem SEDES seu Regiones diuisi, *les Cicules.*

Novomarchia: *Neumark* Saxonicè, Hungaricè *Zechelvvaſſatel*, amplissimum oppidum, vbi frequens Ciculorum Conuentus.
1. In eâdem quoque *Marcu* Zeek, vnde sedi, seu regioni nomen inditum est.
2. *Aranyas Zeek.*
3. Girgium: *Girgio.*
4. Cziikum: *Cziik*, ad montes cognomines, ex quibus oritur Fl. *Kikellevu* maior.
5. Kisdium: *Kisdi*, vbi capitulum illustre, ex quo pendet Segesburga cum pagis 48 ad Fl. Alutam *Alt.*
6. Orbæum: *Orbay*, quæ sedes sola libertatem retinuit in ea seditione, de quâ suprà in Politiâ egimus.
7. *Sepsi*, versus montem Carpathum.

HVNGARO-SAXONES

1. Zaasuuaria: *Zaaſuuar*, cum pagis Regiis vndecim.
2. Rusmarkia: *Reuſmark*, cum pagis decem.
3. Segesburga: *Segesburg*, cum pagis sedecim.
4. *Olczna*, cum pagis duodecim.
5. Schenkerstulium: *Schenkerſtul*, cum pagis 22.
6. Rupensium: *Rupenſe*, cum pagis sedecim.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PAR=
TIE
DE
LA
HON=
GRIE.

LA POKVTIE. ROYAVME DE POLOGNE.

PARTIE DE LA RASCIE.

LA TRANSIL=
VANIE
ou
SIBENBVRGEN.

PARTIE DE LA VALACHIE.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in 7. sedes distributi.

7. Megia *Megies*, ad Fl. *Kikelleuu*. — Caput duarum sedium, quibus includuntur pagi 24. clade Lud. Gritti celebris.

SAXONES in septem vrbes distributi, *les Alemans Transyluains.*

CIBINIVM: *Hermanstat*, à Cibinio Fl. & Hermanico primo eius conditore: duplici muro & profundis fossis munita ciuitas.

CORONA, seu Stephanopolis, & Brassouia, Germanicè *Kronstadt*, ab indigenis *Brassauu*; vrbs munita & egregiè rigua, vbi 3. suburbia, quorum vnum Bulgari, aliud Hungari, 3. Saxones agricolæ incolunt: sita est in regione quam vulgò Burczam vocant, seu Wrcziam.

BISTRICIA Germanicè *Nosen*, & *Bistriz*, Hungaricè *Bezterese*, ad Fl. cognominem, in regione vitiferâ, vulgò Nosnerlandia *Nosnerland*. In huius vrbis ditione fodinæ auri Roduenses ab vrbecula *Roduâ* 4. milliaribus ab Bistriciâ distante.

SEGESVARIA Germanicè *Schespurg*, ad Fl. *Kikelleuu*, vrbs partim in editum collem assurgit.

ZABESVS, seu Sabesia: *Zabes*, seu *Saasebes*, Germanicè *Millembach*, olim primaria Saxonum sedes, nunc Hungari Saxonibus hîc permixti viuunt, & hinc pendent vndecim pagi.

CLAVDIOPOLIS, & Colosuuaria Hungaricè *Colosuuar*, Germanicè *Clausenbourg*. Iam Hungari se hîc Saxonibus admiscuerunt, & inter se optimè conueniunt, suósque eligunt magistratus.

ALBA IVLIA, Hungaricè *Gyula Feyeruar*, Germanicè *Veissembourg*, nunc Principum sedes, ideóque primaria Transyluaniæ, ad quam Zarmigethusa, vt intelligitur ex ruderibus effossis. Sita est ad Fl. *Ompaij*, qui paulò pòst cadit in Marisum *Merisch*, seu *Marons*.

VALACHI *les Valaques.* — Degunt in montibus versus Valachiam, & ferè per totam Transyluaniam sparsi sunt, residentamen maximè in prouinciolâ HACZAG, vbi vrbs eidem cognominis *Haczag*.

TVRCÆ — Temesia: *Temesuuar*, ad Fl. *Temez*, sedes Beglierbegi Temesiensis.

villes du Turc. Varadinum: *Varadin*, cuius Episcopus fuit Frater Georgius Regni Quæstor. Olim Pannonum, & Saxonum communis sedes erat.

Lippa: *Lippe*, in monte cuius radicem borealem alluit Fl. *Marisus*, seu *Marisus*, *Merisch*, seu *Marons*.

§. 9. *De Hungariâ.*

OLIM numerabantur in ea 73. Comitatus, seu Regiones, qui postea ad 60. contracti sunt; eorum 25. sunt iuris Austriaci, 27. Turcici, qui tamen ampliſſimi; quare longè maior Ottomanica ditio, quàm Germanica. Transyluanus 8. Comitatus decerpsit. Diuiditur etiamnum in superiorem versus Poloniam, & inferiorem versus Slauiam, quæ eius quoque pars est in præsentia, & Hungarici Regni membrum: & vtraque iterum inter Turcas, & Austrios distribuitur.

NVM. 1. *Superior Hungaria*, la haute Hongrie au dessus du Danube.

AVSTRIACA

Possonivm: *Presburg*, Bosa Ottoni Frisingensi, priùs Pisonium à quodam Pisone, quo Tiberius Pannones subiugauit: fortè & Flexum, quòd hîc Danubius in Austrum curuetur. Iam Hungariæ Austriacæ caput est, hîcque coronantur Reges Hungariæ.

Nouoshula: *Neuheusel*, ad quam cæsus Comes fortissimus Bucquouius nostrâ memoriâ: sita dicitur ad Fl. *Quuar*, nouæ tamen tabulæ eam Fl. *Gran.* affigunt.

TRIACA

Nitria, caput Comitatus eiusdem nominis.

Bistricia: *Neusol* Germanicè, *Bistrik* Hungaris.

Tyrnauia: *Tyrnauu*, ad montem *Veissemberg*, & in viâ quâ itur in Morauiam: non adeò munita, nisi fortè viris in fidem Catholicam bene animatis.

Vngaria: *Vnguuar*, in Comit. *Vnghen*, ad Fl. *Bodroch*, qui in Tibiscum *Teissa* influit: quâ in vrbe vestigium Hungarorum remanet.

Tokæum: *Tokay*, ad confluentias *Bodrosh*, & Tibisci, vrbs inter firmissimas Hungariæ numeratur, in palu-

stri loco, aggeribus præcincta.
Eperiæ: *Eperies*, in limite Polonico in Comitatu *Abannyuar*, ad Fl. *Ernap*, vbi plurimi Germani degunt.
Cassouia: *Cassa*, in eodem Comitatu, vrbs ampla & potens, in quâ Hungari & Germani fide tantùm dissident; hi enim Lutherani, illi Caluinistæ.
Fillekum: *Fillek*, vrbs munitissima in Comit. Nouigradiensi *Neuugrad*, à Turcis occupata, sed à Christianis fortiter recuperata.
Segedinum: *Seged*, ad Tibiscum, ereptum item Turcis.
Cenadium: *Chonad*, caput Comitatus cognominis.

de l'Empereur.

TVRCICA

AGRIA, Hungaris *Eger*, ad Fl. *Eger*, qui cadit in Tibiscum: arx *Erla* incubat vrbi, vnde aliquando vrbs *Erlauu* dicitur. Hîc Bassa residet prohibiturus Austriacis transitum in Transyluaniam.
Temesia: *Temesuar*, ad Fl. *Temes*, de quâ in Transyluaniâ diximus.
Zodnokum: *Zodnok*, ad confluentias Tibisci, & *Zagyuue*, situ munitissimus locus.
Vaccia Hungaricè *Vatz*, Germanicè *Vvatzen*, Austriaci iuris ex fœdere, sed à Turcis perfidè occupata, quia in eorum ditionem incurrebat, prætexentibus impositum vectigal flumini, vnde annonæ caritas existeret.
Pestum: *Pest*, è regione Budæ, in campestri solo, cum Buda in edito loco; desolatum in ruinis fermè iacet.
Coloza: *Colotza*, Archiepiscopalis sedes infra Insulam Vriam *Vr*.
Fuldeacum: *Fuldeak*, ad confluentias Tibisci & Marisi.

des Ottomans.

NVM. 2. *Inferior Hungaria*, la basse Hongrie, ou au dessous du Danube.

AVSTRIACA

COMARA: *Comore*, malè Samaria apud Munsterum in Insulâ Schutiâ, quam idem efficto nomine Scythicam appellauit. Hîc reficiebant se Hungariæ olim reges: distincta est enim hæc Insula syluis, pratis, lacubus, hîcque Venatio & Piscatio celebres. Arx in eâ excitata est superiori sæculo ab Impe-

ratore, in quâ nihil desideratur à peritis.

Altenburgum: *Altenbourg*, Hungaricè *Ouuar*, hoc est *Vetus castrum*, olim tantùm pagus, sed ab indigenis egregiè munitus locus.

IAVARINVM, seu Arrabo, *Iauarin*, *Rab*, & *Gior*, ad Fl. Arrabonem *Rab*, qui hîc cadit in Danubium, vrbs munitissima, capta mirabili audaciâ à D. de Vaubecourt nobili Campano. *de l'Empereur.*

Ab Iauarino non procul lacus *Ferteu*, Germanis *Neusidlersee*, amplissimus & pulcherrimus.

Pappa Flandrorum seditione celebris, qui eam Turcis dedere moliebantur, quorum pars elapsa egregiam Turcis in bello Persico nauauit operam.

Sabaria: *Szombathely*, S. Martini Turonensis patria.

TVR-

BVDA: *Bude*, aliter *Offen*, ita dicta, vel à Budinis populis, vel Buda Attilæ fratre, ad quam in Austrum visuntur rudera vrbis Sicambriæ, vnde ortos Sicambros fabulantur. Diuiditur iam in superiorem, & inferiorem, éstque Beglierbegi sedes.

ALBA REGALIS: *Albe Royale*, Germanicè *Stul-Vissembourg*. Primaria postmodum regni effecta, in qua Reges inaugurabantur, & sepeliebantur: cingitur vndequaque paludibus, Orientalis palus dicitur *Sosto*, Occidentalis *Ingouano*.

CI-

Strigonium, aliter Istrogranum: *Strigonie*, seu *Strigogne*, aliter *Gran*, ad Fluuium *Gran*, qui hîc hauritur à Danubio; Archiepiscopalis est. Ab hac vrbe Vesprinum vsque extenditur mons Bachonius *Bakon*.

CA

Vesprinum: *Vesperin*, cuius Episcopus Reges Hungariæ coronabat. Infra hanc vrbem visitur lacus *Balaton*, Germanicè *Platzke*, in quem incurrit peninsula *Thia*, vbi magnifica Basilica, Regis Andreæ opus, & Mausolæum.

Petrouaradinum: *Petrouar*, vrbs castro munitissima.

Sirmium: Germanicè *Sirmich*, Hungaricè *Szerem*, ad quam mons Almus, hodie *Apatarro*.

Quinqueclesiæ: *Cinq-Eglises* Gallis, *Funfkirken* Ger-

manis, Hungaris *Eutegyhazac*, Turcis *Petsken*: cui incubat mons Aureus, hodie *Megech*, vnde & tormentis verberari potest: regio supra modum ferax, vnde tantæ olim Episcopi diuitiæ.

des Ottomans.

Sigetum: *Sziget*, hoc est Insula, cum castro in Insulâ Fluuij Almi hîc stagnantis, & indormientis: castrum triplici fossa, & muro, vrbs ab Occidente duobus munitur.

Canisa: *Canise*, in finibus Stiriæ, in palustri loco sita inter Fluuios *Muer*, & *Zala*, Ducis Mercurij fortitudine celebris.

CAPVT TERTIVM.

Hungaria Christiana.

IN SLAVIA VEL SCLAVO-

- ARCHIEPISC. SPALATINVS *Arch. de Spallatro en Dalmace.*
  - Sinienſis: *Segne en Croacie.*
  - Ænonenſis: *Nona en Dalmace.*
  - Pharenſis, ſeu Leſinenſis: *en Iſle de Leſina.*
  - Tragurienſis: *Trau en Dalmace.*
  - Scardonenſis: *Scardone en Dalmace.*
  - Tinenſis: *Tine, ou Querca, en Boſſene.*
  - Siccenſis: *Sebenico en Dalmace.*
  - Almiſſenſis: *Almiſſa en Dalmace.*
- IADERINVS *de Zara.*
  - Arbenſis: *en l'Iſle d'Arbe.*
  - Vegienſis: *en l'Iſle de Veglia.*
  - Apſorenſis: *en l'Iſle d'Oſero.*
- RAGVSINVS *de Raguſe*, olim Epidaurinus.
  - Stagnenſis: *Stagno au Ragouſan.*
  - Tribinienſis: *Tribigno au Ragouſan.*
  - Cattarenſis: *Cattaro en Dalmace.*
  - Rudenſis: *Ruden en Dalmace.*
  - Bratienſis: *en l'Iſle de Labrazza.*
  - Roſſenſis: *Caſtro nouo en Dalmace.*
  - Butuenſis: *en l'Iſle de Budua.*
  - Corcyrenſis: *en l'Iſle de Curzola.*
- ANTIBA-
  - Scodrenſis: *Scutari en Dalmace.*
  - Drinaſtenſis: *Drinaſto en Dalmace, ou Epire.*

Sua-

NIA — RIENSIS d'Antibari.
- Suatinensis: *Suatim.*
- Polastensis: *Polasten.*
- Seruiensis: *de Sierby, ou Seruie, à Belgrade.*

IN HVNGARIA — STRIGONIENSIS. *Strigonie en la basse Hongrie.*
- Agrienſis: *Agria en la haute Hongrie.*
- Nitrienſis: *Nitria en la haute Hongrie.*
- Vatienſis: *Vacia en la haute Hongrie.*
- Iaurienſis, ſeu Iauarinenſis: *Rab, ou Iauarin en la basse Hongrie.*
- Quinqueccleſienſis: *Cinq-Egliſes* } *en la basse*
- Veſprunienſis: *Veſperin.* } *Hongrie.*

IN HVNGARIA — COLOTCENSIS. *Colotze en la haute Hongrie.*
- Zagrabienſis: *Agram en Eſclauonie.*
- Varadunenſis: *Varadin, ou Petrouaradin en la basse Hongrie.*
- Sirmienſis: *Sirmiſch en la basse Hongrie.*
- Cenadienſis: *Chonad en la haute Hongrie.*
- Boſnenſis: *de Boſſene à Iaytza.*
- Poſegenſis: *Poſega en Eſclauonie.*
- Alba Iulienſis: *Veiſſembourg en Tranſyluanie.*
- Bachouienſis: *Bakouu en Valaquie.*

CAPVT IV.

De Admirandis Illyrici, ſiue Magni Hungariæ Regni.

§. 1. *In Illyrico.*

IVMENTA in Illyrico bis in anno ſingulos parere memorant, & pleraque geminos: multa ternos & quaternos. Item lacte diurno tres ſemiſextarios implere. Inſuper gallinas non ſemel tantùm in die, ſed bis térve oua emittere. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Capras & hîc pedum vngues habere indiuiſos, ait ſe à quibuſdam accepiſſe *Ælianus in hiſt. Anim.*

Ibidem fons aquæ frigidæ, ſupra quem veſtes expanſæ accenduntur. *Ariſtoteles in Admirandis, & Plin. lib. 2. cap. 103.*

In Illyrico reperiuntur homines qui ſolo viſu faſcinent, & interimant quos diu fixis oculis intueantur. *Plinius lib. 7. cap. 2.*

§. 2. *In Dalmatia.*

Specvs est in Dalmatiâ Slenta nomine, vasta, & præcipiti hiatu, in quam deiecto leui pondere quamuis tranquillo die similis turbini emicat procella. *Plin. lib. 2. cap. 45.*

Dalmaticæ fodinæ tempore Neronis singulis diebus, quinquagenas libras reddebant. Inuentum & hîc aurum in summo cespite. *Idem lib. 32. cap. 2.*

In eâdem Dalmatiâ Spelunca Dianæ sacra, in quâ videre licet multa corpora, quorum costæ vltra sexdecim vlnas extenduntur. *Phlegon Trallianus de rebus mirabilibus cap. 12.*

In Ardiæis populis Dalmatiæ mons ex quo aqua defluit non quidem omni tempore: diu excipitur, noctu sub dio ponitur, post sex dies, ipsóque adeò sexto die in perfectissimum sal mutatur. *Aristoteles in Admirandis, & Strabo lib. 7. qui*

Tamen id fieri docet in Valle quæ disterminat Autariotas, & Vardiæos: contingere id tempore verno, & intra quinque dies fieri hanc concretionem. Atque etiam pro his salinis diu inter illos populos pugnatum esse.

Later Thasius, & Chius in fluuio Narone reperti sunt, quoniam mare Ægæum per cauernas in Hadriaticum penetrat. *Theopompus, & Eratosthenes apud Strab. lib. 7.*

§. 3. *In Pannonia.*

Bisons animal in Pannoniâ tantæ magnitudinis, vt in vnius pelle quindecim homines cubare possint. Ita se accepisse à quodam sene ait *Paulus Diaconus lib. 2. cap. 8. Hist. Longob.*

§. 4. *In Dacia.*

In Dacorum pueris post quartam generationem, nota redditur quæ parentum corporibus impressa est. *Plinius lib. 7. cap. 11.*

§. 5. *In Mysia.*

Tribalii Mysiæ populi solo visu fascinant, & occidunt quos

diu fixis oculis intuentur, maximè verò si quempiam iratis oculis aspiciant: quod malum faciliùs experiuntur impuberes. Pupillas etiam geminas in singulis oculis habere dicuntur. *Plinius lib. 7. cap. 2. ex Isigono.*

In ea Mysiæ parte quæ Pontica est, herba apparet, ex quâ conficitur oleum quod Medicum vocant. Ex eo excitatum incendium si aquâ obruere gestias, magis exardescit, nec aliter sopitur quàm pulueris iactu. *Solinus.*

In Dardaniâ, & Pæoniâ ranis tam multis pluit, vt incolis fuerit fugiendum. *Eustathius in Dionysium Afrum.*

§. 6. *In Hungaria.*

Anno Christi 1549. grassatus est morbus in Hungariâ, quo nascebantur viperæ, serpentes ac lacerti in hominum corporibus: Sanabantur autem ægri exponentes se ad Solem, sic enim serpentes ex artubus malè affectis erumpebant. *Iobus Fincelius. Franciscus Bebecius. Ægidius Aquila, & alij multi.*

§. 7. *In Hungaria superiore.*

Ivxta Schemnitium vrbem in Comitatu Barsiensi *Bars*, ex vitibus clauiculi, & folia ex puro auro eruperunt. Certè dens puero cuidam ex auro succreuit, vt testatur Libanius. *Gaudentius Merula.*

Ad eandem vrbem Schemnitium aquæ Roselinæ dictæ, in quibus canales per quos fluunt, & sedilia ex lignis facta, lapideo cortice sic obducta sunt vt prorsus lapidea videantur. *Vernherus.*

In eodem Comitatu non longè ab arce *Leuua* aqua, quæ nisi pleno vase hauriatur saporem amittit: quare vel modicum exinanito vase reliquum effunditur. Quod autem credunt si turbida offeratur ægroto, signum esse desperatæ valetudinis, si limpida futuræ sanitatis superstitiosum planè iudicat. *Vernherus de aquis Hungariæ.*

Ab hac alia non procul distat in tumuli speciem assurgens, ac subinde fluxum mutans aquâ statim lapidescente, & sic excrescente ab eâ parte quâ diu manarit, vt in aliam conuertere cursum suum cogatur: quod quidem fit circuitu quodam per totam fon-

tis oram. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Cepusienſi ad radices montis vnde Vaga Fl. exiſtit, aquæ reperiuntur quæ ferrum ſic arrodunt, vt equi ſolea intra 24. horas abſumatur: ferrum autem impurius quale ex fodinâ prodit diu his aquis immerſum, mutatur quaſi in lutum, ex quo poſtea fit cuprum optimum. Eædem aquæ & lapideſcunt, & potæ animantes necant. *Idem qui ſuprà.*

Hîc etiam aqua ex pluuiâ in terram cadens, poſtea vertitur in Chalcanthum, ſeu Atramentum Sutorium *le Vitriol*, quod pyramidis in morem concreſcit ſenſim, Stiriæ inſtar defluens. *Idem Vernherus.*

Ibidem fons inſtar piſcinæ ſtagnans, in quem iniecta ligna lapideo cortice obducuntur. *Idem auctor.*

Ad Cepuſienſem arcem ad ædem S. Martini fons erumpit bullienti ſimilis, cuius murmur mirabile exaudies, ſi terræ aurem admoueris. Erumpit autem non tantùm foras, ſed etiam iter rimatur per meatus ſubterraneos, & quoeumque ſeſe inſinuet dureſcit in lapidem: qui tamen lapis, vel pluuia rigatus, vel madore diuturno illitus, diſſoluitur; eo autem vtuntur indigenæ viuæ calcis loco. *Idem Vernherus.*

In monte eidem arci vicino in ſpecu aqua per hyemem fluida, æſtate ita congelatur, vt refrigerandis poculis glacies inde peti ſoleat. *Idem.*

Item & fontes hîc viſuntur bibentibus animalibus lethales. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Sarienſi *Saros*, fons in rupe aues tantùm enecans. Iuxtà autem fons alter erumpit aquæ acidulæ ægrotantibus hominibus grata, & ſalutaris. *Idem.*

Ad vrbem Eperias *Eperies*, in Comitatu Abaniuarienſi, fons effluit, non tantùm auibus, ſed etiam omnibus animalibus noxius, quare arcetur diligenter ab eo pecus. Creſcit autem circa illum aconiti plurimum. Habet præterea hoc ſingulare, quòd creſcente luna creſcat, decreſcente minuatur: quâ de re hîc dubitare nefas. *Idem Vernherus.*

Ad eandem vrbem fontes ſalſi tantæ acrimoniæ, & ſalſuginis, vt inde ſal excoquatur, vtilior aliis potiſſimùm ad piſces condiendos. Vnde locus ille dicitur *Souuar*, hoc eſt *Salisburgum*. *Idem.*

Non procul à Caſſouiâ *Caſſa*, in eodem Comitatu fons aquæ

medicæ, quia calefit lapidibus feruefactis, qui ad illud iacent. Hæc enim vis ei imprimitur ab lapidibus illis, atque eius aqua potantibus admodùm suauis. *Idem.*

Ad vrbem Bistriciam in Comitatu Bistricienſi, seu Zohenſi fodinæ æris opulentissimæ, Regiæ dictæ, vbi cuniculus quidam aquam viridem egerit, ex quâ cùm subsedit Chrysocolla legitur. *Idem.*

In eodem Comitatu duo fontes splenèticis manifestè medentes.

Ibidem & hiatus famosus ob pestilentes expirationes, quibus aues superuolãtes, & alia animalia propiùs admota extinguuntur. Id sæpe experti indigenæ appositio in perticâ cane, fele, aut gallinaceo, quibus non aliter vita eripitur quàm si strangularentur. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Nouigradiensi *Neograd*, specus est ingens in quem supernè aqua distillans continuò concrescit. Quare hîc quasi statuæ videntur consistere. Lapides autem illi candidi sunt, & triti album colorem pictoribus sufficiunt. *Idem Vernherus.*

In Maromarusio Comitatu prope Transyluaniam sal natiuum lapicidinarum more cæditur. *Idem Georgius Vernherus.*

Tibiscus Fl. vulgò *Teiſſa*, tam multos alit pisces, vt tertia pars eius, piscis esse credatur ab indigenis, vbi tamen auctor agnoscit hyperbolen. Sed hoc certissimum, mille carpiones vno tantùm floreno distrahi. Paulò antequam Danubio misceatur cùm exundat, tam multos relinquit in campis pisces, vt immittendi sint porci qui eos vorent; quibus etiam absumendis hi aliquando sunt impares, vnde graues, & pestiferi halitus exoriuntur. Túncque edicto cauetur, ne quis abscedat ex emporiis sine piscibus, ne piscatores destitutione emptorum perculsi, clanculum piscibus relictis inde se subducant. *Idem Vernherus.*

§. 8. *In Hungariâ inferiori.*

Prope Budam in Thermis superioribus piscinæ calidæ visuntur, in quibus nascuntur, & viuunt pisces, qui in frigidam translati emoriuntur. *Georgius Vernherus in mirabilibus aquis Hungariæ.*

Iuxta Strigonium, quam vrbem Istrogranum nuncupat, fons in piscinulam influit, in quâ mediâ etiam hyeme ranæ coaxant. *Idem Vernherus.*

Ad Comaram Thermæ calidæ sine certo fonte alueum Danubij sequuntur, & vt is crescit, aut decrescit, ita aut recedunt, aut accedunt. Solent autem quo magis exundat fluuius, hoc longiùs recedere: quare iis qui lauari volunt subinde alias, atque alias scrobes fodere, & quasi puteos aperire coguntur. *Idem.*

§. 9. *In Croaciâ.*

Vskoki in Croacia Damarum ad instar, ex collibus in colles volitant mirâ, & suprà quàm credi possit, velocitate. Vtuntur autem ad illos saltus calceis ex funibus consutis. *Soranzo part. 2.*

§. 10. *In Dalmatia.*

In hâc regione oues in anno bis pariunt, immo etiam ter si diligentiori curâ tractentur; quod obseruauit Aristoteles in Admirandis. *Vicentius Pribeno de origine Slauorum.*

Ad vrbem Sebenicum sub Eugenio IV. Pontifice, homo inuentus est qui ex mari prodierat, ad mare puerum trahens. *Nierembergius.*

In agro Ragusino lacus existit ex aquis in vallem confluentibus, vbi plurimi pisces licèt eius aqua quotannis exsiccetur, quo tempore hîc seritur hordeum, & legumina cum vberrimo prouentu. *Boterus: & Dominus de Beauuan.*

Pisces qui capiuntur in prædicto lacu, adeo pingues, vt decocti in aquâ purâ, in adipe elixati esse videantur. *Dauitius in Imperus.*

Ad mare Ragusini incuruant arborum ramos, qui post duos annos sic onerantur ostreis, vt fidem numerus superet. Idem etiam contingit si fasces in mari demersi duobus aut tribus annis detineantur. *Idem.*

§. 11. *In Bossenâ.*

Regio hæc bobus abundat, & ouibus, quæ si hîc interficiantur macilentiores sunt, & nullius succi: si verò in Italiam transferantur, & pascua gustauerint circa Athesim, illico impinguantur, & fit optimi saporis earum caro. *Auctor Rerump. & Imperiorum.*

§. 12. *In Seruia.*

IVXTA Nissam planities vliginosa ad aliquot leucas patet, in quâ Oryza rubra crescit, cùm alibi crescat semper alba: sed rubra hæc deterior censetur albâ. *Rauisius in sua Cosmogr.*

§. 13. *In Valachia.*

PROPE Trescortium vrbem oritur ex terrâ bitumen, ex quo Valachi candelas, & faces vulgò conficiunt, cereis non absimiles nisi quòd paulò fusciores. *Ananias tractatu primo.*

§. 14. *In Transyluania.*

HIC piscinæ salsæ stagnant, à quibus omne pecus diligentissimè solet arceri; quoniam experientiâ compertum est nimio hausto ex salsugine excitato enecari. Insunt tamen iis aquis pisces saporis exquisitissimi, carne duriusculâ, adeóque dulcis aquæ impatientes, vt in eam iniecti continuò exanimentur. *Georgius Vernherus de mirabilibus aquis Hungariæ.*

In quibusdam locis Transyluaniæ proseminatum secale *du segle*, mutatur in frumentum: *cùm tamen alibi frumentum potiùs in secale degeneret. Auctor Rerump. & Imperiorum.*

Ad ripam Marisi fluuij sal extat supra terram ad instar scopuli: immo & fluuij alueus non longè ab oppido Thorda ex sale constat. Atque etiam dum terra circumposita proscinditur, aratores sæpe vomerem in glebas salis impingunt. *Vernherus.*

In fodinâ salis Desiensi ante aliquot annos excisum est ex medio sale robur trabi persimile, tantâ duritie, vt vix ferro cædi posset. Sed extractum ex fodinâ intra dies quatuor ita computruit, vt digitis concerpi, & conteri posset. *Idem Georgius Vernherus libello tam sæpe laudato.*

LIBER TERTIVS.

De Græcia Antiqua.

REGIONEM describemus hoc libro *viribus, & dignitate orbis terrarum principem*, inquit ex Trogo Iustinus lib. 8. quæ hoc versu reddit Manilius,

Maxima terra viris, & fœcundissima doctis
Vrbibus.——

Ex quâ, ait Plinius, *omnis litterarum claritas effulsit*: ideóque non leuiter videtur attingenda.

Porro totum hunc ingentem tractum vno Græciæ nomine appellauimus: quoniam Aristoteles 1. Meteorωn Macedoniam, Epirum, Achaiam, & Peloponnesum Græciam ἀρχαίαν vocat, quibus & in Politicis adiungit Cretam. Posterioribus autem temporibus in Thraciâ Constantinopolis condita, Thraciam quoque adiunxit Græciæ. Nos autem methodi gratiâ hanc Regionem in duas partes distribuemus, Macedonicum Regnum, & Græciam Veram, quæ huic libro materiam sufficient; & Græciam recentiorem, quæ libro sequenti.

- GRÆCIA ANTIQVA
  - MACEDONICVM REGNVM
    - MACEDONIA. *Pellâ.*
    - THESSALIA. *Larissâ.*
    - EPIRVS. *Ambracia.*
    - THRACIA. *Byzantium.*
  - GRÆCIA VERA
    - ACHAIA. *Athenæ.*
    - PELOPONNESVS. *Corinthus.*
    - INSVLÆ
      - MARIS ÆGÆI
        - *Creta.*
        - *Eubœa.*
        - *Cyclades, &c.*
      - MARIS IONII
        - *Corcyra.*
        - *Cephalenia.*
        - *Zacynthos, &c.*

CAP.

GRÆCIÆ
DELINEATIO
IONIVM
MARE.
SINUS
ADRIATICI
PARS.
ITALIÆ
PARS
ILLYRICI
PARS
DARDANI
PARS
MOESIÆ
PARS
THRACIÆ
PARS
PONTI-
EUXINI
PARS
ASIÆ
MINORIS
PARS
ÆGÆUM.
MARE
MARE
CRETICUM
CARPATHIU
MARE
ICARIUM
MARE
DES
SPORA
DES
CYCLADES
SINUS
CORINTHIACUS
SINUS
MALIACUS
SINUS
THERMAICUS
SINUS
ADRAMYTTENUS
HELLESPONTUS
PROPONTIS
THRACIA
MACEDONIA
EPIRUS
THESSALIA
ACHAIA
PELOPONNESUS
ATTICA
BOEOTIA
CRETA
CYPRUS
CYCLADES
SPORADES

CAPVT PRIMVM.

Regni Macedonici Historica.

MACEDONIÆ regnum ante Philippum Alexandri patrem angustum fuit, & vix vltra Macedoniam extensum, ac sæpe Barbarorum excursionibus patuit. Philippus hoc amplificare cœpit, eique primùm adiunxit Thessaliam, cuius vsus equitatu, partem Epiri occupauit, sicut & Thraciæ. Verùm totius Thraciæ subactæ gloria, eius filio Alexandro reseruabatur, cuius virtute non modò Græcia, sed & tota Asia, & pars Africæ Macedonibus succubuit.

§. 1. *Macedonia.*

NVMERVS 1. *Nomen.*

LIVIVS lib. 40. ait *primò* POEONIAM vocatam esse, *videlicet à Pœonibus populis, qui ad Rhodopen accolunt.* Deinde ÆMONIAM; ac denique MACEDONIAM. Quod extremum nomen à Macedone quodam profectum volunt, de cuius origine varij varia tradunt. Ex Berosо, & Iustino priùs est dicta ÆMATHIA, quàm Macedonia, ab Æmathione rege. Colligitur etiam ex Plinio dictam esse PIERIAM: ac postremò MACETIAM, vt vult Eustathius à Macetiâ, eius portione.

Obseruabis hîc diligenter, aliquando Macedoniam cum Thessaliâ confundi: quare mirum non esse si eadem Thessalia, aliquando Æmathia, & Æmonia nuncupetur.

NVM. 2. *Quantitas.*

Latitudo eius desumitur à montis Orbeli iugo, ad montem Pindum: éstque iuxta positiones Ptolemæi 2000. stadiorum.

Longitudo à Dyrrhachio ad montem Atho 2500. stadiorum.

NVM 3. *Qualitas.*

HÆC regio nobilissimos equos aluit. Quare Rex ad vrbem Pellam triginta equarum millia, & trecentos emissarios equos habuit.

Feris quoque refertissima fuit, ideóque Macedones venationi deditissimi fuêre.

Fodinas quoque auri nobiles habuit; ex quibus vt ex Thracicis, Diodoro teste, Philippus quotannis mille talenta sibi confecit, quibus diuitiis vicinos subegit.

NVM. 4. *Mores.*

DEDITISSIMI erant venationi Macedones. Quare testatur Hegesander neminem apud eos inter conuiuas discubuisse, nisi extra retia Aprum confeciſſet. Vnde Cassander anno ætatis 35. vescebatur priuatim apud patrem, quoniam hoc certamen nondum absoluere potuisset. Si quis Regi tetendisset insidias, ipse cum omnibus propinquis necabatur. Reges tamen suos non adorabant, sed ei tantùm submittebant sese, vt ex Curtij lib. VI. discimus. Matrimonia sic contrahebant: panem gladio diuidebat sponsus, eúmque sponsus & sponsa attingebant. In bello vtebantur armis exquisitis, ac ferè deauratis, vt ait Plutarchus in Æmilio. Nihilominus in castris seueriſſimè viuebant: *fatigatis humus cubile, cibus quem occupant satiat, tempora somni arctiora, quàm noctis,* inquit *Curtius* lib. 3. Eorum Phalanx terribilis erat, in quâ *hæret pede pes, denſúſque viro vir.* Constabat ex 8. millibus peditum rigens hastis vndequaque, & in Rhombum disposita. De euolutione Macedonicâ, legantur rei militaris scriptores. In castris si quis furatus esset ab obuio quolibet occidi poterat, item & qui ordinem deseruisset *Arrianus* lib. 4. Militiæ tam periti milites quàm duces. Fuit quondam lex apud illos, vt qui hostem in bello non occidisset capistro ligaretur, ex *Aristotele.* Conuiuia magnifica celebrabant, vt ex *Athenæo* liquet lib. 4. de nuptiis Carani. Sub initium conuiuij sæpe se inebriabant, & hîc ferè matrimonia sua contrahebant, *Curtius* lib. 8. Inter Deos summo cultu venerabantur Dianam, item & Herculem ex quo suos Reges oriundos putabant, vtrumque habes ex *Plutarchi* Æmilio.

NVM. 5. *Politia.*

MONARCHICVS status in Macedoniâ fuit: Rex primus si velimus omittere fabulas Caranus, qui Argis profectus occupauit Regnum. Ab eo oriundus decimus sextus Philippus, secundus nomine, cui celebritatem suam hoc regnum debet, quam postea filius eius Alexander huius nominis tertius per orbem vniuersum sparsit. Post Alexandri interitum varias expertum vices in Perseo superato atque triumphato redactum est à Romanis in formam

prouinciæ, & in quatuor partes distributum, cum totidem legionibus in eius custodiam relictis. Quomodo autem sub Imperatoribus posterioribus sit administrata Macedonia, diximus ex Notitiâ Imperij libro superiore.

§. 2. *Thessalia.*

Num. 1. *Nomen.*

Dicta est Thessalia à Thessalo quodam, de quo non conueniunt scriptores; Strabo enim filium Æmonis hunc facit: alij patrem eiusdem Æmonis, cuius filium Phthium fuisse volunt, vnde regio Phthiotis, quam tamen Stephanus à Phthiâ muliere, alij à Phthio Neptuni, & Lariſſæ filio appellatam malunt. Velleius Paterculus tamen lib. 1. à Thessalo Thesprotio Thessaliam nuncupatam ait, qui Achæorum pulsorum ex Peloponneso Dux, auctor eis fuit occupandæ telluris Pelasgorum. Dicta ergo fuit etiam

Pelasgia à Pelasgis populis barbaris, vagis, & immanibus, qui agrum à Peneo Fl. ad Thermopylas incoluerunt, & *Pelasgicum Argos*, appellauerunt, dicti aliter Myrmidones, Hellenes, & Achæi. Item etiam olim dicebatur

Pyrrhoea à Pyrrha Deucalionis vxore, vt vult interpres Apollonij. Addit Strabo lib. 9. olim in duas distributam esse partes tempore Deucalionis, eique meridionalem partem obtigisse, quam de matris nomine *Pandoram* appellauit, alteram *Æmoniæ* nomen habuisse.

Num. 2. *Populi.*

Præcipvi, & celebratissimi apud scriptores sunt Pelasgi, Myrmidones, Magnetes, Lapithæ, Centauri, Minyæ: item etiam Dolopes, qui commodiùs in Epirum reiiciuntur.

Pelasgi à Pelasgo Argiuo nomine accepere, ait Staphylus, qui cùm in Thessaliâ consedisset eam de suo nomine dixit. Eustathius eum Æmonis & Lariſſæ filium facit, & ei fratres tribuit Phthium, & Achæum. Fortè idem est cum eo, cuius meminit Pausanias, qui primus tuguria & ciborum meliora genera dicitur inueniſſe, sed de iis accuratiùs Num. 5.

Myrmidones primùm in Æginâ Insulâ nati ex formicis vt

docent fabulæ ; vt historia, in antris delitescentes. Ab iis omnes Thessalos appellatos Myrmidonas asserit Philostratus, olim magni nominis, quoniam Achillis comites extitere. Dicebantur aliter Γερανοί, vt dicemus parte secundâ huius libri.

MAGNETES incolæ Magnesiæ à Magnete filio Æoli sic appellati. Horum regio apud Flaccum *Magnes campus* nominatur, *Æmonia* apud Ouidium, vt credit Ortelius; apud Ptolemæum *Pieriam* & *Pelasgiam* comprehendit.

LAPITHÆ Pindum & Othryn montes olim incoluerunt, & Pyrithoum Principem agnouerunt. Tribuitur iis primus vsus fræni apud Virg 3. Georg. *Frena Pelethrony Lapithæ*, &c. An sic dicti à Lapithea Periphantis filia, an à Lapithâ filio Apollinis & Stilbes, dubium est.

CENTAVRI montem Pelion accolebant, & castrum Nephelen, vnde fabulæ locus. Primi equos domuisse dicuntur, vnde quoque fabula. Dicti à Græco κεντρεῖν, quòd stimulo boues impellerent.

MINYÆ quoque Thessalis adnumerantur: Argonautarum filij à Strabone dicuntur Ἀπόγονοι: & verò à Poëtis Argonautæ ipsi Minyæ nominantur. Ita nuncupantur à Minyeo Thessaliæ fluuio qui postea dictus est Orchomenus. Alij malunt à Minyeo vrbe Bæotiæ, quæ item Orchomenus postmodum appellata est.

NVM 3. *Quantitas.*

Latitudo ab ostio Ludiæ fluuij ad montem Oetam 775. stadiorum.

Longitudo à Bretecesio monte ad Sepiam extremam 1800. stadiorum.

NVM. 4. *Qualitas.*

HERODOTVS in Polyhymniâ, seu lib. 7. tradit, credi vulgò totam olim Thessaliam stagnum fuisse, & quamquam per eam flumina decurrerēt, nulla tamen habuisse nomina. Neptunum autem fecisse conuallem, per quam Peneus Fl. in mare deflueret; vnde fabulæ locum datum esse, Neptunum hîc terras quatere: neque opus fuisse terræ motu, vt ostia Penei diducerentur. Plato autem, Seneca, & Athenæus asserunt Ossam, & Olympum montes terræ motu à se inuicem recessisse, & huic flumini ad mare viam aperuisse. Cæterùm quàm amœna deinceps fuerit Thessalia, & quàm ferax colliges ex loco quem vocant *Thessala Tempe* inter

prædictos montes quos Peneus interluit, quorum descriptionem habes apud Ælian. 3. Vari. cap. 1. Item multa ex diuersis auctoribus collecta apud Ortelium ad calcem Parergi. Exinde factum vt loca peramœna omnia dicerentur *Tempe*.

Abundabat *equis* hæc regio, vnde & Thessali optimi equites habebantur: ideóque summopere affectata à Philippo Macedone Thessalia, vt ope equitum Thessalorum maiora moliretur.

Habuit etiam & *Auraria Metalla*, vt loquitur Iustinus lib. 8. quæ Philippus occupauit, iisque vsus est vt conflaret Philippeos, quibus Græcos labefactauit.

NVM. 5. *Origo.*

PELAGI origine Arcades nomen habent, vel à Pelasgo Rege, vel ita dicti sunt quasi *Pelargi*, hoc est *Ciconiæ*, quia turmatim per vrbes Græcas, atque Barbaricas quondam errauere. Et primùm quidem habitauere Achaïcum Argos propemodùm sex ætates: deinde in Æmoniam Ducibus Phthio atque Pelasgo transierunt. Hîc cùm vixissent 6. quoque ætates, electi sunt à Curetibus, & Lelegibus, qui Ætoli, & Locri dicti sunt, pulsique secesserunt partim in Insulam Cretam, Cycladas, Lemnum, Imbrum, Hestiotidem, Bœotiam, Phocidem, Eubœam, Hellespontum, Asiam, vbi incoluere Mœoniam, partim ad Dodonæos consanguineos suos: quibus cùm se graues viderent in Italiã transmisere, vbi & se Aboriginibus coniunxere. Achæi demum Thessalo Thesprotio duce in Pelasgorum regionem commigrarunt, eámque cùm de Ducis nomine dixissent perpetuam elegere sedem.

NVM. 6. *Mores.*

QVAM fuerint Thessali splendidi, atque diuites, inde potissimùm intelliges, quòd eorum deliciis maximè euocatos Persas tradat *Athenæus*.

Primi omnium mortalium signasse monetam auream, & argenteam perhibentur. *Plinius*.

Magia quanto hîc in vsu fuerit leges apud *Plinium*, lib. 3. cap. 1. vnde *artes Thessalæ*, & *Thessalicæ matres* pro Magiâ, & Magis vsurpatæ sunt. Harum Magarum hoc erat proprium, vt suis incantationibus de cælo Lunam detraherent.

VSOS fuisse Thessalos longiori stolâ, quæ postmodum à Tragœ-

dis retenta est, vt tradit *Strabo lib. 9.*

Non licebat hîc Ciconias interimere, quoniam regionem à serpentibus purgant, inquit *Stephani Epitomistes.*

Thessalis πολυφαγίαν veteres omnes exprobrarunt, & turpissimam ingluuiem. Quare abiere in Prouerbium κραπαιγά, hoc est *plaustralia frusta*, & Thessalia dicta est ἔνδεσις, hoc est *grande frustum*, ob carnes, quas in magna frusta & tricubitalia diuidebant. Vino deditissimos fuisse, innuunt Lapithæ, quorum conuiuia tumultus & rixarum plena, dederunt Paræmiæ locum. Quàm luxuriosi fuerint docet Laïs Meretrix, cuius vestibulum vino conspergere soliti erant, ideóque à Matronis Thessalicis interempta est.

Fraudulenti, & dolosi apud vicinos audiebant. Homerum popularem suum fuisse contendebant.

Præcipuos inter nobiles *Aleuades* appellabant. Equestrem militiam magni faciebant: Aciem in Rhombum efformabant, qui inde Thessalicus dictus est. Inuenisse equo fræna perhibentur Lapithæ. Centauri verò tam aptè equis institerunt, vt eques cum equo vnum corpus conflare videretur, vnde fabulæ de semiferis locus.

Pueri nobiles hîc deuouebant crines suos fluminibus, vt Achilles Sperchio.

Mancipia sua *Penestas* appellabant: sed hi Penestæ plerumque dominis suis fuere ditiores, de quibus lege Aristot. 2. Polit. cap. 7.

NVM. 7. *Politia.*

NON est facile expedire antiquum Thessaliæ statum politicum, vtpotè fabulis implicatissimum, de quo pugnantia leguntur multa. Quis enim hîc quidquam certi statuat de Admeti regno cuius greges pauit extorris Apollo? quis de Iasone, Pelia, Achille, vt prætermittam Phlegiam, Ixionem, Salmoneum.

Thucydides lib. 4. ait Thessalos ex patrio instituto δυναστείᾳ potiùs, quàm ἰσονομίᾳ vsos esse. Et lib. 1. meminit Orestis filij Echecratidæ Thessalorum regis. Postea tamen instar Græcorum videntur in varias distracti Resp. vt colligitur ex 6. Hellinicæn Xenoph. Quando qui præerat vrbibus Τάγος dicebatur, & ille ταγεύειν *regere Rempublicam.* Demùm Iason Tyrannidem occupauit, & exinde mutauere Tyrannos sæpe, non extinxere Tyrannidem Thessali; donec *Aleuades* Philippum Alexandri patrem

euocarunt, à quo primùm libertate donati, eâdem postmodum exuti sunt. Restitere tamen donec Alexander Magnus Thessaliæ Princeps electus regionem hanc sceptro Macedonico adiunxit. Deuicto autem Perseo Rege in prouinciæ formam cum Macedoniâ transiit.

§. 3. *Epirus.*

NVM. 1. *Nomen.*

Ἤπειρος, vt vulgò scribitur, aut Ἧπειρος, vt vult Stephanus, *continens*, quasi ἄπειρος *interminata*, propriè sumitur apud Homerum, vt ait Eustath. in 2. Iliad. pro eâ regione quæ est vltra Ithacam, & Cephalleniam. Olim quoque dicta est ORICIA, vt tradit Dionysius Afer ab Orico vrbe, & portu. Item & DODONA à Thrasybulo Historico asserit Homeri Scholiastes, à Dodone Iouis filiâ, nomine mutuato.

NVM. 2. *Populi.*

MOLOSSI primi populi huius tractus, à quibus & dicti canes ferociſſimi, quorum veteres meminere.

CHAONES gens Thracia, & Barbara, vt ait *vetus interpres Aristophanis*: vel vt ait *Aristoteles* in Politicis ab Oenotriis populis originem traxere. Ab *hiando* sortiti sunt nomen, vt *interpres Aristophanis* asserit.

THESPROTII ita dicti à Thesproto Laocoontis filio. A Lycophrone, Alexander M. Thesprotius appellatur, ab Olympiade matre Epiroticâ.

AMPHILOCHI nomen accepere ab Amphilocho filio Alcmæonis. Apud eos defluebat fluuius Inachus in Ambracium sinum cadens, aut vt volunt fabulæ in Argiam arcanis cuniculis subiens in Inachum Argiuum.

ACARNANES olim in Pleurone vrbe Ætoliæ habitarunt Homero teste, atque ita dicti quòd crinibus intonsi essent. Quia Curetes ex Euboeâ crines anteriores deponebant, ne caperentur ab hostibus: & cùm hi Curetes in Ætoliam transmigrassent, vicinos sibi populos Acarnanes nuncuparunt. *Pausanias* tamen ab Acarnane Heroë dictos contendit: Stephanus autem & Plinius Acarnaniam priùs dictam esse *Curetim*. Euocati sunt Acarnanes ab Amphi-

philochis, & ab iis linguam Græcam didicerunt; ita *Thucydides*.

ATHAMANES: de his plura dicemus in Moribus, & Politiâ.

DOLOPES à quibus Climene ciuitas, Dolopis appellata est, & Regio. Hæc autem concessa est à Peleo Phœnici, cui & filium Achillem nutriendum commisit. Legatur *Homerus* 9. Iliados. Dolopiam vrbem fuisse Scyronem tradit *Didymus* ad XI. Iliad. Dolopes autem fuêre peritissimi fundibularij, vt tradit *vetus interpres Pindari*.

NVM. 3. *Quantitas.*

LONGITVDO Epiri à *iugis Acroceraunijs*, ad *Acheloï* fluuij ostia est 1700. stadiorum.

LATITVDO à Leucade extremâ ad Pindum montem 625. stadiorum.

NVM. 4. *Qualitas.*

ABVNDABAT olim Epirus bobus, ideóque εὔβοτος *pascuis abundans* nominata est, vt ait ex Arriano Eustathius. Qui etiam credit Geryonis boues non ex Iberiâ, sed Epiro abductos esse. Certè interpretes Aristophanis atque Theocriti, Epiroticos boues putant Geryonis σπαρίδας. Hi porro boues erant admodum proceri, latis & amplis naribus, vnde notat μεγαλοείνας dictos, & λαείνας, à particulâ Græcâ λά intendente, vel à Larino bubulco. Iis autem nutriendis sufficiebant herbas montes interiecti inter Macedoniam, & Thessaliam, in quorum iugis campi patentes, & aquæ perennes. Eos Pindari interpres πρῶνας vocat à Dodone ad Ionium mare extensos.

Laudantur & canes ex Chaoniâ regione apud Athenæum Molossi dicti, prognati ex Vulcani cane animato, quem ἄφυκτον Poëtæ finxerunt.

Quàm fuerit Epirus populosa, & diues intelliges ex facto Pauli Æmilij apud Liuium, qui in eâ vno die 70. vrbes cepit quæ ad Perseum defecerant, ac mœnibus spoliauit; abducit 150. millia capitum cum tantâ prædâ, vt in singulos equites 400. denarij, in pedites 200. distribuerentur.

NVM. 5. *Mores.*

EPIROTÆ olim salsis carnibus non vtebantur, vt tradit *Pausanias*.

Omnes erant bellicosissimi; eorúmque fortitudinem Romani probauere, atque demirati sunt.

Apud *Athamanes* vxores colebant agros, dum viri oues & boues pascerent; *Heraclides*.

Acarnanes nutriebant comam & fundâ peritissimè vtebantur. Item optimi erant Pancratiastæ, & eorum primus imagine donatus est Polycles, operâ Lisippi, vt scribit *Pausanias*.

Num. 6. *Politia.*

Reges Epiri ab Æaco, Rege Insulæ Æginæ, se prognatos gloriantur. Eorum primus memoratur Pyrrhus Achillis filius, cùm regnum patrium perdidisset, dum distinetur Troiano bello. Aliquam tamen eius partem concessit Heleno filio Priami vnà cum Andromache Hectoris vxore, videlicet Chaoniam prouinciam. Heleno succesſit filius Molossus in parte regni, quæ ab eo Molossis, aut Molossia nuncupata est. Eo sine liberis mortuo regnum occupauit Piales, vnde Reges Epiri propagati sunt. Famosi sunt Arymbas qui Athenis nutritus est, & eius filius Neoptolemus pater Olympiadis, & Alexandri primogeniti, qui in Italiâ cecidit: at eius secundogenitus Æacides Pyrrhi pater fuit, cuius operâ Epirotarum gloria viguit. Tandem Macedoniæ regno Regnum Epiri vnitum est, quo deleto Romanis cessit. Nihilominus exinde memoratur Rex in Athamaniâ, qui à præfectis Philippi eiectus fuit. Quomodo autem Romanis cesserit, & eorum auaritiæ patuerit, diximus in *qualitate* Epiri, vbi de eius diuitiis egimus.

§. 4. *Thracia.*

Numerus 1. *Nomen.*

Dicta est Thracia teste *Stephano* à Nymphâ Titanis filiâ, ex quâ Saturnus Dolongum filium susceperit. Hanc incantatricem fuisse ex Arriano docet *Eustathius*.

Antea vocabatur Perca & Aria, vt vult idem Stephanus; vt Suidas Odryse. Crestona apud Lycophronem vt censet Tzetzes; Scython vt Erithræus, vnde *Scythonis vnda* pro mari Thracio apud Ouidium legitur. De variis incolarum nominibus

lege Ortelium in Thesauro ad vocem *Thracia*, vt Thyni, Strymonij, Bardi, Dolongi, quorum veteres meminere. Neque putabis in scriptores mediæ ætatis irrepsisse mendum dum *Trachiam* pro *Thraciâ* leges.

NVM. 2. *Populi.*

COMMEMORABO præcipuos duntaxat, & quorum in scriptoribus crebrior mentio.

BESSI, gens latrociniis dedita vulgò λῃσταί cognominati; ab Herodoto, & Solino Nesso flumini affiguntur; à Strabone, & Liuio ad Æmum montem; inter vtrumque spatium eos collocat Eutropius, qui eorum vrbem vocat Vscudamam, quæ postea Hadrianopolis: πεζαχωΐται, & πεζάκωμοι, apud Stephanum dicuntur. De eorum Principe Rabocento vide Tul. in Pison. n 84.

DENSELETHÆ Thracum generosissimi, & Romanis addictissimi, quorum operâ C. Sentius prætor reliquorum Thracum vires, & arma elusit: sed lacessiti à Pisone Macedoniam Thessalonicam vsque depopulati sunt; vide Tullium loco suprà laudato. Eorum regio postea Dantheletica nuncupata est.

MÆDI, apud Liuium, & Strabonem *Medi*, quorum vrbs *Iamphorina*; vicini erant Macedonibus, & ad hos transgressi, vt ait *Stephanus*, μαιδοβίθυνοι nuncupati sunt.

ODRYSÆ populi Thraciæ celeberrimi, à quibus Thracia dicta est Odrysia. Quid potuerint illi populi, & de eorum regibus apud Thucyd. lib. 2. disces. Circa Hebrum collocat eos Solinus: apud scriptores mediæ ætatis Hadrianopolis in Odrysis collocatur, sic locutus est *Metaphrastes*. Non possunt eorum assignari limites, quia olim latissimè regnarunt: ineptè recentior quidam eos ad Multauos ablegat.

NVM. 3. *Quantitas.*

AMPLISSIMI fuerunt olim Thraciæ limites, si quidem gens Thracum maxima post Indos dicitur apud *Herodotum*. *Plinius* eos ad Istrum vsque porrigit, *Appianus* nectit Illyriis, *Ammianus Marcellinus* in Thraciâ Scordiscos locat. Versus Meridiem, alij ad Atho montem, alij ad fines Peninsulæ Pallenes promouent. Quidam ad Olympum montem quem Thraciæ, & Macedoniæ limitem assignauit *Eratosthenes*: immo & ad Achaiam vsque atque Bæo-

tiam, vt ex *Thucydide* liquet. Hæc eò obseruaui ne mireris si pleraque loca Thessaliæ, & Macedoniæ locari audias ab antiquis in Thraciâ, vt montem Othrym. Denique vltra Hellespontum Thraciæ nomen peruasit, siquidem pars Bithyniæ Thracia Asiatica apud aliquos legitur. Taceo hîc Cariam Thracicam, cuius *Pausanias*, & Thracas Sarapetas supra Armeniam quorum *Strabo*, meminere.

Hîc autem pressiùs Thracia & magis propriè sumitur, quatenus Strymone Fluuio à Macedoniâ, Æmo monte à Mæsia dispescitur, quæ communior est veterum sententia. Rarior enim illa, quæ apud *Strabonis Epitomistem* legitur, os Fl. Nessi limitem esse Thraciæ.

LONGITVDO Thraciæ à connexione Hæmi, & Orbeli Montium ad Byzantium 2500. stadiorum.

LATITVDO ab extremâ Chersoneso Thracicâ Anchialum vsque 2000. stadiorum: vtrumque ex *Ptolemæo* colligitur.

NVM. 4. *Qualitas.*

A *Pomponio Melâ* describitur paulò incultior, & cælo, & solo, ideóque infœcunda, & frigida, nisi quà mari propior est: item & eorum quæ seruntur malignè admodum patiens: pomiferas arbores hîc raras esse asserit: vitem frequentiùs tolerare, tamen fructus eius nonnisi cultorum industriâ, & obtectu frondium maturescere, atque mitigari.

POPVLOSAM describunt Thraciam veteres omnes. *Mela* feracem hominum maximè vocat; *Pausanias* ei primas post Galliam concedit in hominum frequentiâ: Sic fortè intelligendus *Herodotus*, cùm maximam hanc gentem post Indos docet.

VINI feracem arguit Lycurgi Regis factum: & quia canit *Homerus* vinum ex Thraciâ ad naues Achiuorum delatum esse. Et verò apud *Plinium* fit mentio cum laude vini Maronei; & vitiferam fuisse Thraciam circa Biblinam; hoc est Oesymnam, tradit *Athenæus*.

SALE carebant Thraces, & mancipia pro sale distrahebant; vnde sale empti nullius precij serui nominati sunt.

AVRI FODINÆ erant in monte Pangæo, quarum meminit *Xenophon*; & circa Philippos, quarum mentio apud *Strabonem*. Fo-

dinas quoque Argenti hîc laudat *Iustinus* à Philippo Macedone affectatas, ex quibus multùm sibi pecuniæ confecit.

NVM. 5. *Mores.*

THRACES *asperi* fuerunt, & *feroces*, vt omnes antiqui prodidere. *Florus* docet primùm captos catenas suas morsibus tentasse.

Lugebantur apud eos puerperia, & primùm nati deflebantur. Putabant quidam eorum, animas immortales esse, alij mortales, & hoc satiùs esse iudicabant. Liberos suos ab infantiâ indurabant ad labores: quare colore fului, & cærulei à *Clem. Alexandrino* describuntur. *Homerus* comatos, *Pollux* in vertice crinitos, dixere: punctos habere vultus apud eos glorioſum iudicabatur.

Licèt illorum aliquos caruisse vxoribus cecinerit *Homerus*, arguitur tamen à *Strabone*: & Heraclides in Politiis tradit quoslibet sibi tres, aut quatuor iungere, nonnullos etiam 30. sed iis tanquam famulis vti. Item mercede datâ quasi à parentibus locari, si non placeant mercede redditâ recipi à parentibus, eásque cum reliquis liberis hæreditatem adire.

Bellicosi erant Thraces omnes, ideóque eorum regio Marti sacra. Vtebantur in bello longioribus Romphæis, vt testatur *Liuius*; Cassides ex vulpinâ pelle conficiebant. Ex prædâ viuere glorioſum ducebant, item & otioſum esse, Agricolæ ab iis contemnebantur. Ibicumque non timent sanguinarios esse Thracas ait *Thucydides*. Ebrietati deditos asserunt omnes antiqui, & aut vino se inebriasse, aut Brito, quod potionis est illis genus apud *Athenæum* ex hordeo frugibúsque confectum, aut certè seminibus in ignem iactis, quorum nidor hilaritatem parit, ebrietati similem; sic *Herodotus*, & *Mela*. Mel vino miscuisse docet *Plinius*: *Suidas* vini reliquum quod hauriri non posset in compotationibus effudisse. Vsque adeò stupidos hîc fuisse populos memorant, vt vltra quatuor numerare, & numerata retinere non possent.

Deos colebant Martem, Liberum, Dianam, Mercurium & indigenam Deum *Pliſtorium*, sic *Herodotus*: addit *Amm. Marcell.* Bellonam; quibus ait Eusebius, homines immolasse antequam susciperent bellicam expeditionem. Cùm tonabat, aut fulgurabat, in cælum sagittas torquebant, Deo minantes, quia nullum esse præter suum credebant. Reliqua de moribus Thracum ex *Herodoto*, *Melâ*, *Athenæo*, *Solino*, & *aliis* colliges.

NVM. 6. *Politia.*

MAGNA pars Thracum αὐτόνομος est, *suis legibus viuit*, inquit lib. 2. *Thucydides*: quidam tamen regibus paruere, quorum nomina leguntur in fabulis. Illiusmodi fuêre Lycurgus, Diomedes, Thereus, Rhesus, Polymnestor. Meminit iam laudatus *Thucydides*, Teræ qui pater fuit Sitalcis Athenienſibus amiciſſimi, qui primus Odryſarum amplificauit Imperium, & ſupra reliquos Thraciæ Reges, & Dynaſtas elatus eſt. Periit is in bello contra Triballos, ait *Diodorus Sic.* lib. 12. & conſcripſit ccxx. peditum millia, equitum millia quinquaginta. Poſtmodum, inquit *Iuſtinus*, Philippus Alexandri M. pater, electus à duobus Regulis arbiter, magnam Thraciæ partem occupauit: totam obtinuit eius filius Alexander. Perſeuerarunt tamen aliqui Reguli vt ex Lyſimachi rebus geſtis liquet. Immo perdurarunt vſque ad Auguſti tempora; qui ex occaſione diſſidij inter duos fratres in Thraciam irrupit. Sub Tiberio domiti, & triumphati Thraces per Popæum Sabinum: ſub Claudio in prouinciæ formam Thracia redacta eſt. Antea tamen ſic Thraces agnoſcebant Reges ſuos, vt iis ex libidine tantùm parerent, inquit *Tacitus* 4. Annal. Belligerabant duntaxat contra accolas, non contra exteros. Quantùm autem copiarum educerent vidimus in Sitalce, cuius potentiam intelliges ex eo quod tradit *Diodorus Siculus*: videlicet eum quotannis vectigalium nomine ſupra mille Talenta collegiſſe.

CAPVT II.

Macedoniæ Geographica deſcriptio.

LIVIVS libro 45. ait à Paulo Æmilio deuictam Macedoniam in quatuor partes diuiſam eſſe, quas eò loci accuratè deſcribit: & primæ quidem fuiſſe caput *Amphipolim*; ſecundæ *Theſſalonicam*; tertiæ *Pellam*; quartæ *Pelagoniam*. Hanc diuiſionem tibi proponimus, & in ſingulis populos, quorum in antiquis ſcriptoribus mentio.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 1. *Prima pars Macedoniæ, cuius caput Amphipolis.*

EDONIS & HEDONIS cuius incolæ, Hedones, & Hedoni Stephano Ἡδωνες aliis Ἠδωνες. Tzetzes, tamẽ Hedones distinguit ab Hedonis, & hos in Mediterraneis, illos ad mare collocat. Videtur & continuisse sequentem prouinciam, si quidem à multis in Hedonis collocatur Amphipolis.

PHILIPPI vrbs Thraciæ vulgò contributa, in prærupto tumulo sita, quam accuratè describit Appianus: à Septentrione saltu, à meridie palude coërcita. Dicebatur olim *Datum*, & *Crenides*. Ad eam PHILIPPICI CAMPI, vbi Brutus & Cassius deuicti. Postea in gratiam Cæsarum dicta Colonia Iulia Philippi: *hodie interciдit.*

Strymon à quibusdam confunditur cum Amphipoli; distinguitur, & ad ripam fluuij cognominis affigitur, Stephano Strymonium est, aliter & Mieza; Miezæ autem Plinius meminit.

Nessus Fl. Plinio Nestus, Arriano 1. exped. Alex. Neus. Bellonius tradit hunc hodie dici à Græcis *Mestro*, à Turcis *Charason*; Sophiano *Nesto* nominatur.

ODOMANTICE incolæ Odomanti, quorum meminere Stephanus, & Thucydides lib. 2.

AMPHIPOLIS antea variis appellata nominibus, quorum celeberrimum *Nouem-viæ* cuius meminit Thucydides, vbi malè interpres *decem Vias* vocat, ab Agnone reparata est, & sic dicta à situ. Hodie *Christopoli*, vel *Chrysopoli*.

Strymon Fl. grata statio Gruibus, Satroma Dioscoridis, hodie *Stromona* Sophiano est, *Marmara* Bellonio, *Ischar* Lazio, *Radiui* Nardo.

BISALTIA, Populi Bisaltæ fortissimi Liuio, sed eos trans Nessum habitare tradit circa Strymonem, lib. 45. quæ quomodo intelligenda sint, opus est Apolline. Olim latiùs patuisse ex Athenæo disces, qui hîc Amphipolim locat.

EVPORIA hîc à Ptolemæo collocatur, à Stephano in Macedoniâ, qui addit Alexandrum omnia superantem eam occupasse, & ita vocasse ἀφ' τὸ εὔπορον *propter facilem transitum.*

Bisaltes Fl. hîc quoque statuitur, sed quis ille sit ignoratur.

SIN-

SINTICA aliter Sintia, cuius meminit Orpheus, incolæ Sintij de quibus Thucydides.

- HERACLEA SINTICA, vel Sentica, quæ & nudè à quibusdam Sintica dicitur, hodie *Cheseia*, vt vult Castaldus.
- Tristolus, de quâ nihil occurrit.
- Mons ORBELVS Mæsiam à Macedonia dirimit, & cum Hæmo connectitur in limite Thracio: Lazius eum hodie vocari ait ab indigenis *Karopnitze*.

§. 2. *Secunda pars Macedoniæ, cuius caput Thessalonice.*

MYGDONIA, & MYGDONIS cuius meminere præter Geographos Herodotus, atque Thucydides.

- ANTIGONIA Mygdoniæ, quæ hodie vocatur *Coiogna*, vt Pinetus putat.
- Assorus à Siculâ distinguenda, cuius meminit Tullius.
- Eordæa vnde regiunculæ nomen in Mygdoniâ Stephano, quæ nequaquam est cum Thracicâ confundenda: Plinius Pæoniæ hanc videtur assignare.
- Apollonia Mygdoniæ, in qua studebat Octauius dum auunculum Iulium ad bellum Parthicum opperiebatur; hodie *Ceres* Nigro.
- Axius Fl. ex Scardo monte ortus prope Pellam, paludem implet, & Erigono mixtus in sinum Thermaïcum cadit tum latissimus, quare ab Homero dictus est ὠρυτέων. Postea vt ait Zonaras vocatus est Bardarius, vnde hodie *Vardari*, seu *Vardare*, vt testantur Tzetzes, & Sophianus.
- Chidorus Herodoto, Ptolemæo Echedorus, cuius aquæ Xersis militi non suffecere: Sophiano *Calico*, *Granea* Nigro, *Verataser* Castaldo.

PELAGONIA distinguenda ab ea quæ in 4. Regione, dicitúrque Tripolitis. Epitomistes Strabonis ait Pæones in Macedoniâ

- STOBI, & Stobium cuius meminere Liuius, & Plinius: apud Liuium in Pæoniâ collocatur (perperam legitur Beonia) & eius primaria nuncupatur: Nardus in suo Liuio, ait hodie vocari *Starachino*.
- Perseis, vrbs noua Liuio lib. 39. non procul à Stobio; à Perseo Rege videtur condita.

Pelagones appellari. | Andariſtus, cuius incolæ Andariſtenſes apud Plinium: hodie ſi qua Theueto fides dicitur *Voſtance.*

PÆONIA ex parte, incolæ PÆONES, qui vulgò malè cum Pannoniis confunduntur, nos cum Dione ſuprà diſtinximus. Latiſſimè hanc patuiſſe Regionem arguunt vrbes, quæ ex vicinis regionibus Pæonibus attribuuntur. Egregiam hi operam nauauere Philippo, & Alexandro. Dardani in eos ſibi aliquid arrogabant: quare deuicto Perſeo petiêre hanc regionem à Paulo Æmilio, ſed repulſam paſſi ſunt, & Salis tantùm commercio donati. | Alorus vrbs primaria Pæoniæ Stephano, cuius incolas Aloritas Plinius nominat. *Vbi fuerit ignoratur.*

IORI } Iorum: de quibus nihil inuenio præter nomina.

ORBELIS, & ORBELIA ab Orbelo monte ὄρβηλος } GARISCVS Ptolemæo, cuius incolæ Plinio Gareſci.

ALMOPIA incolæ Ἀλμωπες, quorum meminit Lycophron: ita dicti teſte Stephano ab Almope Gigante filio Neptuni, & Helles Athamantis. Almopios Plinius vocat; Ptolemæus Latinus Albotos, & Albotas corruptè. | Europus εὔρωπος, alia ab vrbe Æmathiæ ad Axium cognominata.

AMPHAXITIS aliter } THESSALONICA, ſeu Theſſalonice, olim dicta Halia, vt vult Stephanus, item & Therme, vt quibuſdam placet: Plinius tamen duas vrbes diſtinguit. Condita eſt, vt vult Stephanus, à Caſſandro: poſtea cùm Philippus ad eam Theſſalos deuiciſſet Theſſalonicam dixit: vel vt addit ex Lucillo Tarræo, à filiâ Philippi, quam ſuſcepit ex Nicaſipoli virgine, nepte Iaſonis. Cætera vide apud Nicol. Gerbelium in ſuâ Græciâ pag. 21.

AMPHAXIS. Apollonia ad montem Atho, cuius meminit Plinius, & eius incolas Macrobios vocat. Hodie *Eriſſos* dicitur Lydo-Ioanni.

Stagira, Ptolemæo Stantira circa montem Atho, patria Ariſtotelis, quam euertit Philippus, Alexander in gratiam ſui Præceptoris reparauit. Inde quoque oriundus Hipparchus Philoſophus. De hac vrbe, & eius legibus vide Ælianum lib. 12. Variarum.

PARAXIS ET PARAXIA

OLYNTHVS à Calcidensibus Euboïcis condita, à Philippo per proditionem capta est, vt tam sæpe queritur Demosthenes. A quibusdam in Thraciâ collocatur, & in Sithonia Σιθωνία ab Herodoto. Olynthiaci fluuij hanc vrbem alluentis meminit Athenæus. Eius Nauale

Mecyberna dicitur 20. stadiis ab vrbe distans.

Torone, quam Suidas, & Stephanus Thraciæ contribuunt, Sinui dedit nomen, de quo postea: hodie Sophiano *Longo* dicitur, melius *Castel Rampo*, aut *Rampa*.

Ampelus promontorium huius Regionis Herodoto, & Ptolemæo: hodie *Cabo Caniſtro*.

Pallene vrbs & mons in Insulâ cognomine, sic dicta à Pallena Sithonis filiâ vxore Clithi. Ptolemæi Patalene est: à Stephano, & Eustathio in Thraciâ collocatur. Hæc Peninsula dicitur ab eodem Eustathio Peninsula Cassandriæ: hodie *Caniſtro*.

Potidæa, postea Cassandria dicta, vt aiunt Plinius, Pausanias, Stephanus. Vtrum autem dicta fuerit Pydna, ab eruditis negatur, licèt id asseruerit Epitomistes Strabonis, cui subscripsit Calcondylus. Sophianus nomen retinere putat *Cassandriæ*, Bellonio est *Schiatto*.

CALCIDICA, à Calcidẽsibus Euboïcis, sic dicta, qui Coloniam Olynthum deduxerũt, sed tum Paraxiam continebat.

ACANTHVS cuius meminere Diodorus Sic. atque Thucydides, sed ab hoc in Thraciâ ponitur, minùs celebris quàm Ægyptiaca: hodie dicitur *Eriſſo*.

Singus ad montem Atho statuitur à Stephano, vnde & sinui nomen, de quo postea.

Athos mons ab Atho Gigante nomen habet, vt vult Stephanus. Hic mons eiaculatur vmbram suam vespertinam ad 300. stadia in forum vrbis Myrrhinæ in Insulâ Lemno. Ortelius malè credit apud Liuium lib. 45. vocari *Æneas*, cùm hîc mentio sit de portu. Iungitur Isthmo 12. stadiorum qui à Xerse sectus, vt cani posset *Velificatus Athos*. Hodie vocatur ab incolis *Monte Sancto* ἅγιον ὄρος.

§. 3. *Tertia pars Macedoniæ, cuius caput Pella.*

ÆMATHIA seu PROPRIA MACEDONIA.

- ÆDESSA caput Æmathiæ Iustino lib. 7. quam Caranus occupauit, secutus Capras imbrem fugientes: quare ob memoriam facti vrbem vocauit Ægas, & ciues Ægeadas. In hac vrbe sepeliebantur Reges Macedoniæ, sic enim præceperat Perdiccas Carani successor, pollicitus Regnum in familiâ suâ perseueraturum quamdiu hîc Reges conderentur. Ideóque ferunt in Alexandro defeciſſe stirpem, quia in hac vrbe sepultus non fuit. Hodie dicitur *Vodena* Sophiano.
- Ægea à Ptolemæo distinguitur ab Ædessa, confunditur à Iustino; & adhuc sub iudice lis est.
- Heraclea cuius meminit Liuius lib. 44. hodie *Xenoxua.*
- Coronæa Æmathiæ cognominata, vt ab aliis distinguatur.
- Elymæa Æmathiæ, vt differat ab Elymioticâ.
- Scydra cuius meminere Plinius, & Stephanus.
- Erigon Fl. qui multis auctus fluuiolis in Axium cadit, Erigonus Liuij & Ptolemæi est, apud Epitomistem Strabonis Riginia dicitur, apud Liuium collocatur in Thracia: hodie *Vistritza* Sophiano.
- Cambuuij montes Liuio, quos ait ab incolis Volustana nominari, Conaluuij Ptolemæo, Candauiæ Plinio, & Straboni, vnde Candauiæ saltus Lucano, & regio Candauia Cæsari: hodie *Voluzza.*

BOTIÆA.

- PELLA Regia Macedonum, & Gazæ sedes, antè Bunomos Stephano, describitur accuratè à Liuio lib. 45. vbi dicitur munita paludibus suis. Hæc olim oppidulum, postea creuit, quoniam in ea natus Alexander. Visebatur in ea tumulus Euripidis. Tempore Luciani iam deficiebat: & in eâ alebantur serpentes cicures, qui fortè locum dedêre fabulæ de Alexandro nato ex serpente. Hodie *Teniza* Sophiano, *Zuchria* Nigro.
- Alorus Botiææ ad discrimen alterius cognominis in Pæonia.

Æ-

A.

Ludias Fl. seu Lydius, apud Herodotum lib. 7. cum Haliacmone confluit, Lædium eum quoque vocat Æschines, & agrum Æmathium, & Botiæum disterminat. Epitomistes Strabonis ait oriri ex palude ad Pellam, Sophianus ex Cithario monte, paulò supra hunc montem Ptolemæus eius originem locat.

PIERIA, à *Piero* Macedonis filio nomẽ habet, à plerisque tribuitur Thessaliæ, ab Homeri Scholiastâ ciuitas, & Regio Macedoniæ dicitur.

Pydna cuius meminit Diodorus lib. xi. ad eam victus est à Paulo Æmilio Perseus. Antea nominabatur Citron, vt vult Epitomistes Strabonis, à qua voce non abludit vox recentior *Chitro* Sophiani. Nardus tamen contendit hodie dici *Platon*. Malè confusam esse cum Cassandria præmonuimus in Potidæâ.

Dium cuius incolæ Dienses Plinio, *in gremio terrarum* vrbs sita, quibus verbis Plinius significat, teste Ortelio, *oram flexuosam*. Epitomistes Strabonis eam 7. stadiis à mari, & Olympi montis radicibus separat. Quàm munita fuerit aliquando, ex Liuij lib. 44. intelliges.

Pimpleas vicus prope vrbem Dium, item & fons, vt ait Apollonij Scholiastes, ex quo Musas dictas esse Pimpleiadas asserit. Epicharmus tamen quidam Mythologus asserit Pierum ex Pimpleiade nymphâ 7. filias generasse, quæ à patre Pierides, à matre Pimpleiades nominatæ sunt. Hunc vicum, vrbem vocat Isaacius Tzetzes, & ei montem cognominem cum fonte adiicit. Ad hunc vicum versatus est Orpheus, & à Bacchãtibus discerptus est, vt vult Pausanias in Bæoticis. Additque inter Dium & Pierium montem videri columnam cum hydriâ in quâ ossa Orphei recondita sunt, translata ex Libetris.

Pierius mons, Plinio Pierus, in quo versatus Orpheus, & ad eum discerptus, quæ causa fuit cur nonnulli Pierium dictum velint Pangæum, maximè cùm in Thraciâ à plerisque reponatur. Sed non agnouerunt, Thracas, vsque in Achaiam rerum potitos, hunc loquendi modum inuexisse.

Phylace vrbs Pieriæ, & Thessaliæ, & Macedoniæ: Strabo, & Eustathius hanc perperam Thebis Phthioticis

admouent. Ab Homero ἀνθεμοεὶς *florida* cognomĩnatur. Nomen habuit à Philace Deionis filio, vt Stephanus ait; vel ab vno Æolidarum, vt Eustathius. Interpres Theocriti ait non procul dissidere à monte Othri, & in eâ regnasse Iphiclum.

Hodie Lazio *Lacosichia*, Nigro *Veria*. Haliacmon Fl. seu Aliacmon ex Cambuuiis montibus præcipitat. Hodie *Pelacas* Sophiano, *Platamona* Mercatori est.

Pharybus Fl. seu Baphyrus ex Bermio monte, vt vult Ptolemæus existit, & Dium vrbem alluit. Priùs quidem Helicon dicitur quàm cuniculo hauriatur postea emergens Pharybus & Baphyrus, sic Pausanias.

LYNCESTIS cuius incolæ Lyncistæ, *in gremio terrarum positi* Plinio. Heraclea Lyncestidis cognominata. Lyncestis Fl. aut fons in Erigonem cadit, de quo in Mirabilibus.

PÆONIÆ PARS. DEBORVS, cuius incolæ Doberienses Plinio: hodie *Dibrij* Sophiano.

ASTRÆI Astræum; de quibus nihil occurrit.

§. 4. *Quarta pars Macedoniæ, cuius caput Pelasgonia.*

TAVLANTII apud veteres plerosque in Illyrico: qui hãc partem Macedoniæ, ad mõ- DYRRHACHIVM, aliis Macedoniæ, aliis Dalmatiæ, & Illyrici vrbs, olim Epidamnus, postea Dyrrhachium propter inauspicatum nomen. Subdubitat Dio lib. 44. vtrum sint duæ vrbes, quod omnino asserit Appianus 2. Ciuilium, traditque disertè Dyrrhachium ad mare situm esse, Epidamnum paulò à mari remotum. Discrepat item in eo à cæteris Appianus, quòd nomen Dyrrhachij dicat fuisse ominosum, quod Liuius, Strabo, Plinius, Mela, tribuunt Epidamno, & hãc mutationem concedat Corcyrensibus, quam alij Romanis adscribunt. Itaque Dyrrhachium erit *Cabo Durazzo*, Epidamnus *Durazzo* nobis *Duras*, Turcis *Drazzi*.

Mathis Dyrrhachij fluuius, cuius meminit Vibius Sequester; Castaldo *Matin*.

Apollonia Taulantiorum dicta, Corinthiorum Colo-

tes Acroceraunios, Macedoniæ detraxerunt. Hæc quoq; gens Barbara vulgò ab iisdem nominatur.

nia, non improbabiliter Stephani Γύλαξ & Γυλακία, vt doctè probat Ortelius: hodie *Piergo* Nigro, Sophianus antiquum nomen retinere putat, Pineto *Sisſopoli* eſt.

Aulon Plinio, Ptolemæo Aulon nauale: hodie omnium iudicio *la Valone*, portus capaciſſimus.

Genuſius Fl. ſeu Genaſus Liuio, Ptolemæo Panyaſus: Theueto *Spirnaſſe*, ſed hoc nomen tribuit & ſequenti; meliùs *Arzenza*.

Apſus, aliter & Thapſus Fl. *Vreo* Nigro eſt, meliùs *Spirnaza*.

Lous Fl. Ptolemæo, Straboni Aous, Plinio, & Melæ Æas, Sequeſtro Aras, Dioni Auas, Plutarcho Anius, Appiano Alorus decurrens inter duos montes Aſnaum, & Æropum, itérque exiguum in ripâ relinquens, Philippi Regis clade inclytus, & Romanorum de eo victoria: hodie *Polina*.

ALBANI — Albanopolis: plerique hodie putant eſſe *Croiam*, aut certè hanc ex illius ruinis excitatam.

EORDÆI, ſiue EORDEATÆ — Scampis, ſita in viâ Egnatianâ, cuius meminit Strabo, & apud veteres celeberrima.

Lycus vrbs Eordæorum, immo & fluuius Plutarcho in Flaminio, iuxta Deſſaretios populos, qui non procul abſunt.

DASSARETII, ſiue DASSARETÆ — Lychnidvs, vrbs Illyrici Liuio, Macedoniæ Ptolemęo; ſita eſt ad lacum cognominem, quem Polybius Lychnidiam vocat, Vibius Sequeſter Digniſtum, Nicephorus Callixtus Lychnedum, & Daſſaritem, vnde ait Drillum fluuium euolui: hodie Sophiano *Lago dell'-Ocrida*. Varia huius vrbis nomina, vide apud Ortelium in voce Taureſium: hodie dicitur *Ocrida*, aut *Alchria*.

Horrea Daſſaretarum, de quâ nihil occurrit.

DASSARETÆ — Pellium cuius meminit *Liuius* lib. 31. ad Erigonem fluuium hanc vrbem locat Arrianus in Alex. Exped.

Antipatris, clade ſua celebris, quoniam ſuis mœnibus freta, & natura loci Romanis obſtitit, à quibus expugnata, & incenſa eſt.

DEVRIOPES.
- STYMBARA Straboni, Liuio Stubara, quam belli sedem Perseus elegerat contra Illyrios, & Gentium Regem, vnde ei omnia ad bellum suppetebant, sed & prædarum receptaculum erat.
- Europus in Matiâ Regione, fortè eâdem quæ Macetia, cuius meminit Eustathius. Plinius hanc vrbem fluuio Ludiæ affigit.

PARTHIÆI, à quibus Parthi Asiani dicti sunt etiam à veteribus Parthiæi fortè ex ambitione Macedonum, inquit Eustathius: apud Stephanum hi populi numerantur inter Scythicas gentes quæ in Europam irruperunt.
- Eribæa vrbs de quâ tacent veteres.
- Berteceſius mons Ptolemæo, Bertiscus Epitomistæ Strabonis.

PELAGONIA cognominata Tripolitis à tribus vrbibus ex Pelasgiotide Thessalicâ decerpta est. A Liuio pro vrbe sumitur, & ponitur caput huiusce partis: tres vrbes hæ nominantur.
- Dolicha præcipua vrbs huius tractus, hodie *Techala*, vel Alchria.
- Pitheum, vel Pithium, cum duabus aliis, in orbem dispositis.
- Azorus Straboni, seu Azorium Ptolemæo, ad radices montis Berteceſij.

STYMPHALIA.
- GYRTONA, Gyrton Plinio, & Stephano, sed ab hoc Thessaliæ ciuitas dicitur. Huius vrbis incolas vocatos esse Phlegyas tradit Strabo, vrbem autem vt & Regionem Andrein. Nardus hodie dici putat *Tachi-volicati*.

ORESTÆ, seu ORESTIS, nomen accepit ab Oreste, qui hîc rerum potitus est dũ profugus matre cæsâ erraret, & dicitur cõdidisse Argos Oresticum cuius ignoratur situs.
- AMANTIA, duæ vrbes eiusdem nominis, vna ad mare, altera in Mediterraneis, quarum incolas Plinius Amantinos vocat, fortè Amantes in Etymologico.
- Oreſtia Stephano, forte eadem quæ Argos Oresticum, sed eius ignoratur situs.

ATINTANES, seu
- Græciæ populi quos Thucydides Molossis annumerat; Liuius & Polybius eos Macedoniæ contribuunt: Plinius ab iis con-

Gens hæc Molossica fuit, & primùm Regio Epiri, mox Macedoniæ. | ATINTANES | conditas esse Pisas credidit. Appianus qui hanc partem ex Macedoniâ decerpsit, eos in Illyrico collocauit.

ELYMIOTÆ. Bvllis Ptolemæi, Colonia Bullidensis Plinio, cuius incolæ Bylliones Strabonis, Cæsari 3. Ciuil. Bellidenses, à quo collocantur in Illyrico.
Elyma oppidum mediterraneum, hodie *Canina* Sophiano
Celydnus Fl. aliter Pepylichnus, & Elidunus, limes Macedoniæ ab Austro; hodie *Salnich.*
Saso, Sasso Silio, Insula maris Ionij perperam tribuitur Italiæ à Lucano 2. Phars.

Spumoso Calaber perfunditur æquore Saso,

apud Antoninum Sato nominatur; hodie *Sassino* est.

§. 5. *Sinus Macedoniæ.*

SINVS STRYMONICVS. A Strymone Fl. nomen accepit qui in eum euoluitur inter Thraciam & montem Atho: hodie certò *le Golphe de Monte Sancto*; errauit enim Castaldus, qui credidit vocari *le Golphe de Contessa.*

SINVS SINGITICVS. Aliter Singæus dictus, & Singicus ab vrbe Singo, videtur à Diodoro Siculo dici Eliacus malè à Castaldo, hodie vocari putatur *le Golphe de Monte Sancto*, est enim omnium iudicio *le Golphe de Contessa.*

SINVS TORONAICVS. Aliter Toroneus ab vrbe, malè à Pintiano confunditur cum Mecybernæo: hodie dicitur *le Golphe d'Atomana*, nemine reclamante.

SINVS THERMAICVS. Seu Thermæus à Thermis vrbe Macedoniæ, vbi postea Thessalonica vt quidam arbitrantur. Dicitur & Antonomasticωs Macedonicus; apud Pomponium Melam Mecybernæus, quia docet in Mecybernæum sinum Axium Fl. aquas suas immittere, at Axius cadit in Thermaïcum sinum: erat autem Mecyberna Olynthiorum nauale: hodie omnium iudicio nominatur *le Golphe de Salonichi.*

CAPVT III.

Descriptio Geographica Thessaliæ.

NVMERANTVR in Thessalia quinque prouinciæ, quarum partes aliquæ decerptæ sunt, vt Macedoniæ contribuerentur; & sæpe apud veteres vtriusque limites confusi sunt: quare non miraberis si quas vrbes tribuimus Thessaliæ, Macedoniæ assignantur à quibusdam, aut vice versâ.

PELASGIOTIS à *Pelagia* sic dicta, quod nomen totius regionis fuit,

LARISSA, Thessaliæ caput Liuio in campo Pelasgico sita, cuius conditor Acrisius, à Lariſſâ filiâ sic nominata: alij à Pelasgo ipso conditam volunt, & dictam Pelasgicum Argos; vide Pausaniam in Corinthiacis, qui hanc litem dirimere nititur. Ad eam cæsus Acrisius à Perseo disci casu, hodie *Larizzo* nominatur.

Scotusa, ad quam vrbem locus dictus κυνὸς κεφαλαί, vbi victus Philippus à T. Quintio Flaminino: Plutarchus hunc locum ita dictum putat, quia scopuli in collibus Canum capita videntur repræsentare. Pessimè hæc ciuitas habita est ab Alexandro Phereorum Tyranno: tempore Pausaniæ deserta, & infrequens.

Gonnus, seu Gonusa, ciuitas Perrhæbeorum Straboni, & Stephano: à Liuio lib. 36. ponitur in faucibus saltus Tempe; dicta est à Goneo filio Cyphi. A Strabone locatur sub Olympo; ab ea dictus Antigonus Gonatas. Vtrum autem eadem sit cum Gonnocondylo, quam postea Philippus Olympiadem dixit, alij aiunt, alij negant; vide Ortelium ad vocem, Gonnocondylum: *periit omnino.*

Peneus Fl. pulcherrimus, ideóque peculiares ei tribuuntur honores, ait Maxim. Tyrius Serm. 38. dictus & Araxes, inquiunt Strabo, & Stephanus, ab ἀράσσω *scindo*, quòd sibi viam aperuerit. In Sibyllinis oraculis dicitur Stygius: tempore Eustathij dicebatur Salaprias, quod tamen negat Tzetzes; hodie *Salampria.*

Atrax vrbs sic dicta ab Atrace filio Penei, ad eam habi-

vt præmonuimus in Historicis.

tabant Lapithæ, dicti vt & Perrhæbi, Pelasgiotes.
Pamisus Fl. cadit in Peneum Herodoto teste lib. 7. hodie *Pontignamaranta*.
Titaresius ruit quoque in Peneum, & Gonnos alluit; ab aliis Eurotas, aut Eurotus dicitur, & hodie nomen antiquum retinet *Titaresso*: de eo in Admirandis.

ESTIOTIS Ptolemæo,

TRICCA, seu Trica, Dolopibus vicina Straboni, & Pindo monti. In ea fuit Æsculapij tẽplum, & multæ tabulæ indices morborum depulsorum; hinc enim quidam referunt oriundum Æsculapium: hodie *Tricala*.
Gomphi à quâ vrbe non procul nascitur Peneus, Plinio teste: sita erat in agro feracissimo, vt colligimus ex Cæsare: eâ enim captâ multos ex suis vino & ingluuie perdidit.

HESTIÆOTIS Straboni,

Pheca vrbs circa Gomphos, quam ope Romanorum Aminander Rex Athamanum cepit, Liuius lib. 32. Malè Phecacum apud Ortelium dicitur.
Ithome, aliter Thome inquit Strabo, quam Homerus vocat χλωμαχόεσσαν *asperam*.

ESTIÆTIS Suidæ.

Ctemene ciuitas Dolopum Homero, quare & dicta Dolopias, data Phœnici à Peleo, ait Stephanus.
Curalius fluuius, & Coralius à quibusdam in Bæotiâ malè collocatus: hodie *Onocero*.
Phœnix fluuius, hic in Peneum cadit: nunc sine nomine.

THESSALIOTIS nomen totius Regionis leuiter inflexum

HYPATA celeberrima Thessaliæ Apuleio. In eâ solebant Ætoli conuentus celebrare; Liuius lib. 32. Ad eam populi ÆNIANES quorum erat primaria.
Metropolis cuius Cæsar meminit. Arcem habebat munitissimam, in quam Ætoli confugere, ideóque vrbem Philippus incendit. Hæc sponte sese dedidit T. Q. Flaminino.
Thaumaci locus munitissimus, vnde campi Thaumaci prospectu mirabiles, ex quibus vrbi nomen inditum: depingitur vrbs illa apud Liuium lib. 32. vbi Philippus eam obsidens describitur.
Cyphata Castellum eminens in Dolopibus, cuius meminit Liuius lib. 32.

retinuit.

Apidanus Fl. hîc iungitur Peneo apud Herodotum lib. 7. hodie *Epideno*.

PHTHIOTIS nascentis Græciæ incunabula, vt in Græciâ dicemus, vnde omnes Achillis Cõmilitones. *sic dicta à Phthia vrbe* Achillis patriâ, quę vbi sita fuerit tacent vetęres,

Pharsalvs Ptole. Pharsalis Liuio, Palæo-Pharsalus, Orosio, & Eutropio, Pharralius Stephano; à quâ *Pharsalici Campi* dicti, victoriâ Iulij Cæsaris in Pompeium nobiles. Florus putat dictos Philippicos esse Cãpos cap. 6. l. 4 dum ait *Cassium Brutum eandem arenam insedisse quæ fuerat fatalis Pompeio*; sed hoc ex Appiano suprà refutauimus. An dicta quoque sit Phthia nescio, credidit Cælius Rhodiginus: *periit*.

Eretria cuius meminere Strabo & Liuius. Hanc suspicatur Eubæensium Gerbelius.

Thebæ Phthioticæ, & Phthiæ sub Crocio Campo, non longè à mari, Liuio, postea Thebæ Philippi, seu Philippopolis, Polybio teste; hodie *Zitton*. Huius vrbis Nauale dicebatur Pyrasus 20. stadiis ab eâ dissitum.

Larissa Pensilis Κρεμαστή, olim dicta & Argos, & Pelasgia inquit Eustathius. Hodie Sophiano *Larizzo*.

Lamia in tumulo sita vnde longissimus prospectus, à Lamio Herculis filio, aut à Lamiâ Trachiniorum Reginâ. Ab ea dictum est bellum Lamiacum gestum ab Athenienſibus in Antipatrum duce Laosthene.

Echinus ad fauces Sperchij fluuij, quæ olim ab aquis damnum non leue passa est.

Heraclea cognomento Trachinia, quia antea Trachin *ab asperitate*, quamquam vetus Trachin sex stadiis à noua dissita esset ad Fl. Asopum. Ad hanc se combussit Hercules, Deianira in eâ interemit sese: hodie *Comarus* Pineto dicitur.

Oeta, mons asperrimus cuius extrema Thermopylæ nominantur. In eo locus Pyra dictus in quo se combussit Hercules, vbi sacrificauit Acilius Consul. Ei connectuntur ab auctoribus Corax, Othrys, Calidromus: hodie *Banina* Sophiano est.

Otrys mons Dolopibus conterminus, niue diu obtectus, Cænei Perrhæbi & Lapitharum sedes. Lyncibus abundabat: à Vibio collocatur in Thraciâ. Ad eius ra-

Cælius Rhodiginus dici hodie putat *Pharsalam*, sed sine teste loqui videtur.

dices populi Melienses, quorum meminere Xenophon, atque Thucydides.

Enipeus Fl. cadit in Peneum apud Herodot. lib. 7. Liuium, & Strabonem. Malè hunc cum Pharybo confudit Theuetus.

Amphrysus Fl. Apollinis exilio, & gregibus clarus: vulgò in Magnesiâ collocatur, sed hunc quoque agrum alluit, apud Plinium lib. 31. cap. 2. alio nomine Pyrrha dicitur: Aphrysus aliter dicitur, vnde populi hunc accolentes Aphrysi: cadit in Enipeum, & huic iunctus, in Peneum: de eo in Admirandis.

Sperchius Fl. cui deuota Achillis Coma, Brenni & Gallorum transitu memorabilis apud Pausaniam in Phocicis; apud Apollodorum Βῶρος dicitur: hodie *Agriomela* Sophiano.

MAGNESIA, ab Ouidio Æmonia, apud Valerium Flaccum Magnesia,

PHERÆ sic dictæ à Pherete Crithei filio, vel Pherâ filiâ Æoli, cuius in medio fons Hyperia celeberrimus. Duplices fuêre, Veteres & Nouæ 8. stadiis à se inuicem distantes, ait Stephanus. Hîc rerum potitus Alexander Tyrannus Pheræus, de quo Pausanias, & Plutarchus in Pelopidâ. Hodie aut *Sidero*, aut *Ieruſat*, aut *Ienifar*.

Melibæa cognomento ὁλιζών, Thessalicè pro ὀλιγών *Parua*, patria Philoctetis, Ossæ M. radicibus affixa, quam deserere conatus est sæuiente in eâ seditione, & in Italiâ Petiliam condidit. Eius meminere Liuius, & Herodotus.

Iolcos λαρεία cognominata, quasi *famula*; cuius seruitutis multæ causæ ab antiquis proferuntur. Ab eâ Thessalia dicta Iolcitis, item & Iason Iolcites inde missus ad vellus aureum. In eâ vrbe ludi funebres inuenti sunt ab Acasto, vt tradit Plinius.

Demetrias Ptol. Demetrium Liuio, fortè Pyrasus Strabonis, quondam & Sicyon vt vult Gregoras. A Plinio malè cum Pagasis confunditur. Condita est à Demetrio Poliorcete filio Antigoni: in quâ & sepultus est. Fuit aliquandiu Regia Macedonum, & Nauale,

GNES CAMPVS, & indigenæ MAGNETES apud Eustathium: apud Ptolemæum hæc regio cõfunditur cum

in quâ & Ætoli celebrauere comitia sua, & numerata inter Græciæ compedes. Hodie *Dimitriada* Sophiano.

Pagasæ Pherarum nauale, sic dictæ apud Strabonem, vel quod hîc compacta prima nauis Argo, vel ἀπὸ τῶν Παγῶν, seu Πηγῶν *fontibus*, qui hîc multi.

TEMPE cognomento Thessala, Heliconia, Phthiotica, & Theumesia: eleganter depinguntur ab Æliano 3. Var. cap. 1. & Plinio lib. 4. quinquies mille passus patent in longitudinem, latitudo sesquiiugerum non superat inter Olympum, & Ossam montes, qui iuncti aliàs stagnum efficiebant: postea reuulsi sunt, vel ab Hercule vt aiunt Lucanus, & Seneca, vel à Neptuno vt Claudianus, vel terræ motu vt Athenæus lib. 14. Ab iis omnia amœna loca dicta sunt Tempe: à Grammaticis quibusdam ineptè pro vrbe sumuntur.

Ossa mons, Lapitharum domicilium, & leonibus abundans, vt vult Pausanias: in eo locus dictus Scalæ Alexandri, cuius meminit Polyænus. Hodie *Cossouo* seu Κίσσαιον ὄρος Sophiano est, Pineto *Olira*.

Olympus mons, Deorum οἰκητήριον, seu sacrum templum, ἀγάννιφος Homero *obductus nauibus*, seu *valdè niuosus*: cùm leges apud veteres ad Olympum montem celebrari ludos Olympicos, non hunc intelliges, sed Peloponnesiacum, quandoquidem Eustathius, & Apollonij Scholiastes notant Pisas Elidis sitas esse inter Ossam & Olympum, Thessalicis montibus cognomines. Eius vertex supra mediam aëris regionem assurgebat, vbi Ara Iouis in qua cineres toto anno restant impermixti; nemo huc conscendere poterat, nisi admotis naso spongiis oleo plenis; lege Plutarchum in Æmilio, à quo plura de hoc monte disces.

Pelion mons in Campo Pelasgico collocatur à Strabone, Centaurorum & Lapitharum rixis celebris, itémque nuptiis Pelei, & Achillis educatione per Chironem Centaurum: *Petras* appellatum suo tem-

Phthiotide, & Pelasgiotide.

pore tradit Tzetzes.

Bœbeïs Palus Macedoniæ Straboni, aliis Theſſaliæ, Bœbe Stephano: vulgò admouetur Penei Fl. oſtio, meliùs remouetur: hodie *Eſero* Sophiano.

Magneſia Promontorium, Sophiano *Cabo Verlichi*, conuenientiùs *Cabo S. Georgio.*

Sepias Promontorium ita dictum à Thetide, quam dum ſequitur Peleus in Sepiam mutata eſt, ſic Apollonij Scholiaſtes: hodie *Queatumo.*

Sinus Theſſaliæ.

OETÆVS SINVS — Minutus, cuius meminit vnus Ptolemæus, ab Oetâ monte qui in eum procurrit. Videtur confundendus cum Maliaco cuius Ptolemæus non meminit; & verò in Maliacum Oeta deſinit.

MALIACVS SINVS — A populis illum accolentibus MALIENSIBVS ſic dictus vt Plinio placet; vt Stephano à Malo Amphictyonis filio. Melis apud Herodotum dicitur à Melide regione, Melineus à Thucydide lib. 8. Malicus Polybio, Lamiacus ab vrbe Lamiâ apud Pauſaniam: hodie *le Golphe de Zeiton.*

PELASGICVS SINVS. — Plinius ab vrbe Pagaſa Pagaſicum vocat, & Strabonis Epitomiſtes Pagaſiticum, Mela Pagaſæum: Iolciacus Ouidij eſt, Demetriacus Liuij lib. 29. Oroſij Macedonicus: hodie *Golphe d'Armiro.*

CAPVT IV.

Deſcriptio Geographica Epiri.

GRÆCI in Epirum ſeſe inſinuantes diuiſioni dedêre locum, quâ in Barbaram, & Græcam diſtinguitur. Barbaram voco quæ ab indigenis retenta eſt, Græcam quam Græci incoluere, vel deductis coloniis, vel vt auxiliares euocati. Hæc diuiſio ex Strabone, & Hiſtoriâ Græcâ colligi poteſt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 1. *Epirus Barbara.*

CHAONIA

ORICVM vrbs,& portus à Colchis condita, Plinio; Straboni Oreum; de eâ multa Liuius: Gerbelius putat esse *Velona*, nobis *la Valone*, Niger *Orcha*.

Pharsalus vrbs circa Ceraunios montes ad quam Cæsar suos milites exposuit; sic ille lib. 3.

Phœnice cuius meminere Liuius atque Polybius: postea Hadrianopolis, vt plerisque videtur: alij tamen duas vrbes distinguunt.

Antigonia, apud Stephanum Ἀντιγόνεια, ab Antigono condita, sed quo dubitatur: populi Antigonenses, Plinio.

Chimera, Plinio Castellum in ora Epiri in Ceraunijs, vbi dulcis aqua è mari effluit. Meminit quoque Thucydides Chimerij portus, & vrbis: hodie *Chimera*.

Acroceraunia iuga, seu montes Ceraunij, sic dicti quòd sæpe fulmine percellantur, vt ait Eustathius in Dionysium: quod nomen postea summis montibus tributum, maximè si in mare procurrerent: hodie *Montes de Chimara*, seu *Chimera*, & *Chimarioti*.

THESPROTIA ET THESSALIA

BVTHROTVM in introitu sinus Pelodes situm, distans à Corcyrâ 12. Pas. Mil. Hanc vrbem alij à Buthroto Heroe, alij à Boue percusso in sacrificio Heleni, aut Æneæ & Anchisæ hîc moriente: hodie *Butrinto* Sophiani, aut *Butronto* Moletij.

Mæandria cuius meminit Plinius, hodie *Alandria*.

Nicæum in Paroræis ex quibus Fl. Aracthus fluit ex monte Timphâ, vnde & populi Timpæi, Ætoli, & Macedones dicti.

Cichyrus olim Ephyra ad sinum Glycum, & ad Cocytum Fl. vt ait Pausanias in Atticis. In eâ coniecti in vincula Theseus & Pyrithous à Rege Thesprotiorum, cuius Proserpinam vxorem rapere tentabant.

Cocytus Fl. aquâ insuauissimâ fluens, & cadens in Acherontem, seu in communem cum Acheronte sinum Glycum: quare Acheronti permisceri à veteribus

bus creditus; lege Plutarchum in Theseo.

PROTIS

Thyanis Fl. Thesprotiam & Cestriniam disterminans, oritur ex Berteceſio monte Thucydidi: hodie *Calanta* Theueto.

Cestria Cestriniæ vrbs, quam Cammaniam Stephanus vocat.

CASSIO-

Nicopolis in Cassiopæis Straboni, in quam Augustus Cæsar vrbes circumpositas bellis attritas, quasi in vnam coloniam deduxit, cui & dedit honorem Amphictyonum, quidam ex eâ & Actio perperam vnam conflant. Nomen ei fecit Plutarchus in Antonio ex Nicone Asino, cui rusticus insidens incidit in Augustũ paulò ante pugnam. Ab Epiphanio dicitur Nicopolis ad Orientem, ab Athanasio Nicopolis Borealis; & in eâ inuentam ferunt sextam editionem quam in Hexapla sua Origenes contulit: hodie *Preuza*, vel *Preuexa*, vel *Prinisse*, vel *Dardanellæ*, in sinu *dell' Arta*.

Pandosia cognominis ei, quæ est in Lucanis, quam fugiens Alexander Rex Epirotarum, ex Dodoneo oraculo, periit in Italiâ

Torona ad ostium Fl. Thyanidis, de quâ lege plura apud Gerbelium lib. 3.

PÆA.

Elatria apud Stephanum & Elateia: hodie nomen retinere videtur *Elatia*.

Elæas portus, de quo nihil apud veteres præter nomen inuenio.

Acheron Fl. quem malè Plinius in Ambracium sinum deducit, Liuius melius ait cadere in Thesprotium; est autem homonymus Italico ad quem casus Alexander, cuius meminit Iustinus lib. 12. Ex eo & vicinis Pausanias ait Homerum fabulas suas de inferis concinnasse.

ALMENE, aliàs fortè

Cassiope nomen iam retinet in montanis *Cassiopo*; alia autem ad mare creditur dici hodie *Ioannina*.

Pindus mons, Thessaliæ ab aliis tribuitur, hic autem ab Acroceraunijs iugis ad Thermopylas excurrit, & ex medio sui brachium emittit quod Par-

pars Cassiopææ, vt dignoscitur ex vrbe Cassiope, postea eius præcipuâ.

nassum facit, & desinit in Heliconem. Hinc vides cur apud Poëtas, tria hæc nomina Pindi, Parnassi, & Heliconis confundantur. Videtur à Liuio lib. 32. Lyncos appellari: hodie *Mezzouo* dicitur.

Aracthus Fl. Liuio, Arethon Ptolemæo, & Acarnanum, Plinio Molossorum; præterfluit Ambraciam vrbem, & cadit in Ambracium sinum: hodie *Spagmagmurisi* Nigro.

§. 2. *Epirus Græca.*

ACARNANIA

Activm locus Acarnanum Straboni, vbi Apollinis templum ab Argonautis conditum, vt vult Callimachus, est quoque promontorij nomen. Ab eo Actiaca victoria Augusti de Antonio, castrorum locus eiusdem Augusti naualibus spoliis exornatus Apollini, & Neptuno consecratus fuit: hodie *Cabo Figalo*, vel vna ex *Dardanellis* in faucibus sinus *dell' Arta*.

Echinus, cuius meminere Plinius, & Stephanus: hodie *Tolgas*.

Astacus Thucydidi Acarnaniæ vrbs, quam esse eandem cum Strato, aut Stratone Plinij, & Stabonis frustrà probare conatur Gerbelius. Nam Thucydides lib. 2. vbi de eius Tyranno Enarcho loquitur, illam clarè distinguit à Stratone.

Stratus, vel Strato vrbs Acarnaniæ Straboni, & Plinio, Ætoliæ Liuio, validissima vrbs prope Fl. Acheloum, memorabilis rebus hîc à Romanis & Perseo gestis; Stratopolis dicitur apud Diodorum.

Anactorium in Chersoneso situm ait Strabo 40. stadiis ab Actij Apollinis templo, Colonia Corinthiorum, vt ait Thucydides, cuius incolas Augustus Nicopolim transtulit: Sophiano *Vonizza* est.

Azilia Plinio, Hazilea Straboni, sic dicta ab Alizo Leucadij fratre, filio Icari: hodie *Natalico*.

Leucas olim Chersonesus postea à Corinthiis perfosso Isthmo facta Insula: immo ab indigenis & ex-

NIA. teris sæpe reuulsa, sæpe continenti reddita est ventorum flatibus, & maris eluuie; sic dicta est vel à Leucadio filio Icari, vel à scopulo candido in quo templum Apollinis, de quo Maro 3. Æneid.

Et formidatus nautis aperitur Apollo.

Antea Neritos dicta fuit; hodie *l'Isle de Saincte Maure*.

AMPHILOCHIA. Argos Amphilochicum dictum, ab Alcmæone ciuitas condita, quando communibus auspiciis cum Diomede Acarnaniam, & Ætoliam administrabat, & in gratiam fratris Amphilochi, quem vnicè diligebat, dixit Amphilochicum, ita Strabo lib. 7. ex Ephoro. Thucydides tamen lib. 2. ait ab Amphilocho Amphiatai filio extructam esse, cùm ei prius Argos non sufficeret. Fuit olim ciuitas opulentissima; sed demum cladibus attrita Ambraciotas vocauit, à quibus Græcorum mores & linguam didicit: *omnino periit.*

Aphas Fl. in sinum Ambracium cadit, dicitur tamen Molossorum Fl. apud Plinium; hodie Pineto est *Inacho.*

ATHAMANIA, vbi populi *Perrhæbi*, & *Dryopes*: homines erant exules & vagi, quos in Thessaliâ Stephanus, Plinius in Ætoliâ collocant; sed vtrobique vixerunt hîc quoque Agræi, de quibus iam in eorum vrbe Ephyrâ.

Argithea caput Athamaniæ, vt ait Liuius lib. 38. cuius Rex Animander ope Ætolorum regno restitutus, & postea à Philippo fugatus.

Ephyra vrbs Agræorum, quæ Straboni gens Æolica fuit, Stephano Acarnanica; Thucydides confinem facit Acarnaniæ, & meminit eius Regis, qui bello Peloponnesiaco vtriusque partis communis amicus fuit.

DOLOPIA } Menelais in Dolopibus ad Pindum Montem.

MOLOSSIA, Dodone, & Dodoa, & Cæneum vrbs Molossidis Stephano, Thesprotidis Pausaniæ; sic dicta à Dodone filia Oceani, vel filio Iouis & Europæ. de huius Oraculo, & Columbis fatidicis lege Herodotum in Euterpe. De quercu loquaci quam hîc fabulæ reponunt, & de ære Dodoneo consule Mythologos.

seu MOLOSSIS. Ambracia colonia Corinthiorum in intimo sinus secessu qui ab ea nomen habet, à Thucydide μαχμωτάτη, ab aliis ὑδατίμων dicitur. Subiecta est (inquit Liuius lib. 38.) tumulo aspero. Incolæ Perreanthen vocant: Regia erat Pyrrhi, & à Romanis tantùm proditione capta fuit: eius incolæ dicti Ambraciotæ: Sophiano nomen retinet, Nigro *Larta* est, meliùs *Arta*, vnde sinus *dell' Arta*, vt obseruauit Leonicus.

Passaro Passaronis, cuius sæpe meminit Liuius, hibernis Ro. Proconsulum, & Prætorum clara. Hîc quotannis olim Rex Epirotarum & populus iurabant, hic se ex animo obsecuturum, ille ex legibus se imperaturum.

§. 3. *Sinus Epiri.*

SINVS BVTHROTI. Aliter Pelodes dictus, in cuius introitu sita est vrbs Buthrotum, vnde quoque hodie sinui nomen: *le Golphe de Butrinto*, aut *de Butronto*.

GLYCVS SINVS. Aliter Thesprotius dictus, apud Strabonem Dulcis palus; nam ait Acherontem Fl. existere ex Acherusiâ palude, & cadere in Dulcem paludem: in hunc quoque sinum cadit Cocytus Fluuius.

AMBRACIVS SINVS. Victoriâ Actiacâ celebris, in quo de Imperio dimicarunt Antonius, & Augustus. Is sensim oblimatur, quandoquidem vrbs olim in eius littore, iam procul distat. Dicitur hodie *le Golphe dell' Arta*, meliùs quàm *de Larta*.

CAPVT V.

Descriptio Geographica Thraciæ.

QVIDQVID de Thraciâ dici debet (vt Insulas eius præteream de quibus in Græcia agemus) ad tria capita reuocari potest. Diuiditur enim in Thraciam cis Rhodopem, Thraciam trans Rhodopem, & Thraciam Chersonnesum.

MOESIÆ INFERIORIS PARS.
PONTI EVXINI PARS.
SARDICA
DARDANICA
BESSICA
PAEONIA
MACEDONIA
PARS
THRACIÆ DELINEATIO.
THRACIVS BOSPHORVS
PONTVS SEV MARE
ÆGEI
ASIÆ MINORIS
PARS
HAEMUS MONS
RHODOPE MONS
IDA MONS
MARIS
SINUS STRYMONICUS
SINUS PERSICUS
SINUS CARDIACUS
HELLESPONTVS
LEMNOS
IMBROS
SAMOS
ABYDOS
CYZICVS
BEBRYCIVM
BEBRICUS
APRIERA
CALCEDON
BYZANTIVM
PERINTHUS
SELYMBRIA
HERACLEA
PANTICAPAEA
CIMMERIVS
BOSPHORVS

§. 1. *Thracia cis Rhodopen.*

MÆDICA aliter GRÆCIA — VRBES:
- PHILIPPI, de quâ vrbe, in Macedoniâ.
- Oesima ad ostia Zisacti Fl. quam à Septentrione premit Prasias lacus, cuius meminit Herodotus, & vicinam habet æris fodinam.
- Doperus Thucydidis, Antonini Topinium, seu Otopinium, Procopij Toprus, hodie *Pusio* Sophiani, *Rusium* Lydo-Ioanni.

MACEDONICA — POPVLI:
- DERSÆI, quorum meminere Thucydides, & Herodotus.
- MEDOBITHYNI: eorum mentio apud Liuium, & Strabonem.
- SYROPÆONES: de iis loquitur Herodotus lib. 5.
- TVRPILI, aliter TORPIDI, quorum meminit Appianus 4. Bellorum ciuilium: circa Philippos habitabant.

DROSICA à Drosis populis sic dicta, qui fortè Trausi, vel Thraussi Liuij, aliter Agathyrsi dicti, vt — VRBES:
- NICOPOLIS ad Nessum cognominata, Iornandi ad Iatrum, quia hic Iatrus fluuiolus cadit in Nessum: *ruinæ Nicoboli.*
- Abdera, quæ à Clazomeniis amplificata dicta est Clazomenæ, inquit Solinus; patria Democriti, cuius incolæ stupidi locum dedere Prouerbio: hodie Sophiano est *Polystilo*, Nigro *Asperosa*, Nardo *Asprizza.*
- Maximianopolis, quam aliqui cum Abderâ malè confudere, antea Porsulis, Imparis, & Pyrsus, nisi nomina corrupta sint.
- Tinda stabulo Diomedis clara Plinio lib 4. cap. 11. quare apud Antoninum dicitur stabulum Diomedis, à Pomponio Mela Turris Diomedis, apud Martianum Tirrida corruptè. A Stephano malè in Calcidica regione collocatur.
- Bistonia vrbs, & lacus Bistonis, Solino stagnum Bistonium, tempore Strabonis Aphnetis dicebatur, & in hoc multi fluuioli cadunt quos

ait Stephanus: aliquitamen Drosos à Trausis distinguunt.

BES — nominamus in tabulâ, Sophiano *Poru*, Bellonio *Borun* dicitur.

BES — Maronea ad ostium Ismari Fl. Homero Ismarus, vt volunt Suidas, & Tzetzes, licèt Plinius eas distinguat. Priùs Ortagurea dicebatur, vt ait idem Plinius, postea Hipparchia, vt legitur in Diogenis Epistolis; item & Cynossema, vt tradit Cedrenus: hodie *Marogna*.

PO-PY-LI — CICONES Thraciæ gens Melæ ad montem Ismarum & Hebrum fluuium. Homerus Ismarum montem eorum sedem assignat, quem Niger ait olim dictum Ampelon; vnde?

PO-PY-LI — BISTONES: de quibus lege Isaacium Tzetzem; & hi à Poëtis sæpe pro omnibus Thracibus vsurpantur.

SAPAICA à populis Thraciæ — ÆNEVM & ÆNVS Thraciæ oppidum liberum, vbi Polydori tumulus apud Plinium, Æneæ opus vt Maro docet, olim Straboni Poltiobria, Stephano Poltumbria, & Apsynthus: hodie Græcis *Eno*, Turcis *Ygnos*, à qua sinus dictus est πόρφο δ' Ενος à recentioribus Græcis.

VR-BES — Cypsella, quæ postea Iustiniana Noua, ad Fl. Melam, aliis ad Hebrum, Cypselus Straboni, hodie *Chapsilar*.

BES — Bisanthe Samiorum cognomine Pomponio Melæ, Ptolemæo Rhædeston: hodie *Rhodosto* Ortelio, Beniamino *Doroston*.

SAPÆIS, quorum meminit Appianus, quarto — Pactya in Propontide, à quâ non procul versus Orientem nouus murus Xenophontis: hodie *Panydo* Sophiani.

Aphrodisias non procul à Fl. Melæ ostiis: *intercidit*.

PO-PY- — HEBRVS Fl. antè Rhombus Plut. de Fl. Eurus apud Arrianum 1. Exp. Alex. Oeagrius cognominatus, & Aurifer, hodie *Marisa*.

PO-PY- — MELAS Fl. Melanus Liuio, qui Xersis copiis non suffecit. Abeo MELAS SINVS, seu NIGER,

libro bellorum ciuilium.

LI — & CARDIANVS: hodie *Lariſſa*, vt tabulæ antiquæ, vt recens quæ ad me miſſa eſt, Γόρφος δ' Eνος, *Golphe d'Eno*.

DORISCVS CAMPVS, cuius meminit Herodotus: eo autem copias ſuas Xerſes non numerauit, ſed dimenſus eſt.

CORPIALICA à *Corpillis*, Thraciæ populis, quorum mentio apud Plinium, & Solinum.

VRBES — PERINTHVS antea Mygdonia dicta, poſtea Heraclea ab Hercule, vt ait Tzetzes: hodie *Heraclia*, Sophiano, cui ferè omnes aſſentiuntur; repugnant Bellonius qui *Rodoſto*, & Caſtaldus qui *Pantiro* vocari aiunt.

VRBES — GANOS Xenophontis, Plinio Gonos, Æſchyni Ganis Ganidos in Propontide: Ganorum etiam Montium meminit hìc Gregoras.

VRBES — Traianopolis à Traiano Imperatore ſic dicta, ad quam Ariſteus Fl. ex Rhodope monte fluens cadit in Hebrum: nomen retinet *Traianopoli*.

VRBES — Bergulæ, & Bergulium, quod & Arcadiopolis Cedreno, hodie Mercatori *Berges*; bene.

VRBES — Apros Colonia, cuius meminere Iuſtinus, & Plinius, poſtea Theodoſiopolis Cedreno, hodie *Apri* Sophiano.

FLVVII — HEBRUS, de quo antea.

FLVVII — Arzus Ptolemæi, hodie *Chiaurlik* Bellonio.

POPVLVS — ODRYSÆ gens potentiſſima Thraciæ, de quibus ſuprà multa in Hiſtoricis ex Thucydide, quorum Rex reliquis Thraciæ Dynaſtis præcelluit.

VRBANA PROVRBES — BYZANTIVM antea Lygos dicta Plinio ad Boſphorum Thracium loco percommodo ſita; *Antonia*, vel meliùs *Antoninia*, poſtea dicta à Seuero qui eam cepit & eius mœnia ſubruit, *Anthuſa* poſtea dicta à Conſtantino, ait Euſtathius, ac demum Conſtantinopolis, item ſecũda Roma, Æterna, & Regia: hodie *Stamboul* appellatur à Turcis, de quo nomine libro ſequenti, ab aliis vulgò *Conſtantinople*.

Phi-

VINCIA ab vrbe Constantinopoli sic dicta, quę tum Antonomasticos dicebatur,

BES
- Phinopolis: hodie nomen retinet *Phinopoli*, Sophiano.
- Delta Xenophonti, aliis Delcon, hodie Gyllio est *Dercon*.
- Rhegium, cuius mentio apud Procopiũ 4. de ædif. Iustiniani, à quo nõ procul lacus Myrmex.
- Selymbria Plinio, Selybria Ptolemæo, Olybria Straboni, & Suidæ, antea *Selyn*, cui addita vox *Bria*, quæ vox Thracicâ linguâ vrbem sonat: hodie *periit*.
- Athyras ad ostium Fl. cognominis Nauale Suidæ, portus Ammiano.

VII FLV-
- Bathinius Fl. Ptole & Paterculo, Bathias Appiano in Mitrid. Bathinis Melæ: *Bathino*.
- Athyras Fl. seu Athyrus, Plinio Pydaras, hodie *Aqua dolce*, Carolo Rimio legato Imperatoris.
- Barbyses, seu Barbissus fluuiolus, Barabyssus Suidæ, Brabissus Pausaniæ, labitur in sinum Ceratinum, & à Byzantinis *Cartaricon*, à Rusticis *Pectinacorion* nominatur, à vico adiacente.
- Cydarus Fl. cadit quoque in Ceratinum sinum: & hodie *Machlena* est.

- LONGI MVRI, ad tutelam Constantinopolis à Septentrione ad Meridiem ad Barbaros coërcendos, ad 60. Milliaria procurrebant, lati octoginta pedes; ita Suidas. Sed Nicephorus ei tribuit longitudinis passus mille quingentos, latitudinis 20. pedes, & ex silicibus torrentium sic conflatos ait, vt mons potiùs quàm muri videantur. Hoc opus tribuitur Anastasio Imperatori ab Euagrio. Captos autem à Barbaris Muros longos recepit Iustinianus, & turribus muniuit, vt ait Procopius lib. 4. de ædific. Iustiniani. Vide autem ne hos cum Macrotycho confundas, de quo in Thraciâ Chersoneso mox agemus.

- BOSPHORVS THRACIVS quem Græcorum alij αὐλῶνα, alij αὐχένα nominauere, hodie à Græcis λαιμόν, à Tur-

vt antea Roma VRBS.

cis *Bogasin* appellatur. Sic dictus est à bouis transitu, hoc est vel à Inachi filiâ in bouem versâ, vel à boue quem secuti sunt Phryges ex oraculo, vel ab eo qui œstro concitatus hunc transmisit, aut à bobus quos alligant indigenæ ad rates, aut à boue in Phrygum prorâ depicto; aut denique quòd bos mugiens ab vnâ ad alteram partem facilè exaudiatur. *Longitudo* eius Herodoto est 120. stadiorum, Zosimo trecentorum, verè 160. ex Gyllio. *Latitudo* Herodoto est 4. aut 5. stadiorum, videlicet secundùm duplicem latitudinem maiorem aut minorem, ex quâ obseruatione veteres conciliabis. De eo librum eruditissimum scripsit Petrus Gyllius.

§. 2. *De Thracia cis Rhodopen.*

CÆNICA à *Cœnis* populis nomen habet, quorum meminere Liuius, & Stephanus: VRBES.

BIZIA, & Bisa arx Regia Thraciæ inuisa hirundinibus ob Terei crimen, ait Plinius lib. 4. cap. 11. Fit eius mentio apud Æmilium Probum in vitâ Alcibiadis, & apud Plutarchum, hanc enim communiuit: *Vize* Leunclauio est.

Flauiopolis non procul à Biziâ vrbe, Solino.

Anchialus vrbs ad Pontum Euxinum, vbi olim Messa sita erat, vt vult Plinius: Sophiano *Anchialo*, Mercatori *Lenkis*, aliis *Achello*.

Sarpedonia, & Sarpedon, vrbs & petra; sic enim eam vocat Apollonij Schol. Apollonius 2. Argon. ad Erginum Fl. eam locat; ante Hæmum montem eam describit Vetus Interpres.

Salmidessus, & Halmydessus, vnde & sinus nomen habet: meminit eius interpres vetus Sophoclis in Antig. & in Etymologico Almydessi populi locantur hoc situ.

Plotinopolis, hodie si Nigro fides *Ploudin.*

APOLLONIA, Magna cognominata à Pompeio, in sinu commodissimo sita, Plinio Antium: Insula aliis dicitur. Ex eâ Lucullus in Capitolium Apollinem deportauit: hodie *Sissopoli* Nigro, Pinetus ait nomen retinere.

hos Plinius vocat *Cæncos*.

FLVVII

Panysus Fl. cuius ostio veteres Geographi Mysiam, & Thraciam diuidunt, *Laniza* Nigro est.
Erginus Fl. de quo in Sarpedoniâ.
Salmidessus, vrbi suprà laudatæ cognominis.

SELLETICA, hinc *Selletæ* populi Plinio, qui Dioni sunt *Sialetæ*.

VRBES

DEVELTVS colonia Ptol. Dibaltum Ammiani: Curopalates ait Bulgaros eam vocare Zaguriam, seu Zagoriam, & Zagoram: Debellium Antonini est: hodie *Deuelto* Sophiano.
Sadama, cuius meminit Antoninus.

FLVVII

Thearus Fl. quem ait Herodotus ex 38. fontibus fluere.
Agrianes Fl. cuius meminit Herodotus, vnde & dicti populi, de quibus in Bennicâ.
Contadesdus Fl. cuius idem meminit in Melpomene, & ait fluere in Agrianam.

SAMAICA de quâ nihil in Historiâ.

VRBES

HADRIANOPOLIS quæ priùs Vscuduma, Ammianus Vscudama, scribit lib. 14. dicta & Orestа, seu Orestias Lampridio: Tzetzes notat etiam Æliam dictam esse. Hodie Turcis *Endrem*, Græcis *Hadrinopoli*, nobis *Andrinople*.
Ostodizum, aliter Osindizo, vox illa miserè deformata est apud Anton. quam frustra Simlerus conatur emendare: *omnino periit*.

VSDICESTICA, de qua tacent Historiæ.

VRBES

NICOPOLIS ad Hæmum montem cognominata: hodie *Nicopoli* Sophiano.
Sazarana, seu Saranara, & Saceanara.
Opisina vrbs in Mediterraneis Ptolemæo.

MONS

HÆMVS, vel ÆMVS, sic enim à variis variè scribitur, cuius pars ex quâ Hebrus & Strimon Fluuij prorumpunt SCOMIVS dicitur apud Thucydidem, hunc tamen Aristoteles Scombrum vocat Quomodo nunc vocetur non est facile statuere. *Prasobas* Laonico est: apud Pinetum Italis *Monte Argentaro*, vel Catena Mundi, Turcis *Balkan*, Slauis *Cumaniza*; idem tamen Pinetus in suum Plinium, ait dici *Monte de Costegnas*, Cuspinianus *Costenazo*, Lazius *Kriuicze*.

BENNICA à *Bennis* populis, qui & *Beni*, & *Benæ* Plinio, *Benasij* Stephano.
- VRBES: Opizum — Quarum meminit vnus Antoninus, nunc earum vrbium nulla superstant vestigia.
- Cillæ
- POPVLI: AGRIANES, Agrienses, & Agræi, & Agrij, Pæones sunt origine apud Stephanum: à Fluuio Agriane nomen habent, & eorum frequens mentio apud Herodotum, Thucydidem, Arrianum, Curtium.

SERDICA fortè dicitur à *Sardiciis*, & *Sardialibus*, Dalmatiæ populis, aut illa ab his.
- VRBS: SARDICA vel meliùs SERDICA, vt notauit Goltzius in Inscriptionibus, ego in plerisque nummis legi, quomodo vocant Antoninus, & Suidas: hodie *Triadizza* Sophiano. Quidam duas distinguunt, & alteram in Illyrico volunt dici Daciam Sardicam.
- POPVLVS: PRIANTHÆ, quorum mentio apud Plinium, & Solinum, sed ad Hebrum perperam collocantur.

DANTHELETICA, à *Denseletiis*, fortissimis populis, de quib⁹ suprà.
- VRBS: Pantalia, cuius meminit Procop. lib. 4. de Ædif. Iustiniani, Panialia Ptolemæi.
- FLVVIVS: Harpessus, seu Arpessus, apud Appianum 4. Ciuil. cadit in Hebrum.
- MONS: Cercina apud Thucydidem, qui Sinthos & Pæones populos coniungit.

BESSICA à Bessis populis sic dicta, de quibus suprà in
- VRBES: PHILIPPOPOLIS, antea Trimontium (& Hadrianopolis Ptolemæo manifesto errore de *Hadrianopoli*) Plinio & Suidæ etiam Poneropolis; Eumolpias Sexto Ruffo, Pulendena Iornandi: hodie *Philippopoli*. Philippi Cæsaris opus est, non patris Alexandri vt notauit Leunclauius.
- Pergamum vrbs Mediterranea.
- Brisica, Milolitum } Antonino.
- Zerua Antonino, Zerna Cedreno, fortè & Zernensis Col. à Traiano deducta; Therra Stephani videtur.

Historicis Thraciæ. MONS: Pangæus adiacens vrbi Philippis, quare modò Thraciæ, modò Macedoniæ adiudicatur: antea Carmanius dicebatur, ait Plutarchus, hodie *Malaca*, & *Castagna* Bellonio.

§. 3. *De Thraciâ Chersoneso.*

Hellespontia, & Helleſpontiaca, & Helleſpontus Regio dicitur apud Suidam: Pallene Halicarnaſſeo, & Stephano, qui addit hanc à Cruſæis habitari; fertilis admodum iuxta Xenophontem. Tota fuit aliquando Agrippæ, quo mortuo ad Auguſtum rediit.

VRBES:
- Lysimachia, aliter Hexamilium dicta, à Lyſimacho condita eſt, cùm Cardia euerſa concidiſſet, inquit Pauſanias. Hodie *Hexamili* Sophiano, *Policaſtro* Nardo.
- Cardia cuius meminit Plutarchus in Eumene, item & Herodotus; Ptolemæo Cardiopolis, ex cuius ruinis Lyſimachia.
- Callipolis Straboni, hodie *Gallipoli*, nomen freto dedit: Turcis *Gebbole* Leunclauio.
- Sestos, Abydo Aſiaticæ oppoſita, nota Leandri amoribus, Poſidonium etiam dictam ait Gellius. Caſtaldus ait vrbem deiectam, & locum vocari à Nautis *Malido*, alij *Bogazoſſar*, aut *Bagazaſſar* à Turcis vocari contendunt, & ſic aiunt appellari oppida in anguſtiis poſita, nos dicimus *les Dardanelles*, quæ vox quoque communis eſt, *& les Chaſteaux*, quâ voce vtuntur Franci Peram incolentes.
- Protesilevm, oppoſitum Sigæo Pro. Straboni, Plinio, & Solino: *intercidit.*
- Cynoſſema, hoc eſt tumulus Helenæ in canem commutatæ, lapidibus obrutæ à Græcis ob conuicia: *pertit.*
- Elæus Straboni, in Helleſponto Strephano, hodie *Critea* Nigro.
- Alopeconneſos in exigua Cherſonneſo collocata, cuius meminerunt ſæpè Liuius, & Demoſthenes: *nulla eſt.*

Μακρὸν Τεῖχος: Herodotus in Melpomene, ait Miltiadem duxiſſe murum à Gordiâ (lege Cardiâ) Pactyam vſque ad ex-

Longus Murus. cludendam Cherſonneſum: meminit & huius Plinius lib. 4. cap. 11. notátque hîc vrbem excitatam eſſe à quâ muri à Propontide ad Meltam, vel Meleam (lege Melanem) ſinum decurrerent, & his muris excludi Cherſonneſum. De alio muro ad tutelam vrbis Conſtantinopoleos ſuprà diximus.

HELLESPONTVS Aliter Fretum Helleſpontiacum, ab Helle ſorore Phryxi, quæ ex Ariete aureo decidens huic nomen dedit. Ideò Nazianzenus παρθένιον, Aqua Virginicida Lycophroni. Huius maximæ anguſtiæ inter Abydum & Seſtum ſunt duorum ſtadiorum Polybio, ſeptem Plinio, octo Xenophonti. Seſtiacum Pelagus, & Abydi freta dicit Auſonius; Phryxæum Pontum Lucanus, Phrygium æquor Maro: hodie *Sretto di Gallipoli*, aliter *le Bras de S. George*.

PROPONTIS Sic dicta, quòd ante Pontum extendatur; Bebrycium Mare Tzetzæ in variâ Hiſtoriâ à Bebrycîâ, hoc eſt Bithyniâ quam alluit; mare Thracium vocat Antigonus; hodie *Mar di Marmora*, ab Inſulâ Preconneſo vulgò *Marmora*, ex quâ pulcherrimum Marmor eruitur; de quâ in Aſiâ.

CAPVT VI.

Veræ Græciæ Hiſtorica.

PRÆMONVIMVS Græciam ita ſumptam olim diſtributam eſſe in Achaiam, ſeu Helladem, Peloponneſum, & Inſulas, de quibus antequam de more aliqua ex hiſtoriis prælibentur, aliqua proponemus, quæ toti Græciæ communia ſunt.

§. 1. *De Græciâ in communi.*

OFFEREMVS hîc primò Familiarum duarum Deucalionis, & Inachi ſtēmata, ex quibus magna lux huic capiti affulgebit, quę ex Apollodoro, Conone apud Ptotium, Diodoro Siculo, Pauſaniâ collegimus; tum agemus more ſolito de nomine, linguis, moribus, politia, doctrina, religione, ſelibantes ea quæ ſic Græcis communia ſunt, vt neque Athenienſibus, neque Lacedæmoniis, neque aliis populis aptari queant.

NVM. 1. *Græcorum origo prima* ex Deucalione secundùm antiquissimos scriptores.

DEVCALION, quo regnante in Thessalia contigit diluuium *Deucalioneum*, à quo suscepti

HELLEN qui ex Orseide coniuge suscepit tres filios, qui triplex genus in Græciam inue-

ÆOLVS ex *Enarete Deimachi* filia genuit filias quinq; *Canachem*, *Alcionem*, *Pisidicem*, *Calycem*, *Perimedem*.

CRITHEVS à quo susceptI ex *Tyrone* Salmonei fratris filiâ.

- ÆSON { Iason Dux Argonautarũ.
- MELAMPVS à quo ex Iphianirâ filiâ Anaxagogæ filio Megapenthis Argiuorum Regis (quod regnũ ei concessum ob Prœti filias furore liberatas) susceptI { Antiphas. Manto. Bias. Pronoë.
- BIAS qui eum Melampode regnum Argiuum tenuit, à quo susceptus ex Perone { Talaüs vnde nati { Adrastus. Parthenopæus. Eriphyle vxor Amphiarai.
- PHERES { Admetus. Lycurgus { Opheltes, dictus Archemorus.

SISYPHVS conditor Corinthi à quo susceptus ex Merope filiâ Atlantis { Glaucus { Bellerophõ.

ATHAMAS Rex Bœotiæ à quo susceptI { ex Nephele { Phryxus, Helle. ex Ino filia Cadmi { Learchus, Melicertes.

SALMONEVS qui primùm regnauit in Thessaliâ, mox in Elide { Tyro vxor Clithei: ab eâ priùs natiex Neptuno { NELEVS qui fugit Messanam, cui nati ex Chloride filiâ Amphionis { Nestor, Decem alij mares, quos Hercules occidit. Pero filia. PELIAS Rex Thessaliæ { Acastus. Alcestis filia.

Filios VII. ex Apollodoro, VIII. ex Diodoro, qui addit Mimantē. Hi autem sic se habent.

- DEIONE qui regnauit in Phocide { Cephalus Procridis maritus.
- MAGNETES cuius filij { Polydectes Dictis { qui Seriphum Insulam tenuerunt.
- MIMAS qui regnauit in Æolide, fratribus in alia loca profectis { Hippote à quo natus ex Melanippe. { Æolus { Arne, ex quâ cōpressâ à Neptuno { Æolus Rex Insularum Æoliarum ad Siciliā: Bæotus, à quo Bæotij dicti.
- PERIERES à quo suscepti ex *Gorgophone* filia *Persei* { Aphareus. Leucippus. Tyndareus. Icarus.
- DORVS, de quo nihil proditum, nisi quod ex eo Dores.
- XVTHVS qui expulsus à fratribus venit ad Erechtheum, cuius filiam duxit, ex quâ nati { ACHÆVS qui cæde præter voluntatem factâ venit in Peloponnesum, à quo Achaia dicta est, quæ priùs Ægialea. Repetiit tamen Thessaliam, ibique regnauit. / IONE, qui à Conone dicitur Athenis regnasse mortuo Erechtheo, & ex eo Athenienses Iones appellati: falsum prius; neque enim inter Reges numeratur. Meliùs Pausanias ait fugisse ex Atticâ in Achaiam, vbi Selinuntis filiam vnicam Helicem duxit.
- AMPHICTYON, qui pulso Cranao Athenis regnauit.

xerunt *Æolicum*, *Doricum*, *Ionicum*, à 2. filiis *Æole*, & *Dore*, & nepote *Ione*.

sunt ex PYRRHA coniuge duo filij *Hellen*, & *Amphictyon*.

NVM.

NVM. 2. *Græcorum origo aliena ex Inacho, & Phoroneo secundùm veteres.*

INACHVS adeo antiquus, vt eius parentes ignorentur, ideo *Priscus* ab Horatio dictus.

ION E ex quâ de Ioue
EPAPHVS Rex Ægypti
LIBYA cui ex Neptuno
- Be- LVS
  - Da- NAE
    - HYPERMNESTRA
    - AMPHIARAVS
  - Ægyptvs
    - Agenor
      - Cadmus
      - Phœnix
      - Cilix
      - Europa
    - Lynceus.

Da- NAE
- Acrisivs
- Perseus

Acrisius in Appendice primâ. Cuius Familiâ videbis in Appendice secundâ.

Perseus, de cuius rebus gestis diffentiunt auctores.
- Thalaus.
- Adrastus.

Agenoris Familiam mox videbis latiùs expansam, in Appendice secundâ.

PELASGVS ex quo genitus
- LYCAON cui nati sunt
  - CALLISTO cui natus ex Ioue
    - ARCAS
      - vnde dicti *Arcades*
      - APHIDAS vnius filia.
        - cui 2. filij
          - LIDAMAS
            - AMPHINIO, de quo ex Atalanta
              - MELANIPPVS
              - Parthenopæus vnus ex 7. Ducibus ad Thebas.
          - CVRETES
            - ANCÆVS.
            - EPOCHVS.
            - IDÆVS.
    - CEPHEVS:
    - STONOBÆA Prœti coniux.
  - ELATVS natu minor Aphidæ.

NIOBE de quâ ex Ioue

PHORONEVS frater Inachi à quo fusceptâ.

50. filij, omnes cæsi præter Nyctimum

Appendix prima. Familia Perſei.

PERSEVS Danaës ex Ioue in imbrē, cōuerſo filius: Ex Andromedâ Cephei filiâ ſuſcepit 6. filios, filiam vnam.

- ALCÆVS cui nati ex *Hippomone* filia *Menœcei*: Amphitruo. Anaxo filia.
- MNESTO cui de Liſydice filiâ Pelopis natus
  - HIPPOTHOE cui de Neptuno
    - TAPHIVS quivrbem Taphum in Cephaleniâ cōdidit, populum Teleboas dixit
      - PTERELAS à Neptuno immortalitate donatus.
- ELECTRIO, cui ex Anaxone filiâ Alcæi nati ſunt
  - Mares nouem.
  - ALCMENA quam pater dedit Amphitruoni eâ lege vt Teleboas vlciſceretur: ſed ſocerum imprudens occidit; purgatus à Creonte bellum feliciter confecit.
- Ex Medeâ
  - Lycimnus ſpurius.
- STENELVS cui natus ex Nicippe filia Pelopis
  - EVRISTHEVS cui addictus Hercules: in eo defecit poſteritas Perſei, & Mycenarum regnum ad Pelopidas deuolutum.
- HELAS, cuius nulla poſteritas legitur.
- PERSES, quem reliquit apud ſocerum Perſeus, vnde ſe Perſæ ortos gloriantur.
- GORGOPHONE filia quæ nupſit Perieri, filio Æoli.

Appendix ſecunda. Familia Agenoris.

AGENOR ex Teleſtâ

- CADMVS miſſus à patre vt Europam quæreret
  - POLYDORVS ex Nycteide filia Nyctei natus
    - LABDACVS
      - LAIVS 1° pulſus à Lyco: mox eo ſublato ex Iocaſtâ ei natus eſt
        - OEDIPVS ex Iocaſtâ matre.
          - Antigone filia
          - Etheocles
          - Polynices
            - qui mutuis vulneribus occiderunt.
  - ANTINOE, quæ nupſit Ariſtæo.
  - INO, quam duxit Athamas.

phasia coniuge tres filios suscepit, filiam vnam.

condidit — AGAVE, quæ Echioni data.
SEMELE, quæ ex Ioue BACCHVM genuit.

PHOENIX, cuius filiam Europam vocat Conon. Ab eo dicti Phœnices, qui toti Asiæ tunc imperarunt, sede Imperij Thebis Ægypti constitutâ.

CILIX, vnde dicti Cilices.

EVROPA à Ioue rapta, &c.

APPENDIX AD FAMILIAM CADMI

NYCTEVS ex Eubœâ venit cum fratre
- NYCTEIS — LABDACVS — LAIVS cui rapuit Lycus Imperium.
- ANTIOPA cui de Ioue nati — ZETHVS — à Bubulco educati & matris vltores in Dirce coniuge Lyci.
- ANTIOPA cui de Ioue nati — AMPHION — à Bubulco educati & matris vltores in Dirce coniuge Lyci.

LYCVS frater Nyctei — Duxit vxorem Dircen; nepotisque sui Laij regnum inuasit. Cepit Antiopam Epopæo nuptam quam malè multauit Dirce. Hunc interfecêre Zethus, & Amphion, Dircen ad Taurum indomitum alligarunt.

NVM. 3. *De nominibus Græcorum.*

PRIMVM nomen est, quod postmodum cæteris prælatum est, Græcos appellat Γραικούς: Nicolaus Gerbelius à quodam Rege sic dictos ait, sed auctorem non laudat: Suidas à Pago sic vocatos putat. Meminit eius nominis Lycophron in Cassandrâ, vbi Achilles Γραικῶν ἄειστος dicitur; meminit & Aristoteles in Politicis, vbi ait iuxta Phthium populos esse Γραικοὺς καλουμένους. Iidem porro, vt colligitur ex Thucydide in proœmio Historiæ suæ, dicti quoque sunt Ἕλληνες, & inde probat quod soli Comites Achillis, nempe ex Phthiotide adducti πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν. Nomen autem vtrumque deinde Thessaliæ communicatum est; postea transiit in Achaiam, Peloponnesum, Insulas maris Ægæi, ac demum in Asiæ Minoris partem, colonis eò ex Europâ traductis.

SECVNDVM igitur nomen est HELLAS, cuius populi Ἕλληνες ab Hellene filio Deucalionis, de quo in Græcorum origine. Qui-

dam ab Hellene Gigante, quem à Iaphet deducunt: Eustathius, ab Hellade ciuitate Thessaliæ, quæ nulla erit alia quàm Phthiotis; hîc enim ciuitas non pro vrbe, sed pro populo sumitur.

Tertium: Achaia, vnde populi Achæi, ab Achæo Æoli filio ex Creusâ filiâ Erechtæi. Is enim cæde suorum contaminatus in Thessaliam profugit, & Thessalos de se Achæos dixit; Homerus 3. Iliad. Ἀχαιΐδα καλλιγυναῖκα.

Quartum: Doris incolæ *Dores*, vnde Poëtis *Dorica Castra*, hoc est Græca: à Doro filio Hellenis.

Quintum: Argos & Argia, ita Didymus in 18. Odysseæ, quò spectat & illud Maronis 2. Æneid.

Ferus omnia Iupiter Argos transtulit,

hoc est in partes Græcorum. Porro *Argiui* dicti, ab Argo Apidis, & Niobes filio.

Sextum: dicti sunt Græci Danai à Danao Ægypti fratre, filio Beli, qui Argiuos de se Danaos dixit, quâ voce Latini Poëtæ frequentiùs vtuntur.

Septimum: Pelasgi à Pelasgo nomen habent, qui primus Arcades ad molliorem vitam transtulit; nam & tuguriola primus excogitauit, & tunicas ex corio aptauit, & cibos exquisitiores herbis suppossuit, vt ait Pausanias in Arcadicis.

Cætera nomina vt Dolopes Myrmidones, *quis talia fando Myrmidonum Dolopumve*, &c. Poëtica sunt, apud quos pars sæpe pro toto sumitur; vel sanè Epitheta, quorum hæc duo sæpe Homerus vsurpat ἑλίκωπες & καρηκομόωντες.

Ἑλίκωπες, inquit Eustathius ad primum Iliados dicti sunt, vel quòd peritè remos impellerent, vel quòd omnium oculos in se conuerterent ἀξιοθεάτοι, vel quia aspectu truci, & minimè languido, vel quia ad Helicen, seu Maiorem Vrsam nauium cursum dirigerent, cùm Phœnices in minorem sese conuerterent: vnde Ouidius 3. Fast. cecinit

Esse duas Arctos quarum Cynosura petatur
Sidoniis, Helicen Graia carina notat.

Καρηκομόωντες *bene comati*, & vt venustiores essent, & hostibus magis terribiles. Vide reliqua in Curetibus & Acarnanis, de quibus suprà.

NVM. 4. *De Moribus Græcorum.*

CVLTVS CORPORIS. Diu armati processere semper Græci ob perpetua inter eos bella, ait *Thucydides* libro 1. Deinceps palliis vsi sunt. Pueri comam alebant, quam alicui Deo consecrabant, & maximè fluminum Geniis, inquit *Philostratus*. Hanc quoque postmodum alebant, cùm vt venustiores apparerent, tum etiam terribiliores hosti viderentur: *Strabo.*

DOMVS apud eos splendidissimè & commodissimè exædificabantur: *Strabo.*

EXERCITIA. Ludis, palæstris, saltationibus deditissimi erant, quod alebat certamina toto orbe celebratissima. Apud eos imperitus habebatur, qui fidibus nesciret canere: *Plutarchus.*

NVPTIÆ. De his multa Plutarchus in Græcanicis quæstionibus, & Iulius Pollux. Mulieres apud eos Gynæceo continebantur.

FVNERA. Mores funerum iusto volumine vix exequeremur, his paucis contentus esto. Mortuorum corpora comburebant: pulla vestis funebris erat. Multa preciosa in rogum demortui coniiciebant, & sæpe suos crines, aut vulsos, aut tonsos. Graue erat apud eos carere sepulturâ, hæcque pœna tantùm fuit Tyrannorum, seditiosorum, αὐτοκτόνων.

VITIA. Vix vlla gens maioribus vitiis contaminata est. De eorum stupris, & raptu mulierum plurima apud Herodotum leges. Cyrus eis exprobrat mutuas in vendendo & emendo fraudes, quas etiam Polybius Hyperbolicωs amplificat. Mendaces eos Iuuenalis facit, & adulandi peritissimos. Apud Latinos scriptores penè omnes fit mentio Græcæ leuitatis. Παιδιεραστὰς & Ebriosos describit eos Athenæus: pleraque ex his vitiis sic expressit Horatius.

Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur, & extrà,

hoc est in *castris Græcorum.*

NVM. 5. *De Doctrinâ Græcorum.*

INGENIOSOS, & eruditos fuisse Græcos nemo eruditus dubitare potest. Hinc à Manilio Græcia *fœcundißima doctis vrbibus* dici-

tur: Hinc Horatius *Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Musa loqui, præter laudem nullius auaris:* meritò igitur Tullius *doctissimos homines* Græcos appellat pro Cælio. Quàm fuerint ELOQVENTES probant Oratores Græciæ de quibus Plutarchus: quàm periti PHILOSOPHI innuunt Plato, Aristoteles, & alij de quibus Laërtius. POETARVM Græcorum Chorum vix duo vægrandia corpora capiunt, quibus præluxit Homerus ab Aristotele adeò dilaudatus. HISTORICOS Thucydidem, & Xenophontem pauci deinceps apud omnes gentes assecuti sunt; vt taceam de Herodoto, cuius libri nominibus Musarum inscripti sunt. ASTROLOGIAM à Babyloniis, GEOMETRIAM ab Ægyptiis accepere quidem, sed eas ingenio suo perfectiores nobis reliquere.

NVM. 6. *De Politia Græcorum.*

POLITICI fuere Græci omnes, & Respublicas suas optimis legibus temperarunt, ac Legislatores suos maximi fecere: Athenienses Solonem (vt taceam superiores;) Lacedæmonij, Lycurgum; Cretenses, Minoem; Mantinei, Nicodorum pugilem; Locrenses, Zaleucum. Et verò cùm Romani Remp. suam ordinare statuissent, misere legatos Athenas, & in Græciam qui Solonis, & aliorum Legislatorum leges describerent, & omnium Græciæ ciuitatum iura, mores, instituta perueſtigarent, quod Pomponius Iurisconsultus in Enchiridio admodùm laudat.

Antiquus singularum ciuitatum status fuit Monarchicus; & Principes dicebantur αἰσυμνῆται, eligebantúrque à ciuitatibus pro ratione temporis, inquit Halicarnasseus lib. 5. Sed cùm hi abuterentur potestate suâ, plerique Græcorum eos sustulerunt, & nouam Reip. formam induxerunt. Nihilominus perturbatis rebus, ad Principes, quasi ad sacram anchoram, recurrere cogebantur: Hos Thessali vocabant Ἀρχόντας, Lacedæmonij Ἁρμοστάς *moderatores.*

Quamquam autem in varias Respublicas distributi essent, concilium tamen habuere, & quasi Senatum vnum *Amphictyonum* dictum; cuius auctor dicitur fuisse *Amphictyon*, vel vt alij malunt *Acrisius*. Is conflatus erat cœtus ex delegatis omnium vrbium, & prouidebat ne quid detrimenti Græcia à Barbaris caperet. Curabat item sarta tecta Delphici templi. Porrò hi delegati bis in an-

no conueniebant ad Thermopylas, olim in Insulam Calauriam, vt ait Strabo lib. 9. sed tum 7. tantùm ciuitates legatos suos mittebant, quas nominat.

Thesaurus publicus Græciæ erat in Insulâ Delo constitutus, vnde postea Athenas translatus est, & Pericli concreditus, de eo legantur Thucydides lib. 1. & Diodorus Sic. lib. 11.

Contraxere in bello contra Persas ad Plateas 12 hominum Myriadas, hoc est 120. millia armatorum teste Herodoto: in pugnâ ad Artemisium & Salaminam 280. triremes eduxere, si Diodoro fides.

Cùm autem diu inter se satis malè conueniissent, discordiis laborare cœperunt, quæ vix aduentu Persarum sopitæ sunt. At Persis ejectis maiori contentione inter se depugnarunt; túmque populi aliqui cæteris imperare visi sunt: primùm Athenienses, deinde Lacedæmonij, mox Bœoti, seu Thebani, ac demum deuicti auro & armis Macedonum libertatem omnes amiserunt. Hanc tamen restituerunt Romani per T. Quintium Flamininum, renitentibus licèt Achæis, qui tandem domandi fuere, & vrbs eorum primaria Corinthus exscindenda. Tum verò Græcia tota in formam prouinciæ redacta est: sed ei reddidit iterum libertatem Imperator Nero, quam sustulit Vespasianus, atque ab eo tempore prouincia sub vno nomine Achaiæ Romanis paruit.

NVM. 7. *Religio Græcorum.*

GRÆCORVM religionem testantur elaboratissimæ apud eos statuæ, quas postea tanti fecere Romani, vt nequidem Deos iratos miseris hominibus relinquerent. Non inficias tamen iero SS. Patres eis exprobrare πολυκοιρανίαν, & eos appellare γεομάχους potiùs, quàm θεοσεβεῖς. Ad eorum Religionem pertinent quoque ludi illi celebratissimi Olympici, Isthmici, Pythici, Nemei de quibus agemus in locis quibus celebrati sunt. Hanc quoque arguunt tot oracula, Delphicum in Phocide; Dodoneum, in Epiro, Trophonij, Lebadeæ in Bœotiâ; Apollinis Didariotæ, in Argolide; Amphiarai, in Oropiis; Branchidarum, in Ioniâ prope Miletum, &c. Quis denique recensere queat sacra Græcorum Bacchanalia, seu Orgia, vel Trieterica, Mysthia Cereris Eleusinæ, seu Tesmophoria, & alia de quibus Meursius libellum edidit?

NVM. 8. *Dialecti Græcorum.*

COMMVNITER quatuor appellantur peculiares Dialecti à duobus filiis Hellenis *Æolo*, & *Doro*, eiusdem nepotis filio Xuthi *Ione*, & Athenienſibus qui ſe αὐτόχθονας dicebant. Sed ij tandem cum Ionibus coaluerunt, vnde licèt fuerit in Græciâ quadruplex Dialectus, fuit tamen genus duntaxat triplex, Æolicum, Doricum, Ionicum.

Obſeruat autem Strabo ſub initium lib. 8. ex quatuor Dialectis *Atticam* duntaxat, & *Doricam* primigenias eſſe, cæteras permixtas; quoniam *Attica*, & *Doris* cùm eſſent montuoſæ, ſteriles, & aſperæ, non ita facilè exterorum excurſionibus patuere. Porrò ad tempora vſque Strabonis omnes extra Iſthmum in Græciâ degentes (exceptis Athenienſibus, Megarenſibus, & Dorienſibus Parnaſſi accolis) *Æoles* nuncupati ſunt: *Iones* verò ex Atticâ profecti Peloponneſum incoluerunt, ſed hinc facilè depulſi ſunt. Eódem quoque peruaſere Dores, qui Heraclidarum beneficio diutiùs ibi conſederunt: vnde factum vt in Peloponneſo duplex tantùm genus viguerit, Doricum, & Æolicum. Arcades autem & Elei propriè locuti ſunt Æolicè: illi, quia ſe texêre montium aſperitate; hi quia Ioui Olympio ſacri intacti permanſere. De Æolide, Ioniâ, & Doride Aſiaticis ſequenti Tomo agemus.

Quomodo autem quatuor illæ Dialecti iterum diuiſæ ſint diximus in Europâ antiquâ Tomo ſuperiore pag. 154.

§. 2. *De Achaiâ, ſeu Hellade in genere.*

NOMEN *Hellas*, deducitur ab Hellene filio Deucalionis, vt omnes arbitrantur, quam Homerus καλλιγυναῖκα vocat. Non inficior tamen Euſtathium hoc nomen *Hellas* tribuere Theſſalicæ ciuitati, quoniam vt ſuprà innuimus Græciæ nomen Theſſalis primò cõceſſum eſt. *Achaia* autem vocata eſt ab Achæo filio Æoli fratre Ionis, qui cædis reus fugit in Theſſaliam, ibíque rerum potitus Theſſalos de ſuo nomine Achæos nominauit. Quod autem eadem regio ſit Achaia & Hellas Epithetum vtrique conceſſum arguit Ἀχαΐδα καλλιγυναῖκα.

QVANTITAS. Maxima Helladis *Latitudo* apud Ptolemæum eſt

à

à Sunio Promontorio, ad Anthedonem, quæ reuocata ad magnum circulum ex eodem dat 750. ſtadia. *Longitudo* deſumitur apud eundem à Cynoſurâ Promontorio ad Argos Amphilochicum, quæ diſtantia dat 4. gradus maioris circuli cum dimidio, ac proinde ſecundùm eius principia reddit 2250. ſtadia.

QVALITAS ex ſequentibus intelligetur.

§. 3. *De populis Achaiæ, ſeu Helladis.*

NVM. 1. *De Athenienſibus & Atticâ.*

NOMEN. Priùs Attica dicta eſt *Ionia* ab Ionibus, qui pulſi ab Achæis, fugatis per Heraclidas ex Peloponneſo, iunxere ſe Athenienſibus, quos iam affinitate contingebant. Vocata quoque eſt *Actia* ab Actæone, *Mopſopia* à Mopſopo, *Cecropia* à Cecrope Rege (à quo & Athenienſes Cecropidæ) *Ogygia* ab Ogyge, denique ab Atthide Cranei filia *Atthis*, & *Attica*.

QVALITAS. Regio ſterilior fuit, & petroſa, hinc à Pindaro χαραδρία dicitur, ab eius interprete κατάξηρος, & πετρώδης. Vnde factum eſt vt ab exteris non fuerint pulſi indigenæ. Abundabat tamen Melle quod Hymettium dicebant, à monte Hymetto. Hîc quoque olea inuenta perhibetur: certè oleum Atticum celebratiſſimum eſt. Ficus Atticas quis ignorat, à quibus dicti Sycophantæ, qui prouidebant ne exportarentur. Hîc quoque panis candidiſſimus celebratur ab Athenæo.

MORES. Cicadas aureas in capite geſtabant, vt oſtenderent ſe Regionis ſuæ αὐτόχθονας, & γηγενεῖς. Litteras magni fecere, quare Attica dicta τῶν σοφῶν οἰκητήριον. Optimè & eleganter loquebantur Athenienſes, vnde Paræmia, *Atticus lepos*. Excellentiſſimi fuere Naucleri, ideóque mari potiti ſunt. Mortuos ſuos ferè ſepeliebant, aliquando tamen comburebant. Sepeliebant olim in vrbe in propriis domibus, poſtea extra vrbem ad viam Ceramicam, quâ itur ad Academiam. Excellentiſſimi fuere Muſici. Ditiſſimi fuere, & deliciis circumfluebant ob Imperium maris. Reliqua de moribus ex Iulio Polluce, & Plutarcho in Solone repetes.

POLITIA. Habuit primùm Reges Attica, deinde perpetuos Archontes, poſtea Decennales, denique Annuos. Democraticus hîc viguit ſtatus propoſitus à Solone in 4. ordines diſtributus ex

censu. Ostracismus ab Athenienſibus excogitatus, virtutis pernicies, quo exulabat qui maximè retineri in vrbe debuerat: nomen habuit ab Ostreis in quibus nomina optimi cuiuſque, atque excellentiſſimi deſcribebantur. Areopagitæ hîc iudicabant in foro, vel colle Martis (Areopagum dicebant) homines integerrimi, fucatæ orationis, & artificioſæ hoſtes. Cùm diu Mari potiti eſſent, à Lyſandro deuicti ſunt: atque ab eo tempore plura eis conceſſa ſunt à Principibus propter celebritatem gentis, quàm fortitudinem.

NVM. 2. *Megaris, & Megarenſes.*

NOMEN. Fuit Megaris pars Atticæ, vt ex Plinio liquet, priúſque *Niſæa* dicta eſt, & incolæ Niſæi à Niſo Pandionis filio, vno ex 4. cui pater Regionem hanc reliquit, à quo Niſa ciuitas condita eſt, quæ poſtea Megaris nominata eſt.

QVALITAS. Tota hæc Regio aſperior fuit, atque Atticæ planè ſimilis.

MORES. Megarenſes aliquid de moribus Athenienſium, & Corinthiorum referebant ob Conuenas vtriuſque gentis. Olim fuêre ditiſſimi, verùm ſeditiones ad vltimam inopiam eos redegere.

POLITIA. Olim Attici iuris fuit: poſtea Niſum habuere Regem: exinde Democraticus ſtatus in eam irrepſit, cui ſucceſſit Oligarchicus, oppreſſus ſæpe ab Athenienſibus: tandem Romanis ſubditi, communem cum Græcis omnibus ſeruiere ſeruitutem.

NVM. 3. *Bæotia, Bæoti, & Thebani.*

NOMEN. Dicta eſt olim *Aonia* ab Aone Rege filio Neptuni, vel vt alij malunt à Monte, aut à populis Aonibus. *Bæotia* autem vocata eſt, vel à Bæoto Neptuni filio qui ſic dictus eſt, quia primùm natus Boum ſimo oblitus eſt à matre; vel certè nomen accepit à Boue, qui Cadmo dux extitit. Legitur quoque dicta *Meſſapia*, Ogygia, & Cadmeis à Ducibus variis.

QVALITAS. Regio hæc fertiliſſima fuit, ſed aëre & cælo paulò craſſiore vſa, vnde incolæ ſtolidi credebantur, *Bæotûm in patriâ, craſſóque ſub aëre nati.* Multæ hîc cauernæ, atque ſpecus, quare terræ motibus frequenter concutiebatur.

MORES. Oderant literas Bæotij: vino deditiſſimi erant, ſacrificiis & ſuperſtitionibus addictiſſimi. Apud eos nefas erat infantes

exponere, sed Magistratui offerebantur, à quo vt ciues alebantur. Bellicosissimi fuere, quare per Thebanos Græciæ dominati sunt. Dicti sunt *Cancri* à Lycophrone, quia nauigationibus sua corpora indurabant, & *Sisirnodibæ* quòd pelle detritâ, & depili vterentur. Funditores excellentissimos fuisse docet Tzetzes in Lycophronem, vbi eadem de iis asserit quæ de Balearibus scribuntur. Apud eos qui soluendo non erat, & decoxerat, rapiebatur in forum cophino tectus, atque deinceps infamis habebatur, quod contigisse ferunt Euripidis patri. Hîc de Thebanis, Thespiensibus, Orchomeniis si aliquid tantùm delibarem, supra modum hoc opus excresceret.

NVM. 4. *Phocis, & Phocenses.*

NOMEN accepit *Phocis* à Phoco quodam, de quo Grammatici digladiantur, eorum rixas apud Gerbelium perleges, si otiosus eris. Distingues autem hîc accuratè Phocenses, & Phocæenses, hi enim ex Phocæâ Ioniæ vrbe profecti Massiliam in Galliâ condidere, illi in Achaïa vixere.

QVALITAS. Terra hîc opima est, sationi, gregibus, & armentis peropportuna, inquit Pausanias. Eius tritici meminit Theophrastus. Angustiis quibusdam regio munita fuit, sed demum Locri hanc sibi partem vindicarunt.

MORES. Callidissimi fuere Phocenses, & diu piraticam exercuere, vsi primùm (vt aiunt) longis nauibus. Delphici pueri ex matribus nobilitatem trahebant, non ex patribus.

POLITIA. Deucalion hîc olim regnauit; successit status Oligarchicus Quid autem mali passi sint Phocenses ex occasione belli sacri quod gessit Philippus, ex Pausaniâ in Phocicis edisces. Huic bello occasionem dedit direptio templi Delphici auctore Philomelo.

NVM. 5. *Locri.*

NOMEN habent Locri à quodam *Locro*, Heroe cuius filius Opus fuit, vt aiunt Homeri Scholiastes, & Eustathius. Cognomina autem quatuor habuêre, quidam enim dicti *Ozolæ*, alij *Epicnemidij*, quidam *Opuntij*, nonnulli *Epizephyrij*: hi in Italiam translati sunt ad Promontorium Zephyrium. *Ozolæ* aliter *Hesperij* nun-

cupati sunt, quoniam in Occidentem extenduntur, ideóque in sigillo stellam Hesperum præferebant: dicti sunt verò *Ozolæ* quasi *Olentes*, vel à fluuio in quem defluxit sanies centauri Nessi ab Hercule vulnerati, vel à Pythone serpente qui hîc computruit, vel ab herbâ graueolenti, vel à tumulo Nessi, vnde Tabes perpetua defluit, vel à florum flagrantiâ, vel quod probabilius à vestibus; vtebantur enim pellibus ἀδυρσεύτοις *non courroiées*, neque lanâ vt cæteri Græci, sed corio tegebantur. *Epicnemidij* parentes Ozolarum erant, ita nuncupati à *Cnemide* oppido. *Opuntij* dicti sunt ab vrbe *Opunte* Patrocli patriâ; & hîc Abantes populos Pausanias collocat.

QVALITAS. Ozolarum ditio satis fertilis, reliquorum ager asperior, & montibus interscisus.

MORES & POLITIA. De eorum vestibus, & odore iam satis multa. Turpiter admodum se amabant, & ea fœditas lege compescenda fuit, inquit *Max. Tyrius*. Communes habebant vxores, *Athenæus*. Mortuorum funera conuiuiis celebrabant; item apud eos fur excæcabatur, *Heraclides*. Si æger medico prohibente vinum bibisset, & conualuisset morte multabatur, *Ælianus in variis lib. 2. cap. 37*. Colebant Mineruam Zosteriam: sic dictam à Zonis ex quibus gladios appendebant.

NVM. 6. *Ætolia, & Ætoli.*

NOMEN. Olim Ætolia *Curetis* dicebatur, & *Hyantis*, postea *Ætolia*, ab Ætolo filio Endymionis, qui ob cædem fugit ab Elide, & eò veniens Curetas expulit.

QVALITAS. Versus mare sterilior erat, in Septentrionem fertilis, inquit Strabo lib. 10.

MORES. Liuius lib. 36. describit Ætolos, superbos, vanissimos, beneficiorum immemores, sed bellicosos, quod & innuunt epitheta μενεχάρμαι Homero, *in bello prompti*, σακεφόροι *Clipeati* Euripidi. Vno pede calceati præliabantur, quare μονοκρήπιδες dicti. *Maximus Tyrius* eos prædatores inducit, *Strabo* Piratas, qui & eos fundæ auctores facit. Magnificos & semper obæratos eos describit *Athenæus*.

POLITIA. Habuit olim Reges suos Ætolia, quorum celeberrimi in fabulis Oeneus, & eius filius Meleager Atalantæ sponsus,

cuius causâ multa bella Caledonios inter, & Pleuronios enata sunt. Deinde Reip. speciem sibi informarunt, diúque regibus Macedoniæ satis animosè restiterunt, vtentes suo Concilio quod *Panætolium* dicebant. Sed cùm Romanos contempsissent à Fuluio Nobiliore domiti, potentiam & animos truces deposuerunt.

NVM. 7. *Doris, & Dores.*

NOMEN. *Doris* à Doro Hellenis filio nomen accepit, vel vt alij malunt filio Deucalionis, quem pater vnà cum aliis filiis emisit ad nouas regiones occupandas, vno tantùm secum retento. Hic autem Dorus ad Parnassum montem considens incolas eius Dores appellauit.

QVALITAS. Regio hæc tota asperior, & montibus interscisa.

MORES. Linguâ elegantissimâ vsi sunt, & quæ sola lyræ harmoniam temperaret. Bellicosi fuere, atque in galeâ tulere setas equinas, vt viderentur magis terribiles, quare κορυθαίολες ab Homero dicti, non à tribus vrbibus. Musicæ supra reliquos Græcos addicti fuere.

POLITIA. Colonias in varia loca sparserunt, Calcedonem in ore Ponti, vbi & cæci dicti sunt quòd deteriorem locum elegissent. In Siciliâ Syracusas condidere, vt vult *interpres Pindari*, & vrbes ibidem aliquot. Dyrrhachium quoque incoluisse tradit lib. 1. Thucydides.

§. 4. *De Peloponneso in genere.*

NOMEN. *Ægyalia* olim dicta fuit hæc regio ab Ægyalo Inachi filio; postea *Ionia* ab Athenienſibus qui eam occuparunt: tum *Apia* ab Apide Rege vt vult *Pausanias*, vel vt *Athenæus* lib. 4. à Pirorum prouentu; quamquam interpres Theocriti malit Pira dici ἀπὸ τῆς; ab ea regione. Demum Pelops ex Phrygiâ huc delatus Peloponnesum nominauit, quasi Πέλοπος νῆσον. Stephanus ait quoque Inachiam dictam esse: Homerus Argos videtur nominare, vel ab vrbe nobili, vel ab Argo custode Inus vaccæ, vt ait *interpres Euripidis*. *Strabo* quoque ex Ephoro tradit dictam esse Pelasgiam; vtrum autem dicta sit Pelasgicum Argos, an sola Laconia, discussum leges apud Gerbelium.

QVANTITAS. *Latitudini* eius Ptolemæus constituit à Tænariâ Promont. ad Corinthum 1250. stadia; *Longitudini* à Chelonite Pro. ad Scylleum Pro. tres gradus cum dimidio, qui reuocati ad magnum circulum ex eius computo reddunt 1750. stadia.

QVALITAS. Regio hæc olim siccior erat, quare ab Homero dicitur πολυδίψιος: *admodum siticulosa*: sed cùm antea ἄνυδρος esset, εὔυδρον eam reddidit Danaus, qui impetrauit à Neptuno vnam ex filiabus suis deamante vt lernam tridente percussam perennibus aquis fluere iuberet. Aluit & equos nobiles, quare ab Homero ἱπποβοτος dicitur, & Horatius Argos equis aptum occinit. In medio autem sterilior est quare Arcades αὐτόχθονες sunt; ad mare fertilior, ideo eius incolæ ἐπήλυδες *aduentitij*, atque *peregrini*.

POLITIA. Hercules ex Mycenarum Regibus oriundus erat, at Eurystheus demortui stirpem exterminare conatus est. Verùm Hyllus Princeps Heraclidarum, cum auxilio Thesei, Eurystheum bello aggressus est atque cecidit, neque tamen victoriâ frui potuit, tum quia Atreus Eurysthei auunculus regnum Mycenarum occupauit, qui Heraclidas aditu Peloponnesi prohibuit, tum quia Hyllus ab Echemo Arcadum Rege interfectus est 20 annis post ἅλωσιν Troiæ: itaque hic primus Heraclidarum conatus irritus fuit. Sed post annos centum iidem Herculis posteri expeditionem suscepere duce Oxilo, quemadmodum ab oraculo moniti erant, & occupauere Argiam, Messeniam, & Laconiam. Achaïam non attigerunt, vbi tum degebant Iones; hi tamen electi sunt ab Acheis expulsis. Elidenses seruati sunt in gratiam Iouis Olympij, Arcadas regio asperior, & montibus abrupta defendit.

§. 5. *De Regionibus, & incolis Peloponnesi.*

NVM. 1. *De Achaïâ propriâ, & Achæis.*

NOMEN. Primùm dicta fuit *Ægialis* propter vrbes in littore constitutas; tum *Ionia* ab Ionibus qui hîc diu habitarunt, quibus expulsis per Achæos *Achaia* dicta est; cui cognomen *Propriæ* Ptolemæus adiunxit; Theophrastus *Achaiam Peloponnesi* dixit. Porrò hæc aliquando dilatatur, túmque continet *Sicyoniam*, & *Corinthiam*, de quibus in Geographicâ descriptione. *Sicyonia* autem à quibusdam *Asopia* dici videtur ab Asopo Fl. sed tum meo iudicio pars pro toto sumitur.

QVALITAS. Regio circa Corinthum rupibus, & saxis aspera, collibus & vallibus inæqualis apud Pausaniam legitur in Corinthiacis; Sicyonia, & Achaia lætiores, & amœniores agros habuere.

MORES. Deditissimi fuere nauigationi *Corinthij*, & apud eos primùm triremes Græcæ constructæ sunt, maiorésque naues. Apud Corinthios olim nemo ciuis habebatur nisi ex patre & matre Corinthiis natus; postea satis fuit ex alterutro nasci, modò aliquid pensitaretur. Vasa hinc pulcherrima, quæ Corinthia, non tantùm ob temperaturam, sed & ob sculpturam: nugantur enim qui æs Corinthium dictum esse autumant à metallis in incendio Corinthiaco in massam vnam coactis. *Sicyonij* peritissimi fuere artifices, itémque religionibus addictissimi: Capram æneam colebant in foro, ne cælestis capra vitibus suis noceret. Superstitiosi admodum fuisse leguntur *Achæi*.

POLITIA. *Achæi* Reges habuere primum Tisamenem filium Orestis: exinde Democratico statu vsi sunt, eóque optimo: postea Remp. suam Prætoribus commiserunt, inter quos maximè laudantur Aratus, & Philopæmen. Demùm à C. Mummio, excisa Corintho, Romanis subditi sunt. Idem quoque *Sicyoniis* contigit, & qui Achæis ab Arato iuncti erant eamdem à Romanis sortem experti sunt. *Corinthij* denique primùm regibus Argiuis subditi, sibi ex Sisyphi familiâ Reges delegere: postea à 200. Bacchiadis ex Hercule natis regnum administratum est; ij sibi vnum è suo corpore præficiebant. Tyranni quoque in eam irrepserunt Cypselus & Periander. Sui iuris facti Philippo Macedoni sese submiserunt; ac demum cùm legatos Romanos tractassent iniuriosiùs, pessimè multati sunt, Corinthóque exscissâ, altero se orbatam oculo Græcia ingemuit..

NVM. 2. *De Elide, & Elidensibus, seu Eleis.*

NOMEN. Antea indigenæ *Epei* nominabantur, quorum meminit Homerus, sic dicti ab Epeo Rege. *Elidenses* autem ab vrbe Elide nuncupati, vel Rege Eleo; duóque populi in vnum corpus, & nomen coaluerunt.

QVALITAS. Regio fertilissima est Pausaniæ: abundabat quoq; Moris & Bombycibus, ex quibus sericeæ vestes conficiebantur. Hinc quoque Equi generosissimi accersebantur. Item herba Cen-

taurea hîc nascebatur teste Plinio ; denique linum bissinum laudatissimum.

Mores. Sacri Diis censebantur Elidenses, ideóque religiosissimi erant. Deum quemdam Myagrum colebant qui muscas abigeret, eæ autem pestem solebant inducere. Apud eos fœminæ quinto quoque anno in festo Iunonis cursu contendebant, sed sextâ parte stadium coërcebatur. Hîc ortas controuersias selectæ à Republicâ fœminæ prudentissimè composuerunt.

Politia. Primùm Regibus paruere, inter quos censebatur Endymion amatus à Lunâ, Epeus, & Eleus (à quibus nomina populis indita sunt) Augias cuius stabula purgauit Hercules, Iphitus ludorum Olympicorum instaurator. Iis sublatis Democraticum statum elegerunt, mox Oligarchicum : Tyrannos etiam aliquos experti sunt. Demum Romanorum iugum sponte subierunt, à quibus contra Achæos adiuti sunt.

Num. 3. *De Messiniâ, & Messeniis.*

Nomen. Dicta est *Messenia* à Messene Phorbantis Argiui filiâ, quæ Imperium peperit marito suo Polycaoni filio Lelegis homini priuato : ita *Pausanias*.

Qualitas. Temperatissima est *Straboni*, & egregiè rigua, ideóque alendis armentis, & gregibus peropportuna est.

Mores. Hoc celeberrimum apud eos fuit, quod in ciuitate suâ Epicureos Philosophos non tolerarent.

Politia. Primùm à Regibus administrata est Messenia, inter quos celebrantur Idas, Lynceus, Nestor. Eius quoque parti imperarunt Machaon, & Podalyrius filij Æsculapij. Posterioribus temporibus sibi Duces elegerunt, de quibus Pausaniam leges. Eorum vltimus fuit Aristomenes, quo sublato Lacedæmonij Messeniam totam sibi vindicarunt.

Num. 4. *De Laconiâ, & Laconibus, seu Lacedæmoniis.*

Nomen. Dicta est primùm *Lelegia*, à Rege *Lelege*, mox *Oebalia* ab alio Rege *Oebalo*, postea *Lacedæmon*, quo nomine Messenia quoque continebatur, à Lacedæmone Rege dicta, qui ex Taygetâ vxore Eurotam filium suscepit ; denique *Laconia*. Antiquitùs qui-

quidem dicta videtur fuisse Achaïcum Argos, item Hecatompolis, ob centum vrbes quæ in eâ numerabantur.

QVALITAS. Hæc regio campos habuit admodùm fertiles, & ob inæqualitatem cultu difficiles, ait *Strabo lib.* 8. Terræ motibus valdè obnoxia fuit, quibus Taygetæ montis cacumen deiectum fuisse tradit *Plinius lib.* 2. ad Tænarum Pro. preciosa marmora effodiebantur. Mons Taygeta venationi peropportunus, & exercendæ iuuentuti.

MORES. Pueri hîc optimè enutriebantur; neque enim parentibus relinquebantur liberi erudiendi, sed id Respublica præstabat. Ad rem militarem Lacedæmonij vitam omnem suam referebant, ideóque asperior erat, vt eam facilè relinquerent, si ita patriæ salus postularet. Adolescentibus licitum erat esculenta suffurari, sed deprehensi atrociter vapulabant. Ante plenam Lunam non dimicabant: numquam fugiebant, & aduersa vulnera non tantùm mortuis, sed etiam parentibus superstitibus erant ignominiosa. Ante prælium sacrificabant Musis, vt ex ratione, non irâ pugnarent. In purpurâ procedebant ad bellum, in purpurâ cæsi sepeliebantur. Sermo eorum breuis & expeditus, & gladiis Laconicis planè similis. Reliqua petes ex Plutarchi Lycurgo, & aliis qui de Lacedæmoniorum Rep. scripserunt.

POLITIA. Regibus suis paruêre, quorum potestatem Lycurgus restrinxit. Theopompus quoque adiunxit sibi Ephoros, & imminuit auctoritatem Regiam (vt aiebat) quò eâ firmiore vteretur. Diu inter Græcos primas tenuerunt, quandiu fortitudinem inopiæ iunctam coluerunt, sed hâc deletâ, illa quoque emarcuit. Tempore Lysandri trecentis nauibus bellum gessere. A Thebanis ad Leuctra Bœotiæ domiti superbiam posuerunt, retinuere tamen libertatem, quam etiam fortiter contra Macedones tutati sunt. Cùm autem Tyrannis cessissent in prædam Achæis sese coniunxere, à quibus tamen oppressi sunt. Sed demum Romanis subditi Reip. formam iis adnitentibus restituere, & ab iis vt socij culti sunt. Dubitat Plato quis Spartæ status fuerit an Monarchicus ob Reges, an Aristocraticus ob Γερόσιον, seu *Concilium Senum*, an Democraticus propter Ephoros, qui quasi Tribuni plebis extitere. Diu Spartæ duo Reges, qui rarò inter se conuenere; duplex enim Regum familia Eurysthenidarum, seu Agidarum celebrior, & Proclidarum, seu Eurypontidarũ, ex quâ magnus Agesilaus fuit.

NVM. 5. *De Argolide, seu Argiâ, & Argiuis.*

NOMEN. *Argolis* nominatur à Pomponio Melâ, *Argia* à Ptolemæo: & nomen hoc ab Argo deductum est, vnde & Argiui dicti, qui postea à Danao Danaï nuncupati sunt, vt præmonuimus.

QVALITAS. Hæc Regio olim paulò siccior fuit, vt ex fabulis intelligimus, postea fontibus inuentis & apertis facta est paluſtris: vnde nata fabula Hydræ in Lernâ palude, quæ nihil aliud fuit quàm fons, cuius scaturiginem dum obstruere conabatur Hercules, ex tribus capitibus aqua exiliebat; neque reprimi potuit, nisi admoto igne, quo aqua repressa est in terræ penetralia, vt habemus ex Isaacio Lycophronis Scholiaste. Vitifera quoque erat regio, & modum putandæ vitis se ab Asino recepisse gloriabantur Argiui, qui depastus vineæ pampinos eam feracem reddiderat. Hinc quoque Equi plurimi, vnde Argos ἱππόβοτον, vt prænotauimus.

MORES. Rescidere sibi capillum ex quo victi sunt à Lacedæmoniis pro Thyreâ. Musici excellentissimi fuêre, ineptissimi oratores. In suorum funere veste candidâ amiciebantur, ait Plutarchus. De eorum superstitione multa apud Plutarchum, & Pausaniam edisces.

POLITIA. Reges suos habuere ex Inacho ortos; qui primùm Argos, non Mycenas regni sui sedem habuere. Pelopidæ deinde iis succesſere, & his Heraclidæ. Postea sui quasi iuris retento Regis nomine eius auctoritatem summam imminuêre; ac demùm Achæis iuncti in ditionem Romanam transiere.

NVM. 6. *De Arcadiâ, & Arcadibus.*

NOMEN. Olim *Pelasgia* dicta fuit à Pelasgo primo eius Rege, sed cùm filia Lycaonis eius filij, Calysto dicta, à Ioue compressa Arcadem genuisset, nepotis nomen inductum est, expuncto aui nomine.

QVALITAS. Regio erat montosa, & syluestris: vnde equi hîc plurimi, & Asini laboris patientissimi; quare abiit in Parœmiam *pecus Arcadicum*. Diu glandibus Arcades victitarunt. De aquâ Stygis dicemus in Admirandis.

MORES. Ante Lunam se natos fabulabantur; vnde & dicti

Προσέλυνες. Musicam magni fecere, & in eâ iuuenes sese diligenter excoluere. Annum diu trimestrem habuere, inquit *Plinius*. Formicas, & Ciconias vt Deos coluere, item & fulmina, & ventos quibus sacrificabant, quoniam illorum ope nihil eis nocuit Agis, cum Lacedæmoniis. In Iouis Lycæi templum qui sponte ingressus esset lapidibus obruebatur.

POLITIA. Paruere Regibus, quorum aliquos mactauere lapidibus. Mox in varias Respublicas distracti sunt, quæ tamen in speciem Oligarchiæ coalescebant, cùm in Romana iura transiere.

§. 6. *De præcipuis, & maioribus Græciæ Insulis.*

NVM. 1. *De Creta, & Cretensibus.*

NOMEN. Dicta est à Cretâ Nymphâ, vt legitur apud Plinium; aut à Cretâ vna Hesperidum, ait Stephanus; vel à Rege Cretâ, qui indigenis Eteocretibus imperauit, teste Diodoro. Stephanus ἀπὸ τῆς κόρης, Κορήτην appellatam credit, & syncope Κρήτην, sed quid velit per hanc vocem Κόρης nusquam reperi. *Curitis* quoque appellata est Plinio & Solino à Curetibus populis; item *Macaros*, & *Macaronissos* à cæli temperie. Idæam quoque, Chthoniam, & Aëriam dictã esse notat Stephanus. Telchioniam à Telchinibus populis putant aliqui vocatam esse, sed auctores non laudant. Hecatompolis erat ex Homero, quod sic expressit Virgilius, *Centum vrbes habitant magnas*; licèt nonaginta tantùm fuisse annotet Plato.

QVANTITAS. *Longitudo* apud Ptolemæum desumitur à Coryco Pro. ad Samonium; quæ distantia reuocata ad maiorem circulum ex Ptolemæo reddit 1542. circiter stadia. *Latitudo* verò à Psaco Prom. ad Hermeam, 584. circiter stadiorum est.

QVALITAS. Saluberrimi fuisse aëris ex nomine suprà intellectum est. Erat montosa Regio, & syluestris, sed conualles habebat fertilissimas, inquit Strabo. Cupressi in eâ vbique sponte succrescebant maximè in Idæis, & Albis montibus, ait *Plinius*. Nulla hîc Noctua, nullum noxium animal, præter Phalangium, *Plutarchus*, *Plinius*, & *Ælianus*. Canes hîc pugnacissimi *Ammiano*, item & *Polluci*, qui eos distinguit in Parippos, & Dioponos.

MORES. Pueros suos duriùs exercebant, & in turmas distributos nutriebant sub tutelâ hominis quem Ἀγελάτην appellabant.

Cytharis & fistulis incendebantur ad prælium. Turpibus puerorum amoribus infamati sunt, de quo plura apud Heraclidem in Politiis leges. Epulabantur κατήμενοι θρόνοις ; reliquos conuiuiorum mores ex eodem Heraclide repetes. Erant item ξένοι, & peregrinos primis sedibus honorabant. Fuerunt quoque Sagittarij optimi maximè Cydonenses, *Plutarchus*. Vino addictissimos facit *Athenæus* ; fraudulentos, rapaces, nullius fidei *Plutarchus*. Mendaces vulgò audiebant ; rationem reddit Scholiastes Callimachi, quia dicunt se habere sepulchrum Iouis primi inter Deos. Cætera ex Strabone, Athenæo, & aliis repetes.

Politia. Reges suos habuit, inter quos celebratur Asterius cui nupsit Europa à Ioue rapta, & vnde nati Minos, Rhadamantus, & Sarpedon. Hîc quoque regnauit Minos alter, qui sibi maris imperium arrogauit, & maritus fuit Pasiphaës, quam Taurus Dux vitiauit, fuitq; pater Androgeo, atque Ariadnes. Hinc quoque Reges Idomeneus, & Merion, qui bello Troiano interfuerunt. Legislatorem habuere Minoem, qui nouem annis in antro Iouem dicitur interrogasse. Aristoteles in Politicis ait, in Reip. formam ordinatos fuisse, quam Lacedæmonij imitari conati sunt: de quâ lege eundem Philosophum Politicorum lib. 2. cap. 8. Tandem vt ait Velleius à Quinto Metello domiti sunt, cùm fortissimè restitissent, & in prouinciæ formulam sunt redacti.

Nvm. 2. *De Eubœâ, & Abantibus, seu Eubœensibus.*

Nomen. Eubœa dicebatur olim, Plinio teste, *Macra*, & *Macris*, propter longitudinem, vt putat Gerbelius ; vel à Macride Nymphâ nutrice Iunonis, vt vult Homeri Schol. Apud eundem Plinium nominatur quoque *Abantias*, *Chalcis*, *Calchodontis*, & *Asopis* : Abantias quidem, à populis Abantibus, qui vt ait Aristoteles ex Abâ profecti sunt : Asopis, ab Asopo Eubœæ Nymphæ patre : Chalcis à comite Asopi, vel quòd hîc primùm officinæ ærariæ inuentæ sunt. Apud Strabonem hæc quoque Insula dicitur *Onche*, & *Ellopia* : Onche quidem à monte hîc insolitæ magnitudinis ; Ellopia verò, à Ioue Ellope. Ælianolib. 12. hist. Animal. cap. 33. ex Poëtis Ἀρχίβοιον vocatur. Eius autem incolæ apud Homerum sæpe Abantes, numquam Eubœenses appellantur, inquit Strabo. *Eubœa* denique nuncupata est, vel ab Eubœâ nymphâ

prædictâ, vel ab Io boue, quasi βοὸς αὐλή, propterea quòd Io hîc in antro quodam Epaphum genuisset.

QVANTITAS. *Longitudo* eius ex Ptolemæo eiúsque principiis est à Cœneo Pro. ad Caphareum Pro. stadiorum 1125. *Latitudo* verò à Cerintho ad Chalcidem metropolim 250. stadiorum.

QVALITAS. Olim Bœotiæ annexa erat, sed terræ motu, quo hæc Insula laborare solet, abrupta est, inquit *Strabo*. Calidis abundabat aquis; quæ in campo Lelanto, erant admodum salutares, ait *Plinius*: meminit idem Carystij marmoris, quod ad vrbem Carystium effodiebatur. Item æs hîc primò repertum fuit. Olympias ventus erat huic Insulæ peculiaris. De piscibus salsis, & Euripo dicemus in Admirandis.

MORES. Doctissimi fuêre Eubœenses, & literis deditissimi, vt testantur Academiæ Eretrienſis, & Chalcidensis, quarum meminit *Strabo*. Colebantur illic Gigantes Briareus, & Ægeon.

POLITIA. In eâ Abantes rerum potiti sunt ex Phocide digressi, vt suprà innuimus. Institutæ postea duæ Resp. Chalcidis & Eretriæ, quæ Colonias dimisere in varias Regiones; his principia dedere Athenienses, Aclus Eretriæ, Cothus Chalcidi.

NVM. 2. *De Corcyra, Phæacibus, & Corcyræis.*

NOMEN. Dicta est hæc Regio *Corcyra*, & *Cercyra*: *Corcyra* quidem à Corcyra Nymphâ quam Neptunus rapuit, & in eam Insulam detulit, ait *Diodorus*. *Cercyra* autem à Cercyre Asopi filiâ. Appellata quoque *Phæacia* à Phæaco Neptuni & Corcyræ filio, vt vult Stephanus, vnde populi Phæaces huius insulæ Coloni, de quibus tam multa Homerus. Ceraunia quoque dicitur apud Apollonium 4. Argon. Apud Æthicum *Cassiope* ab vrbe cognomine. Eustathius quoque notat vocatam esse *Scheriam*, *Argos*, & *Drepanem*: & *Drepanem* quidem, vel à falce quam à Vulcano impetrarat Ceres, eámque hîc defoderat, vel ab eâ quâ Saturnus patrem exsecuit. Inuenitur quoque dicta *Macris* à Macride Nymphâ Bacchi nutrice.

QVANTITAS. Ex Tabulis Ptolemaïcis, eiúsque mensurandi ratione *Longitudo* Eubœæ ab vrbe Cassiope, ad Leucimna Pro. erat 583. stadiorum. *Latitudo* ab Amphipego Prom. ad Corcyram vrbem 166. stadiorum.

QVALITAS. Fertiles agros hîc fuisse intelligimus ex studio Agriculturæ, quod in huius insulæ cultoribus viguit. Distabat tantùm 12. passuum millibus ab Epiro, seu stadiis 96. cui frumenta sufficiebat.

MORES. *Strabo* Corcyræos ait eâdem tonsurâ, linguâ, chlamyde, cum Macedonibus vsos. Rei nauticæ fuêre peritissimi, ideóque ditissimi, & deliciis omnibus abundantes. Superbiæ & fastus ab omnibus arguuntur, & eorum scuticæ abiere in Parœmiam, de qua lege Adagiographos.

POLITIA. Olim Corcyræi habuêre suos Reges inter quos numerantur Alcmæus, & Alcinous Nasicaæ pater, qui Phæacibus imperabat. Ex Melitâ Insulâ prodiisse Phæacas dicemus lib. 5. huius partis. Postea in Reip. formam transiit, & ad tantam excreuit potentiam, vt Colonias aliquot emiserit, quarum celeberrima Epidamnus, cuius causâ Græci tantâ obstinatione concurrêre. Sola Eubœa 60. naues ad bellum Persicum misit: postea adeò deserta fuit, vt locum inquinatissimo Prouerbio dederit.

De aliis Insulis Lemno, Cephaleniâ, Zacyntho, Sporadibus, Cycladibus dicemus in Geographicâ descriptione.

CAPVT VII.

Achaiæ, seu Helladis Geographica descriptio.

§. 1. *Attica, hodie* le Duché de Setines, ou d'Athenes.

CONTINENS

ATHENÆ, hodie *Setines*, tam celebres vt nullius egeant præconio, inquit Plinius; commune totius Græciæ ὁρμητήριον Aristidi, ἄστυ Antonomasticωs dicta, cuius incolæ dicti *Astici, Pelasgi, Cranai, Cecropidæ, Iones*, & tandem *Athenienses*, ait Stephanus, à Minerua Ἀθηνᾶ. Hanc descriptam vides accuratè in Tabulâ, vbi inter duos Fl. Cephisum & Ilissum iacet cum arce celeberrimâ in qua olea bello Persico mirabiliter succreuit, & Tyrannorum receptaculum fuit. Vides hîc quoque *Academiam, Lyceum*, & alia loca quæ satis est indicasse. De Portubus vrbi coniunctis per longos muros dicemus in orâ Maritimâ.

Oenoe, vrbs in confinio Bœotiæ & Atticæ, bello Peloponn-

HELICON MONS
ATHENÆ
THERMOPYLÆ
ACHAIA SEV HELLAS
PELOPONNESI
PARS
CORINTHIACUS SINUS
SARONICUS SINUS
ÆGEI MARIS
PARS
MARE
ATTICA
MEGARIS
ARGOS
SPARTA
CORINTHUS
ATHENÆ
PIRÆUS
SALAMIS
ÆGINA
THEBÆ
CHALCIS
LACEDÆMON
MESSENIA
ARCADIA
ELIS
ACHAIA
AETOLIA
LOCRIS
PHOCIS
BOEOTIA
THESSALIA
MALLIACUS SINUS
EUBŒA
PARNASSUS
HELICON
CITHÆRON
OLYMPUS
PELION
OSSA
THERMOPYLÆ
ISTHMUS
CORINTHUS
PATRÆ
ACHAIA
ELIS
MESSENIA
LACEDÆMON
ARCADIA
ARGOS
MYCENÆ
NEMEA
CLEONÆ
SICYON
CORINTHUS
ISTHMUS
ATHENÆ
PIRÆUS
PHALERUM
MUNICHIA
SALAMIS
ÆGINA
MEGARIS
ATTICA
THEBÆ
CHALCIS
EUBŒA
AULIS
BOEOTIA
PHOCIS
LOCRIS
AETOLIA
ACHAIA
THESSALIA
LARISSA
PHARSALUS
PHTHIOTIS
ACHÆA
ATHAMANIA
EPIRUS
DODONA
ACARNANIA
AMBRACIUS SINUS
ACTIUM
NAVPACTUS
CALYDON
PYLENE
THERMOPYLÆ
ANTICYRA
SINUS MALLI
HERACLEA
TRACHIN
ASOPUS R.
ASOPUS R.
ISMENUS R.
CEPHISUS R.
EURIPUS
PENEUS R.
ACHELOUS R.
EVENUS R.
ALPHEUS R.
EURYTAS R.
PAMISUS R.
EURIPUS
PARS
BŒA.
PUS
MARE
ÆGEI MARIS
SARONICUS MYRTOUM
PELOPONNESI
PARS
SINUS
CORINTHIACUS
SINUS
PARS
EPI
DO
RIS
AETO
LI
A
LOCRI
OZOLÆ
PHOCIS
BOEOTIA
ATTICA
MEGARIS
ACHAIA
SEV
HELLAS
PELOPONNESI
PARS
SARONICUS
SINUS
MARE
ÆGEI
MARIS
PARS
BŒA.
PUS
EURIPUS
EUBŒA
ATTICA
MEGARIS
BOEOTIA
PHOCIS
LOCRIS
AETOLIA
ACHAIA
THESSALIA
EPIRUS
ACARNANIA
ATHENÆ
PIRÆUS
SALAMIS
ÆGINA
THEBÆ
CHALCIS
ARGOS
SPARTA
CORINTHUS
MYCENÆ
NEMEA
CLEONÆ
SICYON
PATRÆ
ELIS
MESSENIA
LACEDÆMON
ARCADIA
ISTHMUS
CORINTHUS
PARNASSUS
HELICON
CITHÆRON
OLYMPUS
PELION
OSSA
THERMOPYLÆ
MALLIACUS SINUS
ACTIUM
NAVPACTUS
CALYDON
PYLENE
ANTICYRA
SINUS MALLI
HERACLEA
TRACHIN
ASOPUS R.
ISMENUS R.
CEPHISUS R.
EURIPUS
PENEUS R.
ACHELOUS R.
EVENUS R.
ALPHEUS R.
EURYTAS R.
PAMISUS R.
ASOPUS R.
37
38
39
47
48
49
50
51

ATTICÆ ORA MARITIMA

nesiaco celebris fuit, & dolo tum capta: sic dicta est ab Epochi sorore, ait Pausanias.

Decelea, & Decelia bello Peloponnesiaco clara, cuius meminit Thucyd. lib. 6. & 7. stadiis 120. circiter ab Athenis distans, & totidem à Bœotiâ. Castellum Athenienſium dicitur apud Vegetium & Stephanum.

Marathon, hodie *Marathona* Sophiano, *Maraſona* Nigro, sic dicta à Marathone quodam Heroe. Ad hanc Miltiades eâ clade Persas afficit, de qua Herodotus lib. 6.

Aphidna municipium Atticæ, vna ex vrbibus 12. quam Theseus Athenas contraxit.

HYMETTVS mons, nomen retinet *Hymetto*; olim & Cecropius, & Acteus dictus. Celebris est floribus, melle, marmore, Ioue Hymetio à quo pluuia petebatur, Apolline Προ-φῶ *prouidente*, & eo Tauro quem Theseus occidit.

Eleusis: *Lepsina* Sophiano, *Salina* Nigro: ab eâ via sacra ducebat Athenas, sic dicta ab Eleusine, vel Eleusinio Heroë Mercurij, vel Ogygis filio. Hîc celebrabantur Mysteria in honorem Cereris & Proserpinæ, de quibus multa veteres.

PORTVS ATHENARVM.

- Pyreus, hodie *Pyreo* ad ostia Cephisi Fl.
- Munichia: *Macina*, vel ostium Iliſſi Fl.

Portus duo commodissimi longis muris Athenis coniuncti, opera & fraude Themistoclis, reclamantibus frustra Lacedæmoniis.

Phalerus, *Porto-leone*, nobis *Port-leon*, primus Athenienſium portus, coniunctus vrbi iam à Troianis temporibus.

Anaphlistus, & Anaphlystus, hodie *Asopa*, vbi Panos delubrum, & Veneris κωλιάδος, ad quam appulerunt naufragi in pugnâ ad Salaminã. Sic dicta ab Heroë filio Troezenis.

SVNIVM Promontorium, hodie *le Cap de Colonnes*, à columnis hîc extantibus, alij *des Colombes*: apud Homerum & Aristophanem dicitur Prom. Palladis, apud Vitruuium coniunctim Sunium Palladis.

Panormus, *Portus Rapheî*, Sophiano.

Rhamnus Rhamnuntis, sic dicta à spinoso rubo; in eâ colebatur

ATTICA

lebatur Nemesis, quæ inde Rhamnusia. Statua hæc erat artificij mirabilis, & venustatis, Varroni.

Oropus; *Zucamini*, vel *Sucamino*, opposita Chalcidi in angustiis Euripi. Ob hanc vrbem in limite positam grauia bella gesta sunt inter Bœotios, & Athenienses. In eâ erat templum Amphiarai, qui cum curru terrâ haustus est, hîcque primùm cultus vt Deus.

§. 2. *Megaris.*

CONTINENS MEGARIDIS.

MEGARA: *Megra*, vel *Megara*, Sophiano, *Mazarino* Nigro, sic dicta à filio Apollinis: antea dicebatur Nisæa, seu Nisa. Vtrum dicta sit Alcathoë cuius meminit Ouidius, dubito. Putat & Niger dictam esse Alexandropolim, sed sine auctore.

Ægirusa cuius meminit Xenophon 5. Ellinicωn, quam putat Volaterranus esse Ægosthenam, cuius meminere Pausanias, & Stephanus; Plinius quoque meminit Ægosthenienſium.

ORA MARITIMA MEGARIDIS.

Pagæ, vel Pegæ, hodie *Liua dosta*, propugnaculum Megarensium Thucydidi, vbi sepulchrum Herois Ægialëi.

Scironides petræ in eâ viâ quæ ab Isthmo Megaram ducit, sic dictæ à Scirone latrone qui in iis viuebat, & in viatores nullo nõ crudelitatis genere sæuiebat, quem sustulit Theseus: ab iis ventus Sciron nomen accepit.

NISÆA, & Nisæum Megarensium portus longis muris iuncta Megaræ: cùm tãtùm ab ea 8. stadiis distet; Strabo ait decem, & octo, corruptè: idem quoque videtur eam Minoa vocare, sed Velius in suâ tabulâ Minoam Insulam facit è regione Nisææ.

§. 3. *Bœotia.*

CONVR-

THEBÆ Bœoticæ cognominatæ, itémque Ogygiæ ab Ogyge, qui hîc rerum potitus est, cuius muros Amphion, & Zethus mirabiliter excitarunt, vt volunt Mythologi. 7. in hac vrbe portæ, vnde He-

TINENS

BES

ptapylos dicta; hinc nati Bacchus, Hercules, Pindarus: hodie *Tiua* Sophiano, *Stibes*, aut *Stiues* Nigro, *Tyana* Lazio. Iuxta vrbem Fons Dirce, ab inimicâ Antiopes sic appellata. Eius arx munitissima Cadmæa dicebatur, de quâ sæpè in historiâ Græcâ.

CON-

Plateæ, & Platea; sic dicta à Remorum latitudine, ait Stephanus. Ad hanc Iouis seruatoris Ara, & Fons Gargaphia; hîc denique victus Mardonius à Græcis; de quo Herodotus lib. 9.

Hiriæ circa Aulydem, cuius lacus Hyries dictus est.

Copa cui sæpè periculum imminet ab inundationibus lacus, cui nomen dedit: eius incolæ primi inuenêre remum, vnde & dicta est; Κωπὴ enim remum sonat.

TI-

Tanagræ, *Anatoria* Castaldo; quam Stephanus ait ab Homero vocari Græam, & Pœmandriam, ab Aristotele Oropum. Cur dicta sit Græa leges apud Pausaniam in Bœoticis.

NEN-

Leuctra Bœotiæ ad discrimen Laconicorum: vbi victi Lacedæmonij ab Epaminondâ deposuere animos, Thebani victores extulêre.

Haliartus ad lacum Copïadem, Persici odij monimentum; ad hanc cęsus Lysander in eâ sepultus est.

TIS

Thespiæ, & Thespia, hodie *Tespe*, in Helicone monte vnde Musæ Thespiades dictæ; vbi fons Lynope Vibio Sequestro, in quo Narcissus se visum amauit. Hîc quoque Cupido opus mirabile Praxitêlis, datus ab eodem Glyceræ meretrici.

Ascra Hesiodi patria vulgò, quod tamen Lilius Giraldus negat. Sita erat in agro Thespiensium, in parte dextrâ Heliconis, in quâ Otus & Ephialtes primùm Musis sacrificauêre.

BOE-

Lebadia, olim in editiore loco sita, Midia dicebatur; sed Lebedus quidam Athenienſis eam in planitiem transtulit. Hîc Trophonij oraculum celeberrimum, de quo lege Phauorinum, & Aristophanis interpretem. Hodie *Bodia* dicitur.

BOEOTIÆ

Coronea loco edito sita, hodie *Corone* Pineto, ad quam Agesilaus vicit Thebanos, Athenienses, & eorum socios.

CHERRONEA, Plutarchi patria, quam condidit Cherrone Apollinis filia. Ad hanc Græcia victa per Philippum libertatem perdidit; gloriam Mitridates superatus à Sylla: *pertit omnino.*

ORCHOMENVS: *Orchomeno,* Pineto est, olim opulentissima ciuitas, ab equis suis celebrata. Hîc primùm Gratiis templum excitatum ab Etheocle: item visebantur hîc Oraculum Tiresiæ, & Acidalia fons Veneri sacer. Cognominata est ab Homero μυρσίον, ad differentiam Arcadicæ, quam Πολύμηλον cognominauit.

Cephisus cadens in Copaïdem lacum, mox per cuniculum existens, inundationibus admodum obnoxius: nomen retinet *Cephisso.*

Coralius Fl. seu Cuarius in eundem lacum decidens, & coroneam vrbem alluens: nunc *Corali.*

Ismenus, olim Pes Cadmi dictus, quòd impresso in terram Cadmi pede extitisset, postea ab Ismeno Niobes filio, qui in eum se præcipitauit, nomen accepit. Quidam priùs Ladonem, & Cnopum dictum volunt: hodie *Ismeno.*

Asopus à Rege Plateensi dictus, ab Homero βαθύχοινος *excelsos iuncos habens,* & λεχεποίης *abundans herbis,* quibus lecti sternuntur: nunc retinet nomen *Asopo.*

COPAIS; Pausaniæ *Cephisides,* à Cephisso Fluuio quem haurit, & à vicinâ vrbe Haliartus, à Stephano *Leuconis,* Æliano in Variis Onchesti Palus, eius Anguillæ inprimis celebrantur: hodie dicitur *Lago di Stiuo.*

CYTHERON Parnassi pars, vt putat Seruius, quem ait diuidi in Heliconem sacrum Apollini, & Cytheronem Baccho. Dictus est à Cytherone Rege Plateensi, quem aliqui Heliconis fratrem di-

CONTINENS BOEOTIÆ.

TES BOE-O-TIÆ.

cunt; à Citharâ Lactantius, quòd hîc sæpe personuerit. In eo Trieterica celebrabantur. Feris erat refertissimus, ideóque oculus Dianæ nominatur ab Euripide in Phœnissis: nunc etiam dicitur *Citherone*.

Helicon Musarum Domicilium, ad quem olim habitasse Thracas pluribus docet Strabo, aítque à Parnasso non longè abesse; certè videtur esse Parnassi pars, vt hic Pindi, ideóque à Poëtis hæc tria nomina sæpe confunduntur. Sic dictus est à fratre Cytheronis Helicone, quos ambo in montes conuersos fabulæ asserunt: diuersi generis ob diuersos mores, Cytheronem asperum in montem Furiis addictum, Heliconem facilem in eum qui Musis sacer esset. In Helicone sepulchrum Orphei in quo philomelæ nidificabant. In eo fontes Hippocrene, seu Caballinus, & Aganippe, qui ortus in Musarum luco cadit in Permessum Fluuium, & hic in Holmium, quem postea Copaïs lacus haurit. Ad eum quoque vrbes Thespiæ, Ascra, Nissa apud Poëtas celebratissimæ: hodie *Heliconi*.

ORA MARITIMA BOEOTIÆ.

IN EVRIPO

Larymna inferior ad ostium fluuij Cephisi *Talandi*, vt credo.

Anthedon Ptolemæi: *Talandi* Ortelio, meliùs nomen retinet *Anedona*.

Avlis portus statione Græcorum celeberrimus, Strabo hunc 500. nauium capacem scribit, Liuius lib. 45. mille nauium; ad hanc immolanda erat Iphigenia: hîc optimi figuli: nomen habet, vel ab αὐλιζῆναι stationem habere, vel ἁλιζῆναι, vel à Nymphâ: *omnino intercidit*.

IN SINV CORINTHIACO.

Thisbe patria Ismeniæ Tibicinis, de quo in Historiis: Portus eius Petrosus dicitur apud Stephanum: *periit*.

Siphæ, aliter Tiphæ, hodie *Rosa*, Sophiano est.

Creusa, seu Creusiæ *Liuadia* vt putat Dominicus M. Niger Thespiensiũ nauale Straboni.

§. 3. *De Phocide.*

ORA MARITIMA PHOCIDIS

Cyrrha quam aliqui cum Crissâ confundunt, vt notant Eustathius & Stephanus, idque ex Homero vt credunt, sed eas Strabo, & Ptolemæus distinguunt. Sita est ad Plistum Fl. Ab eâ dictus Cyrrhæus, sinus Corinthiacus. Hîc primùm Lycurgus Spartanus sepultus fuit: hîc quoque Hippodromus in quo Pythica certamina celebrabantur: hodie *Aspropiti* dicitur.

Crissa dicta est à Crisso Panopei fratre, qui Durateum equum fabricauit: ab ea quoque sinus Crissæus dictus est: *hodie quid sit ignoratur.*

ANTICYRRHA, & Anticyra Phocica dicta: duæ enim fuerunt, vna in sinu Malliaco ad Oetam montem, alia hæc nostra. Vtrobique nascebatur Helleborus, sed in hâc præstantior. Duplicis autem generis est; Niger quo euacuatur aluus, & Albus quo vomitus cietur. Hodie Pineto vocari creditur *Suola.*

CONTINENS

VRBES

DELPHI, hodie *Castri*, Sophiano, *Salona* vicus Nigro, vrbs sic dicta, vel à Delpho filio Neptuni, vel quòd Apollo mutatus in Delphinum eò natauerit. Hîc Apollinis oraculum, & templum ditissimum à Gallis direptum duce Brenno.

Daulis, & Daulias oppidulum vbi potitus rerum est Thereus Rex Thracum. Hanc Thucydides collocat in Megaride, Liuius in excelso tumulo. Strabo sic dictam putat à consitis arboribus quas Locri δαολάς vocant, vel vt Pausanias à Daulide Nymphâ.

CONTI

Elatea ἐλάτεια, & ἐλατία maxima Phocensium post Delphos: nomen accepit ab Elato qui Delphos tutatus est contra Phlegias. Incensa est à Persis, capta à T. Q. Flaminino; Elaticos eius campos vocat Plutarchus in Sylla.

Drimea, à nemorum frequentiâ nomen habet, Græci enim loca nemorosa δρυμωδῆ vocant, eius incolæ Naubolenses Plinio, Ναυβολεῖς Pausaniæ.

PHOCIDIS. MONTES. PARNASSVS: *Parnaſſo* Caſtaldo, *Lyacura* Sophiano, quem in medio mundi ſitum eſſe Poëtæ confinxerunt; dictus eſt à Parnaſſo Heroe, vel Parnaſo. Alij Parnaſſum dictum volunt à Ἀρναξ *arcâ* quâ huc primùm appulit Deucalion. Δικόρυφος dicebatur *Biceps*, alterum iugum Apollini, alterum Baccho ſacrum erat, hoc *Niſſa*, illud *Cyrrha* dicebatur, vt ait Lactantius Grammaticus. Herodotus tamen ei tantùm vnum iugum tribuit, quod *Tithorea* vocari ait. Seruius eum in Theſſaliâ collocat.

PYTHIA: Parnaſſo adiacens ab aliis Phocidi, ab aliis Bœotiæ tribuitur. Ab Homeri Scholiaſte cum Delphis confunditur. Vnde dicta ſit nondum liquet, an à Pythi, an à Pythone ſerpente confixo, an à πύθεσθαι quod *computreſcere* ſonat, & *interrogare*. Ab eâ certè virgo fatidica Pythia dicebatur.

§. 4. *De Doride.*

IV. VRBES DORIDIS vnde dicta eſt TETRAPOLIS

- Pindus Straboni, Plinio, & Stephano à quibuſdam Acyphas.
- Erineus, cuius ficus laudantur ab Athenæo, vt putat Phauoricus, nomen habet à Caprifico.
- Cytinium conditum à Dorienſibus Straboni, cuius incolæ Cytiniates, à Cytinâ Theſſaliæ ciuitate.
- Boïum, ſeu Boæum: Stephanus credit apud Homerum appellari Βοίωνα.

VRBES ADIECTÆ DORIDI

- LILÆA, vrbs Doridis Ptolemæo, ſed à Stephano, Strabone, & Pauſaniâ tribuitur Phocidi: ab eâ oritur Cephiſſus Fl. qui cadit in lacum Copaïdem.
- Sperchium ad radices montis Pindi.

§. 5. *De Locris.*

LO- AMPHISSA maxima, & nobiliſſima ciuitas Locrorum Pauſaniæ, ſic dicta quòd vtrimque montibus valla-

retur, vel ab Amphissâ Nymphâ cuius hîc sepulchrum. In eâ arx vbi simulachrum Palladis Troïâ delatum. Amphissæi offensi Locrorum graueolentiâ sese Ætolis applicuerunt.

CRI

NAVPACTVS ciuitas Locrorum, quam tamen Strabo, & Plinius tribuunt Ætoliæ: sic dicta est, quòd hîc Heraclidæ suas naues compegerint, ait Strabo: alij tamen negant, & ante hoc tempus vrbem stetisse aiunt: hodie *Lepanto*, nobis *Lepante*.

O-

Molicria, & Molicrion, ad quam delatum à Delphinis Hesiodi cadauer. A Stephano tribuitur Ætoliæ, quod mirari desines, si obseruaueris harum regionum terminos sæpe refixos esse.

ZO-

Antirrhium Prom. sic dictum quòd opponatur Rhio Peloponnesiaco. Fretum intercurrens *Rhium* dicitur Liuio, & Melæ; Heliodoro *Caledonium*: hodie *Stretto di Lepanto*, & Promontoria *Castelli di Lepanto*, seu *Dardanellæ*. Niger tamen ait Rhium dici *Trapani*, Antirrhium *Galata*, Pinetus *Cabo Scandreri*.

LÆ.

OPVS Opuntis, Opoëis, Stephano à quo tribuitur Epicnemidiis; inde sinus Opuntinus idem cum Oetæo Ptolemæi: sic dicta est ab Heroe. Αγλαόενδρος dicta est ob egregias arbores; & viros eximios tulisse perhibetur.

LO-

CRI

Atalanta Insula, prope Eubœam Plinio, hodie *Talandi*: hanc desertam munière Athenienses, sed maris æstus præsidium dissecit.

O-

Cynus Opuntiorum Nauale, cum Promontorio cognomine: hîc habitauit Deucalion, & Pyrrha eius vxor hîc sepulta.

PVN-

TII

CNEMIDES, & Cnemis propriè mons, & collis Straboni, & Eustathio, qui ad instar Tibiæ, aut Ocreæ in mare procurrit.

LO-

Thronium vrbs ad Boagrium Fl. Plinio, in sinu Malliaco Liuio lib. 36. Vastatum est à Xerse, & incendio deformatum, vt ait Pausanias in Phocicis.

CRI

Parasopias vrbs ad Fl. Asopum, vnde nomen accepit ad

montes Locricos, populi Parasopij.

EPI- Asopus Fl. distinguendus à Bœotico: hic alluit Heracleam, & inter Oetam & Locricos montes defluit.

Heraclea cognomento Trachin, de quâ in Thessaliâ, cui sæpe tribuitur, terminis sæpe per victorias horum populorum immutatis.

CNE- THERMOPYLÆ Fauces in Historia Græcâ Romanáque celeberrimæ, Leonidæ Lacedæmonij nobile monimentum cum 300. *Spartanis*, quas tibi in Tabulæ Appendice exhibemus, Chorographiâ ex Herodoto in

MI- Polymnia, seu lib. 7. & Liuio variis in locis, Appiano in Syriacis, Strabone lib. 9. petitâ. Nomen habent à calidis lauacris, & angustiis quæ sunt tantùm 25.

DII pedum, vt ait Vlpianus in Demosthenem. Quomodo autem vocentur in præsentia non est facile statuere, veriùs tamen audio ab indigenis vocari *Bocca di Lupo*.

§. 7. *De Ætoliâ.*

VRBES CALYDON prima vrbs Ætoliæ, Homeri Scholiastæ, & Straboni Πρόσχημα τῆς Ἑλλάδος, hoc est inquit Eustathius Προεκθόπιον, ad Euenum Fl. Plinio: iuxta hanc mons Taphiassus. Memorabilis est Apro quem interfecit Meleager: Monstrifera dicitur ob aues Meleagrides. Hîc Diana Laphria colebatur, & hodie *Aition* nominatur.

PLEVRON, ad Fl. Acheloum non procul à Lysimachia palude quæ olim Hydra, vel Hyria dicta est, quondam Græciæ propugnaculum cum Calydone Straboni, & Eustathio. Dicitur Martia ob Martem hîc cultum, & Meleagria à Meleagro sponso Atalantæ.

OECHALIA vrbs Ætoliæ Straboni, diuersa à Laconicâ, & Thessalicâ, vtraque autem Ætolica, & Thessalica dicitur Euryti, vel Eurytium, quare ad alterutram facta Herculis reuocare potes.

Chalcis in radicibus Coracis montis (qui hîc quoque Chalcis appellatur) vnde hæc Hypochalcis Straboni nuncupatur. Olim ad mare fixa erat, vt innuere videtur Homerus, qui

ÆTOLIÆ

qui hanc ἀγχίαλον vocat, postea in continentem translata est.

Oenias, & Oeniadæ ad mare, ad ostia Fl. Acheloi; ab interprete Sophoclis tribuitur Acarnaniæ, & Dulichio Insulæ opponitur. Apposita tria habebat stagna *Meliten*, *Cyniam*, & *Vriam*; hodie dicitur *Dragamesto*.

Olenvs, masculini generis, & fœminini, vt docent Græci Grammatici: sita est sub Aracyntho vrbe, quam Ptolemæus Arachthum vocat. Ab Æolibus euersam fuisse tradit Strabo, & tantùm eius extare rudera.

Pylene Vetus & Nouum, aliter Proschium dictum Straboni, cuius fit mentio apud Homerum.

FLVVII ÆTOLIÆ

Evenvs Fl. antea Lycormas, vt aiunt Strabo & Plutarchus: ad hunc vulneratus Centaurus ab Hercule: vnde & Centaureus cognominatur à Statio; Robertus Stephanus Cẽtaurum dici quoque putat. Ab eo quidam faciunt initium sinus Corinthiaci; apud Hyginum vocatur Chrysorhoas. Hodie *Lasidari*, vel *Phidari*.

Achelovs Fl. vnde Strabo sinum Corinthiacum incipit, malè à Vibio in Malliacum sinum effunditur. 1. dicebatur Axenus, postea Thestius, denique Achelous, Tzetzi quasi τὰ ἄχη ἀλγέων dolores dissoluens, ab incolis Acarnas nominabatur. Hodie Cyriaco Anconitano *Geromlea*, Nigro *Carochi*, Sophiano *Aspri*, quod probabilius.

CAPVT OCTAVVM.

De Peloponneso.

§. 1. *De Achaiâ, seu Regione Achæorum.*

CO-

Corinthvs: *Coranto*, Turcis *Germe*, vt ait Leunclauius, totius Græciæ lumen Tullio; dicta & Peloponnesi porta, & Bimaris, quia Ionio mari per Corinthiacum sinum, & Ægeo per Saronicum alluitur. Vocata est primùm Heliopolis ab æstu: tum Pagæ à fontibus: tum Ephyra ab Ephyro Heroë, ac denique Corinthus. Velleius asserit 900. annis conditam à Balete

RIN-THIA

Hipponis filio antequàm à Mummio euerteretur. De eius ære quis nescit? arx eius Acrocorinthos appellabatur; de eâ lege Pausaniam in Corinthiacis.

Cenchreæ nauale Corinthiorum in sinu Saronico, Emporium Liuio; ad hanc vrbem altissimum est mare; quamobrem ineptè est deterritus Demetrius ne Isthmum suffoderet.

Lecheum aliud nauale in Corinthiaco sinu 40. stadiis distans à Cenchreis.

Schænus locus vbi Isthmus est angustissimus Straboni.

ISTHMVS CORINTHIACVS, vbi positâ columnâ ab Ionibus in cuius parte versus Atticam scriptum erat τὰ δὲ οὐχὶ Πελοπόννησος, ἀλλ' Ιωνία: versus autem Corinthum, τὰ δ' ὅδι ἡ Πελοπόννησος ὄχι Ιωνία. Hîc 5. quoque anno celebrabantur Ludi in honorem Neptuni, quia olim præcipui erant 5. populi Peloponnesi. Eò quoque conueniebant Græci in rebus maioris momenti. Hunc quatuor Principes suffodere conati sunt, Demetrius, Iulius Cæsar, Caligula, Nero, ac denique Herodes Atticus priuatus homo, de quo Gellius, sed irrito conatu; ὅπῃ χαλεπὸν ἀνθρώπῳ τὰ θεῖα βιάσασθαι exclamat Pausanias. Itaque ductus murus, primùm cæso ad Thermopylas Leonidâ, 40. stadiorũ, à Lechæo ad Cenchreas, postea ab Athenienſibus, dictúsque Hexamilium, quod dicendum esse potiùs Pentamilium putat Hermolaus. Dictus est & διολκός, vt ait Strabo, quia hîc à mari ad mare naues plaustris subuehebantur.

SI-CYO-NIA, Aso-pia, seu ora Ma-

SICYON: *Basilica* vetustissimum Græciæ oppidum in colle situm, qui Cereri sacer erat: primò dicta est Ægialos, deinde Mecon, 3. Telchinia, quia in eâ Telchines habitarunt; 4. Ionia Straboni, 5. Hellas Suidæ. Demum incolis aliò translatis dicta est Demetrias, teste Plutarcho.

Asopus Fl. *Arbon* ex monte Cœloste ortus, cuius pars est Carneates, Straboni lib. 8. incolæ

DELINEATIO PELOPONESI

CORYNTHIACUS SINUS

ACHAIÆ PROPRIA

SICYONIA

CORINTHIA AR.

ARGOLICUS SINUS

MYCENÆ AR.

SEV. HELLADIS PARS

SARONICUS SINUS

SARONICA

ATHENÆ

MEGARA

SALAMIS

ÆGINA

PARS IONII MARIS

ELIS

OLYMPIA PISATIS

SINUS MESSENIACUS

MESSENIA

LACONICUS SINUS

LACONIA

CYTHERA

CHELONITES

CHELONI

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

NIA

ritima.

dicebant Mæandrum per mare Ægeum transire in fontem Asopi, ita Pausanias.

Sellëis Fl. radicem alluens montis ab Occidente cui imposita Sicyon: *iam nullius nominis est.*

Nemea Fl. *Langia*, agrum Sicyonium, & Corinthiacum disterminat apud Statium.

Phliasia, seu Regio montana.

Phlivs, *Yri* Sophiano, *Rupela* Laonico, *Foica* Pineto, priùs Aranthea dicta, & Arathyna, ait Stephanus, sita in colle qui Aranthinus dicitur: Castellum Phliunta vocat Plinius. Arcem habebat vbi colebatur Ganymeda, seu Hebe in luco Cypariſſis consito: *periit.*

ACHAIA

ORA MARITIMA

Vrbes

Patræ: *Patras*, Colonia Plinio, priùs dicta Aroë; eius incolæ nobiles funditores. Hîc primùm imperauit Eumelus. In eius arce colebatur Laphyra Diana, de quâ vide Pausaniam.

Dyme: *Clarenza*, Colonia Plinio sic dicta quòd postrema sit vrbium Achaïcarum in Occidentem, antea Stratus, & Palcia Pausaniæ, itémque Cauconis, vel à Cauconibus populis, vel à Fluuio Caucone. In eâ Piratas aliquot Pompeius collocauit, & ab eâ circumposita regio dicta est Dymæa, & incolæ Dymæi.

Olenvs, & Olenum: *Canigrisa* Pineto, *Chaminiza* Nigro, ad Fl. Pierium Pausaniæ; *Olenos tectis habitata maris* ait Seneca, quia scilicet incolæ ob penuriam aliò confluxerunt: Eò quoque pertinent quæ de Oleniâ caprâ nutrice Iouis aiunt fabulæ.

Ægivm: *Bostizan* Cyriaco Anconitano, *Vistiza* Nigro, ex 7. vel 8. populis facta ciuitas ait Strabo, vrbs populosa, & συνέδριον Achæorum, sic dicta à duabus capris quæ Iouem nutrierunt; nisi hanc nomenclaturæ originem velis transferre ad *Ægas*.

Pro- Araxus Pro. hodie Bordonio, *Capo di Chiaren-*

PROPRIA. ACHAIÆ. CONTINENS ACHAIÆ.

MONTORIA

za, nobis *Cap de Clarence*, Nigro *Capo Torneſe*.

RHIVM Promontorium, aliter Drepanum Ptolemæo, hodie *Capo di Trapani* Nigro, aut vna ex Dardanellis Lepantinis, *les Dardanelles*, ſeu *Caſtelli di Lepanto*: de eo vide, ſuperiori capite §. 5.

VRBES

ÆGIRA: *Xilocaſtro*, antea Hypereſia dicta Homero, ſed cùm incolæ beneficio caprarum quarum cornibus faces alligarant, hoſtes deiecisſent dixere Ægiram: eam Polybius deſcribit lib. 4.

Bura cuius veſtigia, vt ait Gemiſtus, dicuntur *Pernitza*, ad Buraïcum Fl. Pauſaniæ, Ionum vrbs, quæ tota terræ motu concidit cum omnibus templis & ædibus, duobus tantùm ciuibus ſeruatis.

Helice Gemiſti tempore *Tripia*, hodie *Niora*, vt vult Molanus, in quâ colebatur Neptunus Heliconius magnæ apud Iones venerationis; 12. annis ante pugnam Leuctricam ſubmerſa eſt, ait Plinius: de eâ Strabo lib. 8.

PELLENE & Pellina Stephano, à quâ Pellenicæ Clenæ dicebantur, præmia Athletarum, à Gemiſto dicitur *Cercoba*, Nigro *Zaracha*, ſed ab incolis *Diacopton*.

FLVVII

Lariſſus Liuio & Pauſaniæ limes Achæorum & Elidenſium.

Achelous Pauſaniæ & aliis idem fortè qui Cauconis, cùm ad vtrumque Dyma vrbs apponatur.

Eraſinus diuerſus ab alio qui per Argolidem fluit.

Crathis ad cuius oſtium Ægæ.

Pierus, cui Olenum vrbem Pauſanias affigit.

nomina leuiter immutata retinẽt.

§. 2. *Argia, vel Argolis.*

ORA MARITIMA ARGOLIDIS.

IN SINV SARONICO.

EPIDAVRVS, hodie Sophiano *Cherroneſi*, Nigro *Pigiada*, Pineto *Æſculapio*, vrbs Æſculapij templo memorabilis extra mœnia excitato, in quo multa donaria, & tabellæ votiuæ ſanitatis receptæ monimenta: malè hanc Stephanus ait Limeram dictam; ſed hæc dicta ἄμμες, quòd Æſculapij ara perpetuo cruore maderet, & Μαλησία, quod hîc languentium dolores mulcerentur: poſtea Monembaſia dicta eſt, & Monobaſia, vt aiunt Gregoras, & Gemiſtus.

SARONE, Saronia Stephano, à quâ dictus ſinus Saronicus, à quibuſdam cum Trœzene confunditur: *intercidit.*

TROEZEN: hodie *Pleda* Caſtaldo, *Damala* Nigro; aliter Apollonia dicta, nomen habet à Pelopis filio, & nemo hîc nubit, aut ducit quin Hippolyto comas totonderit, ait Lucianus. Fit quoque mentio virginum Trœzeniarum, quæ Mineruæ Apaturiæ zonas offerebant, vt dicemus in Inſulis.

Scyllæum Prom. hodie *Capo Schilli* à Scyllâ Niſi filiâ.

IN SINV ARGOLICO.

HERMIONE, vnde ſinus Hermionicus; in eâ erat templum Cereris, & Proſerpinæ cum Aſylo. Putabant hinc ad inferos breuiſſimam eſſe viam, ideóque hîc à morientibus naulum non expoſci: *omnino periit.*

Phlius diuerſa à Sicyonicâ, ideóq; Argiua cognominata.

Aſine poſtea Lacedæmoniorum vicus, vbi habitauêre Dryopes quondam, qui ex Sperchij ripis huc confluxêre.

NAVPLIA, Argos nauale, hodie *Napli de Romanie*, vulgò corruptè *Napoli*; à Nauplio Palamedis patre dicta, iuxta quam Labyrinthi à Cyclopibus extructi, qui quòd labore manuum viuerent γαστρόχειρες nominati ſunt. Hîc quoque fons Canathus in quo Iuno ſingulis annis lota virgo fiebat: ad hunc quoque portum Ægyptij primùm cum Danao appulerunt.

CONTINENS ARGOLIDIS.

VRBES

ARGOS: hodie *Argo*; ab Argo homine experientissimo, item & *Phoronia*, à Phoroneo: dictum ἱππόβοτον, vel quia hîc multi equi, vel quia Agenor equitatu hanc regionem inuasit. Item *Iasium* à Iasio, *Dipsion* ob aquarum penuriam, Ægyalia & Asia apud Eustathium. Arx vrbi imminens dicebatur Lariſſa. Hinc orti Cleobis, & Biton, morte suâ, & pietate in matrem nobiles.

MYCENÆ: Sophiano *Agios Adrianos*, Nigro *Charia*; aliter Mycene, & Mycenica, postea Polyphengon ad Inachum Fl. vnde Inachiæ dictæ; sic dictæ vel à primo mugitu Ius Vaccæ, vel manubrio Perſei μύκης. Eius muri Cyclopes struxerant quare dirui non potuerunt. Ad eam fons *Perſea* dictus, & rudera Gazophylacij Atrei.

CLEONÆ: *Sanuasily* Nigro, vrbs non admodum magna; vnde *humilésque Cleonæ* Ouidio; vel à Cleone Pelopis filio, vel à Leone Herculis quasi Leonæ nominatæ sunt.

NEMEA: hodie *Triſtina* Nigro; sic dicta, vel quòd boues hîc Argus pauerit, vel à Danaï filiis inter quos distributa hæc regio. Hîc ludi celebrabantur de quibus lege Pausaniam: hos instituere septem duces Argiuorum, vt consolarentur Hypsiphilem de morte Archemori filij: postea cæso Leone, in honorem Iouis celebrari cœperunt.

Lerna: Sophiano *Phonea*, Nigro *Petrina*, ad quam palus, & fluuius, immo & fons Amymonius, & Amymone, Hydræ fabulis inclytus: à multis in Laconiâ ponitur.

Midea μίδεια Homero, antea Perſepolis dicta Stephano.

THYREA, de quâ tot controuersiæ inter Lacedæmonios, & Argiuos, ideóque Thucydides ait eam agrum vtrumque disterminare: *intercidit*.

FLV.

INACHVS Fl. hodie *Planiza*, primùm dictus Carmanor, postea Haliacmon: denique Inachus à tribus viris qui in eum se præcipitauerunt; de iis

Plutarchus de Fluminibus legatur.

VII Stymphalus Fl. qui posteaquam cuniculo haustus est, rediens dicitur Erasinus: hodie *Erasino*.

Tamis Fl. limes Argolidis, & Laconiæ; nunc *Tami*.

§. 3. *Laconia*.

ORA MARITIMA

IN SINV ARGOLICO.

Prasiæ, & Prasia, & Brasias Pausaniæ: *Cypariſſi* Nardo, *Tyros* Nigro; antea Oniatæ: sed cùm eiecti essent à Cadmo Bacchus, & Semele inclusi in arcâ, ἀπὸ τῦ βεβρέχθαι dicta est.

Cyphanta portus Ptole. & Plinio: Sophiano *Stilo* Nigro *le Botte*, seu *porto delle Bote*, Pineto *Ciutra*.

Zarex, seu Zarax à Zarace heroë Athenienſi, vel Lacedæmonio: hodie *Care* Nigro; libera ciuitas erat, & à Cleonymo euersa est.

Epidavrvs Limera, Græcis λιμειρά, & λιμειρή, sæpe cum Argolicâ confusa: hodie *Maluasia*. Dicta fuit & Epidauria ait Strabo: Limera autem quia λειμῶνας ἔχει *prata habet*, Pratensis Latinè dicenda esset.

IN SINV

Malea, Promontorium nautis terribile; hodie *Cabo Malio* Sophiano est: Bridebachius, ait à nautis Christianis dici *S. Michaelis alas*, in nouâ tabulâ dicitur *Capo Malea di Sant-Angelo*: scribit Strabo hunc sinum vocari à Piratis Aureum. Malè à Tzetze cum Onugnato confunditur.

Bœa ab vno Heraclidarum sic dicta, ex ruinis multarum vrbium condita, vbi multa templa: *periit*.

Onugnatos, hoc est Maxila Asini, Prom. fuit & vrbs, in câque templum Palladi conditum ab Agamemnone sine tecto, & simulachro, de quo Pausanias: *Xili* Nigro.

Cypariſſia in peninsulâ situm oppidũ Straboni: *nulla est*.

Asopvs: *Rampano*, Nigro vna ex 17. ciuitatibus liberis Laconum apud Pausaniam. In eâ Romanorum Regum delubrum, & Gymnasium, vbi ossa gigantis.

Acriæ, & Acria vna ἐλευθερολακώνων, vbi vetustissimum tem-

templum Matris Deorum. Patria fuit Nicoclis Olympionicæ, qui hîc sepultus est: *intercidit.*

HELOS, vnde Helotæ Lacedæmoniorum serui, quorum ebrietate docebant filios suos sobrietatem; Dorion, & Pteleon Stephano; Oluris & Olura Straboni: *periit.*

Trinassus vrbs, vel potiùs propugnaculum ex tribus paruis Insulis, quæ littori obiacent, sic Pausanias.

Gythium, seu Gytheon: *Palæopoli* Nigro; vnde sinus Gytheatus Plinio, portus Laconiæ tutissimus, vbi incensæ Lacedæmoniorum naues à Tolmide Atheniensi, inde certissimus in Cretam traiectus est Plinio: incolæ Gytheates dicuntur. Ab eâ non procul videtur lapis cui insistens Orestes sanatus est, ideóque hunc vocant *lapidem Iouem.*

Las, Laas, Lan, & Laan: *Varhi* hodie Nigro; euersa est à Castore & Polluce ideo dicti Lanpersæ. Quidam conditam volunt ab Heroë, quem Achilles, aut Patroclus ceciderunt.

Teuthrona: *Scopia*, Nigro; vbi Isseria Diana colebatur, à Teuthrante Athenienſi condita.

Cœne, vel Cæne, & Cænopolis, aliter Tænarium Pausaniæ, sed Ptolemæus eas distinguit: hodie Nigro *Camares*, meliùs *Cœnopoli*; hîc ædes Cereris, & templum Veneris nobile.

LACONICO. LACONIÆ.

Tænaria, & Tænarium Promontorium: hodie in Tabulis dicitur *le Cap de Matapan*, ab aliis recentibus *le Cap des Cailles*, à Coturnicum illic copiâ: in nouâ Tabulâ *Cap Matapa*, & *Cauo di Maris*. Celebratur à marmore hîc effosso, & subuectione Arionis per Delphinum.

Hippolæ, & Hippola, vrbs diruta tempore Pausaniæ, dicta Tænari Fenestræ, seu Ianuæ, θυείδες.

Oetylus, & Bityla, & Tylus Straboni, sic dicta à filio Amphitryonis: hodie Moletio *Brodegni*, Sophiano *Vitilo.*

IN SINV MESSENIA-

LEVCTRA, & Leuctrum, hodie Nigro *Maïna*, vnde

les Maniottes, vrbs libera, colonia Bœotiorum. De hac vrbe disputauere semper Messenij, & Lacedæmonij; hanc controuersiam apud Pausaniam leges.

CONTINENS VRBES CONTINENTIS. CO.

CIS EVROTAM.

SPARTA, seu Lacedæmon: hodie *Musithra*; dicta Sparta, vel à Sparto heroë, vel quia sparsi Leleges hîc habitauere: postea Lacedæmon, vel ab Heroë, vel à sorte Heraclidarum cùm Peloponnesum occupassent, vnde & dictos Lacones putat Apollorus. In eâ Acropolis edito in colle, in qua Mineruæ templum: vrbs sine muris, sed Spartani muri erãt viui, atque spirantes.

AMYCLÆ: hodie *Vordonia* Nigro, vrbs celeberrima ob Castorem & Pollucẽ; dicta olim Limnæ.

Cyphanta. orum, *Eriches* Nigro, vrbs Mediterranea sex stadiis à Zarace dissita, Pausaniæ: hîc templum erat Æsculapij nobile.

TRANS EVROTAM.

Belbina, cuius meminit Plutarchus in Parallelis.

THVRIVM, hodie *Burdugna* Nigro, dicta etiam Thuræa, & Thyræa, olim in edito loco sita, postea in planitiem translata ad Fl. Arim. Hinc oriundus erat Archias, qui Demosthenem ad voluntariam necem compulit. Subditi sunt Thurij ab Augusto Lacedæmoniis, quòd ab Antonio stetissent.

Therapne, aliis Theramnæ, quam alij Spartam esse dixerunt. Ab hac Therapnæi olores Veneri sacri: *quid sit hodie ignoratur.*

Cardamyle: hodie *Sapico*, quam Agamemnon in dotem Iphigeniæ Achilli pollicebatur: Strabo hanc mari admouet, Ptolemæus remouet.

GERENIA: *Pasaua* Nigro, *Sidarisso* Castaldo, veriùs *Geremen*; Gerania Plinij est, Enope ab Homero dicta vt vult Pausanias; dicitur & Gerenium, atque Messeniæ tribuitur. In eâ nutriebatur Nestor, cùm Pylus ab Hercule capta est, vnde Gerenius appellatus est. In eâ fuit sepulchrum Machaonis ad quod multi sanabantur morbi.

LACONIÆ.

FLVVIVS

EVROTAS: hodie *Basilipotamo* Sophiano, indigenis si Nigro fides *Iris*. Oritur non procul ab Alpheo in vico Asca iuxta Megalopolim, vbi duo fontes, vtriusque fluuij capita. Dictus est & Hymerus, & Marathon, & Ægylodes, & Neris. Olim consitus erat oleis, & ad eum precioſiſſima marmora effodiebantur.

MONTES.

TAYGETA, & Taygetus masc. & fœm. generis, & Taygeton, in cuius summo vertice locus *Teleton* dictus, vbi equus Soli, more Persico immolabatur. Vocatus fuit, & Amycleus; abundabat feris, ideóque venationi Spartanorum iuuenum opportunus; item & cotibus quibus post Creticas Plinius secundas tribuit: *les M. M. de Maniottes, ou Mainottes.*

CHRONIVS: hodie *Greuenes* Nigro, olim Cturius dictus; sed cùm in eo Saturnus, Iouem fugiens, latuisset, nomen mutauit: de eo multa Pausanias. Tempore Gemisti Tzaconias dicebatur.

ZAREX, à Cyphante ad Epidaurum extenditur; tempore Gemisti Zaroca dicebatur: hodie *Cara* Nigro est.

§. 4. *De Messeniâ.*

ORA VRBES IN

MESSENE: hodie *Mosseniga* Nardo, *Martagia* Castaldo; vrbs olim euersa, & postea in ruinis post Leuctricam pugnam ab Epaminondâ, & Thebanis reparata; vbi & populi multi Græciæ suis diis sacrificarunt. Hîc cultus inter Heroas Aristomenes, cuius cor villosum erat. Ante eam tres Insulæ dictæ Oenusæ.

Abea, seu Abæ: hodie *Calamata* Sophiano, prima vrbs Messeniaci agri egredientibus ex Laconiâ; populi Abeatæ: olim vrbs dicta Ire, Pausaniæ.

CORONE: hodie *Coron* malè *Nisi* vt vult Niger; sita sub Thematiâ monte; colonia Thebanorum, vbi Iupiter & Apollo omnium morborum Auerruncí colebantur.

ASINE: *Phaneromini* Soph. Nigro *Anchor-*, cui præten-

MARITIMA MESSENIÆ.

ORA MESSENIÆ.

duntur tres Insulæ Thyrides dictæ Eius vrbis incolæ ad Parnassum montem profecti Dryopes appellati, quod nomen reuersi in Peloponnesum diu retinuerunt.

METHONÆ: hodie *Modon*, omnium iudicio; apud Homerum Pedasus dicta, & fortè Æpeas vt ait Strabo, vna ex vrbibus Achillis ab Agamemnone oblatis in dotem filiæ.

PYLVS: hodie *Nauarino*; Messeniaca cognominata, cui prætenduntur tres Sphagiæ Insulæ: celebris bello Pelopõnesiaco deditione 300. Laconum. Tres autem fuêre Pyli sub Neleo Nestoris patre, vt habet Pindari Scholiastes, de duabus postea: tertiam, de quâ hîc agitur, conditam putant à Neleo, vnde & Neleïa dicta est: Nestor autem dictus est, vel à Triphylliacâ, vel à tribus quæ sibi eum arrogarunt. Thucyd. lib. 4. ait hanc Pylum à Lacedæmoniis dictam esse Coryphasium: in eâ certè fuit templum Mineruæ Coryphasiæ, & domus Nestoris in quâ ad viuum expressus erat. Apud Ptol. Latinum dicitur Abarmus, pro quo legendum Abarinus, vt colligitur ex Gemisto.

CYPARISSÆ, vel Cyparissia, vnde sinus Cypariss̃us Plinio: hodie *Arcadia*; quam Strabo ait adiacere Triphylliaco mari: à cupressis nomen habere videtur. Sub vrbe fons Dionysias, Bacchi Thyrso elicitus.

PROMONTORIA

ACRITAS, Promontorium quæ vox *Extremum* sonat: hodie *Capo di Gallo*, in quo terminatur Messeniacus sinus.

CORYPHASIVM: hodie *Cabo Zunchi*, vt ait Dom. Niger. Eius meminit Pausanias.

CONTINENTIS VRBES.

ITHOME: hodie *Grebegin* Nigro; sub monte MINTHE collocata; sic dicta ab Ithomâ nutrice Iouis. In eâ Iupiter Ithomates colebatur; celebratur decennali obsidione Lacedæmoniorum, de quâ Thucyd. lib. 1.

Pheræ: Sophiano *Cheramidi*, ad radices montis Tayge-

NENS MESSENIÆ.

BES.

tæ, non procul à Fl. Paniſo: à quibuſdam perperam affigitur mari.

THVRÆ, & Thirra, & Thyrea: Nigro hodie *Calamata*; Meſſeniæ vrbs Plinio, quæ poſtea Locus vrbs dicta fuit apud Solinum. Hanc ſcribit Pauſanias ab Homero vocari Antheam, Hermolaus Epeas mauult.

Andania, vnde tota regio Andania dicta eſt.

Electra ad Fluuium cognominem Pauſaniæ.

MONS.

MINTHE: hodie *Olono* Nigro, cui Ithoma inſidebat vt præmonuimus; alij tamen Pylo admouent, ſcilicet à ſinu Meſſeniaco ad Cypariſſium procurrebat: ſic dictus à pellice Plutonis mutatâ in mentam hortulanam. Hîc erat nemus ſacrum Plutoni. Apud Ptole. dicitur Μινθώη. Appellabatur quoque Scorton & Euan, Pauſaniæ, à Bacchantium vociferationibus.

FLVVII.

PAMISSVS Fl. Plinio & Straboni: hodie *Stromio* Nigro in Tabulis recentibus *Pirnaza*. Dicebatur Fluuiorum qui intra Iſthmum ſunt maximus, licèt nonniſi centum à fonte ſtadiis decurreret. Videtur quoque dici apud Strabonem Mamaüs, & Arcadiacus.

Electra, vrbem cognominem alluit.

Neda Fl. ex monte Lyceo ortus: hodie *Longaróla*, ad quam vicus *Nidina*, veteris nominis ſeruat veſtigia; limes erat inter Meſſenios, & Eleos: Nedas Straboni eſt. Malè in recentibus Tabulis in Boream promouetur. Huic pueri Phialenſes comas ſuas conſecrabant.

§. 5. *De Elide.*

ORA VR-

CYLLENE: *Antrauida* Nigro eſt, Sophiano *Chiarenza*; vnde ſinus apud Plinium nomen habet; Elidis vrbis Nauale, portus peropportunus ſoluentibus è Siciliâ. Celebris eſt apud Melam ob genitum hîc Mercurium, quem tamen alij tribuunt Monti Arcadiæ Cyllenio.

Phea, Φία Homero, Φέα Thucydidi, cuius & memi-

MARITIMA ELIDIS.

BES.

nit lib. 2. & 6. nomen hodie seruat *Phea.*

Pitane cuius meminere Strabo, & Pindarus, à quibus describitur ad mare: *periit.*

Leprion, & Lepreon: hodie *Chaiapa* Nigro; à quibusdam Arcadiæ tribuitur, iis scilicet qui Arcadiam ad mare promouent.

PROMONTORIA.

CHELONITES: hodie *Cabo Torneſe* Sophiano, Theueto corruptè *Cabo Torice*, ab indigenis *Chlumutzi*, vt ait idem Sophianus: inde sinui nomen. Videtur quoque à Plethone dici Iliacus, vt non malè suspicatur Ortelius.

Ichthus: hodie *Iardan* si prædicto Theueto fides: circa hæc loca videtur quoque Ichthyos portus Xenophon meminisse.

CONTINENS VRBES IN CONTINENTE ELIDIS.

OLYMPIA: hodie *Langanico* vt vult Castaldus, vt Niger *Stauri*; olim dicta Pisa, deinde Arpina ab Onomaï matre. Strabo hanc vrbem collocat inter montes Olympum, & Ossam cognomines Thessalicis, atque in regione Pisæorum. In eâ lucus ex oleastris, vnde coronabantur victores. De Iouis templo, statuâ, certaminibus, eorúmque iudicibus Hellanodicis, consule Pausaniam.

ELIS: hodie *Beluedere* Pineto, Nigro *Ialea*: Triphyllia Stephano, & Molpidis petra Lycophroni, cuius rationem vide apud Tzetzem; vbi delubrum Iouis Olympij: munita est tantùm muris metu Persarum. Postea tamen sine muris ex iuramento Ætolorum tuta: nemini enim armato per hanc vrbem, & regionem transire licebat. De eius Foro, & Gymnasio lege Pausaniam.

Eupagium, cuius meminit Diodorus lib. 14.

SALMONE, vrbs Pisatidis, Rege suo Fulminastro celebris, vbi fons cognominis apud Strabonem, ex quo Enipeus Fl. oritur.

PYLVS ELIACA: hodie *Pilos* ad Peneum Fl. pro quo Scholiastes Pindari Alpheum scribit.

PYLVS NESTORIS cognominata: à multis creditur ho-

ELIDIS. FLAVII. die dici *Arcadia*, aliter Triphyllicos dicitur, & Triphylliaca; ex Fluuio item quo alluitur Amathoïs.

MONS Erimanthvs: hodie *Dimizana* ad vrbem cognominem, celeberrimus Apro Erymanthio, quem Hercules confecit.

Alphevs: hodie *Rophea* Sophiano, nautis Italis *Carbon*, ab indigenis *Orphea*, vt ait Dom. Mar. Niger: olim Stymphelus, & Nyctimus: Alpheum dictum putat Strabo, quòd vitiligines, & impetiginem sanet; certè Melampus Procli filias in eo à maniâ purgauit. Quomodo autem in Arethusam Siciliæ confluat, dicemus in Admirandis.

Enipeus cadit in Alpheum; aliter Enipheus, & Barnichius Strabonis tempore dicebatur.

Peneus Πήνειος: hodie *Igliaco* Nigro, ad quem Pylus Eliaca.

§. 6. *De Arcadiâ.*

VRBES Megalopolis, & Megalepolis: hodie *Leontari* Sophiano, Nigro *Londario*: huius dimidia pars Orestias dicebatur, vnde incolæ dicti Orestij, & Megalopolitæ. Eius quoque pars tempore Pausaniæ Thisboa nuncupabatur. Hanc amplificauit Epaminondas, missis vndequaque colonis, ex quo nomen ei inditum suspicatur Gerbelius. Hinc oriundus Polybius historicus.

Mantinea: hodie *Goriza* Nigro, *Mundi* Nardo, ex quinque populis facta ciuitas muróque latericio cincta ab Argiuis. Agis immisso in hunc murum fluuio labem fecit, vrbémque cepit. Sub Regibus Macedoniæ dicta est Antigonia ab Antigono curatore Philippi, patris Persei; postea iubente Hadriano Imperatore nomen antiquum ei restitutum est. Plinius tamen Antigoniam, & Mantineam duas vrbes distinguit. Clara est morte, & victoriâ Epaminondæ contra Lacedæmonios, depugnantis.

Palantium, siue Palas à Phialo Heroë conditum oppidulum, aut potiùs vicus: nam Pausanias ait ab Antonino Im-

peratore, ex vico factam esse vrbem: *defecit omnino.*

MÆNALVS: ciuitas ad Mænalium montem, de quo postea.

TEGEA, hodie *Muchli*, incolæ Tegeates, vbi templum Mineruæ Aleæ, commune supplicum Asylum totius Græciæ, in quod confugit Pausanias Lacedæmonius, ab Aleo conditum. Hîc quoque theatrum ex marmore à Perseo Macedonum Rege excitatum, in quo conuentus Achæorum celebrabantur.

ORCHOMENON, insula cognominata apud Halicarnassæum lib. 1. quòd sita sit in paludibus, vnde Orchomenij populi, quos putat Pausanias ab Homero vocari Polymelos.

Clitor & Clitorium: hodie *Gardichi* Nigro; ætate Strabonis iam interciderat; vndique collibus circumuallata fuit, & ad fluuium cognominem sita.

Nonacris vrbs, & regio Vitruuio, ex cuius montibus Styx aqua frigidissima defluebat: mons ille Nonagrinus dicitur (meliùs Nonacrinus) apud Lutatium Placidum 1. Metamorphoseon.

ARCADIÆ.

Psophis: hodie *Dimizana* Nigro; in Azaniâ regione Arcadiæ munitissima ad Fluuium Erymantum, qui eam à tribus partibus defendit; Arcem habuit, sed hanc diruit Philippus; priùs Phegia dicebatur, & antea etiam Erymanthus. Hinc oriundus Aglaüs ille in omni vitâ suâ felix, de quo Pausanias.

Heræa: *Hereo*, ad dextram Alphei ripam, cuius agri dirimuntur à Megalopolitanis Buphago Fl. in hâc vrbe Panos fanum nobile. Apud Plutarchum in Agesilao malè tribuitur agro Corinthiaco.

STYMPHALVS: *Vulsi* Pineto, Nigro *Longamico*; ad lacum & fluuium cognominem sita. Fit eius mentio in vitâ Iphicratis; vetus diruta est, & eius loco noua substituta, ex quâ Hadrianus Imperator Corinthum aquas deduxit.

Phialia: hodie *Dauia* Nigro; aliter Phigalia dicta Stephano ad Fl. *Nedam*: de eius Templis vide Pausaniam. Huius vrbis pueri, Nedæ Fl. comas suas consecrabant.

MON- CYLLENE: hodie *Cyllene*; Cyllenius Melæ, quem Gemistus cum Stymphalo videtur confundere: Pausa-

nias

TES AR- CA- DIÆ.

nias hunc regionis illius altissimum putat.

PHOLOE: *Xiria*, hodie Nigro; Centaurorum sedes, vbi optimè prouenit herba Centaurea.

STYMPHALVS: *Pogliſi* Nigro; Herculeo labore notissimus, ad quem & palus cognominis in quâ delitescebant Stymphalides aues: ait Gemistus Zeiriam quoque, Stempylum, & Cyllenem nominari.

PARTHENIVS, cuius meminere omnes penè veteres, vbi Parthenij saltus quorum meminit Maro in Bucolicis.

LYCÆVS, quem aliqui Olympum vocant, Arcades autem montem sacrum: hodie *Mitena*; in eo Iouem enutritum ferunt, erátque hîc ara Lycæi Iouis. Pars eius ex quâ Fl. Neda existit, Cerausius dicitur apud Pausaniam.

FLVVII ARCADIÆ

IN ALPHEVM CADENTES

Olbius, ab Arcadibus Aroanius dictus inquit Pausanias in quem cadunt.
- Erymanthus Psophida alluens, admodũ violentus.
- Clitorius de quo in Admirandis dicemus.

LADON, in agro Clitoriorum existens, ait Pausanias, eiúsque aqua cæteris aquis Græciæ præcellit. Ogygium vocat Dionysius, Acidonem Strabo, vt putat Niger, sed eâ de re valde dubito.

STYX ex Nonacride regione defluens cadit in Clitorium fluuium: de eius fontis aquâ in Admirandis egregia notabimus.

§. 7. *De sinubus Peloponnesi.*

SINVS CORINTHIACVS, *le Golphe de Lepante*, aliter, *le Golphe de Patras*.

Aliter *Crissæus*, & *Cyrrhæus*, vt in Phocide diximus: *Alcyonium Mare* Straboni, sinus *Delphicus* Scylaci nominatur.

SINVS SARONICVS,

Ita dictus est vel ab vrbe Sarone (Eustathius fluuium vocat Troezenis) vel ἀπὸ τῆ σύρειν verrere; quia Scylla patris proditrix in hoc mare proie-

le Golphe d'Engia, in nouâ Tabulâ χόρφος ἐλιψία.

cta à Minoë, hoc verrere visa est: vel vt ait Plinius, quod Querno nemore hic sinus redimitus esset; at veteri linguâ *Saron* quercum significabat. Dictus fuit & MEGARICVS, & ELEVSINIVS. Hermionicum etiam dici voluit quidam apud Strabonem lib. 8. sed Hermionicus videtur esse distinguendus à Saronico, & Argolico, vt putat Ortelius; aut fortè meo iudicio est pars Argolici.

SINVS ARGOLICVS, *le Golphe de Napli, ou Napoli.* — Sic dictus est ab vrbe Argos, aut meliùs ab Argolide regione: huius partem esse credimus Hermionicum sinum, quia Argolicus videtur duobus Promontoriis Scylleo, & Maleâ terminari.

LACONICVS SINVS *le Golphe de Colochina.* — A Laconiâ regione nomen habet, & definitur Promontoriis Maleâ, & Tænario.

SINVS MESSENIACVS, *le Golphe de Coron.* — A Messeniâ regione; aliter ASINÆVS, Straboni ab vrbe Asine. Restringitur Prom. Tænario, & Acritâ.

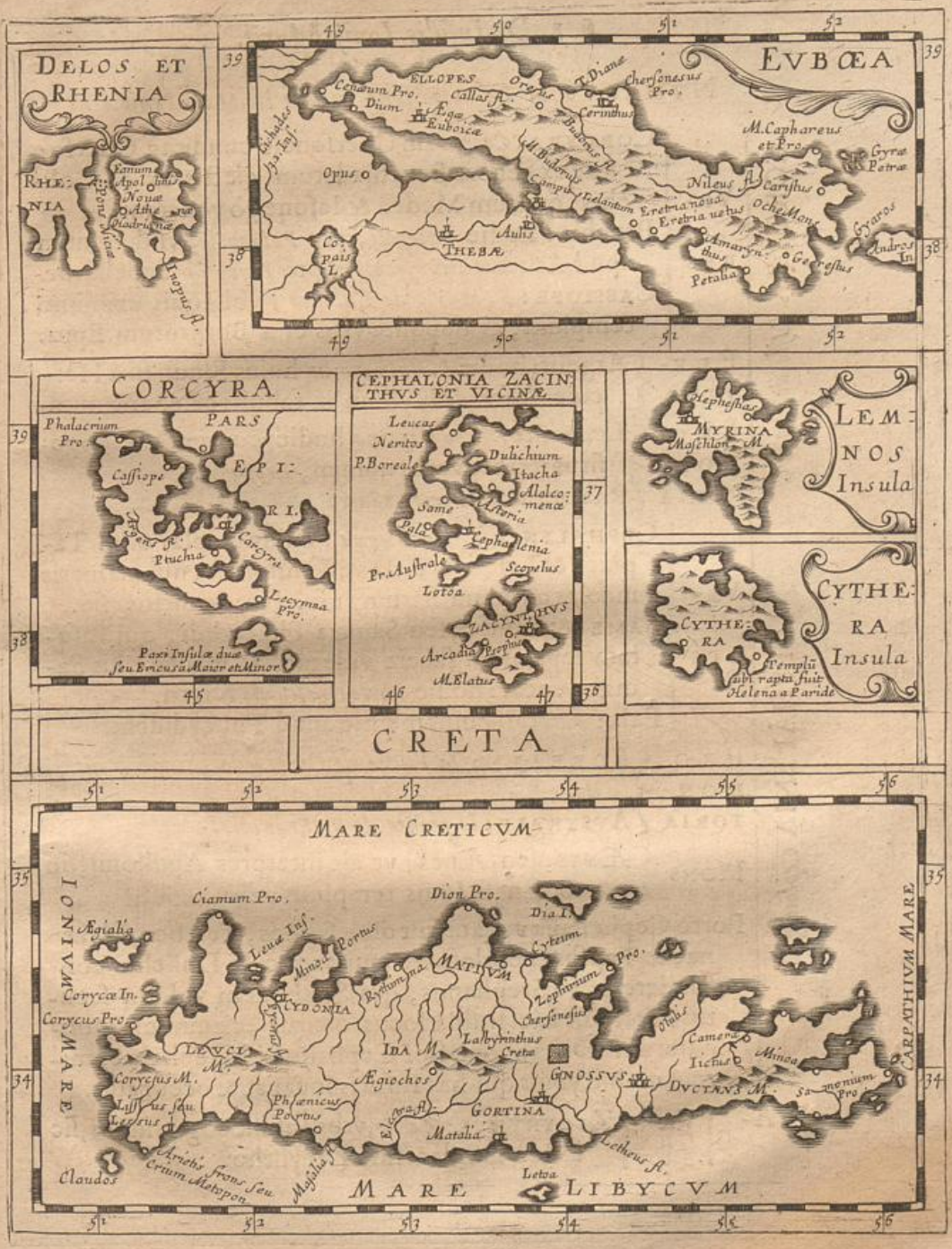
CYPARISSIVS SINVS. — Inter Promontoria Ichthum, & Coryphasium: iam nullus est; mare scilicet huic parti labem attulit.

CHELONITES SINVS, *le Golphe de l'Arcadia.* — Apud Strabonẽ videtur appellari TRIPHYLIACVM MARE, ait enim Alpheum Fl. cadere in hoc mare, qui recipitur sinu Chelonite: certè Pylum Nestoris dictam esse Triphylliacam in Elide ostendimus.

CAPVT NONVM.

De Insulis Græciæ.

CVM Græcia duplici mari eluatur Ionio & Ægæo, duobus paragraphis de omnibus Insulis agemus, quæ per hæc duo maria sparsæ sunt.

DELOS ET RHENIA
EVBŒA
CORCYRA
PARS EPIRI
CEPHALONIA ZACINTHVS ET VICINÆ
MYRINA
LEMNOS Insula
CYTHERA Insula
CRETA
MARE CRETICVM
IONIVM MARE
MARE LIBYCVM
CARPATHIVM MARE
GNOSSVS
GORTINA
IDA M.
Ægiochos
Matalia
Cydonia
Leucæ
Minoa
Phœnicus Portus
Lissus seu Leucus
Claudos
Corycus Pro.
Corycæ In.
Ciamum Pro.
Dion Pro.
Dia I.
Cytæum
Lepimnium Pro.
Chersonesus
Olalis
Camena
Iicius
Dictæa M.
Samonium Pro.
Lethæus fl.
Letoa
Ægialia
Leucæ Ins.
Minoa Portus
Byttum Ins.
Matium
Labyrinthus Cretæ
Cherronesus Pro.
Ellopes
Callas fl.
Oreus
Cerinthus
Chersonesus Pro.
Ægæ
Euboicæ
M. Caphareus et Pro.
Gyræ
Petræ
Opus
M. Bulerus
Bulerus fl.
Nileus fl.
Carystus
Delantum
Eretria nova
Eretria vetus
Oche Mons
Aulis
THEBÆ
Copais L.
Amarynthus
Geresius
Petalia
Andros In.
Tenos
Hephestias
Myrina
Mosychlos M.
Phalacrum Pro.
Cassiope
Argent. fl.
Corcyra
Ptuchia
Leucymna Pro.
Paxi Insulæ duæ seu Enculus Major et Minor
Leucas
Neritos
P. Boreale
Dulichium
Ithaca
Alaleomenæ
Same
Aëtheria
Pala
Cephallenia
Pr. Australe
Scopelus
Lotoa
M. Elatus
Arcadia
Templi ap. Pl. rapta fuit Helena a Paride
Cythera
Cythera

§. 1. *De Insulis Ionij Maris.*

NVMERVS 1. *De maioribus Insulis in Mari Ionio.*

CORCYRA *l'Isle de Corfou.*

- VRBES
  - CORCYRA: *Corfou*, in Chersoneso condita à Chersocrate ex genere Bacchiadarum, eiectis ex eâ Colchis, qui cum Medeâ & Iasone eò venerant.
  - Ptuchia: hodie *Paiopoli*, pro *Palæopoli*, vnde vinum apud Athenæum *Psychium*, pro *Ptychium* appellatur.
  - CASSIOPE: *S. Marie de Cassiopo*; vbi Iouis eximium templum, ei opposita vrbs erat Buthrotum Epiri.
- FLVVIVS
  - Argeus: hodie *S. Barbara*; ex huius Fluuij filiâ Hercules susceptit Hyllum in fabulis celeberrimum.
- PROMONTORIA
  - Lecymna: *Capo Lascano* hodie, cui ager circumpositus retinet vetus nomen, *Lecymne*.
  - Phalacrium: *Porto Sidari*.

CEPHALENIA *Cephalogna.*

- VRBES
  - CEPHALENIA: *Cephalogna*, cuius incolas olim Taphios & Teleboas dictos esse suspicor; nisi malueris incolas omnium harum Insularum sic dictos esse.
  - SAME, & Samos, seu Samæa Thucydidi, qui Insulam separatam facere videtur, & incolas eius Samæos vocat: hodie *Porto Guiscardo* Nigro.
  - Pala: *Palachi*, cuius mentio apud Thucydidem.
- PROMONTORIA
  - BOREALE: *la pointe de Guiscardo*, malè *Viscardo*.
  - AVSTRALE: *la pointe de S. François*.
- MONS
  - ÆNVS, seu Ænes, vt ait interpres Apollonij, in quo Æneſij Iouis templum: *Eno*.

Porrò Cephelenia vocata fuit olim Samos, Teleboa, Melæna, & Tapsus: nec defuêre qui eam cum Dulichio confunderent, vt Stephanus, qui Strabonem videtur secutus; certè in hâc Insulâ locus dicitur etiamnum Dulichiorum. Dicta autem fuit Cephalonia à Cephalo comite Amphitryonis qui has Insulas inuasit, & occupauit.

ZA-
- VRBES
  - ZACYNTHVS: *Zante*, vrbs Insulæ cognominis, sic dicta à Dardani filio Zacyntho.

CYNTHVS *Zante.*
- Vrbes: Psophis Zacynthi Acropolis, dicta à Psophi comite Zacynthi: *eius etiam ruinæ dissparuere.*
- Vrbes: Arcadia cuius meminit Diodorus: videtur esse ciuitas maritima, huius mentio apud Stephanum in voce Arcas: *periit.*
- Mons: Elatus cuius meminit vnus Plinius.

NVM 2. *Minores Insulæ Maris Ionij.*

SASO, seu Sasso, & Sason, *Sasena.*
- Piratarum statione nota, vt ait Plinius, quam Polybius collocat in ingressu sinus Ionij. A Lucano impropriè dicitur *Calaber*: meliùs *vadis humilis* canitur.

PAXVS DVPLEX, *les 2. Pachsu.*
- ERICVSA, siue Paxus: hodie *Pachsu.*
- Paxus altera, paulo minor Ericusâ: hodie *Anti-Pachsu.*

LEVCAS, seu LEVCADIA, olim NERITIA, *l'Isle de Ste Maure.*
- LEVCAS: *Saincte Maure*; sic dicta à Leucadio Icari Penelopes filio. Colonia fuit Corinthiorum, qui à continente Peninsulam illam abscinderunt; sed postea ventis iterum iuncta, & sæpiùs ab incolis rescissa. Hîc quoque Leucas Petra candida, ex quâ desperati amantes se præcipitabant; vnde & quotannis in sacris Apollinis mittebatur damnatus, cui volucres multæ alligabantur.
- Neritum, seu Neritos: locus hodie *Nerico*, corruptè pro *Nerito*. Ex eâ olim translati sunt incolæ in vrbem Leucadem, primo Corinthiorum aduentu.

ECHINADES *les Isles de Cozulari.*
- Aliter *Echidnæ* Senecæ, *Echinæ* Stephano, *Strophades* Apollodoro, ad Acheloï fluminis ostium, quarum remotissima distat ab eo 15. stadiis, proxima 5. Earum nonnullæ limo Acheloï continenti iunctæ erant, vt vult Herodotus. Pausanias nullas omnino esse putat. Dictæ sunt vel ab Echione quodam, vel quòd Echinis abundent, vel Echinorum instar rigeant. Inter eas quidam inter veteres nominant Dulichium, Arremiam, Thoanta, Taphum, in quibus Epæi, Taphj, Teleboæ apud Homerum celeberrimi vixisse perhibentur.

ASTERIA Hesychio Piries, hodie *Didascalio.* — Inter Cephaleniam, & Ithacam Straboni, Didymo verò inter Ithacam, & Samen: Asteris ab Homero dicitur, & habuisse portus multarum nauium capaces, qui tamen nulli erant tempore Strabonis. Apollodorus in eâ oppidum Alalcomenas locat (Steph. Alcomenas vocat) quod Plutarchus in Ithacam reiecit.

ITHACA, Dion. Afro NERICIA. hodie *Valle di Compare.* — Vlyssis patria decantatissima apud Græcos, ita dicta à Pterelæ filio Ithaco, qui cum fratre Nerito relictâ Cephaleniâ hanc occupauit; vnde hic monti in Ithacâ, ille Insulæ nomen dedit. Ex eâ quidam Homerum oriundum volunt. Hîc portus Phorcyna dictus, Insula & vrbs Ithaca Straboni; vtrum & dicta sit Alalcomenæ, non facilè pronunciari potest.

DVLICHIVM, aliter PALEIS Homero, DOLICHA Straboni, OXIÆ Stephano: Plinius tamen Oxias à Dulichio distinguit: hodie *Dulichio.* — Didymus vnam Insulam Echinadum vocat, Homerus ab iis distinguit. Quidam cõfudêre cum Cephaleniâ, quidam etiam cum Zacyntho. Incolæ eius fuere Epæi, Dulichienses cognominati. Hinc oriundus Irus ille Homericus.

STROPHADES: hodie *Strivali.* — Ita dictæ quod Calaïs, & Zetha dum persequuntur Harpyias eò vsque progressi, cursum suum conuerterunt. Inde Harpyiis hæ Insulæ addictæ sunt. Cyparissiorum Insulæ duæ dicuntur à Strabone, antea Plotæ. Quomodo autem Echinades dictæ sint Strophades, suprà innuimus.

SPHACTERIA, seu SPHAGIA: hodie *Sapienza.* — Ex aduerso Messeniaci Pyli describitur accuratè à Pausaniâ lib. 4. Insula erat deserta, & vliginosa, & rerum omnium egena, sed memorabilis obsidione 300. Lacedæmoniorum, & deditione, qui Athenas abducti locum parœmiæ, de Pallidis, & Macilentis dedere.

PROTE, — Quam vicinam Strophadibus facit Stephanus: malè

Prodeno, Nigro *Pruodo*. hanc cum Sphagiâ confundit Niger, nam à Ptolemæo manifestè distinguitur.

TIGANVSA, *Capreia* Cotouico, *Caurea* Nigro. Et Theganusa dicta, quam malè Plinius in sinu Laconico collocat, peiùs Stephanus facit vicinam Chio.

OENVSÆ *Venetico*, & *Coagulo*. Tres Insulæ apud Plinium ante Messenam collocãtur: hodie tantùm duæ restant diuerso situ, nam propiùs accedunt ad Acritam Promontorium.

§. 2. *Insulæ Maris Ægæi.*

EAS vt præcedentes distinguimus in maiores, & minores: maiorum tantùm tres percurremus Cretam, Eubœam, Lemnum; alias quinque item maiores Lesbum, Chium, Samum, Carpathum & Rhodum in Asiam reiiciemus. Ex minoribus eas tantùm producemus, quarum nomina ignorare nefas.

NVM. 1. *Maiores Insulæ Maris Ægæi.*

CRETA INSVLA

VRBES IN CONTINENTE.

GNOSSVS: hodie *Cynosa*, vt ait Erythræus, Minois regia, olim Ceratus à fluuio eam alluente, quem credit Ortelius apud Diodorum vocari Theren: Niger hodie nihil eius præter nomen mansisse autumat.

GORTYNA: hodie *Gurtina* Sophiano, *Metaria* Bellonio, aliter dicta Gortys, & Gortyn, item & Lariſſa, & Cremnia apud Stephanum; eius incolas Cartemnidenses dicit appellari Phauorinus. Sita erat vrbs illa ad Fl. Lethæum, seu Lethen.

LABYRINTHVS Cretæ, famosissimum Dædali opus, & Minotauri sedes. Eius vestigia visuntur non procul à radicibus montis *Psiloriti*.

Lictus, seu Lyttus Homero vt vult Strabo: *Paleocastro*.

VRBES

CYDONIA, seu Cydon, & Cydonis: hodie *Canea*, nobis *la Canée*, omnium iudicio; malè Sophianus nomen nouum scribit *Chania*: antiquissimis tempo-

l'Isle de Candie.

MARITIMÆ.
- ribus dicta est Apollonia.
- Rhitymna: hodie nomen antiquum leuiter inflexum seruat *Rhetymo*.
- Lissus & Lessus: hodie *Phioniſſa* Nigro.
- Cyteum: Bellonio *Cytie*, Sophiano *Phraſcia* est, Niger malè putat esse *Canea*, *la Canée*.
- Minoa portus: Sophiano *Altemura*, Nigro *Palæocaſtro*, diuersum à præcedenti.
- Matium: creditur vulgò esse *Candia*; sic Pinetus.
- Camara, Lato quoque dicta: hodie *Camera*.

PROMONTORIA
- Ciamum, seu Cimarum: *Cabo Spada* Sophiano.
- Arietis Frons, seu Crio-Metopon; priùs *Ermico* dictum, deinde *Cabo Leone* Pineto, Nigro *S. Iãni*.
- Samonium, & Salmonidis Dioni, & Salmone in Actis Apost. hodie *Cabo Salmone*.

MONTES.
- IDA: hodie *Pſiloriti*, olim etiam Idæus, & Chrysomallus, vt vult Epitomistes Strabonis, Iouis incunabulis clarus. Ad eius radices Ægiochos locus educationis eius, à caprâ sic dictus.
- DICTÆVS: *Sethie*, & *Laſthi* Bellonio, malè *Labyrintho* apud Sophianum; Dicte Strabonis est, Dictinnæus Solino & Plinio
- Leuci: hodie *Madara*, quibusdam rectiùs *de Sfachie*, quos incolunt Sfachiotæ, de quibus lib. sequenti.

FLVVII.
- Pycnus: hodie *Cladilio*.
- Lethæus, seu Lethes Gortynam alluens: hodie *Naporal*.
- Helectras, Potereus Vitruuio vt ait Niger: hodie *Lineo*.

MINORES INSVLÆ AD CRETAM.
- CLAVDOS, seu Clauda, & Gaudus, in quâ maximi Onagri nascuntur: hodie *Gozo* multi perperam credunt; in nouâ Tabulâ γόζυ dicitur.
- Dia, Strab. & Ptol. fortè Cia Plinij: hodie *Standia* Sophiano, à Græcis θία.
- Letoa in Libyco mari: hodie *Chriſtiano*, Sophiano.

Leu-

EVBOEA INSVLA

Leucæ & Budoræ Insulæ Plinio : hodie *de Turlluru.*

VRBES EVBOEÆ.

CHALCIS: *Negrepont*, Eubœæ metropolis, sita vbi angustissimus est Euripus ; ab Athenienſibus condita ante tempora Troiana, sæpe ab iisdem reparata, multarum coloniarum mater. Supra eam Lelantus campus in quo olim depugnatum acerrimè, vulgò *la Plaine de Negrepont.*

ERETRIA duplex, Vetus, & Noua : Vetus dicta Melaneïs, & Arotria, vt ait Stephanus ; hæc euersa est à Persis, teste Herodoto lib. 6. & iterum capta à T. Quintio : Noua hodie nomen retinet *Eretria*, vetus paulò versus Orientem vergebat ad mare.

Petalia cuius meminit vnus Strabo.

Cerinthus : hodie *Ellopia*, sita non longè à Budoro ; Eustathius putat & dictam Ellopiam, & ad Telethrium montem collocatur à Strabone.

Carystus : hodie *Carysto*, de quâ in Admirandis.

Gerestus : *Gereſto*, vbi Gerestia sacra celebrabantur in honorem Neptuni.

AMARYNTHVS à Venatore Dianæ sic dicta, vnde & Diana Amarynthia, & Amarusia dicta ; ibi eius sacra celebrabantur.

PROMONTORIA

CAPHAREVS in mare Myrtoum procurrens χαφηρεὺς Stephano, Zarax Lycophroni vt putat Tzetzes à quo, & Ξυλοφάγος appellatur : hodie Sophiano *Chinu*, Nigro *Figera.*

Cenæus, seu Cenæum : *Cabo litar* Soph. Nigro *Canaia.*

Leon Ptol. Straboni Leuce Acte : Soph. *Cabo Mantello.*

MONTES

Ocha insolitæ magnitudinis Straboni, vnde nomen aliquando Eubœæ ; Plinius vrbem esse dixit.

Telethrius Oechaliæ mons in Eubœa, cuius meminere Strabo, Plinius, Theophrastus.

CAPHAREVS Græcorum clade nobilitatus quan-

do in eius vertice Nauplius ignes excitauit, vt Græcorum naues impingerent in saxa quibus prætextus est. Promontorium pars est eius mõtis.

FLVVII Budorus: *Budoro*, cuius meminere Strabo, & Plinius.

Nileus Straboni, Neleus Antigono, qui videtur à Plinio dici Melas; in quo errorem Plinio affingit Ortelius.

EVRIPVS Cognomento Chalcidicus, vel Euboicus, & aliquando antonomasticos Euripus, alterno cursu septies de die, septies de nocte refluens immodicè Pomponio Melæ. Liuius tamen septies recurrere negat, & totam huius refluxus causam in ventos reiicit. Tam breui tractu distat à Bœotiâ (inquit Procopius) vt vnius ligni iniectione traiici queat: olim Chalcidenses & Bœotij eum aggere comportato iunxere, vt sibi auxilio esse possent; Philippus ponte eum strauit, quem superiori sæculo reparauit Turca cùm Negropontem expugnasset. Iustinus Martyr tradit Aristotelem se in eum proiecisse, sed Suidas apud Chalcidem veneno, Laërtius morbo tradũt periisse: hodie dicitur *le destroit de Negrepont*.

l'Isle de Negrepont.

LEMNOS INSVLA, hodie *Stalimene.*

Opposita monti Atho, Vulcano sacra, quia hîc primùm ignis repertus est, primùm arma fabricata. Hîc quoque Labyrinthus vnus ex 4. Dicta est Dipolis à duabus vrbibus, & Hypsipylæa, à filia Thoantis quæ seruauit patrem.

VRBES Myrina: hodie *Lemno* Bellonio, in cuius forum Mons Athos vmbras suas eiaculabatur, cùm ab eâ abesset sex, & octoginta passuum millibus.

Hephestias: hodie *Cochino*; Vulcano sacra.

MONS Masichlon, cuius meminit Hesychius: hodie *monte di Nettuno*.

NVM. 2. *Minores Insulæ Maris Ægæi.*

CY-CLA-DES IN-SV LÆ,

Cycladum nomen à diuersis extenditur, aut cõtrahitur; certè posterioribus temporibus Rhodus Cycladibus annumeratur: at hîc Plinium ducem sequimur, qui accuratiùs de his Insulis egit. Olim hominibus vacuæ erant, sed in eas cultores immisit Minos, teste Diodoro. Dicuntur autem Cyclades, quia in circulum dispositæ sunt, & circa Delum choream agitare videtur.

DELOS, hodie *Sdille*, seu *Stile* dicta & olim *Ortygia Cynthos*, Cynethos, Anaphe, Asteria, &c. reuulsa creditur à Siciliâ diu fluctuasse. Totius Græciæ, immo totius orbis emporium erat, ærarium item Græcorum, Deorum patria, ideóque à Persis intacta, primùm illustrata à Sole post diluuium Deucalionis, atque inde dicta Delos: nefas erat in hâc Insulâ, aut canem alere, aut mortuum sepelire.

Delos postea nouæ Athenæ Hadrianæ; hodie *Sdilles*.

Apollinis Fanum.

Mons Cynthus vnde Apollo Cynthius.

Inopus Fluuiolus, de quo in Admirandis.

Rhenia & Rhene: hodie Burdonio quia coniuncta est cum Delo vno nomine cum illâ *Sdilles*, Sophiano verò nomine proprio *Phermene*; olim Artemite, & Celadusa dicta, quatuor tantùm stadiis à Delo discreta, in quâ Deliensium cadauera sepeliebantur. Capta est à Polycrate Samio, & catenâ alligata Delo, atque Apollini consecrata. Nicias autem vtramque Insulam ponte coniunxit.

hodie *Isole del Archipelago* Castaldo,

ANDROS: *Andro*; dicta & *Caurus*, & *Antandrus*, & variis item nominibus quæ ex Thesauro Ortelij repetes; prima Cycladum Plinio. De eius fonte in Admirandis.

TINOS: *Tina*, nobis *Tine*; dicta & *Hydrussa* ab Aristotele ob aquarum inopiam; item ab aliis *Ophiusa* à serpentum multitudine.

Quinquaginta numero Isidoro:

MYCONOS, & Micone: *Micole*, cui alligatam Delum fuisse Poëtæ fabulantur, vt & iacere sub eâ nouissimos Gigantum ab Hercule cæsos. Mycones incolas omnes fuisse caluos testatur Athenæus, vt & Parasitos.

SIPHNVS: *Siphano*; quondam *Acis*, & *Meropia* Plinio, *Merope* Stephano.

CIA: *Zia*, seu *Zea*, dicta & Hydrusa: ab Eubœâ reuulsam ferunt. Malè recentior quidam eius incolis tribuit quæ dixit Heraclides de Coïs.

SERIPHVS: *Serphone* Soph. *Serphena* Nigro; ad quam inuenta à piscatoribus arca, quæ Danaen & Perseum continebat, vnde postea omnes Seriphij mutati in lapides: origo fabulæ, quia Seriphus est admodum lapidosa.

SPORADES dictæ apud Suidam.

SYROS: *Syro*, Syria Homero, vt annotarunt Strabo & Stephanus, à quo describitur supra Ortygiam, hoc est Delum, infra dicere debuit.

OLIAROS, & Olearos: *Quiniminio*.

PAROS: *Pario*, seu *Paro*; dicta & Pactya, Minoïa, Demetrias, Zacynthos &c. apud Ortelium. Celebratur à marmore in quo nulla vena alterius coloris, dictum & Lychnites, quia ad lucem lampadum cædebatur.

NAXVS: *Nicsia*; dicta est Strongyle, Dia, Dionysia Callipolis, & SICILIA Minor Plinio; item & Veneris Insula. Hinc marmor olim eruebatur serpentinum dictum, seu Ophites Plinio, viride, sed maculis liuidis aspersum.

SPORADES, Calydnæ Homero, quas Suidas ait esse duodecim, & à quibusdam appellari Cycladas. Harum celeberrimæ Icaros, Ios, Gyaros, Donysa, Patmos, Melos, Thera, &c. *de iis in Asiâ ex Plinio dicemus.*

THRACIÆ

THASVS: *Taso*; dicta & Thassus, olim Æria, & Æthria Plinio, Ogygia Dionysio Afro, Eustathio etiam Chrysa, Ptolemæo Thalassia: celebratur apud Plinium à fodinis, tempore Philippi & Alexandri, magnum prouentum reddentibus Regi Macedoniæ; & à marmore; item à vino, de quo in Mirabilibus.

IN-SV-LÆ. Samos, & Samothracia: hodie *Samandrachi;* item olim Samothrace dicta, & Dardania, vt Plinius, & Eustathius, antea Melita vt vult Strabo, item Leucasia, & Leucania, quòd albescat, vt ait Heraclides in Politiis; insuper & Thracia à Thracibus incolis; quibus cùm superueniissent Samij Ionici vocata est Samothracia; dicta est quoque Electria à Flacco & Apollonio; & hîc Corybantes sacra Cybeles celebrarunt: denique Saüs, vt vult Scholiastes Nicandri.

Imbros: *Lembro* Soph. non procul à Samo, 72. mill. pass. ambitus iuxta Plinium, lege 27. numeris permutatis. Stephanus ait fuisse consecratam Cabiris Diis Thracum, atque Mercurio.

MA-CE-DO-NI-CÆ Scyros: *Scyro*, vbi regnauit Lycomedes, atque etiam Achilles nutritus est, ideóque hic dicitur à Lycophrone, *Draco Scyrius*: sterilis erat & saxosa, vt ait Suidas. Ex eâ præcipitatus Theseus, ibíque sepultus, & eius ossa postmodum à Cimone hinc translata cùm priùs inde Piratas Dolopas abegisset; eius Insulæ Garum & Lac laudantur apud Athenæum.

Scopelos: hodie *Scopulo* Sophiano.

Alonesvs, & Allonesus: *Pelagnasi*, seu *Limene Pelagisi*; de quâ disceptauere diu Athenienses, & Philippus.

IN-SV-LÆ. Scyathos: *Sciato*; ab Apollonio Εἰγαλίη dicta, celebris ob Mugiles delicatissimos. Vrbs eius diruta est à Philippo, ne præda Romanis esset, vt ait Liuius.

Peparethos: *Lemene* Nigro, *Saraquino* Castaldo, *Opula* Beniamino. Meliùs in Tabulis nauticis *Piperi*. Malè inter Cycladas recensetur à Stephano, & interprete Sophoclis. Vinum hîc viliissimum creuisse innuit Athenæus.

Cicynethos: *Pontico*; cum vrbe cognomine in sinu Pelasgico Straboni.

AT-TI- Salamis: *Coluri*, cum vrbe cognomine; dicta olim & Scyras, & Cychria, & Ophis, & Pityusa: Patria fuit Aiacis, Telamonis, & Teucri, atque celebris victoriâ nauali quam de Persis Themistocles retulit.

CÆ / IN- / SV- / LÆ.

ÆGINA, hodie *Engia*, & *Legina*, in nouâ Tabulâ Εγενα vulgò *Lalona*; sic dicta ab Asopi filiâ quam Iupiter vitiauit, antea *Oenone*, & *Myrmidonia* à Myrmidonibus de quibus in Thessaliâ: dicta quoque Δικαιόπολις, quia omnium Græcorum legibus vtebatur. Hanc malè Stephanus Cycladibus annumerat, pessimè Tzetzes Sporadibus.

HELENA: *Macroniso*; quondam Cranaë, postea mutauit nomen, cùm hîc Paris Helenam vitiasset, & templum Veneri Migonitidi, & Gratiis posuisset. Malè à Plinio Sporadibus annumeratur.

PE- / LO- / PŌ- / NE- / SIA- / CÆ / IN- / SV- / LÆ.

CYTHERA: *Cerigo*; in plurali neutro, & singulari fœminino, cum vrbe cognomine, cuius nauale Scandia dicitur. Antea dicebatur Porphyris à purpurarum hîc luculentâ capturâ. Ad hanc primùm appulisse Venerem aiunt fabulæ cùm ex mari nata esset, vnde dicta Cytherea, quæ hîc colebatur armata in templo, sub nomine Vraniæ. In hac primùm Paridem vitiasse Helenam quidam tradunt. Vide Heraclidem de Cytheriorum moribus. Cytheræ adiacet versus Cretam Ægialia, nunc *Cicerigo*, seu *Cicerigou*, à Græcis Αἰγὶς.

CALAVRIA, hodie *Sidra* Sophiano, meliùs Ὕδρα *Hydra* in nouâ Tabulâ. Insula 30. stadiorum, quatuor tantùm stadiis à continente discreta; dicta à Calauro Neptuni filio, cùm priùs Εἰρήνη nominaretur, item Anthedonia & Anthus. Habuit Neptuni templum & asylum in quod fugit Demosthenes, & venenum hausit.

Sphæria: *Spheria*, tam vicina continenti ad vrbem Trœzenam in Argiâ, vt ad eam pedibus transiretur. In eâ Sphæri aurigæ Pelopis monimentum. Postea dicta est Insula sacra, quòd in eius templo Virgines Trœzeniæ, zonas suas Mineruæ Apaturiæ consecrarent in templo ab Æthrâ hîc constructo.

CAPVT X.

Græcia antiqua Sacra, seu Ecclesiastica.

ARCHIEPISCOPVS CORINTHIACVS de Coranto, aliter Achaiæ Archiepiscopus.

- ATHENÆ: *Setines.*
- Patræ: *Patras.*
- Argos: *Argo.*
- Lacedæmon: *Musithra.*
- Megalopolis: *Leondari.*
- Corone: *Coron.*
- Helice: *Niora*, vt vult Molanus.
- Tegea: *Muchli.*
- Messene: *Moseniga.*
- Naupactus: *Lepanto.*
- Oreum: *l'Orio.*
- Porthmus: *Porthmo.*
- Carystus: *Carysto.*
- Marathon: *Marathona*, seu *Marasona.*
- Megara: *Magra.*
- Thebæ: *Stiues.*
- Plateæ: *vrbs omnino euanuit.*
- Opus: *Destructa est.*
- Thespiæ: *Tespe.*
- Tanagra: *Anatoria.*
- Elatea, seu Elatia; *concidit.*
- Chalcis: *Negrepont.*
- Caria, seu Corissia, & Carsia: *intercidit.*
- Strategis: cuius Epis. meminit Nicænum Concilium,
- Colonia Thebaïdis dicitur in inscript. Goltzij
- Secorus: *vbi fuerit ignoratur.*

ARCH. GORTYNENSIS, seu CRETENSIS,

- Gnossus: *Ginosa.*
- Hierapetra: *Gierapetra.*
- Lappa: *Lappa.*
- Subrita: *Sandioia.*
- Eleutheræ, seu Eleutherna: *periit.*
- Cherronesus: *Chironiso.*
- Cidonia: *la Canée.*

de Gurtina, ou de Candie.

Sisamus: *Chïsamopoli*, vel *Chisamo.*
Cytæum, aliter Siteum: *Sitia.*
Cantanum: *vbi fuerit ignoratur.*

ARCH. THESSALONICÆ, *de Salonichi*, nobis *de Thessalonique*, aliter MACEDONIÆ.

Philippi: *Philippopoli.*
Berrhœa: *Boer* Turcicè, indigenis *Veria.*
Dium: *Stadia.*
Stobi: *Starachino.*
Paræcopolis, aliter Partecopolis: *periit.*
Deborus, vel Doberus: *Dibry.*
Cassandria: *Cassandria.*
Neapolis: *Christopoli.*
Torone: *Castel-Kampo*, vel *Agiomana.*
Lete: *Letta*, seu *Lita.*
Heradea: *Xenosua.*
Derris, aliter Serre: *Serre.*
Topiris, olim & Doberias in Thraciâ: hodie *Fusio* Soph. *Rusio* Lydo-Ioanni.
Thasus Insula: *Taso.*
Hephæstia: *Cochino* in Insulâ Lemno.

ARCH. LARISSÆ, *de Larizzo*, aliter Thessaliæ.

Demetrias: *Dimitriada.*
Echinus: *Scarphia.*
Cypera: *Cypara.*
Lamia: *Lamina.*
Triccæ: *Triccala.*
Metropolis: *vbi hæc fuerit nescitur*, ob multas vrbes vicinas cognomines.
Thebæ Phthioticæ: *Zitoa.*

ARCH. NICOPOLITANVS *de Preuexa, ou de Preuise*, aliter Epiri veteris.

Oncheſmus, aliter Anciasmus: *la Quaranta.*
Phœnice: *periit.*
Dodone: *eius etiam ruinæ disparuerunt.*
Hadrianopolis: *aliqui confundunt cum Phœnice probabiliùs.*
Butrotum: *Butrinto.*
Euria: *San-Donato.*
Photica: eius meminit Phocius, & Diadochum ait eius vrbis Episcopum fuisse.
Corcyra Insula: *Corfou.*
Cephalenia Insula: *Cefalogna.*

AR-

ARCHIEP. DYRRACHINVS, *de Durazzo, ou de Duras*, aliter Epiri nouæ.
- Scampis, & Scampe: *Scampi.*
- Apollonia, aliter Apollonias: *Palpolina* Italis, Turcis *Piergi.*
- Aulon: *da Valone.*
- Amantia: *Porto Raguſeo:*
- Lychnidium, aliter Lychnidus: *Guiſtandel.*
- Bullis, ſeu Bullidum: *ſitus eius ignoratur in præſentiâ.*

ARCHIEP. HERACLEENSIS *d'Heraclée*, aliter Europæ in Thraciâ.
- Callipolis: *Gallipoli*, Turcis *Gebbole.*
- Panium: *Phanorion.*
- Cœlos in Cherſoneſo: *deſtructa eſt.*
- Cyla, confunditur aliquando cum ſuperiore, meliùs diuiditur: *concidit cum eâdem.*
- Aphrodiſia, ad Melam Fl. ſtatuitur à Ptolemæo: *diſparuit.*
- Theodoſiopolis: hodie *Eſdron* Gillio.
- Druſipara: *Miſini.*
- Lyſimachia: *Hexamili.*
- Byzia: *Vize.*
- Selimbria: *Selieurea* Soph. Molano *Selombria.*
- Arcadiopolis, aliter Bergulium & Bergula: *Bergas.*

ARCH. PHILIPPOPOLIS, *de Philippopoli*, Turcis *Philiba*, aliter Thraciæ.
- Diocletianopolis: *vbi fuerit ſita ignoratur.*
- Dioſpolis: *huius quoque ſitus ignoratur.*
- Nicopolis: *Boulgrad.*

ARCH. HADRIANOPOLIS, *d'Andrinople, ou d'Endrem*, aliter Hæmi-Montis.
- Meſembria: *Meſember.*
- Soſopolis: *vbi ſteterit neſcitur.*
- Plotinopolis: *Ploudin.*
- Deuëltus, ſeu Zagoria: *Deuelto.*
- Anchialus: *Anchialo*, ſeu *Kenkis.*

ARCHIEPISC. TRAIANOPOLEOS, *de Traianopoli*, aliter Rhodopes.
- Maximianopolis: *Maximinopoli.*
- Abdera: *Polyſtilo.*
- Maronea, poſtea Clazomenæ: *periit.*
- Ænus: *Enio*, ſeu *Eno.*
- Cypſela: *Ipſala*, vel *Capſilar.*

LIBER IV.

De Græcia secundùm recentiores.

PAVCA admodùm certa de his regionibus habemus, tum quia Turcæ nihil de suis rebus scribunt, & magna olim gerere potiùs, quàm scribere voluerunt; tum quia verentur ne Imperij sui notitia Christianos ad nouas expeditiones accendat. Aliqua hîc ex Leunclauio, & Relationibus aliquot decerpta proponemus, sed maximè ex recenti tabulâ Insularum, quæ ad nos missa est.

CAPVT I.

Historica Græciæ recentis in genere.

§. 1. *Nomen.*

RVMELIA dicitur à Turcis, quasi *Romania*, vel potiùs RVM-VILAGET, vnde Turcæ qui loquuntur elegantiùs hanc RVMILER, vel RVMILAR appellant, vulgus detortâ voce VRAMILAR. Non negamus tamen Romaniæ nomen olim etiam Natoliæ conueniisse, vnde in historiâ Turcicâ antiquâ dicitur Aladinus multas prouincias in Romaniâ occupasse. Scimus etiam nomen Romaniæ strictiùs sumi pro Thraciâ & Argolide, quæ duæ prouinciæ Romaniæ nuncupantur; de Thraciâ liquet; de Argolide istud euincit, quod Nauplia, vulgò *Napli* corruptè *Napoli*, dicitur cum addito, *de Romanie*. In titulis Imperatoris Turcici Græcia cum Hungariæ regno dici videntur vno nomine EVROPA INFERIOR, itémque Imperium Orientale, seu Nouæ Romæ, ex quo Ottomani Constantinopoli, & Græciâ potiti, vrbem illam Imperij sui sedem constituere.

§. 2. *Quantitas Nouæ Græciæ.*

NON hîc consideramus ditionem Turcicam, sed Græciam tan-

LA GRECE.
LA MER MEDITERRANÉE
GOLPHE DE VENISE
PARTIE DE LA MER NOIRE
L'ARCHIPELAGE ou LA MER BLANCHE
MER DE NICARIA
GRECE
ROMANIE
BOLGARIE
SERVIE
ALBANIE
MORÉE
CANDIE
RHODES
NEGRIPONT
NAXIE
PARIS
MILO
SANTORIN
ZANTE
CEPHALONIE
LEPANTE
GOLPHE DE PATRAS
GOLPHE DE NAPOLI
GOLPHE DE LEPANTE
GOLPHE DE VOLO
GOLPHE DE SALONIQUE
GOLPHE DE CORINTHE
GOLPHE DE VENISE
GOLPHE DE CATTARO
GOLPHE DE ENGLACOSTE
GOLPHE DE MALVASIE
GOLPHE DE CANDIE
GOLPHE DE SATALIE
GOLPHE DE SMYRNE
GOLPHE DE SCALANOVA
GOLPHE DE MARMORA
GOLPHE DE CONSTANTINOPLE
GOLPHE DE MONTE SANTO
GOLPHE DE MEGARE
GOLPHE DE ARMIRO
GOLPHE DE LEPANTE
GOLPHE DE PATRAS
GOLPHE DE NAPOLI
GOLPHE DE VOLO
GOLPHE DE SALONIQUE
GOLPHE DE CORINTHE
GOLPHE DE VENISE
GOLPHE DE CATTARO
GOLPHE DE ENGLACOSTE
GOLPHE DE MALVASIE
GOLPHE DE CANDIE
GOLPHE DE SATALIE
GOLPHE DE SMYRNE
GOLPHE DE SCALANOVA
GOLPHE DE MARMORA
GOLPHE DE CONSTANTINOPLE
GOLPHE DE MONTE SANTO
GOLPHE DE MEGARE
GOLPHE DE ARMIRO

tùm, & quatenus monte *de Coſtegnatz*, ſeu Hæmo à Septentrione reſtringitur.

LATITVDO eius ducitur ab vrbis Varnæ territorio ſub 45. gradu ad Promontorium Tænarium, vulgò *Metapan*, aut *des Cailles*, ſub gradu 35. igitur continet 600. millia paſſuum Geometricorum, ſeu leucas noſtrates 300. Germanicas 150.

LONGITVDO deſumitur ab vrbe Dulcinio *Dulcigno* in limite Albaniæ ad Caſtella Freti Conſtantinopolitani, vulgò *les Chaſteaux*, quæ diſtantia 9. gradus reddit in magno circulo, ideóque continet 540. millia paſſuum, leucas Francicas 270. Germanicas 135.

§. 3. *Qualitas nouæ Græciæ.*

OLIM regio cultiſſima erat, & fertiliſſima, nunc penè deſerta, colonis ferè vbique deficientibus; quare ante aliquot annos 30. millibus Calabrorum in Albaniâ agri gratis aſſignati ſunt ab Ottomano. Huius vaſtitatis ratio eſt quòd Turcæ Græcos diuites non patiantur eſſe, ſed eos fictis criminibus, ſi vera deſint bonis ſpolient: quamquam miſeri hi homunciones, dominos illos acerbiſſimos Latinis anteferant, ex innato vtriuſque imperij odio. Poſtea de ſingulis regionibus aliqua magis ſingularia dicemus.

§. 4. *Mores hodierni Græcorum.*

DOMINORVM ſuorum magna ex parte induêre mores: qui Turcæ ſeruiunt, à Turcis nihil differunt; qui Venetis, Venetorum ferè more viuunt. Antiquam maiorum conſuetudinem in hac parte retinuerunt: libentiſſimè pergræcantur, atque epulis indulgent, & vino. Zelotypiâ ardentiſſimâ laborant, neque vxores ſuas facilè, aut à quouis videri ſinunt. Magnificè veſtiti incedunt fluente Togâ, cui pallium ſuperinducunt, veſtem vocant, *vne veſte*. Comam ab occipitio nutriunt, in anteriori parte reſcindunt: linguam ſuam multis vocibus Arabicis, Turcicis, Slauicis, Latinis, Italis, immo & Francicis admixtam habent. Quare obſeruat Cruſius in ſuâ Turcograeciâ ſupra ſeptuaginta hoc tempore huius numerari dialectos: Theſſalonicenſes cæteris puriùs loquuntur. Annum ſuum à Septembri auſpicantur, ſeu ab Æquinoctio Autum-

nali, ob Indictionem Constantini, cuius initium cecidit in 23. Septembris. Numerant annos suos ab ortu mundi non à Christo nato, & anno mundi 5508. Christum ortum esse arbitrantur, itaque hunc annum Christi 1647. numerant annum mundi 7155. Si nuptias cum Turcâ contrahant perpetuò excommunicantur; si cum Latino, ad tempus aliquod duntaxat. In funebribus pompis salgamata, & vinum offeruntur adstantibus; fœminæ sibi vellunt capillos, ora lacerant, multis cum singultibus vlulantes. Viduæ toto anno carent publico, & neque vestem, neque indusium mutant. Armis ferè Græci carent, & tantùm mechanicas artes exercent, aut nauigationibus vacant, in quibus peritissimi iudicantur.

§. 5. *De Religione Græcorum.*

Ritv à Latinis differunt, secundùm quem administrant legitimè omnia quæ ad Dei cultum, & Sacramenta pertinent: in pane fermentato consecrant, & calidam infundunt Calici, in memoriam calentis sanguinis Christi. Laïci sub vtrâque specie communicant. Sacerdotes seruant vxores suas, & iis vtuntur ad prolem; repudiatâ vxore iustâ de causa Laïci alteram superinducunt: tertiæ nuptiæ, seu τριγαμία grauissimis pœnis prohibetur. Comam alunt Sacerdotes, & barbam: ita muniunt se signo Crucis, vt manum à dextra parte promoueant ad sinistram, contrario Latinis more; aliqui & in dextrâ, aut sinistrâ hærent, neque Crucem absoluunt, vt innuant Spiritum Sanctum à Patre solo procedere. Die Mercurij, & Veneris abstinent carne, piscibus, & butyro; sed pane, herbis, & oleo tantùm vtuntur. Calogeri etiam his diebus oleum non gustant: quadruplicem seruant Quadragesimam, *primam* à Sexagesima ad Pascha quam Magnam vocant; *secundam SS. Petri, & Paulj*, ab octauâ Pentecostes ad festum eorum Sanctorum; *Tertiam*, *B. Virginis* ab initio Augusti ad Assumptionem: *Quartam S. Philippi*, à festo eius Sancti qui incidit in 14. Nouembris ad Natalitia Christi. Calogeri, seu Monachi magnæ hîc venerationis, ex his tantùm Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos eligunt. Homines hi duriter viuunt, & labore manuum, ignari magnâ ex parte, sed subdoli, & vafri: seniores patres, iuniores filios appellant; pauci inter eos Sacerdotes. De aliis eorum ritibus legantur Crusius in Turco-Græciâ, Cotouicus, & alij.

§. 6. *De Politiâ hodiernâ Græcorum.*

PARENT Turcæ, & à Saniacis Ottomanicis reguntur. Imperatori tributum quotannis in singula capita pensitant, & præterea liberos (quos Tributi vocant:) seliguntur autem robustissimi, & in præsentia omnes plerumque à parentibus offeruntur, vno tantùm reseruato: ex iis fiunt Geneſſari *les Janiſſaires*, militiæ Turcicæ robur. Ab hoc tamen liberorum tributo eximuntur Nauplienſes, *ceux de Napli en Romanie*, Rhodij, Conſtantinopolitani, Bulgari, Hungari. Superant Græci multitudine Turcas, ſed nullius animi ſunt; permixti Græcis Albani paratiores ſunt ad rebellionem; ſed malè hactenus conſilia ſua texerunt, vt innuunt in Moreâ enatæ factiones, quibus ſibi, & aliis Græcis perniciem ſæpe accerſunt.

CAPVT II.

De Turco-Græciâ, ſeu Imperio Turcico.

§. 1. *Quomodo Imperium Turcicum in Græciam peruaſerit.*

CALLIPOLIS, ſeu Gallipolis Thraciæ occupata primùm eſt ab Ottomanis Duce Amurato, ſeu Morato, quem Froiſardus corruptiſſimè vocat *Laboraquin*. Euocati tum fuere Turcæ à rebellibus Orientalis Imperij, & vſque adeò capti ſunt regionis vbertate, & amœnitate, vt Imperatorem ſuum propè compulerint cum copiis in Græciam traiicere; quod & præſtitit traductis ex Aſiâ in Europam 60. millibus armatorum ope Genuenſium, qui in magnam rei Chriſtianæ perniciem luem iſtam in Thraciam tranſuexere. Amuratus ex Callipoli, Thraciam vniuerſam depopulatus, Hadrianopolim, & Philippopolim cepit, & latè Imperium ſuum in Europam promouit. Succeſſit ei filius Baiazetes cognomento *Gilderun* hoc eſt Ceraunus, qui patris victorias extendiſſet deuictis ad Nicopolim Chriſtianis, niſi Tamerlanes Tartarus hoc fulmen extinxiſſet: quo tempore res Mahumetanorum ſe habuerunt peſſimè; donec Mahumetus reparatis Turcicis copiis ſedem Imperij ex vrbe Pruſiâ, *Burſia*, Hadrianopolim trãſpor-

cauit, & Christianos cum Imperatore Sigismundo deuicit. Eius filius Amurates Thraciam excursionibus bis depopulatus est, Venetis Thessalonicam eripuit; in Legato deuictus à Christianis, mox eos grandi clade ad Varnam attriuit, & sibi Bulgariam, & Albaniam ferè totas asseruit, vnà cum Moreæ parte maximâ. Sed Scanderbegus Epirota Albaniam recepit, & fortiter tutatus est; Veneti eius filio Mahumeto II. Moream eripuerunt, & magnis sumptibus, & labore Hexamilum munierunt, sed inde flagitiosè deiecti sunt, Mahumetus maioribus animis Eubœam, Lemnum, Lesbum, Leucadem occupauit, Bossenam item, at demum Constantinopolim ipsam: in Tauricâ Chersoneso Caffam Genuensibus eripuit. Baiagethes II. Moldauiæ, seu Multauiæ partem obtinuit, Dyrrachium Carlouiciis eripuit, Naupactum Christianis ademit, cum Methone, & Corone *Modon*, & *Coron*. Selimus Baiagethi secundi filius res suas potiùs in Asiâ quàm in Europâ promouit. Eius filius Solymanus, Belgradam cepit, magnam Hungariæ & Slauiæ partem inuasit; in Multauiâ ditionem suam promouit, sed à Viennâ repulsus est; Rhodum ad ditionem compulit, à Melitâ in suis Legatis repulsus est. Illius filius Selimus secundus Cyprum sceptro suo adiecit per Legatos suos; expelli tamen potuisset ex Europâ si Christiani victores ad Echinadas, vel Naupactum vti victoriâ suâ nouissent. Sub Amurathe III. & Mahumete item tertio, & Acmete, in Hungariâ ancipiti marte plerumque decertatum est; ex quo Turcæ res suas parum, aut nihil promouerunt in Europam bellis Persicis distenti, aut otio torpescentes. Tamen hac ætate nostrâ resumunt animos, Cretam magnâ ex parte ceperunt, & vniuersis Insulis potientur nisi Christiani compositis litibus arma sua in hostem communem conuertant.

§. 2. *De aliquot Imperij Turcici Magistratibus.*

NVM. 1. *De Beglierbego*, Begleerby.

NOMEN hoc erat in vsu antequam Monarchia Turcica coalescceret, siquidem eius meminit Cedrenus, & hanc explicat ἄρχοντες ἀρχόντων *Domini Dominorum*, quia non tantùm gregariis militibus, sed etiam præfectis imperabant. Prætor Græciæ sæpe citatus à Leunclauio, ait Beglierbegum respondere Stratopedar-

cho, quem Germani *Generalem Campi*, nos dicimus *Mareschal de Camp.* Habent autem Beglierbegi vexilla sua sub quibus cogunt Saniacos suos; & posteriùs instituti habent breues admodùm ditiones suas, vt eas diligentiâ & fortitudine suâ extendere queant, quod si fecerint ad maiores dignitates cum multis laudibus promouentur.

NVM. 2. *De Saniaco.*

SANIACVS, vulgò *Sangiâc*, voce dissyllaba, vt vult Leunclauius, aliter *Sanzac*, nomen habet à vexillo militari Turcico, quod Græci Flambarum, vel Flambulum appellant. Est autem globus æreus deauratus in summo hastili defixus, circumplexis, & dependentibus vndique caudis equinis. Super hunc globum sæpe lunæ cornua imponuntur. Præfectis autem prouinciarum, seu Prætoribus eiusmodi vexilla præferuntur cum magno strepitu tympanorum in expeditionibus, ideóque dicti Sangiacbegi, à Græcis Flambutes: *hæc ex Leunclauio.*

NVM. 3. *De Præfecto Insularum.*

PRÆFECTVS Insularum dicitur *Beglierbeg Denizi*, aliter *le Capitan Bassa*, magistratus à magno Solymano inuectus est, cùm antea hoc munere fungeretur Saniacus Callipolitanus *le Sangiâc de Gallipoli.* Ille autem Ægæo mari, & Ionio præest, vno nomine Ottomanis, *les Mers Blanches*: respondet huic Magistratui qui apud Græcos dicebatur φρατηρὸς τῆς δωδεκανήσου, cuius meminit Cedrenus. Præest autem hic Prætor Lemno, Eubœæ, Naxo, Paro, Melo, Zacyntho, Leucadi, Cephaloniæ, Lesbo, Chio, Samo, & Rhodo, Insulis 12. ad quas minores reuocantur; Cyprus & Creta, quia magnarum regionum instar, suos Prætores habebant. Nunc autem huic Præfecto parent non tantùm Insulæ, sed & vrbes aliquot maritimæ, ad res nauticas peropportunæ, scilicet Callipolis, *Gallipoli*, Nicomedia, *Comidie* Nauplia, *Napli de Romanie*, Caualla Macedoniæ, Naupactus *Lepante*, & Alexandria Ægypti.

CAP.

CAPVT III.

Descriptio Historica Græciæ recentioris in particulari.

§. 1. *De Romaniâ.*

NVM. 1. *Nomen Romaniæ.*

DICITVR antonomasticωs Romania, aliter Rumelia, quia in eâ Constantinopolis sita est, quæ & Noua Roma dicta est. Cætera petes ex §. 1. cap. 1. huius libri.

NVM. 2. *Quantitas Romaniæ.*

Longitudo eius desumitur ab vrbe Cauallâ in limite Macedonico, ad Castella supra Constantinopolim, quæ distantia dat 4. gradus maioris circuli hoc est 240. mil. pass. Geometricorum, leucas Francicas 120. Germanicas 60.

Latitudo autem à Pro. Mastysiâ, vulgò *Cabo Grega* in Chersoneso, ad ostia fluuij *Panyzo*, infra Varnam, quæ est omnino eadem cum longitudine.

NVM. 3. *Qualitas Romaniæ*

REGIO temperata satis, purissimi aëris circa Hadrianopolim; Constantinopoli propter vicinum mare & venti, & frigora, & calores alternis sæuiunt; pestíque admodum obnoxia est: vrbi circumposita regio feracissima est, sed sterilis ex negligentiâ Turcarum, quoniam mari facilè subuehuntur omnia ad vitam, & delicias necessaria. Pascua item lætissima sunt, ora autem adeò piscosa vt Bosphorus Thracius, ideò Vere aureus, Autumno argenteus dicatur.

NVM. 4. *Politia Romaniæ.*

PENDET ex Beglierbego Rumeliæ, sed quia Constantinopoli residet Imperator, parùm isthìc iuris habet. Negotia omnia in vrbe per quatuor Iudices expediuntur, & curantur diligentissimè; per alium Hadrianopoli ius redditur. Multi equites sparsi sunt per Thraciam, vt ab Imperatore exercitus facilè, & citò co-

gi possit. Turcæ vbique otiosi, nam agriculturam relinquunt indigenis Christianis, mercaturam Iudæis, & Italis.

§. 2. *De Macedoniâ.*

Num. 1. *Nomen.*

In Historiis recentioribus, & Relationibus, atque Hodœporiis maxima pars Macedoniæ, & Thessaliæ vno nomine Macedonia nominatur, licèt reuera ab indigenis secernatur, in hæc nomina *Iamboli*, *Macedonia*, *Comenolitari*, *Ianna*, quæ tibi in Geographicâ descriptione proponentur.

Num. 2. *Quantitas Macedoniæ.*

Latitudo à montis *Karoptnitza*, seu Orbeli vertice, ad intimum sinum Malliacum, vulgò *del Zitoa*, 4. gradus totos reddit, ac proinde 240. millia passuum, leucas nostrates 120. Germanicas 60.

Longitudo ab extremo Promontorio *Montis Sancti*, ad montes Albaniam dirimentes extenditur, quæ reuocata ad maiorem circulum dat quoque 4. gradus, ac proinde longitudinem omnino similem latitudini facit.

Num. 3. *Qualitas Macedoniæ.*

Regio tota frumento abundat, & quibusdam in locis vite, & oleâ: innumeræ hîc quoque feræ, & armenta pulcherrima. In fodinis Siderocapsinis aurum eruitur & plurimum, & purissimum ad Sultanos percutiendos, vulgò *des Squins*.

Num. 4. *Politia.*

Saniacvs Thessalonicæ, maximæ est, & præcipuæ in hoc tractu auctoritatis, & 400. equites alit: indigenæ tantumnon mancipia, miseram Turcis seruiunt seruitutem. Sed mercatores humaniter accipiuntur, spe lucri. Vrbs Thessalonica vendita fuerat Venetis ab Andronico Palæologo, quibus erepta est ab Amuratho II.

§. 3. *De Liuadiâ.*

NVMERVS 1. *Nomen.*

HELLADEM antiquam vno nomine vocari Liuadiam vulgus Geographorum ait, hócque nomen putat ab vrbe Libadiâ, vel Lebadea recepisse. Nihilominus à peritioribus inuenimus singula nomina assignata fuisse singulis regionibus; hócque nomen singulare esse, non commune.

NVM. 2. *Quantitas Liuadiæ.*

Longitudo eius ducitur à sinu *de Larta* seu Ambracio ad Promont. Columnarum 4. graduum cum ½ maioris circuli, hoc est 270. mil. pas. Geom. leucarum Fran. 135. Germanicarum 67 ½.

Latitudo desumitur ab Hexamilo ad sinum *del Zeton*, duorum tantùm graduum, ideóque 120. mil. pas. leucarum Franc. 60. German. 30.

NVM. 3. *Qualitas Liuadiæ.*

VBIQVE feracissima est, sed maximè ad mare, & in Ducatu Athenensi, qui oleis totus consitus est, vnde oleum Constantinopolim defertur, vulgò nunc à Græcis dictum *Ladiphi*. Herbis quoque odoriferis regio aspersa est, ideo hîc ferarum, & ouium boúmque carnes exquisiti sunt saporis. At pauci hîc cultores, vel Turcarum mancipia, vel præda piratarum.

NVM. 4. *Politia Liuadiæ.*

REGIO ista sub Mahumeto II. anno Christi 1455. Turcis cessit, quando Athenæ occupatæ, & huius vrbis Duces electi sunt. Pendet ex Saniaco Negropontino, seu Eubœensi: Turcæ in munitioribus locis degunt, Græci in agris, & vicis; nusquam alibi plures in Græciâ Sacerdotes. Hîc desæuire solent in agris grassatores, in orâ maritimâ Piratæ, itaque hîc nihil tutum ab hostibus exteris, vel domesticis: quare solo cultura non respondet.

§. 4. *De Moreâ, seu Peloponneso.*

Num. 1. *Nomen Moreæ.*

Μορέας à Græcis appellatur, *Morea* à Latinis, in genere masculino vt obseruauit Leunclauius. Hoc nomen accepit à Moris arboribus, quæ hîc frequentissimæ visuntur. Tzaconia autem, & Romania à quibusdam toti huic regioni concessa, nomina sunt Prouinciarum, & hoc etiam vniuersæ Græciæ vt præmonuimus.

Num. 2. *Quantitas Moreæ.*

Latitudo eius ab Hexamilo ad Tænarium Pro. *le Cap. Cailles ou Metapan*, est 2. graduum cum dimidio, ideo 150. mil. pass. leuc. Franc. 75. Germ. 37. cum dimidia.

Longitudo à Pro. Tornesio *Cap. Tornese*, ad Pro. Scylleum *Cabo Schillo* 3. graduum maioris circuli, ideo 180. mil. pas. leucarum Franc. 90. German. 45.

Num. 3. *Qualitas Moreæ.*

Fertilis est, & amœna, nisi in medio vbi montibus tumet: & licèt vbique colles assurgant, vallibus tamen pensatur editior ille situs. Vndequaque alluitur mari, quod ad Malea Pro. *Cabo Malio* in primis vorticosum est, ventis atrocissimis obnoxium, qui sæpe mutantur derepente non sine nautarum periculo. Tzaconia est paulò sterilior, sed quia incolæ liberi, & expertes Ottomanicæ seruitutis, nihil hîc ad victum deest; reliqua enim quibus carent piratica sufficit, & prædæ quas abigunt ex Insulis.

Num. 4. *Mores Tzaconum, seu Maïnotarum.*

Maïnotæ, seu Tzacones, habentur à reliquis Moreæ populis Barbari; & licèt Græcum ritum profiteantur sunt tamen Turcis, quàm Christianis similiores. Decem millia armatorum educunt, tenues copias, sed expeditissimas, & quæ adhuc à Turcis debellari non potuêre; dum fugiunt peritissimè & certissimè sagittas vibrant. Nullam grandiorem nauem ad portus appellere patiuntur, sed minora tantùm nauigia, & lintres, quibuscum pelles, lanas, adipem, & vina permutant. Hostiles naues quotquot capiunt præscindunt, & inflammant, & suis piraticis actuariolis Insulas ditionis Turcicæ fatigant, atque diripiunt. Meliùs cum Venetis

conueniunt: nihilominus ab illis hi sibi cauent, quoniam vix se continent homines rapto viuere assueti, vbi aliquid prædæ in nauibus latere nouerunt.

NVM. 5. *Politia Moreæ.*

PRINCIPES Græci, seu Despotæ Moreæ, diu hîc rerum potiti sunt, qui Turcis in Europam irrumpentibus Hexamilum excitarunt rursus, atque munierunt, opus à Peloponnesiis excitatum tempore belli Persici vt præmonuimus. Hic murus ab Amurato II. disiectus est, regio latè, & fœdè vastata. Vindicarunt & hanc sibi Veneti anno Christi 1543. eúmque murum excitarunt denuo, & duplici fossâ muniuerunt intra 15. dies, 30. hominum millibus diu noctúque laborantibus; sed quanto labore & industriâ munitio illa excitata fuerat, tam turpiter, & flagitiosè deserta fuit, atque per Mahumetum II. nullo negotio disturbata, quando Thomas Palæologus vltimus Moreæ Despota exautoratus Romam profugit. Saniacus Methonensis *de Modon* dicitur *Morabegi*, hoc est dominus Moreæ & mille equites educere solet: Nauplia tamen *Napli de Romanie*, penè videtur esse libera; ideóque crescit in dies, aliis deficientibus. Per Moream sparsi Albani, gens parum quieta, & neque iugum ferre potens, nec sat gnara excutere; ideóque conqueruntur indigenæ se Albanorum imprudentiâ sæpe Turcarum crudelitati expositos esse.

§. 5. *De Albaniâ.*

NVM 1. *Nomen Albaniæ.*

ALBANIA semper Arbania apud Leunclauium dicitur; qui obseruat Albanos à Turcis appellari *Arnaut-laros*. Quidam volunt Albanorum nomen antiquum esse, siquidem Ptolemæus hîc vrbem Albanopolim nominat: meliùs dicti sunt ab Albanis Asiaticis, qui expulsi per Tartaros eas sedes occupauere.

NVM. 2. *Quantitas Albaniæ.*

Longitudo eius desumitur ab vrbe Dulcinio *Dulcigno*, & pertinet ad montes Albanos, seu quibus Albania dispescitur à Macedoniâ, & continet 120. mil. pas. leucas Franc. 60. Germanicas 30.

Latitudo eiusdem procurrit ab eâdem vrbe Dulcinio, ad os Ambracij sinus, *de Larta*, & complectitur 270. millia pass. Francicas leucas 135. Germanicas 67 cum dimidia.

NVM. 3. *Qualitas Albaniæ.*

REGIO circa Dyrrachium & Dulcinium feracior est; in parte Meridionali etiam vina generosa crescunt, inter quæ Aulonica *de la Valone* celebrantur. Ad eamdem quoque vrbem pix laudatissima crescit, & sal in montibus effoditur. In Italiâ quoque laudantur cera Albana, gossipium, linum, tapetes; & quia sale abundant, & piscibus ora maritima scatet, ideo illi sallantur, & per vniuersam Græciam distribuuntur.

NVM. 4. *Mores Albanorum.*

ALBANI omnes bellicosi sunt, & ad fatigandos hostes peridonei: milites hîc meliùs ex equis, quàm pedites depugnant, sed rapaces sunt, & nimio prædæ ardore victoriam dubiam reddere solēt Idiomate peculiari vtuntur quod neque Turcicum, neque Græcum, neq; Slauicum, illud autem secum ex Asiâ detulisse dicuntur; multis tamen Slauicis verbis inquinatum est. Venales animas habent, & ei militant qui luculentius stipendium offert, sed maximè Venetis operam suam & sanguinem locant. Italorum more vestiuntur ferè ditiores, reliqui ritu barbarorum, quibus vestis ad necessitatem, nihil ad ornatum. In funeribus suis mortuum quasi viuentem interrogant, & præficas adhibent quæ sibi capillos euellunt, ac genas radunt. A meridie Dyrrachium vsque viget ritus Græcus, exinde Latinus receptus est.

NVM. 5. *Politia Albanorum.*

TEMPORE irruptionis Turcicæ inter tres familias regio distributa fuit. *Comneni* ex familiâ Imperatorum Orientalium oræ maritimæ imperabant Dyrrachij & Aulonæ, Dúxque vltimus Constantinus Comnenus, qui & Comes Montisferrati in Italiâ fuit, hîc rerum potitus est. Antea tamen Dyrrachium obtinuerunt Carlouisij ex familiâ Francicâ.

Mediterraneis locis, & magnæ parti Albaniæ imperarunt *Castriotæ*; sed ab Amurate II. domiti sunt. Quamquam Scanderbegus, hoc est Alexander Epirota, regnum paternum instauarit, & fortissimè defenderit.

Albaniæ inferiori, & paruæ Græciæ, quæ Despotatus vocabatur, præfuere Tochij Epirotæ, ex genere vt aiunt Torilæ, cuius vltimus Despota Leonardus per Amurathem secundum spoliatus in Italiâ consenuit.

Nunc verò per plures Saniacos administratur Albania, vt videbimus in Turcograeciæ Geographiâ. Aiunt tamen plerosque seruitutis Turcicæ exsortes esse, & eos armare posse 30. equitum millia ad bellum Turcis inferendum, modò vt arma, pecuniæ, & periti Duces ad eos appellant. Certè ad bellum Turcis inferendum necessarij videntur; contra quos quàm peritè pugnare queant demonstrauit Scanderbegus; cui si Europæi coniunxissent vires suas, actum erat de Ottomanico Imperio. Hic moriens ditionem suam Venetis legarat, sed hanc tueri non potuerunt, vtpote à mari nimiùm remotam.

§. 6. *De Negroponte, seu Eubœa.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN accepit ab Euripo, quod leuiter detortum est in *Negrepont*, vt omnes arbitrantur Geographi.

NVM. 2. *Quantitas Negropontis.*

Longitudo eius procurrit à Promontorio *Lytar* ad Prom. *d'Oro*, & 2. gradus maioris circuli cum 10. minutis continet hoc est 130. millia passuum, leucas nostrates 65. Germanicas 32½.

Latitudo ab vrbe Negroponte ad Pro. *Castaro* dimidij gradus, hoc est 30. mill. pass. 15. leucarum Franc. 7 cum dimidiâ Germanicarum.

NVM. 3. *Qualitas Negropontis.*

INSVLA hæc feracissima frumenti maximè, quo potissimum vtuntur Veneti, ad muniendas Insulas suas maris Ægæi: hinc quoque plurimum mellis, lanæ, serici, lini, ceræ exportatur.

NVM. 4. *Politia Negropontis.*

VENETIS paruit, quibus assignata fuerat à Rabano Carcerio eius Duce, ne à Turcis occuparetur; à quibus tamen anno 1470. subacta est, per Mahumetum secundum, qui in eam atrocissimè

desæuiit, puberes omnes iugulauit, impuberes cum mulierculis Constantinopolim abduxit, vnde nouas Græcorum, & Turcarum colonias huc submisit.

CAPVT IV.

De Venetâ ditione in Græciâ.

CRETAM Insulam ægrè reseruauere sibi in Ægæo mari Veneti ex quo perdidere Cyprum, & S. Ioannis Hierosolymitani equites ex Insulâ Rhodo eiecti sunt. Exinde tamen sapientiâ suâ perfecere, vt in fide persisteret à quo fidem nullam solent expectare Christiani, nam ab eo tempore non Cretam modò, sed & Cytheram, & Tenum præsidiis retinuere Veneti vsque ad nostra tempora, quibus bella inter Christianos Europæos, Turcam ad fœdera violanda impulerunt.

§. 1. *De Insulâ Cretâ, seu Candiâ.*

NVM. 1. *Nomen & Quantitas.*

DE nomine nihil occurrit quod dicam, nisi quod *Candia* dicatur, habeátque primariam ciuitatem iam toti Insulæ cognominem.

Quantitas eius spectata secundùm *Longitudinem* ab *Hermico* Prom. ad Prom. *Salomonis* 4. gradus maioris circuli continet; ideóque 240. mil. pass. leuc. Franc. 120. Germ. 60. Secundùm *Latitudinem* verò à *Cabo Sasoni* ad ostia fluuij *Linco* gradum vnum complectitur cum 10. minutis, igitur 70. mil. pass. 25. leucas Francicas, 17. cum dimidiâ Germanicas.

NVM. 2. *Qualitas Cretæ.*

FERTILITATEM Cretæ id maximè arguit, quòd in quibusdam eius Insulæ locis, bis in anno seratur, bis metatur. Vinum hinc generosissimum effertur, vulgò *de la Maluoisie*, olim vinum Pramnium. Tota est penè cupressis consita, vnde Veneti arculas conficiunt suas. Montes etiam pascuis læti, quare hîc armenta Bucera, & oues innumeræ. Neque ceruos, neque lupos, aut vrsos & vulpes

pes alit, immo neque serpentes, eos potissimùm qui veneno nocent, nisi fortè Phalangium, vulgò *Sphalangi*, Italis *Tarantula* quod species videtur Aranei; quem pungit istud animal, enecat stupido quodam dolore, cui malo Harmonia medicinam facit. Insula portus habet commodissimos & plures, quare nonnisi ægrè seruari potest contra potentissimum hostem.

NVM. 3. *Mores Cretensium.*

CRETENSES in præsentiâ molles & timidi, si *Sfachiotas* excepseris hominum genus ad arma natum, quorum dialectus est Italica multis vocibus Græcis admixta; *Tzopelonas* hos Græci vocare solent, quoniam eorum pleræque voces inchoantur à TZ. Reliqui mores induere Dominorum suorum. Indigenæ malè inter se conueniunt, ex quâ discordiâ imminet Insulæ ruina. Certè ætate nostrâ Turcas à Sfachiotis adiutos esse, Veneti grauiter conqueruntur.

NVM. 4. *Politia Cretæ.*

AD Insulam administrandam altero quoque anno duo Veneti nobiles mittuntur, Dux vnus, alter Capitaneus dicitur. Quatuor millia stipendiariorum seruant Insulam, quibus adiunguntur mille Sfrachiotæ, quos indigenæ patres suos, atque tutores vocant. Veneti totam Insulam inter suos nobiles distribuerunt in 394. Baronias, *Caualerias* nominant, quas iterum in municipia diuiserunt, *Seruanteries* indigetant. Nobiles quoque Cretenses nobilibus Venetis accensent, vt eos in fide & obsequio Reip. suæ contineant. Nunc verò magnâ eius parte potitur Ottomanus, Venetis reliquias Insulæ ægrè seruantibus, indigenis aut mussitantibus, aut etiam ad nouum Dominum aspirantibus.

§. 2. *De minoribus Insulis Græciæ iuris Veneti.*

NVM. 1. *De Corcyra.*

CORCYRA, hodie *Corfou*, seu *Corfu*, excurrit secundùm *longitudinem* à *Lascano* Pro. Australi ad Pro. *Sidari* Boreale ad 40. mil. pas. patet: quæ longitudo est Geographica latitudo: secundùm *latitudinem* à Castro S. Angeli, quod *Sant Agnolo* vocant ad Corcyram 20. millia passuum, ambitus eius centum millibus definitur.

Abundat vino, oleo, & omnis generis fructibus. Frumentum antea parcè reddebat, sed huic malo prouisum est à Venetis, qui lacus aliquot exsiccauerunt ex quibus iam frumenti ingens copia percipitur. Aquas etiam habet plurimas nauigationi Venetorum perutiles. Hinc quoque mel, cera, sal, herbæ medicæ efferuntur.

Linguâ vtuntur indigenæ partim Græcâ inquinatissimâ, partim Albanâ: hîc enim plurimi Albani degunt. Fœminæ Phrygias vestes eleganter, & peritè elaborant, viri ferè otio torpent.

Armare potest Insula 20. hominum millia, ex quibus tria millia elegere Veneti, quos ad bellicas artes sollicitè erudiunt, ad Insulæ tutelam. 500. stipẽdiariis peditibus seruantur arces, 150. equitibus Albanis, seu Stratiotis littus defenditur. Regitur à Venetis iam ab anno 1382. quando sese indigenæ sponte Reip. sapientissimæ submiserunt. Administratur autem à duobus nobilibus Venetis; vnus dicitur *Bailo* qui adiunctum habet sibi consiliarium Assessorem. Alter *Prouidador*, quasi Prouisor, cui coniunctus est Quæstor. Ex Venetis legibus ius Insulanis redditur. 12. millia Ducatorum vectigal Reip. pensitat, & 200. millia modiorum salis: qui sal conficiunt magnis immunitatibus gaudent, quarum præcipua quòd ab Aprili mense ad Nouembrem in ius vocari non possunt; quia toto hoc tempore sal vel coquitur, vel colligitur.

NVM. 2. *De Cephaloniâ.*

CEPHALONIA, vulgò *Cephalogna*, secundùm *longitudinem* excurrit ad 80. mil. pass. maxima eius *latitudo* 50. mil. minima 20. ambitus 160. distat à Zacyntho, freto interiecto, 12. mil. pass.

Regio est paulò siccior, abundat tamen oleo, frumento, vino, serico, lanâ, melle, cerâ, & mannâ. Incolæ partim Græci, partim Itali, Græcè vel Italicè loquuntur, omnes inquinatè. Diuiditur Insula in 19. partes *Pertinenzas* vocant, in quibus familiarum 6. millia numerantur: 4. millia expeditorum militum armari possunt. Arces hîc duæ satis munitæ, *Cephalogna*, & *Asso*.

Regitur per Prouidadorem nobilem Venetum, cum Quæstore item nobili quem *Carmelengo* dicunt: vectigal eius Insulæ est 12. millium Ducatorum.

NVM. 3. *De Zacyntho.*

ZACYNTHVS *Zante*; excurrit in *longitudinem*, ad 25. millia passuum: in latitudinem 20. ambitus est 60. 12. millibus à Cephaloniâ, 15. à Castello Tornesio in Moreâ distat.

Abundat vino, & oleo; sed frumentum malignè cultoribus suis sufficit; itaque milio pro frumento plerique vtuntur; vuarum Corinthiarum ducenta millia capsarum efferuntur.

Incolæ ingenioſi, & solertes, partim Græci, partim Itali: eorum tria millia in armis expediti solent esse quoties piratarum metus ingruit: 120. pedites stipendiarij aluntur à Rep. 80. stratiotæ ad custodiam littoris: ij solent ignes excitare quoties piratæ moliuntur exscensionem. Regitur Insula à Prætore, *Prouidadorem* dicunt, cui duo alij Nobiles Veneti assident, & hinc colligitur vectigal 7500. Ducatorum.

NVM. 4. *De Cytherâ.*

CYTHERA, vulgò *Cerigo* dicitur, quam Cicala Sinanus Bassa speculam Ægæi maris nominabat, quoniam hinc facilè Christiani explorare possunt statum Imperij Turcici: *longitudo* eius, *& latitudo* pares, earum singulæ 16. mil. pass. *Ambitus* 60. Regio abundat oleo, & vino, ac montibus tumet. Onagris plena est, quorum in capite lapis cuius mentionem faciemus in Admirandis. Indigenæ omnes Græci, præsidiarij Veneti, à Prætore, seu *Prouidadore* administrantur.

NVM. 5. *De Teno, & Mycone.*

TENOS, & Mycone, hodie *Tine*, & *Mycole*, arces habent munitissimas in rupibus, sed Tenos inexpugnabilem; Hæc quoque serico abundat, illa singularem rerum omnium penuriam experitur. Reguntur singulæ à singulis Nobilibus Venetis, eò altero quoque anno missis, quos Rectores vocant. Ad eas appellunt Christiani, qui seruitutem apud Turcas seruiunt, antequam eò perueniant parum tuti, & magnis cruciatibus expositi.

CAPVT V.

Græciæ recentis Geographica descriptio.

§. 1. *Romania, seu Thracia*, la Romanie, ou la Thrace.

VRBES MARITIMÆ ROMANIÆ.

CONSTANTINOPOLIS: *Constantinople*, Turcis *Stamboul*, quoniam interrogati Turcæ quò pergerent in expeditionibus, dum Hadrianopoli versarentur, respondebant barbarè εἰς τὴν Πόλιν, seu ςὴν Πόλιν ad vrbem, Constantinopolim significantes quam animis, & spe vorauerant. Portum habet commodissimum & mercibus exponendis peridoneum. Vrbs triangularis est, viæ angustæ, & inæquales, septem colles includit ne à Veteri Noua Roma differat. Locus rerum venalium *Besestin* dicitur. Hîc quoque Sultanorum Palatium *le Serail*; Castrum vulgò septem turres, vbi Fiscus Principis. Extra vrbem secundùm portum excurrit

GALATA: aliter *Pera*, quasi vltra æstuarium, vrbs vel potiùs suburbium Constantinopoleos, vbi Latini ferè omnes commorantur, primùm à Genuensibus extructa, vel potiùs culta.

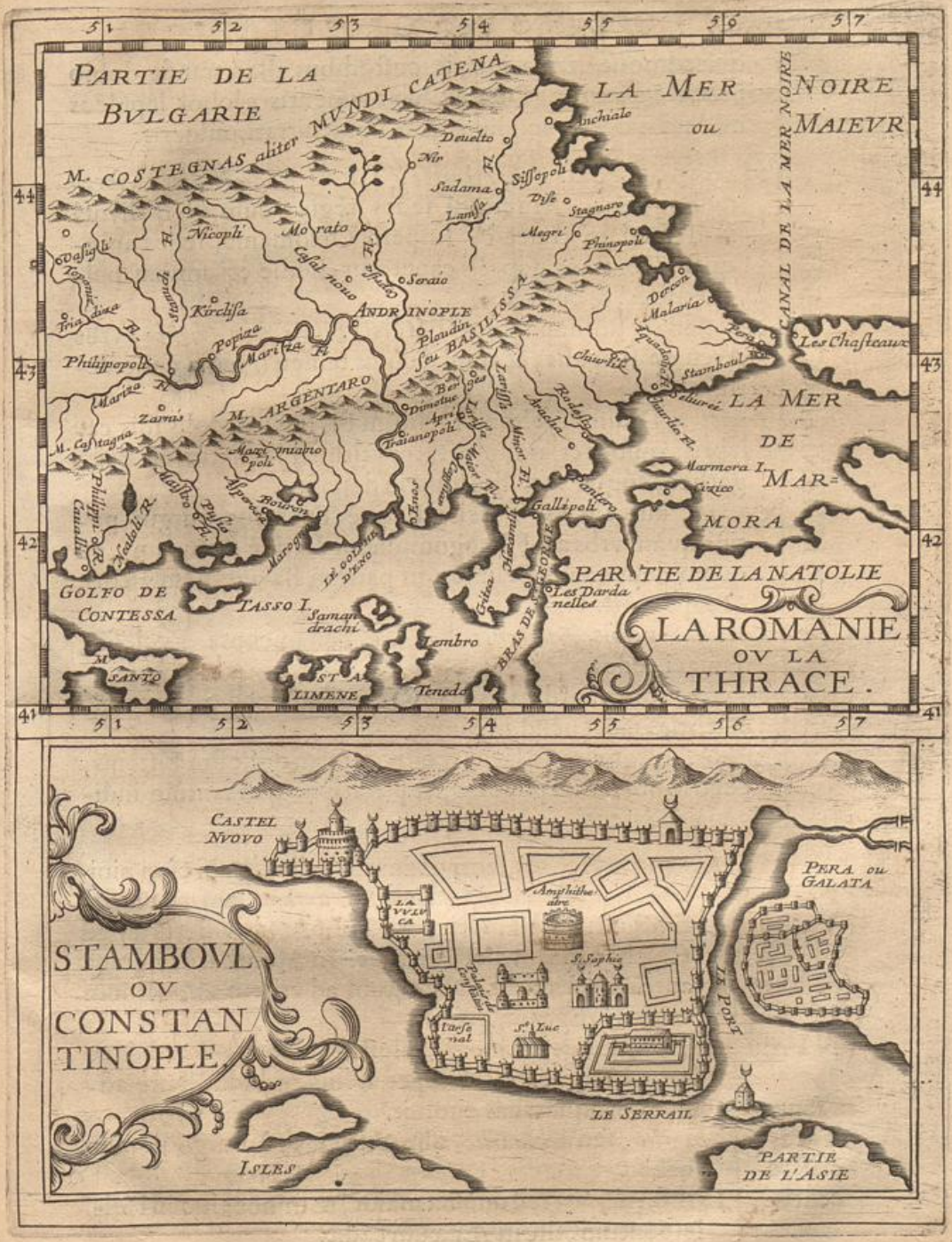
Castella: *les Chasteaux de la mer Noire*, in vtraque Bosphori ripâ, vbi magis restringitur, in Europæo seruantur equites Melitenses bello capti.

Selimbria: *Seliurée*, cuius muri disiecti, eius tamen Balnea, & templa magnificentiam antiquam loquuntur; adiacet ei burgus cognominis quem Turcæ incolunt cultissimus.

Araclea: olim Heraclea, & Perinthus, deformata ciuitas, cuius portus tamen optimus, & recipiendis maioribus etiam nauibus opportunus.

Gallipoli: olim Callipolis sedes Beglierbegi Insularum, vrbs ampla, sed iam sine muris; hîc tantùm sagittæ fiunt, & plerique omnes ciues hâc arte victitant.

DARDANELLÆ, *les Chasteaux*, olim Sestos, & Abydos mille passibus ab se inuicem discretæ, in quibus tormenta inusitatæ amplitudinis, & magnitudinis mare abstergentia,

PARTIE DE LA BVLGARIE
MVNDI CATENA
M. COSTEGNAS aliter
LA MER NOIRE ou MAIEVR
CANAL DE LA MER NOIRE
Anchiale
Deuelto
Nir
Sadama
Sissepoli
Lamsa
Dise
Stagnaro
Megri
Pianopoli
Nicopli
Morato
Castel nouo
Seraio
ANDRINOPLE
Kirchissa
Popiza
Philippopoli
Mariza R.
Zarnas
M. ARGENTARO
Pleudin seu BASILISSA
Dimotuc
Apri
Traianopoli
Maximiano poli
Rodestro
Arachea
Gallipoli
Dercos
Malaria
Les Chasteaux
Stamboul
Chiurlik
Iburli
LA MER DE MARMORA
Marmora I.
Cizico
PARTIE DE LA NATOLIE
Les Dardanelles
GOLFO DE CONTESSA
TASSO I.
Samandrachi
Lembro
Tenedo
LIMENE
SANTO
LAROMANIE OV LA THRACE.
CASTEL NVOVO
Amphitheatre
S. Sophie
Palais
Arsenal
S.te Irene
LE SERRAIL
PERA ou GALATA
LE PONT
STAMBOVL OV CONSTANTINOPLE
ISLES
PARTIE DE L'ASIE

quæcumque nauis inuitis custodibus illac transit dubio procul euertitur. Duo ex his tormentis globos lapideos mille librarum excipiunt, 500. libras nitrati pulueris.

VRBES CONTINENTIS ROMANIÆ.

HADRIANOPOLIS: *Andrinople*, Turcis *Endrem*, vrbs sereniſſimi aëris, Amurathi ſedes regia, cùm ex Bithyniâ in Thraciam traiecit; Imperij Ottomanici ſedes antequam Conſtantinopolis caperetur; hodie etiamnum pulcherrima, & cultiſſima.

Philippopoli, Philippopolis, Turcis *Philiba*, aut *Phelibe*, vrbs Archiepiſcopalis, & ampla, cuius tamen mœnia conciderunt.

Dimotic, Didimotycha ad Hebrum Fl. ſita, vrceolis ſuis celebris, quibus etiam Imperator vtitur. Hîc natus eſt Baiagethes, eóque ſeceſſit Imperio depoſito.

Chiurli, aliter *Zorlo* Turcis, Latinè Tzurulus burgus potiùs quàm vrbs ad Fl. cognominem Latinè Athyram, ad quem depugnans Selimus in patrem Baiagethem victus, & captus eſt.

Kircliſſa, nobis *Quarante Egliſes*, Teſſaraconta Eccleſiæ, Saniaci ſedes.

Triadiza: olim Sardica, poſtea Triaziſa Concilio Sardicenſi celebris, iacet penè in ruinis.

Bouron: Biſtonium ad lacum cognominem qui olim Biſtonis, adeò in præſentiâ piſcoſus, vt piſcatione eius tantùm indigenæ victitent.

FLVVII ROMANIÆ, ſeu Thraciæ recentis.

MARIZA: Hebrus, lentus admodum hodie niſi cùm niuibus augetur: recipit *Ardum* & *Tunſam*, qui in eum effunduntur ad Hadrianopolim: *Tunſa* videtur apud Calchondylam dici Tænarus. In Hebri arenâ grana aurea reperiuntur, & demum ad vrbem *Eno* Ænum cadit in Ægæum mare.

Maëſtro, indigenis *Caraſon* Neſſus; ideò *Caraſon* dictus, hoc eſt Niger, quia ſemper arenis turbidus lentè admodum aquas ſuas euoluit.

Chiurlic, ſeu *Chiaurlic*, olim Athyras, à burgo nomen habet.

Lariſſa: *Melas*, ſed duplex maior, & minor; hic in Helleſpontum, ille in Ægæum cadit.

MONTES ROMANIÆ.

COSTEGNAS: Turcicè *Balkan*, Slauicè *Cumoniza*, olim Hæmus, à recentioribus Italis Catena Mundi nominatur.

Monte Argentaro, olim Rhodope à Græcis Basiliſſa quaſi montium Regina, à fodinis nomen accepit, & hodie adhuc incultus, & magnam anni partem niuibus obductus.

Caſtagna, Pangæus fodinis plumbi, argenti, & auri hodie diues.

§. 2. *Macedonia, cuius quatuor partes* Iamboli, Macedonia, Comenolitari, *&* Ianna.

IAMBOLI, olim Macedonia prima, & ſecunda.

CAVALLA, olim Bucephala aditus ex Macedoniâ in Thraciam, cum ampliſſimo portu, ſed parum tuto hoc tempore. Ab eâ vrbe non procul via publica inter montes magno ſumptu, & labore effoſſa.

Conteſſa, vrbecula ad ſinum Strymonicum, vnde ei nomen recens inditum.

Siderocapſo, vrbs fodinis vicinis celeberrima, vnde multum auri quotidie Turca colligit, eóque vtitur ad Sultanos ſuos *les Squins*.

Tricala, à quibuſdam locatur circa Bucephalam, & Saniaci ſedes dicitur, ſed vereor vt cum Theſſalicâ confundatur, de quâ in *Ianna* dicemus.

STROMONA Fl. aliter *Marmara* à pago ei adiacente, vbi ponte iungitur: vel meliùs cùm in duo brachia ſcindatur, alueus Occidentalis *Marmara* dicitur, Orientalis *Redino*, totus fluuius *Stromona*, nuncupatur: olim Strymon.

Agion oros, ſeu MONTE SANTO, ſic dictus quia in eo numerantur 24. Monaſteria Calogerorum, ſeu Monachorum, quorum celeberrima Gatopedos, & Agias-laura; in his duobus 600. Monachi numerantur, in aliis ſupra quinque millia. Pleraque eorum egregiè munita ſunt, vt piratis obſiſtant. In mare ad ſexaginta millia paſſuum procurrere dicitur: olim ATHOS MONS.

COMENOLITARI,

Cogni, Coginium caſtrum munitiſſimum in monte ſitum, ad compeſcendos latrones olim excita-

LA MACEDOINE ET L'ALBANIE
LA SERVIE
BVLGARIE
PARTIE DE LA ROMANIE
LA MER DE GRECE OV IONIENNE
GOLFE DE VENISE
GOLFE DE SALONICHI
GOLFE DE CONTESSA
GOLFE DE M. SANTO
GOL. DE AIOMANA
GOLFE DE ZEITON
GOL. D'ARMIRO
GOLFE DE PATRAS
L'ARCHIPEL
LA LIVADIE
Scutari
Durazzo
Albanopoli
Ochrida
Belgrad
Salone
Chimera
Corfou
Paxu
Antipaxu
S. Maura
Cefalonia
les Curzolaires
Salonichi
Contessa
Mont. Santo
Aiomana
Cap Canistro
Cap Fassie
Cap S. George
Cap Queatame
Pelagnesi
Scyro
Negrepont
Zeitun
Patras

pars Tertiæ Macedoniæ, & aliqua pars Thessaliæ.

citatum, nunc ferè desertum est, & ruinis deformatum.

Tyrissa, ciuitas antiqua vetus nomen retinens, nunc in vicum redacta.

Domonigniſa, mons in eo tractu, cuius pascua laudantur.

MACEDONIA magna pars *Macedoniæ Tertiæ.*

Saloniqvi: olim Thessalonica, in sinu cognomine olim Thermæo, vrbs etiam nostrâ ætate populosa, & diues, cum portu commodissimo, ad quem confluunt ex omni Europâ mercatores.

Citros: olim Pidna, vrbs ampla, & nihil splendoris antiqui videtur perdidisse.

Veria: olim Berœa in pagum redacta.

Zucria, aliter *Ichniza*: olim Pella, hodie vicus in quo tamen aliqua antiquitatis monimenta eruuntur.

Platamona Fl. olim Aliacmon.

IANNA pars *maxima Thessaliæ.*

Ianna: vnde regioni nomen, locus munitissimus in lacu cognomine, in quem aliqui riuuli defluunt, & exinde in Peneum per cuniculos elabuntur.

Tricala: olim Tricca quam Saniaci sedem facit Leunclauius: eius fuit Episcopus Heliodorus ille qui Æthiopica scripsit, & quoniam fœtum indignum Episcopo noluit eiurare excidit Episcopatu: hoc tamen aliqui negant, aut satis id non esse certum arbitrantur.

Armero, vnde Pelasgico sinui nomen, oppidum conditum non procul à Thebis Phthioticis.

Pisrem, seu *Pestremo* Saniacatus sedes Leunclauio, quæ vbi sita sit, à peritis rerum Græcarum edisscere non potuit: dicitur tamen esse alicuius nominis vrbs in hoc tractu.

Salampria, Fluuius: olim Peneus.

Reliquos Montes, & Fluuios, ex antiqua Thessaliâ repete.

§. 3. *De Albaniâ Turcis* Arnaut, *ex Leunclauio.*

ALBANIA SVPERIOR, olim *Macedoniæ pars Occidentalis, seu quarta pars Macedoniæ.*

MARITIMA, seu Comnenorum.

- DVRAZZO, nobis Gallis *Duras:* Dyrrachium olim pulcherrima ciuitas ad ostium Fl. *Argentaro*, à quâ Principes Dyrrachini dicti Carlouitzij, ex sanguine Regum nostrorum.
- *Scutari*, Turcis *Iscodar*: olim Scodra, vrbs in rupe sita, cuius pedem alluit lacus, vulgò *de Penta*, aliter de *Scodra*, ex quo fluuius *Botana* erumpit.
- *La Vallone*, *Vallona*: quondam Aulon; portus ampliſſimus, seu veriùs sinus multarum nauium capax, quem duo castra muniunt, vbi superioribus annis Ottomanus finxit classem cogere contra Melitenses.
- *Spinarza*, vrbecula ad ostia Polinæ Fl. piscatione celebris, sed Piratarum excursionibus obnoxia.

MEDITERRANEA, seu Castriotarum.

- CROIE: olim Antigonia, vel vt alij malunt Eribæa, *Cruam* vocat Calchõdylus, munitiſſima ciuitas, in quâ Scanderbegus Ottomanorum potentiam irriſit, & retudit. Nomen habet à voce *Croia*, quæ Albanicè *fontem* sonat; hanc alluit Fl. *Liſana*; quidam hanc vocant etiam Troiam, sed corruptè; & est totius Albaniæ primaria.
- *Albanopoli*: Albanopolis, antiqua ciuitas, sed deserta, ex cuius ruinis creuit Croia vicina; malè quidam hanc volunt esse Croiam. Furorem Ottomanorum sensit, & suis ruderibus ostendit.
- *Ocrida*, ad lacum cognominem, ex quo Fluuius *Drino* erumpit, vrbs munita, & Saniaci sedes, cui etiam Croia subdita est.
- *Sfetigrad*, virtute Scanderbegi nobilitata: in eâ enim Turcis restitit, & ex eâ vsque eò fatigauit, vt in desperationem pæne adduceret.
- *Belligrad*, seu *Belgrado*, itinere vnius diei dissita à Vallonâ, cuius fit sæpe mentio in Historiâ Scanderbegi.

ALBANIA INFERIOR, olim Epirus, & exigua pars Helladis.

CANINA.

CANINA: castrum munitissimum in monte qui incumbit sinui Aulonensi, quem etiam munit, & tuetur contra Piratas: inde regiunculæ nomen, quæ tota montana est.

Montes Diaboli, *les mons du Diable*, olim Acroceraunia Iuga; aliter *les mons de la Chimere*, vnde armenta pinguissima Turcis subuehuntur.

CHIMERA.

CHIMERA: vnde regioni nomen ad sinum cognominem, vrbs quondam amplior, sed deficiens ex quo paret Ottomano. Indigenæ Chimeriotæ in montibus libertatem suam non malè propugnant.

Butrinto, olim Butrotum, vrbis maximæ cadauer, è regione Corcyræ Insulæ. Sinus eius, seu portus dicitur *Almone*, & ad eum multi piscatores degunt, quia hîc quæstuosa piscatio, ob lacus amplissimos, & piscibus refertissimos.

S. Quaranti, portus non incommodus, vrbecula, vt in Turcico agro sat lauta.

LARTA.

LARTA ex Ambraciæ ruinis creuit, decem millibus iam à littore remota, quia sinus Ambracius qui ab eâ vrbe nomen habet, *Golphe de Larta*, sensim oblimatur.

Perga: olim Torone, ditionis Venetæ sub Corcyræo prætore, incolæ diuites, quibus etiam à Rep. concessæ sunt duæ Insulæ, in quibus armenta sua alunt *Paxu*, & *Antipaxu*.

Bastia à multis Albaniæ limes constituitur, sed vltrà etiam porrigitur, si quidem ditio Ambraciana ab omnibus fermè huic accensetur.

Ioannina, malè à plerisque in Ætoliâ locatur, & Saniaci sedes esse perhibetur.

Deluino, huius tractus præcipuus burgus diues & peramœnus, Saniaci quoque sedes.

DESPOTATVS, seu parua Græcia,

Teschera, ferè ad ostia fluuij *Apri*, seu Acheloi, de cuius variis nominibus in antiqua. Vrbs tenuis est, & in dies deficit, quia ostium Acheloï sensim oblimatur.

Neocastro, non procul ab ostio *Lasidari*, seu Eue-

olim Acarnania, & Ætolia — ni, locus peramœnus, & Despotæ quondam sedes, nunc auaritiâ Ottomanorum deperiit.
Alcippo, ad sinum cognominem, statio nauibus opportuna, nisi minutis Insulis & scopulis hæc ora prætexta esset.

§. 4. *De Liuadia, quæ olim* Achaia, *seu* Hellas.

LIVADIA, vera, vbi olim *Phocis, Doris, Locri.*

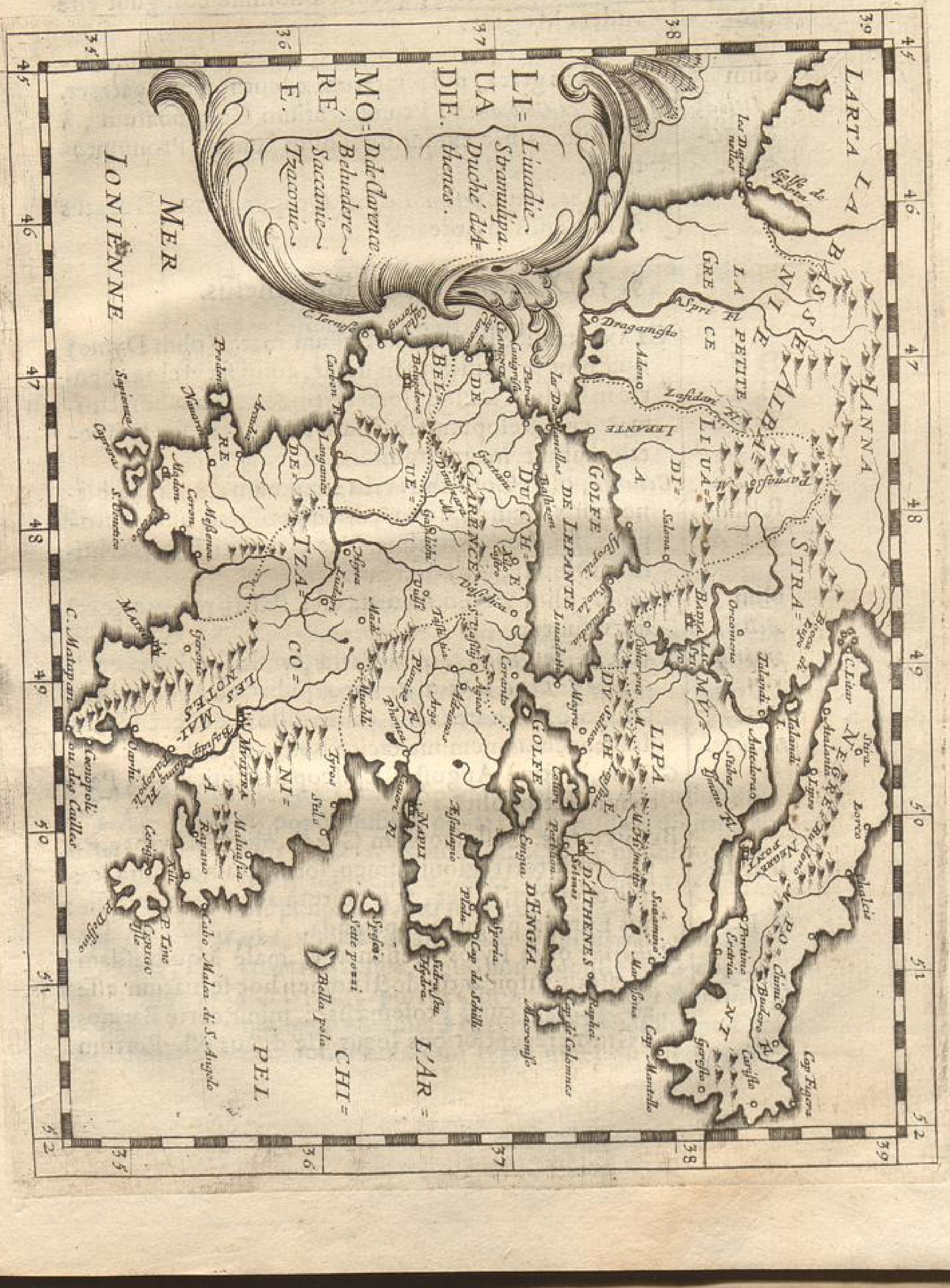
LEPANTE, Græcis *Inebechti*, olim Naupactus, capta à Baiagethe an. Christi 1499. cùm Christiani satis inter se non conuenirent. Sed anno 1571. non procul ab eâ commissum est prælium Naupactinum dictum Duce Ioanne Austriaco, quo Ottomanica vis opprimi potuit 200. triremibus Turcis captis, aut depressis.
Salona, olim Delphi viculus duntaxat in planicie admodum feraci, in quâ multum frumenti colligitur.

STRAMVLIPA, olim *Bœotia*, pars Liuadiæ pleriſq;.

Badia; olim Lebadia, vbi adhuc ab indigenis ostenduntur vestigia Antri Trophonij.
Anatoria: Tanagra in regione perferaci, quare in præsentiâ Græci hîc nutriunt Turcis armenta plurima, & greges copiosos.
Orchomeno: Orchomenus viculus tantùm magnæ vrbis tenue vestigium.
Esopo fluuius, torrens veriùs quàm fluuius, olim Asopus.

LE DVCHE' D'ATHENES,

SETINES: Athenæ, vrbs seu burgus iam ampliſſimus, cum castro in colle vbi soli Turcæ degunt, in reliquis partibus Turcæ Græcis permixti viuunt: in eô burgo multa ostenduntur vestigia antiquitatis, vt Areopagi, Academiæ, &c. Capta fuit à Mahumeto anno Christi 1455.
Port-Lion: Pyræus, aliter *Porto-Leone*, ita dictus locus à Leone marmoreo, qui iacet ad littus; satis hodie iudicatur ex aspectu quæ fuerit olim eius magnificentia.
Salinæ, olim Nissa portus Megarensium, hodie statio

LIVADIE.
Liuadie.
Stramulipa.
Duché d'Athenes.
MOREE.
Duché de Clarence.
Belvedere.
Saccanie.
Tzaconie.
MER IONIENNE
GOLFE DE LEPANTE
GOLFE D'ENGIA
LARTA
LA PETITE GRECE
JANNA
NEGREPONT
DUCHÉ DE CLARENCE
LES MONTS DE MALVASIA

Ducatus Athenienſis, olim *Attica*, & *Megaris*.

infida, vbi aliquid ſalis excoquitur: à quâ non procul locus *Megra* dictus, quem ex nomine colligunt eſſe rudera Megaræ.

Raphei, olim Panormus portus, nunc piſcatorum ſtatio ſatis grata, niſi piratarum excurſionibus pateret.

Le Cap des Colomnes: Promontorium Columnarum, à Columnis hîc extantibus, olim Sunium Promontorium.

Succamino, ſeu *Zucamini* olim Oropus, limes Ducatus Athenienſis in Boream.

§. 5. *De Morea olim* Peloponneſus.

DVCATVS CLARENTIÆ olim *Achaia propria Sicyon, & Corinthus*.

CLARENZA: Clarentia ad Ionium mare (olim Dyme) quæ huic regioni nomen dedit, cuius fit crebra mentio in bellis Turcicis: loco fertili & amœno conſtituta, & cum Peloponneſus ſuum Principem, ſeu Deſpotam habuit, magni nominis.

Coranto, olim Corinthus vrbs etiamnum ampla, ſed ſine muris, cum arce quæ adhuc perdurat, olim Acropolis, ſeu Acrocorinthus. Hîc permixti Turcis Chriſtiani viuunt, ſed miſerè vexati.

Vaſilica: olim Sicyon, ita dicta eſt à Palatij reliquiis, quæ hîc viſuntur.

PADRAS, ſeu *Patras*, olim Patræ, vnde ſinui nomen *le Golphe de Lepante*, aut *de Patras*, vbi hactenus colitur religiosè S. Andreas hîc paſſus; ille videlicet Heros Iudæus cuius meminit tacito nomine Pauſanias.

Gaſtani, Latinè Auguſta, Epiſcopalis ciuitas ſub Patrenſi Metropolitâ.

BELVEDERE

BELVEDERE: Calloſcopium Græcis, olim Elis; vrbs ampla, vnde toti regioni nomen, loco peramœno ſita, ex quo & nomen habet, & ſi cultura accederet cultiſſimis Europæ plagis comparanda.

Nauarin: olim Pylos Meſſeniaca, malè à quibuſdam Neſtoris; ſuſpicantur docti nomen hoc ſeruatum eſſe ab *Abarino*, cuius Ptolemæus meminit, certè Barinos à Græcis recentioribus locus ille dictus eſt. Portum

olim

habet percommodum duplici castro munitum, quò classis Turcica conuenire solet, dum aliquid in Europam molitur.

Elis, & *Messenia.*

Rophea, seu *Orphea*, in tabulis Hydrographicis *Carbon*, olim Alpheus fluuius.

MODON: olim Methone munitissima Moreæ ciuitas, & diu Saniaci totius Moreæ sedes; capta est à Turcis per stupidam præsidiariorum incuriam, omnes puberes iugulati; atque in præsentiâ diligentissimè seruatur ab Ottomanis.

CORON: olim Corone, vicina superiori etiam permunita, quam tantùm incolunt Turcæ, Christiani & Iudæi in suburbia relegati sunt.

ARCADIA: fortè olim Cypariſſæ, vnde sinui nomen *Golfo del Arcadiâ*, portus satis commodus, & vrbs non illepida quondam, nunc deficit.

SACCANIA, seu Romania minor, aut Romania Moreæ: olim *Argia*, seu *Argolis.*

NAPLI *de Romanie*, corruptè vulgò *Napoli*: olim Nauplia; ampliſſima ciuitas, loco peramœno sita, & iam totius Moreæ populosissima, quoniam in eâ Turcæ indulgent Græcis Christianis.

Argo: olim Argos; nunc duntaxat viculus ex aliquot casis, & tuguriolis.

Charia: olim Mycenæ, aliter *Agios Adrianos*, à Sancto, qui hîc religiosissimè ab indigenis colitur.

Plauiza Fluuius: olim Inachus; qui binominis est, nam antequam cadat in sinum Argolicum dicitur *Caueri.*

TZACONIA, aliter les Maïnotz, le pays de MAINO, ou le bras de Maïno, olim *Laco-*

MVSITHRA: olim Sparta; vt olim sic etiam sine muris, populosissima ciuitas à quibusdam dicitur, ab aliis viculus. Nomen accepit à minuto caseo, quem indigenæ *Musithra*, seu *Myſithra* vocant, & hîc ponte mirabili iungitur Eurotas.

Maïno, vnde Maïnotæ dicti *les Mainotz*, olim Leuctrum Laconiæ, à quo non procul portus cognominis, aliter portus Coturnicum, *le port des Cailles*, quoniam innumeræ coturnices eò confluunt. Circumpositа huic vrbi regio diues est oleo, vino,

nia, & Arcadia, quidam tamen Maïnotas à Tzaconibus separant, & hos Boreales illos Australes faciunt.

frumento, indigenæ sui iuris, & qui Insulanos Turcicos mirè vexant.

Maluasia, seu *Monembasia*, olim Epidaurus Limera, vbi nobile vinum crescit, quod inde Antonomasticos nomen traxit, licèt in aliis locis proueniat.

Geremen: olim Geremia ab Amuratho capta & diruta, cùm Peloponnesum subiugauit.

Lundari: olim Megalopolis in montibus, vicus nullius iam ferè nominis.

Mandi: olim Mantinea, tenuis quoque vicus.

Iris Fl. indigenis olim Eurotas, cuius ripa amœnissima est, & consita arboribus.

CAPVT VI.

De Insulis Nouæ Græciæ.

§. 1. *De Insulis Maris Ægæi.*

His omnibus Insulis fermè Turcæ potiti sunt; seruauere tamen aliquas Veneti, potiùs sapientiâ suâ, quàm fortitudine: quomodo enim Ottomanis tam vicinis resistere potuissent? nisi fortè adiuti totius Europæ viribus, quas dum concitare verentur Turcæ, ab iis fortè abstinuerunt.

NVM. 1. *De Insulis in Ægæo ditionis Venetæ.*

CRETÆ INSVLÆ

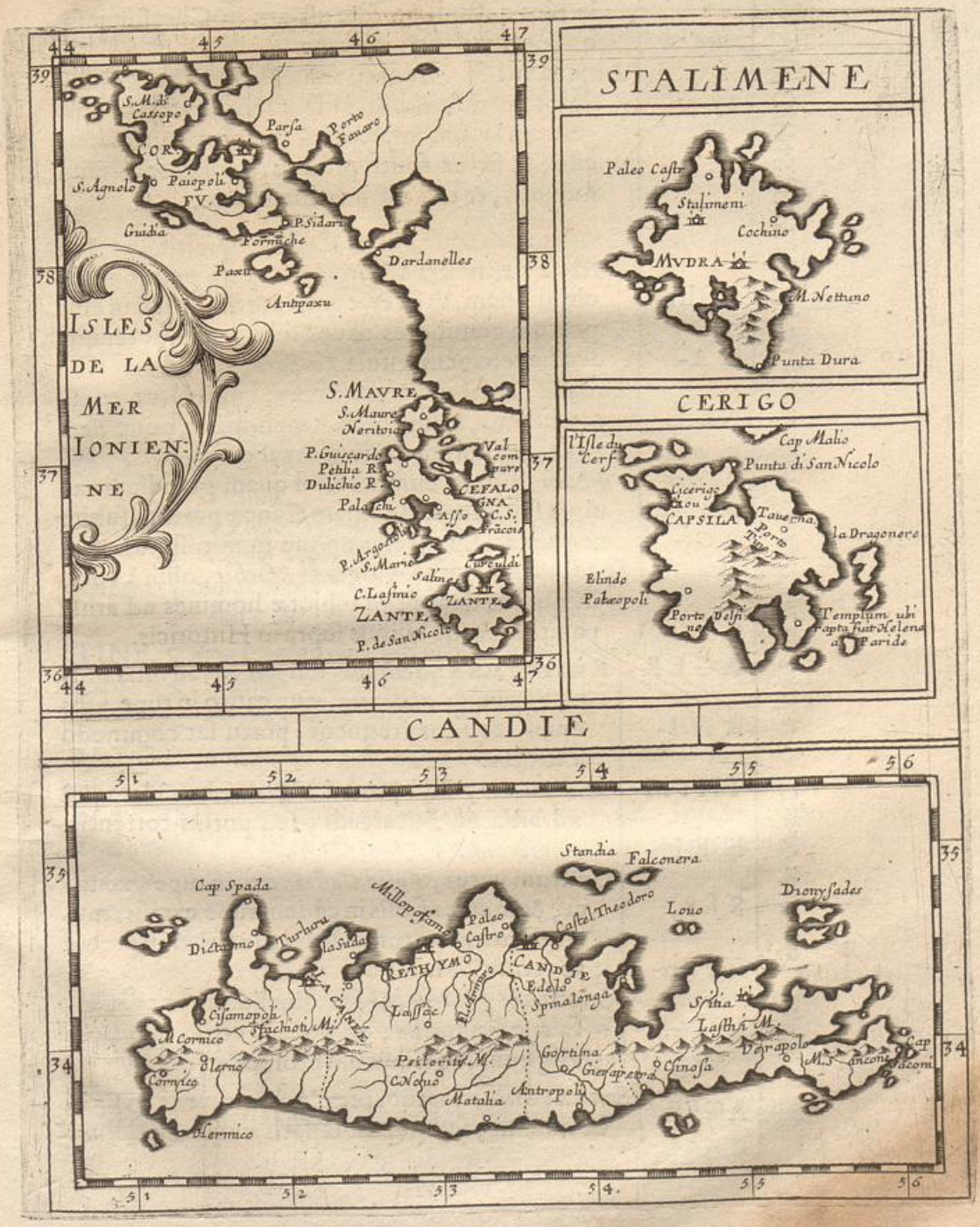
AGER CRETENSIS, *le Territ.*

CANDIA: *Candie*, ampla ciuitas, & primaria totius Insulæ, atque Archiepiscopalis, munitissima, & tormentis bellicis instructissima æquor omne detergentibus. Arcem quoque habet, & Armamentarium instructissimum.

Castrum Theodori: *Castel Theodoro*, seu *Thodoro*, munitissimus planè locus.

Selinus: *Selino*, munitus quoque locus in sinu *de la Sunda*, & in intimo eius recessu.

Spina longa: portus optimus cum arce permunitâ, in

ISLES DE LA MER IONIENNE
S.MAVRE
CEFALONIA
ZANTE
STALIMENE
Paleo Castr
Stalimeni
Cochino
MVDRA
M. Nettuno
Punta Dura
CERIGO
l'Isle du Cerf
Cap Malio
Punta di San Nicolo
CAPSILA
la Dragonere
Elindo
Palæopoli
Templum ubi rapta fuit Helena a Paride
CANDIE
Standia
Falconera
Cap Spada
Dionysades
Paleo Castro
Castel Theodoro
Louo
Dictamo
la Suda
RETHYMO
CANDIE
Spinalonga
Sitia
Lasithi M.
Cisamopoli
M. Cornice
Lassac
Gortuna
Cap Sidero
Cornico
Matalia
Antropoli
Cinosa
Grecapetra
Hermico

RECENS DIVISIO, *les quatre Territoires de l'Isle de Candie.* *Candie: la Canée: Retimo:*

toire de Candie.

in eius custodiam. Sita est arx in Chersonneso, quâ portus ille efformatur.

ARMIRVS: Fl. *Armiro*, seu *Almiro*, ex fonte profluit tam multas aquas suggerente, vt statim ingentem lacum impleat. Aiunt eius aquas salsas esse, & sic ex fonte prodire, verùm eas sensim fluuiolis, & torrentibus dulcescere.

AGER CANEÆ, *le Territoire de la Canée.*

CANEA: *la Canée*, olim Cydon; munitissima, sed hâc ætate nostrâ à Turcis occupata post longam obsidionem. Vrbs erat ampla & diues, sed in eius portum grandiores naues subire non poterant, sed hærebant in Insula *Turlluru*.

La Suda, arx item munitissima, cum portu commodissimo, in sinu olim Amphimalo, nunc *de la Suda*, multarum nauium capace.

Turlluru, Insula, cum arce, ad quam grandiora nauigia subsistunt, quoniam Caneæ portum subire nequeunt. Locus est quoque munitissimus.

Spachiotæ montes, vulgò *de Sfachie*, olim Leuci, in quibus degunt Sfachiotæ homines ad arma paratissimi, de quibus suprà in Historicis.

AGER RHITHYMNENSIS, *le Territoire de Retimo.*

RHITHYMNA: *Rethimo*, seu *Retimo*, ad ostia Fluuij Platonici *Platonico*, cum castro in rupe, vrbs diues, & satis frequens, portu sat commodo instructa.

Millopotamo, non procul à *Retimo* in eâdem orâ ad ostia Fl. Bucarcadi, seu potiùs torrentis: *Bucáàrcadi*.

Castrum vetus, *Paleo Castro*, arx in rupe excitata, & munita fossis in eâdem rupe excisis; munitissimus penè totius Insulæ locus, non procul ab Armiri Fl. ostio.

Siloritus: *Psiloriti*, mons olim Ida in medio Insulæ editissimus, ex quo in vtrumque mare Ægæum, & Libycum prospectus datur.

AGER

SITIA: *Sitia*, quatuor præcipuarum vrbium Cretæ minima, sed populosa satis cum ampliſſimo

Sitia. SI-TIEN-SIS, le Territoire de Sitia. — portu, qui inter præcipuos Insulæ connumeratur. Huius quoque vrbis territorium angustissimum est.

Sacra petra: *Hierapetra*, in littore Meridionali ad mare Libycum, vnde & Promontorium vicinum nomen habet.

Lasthus: *Lasthi*, mons olim Dictæus, in duo brachia sectus, quorum alterum procurrit ad Pro. *Sidero*, aliud extenditur ad Promontorium *Salomone*.

CERIGO, olim *Cythera.* — Capsila: *Capsila*, in tabulis vulgò ex nomine Insulæ *Cerigo*, vrbs Episcopalis, munitissima situ, nempe in tumulo, ad quem facilè peruadi non possit.

Tina: *Tine*, portus aliter *S. Nicolai*, à templo huic Sancto consecrato in parte Boreali aperitur satis commodus.

Portus Delphini: *Porto Delphino*, ad partem Australem Insulæ.

Palæopolis: *Paiopoli*, corruptè pro *Palæopoli*, locus antiquæ vrbis Cytheræ.

Adiacet ei versus Cretam Cytheriola, vulgò *Cicerigo*, seu *Cicerigola*, Græcis nunc Αἴγιλος, nautis *Cicerigou*.

TINE, olim *Tenos.* — Vna Cycladum cum vrbe in mõte munitissimâ, & quam frustrà Turcæ tentarunt: Christianorum ex Turcicis compedibus fugientium Asylum.

MYCONE, seu MYCOLE, olim *Myconе.* — Vna ex Sporadibus, vt quidam arbitrantur; duplicem habet portum, à Meridie vnum, alterum ab Oriente, vrbem vnam in medio Insulæ, quæ sæpe tentata à Turcis, numquam tamen capi potuit.

NVM. 2. *De Insulis in Ægæo Ottomanicæ ditionis.*

NEGREPONT, olim *Eubœa*, — Negropontium: *Negrepont*, olim Chalcis ad Euripum sita, vbi hîc nunc ponte iungitur, cui castrum permunitum incumbit, & à Turcis diligentissimè seruatur.

Stora, olim Stira quam Mahometes II. huius Insulæ

l'Iſle de Negrepont. domitor expugnauit, & incendit.

Euripus: *Euripo* Εὔριπο, de quo in antiquâ Græciâ: olim ſepties reciprocus erat, nunc tantùm bis de die intumeſcit, ſed impetu aquarum, & vortice incredibili.

STALIMENE INSVLA, olim *Lemnos.*

Mandra: *Mudro*, aliis *Mandro*, maxima Inſulæ ciuitas ad littus Orientale, à quâ non procul eruitur terra, vulgò Lemniaca, *la terre ſigillée*, ſic dicta, quia 6. Auguſti magnis ceremoniis eruitur, Græcis atque Turcis ſpectantibus; de hac terrâ agemus in Admirandis, *Stalimeni*, aliis *Lemno*, olim Myrina præcipua olim ciuitas Inſulæ, excitata potiùs videtur ex veteris Myrinæ ruinis paulò à mari remota, cùm Myrina mari alluere-tur.

Cochinum: *Cochino*, olim Hæpheſtias, caſtrum in littore Boreali.

Caſtrum vetus, *Palæocaſtro.*

Mons Neptuni: *Monte Nettuno*, plenus herbis odoriferis.

THASO, olim *Taſſos.* 40. mill. paſſuum ambitus cum vrbe cognomine ſat munita, duobúſque aliis arcibus: portu quoque non incommodo inſtructa eſt.

SAMANDRACHI, olim *Samothracia.* 20. millium paſſuum ambitus, penè deſerta, & parum culta. Capris abundat Inſula, ex quarum pellibus Alutas conficiunt vulgò *les marroquins de Leuant.* Hinc quoque plurimum mellis auehitur.

SCYRO, olim *Scyros.* Ante annos ducentos ſatis populoſa, & diues, quia quadruplici portu inſtructa erat cum quatuor vrbibus, ſed illæ conciderunt, & indigenæ miſerrimi, quia expoſiti Piratarum excurſionibus, in duobus burgis deliteſcunt. Inſula quoque ſenſim obducitur ſyluis: eius ambitus ad 80. paſſ. millia patet.

LEGINA, ſeu Engia, Inſula ferax, ſed piratis expoſita, quare ex quo potiti ſunt eâ Turcæ arcem ligneam hîc excitarunt ad ſtationem non incommodam, & ad quam fa-

olim *Ægina.* — cilior exſcenſio eſt. Ab illâ arce, ſeu caſtro ligneo dicitur in Odœporiis Græcis *Xilocaſtro.*

SDILLE, olim *Delos*, & *Rhenia.* — Nihil hîc præter antiquum nomen celebre; videtur hodie gemina ob Rheniam ei coniunctam, & vtraque vno nomine *Sdille* dicitur; quamquam pars quæ olim Rhenia erat, *Fermene* vocari ab indigenis perhibeatur. Ibi multa veſtigia magnificentiæ, & antiquitatis.

NICSIA, olim *Naxos.* — Cum vrbe & portu cognomine: vini & frumenti feraciſſima eſt. Archiepiſcopi ſedes eſt. Olim habuit Duces ſuos nobiles Venetos quibus erepta eſt tempore Selimi.

PARIO, olim *Paros.* — Vrbs eius Epiſcopalis *Parthia*, & duo oppidula *Kephalos*, & Auguſta *Agoſta*. 50. paſſuum millia patet, & veſtigia oſtendit templi pulcherrimi. Adiacet ei ab Occidente Antiparos *Antiparo.*

ANDRIA, olim *Andros.* — Vrbem habet Inſulæ cognominem cum portu qui iam oblimatus eſt; vrbi incumbit caſtrum in rupe fixum: in eâ plurimi Latini degunt, qui ſuum etiam habent Epiſcopum. Eius Inſulæ Caſei laudantur, ob eximia paſcua. Ambitus eius eſt 100. mille paſſuum.

ZIA, ſeu ZEA, olim *Ceos*, ſeu *Cia.* — Vrbs eius *Iulida*, olim Iulis: patet ad 50. paſſuum millia: de eius fonte dicemus in Admirandis.

§ 2. *De Inſulis Nouæ Græciæ in mari Ionio, ſeu Siculo.*

NVM. 1. *De Inſulis Venetæ ditionis.*

CORFOV, ſeu — CORCYRA: *Corfou*, ſeu *Corfu*, vrbs munitiſſima pænè totius Europæ, duabus arcibus firmata in ſcopulis, ad quas armatus miles nullo modo, inermis ægrè poteſt adrepere. Vrbs etiam firmata propugnaculis, in Iſthmo collocata, & Tripolis.

S. Maria di Caſſopo, Caſſiope olim, vbi Baſilica illuſtris B. Virgini ſacra, quam Ænobarbus Archipirata incen-

CORFV, olim *Corcyra.* — dit, Veneti piè repararunt cum monasterio Græcorum Monachorum. Locus iam munitus est, piratarum metu.

Castrum S. Angeli: *Castel sant-Angelo.*

Paiopoli: Palæopolis, olym Ptychium.

ZANTE, olim *Zacynthos.* — ZACYNTHOS: *Zante*, Insulæ cognominis vrbs perampla & munita, cum portu eximio quem *S. Nicolai* vocant, cui adnexum suburbium ingens, atque vrbi propè par, quod alluit Fl. *Camurra*. Vna hæc vrbs murata in tota Insula, indigenarum Asylum, dum in eam piratæ irrumpunt.

CEPHALONIA: *Cephalonia*, ampla ciuitas in monte sita, & admodum populosa; loco parum riguo, sed saluberrimo.

Asso, portus, aliter *Nasso*, cum arce in Peninsulâ ad nauium tutelam excitatâ: inde vallis nomen accepit *Val d'Asso*; olim vt puto Asteria.

CEPHALONIA, olim *Cephalonia.* — *Argostoli*, portus amplissimus, & capacissimus, & maximæ classis capax, non procul à Cephaloniâ.

Portus Guiscardi, *porto Guiscardo*, in Boream Insulæ statio.

RVDERA — Petiliæ: *Petilia destrutta.* Dulichiæ: *Dulichio rouinatto.*

PAXV, & ANTIPAXV, olim *duæ Paxi*, seu *Paxæ.* — Pargensibus Epirotis concessæ, à Venetis, vt in iis armenta sua nutriant; hîc enim lætissima pascua; pendéntque à Corcyræo Prætore.

NVM. 2. *Insulæ in Ionio ditionis Turcicæ.*

SAPIENZA, nobis *la Sapience*, olim *Sphagia.* — Duobus millibus à continente disiuncta cum portu non incommodo, sed tota penè deserta est, quia patet assiduis piratarum excursionibus.

Ab eâ non procul *Prodano* veriùs scopulus quàm Insula, olim Prote, in quâ incredibilis Aprorum multitudo.

STRI- Insulæ duæ, quarum maior, seu Orientalis ad 4. millia

VALI, olim *Strophades*. patet, minor seu Occidentalis duobus passuum millibus definitur. In Orientali monasterium Græcorum Monachorum fixum ad stationem, seu portum non ineptum, quem arx exigua tuetur: vtraque peramœna est, vitibus & oleis distincta.

VAL DE COMAPARE, aliter Val de Compagno, olim *Ithaca*. Piratarum statio, & exulum quos Veneti ex Insulis suis eiiciunt; vndique portuosa, & exscensiones admittit, ideo piratarum rapinis patet: Græcis *Theachi* dicitur, Turcis *Phiachi*.

CVRZOLARI, aliter RVSCELLI, nobis *les Curzolaires*, olim *Echinades*. Penè omnes desertæ, pleræque saxeis cautibus horridæ, maxima earum *Dulichio*. Celebrantur victoriâ, quæ aliter dicitur Lepantina.

SAINCTE MAVRE, olim *Leucas*. Insula peramœna, & vitibus vbique consita cum vrbe cognomine; olim Venetæ ditionis, & ab Venetis recuperata ante pugnam Lepantinam; sed Turcæ eam receperunt, & inde Piraticam exercent in mare Ionium. Ab equitibus Melitensibus quondam capta est, & malè accepta, sed statim relicta.

SASSENO, olim *Saso*. Piratas Turcarum recipit, aliunde omnino deserta est, volucribus potiùs quàm hominibus addicta.

CAPVT VII.

Geographia Turcogræciæ, seu secundùm Turcarum administrationem, ex Leunclauio, & aliis.

PRIMVS BEGLIERBIATVS GRÆCIÆ

Sophia: *Sophie*, vbi Beglierbegus residet; in Bulgariâ sita est.
Silistria: *Silestrie*.
Nicopolis: *Nicoboli*.
Vidinum: *Vidino*.
Quadraginta Ecclesiæ: *Kirckleſſe* in Thraciâ.
Vizza, seu Vyza in Thraciâ.
Chirmanũ: *Chiramano*, seu *Kirmen* in Macedoniâ.

seu
RVMELIÆ, aliter
ROMANIÆ,
le Beglierbei de Grece, ou de Rumelie, ou de Romanie,
vnde pendent 24. Saniacatus.

- Crateuallum: *Alazzachisar*, Seruiis *Crateualło*,
- Scopia, seu Vscopia: *Scupi*.
- Pestremum: *Pisrem*, seu Pestremo, & Prisrem in Thessaliâ.
- Iannina, seu Iagnia: *Ioannina* Ætoliæ.
- Castrum Angeli: *Angelo Castro*.
- Thessalonica: *Salonichi*, in Macedoniâ.
- Tricca: *Triccala* in Thessaliâ.
- Augusta: *Gastani*, seu *Gustani*, in Moreâ.
- Lacedæmon: *Musithra* } duo Saniacatus secundùm Leunclauium.
- Patræ: *Palæopatro* }
- Scodra: *Scutari*, seu *Ischodar*, in Albaniâ.
- Dulcinium: *Dulcagini*, seu *Dulcigno*.
- Albasauia: *Elbassauu*.
- Delminium: *Delminio*, aliter *Deluino*.
- Ocrida: *Ocrida*, sub quâ Croia.
- Tigina, seu Benderum: *Bender*, in Moldauiâ.
- Mencastrum: *Achermeno*, seu *Kermen*, & *Bialogrod*, in Moldauiâ, seu Bessarabiâ.

SECVNDVS BEGLIERBIATVS INSVLARVM,
le Beglierbei Denisi, aliter *le General de la Mer*, aliter *le Capitan Bassa*, sub quo 14. Saniacatus.

- Callipolis: *Callipoli*, vbi residet Beglierbegus.
- Nicomedia: *Comidia*.
- Lesbos: *Metelin*.
- Naxos: *Nicsia*, malè legitur apud Leunclauium *Nexia*.
- Rhodus: *Rhodes*.
- Nauplia: *Napli*, aut *Napoli de Romanie*.
- Leucas: *Saincte Maure*,
- Pera: *Galata*.
- Lemnos: *Stalimene*.
- Chios: *Scio*.
- Euboea: *Negrepont*.
- Bucephala: *Caualla*,
- Naupactus: *Lepante*.
- Alexandria: *Scanderia*.

TERTIVS BEGLIER-

- Nouigradia: *Nouigrod*.
- Filechum: *Filek*.
- Zetizena: *Zetyschen*, seu *Zetzen*.

ZO-

BIATVS BVDENSIS, *Budum-Beglierbei*, sub quo 15. Saniacatus.
- Zoluchum: *Zoluch.*
- Segedinum: *Segedin.*
- Alba Regalis: *Albe Royale.*
- Sexartium: *Sexard.*
- Simontorium: *Simontorne.*
- Coppana: *Copan.*
- Muhatium: *Muhartz*, seu *Muhatz*, Leunclauio.
- Sigethum: *Ziget*, seu *Safuuar*, in Hungariâ.
- Quinque-Ecclesiæ: *Petschen*, seu *Cinq-Eglises*, in Hungariâ.
- Sirmium: *Sirmio.*
- Fanum S. Andreæ: *Semendrie*, seu *Zendreul*, in Rasciâ.

QVARTVS BEGLIERBIATVS TEMESVARIENSIS, *le Beglierbei de Temesuar*, sub quo 8. Saniacatus.
- Temesuaria: *Temesuar*, vbi commoratur Beglierbegus.
- Mudaua: *Mudaua.*
- Vilasuuania: *Vilaosuuau.*
- Chianadia: *Tschianad..*
- Vitischitirna: *Vvtschitirni.*
- Alba Iulia: *Gyula Feyerual.*
- Viminatum, seu Vidinum: *Vidin.*
- Lippa: *Lippa.*

QVINTVS BEGLIERBIATVS BOSSINENSIS *le Beglierbei de la Bossine, ou de Bosna.* sub quo 9. Saniacatus.
- Vammelucha: *Banialuch*, sedes Beglierbegi.
- Posega: *Possecha*, seu *Poschega.*
- Clissa: *Clissa.*
- Herzegouina: *Herzegouine.*
- Lika: *Lika.*
- Sareschia: *Sazeschna.*
- Orachum: *Issuuornich*, aliter *Orach.*
- Prisdenum: *Brisrem*, vel *Prisdin.*
- Allazichia: *Allatzchia-Chissar.*

SEXTVS BEGLIERBEGVS THEODOSIANVS, *Coffe Beglierbei*: Theodosiæ *Kaffa* in Taurica. Sub eo tres Saniacatus.
- Theodosia: *Caffa.*
- Sidagios: *Zolac.*
- Tanaïs: *Ossouu*, seu *Assaph.*

CAPVT VIII.

De Admirandis Græciæ tam Veteris quàm Nouæ.

§. 1. *Admiranda Thraciæ.*

COchryna, Fl. in Thraciâ, potus ouibus nigros fœtus facit. *Antigonus cap.* 84.

Inter Byzantium, & Cherſoneſum mons ſacer, ad quem mare interdum Bitumen in ſuperficie defert. *Antigonus cap.* 144. *ex Eudoxo, & Callimacho Cyrenæo.*

Apud Agrios Thraciæ populos Pontus Fl. defert alueo ſuo lapides carbonibus ſimiles: hos accenſos ſi aquâ reſperſeris faciliùs ardent, ſi flabris exſuſcites extinguuntur; horum odorem nullum reptile ferre poteſt. *Ariſtoteles in Admirandis, & Antig. cap.* 151.

Apud Botiæos lapis naſcitur qui ſolis appulſu ignem exhalat. *Antigonus cap.* 184.

Apud Cinchros, & Chropſes populos Thraciæ (hos Ariſtoteles videtur Pſittos appellare, vtrumque populum vno nomine Antigonus Conchropſoſes vocat) fonticulus eſt quem Ariſtoteles 3. hiſt. Animalium *Pſychron* à frigore nominat, qui guſtantibus illico mortem affert. *Ariſtoteles in Admirandis, & 3. hiſt. Animal. Antigonus cap.* 156. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3.

In monte Heſeno qui Mædos à Pæonibus dirimit (Antigonus Meſſapium, & Marſanum vocat) animal reperitur dictum *Bolinthus*, aliàs *Bonaſus*, bouis formâ, quod ſe ſtercore contra canes tuetur; hoc calidum ſtercus ſi canes attigerit eos depilat; calidum porrò non eſt, niſi concitetur. *Ariſtoteles in Admirandis & in hiſtoriâ Animalium.*

Haud procul à Pangæo monte fons, ex quo ſi aqua appendatur in vaſe, duplex hyeme, quàm æſtate pondus inuenies. *Plutarchus.*

In Thraciâ lapis Spinus dictus diſſectus ardet, itémque perfuſus aquâ. *Ariſtoteles in Admirandis.*

In fluuio quodam Ciconum lignum aquis deiectum lapideo cortice obducitur. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

Locus eſt in Thraciâ ſtadiorum 20. vbi prouenit hordeum nulli animali vtile, præterquam homini: immo & abſtinent cætera ani-

malia ab hominis ſtercore, qui eo victitarit; ſi attigerint moriuntur. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Ad locum qui dictus eſt Cedropolis in Thraciâ, homines, & accipitres ad venandum coëunt: excitant homines auiculas, accipitres deiiciunt in manus hominum, tum demum pars prædæ accipitribus obiicitur. *Antigonus cap.* 34. *& Plin. lib.* 10. *cap.* 8.

Naſcuntur in Thraciâ carbunculi ignem minimè ſentientes. *Plinius lib.* 37. *cap.* 7.

Lapis prædictus ab Anaxagorâ Clazomenio Olymp. 78. cap. 2. cecidit à Sole in partem Thraciæ ad Ægos-Potamos Fl. qui etiam nunc oſtenditur magnitudine Vehis, *Vehiculi*, colore aduſto. *Plinius lib.* 2. *cap.* 58. *Plutarchus, & alij.*

Circa Thraciæ ſinum frumentum quadrageſimo à ſatione die matureſcit, mirúmque nulli frumento plus eſſe ponderis, & furfuribus carere. *Plinius lib.* 18. *cap.* 7.

Caſſandro Galatas in Hæmo monte obſidente, cùm ſyluæ multæ valli gratiâ exciſæ eſſent, multi indidem fontes erupere. *Plinius lib.* 31. *cap.* 4.

Biziæ in Thraciâ numquam Hirundines apparent, ob fabulam Terei. *Plinius lib.* 10. *cap.* 23.

Bina iecinora leporibus in Cherſoneſo ad Propontidem, mirúmque tranſlatis aliò, alterum interire. *Plinius lib.* 11 *cap.* 37.

In Thraciâ naſcitur Herba Iſchæmon, quâ ferunt ſanguinem ſiſti, non apertâ modò venâ, ſed & reſciſſâ. *Plinius lib.* 25. *cap.* 8.

Circa Abderam & limitem qui Diomedis vocatur, equi paſti Dyctamno inflammantur rabie. *Plinius ibidem.*

Mel Heracleoticum, ſeu Perinthium etiamnum pernicioſum eſt, & guſtantibus mortem afferre ſolet propter Chamelæontem Nigrum herbam, cuius hæc regio ferax. Porrò ex hac herba ſuccreſcunt frutices Ixij dicti, ex quibus qui guſtauerit illico moritur. Si igitur ex Chamelæontis floribus apes ſuccum excerpſerint, mel inde confectum mortiferum eſt. *Bellonius, & alij viatores Orientis.*

In Freto Thracio reperitur adhuc piſcis Xiphias dictus, cuius è roſtro cuſpis quaſi enſis eminet, quo alios piſces conficit, vnde & nomen traxit. *Odœporiæ Domini Des-Hayes.*

§. 2. *Admiranda Constantinopoleos.*

CVM Constantinus Imperator statuisset Ilium reparare, instrumenta fabrorum Byzantium translata sunt; & cùm ipse pomœrium vrbis aratro signaret præcedere visus est eum ignotus aliquis, qui moneret quousque procederet. *Zonaras Tomo primo, & Baronius ex eo.*

Constantinopoli prostant 7. turres ad sinum *Cornu* appellatum; harum in primâ si quis vocem emisisset, aut lapidem proiecisset ipsa similem vocem resonabat, quâdam machinatione, & secundæ repetendam dabat, itaque vox per omnes procedebat, nec alia turbabat aliam, sed singulæ vocem explicatam excipiebant, & distinctè reddebant. *Georgius Cedrenus.*

In eadem vrbe Bibliotheca fuit continens sexies centena millia voluminum, inter quæ erat intestinum Draconis 120. pedum, in quo scripta erant Poëmata Homeri Ilias, & Odyssea literis aureis; deflagrauit autem vnà cum Bibliothecâ imperante Basilisco. *Idem Cedrenus.*

Temporibus Anastasij statua Fortunæ ex ære facta, cuius pes premebat nauim, locata est in quadam vrbis parte, cùm nauis illa temporis diuturnitate fracta esset, & eius membra furtim sublata, accidit vt naues Byzantium non appellerent, & ventorum violentiâ ingredi prohiberentur. Cùm verò hæc restituta fuisset sublatum incommodum; iterúmque de industriâ sublatis nauis huiusce membris, vt causa probaretur, idem quoque damnum passi sunt Constantinopolitani. *Zonaras.*

In lacu Neorio æreus bos ingens statutus est, quem aiunt semel in anno mugitum edere, túmque vrbi imminere calamitatem aliquam. *Aliqui apud Gillium quos irridet.*

Cùm Simeon Rex Bulgarorum à Chrobatis victus esset, nunciatum est Imperatori statuam aut columnam quandam in Xerolapho Constantinopoli, illum Simeonem significare, ac si quis caput columnæ, aut statuæ rescinderet secuturum Simeonis interitum. Tum Imperatoris iussu ablatum statuæ caput, aut apex columnæ, & eodem prorsus tempore sublatus est stomachi doloribus Simeon, horâ ab Imperatore diligenter obseruatâ. *Zonaras.*

Quotannis mense Aprili piscatores Christiani, qui Constanti-

nopoli degunt Arenam legere in Ponto Euxino, eámque deferre ad Palatium, seu Serallium Ottomanicum: eo enim modo ostrea propè innumera hîc capiuntur, siue res ingenita sit huic arenæ, siue ostreorum semina huic permixta sint. *Odœporiæ Domini Des-Hayes.*

Multa prætermitto quæ hodie dicuntur videri Constantinopoli, vt in fonte pisces aliàs assi, in quorum squammis assationis vestigia durent, & alia eiusmodi, quia sine auctore circumferuntur.

§. 3. *Admiranda Macedoniæ.*

Circa Atintaniam iuxta colles Apolloniatidis petra est, in quâ latens ignis non apparet quidem, sed superinfuso oleo exardescit. Plinius hanc petram pluuiis incendi videtur innuere. *Aristoteles in Admirandis, & Plinius lib. 2. cap. 106.*

Iuxta gelidum fontem semper ardens Nymphæi Crater dira suis Apolloniatis portendit. Augetur imbribus, egerítque bitumen temperandum illo fonte *inguſtabili*, aliàs omni bitumine dilutius est. *Idem qui iam laudati sunt, iisdem locis.*

Non procul ab Apolloniâ in Tauliticâ regione (alij Taulanticâ legunt) ignis iugiter exardescit ex loco minimè amplo, vnde odor sulphuris, & aluminis existit: crescit tamen hîc herba altissima, & arbores excelsæ non plus quatuor passibus à flamma distant. *Aristoteles in Admirandis.*

In Bisaltiâ lepores duplex iecur habere perhibentur. Ibidémque templum Dionysij in quo ignis apparet, si futura vbertas; noctes & tenebræ portendunt sterilitatem. *Idem Aristoteles eodem loco.*

In Chalcidicâ Regione locus *Cantharoletron* dictus, quia in eo viuere Cantharus, seu Scarabæus non potest, sed si eum subeat in orbem circumactus expirat. *Antigonus cap. 14. ex Theopompo; Aristoteles in Admir. Plin. lib. 11. cap. 8.*

Clytis lacus Nitrosus Macedoniæ, vnde populi Clytæ, ex cuius medio dulcis fonticulus existit; quódque mirum scatebrâ fontis semper emicante lacus nec augetur, nec effluit. Huic circa canis exortum Nitrum innatat nouem diebus, totidem cessat: iis tamen diebus quibus Nitrum gignitur si fuerint imbres fit salsius Nitrum, Aquilones faciunt deterius quia limum commouent. *Plinius lib. 31. cap. 10.*

Ad Achantum Macedoniæ sal nascitur, qui in igne nec crepitat, nec exilit. *Idem eodem libro cap.7.*

Qui Athon montem incolunt centenis quadragenis annis viuunt, & quia viperinis carnibus aluntur, eorum nec capiti, nec vestibus noxia insunt animalia, seu pediculi. *Idem lib. 7. cap. 2.*

Circa Philippos Macedoniæ ferunt metalla inueniri quorum ramenta deiecta crescunt, aurúmque manifestò producunt. *Aristoteles in Admirandis.*

Est Olynthi terra quæ corrumpi frumentum non sinat, ideóque horreis adhibetur. *Plinius lib. 18. cap. 30.*

Cassandriæ quæ olim Potidæa dicebatur lapis colitur è cælo delapsus. *Idem lib. 2. cap. 58.*

Ad eandem Cassandriam terra qualibet magnitudine in aquam iniecta, lapidea extrahitur. *Idem Plin. lib. 35. cap. 13.*

Lycestis fluuius qui in Erigonem influit aquam acidam defert, quæ pota, vini modo temulentos facit. *Antigonus cap. 180. ex Theopompo. Plinius lib. 2. cap. 103. Aristoteles in Meteoris lib. 2. cap. 3. Vitruuius lib. 8. cap. 3.*

Miezæ pendentes in cauernis aquæ durescunt in lapides. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Qui volunt sibi candida nasci pecora, ea deducunt adaquatum ad Haliacmonem fluuium, qui nigra & fusca, ad Axium. *Plinius lib. 31. cap. 2. & Theophrastus.*

Circa Haliacmonem fluuium succus expressus ex rutâ contusâ & modicis aquis aspersâ, si copiosè ebibitur veneni vice fungitur. *Idem Plinius lib. 20.*

§. 4. *Thessaliæ Admiranda.*

Titaresii fluuij aquæ repudiantur à Peneo cuius aquæ purissimæ, illius crassissimæ sunt, sed olei instar is supereffluit. Refundit causam Strabo in pinguedinem Titaresij, Eustathius γλισχρότητα μεταλλικήν. *Strabo lib. nono, & Eustathius in Dionysium.*

Peneus fluuius facit omnes oues ex aquâ suâ potantes nigras. *Plinius lib. 2. cap. 103.*

In Thessalia tantam serpentum nasci copiam perhibent, vt nisi tollantur à Ciconiis regio sit inhabitabilis; quare magnus hîc habetur honor Ciconiis, & capite luit qui aliquam interemerit. *Aristoteles in Admirandis.*

In Estiotide duo fontes, *Coroneus* ex quo bibentes oues nigræ fiunt, Melas ex quo candidæ; ideo sic dictus per Antiphrasim. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2. *ex Eudyco.*

In Pelio monte spina nascitur frugifera, cuius fructus cum oleo tritus & aquâ frigus omnino arcet. *Apollonius cap.* 18. *ex Heraclide Cretensi de vrbibus Græcæ.*

In Olympo Monte nulli sunt lupi. *Plinius lib.* 8. *cap.* 58.

Circa eundem montem putei hyeme totâ deficiunt, vere primo multùm aquæ reddunt. *Idem lib.* 31. *cap.* 4.

Ad Lariſſam, emisso lacu, Regio facta est frigidior, & omnes oleæ interierunt. *Idem Plin. lib.* 17. *cap.* 4.

Ad Potnias in Magnesiâ, Asini pasti Dyctamno rabie inflammantur. *Plinius lib.* 25. *cap.* 8.

In Magnesiâ aquæ calidæ factæ sunt frigidæ, sapore non mutato. *Plinius lib.* 31. *cap.* 5.

Pyrrha fluuius qui Amphrysus vocatur (sic enim codices emendatiores legunt) potus steriles fœminas facit. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

Scotusæ fons est, qui non modò hominum & pecorum sanat vulnera, sed & si lignum fissum in eum coniicias coalescet. *Antigonus cap.* 147. *& Aristoteles in Admirandis.*

Polydamas Scotusæus Pancratiastes omnium mortalium procerissimus fuit. Adhuc iuuenis in Olympo monte Leonem occidit: Taurum maximum vngulâ tenens non dimisit magnâ vi eluctatum, nisi relictâ in manu vngulâ. Currum agitatum ab aurigâ, equísque impulsis alterâ manu retinuit immobilem; quare euocatus est ab Artaxerxe. In spelunca fornice collapso aliis fugientibus vnus ipse restitit, sperans inhibere se posse ruinam, sed saxi pondere obtritus est. *Suidas, & Tzetzes in variâ Historiâ.*

Cranone fons est calidus miri feruoris, qui vino additus triduò calorem potionis seruat in vasis. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

Ibidem duo tantùm visuntur Corui; hi autem exclusis duobus pullis abeunt, & proli locum cedunt. Hîc quoque currus æreus quem pulsantes indigenæ tempore siccitatis à Deo poscunt pluuiam & impetrant. *Antigonus Carystius cap.* 15.

In lacu Sicendo, seu Sicandro Thessaliæ mutæ sunt ranæ, aliò si transferantur vocales. *Plinius lib.* 8. *cap.* 58.

Quo loco sepultus est Euripides aduenientes duo riui ex dextrâ, atque sinistrâ concurrunt, ad quorũ confluentias solent pran-

sitare viatores propter aquæ bonitatem: ad riuum autem qui est ab alterâ parte monumenti nemo accedit, quia eius aqua creditur mortifera. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3.

Phania palus Pyracum, vel in Pyrrhæa regione Thessaliæ, siccata ardet. *Antigonus cap.* 171.

Eurymenis in vrbe Thessaliæ deiectæ coronæ in fontem lapides fiunt. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

In Thessaliâ fons ex quo nec pecus vllum gustat, nec bestiarum vllum genus propiùs accedit: tradunt & æs, & ferrum arrodi illâ aquâ, & Siliquam syluestrem amplecti radicibus fontem illum, semper florentem purpurâ. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3. *& Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

§. 5. *Admiranda Epiri.*

Circa Epirum aquæ calidæ sunt, super quas volare impunè nullæ volucres possunt, si Cygnos excipias qui in his locis degunt. *Aristoteles in Admirandis.*

In *Dodone* Iouis fons cùm sit gelidus, & immersas faces extinguat, si extinctæ admoueantur eadem accendit. Idem fons meridie semper deficit, ideóque Anapauomenon vocant, mox increscens ad medium noctis exuberat, & exinde sensim siccatur. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103. *S. Augustinus* 21. *de Ciuit. Dei cap.* 3. *de Facibus.*

In Acheloo Fluuio *Zaclon* herba reperitur, quam si triueris, & in vinum conieceris fiet aqua, amittétque vim omnem vinum, tantùm odorem retinebit. *Plutarchus libello de Fluminibus.*

In eodem Fluuio nascitur piscis Aper dictus, qui vocalis est, & grunnitus emittit. *Aristoteles lib.* 4. *Historiæ Animalium, & Plinius.*

In Acheloï Fluuij ripâ inuenitur lapis Galactites, qui si teratur reddit succum album; intra os receptus liquescit & soluitur; tamen memoriam bonam perimit: subnexus paruulis largiusculos haustus saliuarum facit. *Solinus cap.* 12. *Plinius lib.* 33.

Ad Leucadem petra candida vnde huic Insulæ, vel Chersoneso nomen, ex quâ præcipites ruebant mulieres in amoribus suis minùs felices. Ex eâ ruit Sappho, ruit priùs Cymethos Ptereli filia amore Cephali capta: atque ita hîc sanabantur amantes, aut peribant. *Lilius Giraldus, & Ianus Parrhasius ex antiquis.*

Leu-

Leucadiæ Pauo virginem tam perditè amauit, vt eâ mortuâ interierit. *Athenæus lib.* 14.

In quodam ſpecu Ambraciæ Faba à Pyrrhi Regis ætate ad Piraticum Gnei Pompeij bellum ſeruata eſt, hoc eſt annis centum circiter & viginti. *Plinius lib.* 18. *cap.* 30.

Circa Acarnaniam Molaris reperitur vnus argentei coloris, alter aurei, in metallicis. *Plinius lib.* 36. *cap.* 19.

In Athamaniâ fanum eſt Nympharum, vbi fons cuius aquæ frigus ineffabile, quidquid ſuperponitur caleſcit; ſi quis ſarmenta, aut aliquid eiuſcemodi admouerit inflammatur. *Antigonus cap.* 163.

Accepimus in Epiro noſtrâ memoriâ Tritonem exiiſſe de mari, ad fontem rapuiſſe mulieres concubitus gratiâ: quare vetitum eſſe, ne mulieres ſolæ ad fontem illum accederent. Captum autem nolentem edere, mortuum eſſe. *Vadianus in Melam.*

§. 6. *Admiranda Achaiæ, ſeu Helladis.*

NVM. 1. *Admiranda Atticæ.*

ATHENIS in Pantheo olea eſt quam *Calliſtephanon* vocant, quæ habet omnia folia contraria reliquis oleis, quippe quæ ſupinam partem, non pronam habeant viridiorem; hæc etiam inſtar Myrti ad coronamenta ramos mirâ proportione emittit. *Ariſtoteles in Admirandis, & Ariſtophanis Scholiaſtes.*

In templo Mineruæ Athenis lucerna dedicata eſt quam Callimachus fecit, in quam infuſum oleum non conſumitur, niſi exacto demum anno, cùm tamen lucerna noctes, diéſque ardeat, eius funiculus eſt ex lino Carpaſio (lege Caryſtio) quod ex omnibus, igne non abſumitur. *Pauſanias in Atticis.*

Mineruæ olea incenſa à Perſis eodem die in proceritatem duorum cubitorum excreuit. *Idem, ibidem.*

Quæ in Æſculapij fonte Athenis immerſa ſunt in Phalerico portu redduntur, is eſt Atticæ portus non procul ab Athenis. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

Athenis in Academiâ platanus fuit cubitorum 36. radix 37. *Idem lib.* 12. *cap.* 1.

Ibidem fons Enneacrunos dictus, is nimboſâ æſtate frigidior

est quàm puteus Iouis in horto, at puteus siccitatibus riget. *Plinius lib. 31. cap. 3.*

Ad montem Hymettum locus Cylli petra cognominatus, in quo fons, ex quo si mulier sterilis, aut infœcunda biberit, illico ad conceptum redditur idonea. *Suidas.*

In Marathoniis campis audiuntur per totam noctem equorum hinnitus, & pugnam cientium hominum species cernuntur. Qui de industriâ eò accedunt vt hæc videant malè multati recedunt, at iis qui fortuitò, nihil mali accidit. *Pausanias in Atticis.*

Perdices in Atticâ sunt vocales. *Antigonus Caryſtius cap. 6.*

Nulli aut rarissimi in Atticâ Leones, atque Dasipodes, vulgò *des Lapins. Naucrates Poëta Comicus.*

In Atticâ nullæ Coturnices vnquam visæ sunt arcem Mineruæ subire. *Apollonius cap. 8. & Antigonus Caryſtius.*

Megaris diu stetit Oleaster in foro, cui viri fortes affixerant arma sua, quæ cortice ambiente ætas occultauerat. Fuit autem arbor illa fatalis excidio vrbis præmonitæ oraculo, cùm arbor arma peperisset, quod succisæ accidit, ocreis galeisque intus repertis. *Plinius lib. 16. cap. 39.*

Nvm. 2. *Admiranda Bœotiæ.*

In Bœotia fluuius Melas nigras, Cephisus licèt ex eodem fonte profluens oues albas facit. *Plinius lib. 2. cap. 103. & Vitruuius lib. 8. cap. 3.*

Perdices non transuolant Bœotiæ fines in Atticam. *Plinius lib. 10. cap. 29.*

Thebis Bœotiæ belli Leuctrici tempore templa omnia disparuere, arma Herculis nusquam visa, Deo ad pugnam egresso. *Xenophon Hellinicωn lib. 6.*

Lacus Orchomenius nono quoque anno crescit, prodigiosus si quando amplitudinem biennio extendisset, quod contigit prælio ad Cherronæam infausto. *Plinius lib. 16. cap. 36.*

Orchomenium linum fit ex palustri velut arundine, & eius duntaxat panniculâ. *Idem lib. 19. cap. 2.*

Ad Trophonium Deum iuxta fluuium Orchomenum duo fontes, quorum alter obliuionem affert, alter memoriam, vnde dicti, μνημή & λήθη. *Idem Plinius lib. 31. cap. 2.*

In Bœotiâ nullæ Talpæ, in Coronico agro non modò nullæ, sed etiam importatæ moriuntur. *Antigonus Caryſtius cap. decimo.*

In Aulide templum Dianæ aliquot ſeculis ante bellum Troianum excitatum, cuius trabes adhuc durant, quâ ex materiâ ignoratur. *Idem lib. 16. cap. 40.*

Ab Oropo Aulidem vſque quidquid terræ mari attingitur mutatur in ſaxa. *Idem Plinius lib. 35. cap. 13.*

NVM. 3. *Admiranda reliquæ Achaiæ.*

In Daulide Phocidis neque hirundines pariunt, neque pullos excludunt, neque vnquam in ædium faſtigiis, aut tectis nidos figunt. *Pauſanias in Phocicis.*

Ex monte Taphio in Locris Ozolis riuus quaſi puris, odoris teterrimi profluit, quoniam ſub hoc monte Neſſus Centaurus ſepultus eſſe perhibetur, vnde & dicti Locri Ozolæ. *Antigonus cap. 129. ex Myrſilo Lesbio.*

Ad Naupactum ferebat Delphinus puerum; qui cùm tempeſtate ſubitâ extinctus eſſet relatus eſt à Delphino in littus, vbi & ipſe expirauit. *Plinius lib. 9. cap. 8.*

In Doride Cephiſus erumpens non omninò leniter, & placidè, verùm plerumque circa meridiem vocem edit, boatúmque Taurino non abſimilem. *Gerbelius lib. 5. in voce Lilæâ.*

In eiuſdem fluuij fontes proiecta bellaria rurſus in Caſtalio fonte videbantur. *Pauſanias.*

§. 7. *Admiranda Peloponneſi.*

NVM. 1. *Admiranda Achaiæ propriæ.*

CORINTHI in templo Neptuni cella eſt, vbi Portunam latere credunt; ſi quis vel peregrinus, vel ciuis in eo loco peierarit, nullo modo poteſt effugere pœnas periurij. *Pauſanias in Corinthiacis.*

Ibidem Corinthiacum æs fieri non poteſt, niſi in ſubdialem alueum Pyrenes fontis immergatur candens. *Idem, ibidem.*

Ibidem Corinthi claua Herculis iterum in oleaſtrum germinauit. *Pauſanias ibidem.*

Hîc Cerui aliquando viſi ſunt enatam gerentes in cornibus hederam. *Ariſtoteles in Admirandis.*

In Achaiâ Peloponneſi circa Caryniam vinum naſcitur partum abigens; etſi vuam tantùm edant grauidæ, cùm tamen ſint eiuſdem ſaporis cum aliis vuis. Addit & Theophraſtus canibus grauidis ſi vuas illas guſtauerint catulos elidi. *Plinius lib.* 15. *cap.* 18. *Athenæus & Theophraſtus.*

Circa Sicyonem in mari vites reperiuntur, ſed & ficus ſine foliis, & rubro cortice. *Plinius lib.* 13. *cap.* 25.

NVM. 2. *Argiæ Admiranda.*

ANDRO quidam vir Argiuus totâ vitâ ſuâ ſiti, potúque caruit: iuit ad Ammonem, & victitauit tantùm farinâ ſiccâ. *Ariſtoteles de ebrietate apud Apollonium cap.* 25.

Serpentes parui naſcuntur Tyrinthæ (hîc Hercules nutritus perhibetur) illi aduenas interimunt, indigenis innoxij ſunt. *Plinius lib.* 8. *cap.* 59.

In Trœzene omnes pedibus laborant, cuius morbi cauſa in aquas refundenda eſt. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3. *& Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

Apud eoſdem Trœzenios ſacra fiunt, in quibus quam in partem prima hoſtia ceciderit, in eandem cæteræ poſtea immolandæ cadent. *Pauſanias in Corinthiacis.*

Hîc quoque mons pluuiam receptam non effundit, ſed totam abſorbet. *Idem, ibidem.*

Ibidem quoque aqua inuenitur, quæ etſi tranquilla videatur, ſi quis huic ſe commiſerit ad ima trahitur. *Idem Pauſanias eodem loco.*

NVM. 3. *Admiranda Laconiæ, & Meſſeniæ.*

CRESCIT in Laconiâ Agnus vitex ex viminum genere, per vmbilicum adnectitur, & circa ſe herbam depaſcitur, eius caro tenerrima eſt, & exquiſiti ſaporis. *Pauſanias in Laconicis.*

In Laconiâ Formicæ diuerſæ à vulgaribus videntur, nam omnino albicantes ſunt. *Idem Pauſanias.*

Ad vrbem Tyrræam quæ ſita eſt in finibus Laconum, & Argiuorum, lapis exſcinditur qui quamtumuis grandis innatat, comminutus verò in fundum aquæ defertur. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

In templo *Inus* futura dormientes præuident. Præterea in paludem, quæ etiam *Inus* dicitur, solent liba proiicere, ea si demergantur autumant promitti felicia proiicienti; si aqua munus reiecerit aduersa expectant. *Pausanias in Laconicis.*

In Tænaro olim fons qui introspicientibus præbebat aspiciendas naues, quæ portum subibant. Aquæ miraculum fœmina abstulisse dicitur, cùm in eo vestem pollutam menstruis abluisset. *Idem Pausanias.*

Vidi ego (inquit auctor) Delphinum qui puero, à quo sanatus erat ex vulnere quod à piscatoribus acceperat, penderet mercedem, huc & illuc eum circumferens. *Pausanias ibidem.*

Herba nascitur in *Taygetâ* monte Charisios dicta, quam mulieres initio veris collo alligantes, vehementiùs à maritis amantur. *Plutarchus in libello de Montibus.*

In *Chronio* monte nascitur lapis Cylindrus dictus, sic dictus ab casu qui ei contingere solet. Quoties enim fulgurat, aut fulminat, toties à culmine montis sponte deuoluitur. *Idem Plutarchus ex Dercyllo lib.* 1. *de lapidibus.*

In *Eurotâ* fluuio lapis gignitur Galeæ simillimus θεαυδίλος dictus, qui quamprimùm tubam inflare senserit, illicò in ripam quasi ad pugnam solet exilire. Quòd si quis tum Athenienses nominarit, extemplò in altum demergitur: cuiusmodi lapides multi Mineruæ consecrati. *Nicanor lib.* 2. *de fluminibus.*

Aristomenes Messenius 300. Lacedæmonios occidit: missus in specum per cauernas effugit; iterum captus ad ignem lora combussit. Mortuo demum cum pectus apertum esset cor hirsutum repertum est. *Plinius lib.* 11. *cap.* 37.

NVM. 4. *Admiranda Elidis.*

ELIDE mulier ab Æthiope adultero imprægnata filiam peperit albam: sed ex eâ filiâ, & homine Græco natus est filius Æthiops. *Antigonus cap.* 122.

Alpheus fluuius vitiligines, & impetiginem curat, vnde & nomen accepit. *Strabo libro octauo.*

In vrbe Elide Pelopis os eburneum, seu costa seruabatur, statisque temporibus morbo laborantibus ostensum, videntibus salubre salutiferúmque existebat. *Plinius.*

Ibidem terra cibo mixta, efficit eundem meliorem, & exquisitioris saporis. *Apollonius cap. 33. ex Theophrasto.*

In ludis Olympicis cùm multi milui aduolent, vt rapiant carnes, tamen sacrificia non attingunt: quòd si eas rapuerint (inquit Plinius) lugubre creditur ostentum. *Apollonius cap. 10. ex Theopompo: & Plinius lib. 10. cap. 10.*

In vrbe Olympiâ cineres sacrificiorum Alphei fluuij aquâ macerantur & diluuntur, iisque inducitur ara; aliâ aquâ id fieri non potest. *Plutarchus de defectu oraculorum, & Pausanias.*

Elei multitudine muscarum pestem afferente sacrificant Deo, quem Myaron vocant: eodem die, quo litatum est omnes muscæ intereunt. *Plinius lib. 10. cap. 28.*

Elei extra fines suos deducunt equas suas admissuras marem, & hæ mulos non pariunt ex asinis, vt alibi; *Plutarchus in quæstionibus Græcis.*

Elei certo die in templo Bacchi, tres lagenas obsignatas collocant, quæ resignatæ, plenæ vini reperiuntur. Addit Aristoteles vocari peregrinos ad rem explorandam. *Pausanias in posterioribus Eliacis, & Aristoteles in Admirandis.*

Num. 5. *Admiranda Arcadiæ.*

In Arcadiâ nascuntur vites quarum vinum viros ex rationis vsu dimouet (rabiem viris procurare ait Plinius) fœminis verò affert fœcunditatem. Quod ait Athenæus vitibus ad Heræam contingere. *Ælianus lib. 13. variæ histor. Plinius lib. 14. cap. 180. Athenæus lib. 1. ex Theophrasto.*

Nascuntur in Arcadiâ Eurotas & Alpheus, & ex eodem fonte, in quo si quis coronas duas vtrique fluuio suam consecrarit, eásque in communem vtriusque fluxum proiecerit, eam quæ fuerit Eurotæ consecrata Eurotam, alteram quæ Alpheo, Alpheum reddere. *Strabo lib. sexto.*

Nascitur in Arcadiâ herba Centaurea, aliter Choronia dicta curandis vulneribus aptissima; ea si mittatur in ollam cum carnibus, carnes omnino inter se connectentur. *Plinius lib. 25. cap. 6.*

Styx aqua omnia vasa disrumpit præter cornea ait Antigonus; præter mullina aiunt Plinius, & Vitruuius; Equinam postulat Pausanias; Plutarchus Asininam, & hac affirmat sublatum esse

Alexandrum. Plinius lib. 31. cap. 2. ex Theophrasto, ait in eâ reperiri paruos pisces pariter mortiferos. *Antigonus cap.* 174. *ex Theophrasto. Plinius lib.* 30. *cap.* 16. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3. *Pausanias in Arcadicis. Plutarchus in Alexandro.*

In Agro Megapolitano stellarum modo campus ardet: ardor autem ille iucundus est, frondémque densi supra se nemoris non admittit. *Pausanias in Arcadicis.*

Ad vrbem Clitorium, fons dictus Clitor, aut Clitorius, ex quo qui bibit fit abstemius à vino. Cuius vera causa est vis innata huic fonti contraria vino. Aiunt fabulæ purgationes Prœtidarum à Melampode in fluuium illum proiectas esse. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3. *vt Poëtas prætermittam.*

Circa Clitorium piscis dictus *Exocætum* reperitur, sic dictus quòd in siccum somni causâ exeat. Traditur, & illic vocalis esse, & sine branchiis. Pausanias Pœcilia vocare videtur, & fluuium Araonium vocat, & piscem illum vocem edere ad instar Turdi; insuper id maximè vesperi contingere, quod tamen negat à se deprehensum esse. *Plinius lib.* 9. *cap.* 19. *& Pausanias in Arcadicis.*

Nonacris fons mortem affert gustantibus ex nimio frigore, vnde eius aqua dum profluit, lapidescit. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

Linus fons in Arcadiâ partum custodit, abortúmque fieri non patitur. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

Aqua Alisonis fontis sanat eos quos canes rabidi momorderunt. *Pausanias in Arcadicis.*

In monte Lyceo fons *Agnon* dictus, in quem post sacrificium proiectus ramus querneus tempore siccitatis pluuiam impetrabat. *Idem Pausanias.*

§. 8. *De Insulis Græciæ in mari Ionio.*

Nvm. 1. *Admiranda Insulæ Zacynthi.*

In hac Insulâ fontes picis magnam copiam cum aquis euomunt. *Herodotus in Melpomene, & Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3.

Ex lacu Zacynthio piscibus abundante, pix existit: quidquid in eum proieceris in mari postea apparet, licèt quatuor stadiis à mari distet. *Antigonus cap.* 169. *ex Eudoxo.*

Quo tempore flant Eteſiæ hîc capræ hiantes ſtant ad Boream, eóque contentæ nec quærunt aquam, nec bibunt. *Antigonus cap.* 143.

In hac Inſulâ terra admixta cibo eum reddit meliorem, & ſuauiorem. *Apollonius cap.* 33. *ex Theophraſto.*

Nvm 2. *Admiranda Cephaleniæ, Ithacæ, & Echinadum.*

In Cephaleniâ amnis quidam penuriam Cicadarum, & copiam dirimit; ſcilicet ab vnâ parte plurimæ reperiuntur, ab alterâ nullæ viſuntur. *Plinius lib.* 11. *cap.* 27. *& Antigonus cap.* 3.

In Cephaleniâ naſcuntur minuta animalia, quæ lanâ vt oues veſtiuntur. Item & ſerpentes hîc innoxij ſunt, & in dormientium pectoribus, & ſinu blandè repunt ſine vllo periculo eorum qui hoc patiuntur. *Itinerarium Baronis de Beauuau.*

In Cephaleniâ capræ non bibunt vt reliquæ quadrupedes quolibet die, ſed ora aduersùm ventis obuertunt. Ælianus tradit 6. menſibus non bibere capras. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Circa Cephaleniam piſces adeò ſalſi ſunt, vt pro ſalſamentis ſumi poſſint. *Plinius lib.* 32. *cap.* 2.

In *Ithacâ* lepores non naſcuntur, & illati moriuntur potiſſimùm in littore extremo. Addit Iulius Pollux eam ſolam inter Inſulas leporibus carere. *Antigonus Caryſtius cap.* 11. *Plinius lib.* 8. *cap.* 58.

Ad Echinadas tempore Tiberij, circa id tempus quo Chriſtus expirauit, auditæ voces lugentium Magnum Panna mortuum eſſe, idque diſtinctiſſimè à nautis. *Baronius tom.* 1. *ad annum Chriſti* 34. *ex Plutarcho de effectu oraculorum.*

§. 9. *De maioribus Inſulis in mari Ægæo.*

Nvm. 1. *Admiranda Inſulæ Cretæ.*

Cretam aliquando incoluit quidam Tellus nomine, qui eam de die ter circumibat. *Agatharcides.*

Ibidem alni fructum ferunt. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Hîc capræ ſagittis ictæ recurrunt ad Dictamnum, hæc enim herba expellendi teli vim habet. *Antigonus cap.* 36. *Ariſtoteles lib.* 9. *cap.*

cap. 6. hist. Animalium. Theophrastus lib. 9. de plantis. Cicero de nat. Deorum lib. 2. & alij plures.

Tradunt item de ceruis, & aliis feris. *Plinius lib. 27. cap. 8. Tertullianus cap. vltimo de pœnit. & Isidorus.*

In Cretâ auis nomine Carystia, impunè inter flammas volitat. *Licetus.*

Hîc quocumque loco terram moueris cupressus emicat, nisi arbor alia inseratur. *Plinius lib. 16. cap. 33.*

In Cretâ nulla noctua, & aliunde importata moritur. *Antigonus cap. 10. & Plinius lib. 10. cap. 29.*

In Cretâ nulli sunt lupi, nullæ vulpes, nec vllum maleficum animal præter Phalangium: item & nulli cerui nisi in regione Cydoniatarum, nec Apri, nec Attagenes, nec Erinacei. *Plinius lib. 8. cap. 58.* De Nociuis idem tradunt *Ælianus lib. 5. cap. 2. & Antigonus cap. decimo.*

In Creta serpentes dicti *Ophis*, *Ochendra*, & *Tephoti*, neque venenum habent, neque vllo modo aut hominibus, aut animalibus nocent. *Cotouicus in Itinerario.*

Hîc quoque crescit Aliaces herba quam si esuriens momorderit, haud sentiet famen aliquo tempore. *Bellonius.*

Circa Cretam nascuntur in mari frutices quibus purpuras inficiunt. Nascuntur autem laudatissimi in partibus Aquilonaribus. *Plinius lib. 13. cap. 25.*

Gortynæ est Platanus numquam folia demittens; sub quâ Iouem Europam ferunt corrupisse. *Plinius lib. 12. cap. 1.*

Circa eandem vrbem oues ruffæ sunt, & qua dricornes. *Solinus.*

Albi montes (quos λευκογαίους vocant) tantùm alluuntur pluuiis ab Austro, nullo modo à Septentrione. *Plinius lib. 31. cap. 3.*

In Cretico Metallo (vrbs est Cretæ quam Ptolemæus Mataliam appellat) arbores quæ flumine alluuntur saxa fiunt cum ramis. *Idem, eodem lib. cap. 2.*

Ad Arcadiam oppidum Cretæ fons ad multum tempus cessat fluere, deinde rursus emergit. *Theophrastus.*

Proditur expugnato oppido Arcadiâ cessasse fontes, itémque amnes qui in eo tractu multi erant: rursus condito oppido post sex annos emersisse perhibentur, vti quæque partes cœpissent coli. Sic interest (inquit) coli moueríque terram, callúmque summæ cutis solui. *Plinius lib. 31. cap. 4.*

Ex Coryco monte erupit amnis, ex quo cœptus est coli. *Idem lib. 31. cap. 5.*

In monte Carynâ (is est 9. millium passuum ambitus) in hoc spatio nullæ muscæ: & natum ibi mel muscæ numquam attingunt. *Plinius lib. 21. cap. 13.*

Istonia Fl. decem millibus passuum à Spina longâ aquas habet æstate maximè noxias, quoniam eius ripæ prætexuntur *Rhododaphne*, quam Itali vocant *Leandro*. Is autem frutex adeò in hac Insulâ pernicioſus, vt ex eo cocti panes, aut caro assata mortem afferat edentibus. *Boterus.*

NVM. 2. *Admiranda Eubœæ*, de Negrepont.

PISCES iuxta Eubœam adeo salsi sunt, vt salsamenta vulgò existimentur. *Plinius.*

Euripus alterno cursu septies die, & septies nocte fluctibus inuicem versis adeò immodicè fluit vt ventos etiam, & plenis velis nauigia frustretur. *Plinius lib. 2. cap 97. & Strabo.*

In Eubœâ locus Delium dictus, vbi aquæ calidæ terram quamcumque rigant faciunt lapideam, & quacumque exit riuus saxa in altitudinem crescunt. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Ibidem ad Fl. Heraclium Pyracnus Rex Eubœorum victus ab Hercule quatuor equis raptatus est, vbi adhuc auditur hinnitus equorum. *Plutarchus in collationibus histor. Græc. & Rom. collat. 7.*

In Chalcide nullum pecori ineſt iecur. *Plinius lib. 11. cap. 37.*

In parte quâdam Chalcidis agri pecora inueniuntur felle carentia. *Aristoteles lib. 1. hist. Animal. & iterum lib. 4.*

In Arethusâ Chalcidis fonte Mugiles mansueti versantur, tum etiam Anguillæ aureis, atque argenteis inauribus ornatæ, quæ ex hominum manibus cibos capiunt, ex manibus autem sacerdotum viscera, & caseos. *Ælianus lib. 13. Hist. Animal.*

Iuxta Italicam Chalcidi finitimam duo fluuij *Ceron*, & *Neleus* defluunt, de quibus si biberint oues circa concipiendi tempus, à *Ceronte* nigros, à *Neleo* albos fœtus pariunt. *Antigonus cap. 84. & Strabo lib. 10.*

In Carysti lapicidinis non ita pridem colligebantur lapidei glomi, & molles qui ducebantur vt linum, vnde conficiebantur mappæ quæ igne non absumebantur, sed tantùm purgabantur. *Plutarchus de defectu oraculorum, & Strabo lib. 10.*

Est Cerinthi terra quæ frumentum corrumpi non sinit, itaque adhibetur vulgò in horreis vt diutiùs seruetur. *Plinius lib.* 18. *c.* 30.

NVM. 3. *Admiranda Lemni*, Stalimene.

IN Insulâ Lemno visus est mas caper, qui duabus mammis quas habebat ad genitalia tantùm lactis reddebat, vt exinde colastra fierent; quod item eius proli masculæ legitur euenisse Huic aliquid affine testatur se vidisse in Indiis S. Franciscus Xauerius in Epistola de qua dicemus in Indiis. *Aristoteles lib.* 3. *de hist. Animal. & Antigonus cap.* 26.

Terra Lemnia obsignatur, valétque ad inhibendos sanguinis fluxus. *Plinius lib.* 35. *cap.* 6. *& Galenus simpl. Medic. lib.* 9.

Atho monti aduersa est Lemnos, qui non sine miraculo in forum Myrinæ vmbras iacit, cùm sex & 80. millibus passuum inde separetur. *Solinus.*

§. 10. *Admiranda minorum Insularum in mari Ægæo.*

IN Insula CYTHERA *Cerigo* Asini sylvestres reperiuntur, qui in capite lapillum gerunt malo Herculeo, & pleuresi perutilem: qui etiam si appendatur collo mulieris ex partu laborantis, illicò parit. *Pinetus.*

THASSOS. Apud Thassios vini duo genera, alterum quo somnus pellitur, alterum quo conciliatur. Item & vitis dicta Theriace cuius vua, & vinum contra morsus serpentum prodest. *Plinius lib.* 15. *cap.* 18.

SAMOTHRACIA. Zancli Samothraceno dentes post 104. annos renatos, ait se vidisse Mutianus ter Consul. *Plinius lib.* 11. *cap.* 36.

SCYROS. Lapis hic integer fluctuat, comminutus mergitur. *Idem lib.* 36. *cap.* 17.

DELOS. Ad hanc Insulam pisces salsi reperiuntur, sed in portu eiusdem Insulæ dulces, quorum diuersitas in varietatem nutrimenti reiicienda est. *Plinius lib.* 32. *cap.* 2.

In eâ Insulâ fons *Inops* dictus eodem modo quo Nilus pariter cum eo augetur, & decrescit. *Idem Plinius.*

RHENIA. In hac Insulâ felis non nascitur. *Antigonus cap.* 11.

ANDROS. Hîc mures ferrum peredunt.

Hîc quoque spina dicta *Acherdos* lethalis, quæ interficit arbo-

res alias si in eas incutiatur. *Antigonus cap.* 21.

Ibidem fons dictus *Diotecnosia* in templo Bacchi Nonis Ianuarij vini saporem referebat. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

SIPHNVS. In eâ lapis excauatur, tornatúrque in vasa coquendis cibis idonea : excalfactus oleo nigrescit durescítque, naturâ suâ mollissimus. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

CEA, fontem habet qui potus hebetes sensus facit. *Plinius ibidem.*

In parte huius Insulæ Occidentali, hodie *Zia* fons fluit ex quo qui biberit insanit, neque sanatur nisi aquam illam concoxerit. *Pinetus.*

SERIPHVS, mutas ranas habet: Plinius obseruat aliò transiatas vocales esse. *Plinius lib.* 8. *cap.* 58. *Antigonus cap.* 4. *Simocatta in quæstionibus Physicis.*

TENOS, in quâ sepulchra Calaïs & Zethæ, quorum vnum mouebatur Boreâ spirante. *Scholiastes Apollonij.*

SYROS, in quâ cùm sitiens aquam hausisset Pherecydes, pronunciauit futurum post tres dies terræ motum. *Apollonius Dyscolus cap.* 5.

NAXOS, in quâ mulieres Naxiæ ὀκτόμηνα habent puerperia, eduntautem liberos suos octauo mense propter Bacchum ita natum. *Asclepiades apud Cælium Rodiginum.*

Hîc quoque adeò Fel grande omnibus ferè quadrupedibus, vt prodigij loco sit aduenis si quando sacris interfint. *Aristoteles lib.* 1. *histor. Animalium.*

In eâdem (hodie *Nicsia* dicitur) vespæ reperiuntur aculeo venenato; nam quos pungunt interimunt. *Porcachius lib.* 2. *de Insulis.*

PAROS, ad quam pisces adeò salsi sunt, vt pro salsamentis sumi queant. *Plinius lib.* 32. *cap.* 2.

Hîc quoque familiæ Ophigenum, ex quibus legatus missus Romam à Consulibus in dolium serpentibus plenum coniectus est, circummulcentibus linguis, miraculum præbuit. *Plinius lib.* 28. *cap.* 3.

Reperitur in hâc Insula fons in quem immersi panni candidi, itémque linea indusia nigro colore inficiuntur. *Pinetus.*

PA-

COMMVTATA HOC VOLVMINE iam excuſo.

IN DITIONE TVRCICA.

VENETI anno 1648. occuparunt arcem *Cliſſa*, ſed viciſſim Turcæ Chriſtianis eripuerunt *Lika* in Dalmatiâ.

Audiuimus quoque nuper Imbrum Inſulam *Lembro*, in Ægeo mari ab iiſdem Venetis captam eſſe, ex quâ Ottomanicis ditionibus multùm detrimenti poſſunt importare.

IN GERMANIA.

Pace reddità Germaniæ, quæ annis propè triginta bellum aluerat in ſinu ſuo, variorum Principum ditiones ſic aut creuerunt, aut imminutæ ſunt.

REX FRANCIÆ Ludouicus XIV. accipit ab Imperatore reddit

- Ius ſummum & primum in Epiſcopatus Metenſem, Tullenſem, Virdunenſem, cum omnibus eorum locis, & nominatim *Moiennic.*
- Briſacum: *Briſach.*
- Sundgouiam: *le Sundgœu.*
- Lantgrauiatum vtriuſque Alſatiæ Superioris, & Inferioris, *la Haute & Baſſe Elſace.*
- Præfecturam Prouincialem x. vrbium, ſcilicet, *Haguenau, Colmar, Schletſtat, Viſembourg, Landau, Ober-haim, Roßhaim, Munſter en Gregoriental, ou Vallée de S. Gregoire, Kaiſerberg, Turinchaïn.*
- Propugnationem Philippopolis: *Philipsbourg*, cuius vrbis iura & reditus erunt, vt olim Epiſcopi Spirenſis.

reddit

- Avstriaco
  - IV. vrbes Syluæ Nigræ: *les quatre villes Foreſtieres.*
  - Briſigauiam Superiorem, & Inferiorem, *le Haut & Bas Briſgœu.*
- Duci Vittembergico. *Hottenuiel, Schorndorf, Tubingen*, &c.

SVECI *les Suedois*, accipiunt
- A REGE DANIÆ
  - Insulas in Mari Balthico
    - Osiliam : *Oësel.*
    - Gotlandiam : *Guland*, seu *Gotland.*
    - Boringam : *Bornholm.*
- AB IMPERATORE in Feudum Imperij
  - Principatum Rugiæ : *l'Isle de Rugen.*
  - Archiep. Bremensem, nunc Ducatum : *Bremen.*
  - Episcop. Verdensem : *Comté de Verden.*
  - Pomeraniam Citeriorem vbi, Stetinum : *Stetin*, *Gartz*, & tria Ostia Viadri *de l'Oder*, cum eorum Insulis, & vrbibus *Golnou*, & *Damme.*

HASSIVS *Landgrauius.* Accipit ab Imperatore Abbatiam *Hirschfeld*, cum omnibus eius ditionibus.

MARCHIO BRANDEBVRGICVS accipit ab Imperatore
- Archiepiscop. Magdeburgensem : *Magdebourg.*
- Pomeraniam Vlteriorem vbi Colberga : *Colberg.*
- Episcopatus
  - Halberstadiensem : *d'Halberstad.*
  - Mindensem : *de Minden.*

DVX BAVARIÆ retinet
- Electoralem dignitatem suam.
- Palatinatum Superiorem : *le Haut Palatinat.*
- Comitatum Chamensem : *de Cham.*

COMES PALATINVS RHENI recipit
- Palatinatum Inferiorem : *le Bas Palatinat.*
- Octauus Elector constituitur, Bauaro retinente dignitatem suam.

ERRATA PRÆCIPVA HÆC IRREPSERVNT.

Pag. 10. lin. 14. *Vesphalie*, lege *Vestphalie*.
P. 12. *lin.* 8. Mildebourg, *lege* Magdebourg.
P. 13. *lin.* 37. Gabrota, *lege* Gabreta.
P. 16. *lin.* 11. Sleuik, *lege* Slesuick.
P. 21. *lin.* 27. Scrithisinorum, *lege* Scrithofinnorum.
P. 24. *lin.* 29. Finnemak, *lege* Finnemark.
P. 26. *lin.* 24. Tygium, *lege* Tugium.
P. 32. *lin.* 23. Stire, *lege* Stirie.
P. 43. *lin.* 9. Naubourg, *lege* Naumbourg.
P. 47. *lin.* 23. 1351. *lege* 1352.
P. 49. *lin.* 1. ruta, *lege* diruta.
P. 52. *lin.* 3. Harspurg, *lege* Haspurg.
P. 63. *lin.* 16. Morbengno, *lege* Morbegno.
P. 65. *lin.* 35. Labenbourg, *lege* Ladenbourg.
P. 70. *lin.* 17. Moen, *adde* Mentz.
P. 82. *lin.* 24. Vindismak, *lege* Vindismark.
P. 87. *lin.* 5. Gallici, *adde* iuris.
P. 92. *lin.* 1. Herteldiensis, *lege* Hertfeldiensis.
P. 95. *lin.* 3. de Lembourg, *lege* de Dillembourg.
P. 95. *lin.* 32. Vetzflaria, *lege* Vetzflaria.
P. 98. *lin.* 20. Maingen, *lege* Mainungen.
P. 135. *lin.* 7. Ducatus, *lege* Comitatus.
P. 143. *lin.* 25. Queldninbourg, *lege* Quedlinbourg.
P. 152. *lin.* 4. Nauburgensis, *lege* Naumburgensis.
P. 182. *lin.* 1. Kremp, *lege* Krempen.
P. 184. *lin.* 31. Hasland, *lege* Halland.
P. 190. *lin.* 7. Oplo, *lege* Opslo.
P. 190. *lin.* 8. Staffenger, *lege* Staffanger.
P. 201. *lin.* 12. ladie, *lege* lachie.
P. 207. *lin.* 3. ae, *lege* de.
P. 232. *lin.* 16. Moscouiæ, *lege* Moschouiæ.
P. 249. *lin.* 4. Posmanienſis, *lege* Posnanienſis.
P. 252. *lin.* 20. adhæserit, *lege* adhæserint.
P. 266. *lin.* 8. Oppiano, *lege* Appiano.
P. 270. *lin.* 3. Clossa, *lege* Clissa.
P. 288. *lin.* 6. Zeugmac, *lege* Zeugma.
P. 301. *lin.* 11. nobiles, *lege* nobilitate.
P. 354. *lin.* 37. Philosophus, *adde*, hodie *Libanona* Soph. & *Orthagoria*, Nicetæ autem *Macra*.
P. 366. *lin.* 34. disces, *adde* hodie Lacha.
P. 371. *lin.* 13. Amphiatai, *lege* Amphiarai.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

P. 375. *lin.* 34. & 36. populi, *lege* fluuij.
P. 378. *lin.* 14. cis Rhodopen, *lege* trans Rhodopen.
P. 380. *lin.* 16. illa ab his, *lege* hi ab illa.
P. 410. *lin.* 23. Copiadem, *lege* Copaïdem.
P. 437. *lin.* 33. & 34. Cozulari, *lege* Curzolaires.
P. 463. *lin.* 20. Sfrachiotæ, *lege* Sfachiotæ.

BRIEFE
PARAL.
GEOG.
TOM. II.

Th
6077